PROF. DR. MUSTAFA ŞENTOP
KONUŞMALAR – IV
ULUSLARARASI TOPLANTILAR VE YURT DIŞI TEMASLAR

27. DÖNEM

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

PROF. DR. MUSTAFA ŞENTOP
KONUŞMALAR - IV
ULUSLARARASI TOPLANTILAR VE YURT DIŞI TEMASLAR

27. DÖNEM

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı Yayınları No: 16

PROF. DR. MUSTAFA ŞENTOP KONUŞMALAR - IV ULUSLARARASI TOPLANTILAR VE YURT DIŞI TEMASLAR

Yayın Koordinatörü
Muhsine ÇEVİK
Tutanak Hizmetleri Başkanı

Yayın Kurulu
Bedri TATLİ
Selim YILMAZ
Mehmet SEYHAN
Tutanak Hizmetleri Başkan Yardımcısı
Mahmut TOK
Müşavir

Arşiv Derleme
Fatih BAHADIR
Zuhal ÇIKRIKÇI

Kapak Tasarımı
Salih AKBAŞOĞLU

Sayfa Tasarımı
Zeynep ULUÇAY
Hüseyin KILIÇER
Yasemin KARADENİZ
Gökhan KOÇMAN

Baskı
TBMM Basımevi - Temmuz 2023

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
Türkiye Büyük Millet Meclisi Bakanlıklar - ANKARA 06543
Telefon : +90 (312) 420 68 15 - 16
Faks : +90 (312) 420 68 17
e-posta : tutanakidariburo@tbmm.gov.tr

PROF. DR. MUSTAFA ŞENTOP
KONUŞMALAR - IV
ULUSLARARASI TOPLANTILAR VE YURT DIŞI TEMASLAR

27. DÖNEM

TÜRKİYE
BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ÖN SÖZ

Aziz milletimizin vekili ve temsilcisi sıfatıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görev yapmak, şüphesiz bir Türk vatandaşına nasip olabilecek en büyük gurur ve bahtiyarlık vesilelerinden biridir. Allah'a ne kadar şükretsem azdır ki, kurucu, kurtarıcı ve gazi sıfatlarını haiz bulunan Meclisimizin mensubu olabilme şerefine beni mazhar kılmıştır. Yine milletimize ne kadar minnettar ve müteşekkir olsam azdır ki, beni farklı tarihlerde dört defa milletvekili seçmiş; iradesine tercümanlık etme vazifesini tevdie beni layık görmüştür.

Bu kapsamda akademisyen olarak uzun yıllar Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde hukukla ve eğitimle iştigal ettikten sonra, ilk defa 12 Haziran 2011 tarihinde icra edilen genel seçimlerde parlamentomuza üye olarak seçildim. Milletimizin teveccühüyle 24. Yasama Döneminde başlayan parlamento üyeliğim 27. Yasama Döneminin sonuna kadar devam etti. Bu süreç içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekili, Anayasa Komisyonu Başkanvekili, Anayasa Komisyonu Başkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekili olarak görev icra ettikten sonra, Gazi Meclisimizin çok kıymetli üyelerinin göstermiş oldukları itimat ve teveccühle Türkiye Büyük Millet Meclisinin başkanlığına seçildim. Her biri şahsım adına büyük bir mazhariyet olan bu görevleri, milletimizin duası ve desteği, milletvekili arkadaşlarımın da yardımıyla Türk milleti adına ve O'na layık olacak şekilde hakkıyla ifaya çalıştım.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin kutlu çatısı altında görev yaptığım 2011 ila 2023 yılları arasındaki on iki yılı kapsamına alan dönem içinde Türkiye, hukuki, sosyal ve siyasal alanda çok sayıda önemli hadiseye ve değişime şahitlik etmiştir. Meclisimiz bünyesindeki görevlerim vesilesiyle bu süreçleri ben de yakından takip ettim ve yasama organı bünyesinde sahip olduğum sıfatlarla bağlantılı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, ihtisas komisyonlarında, yurt içindeki ve yurt dışındaki çeşitli ziyaretlerde, sempozyumlarda, çalıştaylarda, basın toplantılarında ve benzeri mecralarda, ülkemiz açısından önem taşıyan söz konusu hadiseler hakkındaki görüşlerimi ifade etme fırsatı buldum.

Yasama organı üyesi sıfatıyla milletvekillerinin ifade ettikleri düşünceler, vatandaşlarımızın duygu ve düşünce dünyasını yansıtmaları hasebiyle son derece kıymetlidir. Nitekim Türkiye Büyük Millet Meclisinde yürütülen çalışmalarda milletvekillerimizin sarf ettikleri her cümlenin, dışa vurdukları her bir düşünce ve tepkinin tutanak altına alınması, ayrıca bu tutanakların yayımlanmak suretiyle kamuoyunun ve gelecek nesillerin bilgisine sunulması, söz konusu düşüncelere atfedilen kıymetin bir tezahürüdür. Sözlü anlatımın yazıya nazaran yeterli kalıcılık taşımaması, hukuki birtakım zorunlulukların yanı sıra siyasi tarihimizin başarılı şekilde okunması ve yorumlanması açısından da bu düşüncelerin yazıyla muhafazasını zorunlu hâle getirmektedir.

Bu çerçevede elinizde bulunan bu çalışma, aziz milletimizi temsil etme onuruna eriştiğim 24. Yasama Döneminin başlangıcından 27. Yasama Döneminin sonuna kadar Gazi Meclisimizde deruhte ettiğim çeşitli görevler kapsamında farklı mecralarda yaptığım konuşmaların derlenmesiyle oluşan eserin bir parçasıdır. Çalışmanın bu cildinde, 27. Yasama Dönemi boyunca uluslararası toplantılarda ve yurt dışı temaslarım esnasında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı sıfatıyla yapmış olduğum konuşmaların önemli bir kısmı bir araya getirilmiş bulunmaktadır.

Cumhuriyetimizin yüzüncü yılını idrak edeceğimiz 2023 yılından geriye doğru yaklaşık on iki senelik zaman zarfında, başta Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçiş olmak üzere Cumhuriyet tarihimizin önemli dönüm noktalarına tanıklık ederken milletvekili, Anayasa Komisyonu Başkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı gibi çeşitli sıfatlarla yapmış olduğum konuşmalarımın böyle bir eser vasıtasıyla toplu hâlde kolayca ulaşılabilir olmasını, yakın dönem parlamento tarihimiz hakkında yürütülecek siyasi ve hukuki çalışmalar açısından son derece faydalı buluyorum. Bu vesileyle parlamento çatısı altında gerçekleştirdiğimiz yasama faaliyetlerini üstün gayretle kayda geçiren Tutanak Hizmetleri Başkanlığı personeli başta olmak üzere eserin hazırlanmasında ve yayımında emeği geçen herkese en içten teşekkürlerimi sunuyor; Gazi Meclisimiz bünyesinde yürüttüğüm çalışmalar vesilesiyle, gök kubbede hoş bir seda bırakabilenlerden addedilmeyi Rabb'imden niyaz ediyorum.

Mustafa ŞENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

TÜRKİYE
BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ÖZ GEÇMİŞ

Mustafa Şentop, 6 Ağustos 1968 tarihinde Tekirdağ'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Yüksek lisans ve doktorasını Marmara Üniversitesinde Kamu Hukuku alanında yaptı.

1993 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2002'de doktor, 2005'te doçent, 2011'de profesör oldu. Marmara Üniversitesi dışında birçok üniversitede lisans ve lisans üstü seviyesinde dersler verdi. Marmara Üniversitesinde çeşitli idari görevlerde bulundu.

Öğrencilik yıllarından itibaren çeşitli dergilerde yazarlık, yöneticilik ve editörlük; akademik dergilerde yayın kurulu üyeliği, editörlük ve hakemlik yapan Prof. Dr. Şentop, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezinin (ESAM) İstanbul Başkanlığı görevini yürüttü.

Prof. Dr. Şentop, Adalet ve Kalkınma Partisinin (AK PARTİ) Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi ve 2012-2015 yılları arasında AK PARTİ Genel Başkan Yardımcılığı görevini yürüttü.

24, 25 ve 26. Dönemde AK PARTİ İstanbul Milletvekili olarak TBMM'de görev yaptı. Anayasa Komisyonu Başkanvekilliği görevini yürüttü. 24. Dönemde Anayasa Uzlaşma Komisyonunda AK PARTİ'yi temsilen görev aldı. 26. Dönemde Anayasa Komisyonu Başkanlığı görevini yürüttü. 27. Dönemde AK PARTİ Tekirdağ Milletvekili olarak TBMM'ye girdi. Aynı dönemde TBMM Başkanvekili olarak görev yapmakta iken 24 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına seçildi ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 29. Başkanı oldu. 7 Temmuz 2020 tarihinde yeniden TBMM Başkanı seçildi.

TBMM Başkanı Şentop, iyi düzeyde Arapça ve İngilizce bilmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

KONUŞMALAR - IV
YURT DIŞI KONUŞMALARI
27. DÖNEM

ÖN SÖZ V

ÖZ GEÇMİŞ IX

BİRİNCİ BÖLÜM
TÜRK DÜNYASI
2019

5 Mart 2019 - Lefkoşa Ziyareti, KKTC 5

6 Mart 2019 - Resmî Temaslarda Bulunmak İçin Azerbaycan'a Ziyaret, Bakü 6

28 Haziran 2019 – 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nin Açılışı, Üsküp - Kuzey Makedonya 7

24 Temmuz 2019 - Dr. Sadık Ahmet'i Anma Töreni, Gümülcine - Yunanistan 13

24 Temmuz 2019 - Dostluk ve Eşitlik Partisini Ziyaret, Gümülcine - Yunanistan 17

18 - 19 Aralık 2019 - Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi 9'uncu Genel Kurulu Asamble Konseyi Toplantısı, Bakü - Azerbaycan 24

21-22 Aralık 2019 - "Balkanlar ve Doğu Avrupa'da Türk Kültürünün Kaybolan Değerleri Sempozyumu", Üsküp - Kuzey Makedonya 27

2020

27 Şubat 2020 - Hocalı Katliamı'nın 28'inci Yıl Dönümü Vesilesiyle Düzenlenen Resim ve Fotoğraf Sergisinin Açılışı, TBMM 33

11 Eylül 2020 - Azerbaycan Millî Meclisi Başkanı Sahibe Gafarova ile Görüşme Sonrası Yapılan Ortak Basın Açıklaması, TBMM 37

20 Ekim 2020 - Azerbaycan Millî Meclisinde Milletvekillerine Hitap, Bakü -Azerbaycan 39

20 Ekim 2020 - Şehitler Hıyabanı Ziyareti, Bakü - Azerbaycan 47

20 Ekim 2020 - Sivillerin Hayatını Kaybettiği Bölgedeki Enkaz Yerlerini İnceleme ve Açıklama, Gence - Azerbaycan 49

26 Kasım 2020 - "Elbaşı Nursultan Nazarbayev'in Kazakistan Parlamentarizminin Oluşumu ve Gelişimindeki Rolü" Konulu Program, Video Konferans 51

21 Aralık 2020 - Türk Okçuluğunun Tarihî Serüveni Sergisi'nin Açılışı, Üsküp - Kuzey Makedonya 55

21 Aralık 2020 - Türkçe Eğitim Günü Vesilesiyle Düzenlenen Tören, Üsküp - Kuzey Makedonya 58

21 Aralık 2020 - 21 Aralık Türkçe Eğitim Bayramı Törenleri, Üsküp - Kuzey Makedonya 63

22 Aralık 2020 - Türkçe Eğitim Bayramı Kutlamaları Kapsamında Kalkandelen'de Türkiye Maarif Vakfını Ziyaret, Kuzey Makedonya 66

2021

26 Ocak 2021 - Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi 2. Dönem Açılış Töreni, Video Konferans 73

17 Mart 2021 - "Türk Dünyası'nın Dünü, Bugünü ve Geleceği" Konulu Sempozyum, Video Mesaj 78

28 Nisan 2021 - Uluslararası Barış ve Güveni Güçlendirmede Parlamenterlerin Rolü Toplantısı, Video Konferans 82

9 Haziran 2021 - Türk Dünyasının Dünü, Bugünü ve Geleceği Sempozyumu, Video Mesaj 86

27 Temmuz 2021 - Azerbaycan-Pakistan-Türkiye Üçlü Parlamento Başkanları Toplantısı, Bakü - Azerbaycan 88

27 Temmuz 2021 - Gazetecilere Açıklamalar, Bakü - Azerbaycan 93

28 Temmuz 2021 - Azerbaycan, Pakistan, Türkiye Üçlü Parlamento Başkanları Toplantısı Vesilesiyle İş İnsanları ve STK Temsilcileriyle Buluşma, Bakü - Azerbaycan 102

17 Eylül 2021 - Avrasya Medya Forumu, Video Mesaj 106

28 Eylül 2021 - "Türk Dünyasında Parlamentolar Arası İş Birliği ve Gelecekten Beklenenler" Konulu Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi 10. Genel Kurulu Toplantısı, Türkistan - Kazakistan 108

21 Aralık 2021 - Kuzey Makedonya Meclisi Genel Kuruluna Hitap, Üsküp - Kuzey Makedonya 112

21 Aralık 2021 - Tefeyyüz İlköğretim Okulunu Ziyaret, Üsküp - Kuzey Makedonya 118

21 Aralık 2021 - Türkçe Eğitim Bayramı Resepsiyonu, Üsküp - Kuzey Makedonya 122

22 Aralık 2021 - Fatih Mehmet Medresesi'ni Ziyaret, Tuzi - Karadağ 127

2022

7 Ocak 2022 - "Doğumunun 75. Yılında Sadık Ahmet'i Anma Programı", Video Mesaj 135

16-18 Mayıs 2022 - EİTPA 3. Genel Kurul Konferansı, Bakü - Azerbaycan 137

2 Haziran 2022 - VII. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Bakü - Azerbaycan 143

24 Haziran 2022 - TÜRKPA 11. Genel Kurul Toplantısı, Kırgızistan 151

24 Ekim 2022 - Kırım Platformu I. Parlamenter Zirvesi, Hırvatistan 155

14 Kasım 2022 - "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Giden Yol" Belgesel Filminin Tanıtım Töreni, Lefkoşa - KKTC 158

14 Kasım 2022 - Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 39. Kuruluş Yıl Dönümü Törenleri, Lefkoşa - KKTC 163

18 Kasım 2022 - Türkmenistan Meclisi Genel Kurulunda Milletvekillerine Hitap, Türkmenistan 169

20 Aralık 2022 - Tefeyyüz İlkokulunu Ziyaret, Üsküp - Kuzey Makedonya 175

20 Aralık 2022 - Maarif Okullarının Üsküp Kampüsü Açılışı, Kuzey Makedonya 179

21 Aralık 2022 - Türkçe Eğitim Bayramı Programı, Üsküp - Kuzey Makedonya 183

21 Aralık 2022 - Türkçe Eğitim Günü Dolayısıyla Düzenlenen Program, Üsküp - Kuzey Makedonya 187

2023

14 Nisan 2023 - Doktor Sadık Ahmet'in Kabrini Ziyaret, Gümülcine - Yunanistan 195

14 Nisan 2023 - İskeçe Türk Birliği Sahur Programı, İskeçe - Yunanistan 197

15 Nisan 2023 - Koyunköy'de Düzenlenen İftar Programı, İskeçe - Yunanistan 203

28 Nisan 2023 - Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi 12'nci Genel Kurul Konuşması, TBMM 207

İKİNCİ BÖLÜM
DİĞER YURT DIŞI TEMASLAR

2019

13 Mart 2019 - İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği 14. Konferansı, Rabat - Fas 217

6 Nisan 2019 - Parlamentolararası Birlik 140'ıncı Genel Kuruluna Katılım, Doha - Katar 225

12 Nisan 2019 - NATO Parlamenter Asamblesi 99. Rose-Roth Semineri ile Akdeniz ve Ortadoğu Özel Grubu Ortak Toplantısı, Antalya 228

20 Nisan 2019 - Irak'a Komşu Ülkeler Parlamento Başkanları Zirvesi, Bağdat - Irak 234

11 Haziran 2019 - "Uluslararası Mülteci Koruması ve Ulusal Sığınma Sistemlerinin Geliştirilmesi Hakkında Bir Rehber" Kitabının Tanıtım Töreni, TBMM 240

19 - 20 Haziran 2019 - Akdeniz Parlamenter Asamblesi "Nüfus Hareketleri ile Güvenlik İlişkisi" Başlıklı Toplantı, TBMM 242

1 - 3 Temmuz 2019 - 2. Uluslararası Parlamentarizmin Gelişimi Forumu, Moskova - Rusya 248

29 Temmuz 2019 - Büyük Kurul (Parlamento) Başkanı Gombojavyn Zandanshatar ile Görüşme Sonrası Ortak Basın Açıklaması, Ulanbator - Moğolistan 252

29 Temmuz 2019 - TİKA Tarafından Gerçekleştirilen Başsavcılık Ceza Davaları Merkezi Arşiv Ofisi'nin Açılışı, Ulanbator - Moğolistan 255

29 Temmuz 2019 - TİKA Tarafından Gerçekleştirilen "Moğolca Sözlük ve İmla Kılavuzu" Basım Töreni, Ulanbator - Moğolistan 257

7 Ağustos 2019 - 11. Büyükelçiler Konferansı Dolayısıyla Türkiye'de Bulunan Büyükelçilerin Kabulü, TBMM 259

23-24 Eylül 2019 - "Daha Büyük Bir Avrasya: Diyalog, Güven, Ortaklık" Temalı Avrasya Parlamento Başkanları 4. Toplantısı, Astana - Kazakistan 265

11 Ekim 2019 - Terörle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi Konulu 3'üncü Parlamento Başkanları Toplantısı, İstanbul 268

12 Ekim 2019 - Terörle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi Konferansı 3'üncü Parlamento Başkanları Toplantısı, İstanbul Deklarasyonu'nun Kabulü, İstanbul 271

13 Ekim 2019 - Asya Parlamenter Asamblesi Koordinasyon Toplantısı, Belgrad - Sırbistan 279

14 Ekim 2019 - Parlamentolararası Birlik (PAB) 141'inci Genel Kurulu, Belgrad - Sırbistan 282

14 Ekim 2019 - PAB Genel Kurulunda Fransa'nın Türkiye'yi Zor Durumda Bırakmak İçin Teklif Ettiği Önerge Üzerine Yapılan Konuşma, Sırbistan 286

16 Ekim 2019 - PAB Genel Kurulunda Türkiye Aleyhine Verilen Önergenin Kabulünün Engellenmesi Münasebetiyle Yapılan Açıklama, İstanbul 288

24 Ekim 2019 - Avrupa Konseyi Parlamento Başkanları Toplantısı, Strazburg - Fransa 291

3 Kasım 2019 - G20 Parlamento Başkanları Zirvesi, Tokyo - Japonya 294

7 Kasım 2019 - MIKTA Parlamento Başkanları Zirvesi'nin 2'nci Oturumu, Meksika 297

7 Kasım 2019 - MIKTA Parlamento Başkanları Zirvesi'nin 4'üncü Oturumu, Meksika 301

7 Kasım 2019 - MIKTA Parlamento Başkanları Zirvesi'nin 5'inci Oturumu, Meksika 306

7 Kasım 2019 - MIKTA Parlamento Başkanları Zirvesi Kapanış Oturumu, Meksika 308
18 Kasım 2019 - 2'nci Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı, İstanbul 311
28 Kasım 2019 - 42'nci Afrika Parlamenter Birliği Konferansı, Cibuti 317
28 Kasım 2019 - Cibuti Ziyareti Hakkındaki Asılsız Bazı İddialar Üzerine Basın Mensuplarına Yapılan Açıklamalar, Cibuti 324
5 Aralık 2019 - İslam Ülkeleri STK Temsilcilerinin Kabulü, TBMM 328
14 Aralık 2019 - Asya Parlamenter Asamblesi 12'nci Genel Kurul Toplantısı Açılış Konuşması, Antalya 333

2020

24 Haziran 2020 - Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi Toplantısı, Video Konferans 343
9 Temmuz 2020 - Asya Parlamenter Asamblesinin Covid 19 Salgınıyla İlgili Toplantısı, Video Konferans 349
19 Ağustos 2020 - PAB 5. Dünya Parlamento Başkanları Toplantısı, Video Konferans 351
1 Eylül 2020 - PAB 130'uncu Yıl Dönümü Kitabı Tanıtım Töreni, TBMM 353
26 Kasım 2020 - Kazakistan'ın Ev Sahipliğinde Gerçekleştirilen Parlamentarizm Konferansı, Video Konferans 358
29 Kasım 2020 - Parlamenterler Arası Kudüs Platformunun Yeni Binasının Açılışı, İstanbul 362
8 Aralık 2020 - Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi, Video Konferans 368
17 Aralık 2020 - Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonunun Düzenlediği Kültür ve Sanat Yarışması, Video Konferans 370
17 Aralık 2020 - Kıtalararası Ekonomik İşbirliği (MIKTA) Ülkeleri 6. Parlamento Başkanları Toplantısı, Video Konferans 372

2021

8 Ocak 2021 - Güney Kafkasya'da Güç Dengeleri ve Karabağ Sorunu Sempozyumu, İstanbul 383

26 Ocak 2021 - Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Eğitim - Öğretim Yılı 2. Dönemi Açılış Töreni, Video Mesaj 391

5 Şubat 2021 - İşkodra Hacı Şeyh Şamia İmam-Hatip Lisesini Ziyaret, Arnavutluk 396

15 Mart 2021 - Türkiye-Rusya Dostluk Anlaşması'nın 100'üncü Yıl Dönümü Vesilesiyle Düzenlenen Panel, TBMM 400

25 Mart 2021 - Terörizmle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi Konferansı, Antalya 407

29 Mayıs 2021 - Parlamentolararası Birlik 142. Genel Kurulu, Video Mesaj 413

1 Haziran 2021 - Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi 2. Genel Konferansı, İslamabad - Pakistan 415

2 Haziran 2021 - Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi 2. Genel Konferansı Kapanış Konuşması, İslamabad - Pakistan 420

2 Haziran 2021 - PAK-Türk Maarif Uluslararası Okulunu Ziyaret, İslamabad - Pakistan 422

22 Haziran 2021 - Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi 8'inci Genel Kurul Toplantısının Açılışı, Antalya 426

7 Eylül 2021 - Parlamentolararası Birlik 5'inci Dünya Parlamento Başkanları Konferansı'nda Verilen 3'üncü Önerge Üzerine Konuşma, Viyana - Avusturya 430

17 Eylül 2021 - Avrasya Medya Forumu'nun 17'nci Toplantısı, Video Mesaj 432

7 Ekim 2021 - G20 Parlamento Başkanları (P20) Zirvesi, Roma - İtalya 435

7 Ekim 2021 - G20 Parlamento Başkanları (P20) Zirvesi'nin 2'nci Oturumunda Yapılan Konuşma, Roma - İtalya 438

26 Kasım 2021 - İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği Koordinasyon Toplantısı, Madrid - İspanya 441

26 Kasım 2021 - Parlamentolararası Birlik 143'üncü Genel Kurulu Çerçevesinde Düzenlenen Koordinasyon Toplantısı, Madrid - İspanya 445

28 Kasım 2021 - Bağlantısızlar Hareketi Parlamenter Ağı Toplantısı, Azerbaycan 450

30 Kasım 2021 - Parlamenterler Arası Kudüs Platformu 4'üncü Konferansı, Ankara 453

1 Aralık 2021 - Polonya Meclis Başkanı Elzbieta Witek ile Görüşme, Varşova - Polonya 461

9 Aralık 2021 - İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği (İSİPAB) 16'ncı Konferansı, İSİPAB İcra Komitesi Toplantısı, İstanbul 463

10 Aralık 2021 - "Paylaşım, Vicdan ve İslam: Filistin, Göç ve Afganistan" Temalı İSİPAB 16'ncı Konferansı Açılış Töreni, İstanbul 466

10 Aralık 2021 - İSİPAB 16'ncı Konferansı 1'inci Oturum Konuşması, İstanbul 472

10 Aralık 2021 - "Paylaşım, Vicdan ve İslam: Filistin, Göç ve Afganistan" Temalı İSİPAB 16'ncı Konferansı Kapanış Töreni, İstanbul 476

22 Aralık 2021 - Sırbistan Ulusal Meclis Başkanı Ivica Dacic ile Görüşmenin Ardından Düzenlenen Ortak Basın Toplantısı, Belgrad - Sırbistan 479

22 Aralık 2021 - Karadağ Meclis Başkanı Aleksa Becic ile Ortak Basın Toplantısı, Karadağ 481

2022

19 Ocak 2022 - Doha Enstitüsünde Akademisyen ve Araştırmacılara Hitap, Doha - Katar 485

7 Şubat 2022 - Kıtalararası Ekonomik İşbirliği (MIKTA) 7. Parlamento Başkanları Toplantısı, Video Konferans 493

21 Şubat 2022 - Gürcistan Parlamentosu Başkanı Şalva Papuaşvili ile Görüşmenin Ardından Düzenlenen Ortak Basın Açıklaması, Gürcistan 498

29 Mart 2022 - AB Parlamento Başkanları Toplantısı, Lübliyana - Slovenya 500

20 Haziran 2022 - "Göç" Temalı Küresel Parlamenter Konferansı Kapanış Konuşması, İstanbul 504

20 Haziran 2022 - "Göç" Temalı Küresel Parlamenter Konferansının Ardından PAB Başkanı Duarte Pacheco ile Düzenlenen Ortak Basın Açıklaması, İstanbul 508

30 Haziran 2022 - Bağlantısızlar Hareketi Parlamenter Ağı Konferansı, Azerbaycan 510

10 Ağustos 2022 – 13. Büyükelçiler Konferansı Dolayısıyla Türkiye'de Bulunan Büyükelçilerin Kabulü, Ankara 513

2023

9 Ocak 2023 - Asya Parlamenter Asamblesi 13'üncü Genel Kurul Konuşması, Antalya 525

11 Ocak 2023 - "21'inci Yüzyılda İnsan Haklarının Geleceği" Başlıklı Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı, Ankara 533

11 Ocak 2023 - "21'inci Yüzyılda İnsan Haklarının Geleceği" Başlıklı Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı Vesilesiyle Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Düzenlenen Toplantı, Ankara 540

29 Ocak 2023 - İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği 17'nci Konferansı Açılış Konuşması, Cezayir 546

9 Mart 2023 - "Çok Taraflılık, Küresel Karşılıklı Bağımlılık ve Parlamentolar" Konulu 8'inci MIKTA Parlamento Başkanları Konferansı, İstanbul 554

4 Mayıs 2023 - Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi 30'uncu Yıl Dönümü Üye Devletler Parlamento Başkanları Zirvesi, Ankara 557

4 Mayıs 2023 - Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi 61'inci Genel Kurulu, Ankara 562

BİRİNCİ BÖLÜM
TÜRK DÜNYASI

2019

5 Mart 2019 - Lefkoşa Ziyareti, KKTC

- 24 Şubat 2019 tarihinde TBMM Başkanı seçilmesinin ardından ilk yurt dışı ziyaretini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne (KKTC) gerçekleştiren Prof. Dr. Mustafa Şentop, KKTC'de, Kıbrıs halkının özgürlük mücadelesinin lideri Dr. Fazıl Küçük ve Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın mezarlarını ziyaret etti.

- TBMM Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şentop ve beraberindeki heyet, Lefkoşa'daki Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda KKTC Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı tarafından kabul edildi.

- TBMM Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şentop, ilk yurt dışı programını gerçekleştirmek üzere gittiği KKTC'de ayrıca Cumhuriyet Meclisi Başkanı Teberrüken Uluçay ile makamında bir araya geldi.

- TBMM Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şentop ve beraberindeki heyet, KKTC Başbakanı Tufan Erhürman ile Başbakanlık Ofisi'nde bir araya geldi ve ardından Boğaz Şehitliği'ni ziyaret etti.

6 Mart 2019 - Resmî Temaslarda Bulunmak İçin Azerbaycan'a Ziyaret, Bakü

- TBMM Başkanı Mustafa Şentop ve beraberindeki heyet, KKTC ziyaretinin ardından resmî temaslarda bulunmak için gittiği Azerbaycan'da Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ile bir araya geldi. Ziyareti kapsamında Bakü'deki şehitlikleri ziyaret eden Şentop ve beraberindeki heyet, Millî Meclis Başkanı Oktay Asadov ile ikili ve heyetler arası görüşmeler gerçekleştirdi; ayrıca Başbakan Nevruz Memmedov ile heyetler arası görüşmede bulundu.

28 Haziran 2019 – 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nin Açılışı, Üsküp - Kuzey Makedonya

Değerli Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin değerli yöneticileri, sayın bakan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin çok değerli Meclis Başkan Yardımcısı, kıymetli milletvekillerimiz, dünyanın farklı ülkelerinden gelen değerli akademisyenler, değerli rektör arkadaşlarım, kıymetli belediye başkanlarımız ve farklı kurumlarımızın temsilcileri, değerli Üsküplü kardeşlerim, hemşehrilerim, hepinizi bu çok güzel sıcak Üsküp sabahından selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce yüreği sizinle çarpan bütün Türkiye'nin ve özellikle Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın selamlarını iletmek istiyorum. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi adıyla düzenlenen akademik faaliyetin beşincisi için Üsküp'te toplanmış bulunuyoruz.

Birincisi 18-24 Eylül 2017 tarihinde İspanya'nın Endülüs bölgesinde yer alan Granada şehrinde, ikincisi 17-21 Mart 2018 tarihinde Kudüs'te, üçüncüsü 17-21 Ekim 2018'de Buhara'da, dördüncüsü 28 Ekim'de Romanya'da gerçekleşen bu kongrelerin, geleneksel ve etkili bir nitelik kazandığını memnuniyetle müşahade ediyorum. Bundan yaklaşık 8 buçuk ay önce 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nin gerçekleştiği Özbekistan'da kadim ilim merkezi Buhara'da benzer bir kongrenin üst rütbeden düzenlenmesi kararını almıştık. Bu kararın ne kadar isabetli olduğunu Üsküp'ün bu kongre için ne kadar uygun olduğunu memnuniyetle görüyoruz. Bu kongrenin gerçekleşmesinde emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

Kadim Üsküp bugün tarihinin en önemli günlerinden birini yaşamaktadır. 20 ülkeden sosyal bilimlerin farklı disiplinlerine mensup olmak üzere 466 bildiri ve bunu sunacak 450 civarında akademisyen alanlarında uzman isimler, çeşitli görüş alışverişinde bulunacaklar, çalışmalar yürütecekler. Üstelik bunu Balkanlar'ın kalbi mesabesindeki Üsküp'te gerçekleştiriyoruz. Bu kongrenin bir güzel ve değerli tarafı da Doğu Avrupa'nın ve Balkanlar'ın en güzel ülkelerinden olan Kuzey Makedonya'nın önemli ve güzel yerlerinin bu faaliyet vesilesiyle görülecek olması, ziyaret edilmesidir. Özellikle de kongreye Türkiye'den katılacak olan bilim adamlarımız için tarihimizin ve sosyolojinin bir parçası olan bazı merkezleri ziyaret etmenin anlamlı olduğu kanaatindeyim. Hepinizin bildiği gibi soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte bütün insanlık umutlu bir iyimserliğe kapıldı. Fakat bu iyimserlik gerçekleşmedi ve dünyanın bütün bölgelerinde etnik ve inanç temelli çatışmaların ortaya çıktığını gördük. Maalesef Balkan coğrafyası da bundan nasibini almıştır.

Bugün dünyada soğuk savaş döneminin iki kutuplu düzeninin yerini kutupsuz bir belirsizliğe bıraktığını, bunun da yeni güç mücadelelerine yol açtığını görüyoruz. Bir yanda daha küresel ölçekte huzursuzluklar, diğer yanda yükselen yabancı düşmanlığı ve buna dayalı çatışmalar insanlığın ortak geleceğini tehlike altına sokmakta, birlikte yaşama iklimini zehirlemektedir.

Değerli katılımcılar, bugün dünyada demokrasi, çoğulculuk, bir arada yaşama, farklılıklara saygı diye özetleyebileceğimiz değerlerin aşındığını, ötekileştirici, dışlayıcı ve düşmanlaştırmacı bir söylemin yükseldiğini esefle görmekteyiz. Bu durum insanlık için tehlikeli ve bir an evvel durdurulması gereken bir tehdittir. Bu tehdidin ortadan kaldırılması da insanlığın ortak görevidir. Bildiğiniz gibi 15 Mart 2019'da Yeni Zelanda'da cuma namazını kılmakta olan sivillere, Müslümanlara yönelik iki saldırı gerçekleştirilmiş ve 51 Müslüman hayatını kaybetmişti. Yine 21 Nisan'da Sri Lanka'da otellere yönelik terör eylemleri gerçekleştirilmiş ve içlerinde 2 Türk vatandaşının da yer aldığı 321 sivil hayatını kaybetmişti. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak hem Yeni Zelanda Meclis Başkanı ile yaptığım görüşmede hem de Sri Lanka Meclis Başkanına gönderdiğim taziye mektubunda

belirttiğim üzere terörün ve sivillere yönelik şiddetin dinle, etnik aidiyetle, veya bir ideolojiyle meşrulaştırılması mümkün değildir. Bu saldırıları ve benzerlerini şiddetle kınamak, bunların karşısında durmak hepimiz için büyük bir insanlık borcudur. Tarih tıpkı inanç ve etnik kimlik gibi doğru yorumlandığı ve başkasına dayatma olmadığı sürece zengin bir kaynaktır. Tarihî ve millî değerlerimizi diğer milletleri zayıf düşürmek veya alt etmek için bir ilham kaynağı olarak görmemeliyiz. Ortak geçmişimizin bir kavga gerekçesi değil, bir buluşma vesilesi olmasını sağlamalıyız. Türkiye ve Kuzey Makedonya arasındaki dostluğa ve iş birliğine baktığımızda bunun gerçekleştiğini sevinerek görmekteyiz, bu dostluğun bir parçası olarak Türkiye, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin NATO üyeliğini desteklediğini açıklamıştır. Bu desteği hayata geçirecek olan düzenleme şu an Meclis gündemindedir ve en kısa zamanda tamamlanıp bir parlamento kararıyla onaylanacaktır. Fakat zaman zaman uluslararası siyaset tarihinde ideolojik bir enstrümana dönüştürüldüğünü görmekteyiz. Bazı devletler ve odaklar tarihi kendi çıkarları ve politik hedefleri için tahrif etmekten bu yolla bir kazanım elde edeceklerini sanmaktadırlar. Tarihin bu yanlış ve çarpık kullanımının muhatabı maalesef kimi zaman Türkiye olmaktadır. Türkiye tarihiyle geçmişiyle iftihar eden insanların ülkesidir. İftiharımızın iki sebebi vardır. Öncelikle bizler geçmişinde ancak cesaretle kazanılabilecek zaferlere sahip bir milletin mensuplarıyız. İkinci olarak bizler, tarihin çeşitli dönemlerinde birlikte yaşadığı halklara karşı insani tavırların dışına çıkmayan bir tavır sergilemiş, birlikte yaşadığı ve yönettiği halklara zorbalık ve soykırım yapmamış bir milletin çocuklarıyız. Bu konuda en ufak bir esneme kabul etmeyecek kadar kendimizden ve tarihimizden eminiz. Ne var ki bazen çeşitli ülke yetkililerinin Türkiye'nin geçmişinde zorbalık veya soykırım olduğunu söyleme hatasına düştüklerini görüyoruz. Bunu kesin bir biçimde ve kati bir surette reddediyoruz. Bu iddialarda bulunanlar Türkiye'nin dostu değildirler ve Türkiye'nin dostu olmak isteyenler de bu iddiayı dile getiremezler. Üstelik zaman zaman bu iddiaları dile getiren ülkelerin kendi uzak ve yakın geçmişlerinde pek çok sorunlu dönem ve hadise olduğunu da şaşkınlıkla müşahade ediyoruz. En iyi cevap bir Rus atasözünde vardır; "Camdan evde oturuyorsan başkasının evine taş atmamalısın."

Modern küresel dünyada ötekileştirmenin yaygınlaştığını, yabancı düşmanlığının arttığını belirttim. Bunu bir tehdit olarak tanımladım. Bu durum eğer tedbir alınmazsa vahim bir hâl alabilir. Bu zehirli iklimin ortadan kaldırmanın bu tehlikeli gidişi durdurmanın yolu insan odaklı yeni bir paradigma kurmaktır. Yapılması gereken bize benzemeyeni bir tehdit olarak değil, tartışılması gereken bir insanı zenginleşmek için bir imkân olarak görmektir. Çünkü tanışmak, gelişmek ve hatta merkezîleşmek insanları, ırkları ve kültürleri güzel, sağlıklı ve zengin kılar. Nitekim bu coğrafyada tanınan büyük Türk mutasavvıfı Yunus Emre "gelin tanış olalım işi

kolay kılalım" demektedir. İnsanlık ve düşünce tarihi boyunca başlığı, konusunun temel sorusu ve muhtevası "ne yapmalı" olan binlerce kitap, makale, analiz veya manifesto kaleme alınmıştır. Bu doğaldır. Zira insan aynı zamanda arayan ve bulduğunu paylaşan bir varlıktır. İnsanoğlunun, kuşatıldığı değerlerin aşındığı toplulukların öfkeye sevk edildiği, ötekileştirmenin ve kaosun yaygınlaştığı bu dönemde "ne yapmalı" sorusunu bütün insanlık adına sormak ve cevabını aramak çok kıymetli ve lüzumlu vazifelerdir.

Ben bugün burada arayan ve bulduklarını paylaşmaya hazır nitelikli bir topluluk görüyorum. Dünyanın farklı ülkelerinden birikimlerini bu güzel şehirde paylaşmak için gelen, Üsküp'te oluşan bu kıymetli heyet, bilim, barış ve ihtiyacını duyduğumuz hakikat adına parlak bir tablo oluşturmaktadır.

Kıymetli katılımcılar bu kongrenin benim için çok anlamlı olduğunu bilmenizi isterim. 3 sebebi vardır. Evvela bildiğiniz gibi ben Rumeli kökenli bir ailenin evladıyım. Ailem bugün Kuzey Makedonya ile Yunanistan sınırında olan Makedonya sınırları içerisindeki Gevgeli'den 1926 yılında Tekirdağ'a hicret etmiş. Dolayısıyla her geldiğimde kendimi hem millî hem şahsi tarihinin içinde bulunduğum Üsküp'te böyle bir faaliyetin gerçekleşiyor olması benim için büyük bir mutluluk sebebidir. İkinci olarak ben de bir akademisyenim, 20 yıl sizler gibi üniversitede, üniversite kürsülerinde bilim, tahsil ve talim ettim, talebe yetiştirdim ve çeşitli çalışmalar, eserler kaleme aldım. Bu sebeple bu kongreye katılan her bir akademisyene meslektaşım arkadaşım olarak bakıyorum. Bu seçkin topluluğun bir ferdi olmaktan dolayı iftihar ediyorum. Bugün burada bulunmaktan duyduğum memnuniyetin üçüncü sebebiyse; Türkiye'yle ilgili bizler tarihiyle, vatanıyla, birliğiyle iftihar eden bir milletin fertleriyiz. Biz burada geçireceğiniz süre zarfında ve bu faaliyet boyunca Türkiye'mizin ne kadar büyük bir ülke, tarihimizin ne kadar şanlı ve milletimizin ne kadar fedakâr olduğunu bir kez daha görme fırsatı bulacağımızı düşünüyorum. Böylesine güçlü bir ülkenin, Türkiye'nin yüce ve Gazi Meclisinin Başkanı olarak burada bulunmaktan ayrıca memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim.

Değerli arkadaşlarım. Son sözlerim size olacaktır.

Konuşmamın başında Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere bütün Türkiye'nin selamlarını getirdiğimi ifade etmiştim. Bu kuru kuruya bir selam değildir. Bugün buraya grup başkan vekillerimizle, milletvekillerimizle, belediye başkanlarımızla, kıymetli hocalarımızla geldik. Üsküp'te böyle bir kongre yapma

fikri ortaya çıktığında bütün kurumlarımız seferber oldu bu 3 gün için. Oradaki kardeşlerimiz için ellerinden geleni yaptılar. Hepinizin bildiği gibi bu yıl Millî Mücadele'mizin 100. yılı. İnşallah önümüzdeki yıl da Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 100. yıl dönümünü coşkuyla kutlayacağız. Son Millî Mücadele'nin lideri ve Cumhuriyetimizin kurucusu olan Gazi Mustafa Kemal sizleri ve Rumeli muhacirlerini, tarihin millî ve aziz hatıraları olarak görmektedir. Hatıralar bize her zaman geçmişi hatırlatırlar ama her zaman geçmişte kalmış değillerdir, işte sizler geçmişi hatırlatan ama bugün de yaşayan aziz emanetlersiniz. Türkiye de her bir ferdiyle size yürekten bağlıdır ve bu bağlılık her zaman böyle devam edecektir.

Kıymetli katılımcılar, 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nin hayırlı neticeler vermesini arzu ediyorum, temenni ediyorum. Bu kongrenin gerçekleşmesinde emeği geçen herkesin, başta Uluslararası Balkan Üniversitesi Rektörü ve yöneticileri olmak üzere bütün üniversitelerimizin yöneticilerini bu kongreye destek sağlayan Kültür ve Turizm Bakanlığımızı, Büyükelçimiz Sayın Tülin Erkal Kara'yı, Türkiye Belediyeler Birliği yöneticilerini, Bursa Osmangazi, Tekirdağ Süleymanpaşa, İstanbul Bahçelievler, Sivas belediye başkanlarını, İzmir Ticaret Odası Başkanını organizasyonu elinden geldiğince kusursuz yürütmeye

çalışan görevlilerimizi ve elbette ülkeler aşıp coğrafyalar geçip buraya kadar gelen bütün akademisyenlerimizi tebrik ediyorum. Bizleri bağrına basan her bir hemşehrime teşekkür ediyorum. Cenab-ı Hak yapacağımız hayırlı işte yardımcımız olsun. Kongremiz hayırlara vesile olsun. Bu duygu düşüncelerle hepinizi muhabbetlerimle selamlıyorum.

24 Temmuz 2019 - Dr. Sadık Ahmet'i Anma Töreni, Gümülcine - Yunanistan

Bugün burada bir kahramanın kabri başındayız. Dostluk Eşitlik Barış Partisinin kurucu ve ilk Genel Başkanı merhum Doktor Sadık Ahmet'i aramızdan ayrılışının 24. yıl dönümünde kabri başında bir kere daha rahmetle ve özlemle anıyoruz. Sizlere bu ziyaretim vesilesiyle buradaki Müslüman Türk kardeşlerime hem Sayın Cumhurbaşkanımızın selam ve sevgilerini getirdim hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak 82 milyon kardeşinizin selamını getirdim. Merhum Doktor Sadık Ahmet kendisini burada yaşayan Müslüman Türk azınlığın uluslararası antlaşmalardan kaynaklanan meşru haklarını korumaya ve soydaşlarımızın dayanışmasını güçlendirmeye adamış bir liderdir. Yılmayan azmi ve engin ufku günümüzde de örnek teşkil eden Doktor Sadık Ahmet, Batı Trakya Türk azınlığının birlik ve beraberliğinin simgesi hâline gelmiştir. Merhumun bu hak ve hukuk yolundaki mücadelesinin Batı Trakya Türk azınlığının değerli mensupları tarafından kararlı bir şekilde sürdürülmesini memnuniyetle takip ediyoruz. Bu bakımdan Doktor Sadık Ahmet'in fikirlerinin birlik, beraberlik ve dostluk meşalesinin Dostluk, Eşitlik, Barış Partisi tarafından genç nesillere başarıyla ulaştırılması, hepimiz için olduğu kadar burada yaşayan kardeşlerimiz

için de bir iftihar vesilesidir. Soydaşlarımızın temel haklarını kullanamamalarından kaynaklanan sorunların Türkiye ile Yunanistan arasındaki diyalog ve iş birliği süreci çerçevesinde çözüme kavuşturulmasına yönelik gayretlerimizi bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da daha büyük bir kararlılıkla ve sonuca odaklı bir gayretle sürdüreceğiz. 65 yıl aradan sonra Sayın Cumhurbaşkanımızın 2017 yılında Batı Trakya'ya yaptığı ziyaret Batı Trakya Türk azınlığı ile dayanışmamızın en açık göstergesidir. Sayın Cumhurbaşkanımız desteğimizi her vesileyle en güçlü bir şekilde de ifade etmektedir. Onun ifade ettiği gibi aramızdaki bu muhabbeti ne zaman etkileyebilir, ne de mesafeler. Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatlarıyla soydaş topluma yönelik hizmetlere katkı sunan bütün kurumlarımız ve iş çevrelerimiz eş güdüm ile çalışmaya gayret etmektedirler. Soydaşlarımızın haklarını korumak, Türkiye'nin dış politika önceliğidir. Bu bağlamda Batı Trakya'daki Müslüman Türk azınlığın hak ve özgürlüklerinin korunması, durumlarının iyileştirilmesi hususlarını uluslararası platformlarda da gündeme getirmeye ve takip etmeye çalışıyoruz. Sizler de meselelerinizi gerek siyasi düzlemde gerekse uluslararası platformlarda gündeme getiriniz. Haklarınızı meşruiyet çerçevesinde aramaya devam ediniz. Sorunlarınızın uluslararası toplumdan beklentilerinizi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığım döneminde uluslararası parlamenter platformlarda da özellikle gündeme getirdik ve getirmeye devam edeceğiz, takipçisi olacağız. Bu bakımdan soydaş milletvekilleriyle yakın temasta olmayı özellikle arzu ediyoruz ve buna dair çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Öte yandan Batı Trakya Türk azınlığı ile ülkemizdeki Rum Ortodoks azınlığı 2 ülke ilişkilerinde bir dostluk köprüsü olarak görülmektedir. Batı Trakya Türk azınlığı olarak anma törenleri vesilesiyle gösterdiğiniz vefa ve sergilediğiniz güçlü birliktelik ruhu, Doktor Sadık Ahmet'in değerli mirasını bundan sonra da layıkıyla taşıyacağınıza olan inancımızı perçinlemektedir.

Değerli arkadaşlar, burada yaşayan Müslüman Türk kardeşlerimizin haklarını belirleyen, temel olarak bundan 100 yıl önce yapılmış anlaşmalar var. Bunlardan ilki buradaki dinî liderlerin belirlenmesiyle ilgili 1913 yılında yapılmış bir anlaşma var. Orada burada yaşayan Müslüman Türk azınlığın dinî liderlerini, müftülerini seçimle belirleyeceğine dair hükümler var. Bilahare Lozan Anlaşması'nda yine yüz yıl önce 2 ülkenin ve başka ülkelerin de imzası bulunan anlaşmada asgari azınlık hakları taahhüt altına alınmış. Tabii aradan yüz yıl bir zaman geçmiş dünyada çok büyük değişiklikler olmuş. Özellikle insan hakları alanında, özellikle eğitim hakkıyla, dinî hürriyetler ile ilgili olarak çok büyük gelişmeler olmuş. Beklenirdi ki bu zaman zarfında asgari şartları belirlemiş olan 1913 ve 1923 Lozan Anlaşması'ndaki haklardan çok daha fazlası

bugünkü şartlara uygun olarak burada yaşayan soydaşlarımıza, Türk azınlığa tanınmalıydı. Fakat görüyoruz ki maalesef 100 yıl önceki anlaşmalardaki şartların uygulanmasında, hakların verilmesinde bile sıkıntılar yaşanmaktadır. Bugün burada yaşayan Müslüman Türk kardeşlerimizin başta etnik aidiyetlerini ifade etmeleriyle ilgili sıkıntılar var. Kurulmuş olan sivil toplum kuruluşlarında Türk isminin kullanılmasını yasaklayan idari kararlar var. Bunlar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne götürülmüş ve Yunanistan Devleti'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni ihlal ettiği Türk ismini yasaklayarak ihlal ettiğine dair 3 tane Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararı var. İkinci husus olarak dinî liderlerin, müftülerin burada yaşayan Türk azınlıkların seçimiyle belirlenmesine dair hükümlerin ihlal edildiğine, üstelik son zamanlarda yapılan düzenlemelerle müftülüklerin hakları ve yetkileri bakımından müftülük kurumu içinin boşaltılmaya çalışıldığına dair gelişmeler var. Bir başka husus eğitim hakkıyla ilgili. Burada yaşayan Müslüman Türk azınlığın eğitimle ilgili hakları Lozan Anlaşması'yla teminat altına alındığı gibi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de eğitim hakkıyla ilgili çok ayrıntılı düzenlemeler var. Bunlara da riayet edilmediğini, kendi dinî ve kültürel haklarını gelecek kuşaklara aktarma hakları karşısında engel çıkartıldığını, yeni okullar açılmasına müsaade edilmediğini, ihtiyaçların karşılanmasına müsaade edilmediğini görüyoruz. Ayrıca burada yaşayan Müslüman Türk azınlığın vakıf mallarıyla ilgili ciddi sıkıntıları var. Onlarla ilgili olarak da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 5 tane farklı ihlal kararı var. Yaşadığımız dünyada 21. yüzyılın başlarında dünyada birçok devlet var. 200 civarında devlet var. Bu devletler içerisinde saygın devletler vatandaşlarına gerek etnik, gerekse dinî anlamda kültürel haklarını veren, onların insan haklarına saygı gösteren devletlerdir. Kendi vatandaşlarının haklarını hukukunu gözetmeyen, onların anlaşmalarla uluslararası hukuk tarafından da teminat altına alınmış hukukunu gözetmeyen devletler, dünyada saygın devletler arasında yer alamaz.

Türkiye Cumhuriyeti büyük bir devlettir. Biz gerek Anayasamızdan, gerekse tarafı olduğumuz uluslararası insan hakları sözleşmelerinden, gerekse tarafı olduğumuz ikili anlaşmalardan kaynaklanan bütün hakları sonuna kadar vatandaşlarımıza veren ve bunları onların hakkı olarak gören bir anlayışla hareket eden bir hukuk anlayışıyla hareket eden bir devletiz. Başta komşularımız olmak üzere bütün dünyadaki devletlerden de bu anlamda haklara, hukuklara ve uluslararası anlaşmalara, sözleşmelere riayet etmesini bekleriz. Türkiye bu konuda, diplomasideki önceliklerinin ilk sırasında yer alan Batı Trakya'daki Türk azınlığın haklarını, hukukunu uluslararası sözleşmelerden ve ikili anlaşmalardan kaynaklanan haklarını koruma ve bunların uygulanmasını takip bakımından

kararlılıkla buradaki soydaşlarımızın yanında olacaktır. Bu vesileyle Doktor Sadık Ahmet'e ve onunla birlikte azınlığın haklı davasına çeşitli zorluklara göğüs gererek omuz veren ailesi başta olmak üzere, azınlığın değerli fertlerine şükranlarımızı sunuyoruz. Şunu bilmenizi isterim ki gönlümüz, kalbimiz her zaman sizinledir. Batı Trakya Türk azınlığı için verdiği örnek mücadelesi hiçbir zaman hafızalardan silinmeyecek olan merhum Doktor Sadık Ahmet'i bir kez daha rahmetle anıyor; ailesine, yakınlarına ve tüm soydaşlarımıza saygı ve sevgilerimi sunuyorum. Sözlerime son verirken, merhum Doktor Sadık Ahmet'in sözlerini burada tekrar etmek istiyorum. Ben bir Türk'üm ve öyle kalacağım. Bu mesajımla Batı Trakya azınlığına sesleniyorum ve Türk olduklarını unutmamalarını söylüyorum. Teşekkür ederim.

24 Temmuz 2019 - Dostluk ve Eşitlik Partisini Ziyaret, Gümülcine - Yunanistan

Değerli soydaşlarım, değerli kardeşlerim, hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Ben aslen tabii bu bölgede biraz mesafe var ama bir muhacir ailesinin çocuğuyum. Benim baba tarafı Gevgeli'den. Yunanistan'dan Makedonya'ya geçerken sınırda gümrük kapısı 1926 yılında oradan Tekirdağ'a hicret etmişler. Babamın anne tarafı da yine Batı Trakya sınırları dışında Veriya diye bugün isimlendirilen bölge Kara Ferya o zamanki ismiyle bunlar mübadil. 1924'te Tekirdağ'ın bir köyü, o zaman Kumbağ şimdi mahalle oraya yerleştirilmiş. Dolayısıyla esasen bu bölgeye yılda en az bir kere olmak üzere burdan Makedonya'ya kara yoluyla geçerken mutlaka uğruyorduk çeşitli vesilelerle. Çoğu zaman bu müftülerimizi ziyaret ediyoruz Gümülcine'de, İskeçe'de. Ondan sonra bu Türk gençlik merkezlerini, derneklerini ziyaret ediyoruz, çay içiyoruz, arkadaşlarımız, dostlarımız var. Daha önce Tekirdağ'da İmam Hatip Lisesinde ben talebe iken buradan arkadaşlarımız vardı. Şimdi bir tanesi belediye başkanları Rıdvan Veli Hüseyin bizden birkaç dönem sonra İmam Hatip Lisesinde Ahmet Şenol var bilmem tanıyanlar vardır, muhasebeci benim sınıf arkadaşımdı Ahmet Şenol. Başka arkadaşlarımız da var. Sonra üniversite yıllarından da arkadaşlarımız var. Boğaziçi Üniversitesinde

hukuk fakültesinden önce okudum orada. Yine Batı Trakya kökenli gerçekten çok başarılı arkadaşlarımız vardı. Onların bir kısmı Türkiye'de önemli yerlerde şimdi. Dolayısıyla bu bölgenin insanlarını muhacereti ve bu bölgelerde yaşananları biliyoruz. Şimdi bugün muhtelif yerlerde Türkiye aleyhine propaganda yapanlar bilhassa Ermeniler üzerinden Türkiye'yi dünya kamuoyunda suçlamak için karar alanlar buranın hükûmeti de böyle bir karar aldı. Farklı yerlerden alıyorlar tabii bunları Türkiye esasen hafif bir acı bir tebessümle karşılıyor. Eğer Türkiye Parlamentosu başka ülkelerin Avrupa ülkeleri başta olmak üzere başka ülkelerin yapmış oldukları mezalimler soykırımla ilgili karar almaya kalksa, Meclisin bizim parlamentomuzun başka bir gündemi olmadan birkaç yıl bunun için çalışması gerekir. Kaldı ki, Türkiye'ye savaş zamanında yaşanan bazı sıkıntılar mevzubahis Avrupa ülkelerinin alakasız oldukları coğrafyalarda işte Afrika'da birçok ülkede yapmış oldukları soykırımlar dünya tarihinin en kara lekeleri olarak geçiyor. Hepsini bir kenara bırakalım.

Birinci Dünya Savaşı'nı çıkaranlar Avrupa'da 10 milyondan fazla insanın ölümüne sebebiyet verdiler, İkinci Dünya Savaşı'nı yine Avrupa'da çıkarttılar, 70 milyonun üzerinde insanın ölümüne sebebiyet verdiler. Tabii bütün bunlarla beraber değerli arkadaşlar, kardeşlerim aslında dünya tarihinin en büyük soykırımlarından birisi bu, 93 Harbi'nden itibaren yaklaşık işte 1880'ler 1890'lardan itibaren 1920'lere kadar bu coğrafyadan, Balkanlar'dan, Rumeli'den Türkiye'ye doğru göç ve hicretle beraber yollarda, savaşlarda vefat eden, katledilen, şehit edilen insanlarımıza karşı uygulanan soykırımdır. O günün şartlarında 5 milyonun üzerinde insanımızın burada savaşlarda ve göç esnasında muhaceret esnasında yollarda bir şekilde vefat ettiğini biliyoruz. Türkiye'nin ilk nüfus sayımı, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk nüfus sayımı 1928'de, nüfusumuz 13 milyon, 1920'lerdeki nüfusumuz muhtemelen 10 milyon civarındadır. Demek ki biz Türkiye'nin nüfusunun yarısını bu Balkanlar'daki muhaceret ve katliamlar soykırımlar sırasında kaybetmişiz. Burada o nüfusun bakiyesi var Batı Trakya'da var, Makedonya'da var, başka coğrafyalar da var. Tabii artık o defterlerin o dönemlerin kapandığını düşünüyoruz. Türkiye'nin tek arzusu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tek arzusu bu coğrafyalarda yaşayan soydaşlarımızın, kardeşlerimizin, o büyük devletimizin bakiyesi olan beşeri unsurumuzun temel hak ve hürriyetlerine sahip asgari refah seviyesinde eğitimle ilgili, din hürriyetleri ile ilgili bütün haklarının teminat altına alındığı bir ortamın tesisidir. Türkiye'nin arzusu budur, mücadelesi budur, talebi budur. Tabii dünya çok değişti o tarihlerde. Merhum Doktor Sadık Ahmet'in kabrinde de ifade ettim. Dünya çok değişti. 1913'te 1923'te yapılan anlaşmalardaki hakkı hukukun temini yeterli değil. Artık bunun üzerinden İkinci

Dünya Savaşı yaşandı. Arkasından birçok insan haklarıyla ilgili belgeler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi Birleşmiş Milletler nezdinde birçok insan haklarıyla ilgili sözleşmeler yapıldı. O dönemlerde 1913'te 1923'te olmayan bazı yeni haklar tanınmaya başlandı insanlara, vatandaşlara. Böyle bir dönemde bundan 100 yıl öncesinin anlaşmalarındaki temel hakları, hukuku bile kendi vatandaşına tanımayan devletlerin saygın bir devlet olabileceğini söyleyemeyiz dünya nezdinde, dünya üzerinde. Dolayısıyla Türkiye burada yaşayan soydaşlarımızın Müslüman Türk azınlığın meselelerini kendilerine karşı yapılan muameleleri geleceğe dönük olarak birtakım projeksiyonlarda muhtemel sorunları yakından takip ediyor. Ve başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere Türkiye'de yaşayan 82 milyon kardeşinizin kalbinin burayla beraber attığını, her zaman aklının fikrinin zihninin burayla alakalı olduğunu her zaman bilmenizi isterim. Tabii gelmeden önce de buraya geldikten sonra İskeçe'de de Sayın Cumhurbaşkanımız telefonla aradı. Bilhassa buraya katılacak olan bütün kardeşlerimize selamlarını, sevgilerini iletmemi istedi. Tekrar Türkiye'den başta Cumhurbaşkanımızın selamlarını ve sevgilerini olmak üzere 82 milyon kardeşlerinizin selamlarını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı sıfatıyla sizlere iletiyorum. Onu söylemeye çalışıyordum. Daha önce buraya müteaddit defalar geldim buralara ama ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı sıfatıyla buraya geliyorum ve sanıyorum herhalde buraya ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanı sıfatıyla birisi geliyor. Ama bundan sonra daha sık gelecektir inşallah öyle söyleyebilirim.

Değerli arkadaşlar, tabii burada büyük bir mücadele yürütülüyor, keşke buna gerek kalmasa. 21. yüzyılda az önce sözünü ettiğim gibi burada yaşayan ülke vatandaşlarına asgari temel hakların, asgari ekonomik standartların sağlanması, eğitim hakkıyla hürriyeti ile ilgili. Öyle ki artık yani böyle bir okul kurmaya, öğretmenler tayin etmeye, çocukları bir araya getirip toplamaya bile ihtiyaç yok. Öyle bir dünyada yaşıyoruz. Herkes isterse internet üzerinden dijital ortamda istediği kursu alabiliyor, istediği dersi alabiliyor. Dünyanın en iyi üniversiteleri sıralamasında olan üniversiteler herhangi bir şekilde gidip oraya kayıt yaptırmadan dijital ortamda internet üzerinden kayıt yaptırarak diploma veriyorlar. Oxford'un böyle programları var, Cambridge'in böyle programları var. Böyle bir dünyada yaşarken işte sizin öğrenci sayınız okulda onun altına düştü, 9 oldu 9 buçuk oldu, okulu kapatalım falan gibi bir anlayışın ne kadar geride kalmış bir anlayış olduğunu, dünya şartları bakımından ve bu kadar geride kalmış olduğu için bu anlayışın değişmek zorunda kalacağını hepimizin bilmesi lazım. Değerli arkadaşlar haklı bir davanın mensuplarısınız. En temel hakları talep ediyoruz. Eğitimle ilgili, insan haklarıyla ilgili, en temel haklardan din hürriyeti ile özgürlüğüyle

ilgili kendi dilimizi öğrenme öğretme hakkıyla ilgili, en temel hakları talep ediyorsunuz. Bu talebin başarılı olmadığı bir tarih dönemi yoktur dünyada. İşte bu hareketin zor zamanlarında liderliğini yapan Merhum Doktor Sadık Ahmet'i her zaman hatırımızda tutuyoruz. Her zaman özlemle, minnetle, şükranla ve tabii rahmetle anıyoruz. O yol gösterici bir şekilde Batı Trakya'da yaşayan Türk azınlığın buradaki soydaşlarımızın bilhassa gençleri için yol gösterici bir şekilde büyük bir kahramanlık ortaya koymuştur. Her gün başta Türkiye'den gelenler olmak üzere ama buradaki soydaşlarımızın da alakasının her yıl artarak devam ettiğini bu anma programlarında görüyoruz. Bugün Elhamdülillah belki 2 bine yakın kişiyi burada bu münasebetle 24. vefat yıl dönümünde, anma programında bir araya geldi. Bunlar tabii sadece anma hatırlama değil, aynı zamanda yaşanan mücadeleyi tekrar baştan hatırlama ve geleceğe dair birtakım fikirler bir miktar ortaya koyma anlamına da geliyor. Tabii burada yaşayan kardeşlerimizin, arkadaşlarımızın dinlediğimiz zaman yaşanan bazı gerçeklerden hareketle zaman zaman ümitsiz bazı tablolar ortaya koyduğunu görüyoruz. Ben öyle düşünmüyorum. Değerli arkadaşlar bu bölgenin bütün dünyaya kapalı olduğu, Türkiye ile irtibatının bulunmadığı, giriş çıkışların kontrol altında olduğu dönemler oldu. O dönemlerde burada Türklüğünü, Müslümanlığını, kendi dilini ve gençlerin aktaracağı kültürünü, bunun imkânlarını elinde tutan ve bunu başaran bir topluluğun artık dünyada her şeyin açıldığı, sınırların sadece haritalar üzerinde kaldığı esasen zihinlerin, anlayışların, öğrenmenin, irtibatların, iletişimin sınırlarının ortadan kaldırıldığı bir dünyada, burada yaşayan soydaşlarımızın Müslüman Türk azınlığın haklarının, hukukunun önümüzdeki yıllarda önümüzdeki dönemlerde ellerinden alınabileceğini düşünmek yanlış olur. Ben geleceğe daha ümitle bakıyorum. Yeter ki biz kendi köklerimize, inancımıza, kültürümüze, dilimize sahip çıkalım. Bu azim, bu anlayış içerisinde olduğumuz sürece, bu hedefi sürekli gözümüzün önünde tuttuğumuz sürece buradaki mücadelenin temel haklar mücadelesinin başarısız olma ihtimali yoktur.

Değerli arkadaşlar bir şeye değinip kapatacağım, çok uzatmak istemiyorum. Biliyorsunuz, buradaki haklar asgari olarak Lozan Anlaşması'na dayanıyor. O anlaşmanın bir tarafı Yunanistan, bir tarafı Türkiye, başka ülkeler de var çok taraflı bir anlaşma. Devletler, buralarda bu anlaşmadakiler uzun müzakereler yapılmış, hatta bir ara Lozan'daki görüşmeler kesilmiş, heyetler geri dönmüş, anlaşma olmayacak diye ama sonra tekrar çağrı yapılmış bir araya gelinmiş, görüşülmüş. Yani bunlar böyle oturup da birisi yazmış vermiş bunları yapalım şeklinde bir anlaşma ortaya konulmuş değil. Teati yoluyla değil, uzun müzakerelerle, kavgalarla varılmış bir anlaşma. Türkiye -Yunanistan imzalamış diğer devletler de demiş ki,

işte bu anlaşmanın bir tarafıyız bunlarla alakadar eden hususlarda var ama esasen biz de bir anlamda bu olana bitene bu anlaşmada yazılan hususlara hükümlere biz de şahit olduk. Biz de bunların arkasındayız demişler. Şimdi o anlaşmaya Türkiye sadakat gösteriyor, bir anlaşmadır, hatta ondan daha fazlasını yapıyor Türkiye, biliyorsunuz birçok arkadaşımız da bunu dile getirdi gerektiğini hürriyeti bakımından. Çünkü dünya orada değil, 1923'te değil dünya, çok şeyler değişti. Eğitim hakkı ve hürriyeti ile ilgili olarak çok şeyler değişti. Bakın size bir şey söyleyeyim. Ben Tekirdağlıyım. Tekirdağ'a yerleşmişiz. Tekirdağ milletvekiliyim. Tekirdağ'ın bir Şarköy ilçesi var o Şarköy ilçesinin şimdi köy Mürefte, köy değil özür dilerim. Büyükşehire geçtiğimiz için mahalle oldu ama eskiden köydü Mürefte. Mürefte'de bir harabe kilise var ama orada yaşayan bir tek Hristiyan yok. İstanbul'daki patrik, Yeni Zelanda'dan bir Türk vatandaşı olan bir papazı Mürefte'deki kiliseye görevlendirmiş, tayin etmiş. Yeni Zelanda'dan Tekirdağ'la da alakası yok gelmiş burada Mürefte'de bir ev tutmuş. Orada o kiliseyi ihya edecek. Önce tabii binayı yapması lazım. Sonra oraya Hristiyan bulması lazım. Hristiyan yok, kendisinden başka. İşte bunu arkadaşlarımız söylediler ve olabilir yani Türkiye büyük bir ülke. Sonuç itibarıyla eğer varsa orada hakikaten o dine inananlar onların ibadet hakkı da varsa eğitim hakkını da kendi çocuklarına kendi inançlarını, düşüncelerini, dillerini, kültürlerini aktarabileceği bir imkânı, Türkiye sunar. Lozan Anlaşması'nda böyle olduğu için değil bu. Türkiye büyük bir devlet olduğu için, kendine güvendiği için. İnsanına güvendiği için kendi kültürüne, inancına güvendiği için bunu yapar. Yani Yunanistan yapıyor da onun için biz de yapalım. O yapmazsa biz de vazgeçelim gibi bir anlayış içerisinde değil Türkiye. Büyük devletler dünyada.

Bu devletlerin sayısı çok az büyük devletler bunu hukuka saygı duyduğu için, insana saygı duyduğu için, insanların haklarına, hürriyetlerine, inançlarına saygı duyduğu için yaparlar. Şüphesiz anlaşma da önemli, ama anlaşmada var diye anlaşmayı okuyup burada ne kadar açık veriyorlar ona bakalım da aman 1 gram fazla olmasın, 1 gram eksik olmasın gibi bir hesapla yapmıyor Türkiye bunu. Büyük bir devlet olduğu için insana saygı duyduğu için bunu yapıyor Türkiye. Fakat bunu tabii dünyada başta komşuları olmak üzere her devletten de bunu bekliyor, Türkiye'nin de hakkıdır. O ama bu anlaşmalara uymamanın da önce dünya kamuoyunda, Avrupa kamuoyunda bir maliyetinin olması lazım işte. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde malumunuz bu Türk ifadesinin kullanılmasıyla ilgili sivil toplum kuruluşlarında 3 dava var, üçünde de kazanılmış Batı Trakya'daki soydaşlarımız davayı kazanmışlar. 2007-2008'de aşağı yukarı 11 yıl geçmiş, uygulandı mı? Anlaşmanın uygulanması ne anlama geliyor? Yani

parayı vereyim, tamam hadi bir daha devam edeyim şeklinde değil, hukuka saygılı bir devlet o anlaşmaya madem imza atmışsa mahkemeyi de kabul etmişse yargı yetkisini o zaman burada verilen karara uygun hukuki işlemleri de tamamlamak zorunda. Bunu yapmıyor, mazur görülüyor. Bazı devletler nedendir bilmiyorum dünyada uluslararası hukuk düzeni bakımından da biraz fazla müsamahalı görülen devletler oluyor. Avrupa'nın işte bilmem hangi bölgenin şımarık çocuğu denilen şeyler var. Ama tabii biz meselelere Türkiye bu topraklar üzerinde, Türkiye'de bu coğrafyada 1000 yıldan fazla, bütün dünyada da aslında adaleti ve insanlara yaptığı muameleyle adil bir devlet anlayışını yaşatan bir devletiz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde yine aynı şekilde vakıflarla ilgili buradaki soydaş Türk azınlıkların vakıflarıyla ilgili vakıf emlakı ile ilgili de 5 tane dava var. Tabii Türkiye bunları takip ediyor. Malumunuz Türkiye'nin bölgesinde birçok mesele var ama Batı Trakya'da yaşayan soydaşlarımız Türk azınlık, bizim bütün bu meselelerimizin hepsinin önünde ve başında birinci sırada yer alıyor. Türkiye bunları takip ediyor. Aynen merhum Doktor Sadık Ahmet'in hukuk içindeki mücadelesi gibi Türkiye de uluslararası hukukun imkânlarını sonuna kadar kullanarak bunları takip ediyor. Netice almak için de Türkiye'yi her zaman yanınızda göreceksiniz. Bundan sonra da bu kararlılıkla hareket edilecek.

Ben fazla uzatmak istemiyorum. Tekrar size Türkiye'deki bütün 82 milyon kardeşinizin selamlarını tekrar iletiyorum. Her zaman dualarıyla ve her türlü imkânlarıyla yanınızda olduklarını bilmenizi isterim. Ben de çok daha fazla, sık buraya geleceğim, sizlerle beraber olacağız. Burada o büyük hukuk mücadelesini, hak mücadelesini sürdüren kardeşlerimize, ona öncülük eden Dostluk, Eşitlik ve Barış Partisi Genel Başkanı ve partide görev yapan bütün yönetici arkadaşlarıma Cenab-ı Hak'tan muvaffakiyetler diliyorum. Hepinize çok teşekkür ediyorum. Hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

18 - 19 Aralık 2019 - Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi 9'uncu Genel Kurulu Asamble Konseyi Toplantısı, Bakü - Azerbaycan

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi 9'uncu Genel Kurulu Asamble Konseyi Toplantısı'nı açıyorum.

Toplantımızın Türk dünyasına hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum. Burada toplantımıza ev sahipliği yapan Azerbaycan Millî Meclis Başkanı Sayın Oktay Asadov'a içten teşekkürlerimi sunuyorum. Sayın Oktay Asadov her zaman TÜRKPA'ya ve Türk dünyası arasındaki bağların güçlendirilmesine destek vermiştir. Bağımsız Türk devletlerinin Meclis başkanları olarak bizleri aynı masanın etrafında toplayan TÜRKPA'nın her geçen yıl güçlendiğini görmekten büyük memnuniyet duyuyorum.

Kuruluşundan bu yana TÜRKPA'da ele alınan gündemlere ve icra edilen faaliyetlere baktığımızda, adım adım TÜRKPA'nın büyüdüğünü, geliştiğini görüyoruz. TÜRKPA artık 11'inci yaşını doldurdu ve uluslararası bir kuruluş olarak önemli bir tecrübe ve birikim sahibi oldu. TÜRKPA gelecekte de bugün olduğundan daha büyük hizmetler yapacak ve vazifeler üstlenecektir. Issık Göl'ün kıyısından Aladağlar'ın yamaçlarında kanatlanan bir at, geniş ve bereketli Kazak ovalarının üstünde uçar. Hazar'a, Kafkaslar'a, Karadeniz'e ulaşır, Anadolu'yu baştan

başa kateder; Nahçıvan'a, Karabağ'a selam verir. Abşeron'da, Bakü'de yüreklerimizi sinemizden alır ve Tanrı Dağları'nın yüce zirvelerine götürür. İşte, bugün Bakü'deyiz, hem misafiriz hem kendi evimizdeyiz. Ülkelerimiz arasındaki fiziki mesafelere aldanmamak gerekir. Biz gönülden yakınız, birlikteyiz; ortak tarihimiz, dilimiz ve kültürümüz bize bunu hatırlatıyor.

Azerbaycan vatanının güzellikleri bizleri hayran bırakırken topraklarının işgal altında olması yüreğimizi yakmaktadır. Azerbaycan topraklarının azat olması, bayrağının her karış toprağında dalgalanması, TÜRKPA ülkelerinin hepsinin ortak arzusudur. Bizler her daim Azerbaycan'ın yanındayız. İşgalin sona ermesine, bölgeye istikrar gelmesi için her türlü desteği veriyoruz, gelecekte de vermeye hazırız.

Dünyada barış ve huzurun hâkim olması gayesiyle Türk yurtlarının her köşesinde barış, düzen, adalet ve kalkınmaya ulaşmasını arzu ediyoruz. Bunun için aramızda her alanda ilişkilerimizin ve iş birliğimizin gelişmesi için gayret gösteriyoruz. Yalnız iyi günde değil, kötü günde de yan yana duruyoruz. Bunun en güzel örneğini, ekim ayında gerçekleştirilen Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Keneşi Devlet Başkanları Zirvesi'nde gördük. Türkiye'nin bölgeye barış ve istikrar getirmek için yürüttüğü Barış Pınarı Hârekatı'na verilen destek bizim için çok anlamlıdır.

Aziz Meclis Başkanları, 2019 yılı itibarıyla 100'üncü yılını idrak ettiğimiz Türkiye'nin ölüm kalım mücadelesi olan İstiklal Harbi'miz Türkiye tarihindeki en zor dönemlerden biridir. O zamanki ağır şartlar altında bile gerek Azerbaycan'dan gerekse Türkistan coğrafyasından gelen destek hem tarih kitaplarında hem de Gazi Meclisimizin tutanaklarında yer almaktadır. Ayrıca 2020 yılında Millî Mücadele'yi yürüten ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile taçlandıran Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100'üncü yıl dönümünü kutlayacağız. Genel Kurulumuza Özbekistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti heyetlerinin davet edilmiş olmasından büyük memnuniyet duyuyorum. Bu katılımları sağlayan Sayın Oktay Asadov'a, Azerbaycan hükûmetine ve Millî Meclisine içtenlikle teşekkür ediyoruz. Gönül isterdi ki Türkmenistan da bugün aramızda olsun. TÜRKPA inşallah yakın gelecekte tüm bağımsız Türk devletlerinin meclislerinin çatısı altında birleştirecektir.

Geçtiğimiz yıl TÜRKPA 8'inci Genel Kurulunda Dönem Başkanlığını Kırgız Cumhuriyeti Meclis Başkanı Sayın Dastanbek Cumabekov'dan devralmıştım. Bir yıldır sürdürdüğüm bu görevde TÜRKPA'nın güçlenmesi ve örnek bir uluslararası kuruluş olması için titizlikle gayret gösterdik. Dönem Başkanlığını artık Azerbaycan Cumhuriyeti adına kıymetli dostum, bilge Meclis Başkanı Sayın Oktay Asadov sürdürecektir.

Dönem başkanlığını devretmeden önce Türkiye'nin dönem başkanlığında yürütülen çalışmalara verdiğiniz desteklerden dolayı sizlere teşekkür etmek istiyorum. Desteklerini ve kardeşliğini daima yanımda hissettiğim Kazakistan Meclis Başkanı Nurlan Nigmatulin ile Kırgızistan Meclis Başkanı Dastanbek Cumabekov'a, gösterdikleri dayanışma ve destekten ötürü içten teşekkürlerimi sunmak istiyorum. İnanıyorum ki daha aydınlık ve müreffeh bir geleceğe yürüyoruz. Huzurunuzda tecrübeleri ve birikimiyle Türk dünyasının ve TÜRKPA'nın en kıdemli Meclis Başkanı olan Sayın Oktay Asadov'a dönem başkanlığında başarı dileklerimi bir kez daha ileterek heyetinize saygılarımı sunuyorum, sizleri bir kez daha selamlıyorum.

21-22 Aralık 2019 - "Balkanlar ve Doğu Avrupa'da Türk Kültürünün Kaybolan Değerleri Sempozyumu", Üsküp - Kuzey Makedonya

Kuzey Makedonya Meclisinin kıymetli başkanı aziz dostum Sayın Talat Caferi, Kuzey Makedonya Anayasa Mahkemesi başkanı dostum Sayın Salih Murat, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Kültür Bakanı Sayın Hüsnü İsmaili, değerli milletvekilleri, değerli akademisyenler, gençler, hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

MATÜSİTEB tarafından her ikisi de bugün küresel markalar hâline gelmiş olan TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün destekleriyle gerçekleşen bu önemli toplantıda sizlerle bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim. Sözlerimin başında sizlere Rumeli evladı fatihan sevdalısı Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın selamını ve muhabbetlerini iletmek istiyorum. Kuzey Makedonya'nın kültürel zenginliğine ve demokrasisine kurulduğu günden bu yana büyük katkılar yapan MATÜSİTEB'in bu toplantısında sizlerle bir arada olmak, sizlere hitap etmek benim için çok büyük bir gurur. Zira çoğunuzun bildiği gibi ben 1926 yılında bu topraklardan Gevgeli'den Türkiye'ye hicret etmiş bir ailenin mensubuyum. Ata topraklarında böylesine nezih bir topluluğa seslenme bahtiyarlığına eriştiğim için nedenli şükretsem azdır.

Kıymetli Meclis Başkanı, değerli katılımcılar, bu sempozyum çok önemli bir başlığı tartışmak üzere gerçekleştiriliyor. Verimli müzakerelerin yapılacağına, önemli sonuçlara ulaşılacağına inanıyorum. Bütün katılımcılara dinleyicilere başarılı bir toplantı temenni ediyorum. Çağımızın en önemli fikrî açmazlarından meselelerinden biri kavramları yerli yerine oturtan olmaktır. Özellikle en çok kullandığımız kavramlarla ilgili böylesi bir muğlaklık söz konusudur. Gündelik hayatımızdan fikrî faaliyetlerimize kadar birçok seviyede kullandığımız kültür kavramı içinde durum aynıdır.

Kültür kavramı modern zamanların en tartışmalı kavramlarından birisidir. Latince kökenli bu kelime esas itibarıyla yetiştirmek, üretmek manalarına geliyor. Bununla birlikte kültürün yüzlerce tanımı mevcut. Rahmetli Cemil Meriç Kültürden İrfana isimli kitabında bu kavramı uzunca tartışmaktadır. Kültürün tanımları içerisinde şahsen benim en kuşatıcı bulduğum tarif şudur: Kültür muayyen bir zaman diliminde bir toplumun karşılaştığı sorunlar karşısında ürettiği yaklaşımların, çözümlerin toplamıdır. Bu açı esas alındığında kültür aynı zamanda dünyayı, zamanı, eşyayı, hadiseyi anlama biçimi olarak bir dünya görüşüne tekabül etmektedir. Kültür sadece durağan sabit statik bir olgu da değildir. Almanya'da eğitim alanının öncü isimlerinden Wilhelm Von Humboldt, dilin sadece bir miras değil, aynı zamanda bir faaliyet alanı ve enerji olduğunu söyler. Kültür de öyledir. Kültür önceki nesillerden devraldığımız bir miras olmanın yanında temel sabiteler doğrultusunda ve ihtiyaçlar mucibince yeniden ürettiğimiz bir değerler manzumesidir. Burada bir çelişki bir tenakuz varmış gibi görünebilir. Yani kültür, hem sabit hem değişken hem toplumu şekillendiren hem de toplum tarafından şekillendirilen bir niteliğe sahiptir. Bu durumu izah etmek üzere daha önce de çeşitli konuşmalarda verdiğim bir örneği tekrarlamakta fayda görüyorum. Klasik felsefede Theseus'un gemisi olarak bilinen bir paradoks vardır. Phutark'ın aktardığı bir efsaneye göre Girit seferinden muzaffer olarak dönen de Theseus'un gemisi Atina'da zaferin bir hatırası olmak üzere uzun süre muhafaza edilir. Açık denizde hareketsiz bir şekilde demirleyen geminin tahtaları zamanla çürüdükçe yenileriyle değiştirilir. Öyle ki bir gün geminin değiştirmedik hiçbir parçası kalmaz. Bu durumda gemi hâlâ Theseus'un gemisi sayılır mı yoksa başka bir gemi hâline mi gelmiştir? Bu filozofları uzun süre meşgul eden bir paradokstur. Kanaatimce o gemi hâlâ aynı gemidir. Zira bir varlık sadece maddi varlığının sınırları içerisinde hapis olunamaz. Gemi örneğinde olduğu gibi bir varlık aynı zamanda tedavi ettirdikleri toplumsal hafızada uyandıkları ve işaret ettikleriyle bir mana kazanmaktadır. Kültür dediğimiz varlığı ve birikimi de inşa eden bazı kurumlar vardır. Din ve inanç bunlardan başlıcalarıdır. Dil de kültürü inşa eden kurumlar arasındadır. Dilin bir özelliği de hem kültürü inşa eden hem de onu sonraki nesillere aktaran

bir işleve sahip olmasıdır. Yine aile, hukuk, ahlak, coğrafya başta olmak üzere bir dizi kültür inşa eden kurum mevcuttur. Buradan hareketle kültürün bir netice eski tabirle bir muhasıla olduğu söylenebilir. İnsanlar hem bir coğrafyanın hem de bir çağın, bir zamanın mensubudurlar. Bizler hem Türkiye'nin, Kuzey Makedonya'nın, Arnavutluk'un, Bulgaristan'ın hem de içinde yaşadığımız modern çağın küresel zamanın mensubuyuz, işte kültürü, kültürel değer adını verdiğimiz prensipleri ve öncelikleri bu iki zaviyeden bakış açısından değerlendirmeliyiz. Bu önemli sempozyumun başlığında Türk kültürünün kaybolan değerlerinden söz ediyoruz. Bu değerlerin neler olduğu hususunda 3 aşağı 5 yukarı mutabıkızdır. Millî hassasiyetlerin azaldığı, toplumun parçalandığı Türkçe kullanımının zayıfladığı, ailenin aşındığı söylenebilir. Ortaya konulan tarihi ve millî eserlerinin yavaş yavaş ortadan kalktığından da bahsedebiliriz. Lakin bu değerlerin kaybına nelerin sebep olduğunu düşünmekte fayda olduğu kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlar, geçtiğimiz ay bir üniversitemiz tarafından yapılan araştırmada insanların artık evde daha az yemek yedikleri hazır ürünlere ve dışarıda yemek yemeye yönelim olduğunu ortaya koyuyor. Bu ayrıntı gibi görünen bir husus ama onun üzerinden bazı neticelere ulaşabiliriz. Dünyanın neresine giderseniz gidin Türk yemekleri her zaman birkaç adım öndedir. Bu yemeklere alışan bizler genelde Türk mutfağını her yerde ararız. Benzer bir mutfak zenginliği Batı Avrupa'da yoktur. Acaba Türk mutfağının bu kadar zengin olmasının sebebi nedir? Acaba Türkler hazza ve yemeğe çok mu düşkündür? Kanaatimce bunun açıklaması başka bir yerde aranmalıdır. Türkler en güzel yemeklerini kendileri için değil, misafirleri için hazırlar. Misafir ağırlamayı çok seven misafiri Allah'ın lütfu ve bereket kaynağı olarak gören Türklerin zengin bir mutfağa sahip olması gayet tabiidir. Fakat tek sebep bu değildir. Mutfağımızın zengin olmasının bir diğer sebebi de farklı kültürlerle temas ve onlardan istifade konusunda istekli ve iyi niyetli olmamızdır. İşte kültürün bir netice bir muhasara olduğunu söylerken kastettiğimiz budur. Eğer misafiri lütuf değil, yük ve sıkıntı olarak görmeye başlarsanız paylaşma kültürünü bitirirsiniz. Yalnızlaşırsınız bu yalnızlık da binlerce yıllık kültürel bir değeri ortadan kaldırır. Mutfak zenginliği de yavaş yavaş azalmaya başlar. Şurası kesindir; modern anlayış cemiyeti parçalayan, aileyi bölen ve kişiyi sadece kendi menfaati için acımasızca rekabet eden bir hâle büründürmüştür. Bu egosentrik, ben merkezci ahlakın insanı sürüklediği yer derin ve trajik bir yalnızlık rekabet kisvesine bürünmüş bir kıyıcılıktır. Düşmanı dışarıda aramamalı, düşman bazen içeride ve yanı başımızdadır. Doğu Avrupa'da ve Balkanlar'da yaşayan Türk toplumunun en büyük düşmanlarından birisi de temel değerlerimizle bağdaşmayan işte bu tavırdır. Bugün bütün toplumların en temel sorunlarının başında ötekine yönelik vandallık, umursamazlık ve hatta düşmanlık yatmaktadır. Son yıllarda yükselişini kaygıyla izlediğimiz bu durum,

yabancı düşmanlığının islamafobiyanın bazı durumlarda Türk karşıtlığının temel sebebidir. Bu saydıklarım sadece birer sonuçtur. Hazırlayıcı sebep ise ötekini kendisi gibi olmayanı tehdit ve yok edilmesi gereken düşman sayan bir anlayıştır. Bu tahammülsüzlüğü ve düşmanlığa yol açan zehirli iklimin temelinde ise insanı insanın kurdu sayma ahlakı yatmaktadır. Oysa bizim inancımızda insan insanın kurdu değil, cennetidir. Kıymetli Meclis Başkanı, değerli dinleyiciler, son 150 yılda büyük acılara muhatap olmuş, derin ve kanlı trajediler yaşamış bir coğrafyadayız. Modern dönemlerde sancılı çatışmalarla, siyasi çalkantılarla ve kanlı mücadelelerle malul bu toprakları yeniden barış ve selamet adası hâline getirmek mümkündür ve hatta zaruridir. Bu konuda en büyük çaba da farklı milletten insanların barış içerisinde yaşadığı. Kuzey Makedonya halklarına düşmektedir. Türk topluluğu da bu konuda öncü ve yapıcı olmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için de tarihte barış, huzur ve refah sağladığı teyit ve tecrübe edilmiş değerlerine sımsıkı bağlanmalı. Büyük bir şairimizin dediği gibi neyi kaybettiğini veya kaybetmek üzere olduğunu hatırlanmalıdır. Az önce belirttiğim gibi tarihte barış, huzur ve refah sağladığı teyit edilmiş, tecrübe edilmiş değerler vardır. Bu değerlerin ne olduğu bellidir. Eğer değerler aşikar bir biçimde ortada ise ve bizler geçmişte tecrübe edilmiş barışa, huzura refaha sahip değilsek, belki de kayıp olan değerler değildir. O değerlerin uzağına düşmüş olan toplumdur. Eğer durum böyleyse yani kaybolan değerlerimiz değil de kaybolan toplumun bizzat kendisi ise bize düşen yeniden o değerlere avdet etmek, dönmek ve tabi olmaktır. Sözlerime son verirken bu güzel toplantı için düzenleyenlere, katkıda bulunanlara çok teşekkür ediyorum. Kıymetli Kuzey Makedonya Meclis Başkanına Sayın Talat Caferi'ye misafirperverliği için çok teşekkür ediyorum. Hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

2020

27 Şubat 2020 - Hocalı Katliamı'nın 28'inci Yıl Dönümü Vesilesiyle Düzenlenen Resim ve Fotoğraf Sergisinin Açılışı, TBMM

Azerbaycan'ın değerli Büyükelçisi, Azerbaycan'dan buraya, Türkiye'ye, bu programa gelen değerli kardeşlerimiz, değerli Meclis personelimiz, basın mensupları; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Tarihin her döneminde büyük sıkıntılarla karşılaşmış bir milletiz. Bunların üzerinden, üstesinden gelebilmek için her zaman bir gayret gösterdik ve muvaffak olduk. Alemde bu üzüntüleri, sıkıntıları ortadan kaldırmak için içeride ve dışarıda sürekli bir mücadele hâlindeyiz. Verdiğimiz mücadeleler sırasında zaman zaman evlatlarımız, kardeşlerimiz şehit oluyor. Yakın zamanda Suriye'de, Libya'da şehitlerimiz oldu. Cenab-ı Hak hepsinin ruhlarını şad, mekânlarını cennet eylesin. Onlar, bizim toprağa düşen güllerimiz, hürriyet ve bağımsızlığımız ebediyete kadar sürsün diye solmayı göze aldılar. Ölüm haktır, bir gün hepimiz öleceğiz. Güzel şairimiz Cahit Sıtkı'nın ifadesiyle "Bir gün uyudun, uyanamadın olacak." Bundan kaçış yok, bu sonucu değiştirmek mümkün değil ama ölüm var, ölüm var. Ölümlerin de şereflisi ve güzeli var. Allah, vatan, millet yolunda ölmek ölümlerin en şereflisi, en güzeli. Bu sebeple Cenab-ı Hak kitabımızda şehitler için

"Onlara ölüler demeyiniz." diyor. Allah bütün şehitlerimizden razı olsun. Onların geride bıraktığı büyük manaya, aziz hatıralara sahip çıkmayı bizlere nasip eylesin.

Değerli kardeşlerim, acıyı bal eylemiş bir milletiz. Geçmişte bugünkü acılarımızın, sıkıntılarımızın çok daha büyüklerini yaşadık. Aynı şekilde kardeşlerimiz de farklı coğrafyalarda benzer acılara maruz kaldılar. Bugün bir araya geliş sebebimiz kardeşlerimizin acılarına, bu acıların hatırasına ortak olmaktır. Bugün insanlık tarihi açısından büyük elem verici bir katliamın yıl dönümü. Azerbaycanlı kardeşlerimizin ve bizim keder günümüz. Ermenistan için ise bir utanç günü. Yirmi sekiz yıl önce Hocalı'da büyük bir vahşet yaşandı hem de hür dünyanın ve hür basının gözü önünde. Ama gözleri vardı, görmediler, kulakları vardı, duymadılar; merhamet etmeden, vicdanları sızlamadan masumların feryatlarını sadece seyrettiler. Katliama maruz kalan kardeşlerimize Cenab-ı Hak'tan tekrar rahmet diliyorum, ruhları şad olsun, mekânları cennet olsun. Bizleri insanlığımızdan utandıran elim hadiselere hiçbir kardeşimiz, hiçbir millet bir daha maruz kalmasın.

Değerli kardeşlerim, hür ve bağımsız bir şekilde yaşamak istiyorsak daima güçlü olmak mecburiyetindeyiz. Kederde kıvançta bir olmalıyız. Kardeşlerimizin acısını unutmamalı, her zaman hatırlamalı, hatırlatmalıyız, hatırda tutmalıyız. Eğer unutursak biz de unutulur gideriz. 1992 yılının 25 Şubatı 26 Şubata bağlayan gecesi, bin yıllık Türk yurdu, Dağlık Karabağ'da büyük bir katliam yapıldı. Amerikan, İngiliz, Rus ve Ermeni gazetecilerin de tanıklık ettiği katliamda kadın, çocuk, yaşlı, masumların feryadı göklerde yankılandı. Katliam işgalci Ermenistan ordusunun 366'ncı Alayı'na mensup askerler tarafından gerçekleştirildi. Başlarında 2008-2018 yılları arasında Ermenistan'ın Cumhurbaşkanlığı görevini yürüten Serj Sarkisyan vardı. O gece resmî kayıtlara göre 613 masum katledildi, gayriresmî kayıtlara göre ise 1.300 masum katledilmişti. Azerbaycan Büyükelçiliği tarafından hazırlanan bugünkü sergimizi de masum kardeşlerimizi anmak, insanlığa vicdanı, merhameti hatırlatmak için açtık. Akabinde de bu konuda Ermeni meselesi üzerine çalışan Şanlıurfa Milletvekilimiz Doçent Doktor Halil Özşavlı Beyefendi'nin konferansı olacak. Hocalı katliamı çerçevesinde bugüne kadar ortaya çıkartılmayan, ortaya konulmayan bazı belgeleri de bu konferansta sunacak.

Değerli kardeşlerim, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin temelinde kardeşlik vardır. Kardeşler birbirlerinin kederlerini, kıvançlarını daima paylaşırlar. Hatıralarımız ortak, hayallerimiz birdir. Devletlerimiz ayrı olsa da milletlerimiz birdir. O sebeple birbirimize varis olacak kadar yakınız. Azerbaycan yirminci yüzyılda iki kurtuluş ve kuruluş yaşadı. Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Çarlık

Rusyası'nın egemenliğinden kurtulup kısa bir süre de olsa bağımsızlığına kavuşmuştu. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde de Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte hürriyet ve bağımsızlığına yeniden kavuştu. Her iki süreçte de Ermenilerin vahşetiyle karşılaştı. Benzer acıları Anadolu Türkleri de yaşadı. O sebeple aynı milletin evlatları olarak acılarımızı unutmamalıyız. Eğer acılarımızı unutursak benzer acıları bir daha yaşamak mukadder olur.

Değerli kardeşlerim, Hocalı işgal altındaki Dağlık Karabağ'ın kalbidir. Ermenistan işlediği katliamla Dağlık Karabağ'ın kalbini çıkarmıştır. Katliamdan önce şehirde 11 bin 356 kişi yaşıyordu. Ermenistan ordusu o gece -az önce de ifade ettiğim gibi- resmî kayıtlara göre 613, gayriresmî kayıtlara göre de 1.300 silahsız, masumu katletmiştir. Katliamdan 487 kardeşimiz ağır yaralı olarak kurtuldu, 150 kardeşimizden de bir daha haber alınamadı, hâlâ haber yok. Aynı gece 1.275 Azerbaycanlı kardeşimiz rehin alınıp askerî kamplara götürüldü. Uluslararası basının şahitlik ettiği katliamı haberleştiren, Londra'da yayınlanan The Sunday Times gazetesi 1 Mart 1992 tarihli nüshasında "Ermeni askerleri binlerce aileyi yok etti." başlığını attılar. Eski Asala militanlarından Melkonyan'ın kardeşi Markar Melkonyan'ın yıllar sonra yayınlanan günlüğünde Hocalı katliamını şöyle tasvir etmiştir: "Şu anda yalnız kuru çimenden esen rüzgarın sesi ıslık çalıyordu ve ceset kokusunu uçurması için bu rüzgar henüz erkendi" Uluslararası İnsan Hakları Örgütü de Hocalı katliamını Dağlık Karabağ'ın işgal edilmesi sonrasında işlenen en geniş sivil kıyımı olarak nitelendirmiştir. Hocalı katliamı şu an için yapanların yanına kâr kalmış gibi gözüküyor. Ancak Bosna kasapları Radovan Karadzic ve Slobodan Milosevic'ten nasıl hesap sorulduysa Hocalı'da ellerini kanla yıkayan canilerden de er veya geç ama mutlaka hesap sorulacaktır. Bunu kimse unutmasın.

Değerli kardeşlerim, Azerbaycan bizim ikinci devletimiz. Geçmişimiz bir, geleceğimiz de bir olacak inşallah. Kafkaslar'da barış, huzur ve güvenliğin kalıcı olması için Ermenistan'ın işgal ettiği topraklardan mutlaka çekilmesi gerekmektedir. Hâlen Azerbaycan'ın Fuzuli, Kelbecer, Cebrail, Akdam, Laçin, Kubatlı ve Zengilan şehirleri Ermenistan'ın işgali altındadır. 87 bin kilometrekare yüz ölçümü olan Azerbaycan'ın yüzde 20'sinde Ermenistan işgali bulunmaktadır. İşgal edilen topraklarda 1 milyondan fazla Azerbaycanlı kardeşimiz yaşıyordu. Onlar evlerine, yurtlarına mutlaka dönmelidir. Türkiye her zaman ve her platformda Azerbaycan'ın haklarını savunmuştur, savunmaya da devam edecektir. İlgili bütün devletler ve uluslararası kuruluşlardan da aynı duyarlılığı bekliyoruz.

Ermenistan saldırgan, yayılmacı tutumundan vazgeçmelidir. Dağlık Karabağ'ın kadim bir Türk yurdu olduğunu kabul etmelidir. Ermenistan Kafkaslar'da barışın kalıcı şekilde tesis edilmesi için işgal ettiği yerlerden mutlaka çekilmelidir. Dünyanın ve bölgemizin ortak geleceği barıştan geçmektedir. İnsanlığın yüz karası katliamların bir daha yaşanmamasını diliyorum. Necip milletimizin bir daha acı yaşamamasını temenni ediyorum. Ortak mücadele alanımızın vicdan ve merhamet medeniyeti kurmak olmasını diliyorum. Özyurtlarında hunharca katledilen Azerbaycanlı kardeşlerimizi bir kez daha rahmetle anıyorum. Sizlere ve kardeş Azerbaycan'a buradan saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

11 Eylül 2020 - Azerbaycan Millî Meclisi Başkanı Sahibe Gafarova ile Görüşme Sonrası Yapılan Ortak Basın Açıklaması, TBMM

Türkiye ile Azerbaycan arasında ilişkilerde temel bir prensip var. Türkiye'de ve Azerbaycan'da bir yönetici göreve geldiği zaman Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı Bakanlar ilk ziyaretleri diğer ülkedir. Türkiye'de seçildikten sonra ilk ziyaret Azerbaycan'a yapılır. Azerbaycan'da seçildikten sonra ilk ziyaret Türkiye'ye olur.

Değerli Meclis Başkanı Gafarova, Meclis Başkanı ilk uluslararası ziyaretini Türkiye'ye gerçekleştiriyor. Bunun için ayrıca memnuniyet duyuyoruz.

Bizim Türkiye ve Azerbaycan ilişkilerinde temel prensibimiz 'iki devlet tek millet' yaklaşımıdır. Her konuda, sevinçte ve kederde ortağız. Azerbaycan'ın sevinci bizim sevincimiz, kederi bizim kederimizdir. Bunu birçok konuda ortaya koyduk. Yakın zamanda Ermenistan'ın sadece Azerbaycan'a karşı değil, bütün bölge barışına Karabağ'da tehdit oluşturan faliyetleri ve katliamları sebebiyle başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere bütün bakanlarımız gerekli tepkiyi gösterdi. Karabağ sorununda biz her zaman, her platformda Azerbaycan'a destek oluyoruz. Bunu açık bir şekilde dile getiriyoruz.

Yine son Doğu Akdeniz'de gerçekleşen yeni gelişmeler üzerine Azerbaycan'ın Kıymetli Cumhurbaşkanı Sayın Aliyev'in yeni Yunanistan Büyükelçisini kabul ederken yapmış olduğu açıklama sadece yöneticiler katında değil bütün milletimiz 85 milyon Türkiye'nin yüreğine su serpmiştir. Bu şekilde açık bir destek veren kardeş Azerbaycan'ın Cumhurbaşkanına şükranlarımızı ve hürmetlerimizi sunuyoruz.

Türkiye Azerbaycan dostluğu ebediyete kadar bu şekilde dikkatle, titizlikle, kardeşlikle devam edecektir. Ben tekrar Sayın Başkana huzurlarınızda hoş geldiniz demek istiyorum.

20 Ekim 2020 - Azerbaycan Millî Meclisinde Milletvekillerine Hitap, Bakü -Azerbaycan

Hürmetli Hanım Sadır, hürmetli milletvekilleri, muhterem Azerbaycanlı gardaşlarım, kıymetli konaklar, hanımlar, cenaplar, sizleri en kalbî duygularımla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. Güzel Türkçemizde önce selam sonra kelam derler. Ben de evvela üzerimdeki selamlarını sizlere iletmek isterim ilk olarak. 1990'ların başından itibaren Karabağ davasına sahip çıkan, bugün de Azerbaycan'ın haklı mücadelesine var gücüyle destek veren Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın muhterem heyetimize ve bütün Azerbaycan'a selamlarını getirdim.

Karabağ toprağının ait olduğu ellere gerçek sahibine geçmesi için dua eden Azerbaycan'ın acısını yüreğinde hisseden, sevincini kendi sevinci sayan ve Nuri Paşa'nın şahsı manevisi yüreğinde taşıyan aziz milletimizin selamlarını getirdim. 100 yıl önce vatanımızın bir kısmı işgal altındayken ya istiklal ya ölüm şiarıyla harekete geçen milletimizin azim ve kararlılığına istinaden Millî Mücadele'mizin karargâhı Türkiye Büyük Millet Meclisinin desteğini, duasını, selamını ve zafere kadar birlikte hareket etme iradesini getirdim sizlere. Bu iradenin bir tezahürü

olarak şu anda yüce Mecliste Azerbaycan'ın haklı davasına ve şanlı mücadelesine destek veren farklı partilerden milletvekili arkadaşlarımızla birlikte bulunuyoruz. Sizi temin ederim ki bu yıl açılışının 100. yıl dönümünü idrak ettiğimiz Türkiye Büyük Millet Meclisimizin mensuplarının kahir ekseriyeti şu an bu salonda bulunmayı canı gönülden arzu etmekteydi. İnşallah bütün milletvekillerimizin hazır bulunacağı, o büyük içtimahı, icrası işgalden kurtarıldıktan sonra hep birlikte Karabağ'da yapalım.

Milletimizin bir kere yükselen bayrak bir daha yere inmez diyerek Azerbaycan'ın istiklal ve hürriyetine hayatlarını adayan büyük liderler Mehmet Emin Resulzade ve Haydar Aliyev'in kutlu hatıralarına tazim ve hürmetlerini getirdim. Millî istiklalin habercisi Karabağ, anne bilen büyük şair Bahtiyar Vahapzade'nin de dediği gibi bir ananın iki oğlu, bir emelin iki kolu, bir millet, iki devlet aynı arzu, aynı niyet, birdir bizim her hâlimiz diyerek sevincimizi olduğu gibi melalimizi de paylaşmaya geldim. Öncelikle 12 Temmuz'da başlayıp 27 Eylül sabahından itibaren iyice şiddetlenen Ermenistan'ın yönettiği terör çeteleri eliyle kardeş Azerbaycan'a yönelen saldırılardan büyük bir üzüntü duyduğumuzu ifade etmek isterim. Bu vesileyle Ermenistan saldırılarında şehadete yükselen bütün kardeşlerimizi rahmetle anıyor, yaralılarımıza Cenab-ı Hak'tan acil şifalar niyaz ediyorum. Geçmişten bugüne vatanları uğruna can veren, cefa çeken bütün balalarımızı, bacılarımızın ve yiğitlerimizi ihtiram ve hayır ile yad ediyorum. Aziz Azerbaycan halkına başsağlığı ve sabırlar diliyorum. Bu meşakkatli vakitlerde maslahat ulaşmak istişare etmek için yaptığınız davetiyle bana yüce Meclisimize hitap etme şerefini verdiğiniz için en kalbî şükranlarımı sunuyorum.

Hürmetli kardeşlerim, kadim topraklarının beşte birinin işgal altında olduğu bir milyondan fazla kardeşimizin ocaklarını, yuvalarını terk etmek zorunda kaldığı 30 yılı geçirdiniz. Hep birlikte geçirdik. İstiklalimizin tadını dahi doyasıya yaşayamadınız ancak Cenab-ı Hakk'ın yüce Kur'an'da buyurduğu gibi gevşeklik göstermeyin, üzüntüye kapılmayın. Eğer inanmışsanız üstün gelecek olan sizsiniz. Türkiye'de bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da haklı davasında ve vatan savunmasında can kardeşlerinin yanında yer alacaktır. Türkiye ve Azerbaycan dünyada başka iki ülke arasında benzeri olmayan yakın bir ilişkiye sahiptir. Tek millet iki devlet düsturu sadece bir slogan, sadece tarihî bir tespit değildir, aynı zamanda diplomasiden sahaya her alanda Türkiye Azerbaycan ilişkilerine istikamet veren, yaşayan canlı bir prensiptir. Bu irade gelişmelerin her aşamasında başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere hepimiz tarafından açık bir şekilde ifade edilmiştir. 28 Eylül Pazartesi günü, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan dört siyasi partimizin imzasıyla yayımlanan bildiride, bu kararlılık bir kez daha ortaya konulmuştur. Meclis olarak Azerbaycan'ın yanında olduğumuzu bütün dünyaya tekrar ilan ettik. Ermenistan'ın bir an önce işgal ettiği Azerbaycan

topraklarından çıkmasının komşularına saldıran ve bölge barışını tehdit eden bir ülke olarak hareket etmekten vazgeçmesinin zaruretini, mecburiyetini bir daha ortaya koyduk. Bildiriye imza atan partilerimizi temsilen milletvekillerimiz sizlerle olan duygudaşlıklarını ve desteklerini bir kez daha şahsen yüz yüze ifade etmek için bugün aranızda bulunuyorlar.

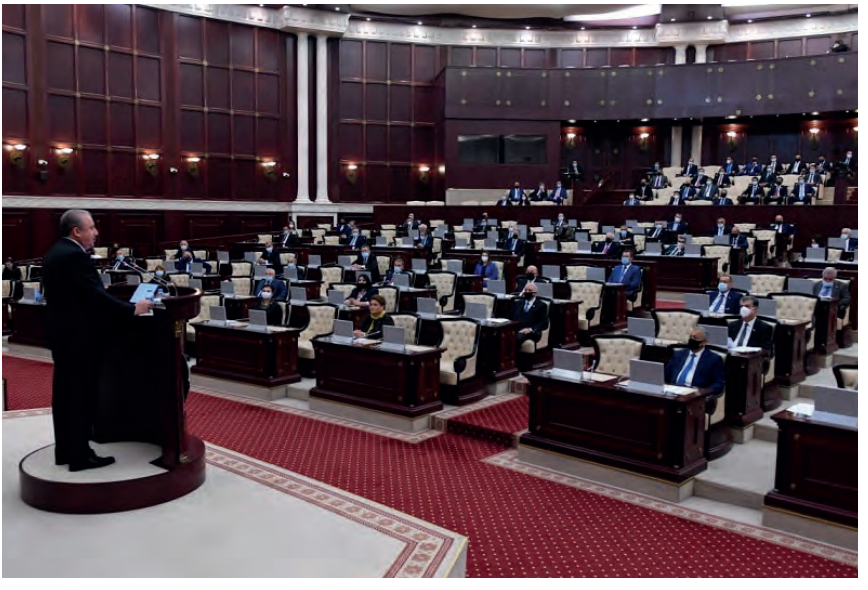
Azerbaycan halkının güçlü iradesinin muhterem temsilcileri yıllardan beri Kafkasya'da barışın ve huzurun en büyük düşmanı başta Birleşmiş Milletler ve diğer bazı uluslararası örgütlerin kararlarına rağmen işgal ettiği topraklardan çıkmayan işgali ve terörü tam bir devlet politikası hâline getiren Ermenistan, işgal ve katliam seceresine yeni bir halka eklemiş, sivilleri ve masumları öldürmeyi bir devlet politikasına dönüştürmüştür. Bu terör devleti uluslararası hukuk tabiriyle bu haydut devlet, Moskova'da insani saiklerle alınan ateşkes kararına rağmen sivilleri hedef alan saldırılarını sürdürüyor, sürdürmeye devam ediyor. Pazar yerlerini, sokakları, evleri hatta cenaze definlerini dahi bombalamaya devam etti, masumların canına kastetti. Gücü kahraman Azerbaycan askerlerine karşı koymaya yetmeyen cephede kahraman Azerbaycan ordusu karşısında ardına dahi bakmadan kaçan Ermenistan askerleri, masum sivil insanları katletmeye, sivil hedeflere saldırmaya devam ediyor. Şu nokta, açıkça herkes tarafından bilinmelidir ki, doğrudan sivilleri hedef alan bu saldırılar tek bir ifadeyle savaş suçudur. O zaman şimdi bütün dünyaya sormak lazım, aldığınız kararları yok sayan bu saldırıları yargılayamayacak da neyi yargılanacaksınız? Neyi lanet diyeceksiniz? Sağır mısınız? Kör müsünüz? Lâl mısınız? Kulağınızı asmasanız da gözünüzü bağlasanız da dilinizi ısırsanız da şu hakikatten asla kaçırmayacaksınız. Ermenistan artık bölgesel hatta global bir sorun hâline gelmiştir. Global bir sorun hâline gelen bu terör devleti politikaları önlenemez ise bir başka deyişle doğrudan veyahut dolaylı bir şekilde desteklenmeye devam edilirse bu durum sadece bölgeyi bir ateş çemberine çevirmekle kalmayacak, Kafkasya'nın komşusu olan tüm ülkeleri de tehdit eder hâle gelecektir. Bu itibarla eğer barış yolunda samimi iseler Ermenistan'ın ipini elinde tutanlar, Ermenistan'a yıllardır adeta kol kanat gerenler bu tehlikeli oyunu durdurmalı, masumları öldüren bu haydut devleti arka çıkmaktan vazgeçmelidir. Hak ve adalet yerini bulmadıkça bir çözüm üretemezsiniz. Dolayısıyla Kafkasya'da çözümsüzlük Ermenistan'ın Dağlık Karabağ ve çevresindeki şehirlerde işgali sürdükçe devam edecektir.

Öte yandan anlaşmazlık, çözümsüzlük ve istikrarsızlığın kendilerine menfaat sağladığını ve kendilerinin bölgedeki rolünü arttırdığını düşünerek hamle yapanlar, Ermenistan'a payanda olanlar yayılmaktadır. Yangına körükle gidenler bir gün aynı ateşten muhakkak nasibini alacaklardır. Bugün Kafkaslar'ın ve bölgemizin yeniden barışa ve huzura kavuşması ancak ve ancak Ermenistan'ın işgal ettiği Azerbaycan topraklarını derhal terk etmesiyle mümkündür. Bunun dışındaki bütün teklifler,

bütün telkinler ve sözde çözüm önerileri Ermenistan'ı şımartmaya devam edecektir. Bu itibarla bölgede nüfuz sahibi bütün ülkelerin Ermenistan'a aleni veya gizli bir şekilde kollamak yerine gerçekçi ve adil çözüm yöntemlerini devreye sokmaları gerekmektedir. Ermenistan'a kol kanat gerenler bilmelidir ki orta ve uzun vadede onlar bu haydut devlete verdikleri destekten ötürü büyük zararlar göreceklerdir. Ermenistan da hiçbir zaman aklından çıkarmamalıdır ki, büyük ağabeyleri onun arkasında durmaya uzun süre devam edemeyecektir. Bu bölgede komşularıyla baş başa kalacağı günler uzak değildir. Bütün dünya da şu hakikati idrak etmelidir ki, Ermenistan sahada veya masada kimden ne destek alırsa alsın, Azerbaycan işgal edilen toprakların her karışında her santimden bu işgalci terör devletini kovmaya muktedirdir. Ve Cumhurbaşkanı muhterem İlham Aliyev'in de ifade buyurduğu gibi Azerbaycan'ın bir 30 yıl daha bekleyecek zamanı yoktur.

Aziz milletvekili arkadaşlarım, kardeşlerim biraz önce de dile getirdiğim gibi uluslararası camia ikircikli tavırlardan ikiyüzlü yaklaşımlardan artık vazgeçmelidir. Demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğünü, tekellerine tutma ve barışın tek hamisi olma iddialarıyla ahkam kesmekten geri durmayan uluslararası örgütler artık kararlarının ve beyanlarının namusunu korumak zorundadırlar. Birleşmiş Milletlerin 1993'te dört kararı vardır. Ermenistan ordusunun işgal ettiği topraklardan derhal, şartsız ve tam olarak çekilmesi talep edilen bu kararları Erivan yönetimi şimdiye kadar hiçe saydı. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı bünyesinde Amerika, Fransa ve Rusya'nın eş başkanlığını yaptığı Minsk grubu sorunu çözmek yerine adeta çözümsüzlüğe mahkûm etti. Konu Ermenistan'ın uzlaşmaz ve şımarık tavırları sebebiyle 30 yıldır adeta kangrene dönmüş durumdadır. Minsk grubu sorunu çözme konusunda şimdiye kadar hiçbir gerçek irade göstermedi. Üstelik Birleşmiş Milletler şartının 51'inci maddesinden meşru müdafaadan bir haber olan bu eş başkanlarından biri açıklama yaparak Azerbaycan ve Türkiye'yi Azerbaycan vatanının bir parçası olan Dağlık Karabağ'a saldırmakla itham etti. Durum buysa kendisinin de başka örgütlere yakıştırdığı ifadelerle şunu söylemekten imtina etmemiz lazım. Minsk grubunun beyin ölümü gerçekleşmiştir. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi de Ermenistan'ın ihlalleri ve saldırganlıklarına yer verdiği birçok karar almıştır. Kurulan ama Ermenilerin karşı koymasıyla çalışamayan bölgeyi inceleyemeyen birçok komisyonlar oluşturmuştur. Buna rağmen bazı devletler Ermenistan'ı hoş görmekten vazgeçmişlerdir. Sonuç olarak sureti haktan gözüken bu kararları mihenge vurunca içi hep boş çıkmıştır. Uluslararası camia beyanlarının gereğini yerine getirememektedir. Dolayısıyla Ermenistan, geçmişte işlediği cürümlerin bedelini ödememiş olmanın şımarıklığı ila fırsatını buldukça yeniden Azerbaycan topraklarına saldırıyor. Ancak bu defa hiç beklemediği bir tepkiyle karşılaştı. Kahraman Azerbaycan ordusu Ermenistan'a saldırılarına cevap vermek ve Karabağ'ı işgalden kurtarmak için hızla harekete geçti. Şu ana kadar Karabağ'daki pek çok yerleşim yeri işgalden kurtarıldı. İnşallah tamamını

da kurtaracaktır. Uluslararası camiada ise yine, varlık gayesini inkâr edercesine uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa haklarını kullanıldığı için neredeyse Azerbaycan'ı suçlayanlar oldu. Azerbaycan'ın haklı mücadelesine halel getirecek ithamlarda bulunan devlet başkanları oldu. Bu noktada net bir şekilde vurgulamak isterim ki dış politikadaki hayalleri ile ulaşabilecekleri gerçekçi hedefler arasında derin uçurumlar ve tezatlar olan bu siyaset çaylaklarının ve onların cüce akıllı piyonlarının çaldığı karalar ne Türkiye'nin ismetli ve izzetli duruşuna ne de Azerbaycan'ın şerefli mücadelesini de düşürebilir yine. Yine uluslararası camiadan çözüm ve ateşkes çağrıları yükselmeye başladı. Bu çağrılar samimi ise öncelikle Ermenistan'ın çözüme yönelik önerisini net bir şekilde ortaya koyması sağlanmalıdır. Zira Azerbaycan her zaman çözümden yana olmuştur ve talebi bellidir. Ermenistan, işgal ettiği topraklardan derhal şartsız ve tam olarak çekilmeli, saldırganlıktan vazgeçmelidir. Bu talep, Birleşmiş Milletler kararlarındaki hükümlerden ne eksik ne de fazladır. Şüphesiz hiçbir devlet boşu boşuna savaşmak istemez. Barışta tüm taraflar için bereket ve huzur vardır. Ancak vatan savunması söz konusu ise savaş meşrudur, elzemdir. Tarihin engin tecrübesinden damıtarak ifadesini bulan "Bu mesel ile bulur cümle düvel fevz ü felahı, Hazır ol cenge eğer ister isen sulhu salah" şiarını terk etmesini Azerbaycan'dan kimse bekleyemez. Azerbaycan devletinden ve halkından bir yanağına tokat atıldığında diğerini çevirenlerden olmasını kimse bekleyemez. Azerbaycan devleti ve halkı kimsenin hakkına göz koymayacağız gibi, kimsenin de kendisinin hakkına göz koymasına müsaade etmeyecek. Yılanın aynı yerden bir kez daha ısırmasına müsaade etmeyecektir.

Muhakkak biz de düğümlerin kılıçla çözülmesinden yana değiliz. Lakin sükunet dönemlerinde uzanan elleri havada bırakıp sadece süngülerin ucunun göğe kalktığını görünce masalarda oturacak sandalye arayanlar ve onların dillerinden sadır olan kaypak ifadeler, Azerbaycan Türkünün hürriyet ve istiklal iradesine ipotek koyamaz. Azerbaycan toprakları üzerinde kimse ameliyat yapamaz.

Hürmetli milletvekilleri, değerli kardeşlerim, tarihin akışının değişmeye başladığı günlerden geçiyoruz. Savaşlar, çatışmalar ve katliamlarla geçen 20. yüzyılın siyasi, hukuki ve ekonomik dengeleri ortadan kalkmıştır. Bu dönemin istikrarsızlıklara çözüm üretmek üzere ortaya çıkan kurumlar işlemez, işlev görmez hâle gelmiştir. Uluslararası kurumlar ve onların tezleri bütün bir dünya ve insanlık için iddia ettikleri barış, asgari refah ve insanca yaşama şartlarını üretemezler. Çifte standartla hareket etme hastalığına düçar olan bu kurumların sahte çıkışları artık çok daha göze batar hâle gelmiştir. Bazı ülkelere Birleşmiş Milletler kararlarına uymadıkları için askerî müdahaleler yapılırken, onlarca Birleşmiş Milletler kararını tanımayan dünya ile alay edercesine bu kararları ihlal eden, Ermenistan gibi bazı ülkelere kimse sesini çıkarmamaktadır. Bu tür çifte standartlı yaklaşımlar, uluslararası kuruluşların ve zeminlerin güvenirliğini aşındırmış ve sonunda tüketmiştir. Daha önce de birçok konuşmamda uluslararası zeminlerin ve örgütlerin yeniden gözden geçirilmesinin zaruretine uluslararası örgütlerin bir kısmının, özellikle de Birleşmiş Milletlerin kuruluş amaçlarında öngörülen misyonu yerine getirmekten çok uzakta olduğuna dikkat çekmiştim. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, bu durumu dünya beşten büyüktür itirazıyla ifade etmiş ve bu itiraz dünyada haklı ve büyük bir tesir uyandırmıştır. Uluslararası siyaseti ve global dengeleri varolmayan bir dünyanın eskimiş örgütleriyle sağlamak artık mümkün değildir.

Bugün artık ayan beyan ortaya çıkmıştır ki, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin de diğer uluslararası örgütlerin de yapısal reformlara ihtiyacı vardır. Dünya insanlık yeni arayışlar içerisindedir. Uluslararası siyasette, uluslararası hukukta, uluslararası ticarette, ekonomide yeni bir düzen talep eden sesler her gün daha gür bir şekilde çıkmaya başlamıştır. Çifte standarttan uzak sadece birkaç devletin değil, bütün devletlerin egemen eşitliğine dayanan, sadece belli ırktan ve inançtan olanların değil, bütün insanların eşitliğine inanan asgari refah ve insanca yaşama şartlarını bütün bir dünya için benimseyen bir yeni paradigma ile bir dünyanın kurulması gerekiyor. Biz Türkiye olarak bütün dünya halklarının arzu ettiği böyle bir dünyanın çok yakında konulacağına inanıyoruz, bunun için her platformda sesimizi yükseltiyoruz. Bütün devletlere ve halklara çağrımızı her platformda yapıyoruz. Mevcut dünya çifte standartlı ve adil olmayan uluslararası düzen artık sürdürülebilir değildir. Kıymetli milletvekilleri, dünyanın jeopolitik ve ekonomik ağırlık merkezi hızla Asya'ya kayıyor. Asya kıtasının her bölgesinde

etkileyici bir kalkınma ve gelişim süreci yaşanmaktadır. Nitekim Asya kıtasının global siyaset ve ekonomide yükselen güç olması sebebiyle 21. yüzyıl Asya yüzyılı olarak adlandırılıyor bazı siyaset bilimcileri tarafından. Asya ve Avrupa kıtalarının ayrılmaz bir parçası olan, Türkiye de kendi içinde ve büyük Avrasya coğrafyasında sürmekte olan kapsamlı dönüşüme uygun bir şekilde yakın bir zamanda yeniden Asya başlığıyla bir girişim başlatmıştır. Türkiye Azerbaycan iş birliği, bu yeni perspektiflerin öncüsü konumundadır. Şüphesiz modern İpek Yolu'nun canlandırılması bölgelerimizin refahı ve kalkınmasına ciddi ivmeler kazandıracaktır. Uzun süredir öncülüğünü yapmakta olduğumuz Hazar geçişli doğu batı orta koridoru girişimimiz de bu anlayışımızın bir tezahürüdür. Bakü - Tiflis - Kars Demiryolu ve TANAP projeleri orta koridor girişiminin belkemiğini oluşturmaktadır. Yine bu kapsamda uzun vadeli altyapı geliştirme stratejisi doğrultusunda başka mega projelerimizle ya tamamlanmış ya da hâlen yürütülmektedir. Bu güzergâhtaki projelerimiz tam kapasiteye ulaştığı vakit İpek Yolu'nun canlandırılmasına vazgeçilmez bir niteliğe sahip olacak Türkiye ve Azerbaycan öncülüğünde etrafındaki geniş coğrafyanın birbirine daha güçlü birleşmesini sağlayacaktır. Türkiye ve Azerbaycan birlikte yürüttükleri projeler sayesinde yükselen Asya ile politikaları ve kurumları ciddi itibar kaybı yaşayan Avrupa'yı siyasi, iktisadi, kültürel olarak birbirine bağlayan enerji ve ulaşım hatlarının en kilit bölümlerini oluşturan 3 kıtayı birbirine bağlayan stratejik anlamda müstesna öneme sahip bir coğrafyada bulunmaktadır. Kısaca Türkiye ve Azerbaycan dünyanın adeta can damarını ellerinde tutmaktadır. Ve en önemlisi bu coğrafyalardaki tüm bölünmüşlüklere ve ihtilaflara rağmen benzersiz bir şekilde etle tırnak gibi birlikte durmakta birlikte hareket etmektedir. Bu zaviyeden bakıldığında bugün Kafkaslar'da, sınırlarımızda ve Doğu Akdeniz'de maruz kaldığımız bütün provokasyonlarında, saldırılarında, baskılarında temelinde bu stratejik gücümüzü baltalamak girişimleri yatmaktadır. Fakat ne Azerbaycan 30 yıl önceki Azerbaycan'dır ne Türkiye 30 sene önceki Türkiye'dir ne de dünya 30 sene önceki dünyadır. Türkiye ve Azerbaycan'ın kalbi aynı ülkü için aynı mefkure için birlikte attıkça bütün saldırılara bütün bu baskılara karşı sesimizin ne kadar güçlü olduğunu bütün cihana ilan etmeye devam edeceğiz.

Hürmetli hanımsad, değerli kardeşlerim kıymetli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler, gönül isterdi ki barışın ve huzurun hakim olduğu acıların yaşanmadığı çok daha aydınlık günlerde bir araya gelelim. Fikrimizi, mesaimizi, devletlerimizin ve milletimizin geleceğini nasıl daha müreffeh, daha huzurlu kullanabileceğimizi konuşarak harcayalım, inşallah o günleri çok yakında göreceğiz.Ve tarihin büyük milleti olarak bütün dünyaya bütün devletlerin egemen eşitliğine dayanan, sadece belli ırktan, inançtan olanların değil, bütün insanların eşitliğine inanan asgari refah ve insanca yaşama şartlarını sağlayacak insanı temel alan yeni bir sözü biz

söyleyeceğiz. Bir kez daha vurgulamak istiyorum. Biz her zaman sulhtan, adaletten, hakikatten ve haklıdan yana olduk. Bütün dünyayı da aynı şekilde davranmaya çağırıyoruz. Buna hakkımız var. Bu anlayışla Türkiye Azerbaycan'ın yürüttüğü haklı mücadeleye karşı uluslararası platformlarda, özellikle Avrupa merkezli örgütlerde yükseltilmeye çalışılan haksız hücumlara karşı Azerbaycan'ın haklı tezlerini desteklemeyi savunmayı sürdürecektir. Biz haklı ve kutlu davasında zafere kadar Azerbaycan nasıl isterse o şekilde yanında olacağız. Cenab-ı Hak Azerbaycanlı kardeşlerimizin yar ve yardımcısı olsun. Türkçenin büyük şairi Oğuz'un sesini bugüne maharetle taşıyan Bahtiyar Vahapzade'nin mısralarının hakiki bir müjde olarak tecessüm ettiği bir vakitteyiz. Ne diyordu Bahtiyar Vahapzade, üç renkli bayrağın kolgesinden ben, Karaca toprağı vatan görmüşem, zafer güllerini devri kadimden bayrak ışığında biten görmüşem, bayrak menliğimdir, bayrak kimliğim, bayrak öz yurduma öz hakimliğim, harda ecdadımın ayak izi var bu zafer bayrağım orda dikersin, geçtiği yerlerde dağlar yamaçlar, onun huzuruna selama gelsin. Ve bugün ecdadımızın ayak izlerinin hâlâ diri bir nişan olarak durduğu Karabağ'da üç renkli hilal yıldızlı bayrağı herkes selam durmaktadır, selam duracaktır. Cenab-ı Hak o bayrağı ait olduğu yerde Karabağ'da dikerken, şehadete erenlere rahmet eylesin. Cenab-ı Hak milletimizi bir eylesin, devletimizi var eylesin, istiklali yar eylesin. Cenab-ı Hak şu an cephede vatanları için mücadele eden mübariz ruhlu yiğitlerimizin yardımcısı olsun. Üç renkli bayrak Karabağ'da dalgalanacak, Karabağ Azerbaycan'dır. Hepinizi hürmetle selamlarım.

20 Ekim 2020 - Şehitler Hıyabanı Ziyareti, Bakü - Azerbaycan

Değerli arkadaşlar, dün biliyorsunuz gelmiştik Bakü'ye. Bugün de sabahleyin, Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev kabul etti heyetimizi. Kendisiyle verimli ve etkili bir görüşme oldu. Son gelişmeleri değerlendirdik. Türkiye'deki selamları duaları ilettik. Kendilerinin de son gelişmelerle olaylarla ilgili verdiği bilgileri dinledik. Bunları inşallah Türkiye'ye de götüreceğiz aktaracağız. Bilahare Fahri Hıyabanı'na gittik, kabirleri ziyaret ettik. Buradan da Şehitler Hıyabanı'na geldik. Hem 1990'da Bakü'de şehit olanları hem Karabağ'da Ermenilerin şehit ettiği Azerbaycanlı kardeşlerimizi ziyaret ettik. Ayrıca buradaki Türk Şehitliğini ziyaret ettik. Şimdi tekrar her gelişimizde buna şahit oluyoruz. Türkiye'nin her ilinden, her ilçesinden hatta sınırlarımız dışındaki topraklardan o dönem itibarıyla insanlarımızın burada Azerbaycan'ın bağımsızlığı için vatanın kurtulması için Kafkas İslam Ordusu içerisinde savaşırken şehit olduklarını burada görüyoruz. Onların kabirleri, mezarları burada. 1130 şehidimiz var. Ayrıca bu şehitlikteki kitabede de belki dikkat edenler olmuştur, olmamıştır. Bakü'nün Gence'nin daha sonra da Dağlık Karabağ'ın kurtuluşunu bu ordu sağlamıştır. Bütün şehitlerimize

Allah'tan rahmet diliyorum. Ayrıca Ermenistan'ın saldırılarında şehit olan Azerbaycan askerlerine ve sivillere, kadınlara, çocuklara da Allah'tan rahmet diliyorum. Yaralı olan Azerbaycanlı kardeşlerimize Cenab-ı Hak'tan tez zamanda şifalar diliyorum. Yukarı Karabağ, Azerbaycan toprağıdır, Azerbaycan vatanının bir parçasıdır. Azerbaycan'ı haklı davasında sonuna kadar desteklemeye her şart altında desteklemeye Türkiye kararlıdır. Bunu her zeminde ifade ettik, Bakü'de de tekrarlıyoruz. Tekrar ifade ediyoruz.

20 Ekim 2020 - Sivillerin Hayatını Kaybettiği Bölgedeki Enkaz Yerlerini İnceleme ve Açıklama, Gence - Azerbaycan

Değerli basın mensupları, ben Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak, beraberimizde Türkiye Büyük Millet Meclisinden dört farklı siyasi parti grubumuzdan arkadaşlarımızla beraber evvelki gün, pazar günü akşamı Azerbaycan ziyareti için Bakü'ye geldik. Pazar günü, dün ve bugün Bakü'de temaslarımız oldu. Gence bu savaşın çatışmanın zararını en fazla gören sivil kayıpların olduğu, Azerbaycan'ın ikinci büyük şehri. Azerbaycan'a gelmişken burayı görmeden, burayı göstermeden buraya dikkat çekmeden dönmemiz yanlış olurdu. Bu bakımdan bütün milletvekili arkadaşlarımızla AK Parti Grup Başkan Vekili burada, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili burada, Milliyetçi Hareket Partisinden Yaşar Bey arkadaşımız burada, İYİ Partiden Genel Başkan Yardımcısı Yavuz Bey burada, İnsan Hakları Komisyonu Başkanımız burada, Dostluk Grubu Başkanımız, Genel Sekreterimiz burada ve Azerbaycan Millî Meclisi Başkan Muavini Ali Hüseyin Bey burada. Biz hep beraber burada, yerinde mahallinde bu acı tabloyu müşahede edelim, görelim diye geldik. Buraya dikkat çekmek istiyoruz,

biz Türkiye olarak başından beri 1990'lardan itibaren Azerbaycan'ın yanında yer aldık. Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarını kurtarması konusunda daima Azerbaycan'ı destekledik. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın bütün Azerbaycan'a selamı var. Bütün Azerbaycanlı kardeşlerimize selamı var. Biz Azerbaycan'ın dost ve kardeş Azerbaycan'ın haklı davasını her zaman her şart altında destekledik, destekliyoruz. Bu tablo arkamızdaki tablo ve Gence de bunun dışında da farklı yerlere yapılan saldırılar gösteriyor ki Azerbaycan haklıdır, Ermenistan sivil hedefleri gözeterek atış yapan Ermenistan bombalayan Ermenistan savaş suçu işlemektedir. Bu haklı davayı destekleme konusunda sesimizi daha da yükselterek bütün dünyaya bu olanı biteni gösterme konusunda kararlıyız.

Karabağ, Azerbaycan toprağıdır, tarih boyunca böyledir ve bugünkü uluslararası hukuka göre de Karabağ'ın Azerbaycan toprağı olduğu, Ermenistan'ın Azerbaycan topraklarında işgalci olduğu tescil edilmiştir. 1993 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kararları vardır. Avrupa Parlamentosunun kararları vardır, AGİT kararları vardır. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin kararları vardır. Bütün dünya Ermenistan'ı işgalci olarak tescil etmiştir. Azerbaycan topraklarını şartsız, kayıtsız olarak bir an önce terk etmek mecburiyetindedir. Ayrıca tabii bu sivillere yapılan saldırılar çok açık bir savaş suçudur. Cenevre sözleşmesine göre de savaş oluyorsa da savaşın bir hukuku, bir ahlakı olur. Askerler ve askerî hedefler savaşta vurulur, onlarla çarpışılır. Siviller hedef alınmaz Ermenistan savaşın hukukuna ve ahlakına riayet etmeksizin kalleşçe sivillere saldırmaktadır. Bunu bütün dünyanın görmesi lazım ama üzüntü duyuyoruz. Bu konuyla güya yakından ilgilenen Minsk grubu eş başkanı ülkeler dahil olmak üzere bu Gence'deki katliamı saldırıyı, kalleşçe yapılan saldırıları ve insanlık suçlarını görmüyorlar ve buna karşı bir tavır almıyorlar. Biz biraz da buna vesile olur diye bunu göstermeye buraya geldik. Türkiye olarak Azerbaycan'ın yanındayız daima haklı davasını biz de Azerbaycan kadar savunuyoruz. İnşallah tez zamanda Azerbaycan ordusu muvaffak olup vatan topraklarının işgal altındaki bölümünü Karabağ'ı kurtaracaktır. Karabağ Azerbaycan'dır. Biz de bunu destekliyoruz. Sizlere teşekkür ediyoruz burada olanı biteni bütün dünyaya yansıtıyorsunuz. İnşallah bunu izleyenler bunları görenler de adil davranıp burada işgalci ile mütecavizle saldırganla kendi vatan topraklarını savunanları birbiriyle eşitmiş gibi göstererek aralarında bir müzakere anlayışıyla hareket etmezler. Haklı olan Azerbaycan'dır, kendi topraklarını kurtarmak için vatan savunması yapmaktadır. Biz de Türkiye olarak bunu daima destekledik, bundan sonra da destekleyeceğiz.

26 Kasım 2020 - "Elbaşı Nursultan Nazarbayev'in Kazakistan Parlamentarizminin Oluşumu ve Gelişimindeki Rolü" Konulu Program, Video Konferans

Kazakistan Meclis Başkanı değerli dostum Sayın Nurlan Nigmatulin, Özbekistan Ali Meclis Başkanı Sayın Nurdincan İsmailov, Kazakistan Senato Başkan Yardımcısı Sayın Askar Şakirov, değerli başkan vekilleri, başkan yardımcıları, kıymetli milletvekilleri, uluslararası kuruluşların temsilcileri, hanımefendiler ve beyefendiler, sizleri Türkiye'den en kalbî duygularımla selamlıyorum.

İlk kez 2018 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekili sıfatıyla katıldığım bu toplantıya ikinci kez katılıyor olmaktan ve bu vesileyle sizlerle bir kez daha bulunabilmiş olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Türkiye ve Kazakistan, köklü tarihi ve kültürel bağları olan dost ve kardeş iki ülkedir. Bunun yanı sıra Kazakistan'ı, Orta Asya bölgesinde önemli bir siyasi ve ekonomik ortak olmanın ötesinde bölgede istikrar ve barışın teminatı olarak görüyoruz. Kurucu Cumhurbaşkanı Elbaşı Sayın Nursultan Nazarbayev, kuruluşundan bu yana geçen

yaklaşık 30 yıl içinde Kazakistan'ın her alanda büyük mesafeler kat etmesini sağlamıştır. Zat-ı devletleri, Kazakistan'ın devlet olarak kurumsallaşmasının toplum olarak yeniden milletleşmesinin ve ekonomik olarak kalkınmasının yanında bölgesinde barışa öncülük eden güçlü bir devlet hâline gelmesinde de büyük bir rol oynamıştır. Vizyoner liderliği ile Sayın Nazarbayev zor bir coğrafya ve zor bir dönemde yürüttüğü dirayetli iç ve dış politikalar sayesinde Kazakistan'ı bölgede önemli ve güçlü bir aktör hâline getirmiştir. Şüphesiz Kazakistan'ın bütün dünya tarafından takdirle izlenen yükselişinde Sayın Nazarbayev'in demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğünün gelişimi yönünde attığı adımların önemli bir yeri vardır. Zat-ı devletleri güçlü lider kimliğinin yanında ülkesinde demokrasinin tahkim edilmesini ve modernleşmenin hız kesmeden sürdürülmesini başaran ve en önemlisi bunu bizzat arzulayan, bu yönde sarsılmaz bir irade gösteren nadir liderlerden biridir. Özellikle 2017'deki anayasa değişikliği ve sonrasında atılan adımlarla parlamenter yetkilerinin genişletilmesi, parlamentonun güçlendirilmesi ve dolayısıyla Kazak halkının yönetimdeki temsilinin arttırılması Sayın Nazarbayev'in demokrasi ve devlet anlayışının en somut örneklerinden olmuştur.

Kıymetli katılımcılar, parlamentolar artık sadece bir yasama ve denetleme organı olmanın ötesinde dış politikanın da önemli bir aktörü hâline gelmiştir. Parlamenter diplomasi, özellikle çok taraflılık ve uluslararası kurumlar bağlamında her geçen gün güçlenmekte, geleneksel diplomasi kanallarının çıkmaza girdiği durumlarda yol gösterici bir pozisyona sahip olmakta, yeni alanlar ve iletişim mecralarını açmaktadır. Sayın Nazarbayev'in de parlamenter diplomasiye atfettiği büyük önemin farkındayız ve bundan büyük memnuniyet duyuyoruz. Avrasya vizyonunu ortaya koyan ilk lider olarak kendisinin ve Kazak kardeşlerimizin davetine icabetle geçen yıl Nursultan'da düzenlenen Avrasya Parlamento Başkanları Dördüncü Toplantısı'na da katılmıştım. Bugün yine Asya ve Avrupa'dan parlamento temsilcileri ile bir arada bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Esasen Türkiye olarak Avrasya parlamento başkanları sürecini ziyadesiyle önemsiyoruz. Zira dünyanın jeopolitik ve ekonomik ağırlık merkezinin hızla Asya'ya kaydığını, Asya kıtasının her bölgesinde etkileyici bir kalkınma, gelişim süreci yaşandığını farkındayız. Asya ve Avrupa kıtalarının ayrılmaz bir parçası olan Türkiye, Avrasya coğrafyasında sürmekte olan kapsamlı dönüşüme uygun bir şekilde "Yeniden Asya" başlığıyla bir girişim başlatmıştı. Türkiye olarak bu iki kadim kıtanın tecrübelerini ve yeniden ortaya çıkan çok yönlü dinamizmlerini tek potada eriterek dünyaya yeni bir ufuk açmalarını, genç bir ses vermelerini arzu ediyoruz. Avrasya parlamento başkanları sürecini de bu yeni girişimimizin çok taraflı parlamenter boyutlarından biri olarak görüyoruz ve çok önemsiyoruz. Geniş Avrasya coğrafyasında bulunan

ülkelerin meclislerinin ortak girişimi olan bu toplantıların kurumsallaşarak ve her toplantıda katılımcı sayısını arttırarak devam etmesini arzu ediyoruz.

Değerli katılımcılar, uluslararası ilişkilerde yeni sınamalara şahit oluyoruz. Küresel düzeyde siyasi ve ekonomik alanlarda kırılmalar yaşanıyor. Uluslararası sistemin niteliği tartışılıyor. Unutulmamalıdır ki günümüzde hiçbir ülke öngörülemez biçimde değişim gösteren ve karmaşıklaşan, tehdit ve sınamalarla tek başına mücadele etme yeterliliğine sahip değildir. Bu sorunlar karşısında ortak gayretleri esas alarak müşterek bir duruş sergilemeliyiz. Ortak hedefimiz ülkelerimizin siyasi birliği ve toprak bütünlüğü temelinde asgari müştereklerde birleşerek geleceğe yönelik iş birliği fırsatlarını geliştirmek olmalıdır. Çok taraflılık kavramına olan inancımız da bu yaklaşımımızın bir sonucudur. Parlamenterlerin birlikte atacağı adımların küresel düzeyde birlikte çalışma kültürünün yerleştirilmesine önemli katkılar sağlayacağı muhakkaktır. Ayrıca parlamentoların dış politikayla olan bu bağları parlamento olarak kendi asli vazifeleri olan yasama ve denetleme görevlerini daha kaliteli bir şekilde ifa etmek için de fırsatlar sunmaktadır. Karşılıklı olarak yapılan bilgi ve tecrübe paylaşımları parlamentolar için her daim yeni ufuklar açılmasına vesile olmaktadır. Dolayısıyla son yıllarda ivme kazanan parlamenter diplomasi süreçlerini ve parlamentolar arası zirveleri bu açıdan değerlendirmenin de çok önemli olduğu kanaatindeyim. Bu bağlamda parlamenter diplomasinin kurumsal olarak yürütülmesini sağlayan platformlar olarak, parlamenter asambleleri önemli bir imkân olarak görüyorum. Diğer taraftan ne yazık ki bugün uluslararası kuruluşların bir kısmı, özellikle de Birleşmiş Milletler, kuruluş misyonlarını yerine getirmekten çok uzaktır. Uluslararası kuruluşların sadece belirli ülkelerin çıkarlarına değil, bütün insanlığın yararına hizmet etmesi gerektiğini ve bu yönde kapsamlı reformların ihtiyaç hâline geldiğini düşünüyorum. Bu bağlamda da parlamenterlere ve parlamenter diplomasiye büyük bir sorumluluk düştüğü inancındayım.

Değerli dostlarım Elbaşı Saygıdeğer Nursultan Nazarbayev'in de parlamenter diplomasiye aynı perspektiften baktığını, benzer düşüncelerini paylaştığını görmek, parlamenter diplomasinin daha da güçleneceğine olan inancımızı pekiştiriyor. Zira Kazakistan parlamentosunun her iki kanadından temsilcilerle gerek ikili görüşmelerde ve uluslararası toplantılarda gerekse parlamenter asamblelerde faaliyetlerimizde sık sık bir araya geliyor dost ve kardeş iki ülkenin ortak menfaat ve hedefleri doğrultusunda güçlü ve verimli bir iş birliği yürütüyoruz. Bu ortamın oluşmasında ve en önemlisi ülkesinin istikbalini düşünerek Kazakistan'da parlamentarizm ve parlamento kültürünün gelişmesinde Zat-ı devletlerinin büyük emeği ve katkısı olduğunu bir kez daha vurgulamak isterim. Türk dünyasında Sayın

Nursultan Nazarbayev Aksakal olarak bilinir. Yani Elbaşı Nazarbayev, bilge ve yol gösterici bir kimsedir. Dolayısıyla Zat-ı devletlerinin değerli görüşleri ve derin tecrübesinden bütün dünya istifade etmelidir. Bu vesile ile Sayın Elbaşı'na sizin vasıtanızla bir kez daha en derin hürmetlerimi sunmak isterim. Sizleri sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. Dost ve kardeş Kazakistan'da 10 Ocak 2021 tarihinde düzenlenecek seçimlerin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Başta Kazakistan Meclis Başkanı değerli dostum kardeşim Sayın Nurlan Nigmatulin olmak üzere bu verimli toplantının gerçekleştirilmesinde emeği geçenlere teşekkür ediyor, çalışmalarınızın devamında başarılar diliyorum. Sözlerimi bitirirken Sayın Nazarbayev'in "büyük bozkırın 7 özelliği" makalesinin son paragrafını dile getirmek istiyorum. "Öz tarihini bilen, ona değer verip onunla gurur duyan halkın, geleceğinin aydın olacağından eminim. Geçmişiyle gurur duyup bugünün değerini bilmek ve geleceğe olumlu bakmak, ülkemiz başarısının güvencesidir."

Kazakistan'ı, Türkiye - Kazakistan dostunu selamlıyorum, saygılar sunarım.

21 Aralık 2020 - Türk Okçuluğunun Tarihî Serüveni Sergisi'nin Açılışı, Üsküp - Kuzey Makedonya

Türkiye'den, Makedonya'dan, Üsküp'ten hazır bulunan değerli dostlar, arkadaşlar; doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği yerlere yakın bir yerdeyiz, Yahya Kemal'den bir kıtayla başlamak isterim:

"Üsküp ki Yıldırım Beyazıt Han diyarıdır,

Evladıfatihana onun yadigârıdır.

Çok sürse ayrılık, aradan geçse çok sene,

Biz sende olmasak bile, sen bizdesin gene."

Kıymetli misafirler, saygıdeğer hanımefendiler, beyefendiler; Okçular Vakfı ile Yunus Emre Enstitüsünün evladıfatihan yurdunda birlikte düzenledikleri Türk Okçuluğunun Tarihî Serüveni Sergisi'nin açılışı vesilesiyle sizleri hürmetle muhabbetle selamlıyorum.

Benim için vatan kadar kıymetli bu topraklarda açılışını gerçekleştireceğimiz serginin tarihî kıymeti haiz olduğu kanaatindeyim. Bu serginin, Tozkoparan İskender'in okçuluk alanında kırılamayan rekorunu kırdığı bu tarihsel alanda düzenlenmesi ayrıca anlamlıdır. Ecdadımızın kutlu mirasını her alanda yaşatmak ve yeniden istikbale taşımak için gösterilen bu değerli çabaları, gayretleri yürekten kutluyorum. Yunus Emre Enstitüsüne, Okçular Vakfı Başkanı Sayın Haydar Ali Yıldız'ın şahsında emeği geçen bütün herkese huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Serginin Kuzey Makedonya'da büyük bir ilgiyle gezileceğine inanıyorum. Açılışa vesile olan bütün kardeşlerimizi ayrıca tebrik ediyorum.

Değerli misafirler, ok ve yay ile onun kullanımını tanımlayan okçuluk, kadim Türk tarihi içinde müstesna bir yere ve öneme sahiptir. Öyle ki okçuluğu bir hayat şekli olarak benimseyen ve "okçu milletler" olarak tasvir edilen Türkler, kendilerine "Bozok" ve "Üçok" gibi okla ilişkili isimler vermişlerdir. Hakeza, Osmanlı hanedanının mensubu olduğu Kayı Boyu'nun simgesinin iki ok arasına yerleştirilmiş yay olması, elbette bu tarihî mirasın bir sonucudur. Edebiyat tarihimizin önemli bir unsuru olan Türk destanlarında ok ve yay, metinlerin etrafında döndüğü kelimelerdir ve yiğitlik göstergesidir. Kadim Türk tarihinde ok ile yay, adalet ve hâkimiyet sembolü olarak kabul edilmiştir. Hem kadim tarihimiz ve hem de göçebe yaşam biçimimiz aziz milletimiz nezdinde ruhi ve manevi bir disiplin olarak kabul edilmiştir. Bu sebeple, kültürümüzde ok meydanlarına kutsiyet atfedilmiş ve bu meydanlar "cennetten bir parça" şeklinde tasvir edilmişlerdir. Geleneksel olarak okçunun ok atarken kalpten besmeleyle birlikte "Ya Allah, Hak!" demesi bu dinî, kültürel motivasyonun bir sonucudur. Okçuluk tekkelerinin kurulmasının temel kaynağı da bu tarihî mirastır. En iyi okçular bugün Okçular Vakfının yeniden ihya ettiği Okçular Tekkesinde yetişiyordu; okçu olmak emek, sabır ve gayret istiyordu. Tıpkı bugünkü manada profesyonel sporcu olmak gibi zorlu, yorucu bir yetişme süreci vardı. İyi bir okçu olmak için güçlü kaslara sahip olmak gerekiyordu. O yüzden, en az üç yıl "yay" denilen kiriş çekme eğitimi yapılıyordu. Çekilen kirişin bir diğer adı da "çile" idi. Dervişlerin inziva odasına çekilip çile çekmeleri misali, üç yıl boyunca kiriş çekmeye de "çile çekmek" denilirdi. Bir nevi yarışmaya katılmadan ağırlık kaldırmak gibi, bu zorlu eğitimin verildiği tekkeler sayesinde fiziki ve fikrî olarak sağlam insanlar yetiştirmek mümkün olmuştur.

Türk milletinin okçulukta son derece maharetli olduğunu hepimiz biliyoruz. Dönemin en güçlü ordularını okçularımızın cesareti ve mahareti sayesinde dize getirdiğimizi tarih kitapları yazmaktadır. Düşmandan kaçar gibi yapıp hilal gibi açılarak düşmanı kuşatma altına almak bir Türk savaş taktiğidir. Son derece de koordineli hareket etmeyi gerektiren bu taktiği ordularımız yıllardır, yüz yıllardır, bin yıllardır kullanıyor. Afrin'den bölücü hainleri çıkarırken Türk Silahlı Kuvvetleri bu taktiği kullandı. Azerbaycan ordusu da Türk Silahlı Kuvvetlerinin kurmay

aklından istifade ederek işgal altındaki topraklarını kurtarmak için Ermeni işgalcilere karşı gerçekleştirdiği operasyonda bu taktiği kullanmıştır. Kullanılan bu taktiğe "yay gibi geri çekilmek" de denilir. "Yay gibi geri çekilmek" denilmesinin sebebi, bir sonraki hamlenin ok gibi ileri fırlamak olması sebebiyledir.

Balkan coğrafyası da bu tarihî mirastan nasibini almış, okçuluk kültür ve geleneği bu coğrafyada da kök salmıştır. Millî, manevi ve tarihî köklerimizin neşvünema bulduğu bu kutlu topraklarda gönül medeniyetimizin izini sürüyor, kültürümüzde müstesna bir yeri olan okçuluk geleneğini yaşatmak ve gelecek nesillere tanıtmak için gayret gösteriyoruz; onun ilk adımı olarak bu sergiyi görüyorum. Bugün Okçuluk Vakfımız bu tarihî mirasa sahip çıkarak gelenekten beslenip geleceği inşa edecek gençlerimizin yetişmesine çaba sarf etmektedir.

Değerli kardeşlerim, bir sanatı icra etmek, bir eseri ortaya çıkarmak rikkat, dikkat ve sabır ister. Sergiler, kültür sanat alanında yapılan faaliyetleri, ortaya çıkarılan eserleri ilgilisiyle buluşturmak amacıyla açılır. Düşüncelerimizi, hislerimizi somutlaştırdığımız bu tür faaliyetler bir araya gelmemize de vesile olmaktadır. Kültür sanat, zarafet, nezaket ve letafet içerir; bu sebeple, bir medeniyetin sütunları, milletin de hayat damarlarıdır. Kültür ve sanata ilgi, ihtimam göstermeyen bir milletin hayat enerjisi tükenmiş demektir. Bu sebeple, kültür ve sanatı desteklemeli; kültürle, sanatla iştigal eden insanlarımızı takdir ve teşvik etmeliyiz. İçinde emek, gayret ve incelik olan her çalışma çok kıymetlidir. Dikkat, rikkat ve sabırla yürütülen bir çalışma neticesinde ortaya çıkan, okçuluk tarihini özetleyen böylesine özenli bir serginin Kuzey Makedonya'da hak ettiği ilgiyi göreceğine inanıyorum.

Kıymetli dostlar, biz siyaseti, kültürümüzü, sanatımızı, medeniyetimizi yaymak, yaşatmak için bir araç olarak görüyoruz. Kültür ve sanat sayesinde hayata güzel bakmayı, baktıklarımızla da güzelliği görmeyi öğreniriz. Gönlümüzü, ruhumuzu kültürle, sanatla besleriz. Bazıları vaktinde bizim bu topraklara güçle, kudretle egemen olduğumuzu zannetmektedirler. Oysa biz Kuzey Makedonya'da da bütün Balkanlarda da zarafetimizle, letafetimizle, inceliğimizle, ahlakımızla bulunduk. Bunun örneklerini Üsküp'ü, Manastır'ı, Kalkandelen'i gezerken bizzat müşahede etmek mümkündür.

Bu sergiyle de ok ve yayın tarihî serüvenine tanıklık etmenin çok ötesinde, ulvi gayelerimizin menziline ok atıyoruz. Yeryüzünde hakkın ve hakikatin tesisi, adaletin, huzurun, barışın ve kardeşliğin ikamesi için bir ok kadar doğru, tavizsiz, hızlı ve isabetli olma davasındayız. Bu bilinç ve şuurla, bu istikamet üzere bu dava ve gayeye gönül veren, sevgimize, muhabbetimize ortak olan, sevdamızı taşıyan tüm gönül dostlarımızı minnetle ve şükranla yâd ediyorum. Aziz şühedayı rahmetle anıyorum. Kalpten besmeleyle "Ya Allah, Hak!" diyerek çıktığımız bu yolda muvaffakiyetler diliyorum. Hepinizi hürmetle ve muhabbetle selamlıyorum.

21 Aralık 2020 - Türkçe Eğitim Günü Vesilesiyle Düzenlenen Tören, Üsküp - Kuzey Makedonya

Değerli dostum Sayın Talat Caferi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Kıymetli Başbakanı Sayın Zoran Zaev, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Başkanı Sayın Salih Murat, kıymetli Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçimiz, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli öğrenciler, sivil toplum kuruluşlarımızın temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün kendimi evimde hissettiğim ve elbette büyük mutluluk duyduğum bir buluşmanın içindeyiz. Hepiniz hoş geldiniz, sizi esenlik ve iyilik dileklerimle içten selamlıyorum. Türkiye'den sizlere kucak dolusu selamlar getirdim, başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın selamlarını ve 83 milyon Türkiye'nin selamlarını size getirdim.

Kendimi evimde hissetmek dedim, bu bir mübalağa değil çünkü hem dil dediğimiz mucizevi yapı bizi içine alır, ruhumuzun ve varlığımızın bütün hissiyatıyla orada yaşarız hem de ben kökenlerim itibarıyla da bu topraklara aitim. Dil, varlığımızın evidir; aynı dili konuşan insanların arasındaki coğrafi mesafeler

ortadan kalkar, hâlbuki aynı dili konuşmayan, konuşamayan iki insan aynı divanda otursalar bile aralarında bir uçurum vardır. Türkçemizin Balkan bahçesinde öncü cetlerimizle bir araya gelmiş buluşmuşlar ve ortak büyük hatıramızı dil aracılığıyla yaşayıp bizlere aktarmışlardır. Yüzyıllar içerisinde Yesevi'den Dedem Korkut'a, Yunus Emre'den Kâşgarlı Mahmud'a, Yusuf Has Hacib'den Ali Şîr Nevaî, Gülşehrî ve Âşık Paşa gibi kurucu dil çeşmelerinden su içen yazarlarımız, şairlerimiz, ozanlarımız dilimizi çiçeklendirmişlerdir. Her biri kendince Türkçemize gönül ve emek vermiştir; buradan hepsine rahmet diliyor, aziz hatıralarını saygıyla anıyorum.

Değerli dostlarım, diyebiliriz ki Türkçe olmasaydı belki de bugünkü varlığımızı bırakın, tarihteki varlığımızdan bile söz edemeyecektik. Yazı dilimiz, edebiyatımız, eserlerimiz olmasa birçok milletin başına geldiği gibi biz de tarihin durmayan akışı içinde unutulacak ve üzerimiz tozlu efsanelerle örtülerek rafa kaldırılacaktı. Dünyanın altüst olup imparatorlukların tarih sahnesinden çekilmesiyle birlikte ortaya çıkan boşluk ve vakum etkisinden doğan savrulmalar hâlâ devam etmektedir. Yalnızca Osmanlı İmparatorluğu'nun çekildiği topraklarda kurulan 50'den fazla devlet ne demek istediğimizi daha iyi anlatacaktır.

Osmanlı Dönemi'nde Rumeli'den yalnızca devlet ve siyaset adamları değil sanat, edebiyat alanında da değerli isimler son dönemlerine kadar yetişmeye devam etmiştir. Yahya Kemal Beyatlı ve Mehmet Akif Ersoy Türkçemizin ses bayrağı olan 2 anıt şairimizin Türk edebiyatına yaptıkları katkıyı tarif etmek mümkün müdür? Kaldı ki her 2 şairimiz de Türkiye Büyük Millet Meclisimizin onurlu birer mensubu olarak da görev yapmış, üstelik Mehmet Akif Ersoy İstiklal Marşı'mızı yazmak gibi bir payenin de sahibi olmuş bir büyüğümüzdür. Yahya Kemal'in üstlendiği rol ise Osmanlı'nın bozgun yıllarında bile görülen bir fetih rüyası olarak hatıralarımızdadır. İstanbul-Üsküp ve Türkiye-Balkanlar arasında sesten bir gönül köprüsü kuran üstat Yahya Kemal, bugün de Türkçenin büyük kubbesi altında bıraktığı hoş sedayla hürmetle anılmaktadır.

Edebiyatımız için yaptığı çok değerli hizmetler bakımından Balkanlar'daki bir başka değerli ismi anmak isterim, Şemseddin Sâmi. Biliyorsunuz kendisi modern anlamındaki geniş kapsamlı ilk Türkçe sözlüğün Kâmûs-ı Türkî'nin, ilk Türkçe ansiklopedi Kâmûsü'l-Â'lam'ın müellifi olmak yanında ilk Türkçe romanını da "Taaşşuk-ı Talât ve Fitnat" adıyla yazan bir Türkçe fatihidir. Bildiğiniz gibi bu büyük yazarımızın oğlu olan Ali Sami Yen, Türk futboluna büyük hizmetler eden, Galatasaray futbol takımıyla özdeşleşen bir isimdir.

23 Aralık 1944'te yayın hayatına başlayan Birlik gazetesi Latin harfleriyle basılan ilk Türkçe gazete olması bakımından ilginçtir. Bu gazetenin başyazarı devlet tarafından atanıyor, masraflarını devlet karşılıyordu o zamanlar.

Çağdaş Makedonya Türk edebiyatının ilk kuşağı olarak anabileceğimiz Necati Zekeriya, Şevki Vardar, Enver Tuzcu, Süreyya Yusuf, Mustafa Karahasan, Şükrü Ramo gibi isimler genç yaşlarındaki ürünlerini çıkan bu gazetelerde yayınlamışlardır. Daha sonra Yeni Kadın, Sevinç ve Tomurcuk gibi dergiler sahneye çıkmıştır.

1953 göçü kültürel hayatı sekteye uğratmış gibi gözükse de Avni Engüllü, İrfan Bellür, Esat Bayram, Sabit Yusuf gibi isimleri ikinci kuşak olarak sahnede görüyoruz.

Üçüncü kuşakta ise Rıfat Emin, Tülay İbrahim, Leyla Süleyman, Arzu Abdullah, Melahat Engüllü, Oktay Ahmet gibi isimlere şahit olduk. 1965'lerden sonra ise Enver Tuzcu'dan hareketle Necati Zekeriya, Mahmut Kıratlı, Fahri Kaya ve İlhami Emin'in seslerini duymaya başlıyoruz artık.

Yakınlarda kaybettiğimiz ve vefatından bir süre önce burada, Üsküp'te görüşme imkânı bulduğum İlhami Emin'i rahmetle anmak isterim. Kendisini yüksek seciyeli, bilinç sahibi bir edebiyatçı olarak tanıdım.

Yine, Birlik gazetesi bünyesindeki Sesler dergisini de zikretmek isterim. 1965'te Üsküp'te çıkmaya başlayan dergi 2001 yılına kadar devam etmiştir. Tabii ki bu süre, bir dergi için çok uzun bir süredir. Geniş bir yazar kadrosuna sahip bir dergiydi.

Hepsine buradan Türkçeye verdikleri emek için teşekkür ederim. Bu dünyadan göçenlere Allah'tan rahmet, yaşayanlara uzun ve hayırlı ömürler diliyorum.

Değerli dostlarım, dünyanın büyük dil ailelerinden biri olan Türkçemizin Balkanlar'daki varlığının devam etmesi sadece Makedonya'da değil Kosova, Bulgaristan, Batı Trakya, Bosna, Romanya gibi Türk topluluklarının bulunduğu yerlerdeki Türkçe kültür sanat yayınlarını da elbette değerli buluyoruz. Başta da belirttiğim gibi dil bizim evimizdir ve evsiz kalmak iyi bir şey değildir. Güçlü bağlarımız bulunan Kuzey Makedonya, Balkanlar içerisinde özel öneme sahip bir devlettir. Aramızdaki dostluğun daha da gelişmesi için sayısız sebepler vardır ama bu sebepler arasında kültürel yakınlıklar ayrı bir varlığa sahiptir.

Bugün yani 21 Aralık Türkçe Eğitim Günü olarak kutlanıyor ve esasen buluşma sebebimiz de bu. Bu sevinci, heyecanı, güzel duyguları sizinle birlikte yaşamak için

buraya geldik. Ayrıca bugünü taçlandıran bir dizi etkinliğe de katılarak bugünün anlamını büyütmek istedik.

Bu güzel günde bizleri yalnız bırakmayan Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Meclis Başkanı Sayın Caferi'ye, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Zaev'e, Anayasa Mahkemesi Başkanı Sayın Murat'a huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

2007 yılından beri bir bayram günü olarak kutlanan bugünün organizasyonlarını gerçekleştiren MATÜSİTEB'e, Başkan Sayın Hüsrev Emin'in şahsında emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum.

TİKA'nın desteğiyle Avrasya Yazarlar Birliği ve Balkan Yazarlar Birliğince düzenlenen "Balkanlar Online Yazarlık Atölyesi 2019-2020 Eserleri" kitabının ödül törenine de iştirak edeceğiz.

Ayrıca Yunus Emre Enstitüsü ile Makedonya sivil toplum teşkilatları tarafından düzenlenen "Türk Dünyası Türkçe ile El Ele" konulu şiir, düzyazı ve resim yarışmasında dereceye giren öğrencilerimize de ödüller vereceğiz. Şimdiden yarışmaya katılan bütün gençlerimizi ayrı ayrı tebrik ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Türkiye güçlü bir devlettir; dostluğunun değeri ilgili bütün taraflarca kabul edilmektedir. Biz her alanda iyinin, güzelin, doğrunun ve adaletin yanında durmak için çaba sarf eden, gayret gösteren bir ülkeyiz. İçinden geçtiğimiz salgın sürecinde dost veya düşman herkes buna şahitlik yaptı. Yüzlerce ülkenin semasında tıbbi malzeme götüren uçaklarımız ülkemizin ve iyiliğin bayrağını gösterdi; bu, bizim için iftihar vesilesidir. İyiliğin hâkim olması, kötülüğün ve zulmün azalması isteğinden başka bir amacımız yoktur, olmamıştır. Her şeyin bir dili vardır, insan dışındaki diğer canlıların da bir dili olduğunu hepimiz biliyoruz hatta eşyanın da bir dili vardır. İnsan, insanın sesine ve diline muhtaçtır, bir başkasını anlamak, bir başkasına kendimizi anlatabilmek için dilden başka bir yol yoktur. Birbirimize ses ve kulak verelim, düşmanlığın değil sevginin, barışın, inceliğin dilini kullanalım. Dil kelimesinin bir anlamının da bizim Türkçemizde gönül olduğunu unutmadan konuşalım. Boğaz 9 boğumdur, büyük lokma yiyelim ama büyük konuşmayalım. Bunun dışında siyasetin, savaşın, barışın, dostluğun ve düşmanlığın da ayrı ayrı dilleri vardır. Dilimize sahip çıkmak tarihimize ve geleceğimize sahip çıkmanın en büyük yoludur. Bu dili unutan kendisini de evini de ebediyen kaybedebilir. Yunus Emre'nin meşhur bir sözü vardır: "Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı/ Söz ola ağulu aşı, yağ ile bal ede bir söz."

Değerli dostlarım, Türkiye'de bütün hava durumu raporlarında, meteoroloji bültenlerinde değişmeyen bir kalıp vardır, nedir o? "Balkanlar'dan gelen soğuk ve yağışlı hava." Bu, aslında rahmet ve bereketin habercisi olan yağmur ve kar yağışlarını haber veren bir cümledir fakat sevgili dostlar ne zamandır Türkiye bu soğuk ve yağışlı havaları bekliyor, artık neredeyse kuraklık baş gösterecek. Lütfen, serbest bırakın bu yağışlı havaları da artık Türkiye'ye gelsinler, gözlerimiz yolda bekliyoruz. Latife bir yana, sizden ne gelirse başımızın, gözümüzün üstünde yeri vardır.

Sözlerimi Yahya Kemal'in bir alıntısıyla bitirmek istiyorum: "Türkçe ağzımda annemin ak sütü gibidir." Sizi ve sevdiklerinizi içten duygularla selamlıyorum.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti sadece Balkanlar için değil, Avrupa için değil bütün dünya için de örnek bir yapı ortaya koyuyor; çok farklı etnik kökenden, farklı kültür ve dillerden insanların bir arada yaşadığı bir ortamı tesis etmiş bir örnek ülke. O bakımdan Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Balkanlar'ın, Avrupa'nın sigortası bir devlettir. Biz sadece buradaki yaşayan soydaşlarımızla değil, akraba topluluklar ve komşularımız olan insanlarla tarih boyunca bir arada yaşadık; o yakınlığı, o ilgiyi, o beraberliği hâlâ kalbimizin en derin yerinde hissediyoruz. Yaşasın Türkiye Kuzey Makedonya kardeşliği, dostluğu!

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

21 Aralık 2020 - 21 Aralık Türkçe Eğitim Bayramı Törenleri, Üsküp - Kuzey Makedonya

Kıymetli Kuzey Makedonya Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı, Anayasa Mahkemesi Başkanı, değerli Devlet Bakanı, değerli Kültür Bakanı, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi, değerli milletvekilleri, Anayasa Mahkemesi üyeleri, değerli misafirler, katılımcılar, hanımefendiler, beyefendiler, sevgili gençler; Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan Türklerin resmî bayramı olan 21 Aralık Türkçe Eğitim Bayramı vesilesiyle bugün burada sizlerle olmanın, buradaki coşku ve heyecanı görmenin mutluluğunu, gururunu yaşıyorum. Gününüz, bayramınız hepinize kutlu olsun.

Sözlerimin başında, Rumeli sevdalısı Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın sizlere selamlarını iletmek istiyorum. Aziz milletimizin iradesinin temsil edildiği Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanı olarak sizlere Türkiye'deki bütün kardeşlerimizden selamlar getirdim.

Makedonya Gevgeli muhaciri bir ailenin evladı olarak atalarımın yaşadığı bu topraklarda kimliğimizi inşa etmemizin en temel unsuru olan dilimizin eğitimine

atfedilen bir bayramda Türkçe Eğitim Günü'nün 75'inci yıl kutlamalarından sizlere hitap etmekten, aranızda bulunmaktan büyük bir onur duyuyorum.

Dilimiz, kimliğimiz, bizi biz yapan en büyük hazinemiz olan Türkçemiz, Adriyatik Denizi'nden Çin'e kadar uzanan geniş coğrafyada yüz milyonlarca soydaşımızın ortak dili olarak gönüllerimizi birbirine bağlamaya devam ediyor. Türk dilini binlerce yıldır Asya'dan Avrupa'ya akan, gürül gürül çağlayan bir ırmağa benzetmek hiç de abartı sayılmaz. 1944'te Üsküp Sultan Murad Camisi'nin avlusunda tefeyyüz mektepleriyle başlayan Türkçe ana dilde eğitim, bugün de aynı ruhla ve katkılarınızla ilim ve irfan yaymaya devam etmektedir.

Değerli dinleyiciler, bir milletin aklından geçen söz, gönlünden geçen kelam lisanla vücut bulur; gönülden gönüle, zihinden zihine, geçmişten geleceğe köprüler, lisanla kurulur. Bizim medeniyetimizi diğer medeniyetlerden ayıran en önemli unsurların başında gönül gelmektedir. Biyolojik olarak doğmakla değil, gönül sahibi olmakla insan olunur. Bizim medeniyetimiz de karşılaştığı tüm toplumları gönül mayasıyla mayalamış, dönüşürken gelişmiş, zenginleşmiş, dönüştürmüş, geliştirmiş ve zenginleştirmiştir. Gönül ehli bir medeniyetin dili, sınır aşan nehirlere benzer. Karşılaştıkları medeniyetlere ve ülkelere hayat verirken o medeniyetlerin, ülkelerin kaynaklarından beslenir, bütün insanlığa katkı sağlayacak bir lisan gücüne kavuşur. Türk toplumunun ve Türkçenin bu topraklardaki varlığı Osmanlı'nın çok öncesine gitmektedir. Balkanlar'ın dolayısıyla Kuzey Makedonya'nın Türklerle tanışması milattan sonra 4'üncü yüzyıla kadar gitmektedir. 13'üncü yüzyılın sonlarından itibaren de Selçuklu ve Osmanlılar bu toprakları vatan tutmuşlardır. Dolayısıyla Türkler, Balkanlar ve Kuzey Makedonya'daki yerli halklardandır ve Türkçe, bu coğrafyayı, kültürü inşa eden dillerden biridir. Bu toprakların ortak dili "lingua franca"sı olan, yüzyıllarca barış ve huzurun korunmasında aracı olan bir dildir. Yahya Kemal'in dediği gibi, bizi ezelden ebede kadar bir millet hâlinde koruyan, birbirimize bağlayan bu Türkçedir. Bu bağ, öyle metin bir bağdır ki vatanın hudutları koptuğu zaman bile kopmaz, hudutlaraşırı yine bizi birbirimize bağlı tutar. Türkçenin çekilmediği yerler vatandır, çekildiği yerler vatan olmaktan çıkar. Vatanın kendi gövde ve ruhu Türkçedir. Osmanlı Türkçesinde dil hem lisan hem de gönül demektir. Bizim için dil coğrafyası, gönül coğrafyasıdır. Gönül ferman dinlemez, hudut tanımaz. Tabii olarak aynı coğrafyayı paylaşanlar, kültürlerini ve dillerini de birbirlerine aktarırlar. Bu bağlamda, Makedonya bölgesinde Türkçenin yaygın olduğunu gösteren bir örneği sizlerle paylaşmak isterim: Makedon edebiyatının önemli şairi Koço Ratsin şiirinde çok sayıda Türkçe kelime kullananlardandır. Ratsin "Struga'da Dükkânım Olsa" isimli şiirinde 23 Türkçe kelime kullanmaktadır. Bunların bazılarını da

şiir boyunca tekrarlamıştır. Bunlardan bazıları; zanaat, çarşı, dükkân, pazar, çekmece, kundura, oda, bahçe, sevda, izbe ve benzeri gibi hayata ve topluma dair kelimelerdir. Türkçenin Balkan dillerine etkisi sadece kelime alışverişiyle sınırlı da değildir. Balkan sahasında Türkçe atasözleri ve deyimler de hâlen yaşamaya devam etmektedir.

Değerli arkadaşlarım, üç gün önce Bakü'de Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi toplantısına katılmıştım. Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan Meclis Başkanlarıyla bir araya geldik. Bugün de burada birlikte Türkçe Eğitim Bayramı'nı kutluyoruz. Bu iki toplantının üst üste gelmesi çok anlamlıdır. Bakü'de "Bahr-i Hazer"in kıyısında Orta Asya'dan Adriyatik kıyılarına kadar Türk dili konuşulan bir gönül coğrafyasından dostlarımızla buluştuk. Devletlerimiz ayrı olsa da dilimiz ve gönlümüzün bir olduğunu gördük, müşahede ettik.

Bu vesileyle özellikle vurgulamak isterim ki Türkçe için Moğolistan steplerindeki Orhun Kitabeleri nasıl abidevi damgalarsa Orta Asya'dan Anadolu coğrafyasına Kaşgarlı Mahmut, Ali Şir Nevai, Yunus Emre, Fuzuli, Ziya Paşa ve Mehmet Akif nasıl abidevi şahsiyetlerse Üsküplü Ata, İshak Çelebi, Hayali, Hayreti, Taşlıcalı Yahya, Yeniceli Usuli ve daha niceleri Balkan ovalarında ve Makedon yaylalarında dikilmiş birer abidevi şahsiyet, birer medeniyet mührüdür.

Sizlere Türk edebiyatının zirve ismi, şairlerin sultanı Baki'nin şu beytiyle seslenmek istiyorum: "Âvâzeyi bu âleme Dâvûd gibi sal/ Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş."

Sizleri en kalbî duygularımla selamlıyor, hayırlı akşamlar diliyorum.

Bayramınızı tebrik ediyorum.

22 Aralık 2020 - Türkçe Eğitim Bayramı Kutlamaları Kapsamında Kalkandelen'de Türkiye Maarif Vakfını Ziyaret, Kuzey Makedonya

İstikbalimiz, göz bebeklerimiz kıymetli öğrenciler, kıymetli gençler, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Başkanı, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçimiz, değerli milletvekillerimiz, bakan yardımcılarımız, değerli veliler, hanımefendiler, beyefendiler; Türkiye Maarif Vakfının bu güzel okulunu 21 Aralık Türkçe Eğitim Bayramı kutlamaları kapsamında ziyaret etmekten ziyadesiyle memnun olduğumu ifade etmek isterim.

Dedeleri, nineleri bu topraklardan Türkiye'ye, Tekirdağ'a hicret etmek zorunda kalan evladıfatihan olarak sizlerle birlikte bulunmaktan ayrıca memnuniyet duyuyorum. "Sizin bayramınız bizim bayramımızdır." diyerek sevincinize iştirak etmeye, yanınıza geldik. Sizlere Türkiye'den selamlar getirdim, başta Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın selamlarını getirdim. (Alkışlar) 83 milyon Türkiye'nin kalbinin sizlerle beraber attığını ifade etmek isterim. Aziz milletimizin iradesinin temsil yeri olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanı olarak milletimizin de kucak dolusu selamlarını getirdim. Herkesin ama öncelikle

gençlerimizin, çocuklarımızın 21 Aralık Türkçe Eğitim Bayramı'nı canıgönülden tebrik ediyorum. Bizatihi bu okulda Türkçe eğitim gören gençler olarak sizler bu bayramı daha anlamlı ve daha değerli kılıyorsunuz.

Kıymetli genç kardeşlerim, öncelikle dünyayı saran Covid-19 salgını sebebiyle çok daha fazla dikkatli hareket etmek mecburiyetindeyiz, bunu hatırlatmak istiyorum. Bu zor şartlar altında eğitiminizi aksatmamanızı, size sunulan imkânlar dâhilinde en iyisini yapmaya çalışmanızı tavsiye ediyorum. Talebelik makamının gereği olarak öğretmenlerinizden en iyisini, en güzelini talep etmeye, bilgi ve ruh dünyanızı zenginleştirmeye devam ediniz. Sahip olduğunuz ana diliniz şükür ki yaşadığınız huzurla dolu ülkenizde eğitimde ve günlük hayatınızda sizin kimliğinizin bir nişanesi olarak varlığını sürdürüyor. Ben de sizler gibi ataları bu topraklarda yaşamış bir ailenin çocuğuyum. "Muhaceret" denilen o çok ağır süreci yaşayan ailemiz yaklaşık yüz yıl önce Türkiye'ye göç etmiş. Doğduğu topraklardan ayrılmak zorunda kalan her insan bunun ne kadar ağır bir süreç olduğunu bilir.

Kuzey Makedonya Türklerinin millî kimlikleri, sahip oldukları maddi ve manevi değerleri, en önemlisi de ana dilleri olan Türkçede eğitim ve öğretim arzuları kökeni itibarıyla çok eskiye giden bir tarihî geçmişe sahiptir. Tefeyyüz mektepleriyle yaklaşık yüz yirmi beş yıl kadar önceye dayanan bu tarih 1944'ten sonra kesintiye uğramadan bugünlere kadar devam etmiştir. Sizler bu topraklarda kimliğinizi, sahip olduğunuz millî ve manevi değerleri, dininizi, tarihinizi bu okullarda öğreniyorsunuz.

Kalkandelen Maarif Okulları bu yıl ilk lise mezunlarını verdi. Şu an yaklaşık 545 öğrencisi bulunan ve modern eğitim anlayışıyla hizmet veren okulumuzda sizler gibi bizler de bütün Türkiye olarak gurur duyuyoruz. Bu yıl ülke çapında düzenlenen bilim yarışmasında 4 ödül kazandınız. Bu başarıların devamını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. Kalkandelen'de faaliyet gösteren Maarif Okullarının Başkent Üsküp'ten başlamak üzere Kuzey Makedonya'nın diğer şehirlerinde de açılması durumunda Maarif Vakfı Okulları büyük bir aileye dönüşecektir. Türkiye olarak bizler Maarif Vakfı Okullarının destekçisiyiz, devlet olarak sonuna kadar arkasındayız. Bu hususta Kuzey Makedonya Hükûmetinden de gerekli desteği beklediğimizi kendilerine ifade ettim, huzurlarınızda da bunu tekrar ediyorum.

Değerli kardeşlerim, Türkiye'nin varlığını ve Türkçemizin sesini başta gönül coğrafyamız olmak üzere dünyanın her yerine ulaştırmayı hedefliyoruz. Ayrılan coğrafyamızdaki gönül birlikteliğini bu çatı altında yeni nesillere aktarmayı vazife olarak görüyoruz. Mazimiz ile atimiz Maarif Okullarında tekrar ihya ve inşa olmaya devam edecek Allah'ın izniyle.

Esasen sadece burada değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan özel bir kanunla 2016 yılından beri her gün ailemiz genişliyor, Türkiye Maarif Vakfının yurt dışındaki eğitim kurumu sayısı, hocamızın da ifade ettiği gibi, 43 farklı ülkede 322'ye ulaşmıştır. En büyük arzumuz, dünyanın her yerinde, akrabalarımızın, kardeşlerimizin olduğu her ülkede okullar ve üniversiteler açmak, böylece onlarla gönül bağımızın güçlenmesini sağlamaktır; Maarif vakfı bu sebeple vardır. Türkiye Maarif Okullarına faaliyet gösterdiği her ülkede teveccühün giderek arttığını da gözlemliyoruz. Bu teveccühü gösteren ailelere karşı çok büyük bir sorumluluğumuz olduğunun farkındayız, bilincindeyiz. Bizlere emanet edilen çocuklarımıza, gençlerimize en iyi, en kaliteli eğitimi vermek, onları kendi kimlik ve kültürel değerlerine uygun yetiştirmek borcu altındayız. Bugüne kadar bu minvalde çok ciddi mesafe katedildiğini görmek hepimizi memnun ediyor.

Değerli kardeşlerim, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'ndeki faaliyetlerine 1 Mayıs 2017 tarihinde başlayan Türkiye Maarif Vakfı 29 Ağustos 2017 itibarıyla bu ülkede tüzel kişilik kazanarak vakıf temsilciliğini Üsküp'te açmıştı. 14 Haziran 2018 tarihinde özel bir okulu kendi bünyesine katan -burada daha önce başka bir özel okul vardı- onu kendi bünyesine katan Türkiye Maarif Vakfı 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibarıyla ilk olarak burada, Kalkandelen'de Uluslararası Maarif Okulları ismiyle faaliyetlerine başlamıştı. Türkiye Maarif Vakfı bünyesine katılmadan önce yaklaşık 67 öğrencisi bulunan özel okul, Maarif Vakfı bünyesine geçmesiyle öğrenci sayısını ilk yılda 320'ye çıkarmıştır. Uluslararası Maarif Okulları bu yıl 3'üncü eğitim öğretim yılındadır ve toplam 545 öğrenciye eğitim vermektedir.

Uluslararası Maarif Okulları Kalkandelen Kampüsü'nde anaokulu seviyesinden lise seviyesine kadar bütün kademelerde eğitim verilmektedir. Kalkandelen'de kâin okullarda Türkçe, Makedonca, Arnavutça ve İngilizce olmak üzere 4 ayrı dilde eğitim verilmektedir. Yerel eğitim müfredatına ek olarak okullarda akıl oyunları, robotik kodlama ve değerler eğitimi dersleri verilmektedir. 4 bağımsız binadan oluşan bu kampüs içerisinde anaokulu, ilkokul, lise binalarının yanı sıra, yemekhane, spor salonu, konferans salonu ve 120 kişi kapasiteli 1 öğrenci yurdu bulunmaktadır. Okul içerisinde biyoloji, kimya, bilgisayar laboratuvarları -bir kısmını gördük- görsel sanatlar, resim ve müzik atölyeleri bulunmaktadır.

Uluslararası Maarif Okulları hâlihazırda ülkede mevcut en iyi özel okullar arasında en başta gösterilmektedir. Covid-19 salgını sebebiyle hâlihazırda yalnızca anaokulu ve ilkokul 1, 2 ve 3'üncü sınıf öğrencileri yüz yüze eğitime devam etmektedir, ilkokul 4'üncü sınıftan lise son sınıfa kadar eğitimler Kuzey Makedonya Eğitim Bakanlığının kararları doğrultusunda çevrim içi olarak takip edilmektedir.

Türkiye Maarif Vakfımızın ayrıca Üsküp'te 55 öğrencisi olan müstakil bir anaokulu bulunmaktadır. Kuzey Makedonya mevzuatının ilkokul ve ortaokul seviyesinde yeni özel okul açılmasına elverişli olmaması sebebiyle Üsküp'te açılması öngörülen okulun Kalkandelen'deki okulun bir şubesi olarak kurulması planlanmaktadır. Gerekli şube izinlerinin alınması durumunda 2021-2022 eğitim öğretim yılında faaliyete başlamak üzere bina temini gerçekleştirilmiş, personel gibi bütün gerekli planlamalar tamamlanmış durumdadır. Bu konuyla ilgili olarak dün görüşmemizde Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Zaev'e de yardımcı olması ve sürecin hızlandırılması konusundaki arzumuzu ifade ettim. Kendisinin bu konuya müspet yaklaştığını burada sizlere de bildirmek isterim. İnşallah, bu planlama doğrultusunda, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Üsküp'te de o güzel binada eğitim faaliyeti başlayacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi muhabbetle, sevgiyle selamlıyorum. Bu güzel yapının ve sadece burada değil tabii, az önce de bahsettik, 43 farklı ülkede büyük bir gayretle Türkiye'mizin bayrağını dalgalandıran ve TİKA gibi, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi, Yunus Emre Enstitüsü gibi artık yeni ve güçlü bir markamız hâline dönüşen Türkiye Maarif Vakfının başta değerli Başkanı, değerli arkadaşım Profesör Doktor Birol Akgün olmak üzere gayret, emek sarf eden bütün arkadaşlarımızı huzurlarınızda tebrik ediyorum.

Burada ifa ettikleri mühim vazifede bütün öğretmen, idareci ve vakıf görevlilerine ayrıca muvaffakiyetler diliyorum. Bu vatan gençlerimize, onlar da sizlere emanettir. Allah'ın yardımı, inayeti üzerlerinize olsun.

Hepinizi hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

2021

26 Ocak 2021 - Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi 2. Dönem Açılış Töreni, Video Konferans

Değerli hocam, değerli Rektörümüz, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin saygıdeğer akademisyenleri, üniversitemizin değerli öğrencileri, sevgili gençler; sizlerle bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum. Sizleri muhabbetle, hürmetle selamlıyorum. Her daim Türkiye ve Kazakistan muhabbetini gönlünde taşıyan mezun kardeşlerime de selam ediyorum.

Bir buçuk ay kadar önce yıl dönümünü kutladığımız Kazakistan'ın bağımsızlık tarihi olan 16 Aralık aynı zamanda Türkiye'nin Kazakistan'ın bağımsızlığını tanıdığı gündür. Türkiye, Kazakistan'ın bağımsızlığını aynı gün, birkaç saat içerisinde tanımış ve Kazakistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olmuştur. Bununla da yetinmemiş, zaman kaybetmeksizin diplomatik ilişkiler tesis etmiştir. Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in 1991 yılında imza attığı tarihî kararıyla Sovyetler Birliği'nin dağılmasından kısa bir süre önce Türk-İslam Devlet Üniversitesi olarak temelleri atılan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin kuruluşundan otuz yıl sonra öğrencileriyle buluşmak, sizlerin arasında olmak fevkalade memnuniyet vericidir.

Sizlerin de bildiği gibi üniversite Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyetlerinin ortak üniversitesidir. Bu üniversitenin misyonu, Türk dili konuşan devlet ve topluluklara mensup öğrencileri bir çatı altında eğitmek, öğretmek, hür ve bilimsel düşünce gücüne, çağdaş bilgi ve beceriye, toplumsal sorumluluk duygusuna sahip, insan haklarına saygılı, hoşgörülü, millî ve ahlaki değerlere bağlı, sorgulayan, araştıran, girişimci, tarih ve kimlik şuuruna sahip fertler olarak yetiştirmek, araştırma ve geliştirme faaliyetleriyle ilim ve toplum hayatına katkıda bulunmaktır. Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin uluslararası standartlarda eğitim öğretim ortamı, bilimsel ve teknolojik araştırma altyapısı ve hizmet anlayışıyla eğitim ve araştırma faaliyetleri yürüten, Türk devlet ve toplulukları arasındaki dostluk ve dayanışmanın sembolü, rekabet gücü yüksek bir üniversite olmak hedefi bulunmaktadır ve bunu büyük ölçüde gerçekleştirmiştir.

Türkiye ile Kazakistan arasındaki ilişkilerin geçmişine baktığımızda en köklü ve uzun ömürlü iş birliği projelerimizden birinin Ahmet Yesevilerin ve Abayların mirası olarak kabul ettiğimiz bilim ve öğretim alanında bir meşale gibi parlayan, hitap etmekte olduğum bu önemli öğretim kurumu olduğunu görüyoruz. Bu değerli üniversitenin, Hoca Ahmet Yesevi'nin kabrine ev sahipliği yapan, Türk dünyasının manevi merkezlerinden Türkistan şehrinde kurulmuş olması ise çok büyük bir anlam taşımaktadır. Üniversitenin, Türkistan'dan Balkanlar'a kadar bütün Müslüman-Türk yurtlarını etkilemiş Ahmet Yesevi'nin adını taşıması ayrıca üzerinde durulması gereken çok kıymetli bir husustur. Türkiye ve Kazakistan bu üniversiteyle manevi hayatımızı asırlarca etkileyen, kardeşliğimizin temeli olan Türk dilinde yazdığı hikmetlerle dilimizin gelişmesine ve zenginleşmesine büyük katkılar sağlayan Türk tasavvuf geleneğinin kurucusu Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'ye ve onun manevi mirasına bir anlamda gönül borcunu ödemektedir. Ahmet Yesevi Kur'an'ın anlattığı, Peygamberimizin (SAV) uyguladığı gerçek İslam'ın, İslam'ın tevhit ve adalet nurunu halka anlatan ve bağlılarıyla bunu cihana yaymak için çalışan sembol bir isimdir. İslam'ın esaslarını, güzel ahlakı, tasavvufi adabı basit ve yalın dille anlatmaya gayret gösteren biriydi. Ahmet Yesevi bu gayreti, hikmetleri ve hayatıyla Orta Asya tasavvufunun en iyi bilinen ismidir, isimlerinden biridir.

Üniversitenin en temel amaçlarından biri de hiç şüphesiz başta Türkiye ve Kazakistan halkları geniş anlamda ise Türk dünyasını temsil eden çeşitli halklar arasındaki beşerî temasların artmasını, halklarımızın birbirini daha iyi tanımasını, bu sayede aslında ne kadar yakın ve ne kadar benzer olduğumuzu keşfetmelerini sağlamaktır. Onun için birbirimizin konuştuğu dili anlamak ve öğrenmek, söyleyiş farklılıklarını tanımak, telaffuzun arkasında zengin bir ortak kelime hazinemizin bulunduğunu görmek çok önemlidir. Bu sebeple Türkiye'den buraya öğrenim görmeye gelen her öğrenciye Kazakça öğrenmesini tavsiye ediyoruz. Aynı şekilde

üniversitede okuyan öğrencilerin ve akademik personelin Türkiye Türkçesini öğrenmelerini teşvik etmek gerektiğini de düşünüyorum. Bunun içinde üniversite bünyesinde Türkçe eğitiminin güçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Üniversitenin adını taşıdığı Ahmet Yesevi hazretleri, yaşadığı dönemin din ve kültür dili olan Arapça ve Farsça yerine, bilinen en büyük eseri olan ve bugün hâlen önemini koruyan Divan-ı Hikmet'te yer alan bütün hikmetlerini ilim, aşk ve irfan dili hâline getirdiği ana dili Türkçeyle söylemiştir. Bugün edebî bir Türkçeden söz edebiliyorsak bunun banisinin Ahmet Yesevi olduğu unutulmamalıdır. Adına izafe edilen Yesevilik yolu aslında İslam'ın Türkçe yoludur. Ahmet Yesevi, Divan-ı Hikmet'te Türkçeyi kullanmasını da kendi deyişine konu eder. "Hoca Ahmed marifet bahçesine rehberdir/Hakikatleri söyler, açar gönül ilini/Miskin zayıf Hoca Ahmed, yedi ceddine rahmet/Farsçayı bilir amma güzel söyler Türkçeyi…"

Üniversitemizin kuruluşundan bu yana geçen otuz yıla yakın sürede eğitim alanında yürüttüğü başarılı çalışmalarla Kazakistan'ın ve Türk dünyasının başlıca üniversiteleri arasına girdiğini memnuniyetle görüyorum. Üniversitenin başarısının anahtarlarından biri de hiç şüphesiz üniversitenin kuruluş anlaşmasıyla güvence altına alınmış özerk ve uluslararası statüsüdür. Bu özel statünün Kazakistan tarafının da desteğiyle güçlendirilerek sürdürülmesi önem taşımaktadır. Üniversitemizin her mecrada daha da ileriye taşınması için Kazak kardeşlerimizle elimizden gelen gayreti gösteriyoruz, önümüzdeki dönemde de bu gayreti göstereceğiz.

Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Türkiye-Kazakistan kardeşliğinin ve Türk dünyasının birbiriyle yakınlaşması idealimizin bir abidesi olarak Orta Asya'nın tarihî ilim ve kültür merkezi olan Türkistan şehrinde yükselmektedir. Türk dünyasının dört bir yanından ve hatta ötesinden gelen öğrenciler arasında eğitim yoluyla kurduğu köprülerle ortak manevi mirasımızı canlı tutarak geleceğe taşımaktadır. Bu konuya verdiğimiz önemin altını çizmek için şimdiye kadar yapılanları takdir ettiğimizi ancak üniversitemizin çok daha fazlasını yapma potansiyeli bulunduğunu ve bunu harekete geçirmemiz gerektiğini düşündüğümüzü tekrarlamak isterim. Türkiye olarak bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da üniversitemizi her anlamda güçlü bir şekilde desteklemeyi sürdüreceğiz.

Kıymetli öğrenci kardeşlerim, gençlik insanın en taze, en dinç hâlini, en heyecanlı günlerini, zihninin en açık olduğu zaman dilimini barındıran, ömrün belki de en dinamik dönemi olarak tanımlayabileceğimiz, bahar kadar taze bir dönemdir. Akademik gelişiminizi gerçekleştirdiğiniz bu dönemde sosyal ve kültürel çalışmalardan da olabildiğince istifade etmeniz geleceğinizde önemli bir yer tutacaktır. Gençlik bir bakıma sunduğu imkânların güzelliğini yaşarken aynı zamanda ihtiyarlığımız için hazırladığımız hazine gibidir. Gençliğimizde

edindiğimiz beceriler, öğrendiğimiz bilgiler, dinlediğimiz hikâyeler, tanıştığımız ve kalben ve zihnen irtibat kurduğumuz bütün insanlar hayat yolunuzda yoldaşınız olurlar. Sizler, işte, bu güzel çağların, bu güzel muhabbetlerin kurulduğu dönemdesiniz. Cenab-ı Hak her birinizin bahtını güzel, yolunu açık ve aydınlık eylesin. Kendi coğrafyamızın çocuklarının istikbali kadar sizlerin istikbalini ve Kazakistan ile Türkiye arasında kuracağınız çeşitli alanlardaki bağları çok önemsiyoruz. Siz, değerli gençlerimiz, Kazakistan ile Türkiye arasında her bir alanda kadim ve köklü bağlarımızı sürdürecek, yeni bağlarımızı ise inşa edecek sorumluluğu taşıyorsunuz. Kiminiz eğitim hayatının henüz başında, kiminiz ise tamamlamak üzere. İnşallah, yeni başlayan kardeşlerimiz üniversitenin zenginliklerinden faydalanabilir, Türkiye'den Kazakistan'a eğitim görmeye giden kardeşlerimiz ise bizlere Kazakistan'ın ilmî, sosyal ve kültürel zenginliğini taşıyabilir; Türkiye ve Kazakistan arasında bir köprü olabilirler. Bu sorumluluk sizlerle birlikte elbette bizlerin de omuzlarındadır. İnşallah, her daim, üzerimize düşen bu sorumluluğu yerine getirmek için gayret göstereceğiz. Bizler artık gençliğini gerilerde bırakmış insanlar olarak sizlerin iyilik yolunda her daim yanınızda olmak ve çabalarınızı, yeteneklerinizi, ilgi ve meraklarınızı desteklemek için varız. Sizlerin içinde yaşadığı şartları, içinde bulunduğu dünyayı sizlere bırakan aslında bizim kuşağımızdır.

Şimdi, sözüm biraz da kendi neslime, akademisyen arkadaşlarıma olacak. Gençlerin ahlakından, gençlerin hâl ve tavırlarından şikâyet etmek insanların kendi sorumluluklarını görmezden gelmesidir diye düşünüyorum. Zira genç neslin şartlarını, görgü ve kültürünü bizler oluşturuyoruz. O sebeple ben gençliğimizin, yaşadığımız çağın sorunlarından sorumlu tutulmasını doğru bulmuyorum.

Dönüp kendimize "Biz gençler için ne hazırladık?" diye sormak gerektiğini, genç nesli yetiştiren neslin kendisini hesaba çekmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir akademisyen olarak da öğrencilerimizin yalnızca derslerini anlatıp çıkmak değil, her daim koruyup, kollayıp, gözetmekle de yükümlüyüz. Gerçi öğrencilerimizin her biri farklı şartlarda, farklı ailelerden, farklı kültür ve coğrafyalardan geliyor; biz bu çeşitliliğin, nadide güzelliklere sahip öğrencilerimizin her birinin yeteneklerinin farkına ayrı ayrı varmalıyız. Hepsine aynı şartlardan geliyormuş, aynı şartlara sahipmişçesine davranmak doğru bir yöntem değildir. Elbette öğrencilerimize davranışımız adaletsizliğe de yol açmamalıdır ancak öğrencilerimizin hasta olup olmadığını fark etmek, ailesinin yaşadığı sıkıntıları bilmek, belki gözündeki aşk pırıltısını fark etmek, heyecanlarını duyabilmek, üzüntü ve kederlerini hissetmek; bu en güzel çağlarını yaşayan kıymetli gençlerimizin hayatlarına belki de unutamayacakları bir dokunuş bırakmamızı sağlayacaktır. Bu sebeple bizlere farklı coğrafyalardan, farklı yeteneklerle emanet edilmiş öğrencilerimize nadide bir taşa yaklaşır gibi özenle yaklaşmalıyız.

Sevgili öğrenci kardeşlerim, belki birçoğunuzun bildiği, bazılarınızın da yeni haberdar olacağı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı burslarından da bahsetmek isterim. 1992'den bu yana yaklaşık 5 bin Kazak öğrenciye Türkiye tarafından burs verilmiştir. Bu burs hâlen Yurtdışı Türkler Başkanlığı tarafından verilmekte olup geçtiğimiz yıl 155 öğrenci kardeşimize sağlanmıştır. Yurtdışı Türkler Başkanlığının yanı sıra bölgede, Kazakistan'da faaliyetlerine devam eden Yunus Emre Kültür Merkezimiz var; Türk büyükelçiliğine bağlı olarak çalışan bu merkezi ziyaret etmenizi, çalışmalarını takip etmenizi çok arzu ederim. Biliyorsunuz Türkiye'ye gelişlerinizde vize muafiyetiniz bulunuyor. Sizleri elbette Türkiye'de de misafir etmek isteriz.

Sözlerime Ahmet Yesevi'nin sözleriyle son vereceğim. Onun hikmetli mirasının anlaşılması ve yolunuza ışık tutmasını, hakikatin daha fazla insana ulaşmasını temenni ediyorum. "Sözü söyledim, her kim olsa cemale talip/Canı cana bağlayıp, damarı ekleyip/Garip, yetim, fakirlerin gönlünû okşayıp/Gönlü kırık olmayan kişilerden kaçtım ben işte./Nerde görsen gönlü kırık, merhem ol/Öyle mazlum yolda kalsa, yoldaşı ol/Mahşer günü dergahına yakın ol/Ben-benlik güden kişilerden kaçtım ben işte."

Her birinize eğitim hayatınızda ve kariyerlerinizde başarılar diliyorum. Allah'tan sizler için daima hayır kapılarını açmasını niyaz ediyorum, hepinizi Allah'a emanet ediyorum.

17 Mart 2021 - "Türk Dünyası'nın Dünü, Bugünü ve Geleceği" Konulu Sempozyum, Video Mesaj

Kırgız Cumhuriyeti Meclisinin Jogorku Keneşin Sayın Başkan Vekili, TÜRKPA üyesi ülkelerin kıymetli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına sempozyuma katılan değerli milletvekili arkadaşlarım, saygıdeğer rektör, akademi dünyasının kıymetli mensupları, aziz katılımcılar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 100. yılı, Türk devletlerinin bağımsızlıklarını kazanmalarının 30. yılı ve 2021 İstiklal Marşı vesilesiyle düzenlenen "Türk Dünyasının Dünü, Bugünü ve Geleceği" konulu sempozyumda sizlere seslenmekten büyük memnuniyet duyuyorum. TÜRKPA üyesi ülkelerden milletvekillerimizi, Türk dünyasından kuruluşların temsilcilerini ve değerli hocalarımızı bir araya getiren bu sempozyumun hazırlanmasında emeği geçen Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi ile TÜRKPA Sekretaryası mensuplarına teşekkür ediyorum.

Kıymetli misafirler, 2021 yılını Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan bütün siyasi partilerin ittifakıyla "İstiklal Marşı Yılı" olarak ilan ettik. Millî iradenin temsil yeri olan Gazi Meclisimiz, Şairi Azam Mehmet Akif'i bu vesileyle gelecek nesillere tanıtacak çalışmalar yapmayı, kemal-i hürmetle bir vazife olarak bildi. 12 Mart 2021 tarihinde İstiklal Marşı'nın Meclisimiz tarafından millî marş olarak kabul edilişinin 100. yılını idrak ettik. Devletimizin adeta manzum bayrağı olan İstiklal Marşı'nı ve kahraman şairi Mehmet Akif'i başta Meclisimiz olmak üzere milletçe yad ediyoruz. 2021 senesinin aynı zamanda müşterek dil, inanç, kültür, tarih, kader ve her şeyden evvel gönül bağımızın bulunduğu Türk devletlerinin bağımsızlıklarını kazanmalarının 30. yılına tesadüf etmesinden de bahtiyarız.

Değerli misafirler, Türk cumhuriyetleri, Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasıyla bağımsızlıklarını ilan etmiş, geçen zaman zarfında devletin tesisi ve millî kimlik süreçlerini yüksek bir şuurla ve başarıyla tamamlamışlardır. Siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda gerçekleştirdikleri reformlarla büyük inkişaf kaydeden ülkelerimiz güçlü ve istikrarlı bir konumda uluslararası sistem içerisindeki yerlerini almışlardır. Türkiye Türk cumhuriyetlerinin tamamının bağımsızlıklarını ilk tanıyan ve bu ülkelerde büyükelçilik açan ilk ülke olmuştur. Türk cumhuriyetlerinin, gerek ikili gerek çok taraflı ilişkilerde, buna ilaveten parlamenter diplomaside bizim için her daim imtiyazlı bir yere sahip olduğu aşikârdır. Kardeş ülkelerimizde ikili ilişkilerimizi bütün alanlarda geliştirme, çok taraflı iş birliğimizi genişletme yönünde güçlü bir iradeye sahibiz. Kardeşlerimizin müreffeh, siyaseten huzurlu ve istikrarlı, uluslararası toplumla bütünleşmiş ülkeler olması, dış politikamızın temel taşlarındandır. Türkiye olarak 1990'lı yıllardan itibaren Türk cumhuriyetlerinin her alanda kapasitelerini arttırmalarına destek olmaya çalıştık. Devlet tecrübemizi kardeş ülkelerle paylaşma hususunda gerekli sorumluluğu daima üstlendik. Geçtiğimiz 30 yılda bağımsız Türk cumhuriyetlerinin devlet sistemlerini geliştirmek ve dünyayla bütünleşmek yolunda kat ettikleri mesafe takdire şayandır. Kardeş ülkelerimizin gösterdiği başarıyı takip etmek bizleri mutlu etmektedir.

Değerli misafirler, Türk cumhuriyetleri ile ikili ilişkilerimizin hukuki zemini son derece de sağlamdır. İlişkilerimiz bütün alanlarda kurumsallaşmış iş birliği seviyesinde seyretmektedir. Derin, kültürel ve toplumsal bağlarımızdan güç alan çok yönlü ilişkilerimizin temelini karşılıklı saygı, müşterek fayda ve vizyoner bir yaklaşım teşkil etmektedir. Sizlerle kurduğumuz yakın iş birliği, küresel ve bölgesel politikalarımızla da makes bulmaktadır. Ülkemizin, yeniden Asya girişiminin ana ekseninde yer alan Orta Asya'nın çevre-coğrafya bağlantısallığının güçlendirilmesi bu manada bizim için büyük önem arz etmektedir. Hazar geçişli doğu-batı-orta koridor girişimimiz, bölgesel refah ve küresel ticarete katkı vizyonumuzun en somut örneklerinden biridir. Bu girişimimizin kardeşlerimizle bizi birbirimize

daha da yakınlaştırmakla kalmayıp, komşu coğrafyaların refah ve istikrarına da katkı sağlayacağı kanaatindeyiz. Söz konusu girişim ayrıca farklı coğrafyalara beraberce ulaşmak için de kıymetli bir mekanizmadır.

Değerli misafirler, değerli dinleyiciler, Türk cumhuriyetleri ile ilişkilerimiz pek çok fırsat sunmakla birlikte çeşitli sınamaları da beraberinde getirmektedir. Covid 19 salgını bütün dünyada olduğu gibi kardeş ülkelerimiz ile ilişkilerimiz bakımından da zorlu bir dönem olmuştur. Saldırı şartlarına rağmen, geçtiğimiz sene kardeş ülkelerle ilişkilerimizde ilerleme sağlamayı başardık. İkili ticaret rakamlarımız da ciddi bir düşüş yaşanmamasından da büyük bir memnuniyet duyuyoruz. Bu süreçte dünyanın hemen her coğrafyasında olduğu gibi Türk cumhuriyetlerine de salgınla mücadelede desteğimizi ulaştırmaya çalıştık. Ümit ediyorum ki bu badireyi en kısa zamanda atlatacak, sıhhatli bir hayata elbirliğiyle kavuşacağız.

Değerli misafirler, TÜRKPA, parlamenter düzeyde diyalog, dayanışma ve iş birliğimizin esasını teşkil etmektedir. Kuruluşundan bu yana büyük mesafe kat eden TÜRKPA'nın kurumsal altyapısının güçlendirilmesini, henüz üyemiz olmayan kardeş ülkelerin de bu çatı altında temsil edilmesini önemsiyoruz. Türk dili konuşan bütün ülkelerin aynı atanın çocukları olarak bir araya gelmeleri, asamblemizin uluslararası etkinliği ve görünürlüğü açısından tarihi bir dönüm noktası olacaktır. Bu hedef doğrultusunda, hepimizin daha çok gayret sarf etmesi büyük bir ihtiyaçtır.

Kıymetli misafirler Türkiye, uluslararası toplumun saygın, müreffeh ve istikrarlı bir üyesi olması için bağımsızlığından bu yana kardeş Kırgızistan'ın yanında yer almıştır. Kırgızistan'da ocak ayında düzenlenen erken cumhurbaşkanlığı seçimleriyle Kırgız Cumhuriyeti'nin yönetim sistemine ilişkin halk oylamasını yakinen takip ettik. 11 Nisan 2021 tarihinde düzenlenecek yerel seçimler ve halk oylamasının da huzur ve sükûnet içerisinde tamamlanmasını ümit ediyoruz. Türkiye, Kırgızistan'daki demokratik sürecin, kapsayıcılık ve toplumsal mutabakat temelinde neticelendirilmesi yönünde atılacak adımları desteklemeye devam edecektir.

Aziz misafirler, 2021 yılı Yukarı Karabağ ihtilafının çözümü ve Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarını kurtarması bakımından tarihi bir dönüm noktası olmuştur. Kardeşlik hukukumuzun gereği olarak Azerbaycan'a haklı davasında verdiğimiz şartsız destek bütün dünyanın dikkatini çekmiştir. Azerbaycan'la her alanda mükemmel düzeyde seyreden ilişkilerimiz bundan sonra da "iki devlet tek millet" anlayışı çerçevesinde devam edecektir. Unutulmamalıdır ki, Azerbaycan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk devlet vaktiyle Osmanlı Devleti'dir. Azerbaycan, 28 Mayıs 1918'de bağımsızlığını ilan ettikten sonra 4 Haziran 1918'de Osmanlı Devleti

ile Batum'da bir anlaşma imzalamıştı. Azerbaycan, iki devlet arasındaki siyasi, hukuki, ticari ve askerî alanlarda dostane ilişkiler kurulmasını hüküm altına alan bu anlaşmaya dayanarak her geçen gün artan Ermeni ve Bolşevik tehditlerine karşı Osmanlı'dan askerî yardım talebinde bulunmuştu. Bu tehditlere karşı Nuri Paşa komutasındaki Kafkas İslam Ordusu bölgeye derhal yardıma koşmuştu. Türkiye ile Azerbaycan arasında tesis edilen tarihî iş birliği ve kardeşlik hukukunun bütün Türk cumhuriyetleri için müstesna bir örnek olduğuna inanıyoruz. Orta Asya'daki kardeşlerimizin de bu kanaati paylaştığını bilmek bizleri ziyadesiyle memnun ediyor. Orta Asya ülkeleri için Afganistan'da kalıcı barış ve istikrarın temini de hayati önem taşıyan bir başka meseledir. Türkiye olarak Afganistan'da barışın tesisi için senelerdir sağladığımız katkıya ilaveten son dönemde Özbekistan ve Türkmenistan'ın bulunduğu girişimlere de destek olmaya devam ediyoruz.

Değerli misafirler malumunuz olduğu üzere 2021 yılı aynı zamanda Bilge Tonyukuk anıtının dikilişinin de 1300. yılıdır. Orhun anıtlarının hülasası sayılabilecek ve Bilge Kağan'ın bizzat yazdığı "Türk oğuz beyleri, millet, işitin; üstte mavi gök çökmese, altta kara yer delinmese, senin ilini töreni kim bozabilir" ifadesindeki sesleniş, İstiklal Marşı'mızda "Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak" mısrasında vücut bulmuştur. İstiklal aşkı defalarca sınanan kahraman Türk devletleri, tarihin her sayfasına her seferinde unutulmaz destanlar nakşetmişlerdir. O destanlardan biri de vatanımızın dört bir yanına şehitlerin kanıyla yazılan İstiklal Marşı'mızdır. Bu vesileyle istiklal harbimizin manevi cephesinin yılmaz kahramanı şair, mütefekkir ve münevver Mehmet Akif'i huzurlarınızda bir kez daha rahmet ve hürmetle yad ediyorum. Mehmet Akif, Türkiye'nin bugün de kararlı takipçisi olduğumuz büyük kapsayıcı tasavvurunun fiziken de kişileşmiş bir örneğidir. Mehmet Akif'in annesi Özbekistan kökenli bir Türk ailedendir, Tokat'ta doğmuştur. Akif'in babası ise bugün Kosova sınırları içinde yer alan İpek şehrinde doğmuştur. Mehmet Akif sadece kültürel olarak değil, biyolojik olarak da bir büyük Türkiye birikimidir. Kardeş ve akraba topluluklarının bir hasılası, bir birleşimidir. İstiklal Marşı'nı yazdıran maddi ve manevi birikim, ruh ve kültür, büyük coğrafyamızın tamamını kuşatan mahiyettedir.

Kardeş Türk devletlerinin bağımsızlıklarını kazanmalarının 30. yıl dönümünü en kalbi hislerle tebrik ediyorum. Cenab-ı Hak ülkelerimize birlik içinde huzurlu ve istikrarlı nice seneler nasip etsin. Kırgızistan Jogorku Keneşinden ve Türkiye Büyük Millet Meclisinden toplantıyı takip eden saygıdeğer milletvekillerimize ve kıymetli katılımcılara teşekkür ediyor, hepinizi muhabbetle selamlıyorum, hoşça kalın.

28 Nisan 2021 - Uluslararası Barış ve Güveni Güçlendirmede Parlamenterlerin Rolü Toplantısı, Video Konferans

Sayın Başkan, kıymetli Meclis Başkanları, saygıdeğer dostlar Türkmenistan'ın bağımsızlığının 30. yılı vesilesiyle Türkmenistan Meclisi tarafından düzenlenen bu toplantıda video konferans yoluyla da olsa sizlerle bir araya gelmekten memnuniyet duyuyorum. Dost ve kardeş ülke Türkmenistan'ın bağımsızlığının 30. yıl dönümünü tebrik ediyorum. Türkmenistan'ın ve Türkmen halkının barış, huzur ve istikrar içinde ebediyete kadar yaşamasını bütün kalbimle temenni ediyorum. Ayrıca yakın zaman önce kıymetli babasını kaybeden Türkmenistan Devlet Başkanı Saygıdeğer Gurbangulu Berdimuhammedov'a ve Türkmenistan halkına başsağlığı dileklerimizi sunuyor hepinizi saygıyla selamlıyorum. Sözlerimin başında yarısını tamamladığımız mübarek Ramazan ayını bütün Müslüman topluluklar için tebrik ediyorum. Bu bereketli ayın bütün insanlığa sağlık, barış ve huzur getirmesini Allah'tan niyaz ediyorum.

Değerli mevkidaşlarım içinde bulunduğumuz 2021 senesi Türkmenistan, barışın ve güvenin ana vatanı yılı olarak kutlanmaktadır. 1991 yılında bağımsızlığını ilan eden Türkmenistan, dış politikada duruşu ve sahip olduğu daimi tarafsız ülke statüsüyle barışın ve güvenliğin ana vatanı olmayı tam anlamıyla kamilen hak

etmiş, müstesna bir ülkedir. Tarafsızlık siyasetini dış politikasının temel prensibi olarak benimseyen Türkmenistan, akılcı ve kendinden emin tutumuyla bu duruşu aktif tarafsızlığa dönüştürerek gerek bölgesinde gerek uluslararası alandaki iş birliğine her daim katkı sağlamaktadır. Bugün değerli kardeşim, Türkmenistan Meclisi Başkanı Sayın Gülşad Mammedova'nın davetiyle bir araya geldiğimiz bu anlamlı toplantıda esasen uluslararası barış ve güvenliğin güçlendirilmesinde parlamenterlerin rolünü istişare ediyoruz. Barış, istikrar ve güven öncelikle halklarımızın temsilcileri olan parlamentolarının vazifesidir ve bu hususstaki anlayış birliğimiz memnuniyet vericidir. Saygıdeğer meclis başkanları bilhassa içinde bulunduğumuz küresel salgın süreci, uluslararası barışın tesisinin ve güven ortamı inşa etmenin ehemmiyetini bizlere somut biçimde hatırlatmıştır. Salgın, derin, sosyal, ekonomik, insani ve siyasi etkileri olan ve gelecekte de neticelerini hissedeceğimiz bir vaka olarak karşımızda durmaktadır. Bir başka ifadeyle bu imtihan insanlığın selametini etkileyen meselelerimizin ve bunlara yönelik çözümlerin müşterek olduğunu ispatlamıştır. Irk, renk, cinsiyet ve yaş ayrımı olmaksızın bütün insanlık Covid 19 ve benzeri musibetlere karşı bir kader birliği içerisindedir. Uluslararası dayanışmanın belki de hiç olmadığı kadar elzem hâle geldiği bu konjonktürden parlamenter diplomasi, bölgesel ve uluslararası istikrarın temininde önemli rol oynamaktadır. Parlamentolar olarak müşterek hedefimiz, ülkelerimizin siyasi birliği ve toprak bütünlüğü temelinde ortak bir paydada birleşerek geleceğe yönelik iş birliği fırsatlarını geliştirmek olmalıdır. Parlamentolar bu süreçte insanlığın geleceğini tehdit etmeye devam eden terör, savaş, şiddet, göç, fakirlik ve kıtlık gibi küresel sorunlara da çareler üretmeye devam etmelidir. Halklarımızın bizden temel beklentisi budur. Unutulmamalıdır ki hesaplanamaz biçimde değişim gösteren ve karmaşıklaşan, tehdit ve sınamalarla tek başına mücadele yeterliliğine sahip olan bir ülke, dünyada mevcut değildir. Bu çerçevede iş birliğine ve diyaloga açık olmamız sorumluluk alıp çözüme yönelik katkı sunmamız, temsil ettiğimiz halklarımızın milletvekillerine yüklediği en önemli mesuliyettir.

Kıymetli Meclis Başkanları, Türkiye hiçbir zaman sadece kendi iç barışına, istikrarına ve refahına önem veren, bir başka ifadeyle pragmatizmi, egoizm ile harmanlayan bir ülke olmamıştır. Bilakis paylaşmayı huzur ve barışın tesisinde öncü rol oynamayı ve yardımlaşmayı şiar edinmiştir. Bizler başta komşularımız olmak üzere bütün ülkelerin istikrarına ve toprak bütünlüğüne saygı duyuyor, uluslararası barış ve güvenliğin güçlendirilmesi meselesine bu vecheden bakıyoruz. Türkiye olarak herkesin güvenliği için çalışmak, bütün insanlığı barış ve istikrar içinde yaşatmak için mücadeleye devam etmekte kararlıyız. Bu hedef doğrultusunda ülkemiz, Birleşmiş Milletler ve bölgesel kuruluşların kapasite geliştirme çabalarına katkıda bulunmanın yanında talep eden ülkelerle de ikili düzeyde kapasite geliştirme programları gerçekleştirmekte, savunma ve güvenlik

iş birliği anlaşmaları imzalamaktadır. Bilmenizi isterim ki Türkiye bu alanda her türlü iş birliğine açıktır. Saygıdeğer Meclis Başkanları, Türkiye her geçen gün gelişen imkân ve kabiliyetleri çerçevesinde gerek bölgesinde gerek uluslararası alanda güvenlik, istikrar ve refahın temini gayesiyle çok boyutlu ve çok taraflı, ilkeli ve barışçı dış politikasını girişimci ve insani bir yaklaşımla yürütmektedir. Bu anlayışla bölgemizdeki ve dünyadaki ihtilafların çözümlenmesi için inisiyatif almaktan da kaçınmamaktayız. Bu toplantıda temsil edilen pek çok ülke dahil olmak üzere ikili seviyede yüksek düzeyde iş birliği konseyi mekanizmasına sahibiz. Yakın çevremizdeki ihtilaflara kalıcı çözümler bulunması için bölgesel sahiplenme anlayışıyla hareket ediyor. Üçlü ve dörtlü iş birliği süreçleriyle bölgesel girişimlere de öncülük ediyoruz. Parlamenter diplomasi bütün bu girişimleri tamamlayan en önemli enstrümanlarından birini teşkil etmektedir.

Değerli Meclis Başkanları, az önce Ermenistan Meclis Başkanının yaptığı konuşmada, Türkiye'ye yönelik Türkiye aleyhine ifadeleri, sözleri vardı. Kendisinin de bu toplantıda ayrılmamasını, söylediği sözlere cevaben söylenecek olan sözlerini dinlemesini beklerdim. Bir ülkeye aleyhine söyleyecek sözünüz varsa onun vereceği cevabı dinleyecek cesaretinizin de olması lazım, bir siyaset adamına yakışan budur. Fransızların bir sözü vardır, 'Olması gereken yerde bulunmayanlar daima haksızdır.' Türkiye, Ermenistan'ın gerek Azerbaycan'a karşı gerekse bölgesel olarak bir tehdit, bir risk oluşturan bir sorumsuz hareket eden bir devlet olduğu kanaatindedir. Ermenistan 30 yıldan fazla bir zamandır Azerbaycan topraklarında başta Karabağ olmak üzere, Karabağ dışında da başka Azerbaycan topraklarında topraklarının %20'sini işgal eden bir devlettir. Ermenistan'ın işgalci olduğunu söyleyen kim, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin farklı zamanlarda 4 kararıyla Ermenistan, Azerbaycan topraklarında işgalci olarak nitelendirilmiştir. Kim söylüyor Ermenistan'ın işgalci olduğunu, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, kim söylüyor, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı söylüyor. Dolayısıyla Ermenistan'ın Azerbaycan topraklarında işgalci olduğu uluslararası hukuka göre uluslararası hukukun tesis ettiği kurumlara göre bir tespit edilmiş gerçektir. İkinci husus. Ermenistan Azerbaycan ile olan çatışmasında bir saldırgan durumundadır. 27 Eylül 2020 tarihinde Ermenistan'ın saldırısıyla gelişen bir çatışma söz konusudur. Bir başka husus, Ermenistan, çatışmadaki sivil hedeflere çatışma dışı olan hedeflere saldıran bir taraftır, bu Cenevre Sözleşmesine aykırı bir savaş suçu mahiyetindedir. Bizzat ben Meclis Başkanı olarak 20 Ekim'de, 20 Ekim 2020 tarihinde Azerbaycan ziyaretinde Gence'ye gittim ve Gence'de Ermenistan'ın sivillere olan saldırısını, orada kadınları ve çocukları nasıl katlettiğini, nasıl yaraladığını sakat bıraktığını bizzat gözlerimle müşahade ettim. Bir başka hususa Ermenistan bu çatışma sırasında çatışma dışında olan yerlere bölgelere mesela Nahçıvan gibi bir bölgeye de saldırarak bölgedeki çatışmanın alanını genişletmek, komşu ülkeleri de bu çatışmanın içerisine sokmak

için saldırgan bir tutum içerisinde hareket etmiştir. Türkiye bölge barışı için bu anlamda bir risk tehdit eden tavırlar karşısında Türkiye, her zaman uluslararası hukuktan yana, barıştan yana, haklıdan yana bir tutum içerisinde bulunmuştur. Türkiye'nin Azerbaycan'ın yanında yer alması, dost ve kardeşliğin ötesinde Azerbaycan'ın haklılığına ilgili ve bölgesel barış için tehdit oluşturan bir unsur karşısında tavrıyla ilgili bir durumdur.

Değerli katılımcılar, bugün bu toplantıya ev sahipliği yapan Türkmenistan bizim için özel bir mana ifade eden hissiyatımızın karşılıklı olduğunu bildiğimiz kardeş bir ülkedir. Türkmenistan, Anadolu'nun bizlere vatan olmasını sağlayan Büyük Kumandan Sultan Alparslan'ın ebedi istirahatgahıdır. Tarih yolculuğunda kimi dönemler uzak kalınan zamanlar olsa da ülkelerimiz arasındaki gönül bağı hiçbir surette kopmamıştır. Türkmenistan'ı ilk tanıyan ve burada ilk büyükelçiliği açan, tekrar ediyorum, ilk büyükelçiliği açan ülke olarak Türkiye, bağımsızlığının 30. senesini kutlayan Türkmenistan'la ilişkilerimizi en sağlam zeminde yürütmeye devam etmekten mutluluk duyuyoruz. Türkmenistan'ın başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası ve bölgesel platformlarda yükselen profilini takdirle takip ediyor gayretlerini destekliyoruz. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 2021 yılının Uluslararası Barış ve Güven Yılı ilan edilmesi girişimini de sonuna kadar destekledik. Türkmenistan'ın tarafsızlık statüsüne halel gelmeksizin Türk Konseyinde de aramızda bulunmasından memnuniyet duyacağımızı burada ifade etmek isterim. Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken toplantıyı düzenleyen Türkmenistan Meclisi Başkanı Sayın Gülşat Mammedova'ya teşekkür ediyorum. Toplantımızın hayırlı sonuçlara vesile olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

9 Haziran 2021 - Türk Dünyasının Dünü, Bugünü ve Geleceği Sempozyumu, Video Mesaj

---

Azerbaycan Millî Meclisinin saygıdeğer başkanı, sayın milletvekilleri, değerli dinleyiciler, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak Türk devletlerinin bağımsızlıklarını kazanmalarının 30. yılı, Azerbaycan'ın İkinci Karabağ Savaşı'ndaki büyük zaferi ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 100. yılı vesilesiyle gerçekleştirilen sempozyumun açılışında sizlere video mesaj yoluyla da olsa hitap etmekten memnuniyet duyuyorum. Küresel salgın sebebiyle esasen geçtiğimiz sene idrak ettiğimiz Gazi Meclisimizin açılışının 100. yıl dönümünde fiziki olarak beraber olamamış olsak da Türk devletlerinin bağımsızlıklarını kazanmalarının 30. yılını gururla kutladığımız bu sene salgın şartlarının nispeten iyileştiği bir dönemde bu sempozyumun hayata geçirilmesinde emeği geçenleri tebrik ediyorum. Türk dünyası içindeki dayanışmanın her geçen gün daha da perçinlenmesi, iş birliğimizin daha da güçlenmesi bizler için iftihar kaynağıdır. Hepimiz İslam aşkını kendinden sonra gelenlere aktarmış, Piri Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'nin torunlarıyız. Asya'dan Avrupa'ya kadar insanlığa adalet, tevazu ve birlik anlayışını getiren nesillerin mirasçısıyız. Bizler aynı dine inanan, aynı dili konuşan, medeniyeti, tarihi, kültürü bir olan 300 milyonluk çok büyük bir aileyiz. Siyasetten ekonomiye, savunmadan, diplomasiye, eğitimden kültüre,

turizmden enerjiye, her alanda birlik, beraberlik ve dayanışma içinde olmak gayretindeyiz. İstikbaldeki esas sorumluluğumuz aramızdaki bağları daha da güçlendirmek, iş birliğini ilerletmek ve Türk medeniyetinin ilelebet baki olmasını sağlayacak adımları atmaktır. Türkiye bağımsızlıklarını ilan etmelerini müteakip Türki Cumhuriyetleri ilk tanıyan devletlerden biri olmanın haklı gururunu taşımaktadır. 30 sene önce nihayet kavuşan gönüllerimiz bugüne kadar karşılıklı saygı ve muhabbetle beslenmiştir. Tarihî ve kültürel bağlarımızın bulunduğu kardeş ülkelerimizle ilişkilerimiz bütün alanlarda müşterek fayda temelinde süratle gelişmiştir. Çok taraflı iş birliği yürüttüğümüz Türk konseyi TÜRKPA ve TÜRKSOY gibi platformların yanında ikili düzeyde gerçekleştirdiğimiz temaslar, yüksek düzeyli stratejik iş birliği konseyleri, ortak stratejik planlama grupları ve karma ekonomik komisyonlar gibi mekanizmalarla aramızdaki ilişkiler kurumsallaşmıştır. Parlamentolarımız arasındaki ilişkilerimizin de zaman içinde derinleştiğini ve zenginleştiğini müşahede etmenin memnuniyetini yaşıyoruz. Karşılıklı ziyaretler ve üyesi bulunduğumuz uluslararası parlamenter asamblelerde ortak bir anlayışla hareket etmemiz, meclislerimiz arasındaki bağları daha da sağlamlaştırmaktadır.

Değerli dinleyiciler, Azerbaycanlı kardeşlerimiz Kafkaslar'ın incisi, Karabağ'ı işgalden azat etmek için tarihî bir mücadele sergilediler. Kardeşlerimiz inançları, yürekleri, cesaretleri ve kararlılıklarıyla ülkelerinin istiklalinin ve istikbalinin en büyük teminatı olduklarını, cepheden bütün cihana ilan ettiler. Huzurunuzda 44 günlük vatan muharebesinde şehit düşen kahramanlara ve vatandaşlara Allah'tan rahmet, ailelerine, silah arkadaşlarına ve Azerbaycan halkına bir kere daha başsağlığı diliyorum. Türkiye olarak vatan muharebesinin başından sonuna kadar kardeşlerimizin yanında olduk ve dosta düşmana birlikteliğimizin gücünü gösterdik. Azerbaycan'ın 30 senedir kanlı bir işgal altında bulunan kadim topraklarının kurtarılmasıyla yaşadığımız coşku, aramızdaki kardeşlik bağının da simgelerinden biri olmuştur. Ne mutlu ki bugün Karabağ semalarını artık hilal ve yıldız süslüyor. Şuşa'da bayram namazı eda ediliyor. Sayın milletvekilleri, değerli dinleyiciler, Azerbaycan'ın 44 günde kazanılan tarihî zaferi neticesinde sahada oluşan yeni gerçeklik, Güney Kafkasya'da kalıcı barış ve istikrar için bölgesel iş birliğinin tesisi bakımından da bir fırsat penceresi açmıştır. Türkiye olarak vizyonumuzla da uyumlu bölgesel iş birliği girişimlerimizi ülkelerimizin ve halklarımızın menfaati doğrultusunda devam ettirmeye kararlı olduğumuzu buradan bir kez daha ifade etmek isterim. Bu duygu ve düşüncelerle, Türk dünyasının dünü, bugünü ve geleceğini istişare edeceğiniz sempozyumun başarıyla tamamlanmasını temenni eder, hepinizi ve büyük Türk ailesini sevgi ve saygıyla selamlarım. Allah'a emanet olun.

27 Temmuz 2021 - Azerbaycan-Pakistan-Türkiye Üçlü Parlamento Başkanları Toplantısı, Bakü - Azerbaycan

Azerbaycan Millî Meclisinin Değerli Başkanı Sayın Sahibe Gafarova Hanımefendi, Pakistan Millî Meclisinin Değerli Başkanı Sayın Esad Kayser Beyefendi, saygıdeğer milletvekilleri, heyet üyeleri Azerbaycan, Pakistan, Türkiye Üçlü Parlamento Başkanları Birinci Toplantısı için Bakü'de sizlerle hep beraber bir arada bulunmaktan büyük memnuniyet duyuyorum.

Millî Meclis çatısı altında bizleri bir araya getiren böyle bir toplantıda fikir sahibi, aynı zamanda ev sahibimiz Sayın Sahibe Gafarova Hanımefendi'ye teşekkürlerimi sunuyorum şahsım ve Türkiye Büyük Millet Meclisi adına hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Değerli katılımcılar, Türkiye, Azerbaycan ve Pakistan arasındaki köklü ilişkilerimizi dostluk ve kardeşlik paydasında tanımlıyoruz. Bu payda esasen tarihî, siyasi, beşeri ve kültürel bileşenlerden oluşan müşterek bir zemini ifade ediyor. Söz konusu zeminde geliştirdiğimiz müstesna ilişkilerimizin zor zamanlarda ve millî davalarda sergilenen ortak bir anlayışla kendini ispat etmiş

tutarlı ilişkiler olmasından gurur duyuyoruz. Halklarımızın saadet, keder ve kader algısının bir olmasının 21. asırda ne kadar nadir ve kıymetli bir his olduğunun da farkındayız. Ezeli ve ebedi dostlar olarak yüzyüze geldiğinde birbirine samimiyetle tebessüm eden halklarımızın ülkelerimizin istikbali bakımından en büyük teminatımız olduğunu düşünüyoruz. Üç kardeş ülkenin Meclis Başkanları olarak geçtiğimiz Haziran ayında Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi İkinci Genel Konferansı marjında İslamabad'ta bir araya geldik ve istişarelerde bulunduk. Bugün ise üç ülkenin Parlamento Başkanları olarak yeni bir girişimi Bakü'de başlatmanın heyecanını yaşıyoruz. Zaman içinde müşterek gayretlerimize olgunlaşacak bu girişimin parlamentolar arası iş birliğimizi daha da zenginleştirecek somut projelere hayat vermesini temenni ediyorum. Sayın Meclis Başkanları, değerli arkadaşlar, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev'in Başkumandanlığında Muzaffer Azerbaycan Ordusu'nun vatan muharebesi esnasında ülkelerimizin Azerbaycan'la birlik ve beraberliğini dünyaya gururla ilan etmiştik. Yanyana dalgalanan bayraklarımız aramızdaki dayanışmanın şanlı sembolü olarak hafızalarda yerini almıştır. Bu vesileyle zafere giden yolda şehit olan 2906 kahramana Cenab-ı Hak'tan rahmet diliyorum mekanları cennet, makamları ali olsun, kardeş Azerbaycan halkına başsağlığı dileklerimi tekrar iletiyor, gazilerimizi de minnetle anıyorum.

Değerli arkadaşlar, uluslararası sistemde defalarca tecrübe ettiğimiz gerçeklik, siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkilerin ancak güvenli ve istikrarlı bir zeminde tekamül edebildiğidir. Bir başka ifadeyle ülkelerimizin ve bölgelerimizin güvenlik ve istikrarına yönelik tehditler, küresel ölçekte dayanışma ve iş birliği ile bertaraf edilmeden dünyada barış ve huzuru hakim kılmak mümkün değildir. Bu itibarla Azerbaycan, Pakistan ve Türkiye olarak yakın coğrafyamızı ilgilendiren kronikleşmiş meselelerin çözümlenmesi için üzerimize düşen birçok mesuliyet olduğuna inanıyoruz. Siyasi meselelerin yanında savunma, ulaştırma, bölgesel bağlantılılık ticaret, enerji, eğitim, turizm, bilgi ve iletişim teknolojileri sahalarındaki ortak faaliyetlerin de üçlü iş birliğimizin temel taşlarından olduğunu düşünüyoruz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev'in imzaladıkları Şuşa Beyannamesi'ni bu bağlamda üçlü mekanizmamıza ışık tutacak önemli bir çerçeve metin olarak görüyoruz. Şuşa Beyannamesi'nde parlamentolar arası ilişkilerimizin geliştirilmesine vurgu yapılmasını da memnuniyetle karşılıyoruz. Bizler de kardeş üç Parlamentonun Başkanları olarak toplantımızın sonunda Bakü Beyannamesi'ni imzalayacağız. Böylelikle bölgelerimizin istikrar ve refahı için icra edebileceğimiz çalışmaları ve parlamenter diplomasi çerçevesinde sağlayabileceğimiz katkıları kayıt altına almış olacağız. Bu aşamadan sonra yapmamız gereken Bakü Beyannamesi'nde ilan ettiğimiz iradenin hayata geçirilmesi için Parlamentolarımızla uygun kurumsal zeminleri hazırlamaktır. Parlamento Başkanları olarak aramızdaki samimi iletişimle bu süreci kolaylıkla tamamlayacağımıza ve üçlü mekanizmamızı süratle kurumsallaştıracağımıza inanıyorum.

Değerli arkadaşlar, ülkelerimiz özelinde siyasi ve stratejik olarak büyük önem arz eden mevzuların başında elbette ki müttefikimiz Azerbaycan'ın Ermenistan ile olan ilişkileri geliyor. Azerbaycan'ın muzaffer bir devlet olarak kapsamlı bir barış anlaşması imzalamak için Ermenistan'a yaptığı çağrıyı vakur bir açılım olarak değerlendiriyor bu süreçte muvaffakiyetler temenni ediyoruz. Türkiye olarak Ermenistan'ın söz konusu çağrıya iyi niyetli ve yapıcı bir anlayışla karşılık vermesinin yapabileceği en doğru hamle olduğuna inanıyoruz. Savaşı kaybetmesine rağmen 20 Haziran seçimlerinden sonra yeniden seçilen Paşinyan'ın kendisinin imzaladığı belgelerin uygulanmasını hızlandırmasını ümit ediyoruz. Bu adımı samimiyetle atması hâlinde Türkiye olarak aynı anlayışla karşılık vereceğimizi burada tekrar ifade etmek isterim. Bu süreç zarfında Türkiye, Azerbaycan ve Pakistan'ın dayanışmasının barış isteyenleri cesaretlendireceğini ve süreci hızlandıracağını düşünüyoruz.

Saygıdeğer Meclis Başkanları, değerli arkadaşlar, Karabağ gibi Kıbrıs da Türkiye'nin yarım asırlık, millî ve asli meselesidir. 50 seneden uzun bir süredir Kıbrıs meselesine çözüm bulunamamasının esas sebebi Kıbrıs Rum tarafının

hakimiyetsiz zihniyeti ve adanın eşit sahibi Kıbrıs Türkleri'yle iktidarı ve refahı paylaşmak istememesidir. Kıbrıs Türk tarafı ise Cenevre'de egemen eşitliklerinin uluslararası eşit statülerinin tescil edilmesine, bilahare iki devlet arasında müzakerenin başlamasını isteyerek, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yazılı bir teklifte bulunmuştur. Kıbrıs Türk tarafı teklifini adadaki iki devlet arasında iş birliği ilişkisi tesisi üzerine inşa etmiştir. Kıbrıs Türk tarafının söz konusu vizyonunun Kıbrıs'ta çözümü sağlayacağına aynı zamanda da bölgesel barış ve istikrarı güçlendireceğine inanıyoruz ve bahse konu vizyonu destekliyoruz. Kıbrıs Türkü'nü senelerdir, insanlık dışı ambargolara maruz bırakan statükonun değişmesini samimiyetle arzu ediyoruz. Uluslararası toplumdan da bu sürece destek vermesini, Kıbrıs Türk tarafının yeni teklifini ön yargısız bir şekilde değerlendirmesini bekliyoruz. Bu çerçevede Azerbaycan Millî Meclisi, Dışişleri ve Parlamentolar Arası İlişkiler Komitesi Başkanı Sayın Samet Seyidov başkanlığındaki heyetin 20 Temmuz Barış ve Özgürlük Bayramı gibi anlamlı bir günde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ziyaret etmesini son derecede önemli bulduğumuzu ifade etmek isterim. Bu temasların karşılıklı olarak artarak devam etmesi, Kıbrıs Türk halkına haklı davasında kuvvet verecektir. Bu bağlamda ambargo ve kısıtlamaların hafifletilmesine yönelik Azerbaycan tarafından atılacak adımlara da önem atfediyoruz. Kardeş ülke Pakistan'ın da Kıbrıs Türkleri'yle olan ve her zaman şükranla karşıladığımız dayanışmasının artarak devam edeceğine inanıyorum. Özellikle Birleşmiş Milletler ve İslam İş Birliği Teşkilatı çerçevesinde Pakistan tarafından verilen destek, Kıbrıs Türklerinin karşı karşıya bulundukları kısıtlamaların hafifletilmesi için son derecede önemlidir. İki ülke meclisleri arasında gerçekleştirilecek karşılıklı temaslar ise Kıbrıs Türk tarafının görüşlerini ilk elden öğrenilmesi bakımından yararlı olacağı gibi Kıbrıs Türkü kardeşlerimizi de memnun edecektir.

Değerli arkadaşlar son olarak hepimizin dikkatle takip ettiği bir meseleye işaret etmek istiyorum Afganistan'ın yeni bir iç savaşın eşiğine geldiğini endişeyle müşahede ediyoruz. Taliban, özellikle kuzey ve batı vilayetlerinde saldırılarını yoğunlaştırdı ve sınır bölgelerini kontrol altına aldı. Afgan Ordusu da Taliban'ın saldırılarına karşı koymakta zorlanıyor, askerlerin moralinin zayıf olduğu anlaşılıyor. Sahada denge sağlanamadığı sürece anlamlı bir barış müzakerelerinden bahsetmemiz mümkün gözükmüyor. Afganistan'da artan istikrarsızlık kötüleşen güvenlik durumunun bölge ülkelerine çok boyutlu etkileri olacağını görebiliyoruz. Giderek kötüleşen güvenlik şartlarının tetiklediği başta bölge ülkeleri olmak üzere Türkiye'ye yönelik artan bir göç baskısı da mevcuttur. Bu tabloda Afganistan'ın dış dünyayla bağını sağlayan Kabil Havaalanı'nın açık kalmasının önemli olduğunu düşünüyoruz. Türkiye, bu bağlamda bir sorumluluk üstlenmeye hazırlanıyor. Bu hususta Azerbaycanlı kardeşlerimizle de istişarelerimiz devam ediyor. Afganistan'da

şiddetin bir an evvel son bulması, tarafların müzakere edilmiş siyasi bir çözümde uzlaşması gerekiyor. Ancak özellikle Taliban'ın son dönemde sahada elde ettiği kazanımlar sebebiyle müzakere masasında maksimalist bir tutum takındığını da takip ediyoruz. Arzumuz Taliban başta olmak üzere bütün tarafların Afgan halkının huzur ve refahı için daha yapıcı bir tutum benimsemelidir. Bu duygu ve düşüncelerle Sayın Sahibe Gafarova Hanımefendi'ye, güzel ev sahipliği ve her zamanki nezaketi için teşekkürlerimi sunuyorum. İlk toplantımızın, ülkelerimiz, halklarımız ve parlamentolarımız için faydalı istişarelerle tamamlanmasını temenni ediyorum. Toplantının organizasyonunda emeği geçen Azerbaycan Millî Meclisi görevlilerine ve sekretaryalarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Azerbaycan ve Pakistan Millî Meclislerinin bütün değerli üyelerine gönül dolusu selamlarımı iletiyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

27 Temmuz 2021 - Gazetecilere Açıklamalar, Bakü - Azerbaycan

Hayırlı sabahlar değerli arkadaşlar, isterseniz birkaç şey ben önce söyleyeyim. Malumunuz evvelki gün akşam Bakü'ye geldik. Azerbaycan, Pakistan, Türkiye arasında Meclis Başkanları düzeyinde üçlü bir mekanizma oluşturma kararı almıştık. Bunun ilk toplantısını da Bakü'de yapmak üzere geldik. Fikir olarak ilk Azerbaycan Millî Meclis Başkanı Sayın Sahibe Gafarova tarafından ortaya atıldı bu fikir Pakistan'da 1-2 Haziran'da yapmış olduğumuz EİTPA toplantısı münasebetiyle orada beraberdik, bu konuyu görüştük. Bilenleriniz vardır Azerbaycan, Pakistan, Türkiye Dışişleri Bakanları arasında böyle bir üçlü mekanizma var. Son olarak da Ocak ayında bir toplantı gerçekleştirmişlerdir. Biz bunu Meclis Başkanları düzeyinde de yapmayı arzu ettik, ilk toplantıyı yaptık. Dün 'Bakü Deklarasyonu'nu yayınladık. İnşallah ikincisini de 2022 Mart ayında İslamabad'da Pakistan'da yapacağız. Daha sonra kısmetse inşallah ümit ediyoruz Devlet Başkanları düzeyinde de böyle bir üçlü mekanizma oluşabilir. Bunun çok yakın zamana ait aslında her şeyi özetleyen bir boyutu var. Nedir malum Azerbaycan İkinci Karabağ savaşında 44 gün süren vatan muharebesinde Azerbaycan'ın yanında yer aldı Türkiye'ye açıkça bunu ifade etti, destekledi şüphesiz, dostluğumuz, kardeşliğimiz bunun en önemli sebebi ama tek sebep bu değil. Biz Azerbaycan'ın uluslararası hukuk bakımından

da haklı olduğu bir davayı müdafaa ettiğine inanıyoruz. Hatta üçüncü bir husus da var, Ermenistan'ın tutumları sebebiyle sadece Azerbaycan'la arasında ihtilaf yok. Bu ihtilafı bir bölgesel ihtilafa, bölgesel çatışmaya taşıyabilecek bir potansiyeli olduğunu gösterdi, işte Nahçıvan'a yapılan saldırılar, sivillere yönelik saldırılar Ermenistan'ın bölgesel bir risk aktörü olduğunu da gösterdi. Birçok sebeple Türkiye Azerbaycan'ın yanında açıkça siyasi olarak yer aldı. Yapılan anlaşmalar muvacehesinde savunma sanayi ürünleri bakımından destek verdi. Ama sadece Türkiye değil, Pakistan da destek verdi. Açıkça Pakistan da Azerbaycan'ın haklı davasını desteklediğini ifade etti. Dolayısıyla bu üçlü mekanizmayı oluşturan ülkeler olarak biz bu üç ülkenin uluslararası alandaki iddialarını tezlerini destekleyen, birlikte hareket etme niyeti olan ülkelerimiz. Tabii bu işin son durumunu özetleyen bir görüntüydü. Bu verilen mesaj görüntü ama esasen gerek Türkiye Azerbaycan gerekse Türkiye Pakistan gerekse Azerbaycan Pakistan arasında devletlerarası ilişkiler değil, halklar arası ilişkiler de var. Türkiye'de nereye gitseniz en küçük bir köye bile gitseniz, Azerbaycan'ın, milletimizin, halkımızın, vatandaşlarımızın nezdinde çok özel bir yeri vardır. Pakistan için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Pakistan, Türkiye İstiklal Savaşı sırasında daha önce Birinci Dünya Savaşı sırasında maddi manevi olarak açıkça destek veren ülke, alt kıta Müslümanlarının. Dolayısıyla bu milletler ve devletler arasındaki bu derin tarihî, kültürel ve manevi bağların kurumsallaştırılması anlamında meclis başkanları olarak da bir araya geldik. Bu mekanizmayı kurumsal hâle getireceğiz inşallah. Bu bakımdan dün yayınlanan 'Bakü Deklarasyonu'nun çok önemli olduğu kanaatindeyim.

Hatırlayanlarınız vardır bu 44 günlük vatan muharebesi sırasında da devam ederken savaş, ben gelmiştim, 18 Ekim 2020 tarihinde geldik. Burada hem bir ziyaret, ikili ziyaret, hem de desteğimizi şüphesiz her düzeyde ifade ettik, başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere, bakanlarımız, ben muhtelif şekillerde ama bunu bizzat buraya gelerek de burada Bakü'de de ifade etmek üzere o zaman gelmiştik. Bu münasebetle Ermenilerin sivillere yönelik saldırılarıyla ilgili olarak da, bir hem yerinde izleme, görme tabloyu durumu hem de buna dikkat çekmek için Gence'ye gitmiştik heyetimizle beraber. Orada sivillere yönelik saldırıların yapıldığı yerleri gördük, yaralıları ziyaret ettik ve orada yerinden bilgi almıştık o tarihte. Şimdi zaferden sonra tekrar Bakü'de bulunmaktan dolayı ayrıca bir memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim. Türkiye-Azerbaycan ikili ilişkileri çok iyi bir düzeyde bu yapmış olduğumuz üçlü mekanizma, ikili ilişkileri, üçlü ilişkiler ve bölgesel düzeye taşıma anlamında da önemli bir adım olacak. Ümitliyiz bölgemizin, dünyanın buna ihtiyacı var. Gerçek manada siyasi, ticari, ekonomik ilişkiler ve gerçek dostluklar ancak bu tür üst düzey ziyaretler ve bu tür mekanizmalar ve kurumsallaştırmalar var olduğu takdirde ancak kalıcı olabilir. Bu bakımdan bu dünkü toplantıyı önemsiyoruz. Ben daha fazla konuşmayayım, sizlerin soruları üzerine belki değerlendirme yapabiliriz. Buyurun.

SORU - Sayın başkanım öncelikle kendim adına ve ülkem adına kendisini temsil ettiğim kurum adına sizi selamlıyorum. Bakü Beyannamesi'nin detayları nedir? Bölgesinde neler biliyorsunuz? Bununla ilgili konuşmak istiyorum.

- Daha çok öncelikle parlamentolar arası iş birliğinin ve ilişkileri geliştirmeyi ve güçlendirmeyi hedefliyor. Bizim Pakistan'da son ziyaretimde 1-2 Haziran'da İslamabad'da, Pakistan hem Senatosuyla hem Meclisiyle kurumsal ilişkiler bakımından bir protokol imzaladık. Burada milletvekilleri, Meclis Başkanlığı düzeyinde değil ama idari teşkilatlar düzeyinde bilgi ve deneyim paylaşımını içeren bir metindir bu. Eğitim çalışmalarını da içeren, mesela işte Pakistan'dan Mecliste çalışan bürokrat arkadaşlar Türkiye Büyük Millet Meclisine gelecekler. Oradan bizim arkadaşlardan bilgi ve deneyim paylaşımıyla ilgili iş birliği içerisinde programlar yapılacak. Bunun gibi benzer bir şeyi Azerbaycan için de yapıyoruz zaten. Fakat bunu bu üçlü bir mekanizma içerisinde bu sefer 3 ülke olarak gerçekleştirmeyi planlıyoruz. Onun dışında uluslararası zeminlerde platformlarda birlikte hareket etmeyi zaten fiilen bunu yapıyorduk ama bunu biraz daha kurumsallaştırarak AKPM başta olmak üzere AGİT olmak üzere AGİTPA olmak üzere birçok parlamenter diplomasinin etkin olduğu uluslararası platformlar var. APA var, Asya Parlamenter Asamblesi var. Bunun gibi mesela Pakistan'a birlikte olduğumuz Türkiye olarak bu platformlar var. Azerbaycan'la ikili olarak birlikte olduğumuz platformlar var. Biz bunu zaten yapıyorduk. Mesela Azerbaycan'la milletvekillerinin bulunmadığı bazı ortamlarda bizim milletvekillerimiz Azerbaycan'ın haklı davalarını tezlerini dile getiriyordu. Azerbaycan'a yönelik saldırılara karşı çıkıyordu. Benzer şeyi Azerbaycan Millî Meclisinin üyeleri, parlamenter arkadaşlarımız yapıyor. Türkiye'nin olmadığı yerlerde Türkiye'yi müdafaa eder bir tavrı dile getiriyorlardı ama şimdi bunu biz kurumsallaştırdık. Birlikte hareket etmeyi birçok platformla bu Bakü Deklarasyonu çerçevesinde yapacağız. Bunun dışında, bizim ortak değerlerimize yönelik dünyadaki gelişmeleri de yakından takip ederek, mesela islamofobi ile yönelik birlikte olarak hareket etme bu hakikaten ileride çok ciddi bir tehdit olarak gözüken bu sorun karşısında, birlikte hareket etme yönünde de bir madde var orada bunu zaten birçok uluslararası platformda başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere dile getiriyoruz. Pakistan Başbakanı Sayın İmran Han dile getiriyor, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın Aliyev dile getiriyor bunları ama parlamentolar olarak da parlamenter zeminlerde de bunları dile getirmeyi planlıyoruz, bunu kurumsallaştıracağız, daha geliştireceğiz inşallah. Bu tabii bir ilk adım ama inşallah çok ümitliyiz. Kısa zamanda hem kurumsallaşıp hem de etkin bir hâle gelecek bu iş birliği.

SORU - Türkiye, Azerbaycan, Pakistan, Azerbaycan'ın vatan savaşında kazandığı başarılarını kabul etmek istemeyenlerin karşısında bir baraj olarak set olarak görebilir miyiz?

- Bunun birilerine karşı bir şey olduğunu söylemek yanlış olur yani bir antitez ve bir reaksiyon olarak oluşmuş bir şey değil bu zaten dışişleri bakanları düzeyindeki toplantının tarihi daha eski. Yani bu vatan savaşından daha önce başlamış durumda. Bu vatan savaşında Türkiye'nin ve Pakistan'ın Azerbaycan'ın yanında yer alması bir başlangıç değil, aslında bir sonuçtur. Daha önce de aslında tavır olarak tutum olarak bu tezlerinde Azerbaycan'ı destekliyorduk, biz bunu birçok uluslararası platformda ifade ettik. Pakistan aynı şekilde bunu dile getiriyordu zaten, vatan savaşı sırasında da bunu çok açık bir şekilde deklare ettik. Bu bakımdan bir ülkeye veya ülkelere karşı bir oluşum gibi değerlendirmek bu yapılan işi bence biraz daha basitleştirir, küçültür. Onun yerine biz 21. yüzyılda dünyada uluslararası alanda yeni paradigmalar ortaya çıkacak. Çünkü 20. yüzyılın paradigmaları bize iyi bir dünya getirmedi, oluşturmadı. Malum, 20. yüzyıl 2 büyük dünya savaşının gerçekleştiği Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın olduğu, yüz milyonun üzerinde insanın hayatını kaybettiği bu savaşlardan bir yüzyıl onunla da kalmadı. Savaş sonrası ortaya çıkan dünya düzeni işte Birleşmiş Milletler, İkinci Dünya Savaşı'nın galibi 5 ülkenin veto hakkının sahip olduğu Birleşmiş Milletler dünyada barışı sağlayacak bir aktivite ortaya koyamadı. 20. yüzyılın ikinci yarısına dünyanın her yerinden savaşlarla, çatışmalarla insanların kanının aktığı, birçok hoşgörüsüzlüğün, ırkçılığın, din ve etnik köken sebebiyle yapılan ayrımcılıkların yaygın bir şekilde olduğu bir dünya, en son işte yakın 20. yüzyılın sonlarında 1992, 93, 94'te Avrupa'nın göbeğinde Bosna Hersek'te yaşanan dram Saraybosna Srebrenitsa katliamı ki çok vahim olan tarafı, Birleşmiş Milletlerin Barış Gücünün Hollandalı askerleri, Birleşmiş Milletler adına görev yapan Hollandalı askerlerin korumakla görevli oldukları insanları korumasının üstlendiği insanları orada canilere terk ettikleri soykırıma göz yumdukları bir ortam. 20. yüzyılın son 3-5 senesi içerisinde yaşandı. Dolayısıyla 20. yüzyıl paradigmaları uluslararası alanda dünya barışını sağlamakta başarısız oldu ve onlar çöktü artık. Dolayısıyla 21. yüzyıl yeni paradigmaların, yeni anlayışların ve bu anlayışlara göre yeni uluslararası mekanizmaların, platformların oluşacağı bir yüzyıl olacak. Bunun arayışı içerisinde dünya bugün yaşanan sorunları da bu perspektiften görmek lazım, işte bizim bu üçlü mekanizma dışişleri bakanları, şimdi böyle daha sonra devlet başkanları düzeyinde olabilir gibi bunun gibi. İşte daha önce EİTPA'da yaptığımız yine. Orta Asya ülkeleri deniyor Türkiye'nin Azerbaycan'ın da katılmış olduğu İran'ın katılmış olduğu ekonomik iş birliği teşkilatı gibi aslında çok istikbal vadeden, gelecek vadeden bir kuruluş gibi kuruluşlar, 21. yüzyılda hem bölgesel hem de küresel iş birlikleri için yeni zemin arayışlarının sonucu olarak ortaya çıkıyor. Dolayısıyla bizim bu adımımız, yani bir ülke veya işte birkaç ülkeye karşı bir şey değil. Yeni 21. yüzyılın yeni paradigmaları çerçevesinde bölge ve dünya barışına katkı sunmak için düşünülmüş bir hedefti, onu işte dün ihale gerçekleştirdik. Böyle bakmak lazım.

SORU - Son günler Azerbaycan-Ermenistan sınırında bir gerginlik yaşandı. Bir askerimiz şehit oldu, yeniden gerginlik çıkarmak istiyorlar sizin görüşünüz nedir?

- Şimdi tabii, Ermenistan'ın bu saldırgan hukuk tanımaz politikaları, tutumları yeni değil. Bu vatan müdafaasında sonra ortaya çıkmışta değil daha önce de vardı. Malum zaten Temmuz ayında 2020'nin ilk olarak sınırda saldırılar başlamıştı Ermenistan tarafından başlatılmıştı. Yine Eylül ayında başlayan saldırıyla Azerbaycan yapmadı. Toprakları işgal altında olduğu hâlde Azerbaycan başlatmadı yine Ermenistan başlattı. Dolayısıyla Ermenistan'ın saldırgan tutumu yeni değil. Yıllardır 10 yıllardır devam eden birinci Karabağ savaşında da bu durum yaşandı. Bundan da kolay kolay vazgeçmeyeceğini ben tahmin ediyorum. Onun için burada Azerbaycan makamlarının başta Sayın Cumhurbaşkanı Aliyev'in açıklamaları Dışişleri Bakanlığının açıkladığı kapsamlı bir barış anlaşması fikri teklifi çok önemli bunu önemsiyorum. Ermenistan'da yeni seçimler yapıldı yine o Karabağ'daki savaşın devam ettiği sırada Ermenistan'ı yöneten Paşinyan, sonuç itibariyle seçimleri kazandı. Bu bir taraftan da baktığınızda Ermenistan halkının da savaşın sonucunda bir ateşkes ve bir barışa yönelik bir adım atıldı. Onu gerçekleştiren hükûmette oydu sonuç itibariyle Ermenistan halkının vermiş olduğu desteğin barış yönünde bir destek olduğunu yorumlama imkânımız var elimizdeki bazı verilere göre seçim sonuçlarına göre dolayısıyla ben genel olarak Ermenistan halkının da burada bir çatışmadan huzursuzluktan yana olduğunu düşünmüyorum. Ama şüphesiz orada bazı militan grupların bu tür çalışmalara

öncülük ettiğini, onlara destek verdiğini düşünebiliriz. Fakat bunlar devam ettiği sürece bölgede barışın sağlanabilmesi mümkün değil. Buradan çağrı yapabiliriz. Artık herkesin uluslararası hukuka komşuluk hukukuna, ülkeler arası komşuluk hukukuna riayet eden ve çatışmaları dışlayan bir tavrı benimsemesi lazım. Bunun acı sonuçlarını gördük uzun zamandır görüyoruz yine böyle bir şey olduğunda bunun şüphesiz zararlı acı sonuçlar olur.

SORU - Azerbaycan Ermenistan anlaşmasına göre Zengezur koridorunun açılması lazım ancak Ermenistan'ın verdiği zaman uzadı. Türkiye bu koridorun açılması ile ilgili nasıl bir yol izler?

- Tabii öyle bu tür şeyler hemen yani çok kısa bir süre içerisinde gerçekleşmez. Gerçi biz kısa bir zamanda olmasını arzu ediyoruz. Bu önemli zengin Zengezur koridoru özellikle öncelikle Azerbaycan bakımından önemli Nahçıvan ile Azerbaycan arasındaki bağlantının sağlanması bakımından önemli. Türkiye bakımından da önemli Azerbaycan'ın karayoluyla doğrudan ulaşım bakımından bu koridor önemli. Ayrıca Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye arasındaki karayolu bağlantısını sağlanması bakımından da önemli bir zorunlu bir gereklilik. Aynı zamanda yapılan o müzakerelerde de kabul edilmiş bir husus. Dolayısıyla herkesin verdiği sözün taahhüdün arkasında durması ve kısa zamanda bunun gerçekleştirilmesi için harekete geçmesi gerekir. Biz bunu bekliyoruz. Bununla ilgili gerekli girişimler muhakkak yapılacaktır.

SORU - Şuşa Beyannemesi ile ilgili görüşmeleriniz oldu mu?

- Şimdi Şuşa Beyannamesi çok önemli bir ay kadar önce Sayın Cumhurbaşkanımızın ziyareti sırasında Şuşa'da imzalanan bu beyanname, Türkiye Azerbaycan ilişkileri de çok farklı bir boyuta taşıdı. Zaten çok iyi, çok mükemmel düzeyde olan ilişkiler vardı ama bu ilişkileri stratejik müttefiklik düzeyine taşıdı, onunla da kalmadı bu Şuşa Beyannamesi Azerbaycan-Türkiye arasındaki ilişkiler için bir gelecek yol haritası ortaya koydu. Belki onun ilk adımlarından birisinin de işte biz bu Üçlü Meclis Başkanları Mekanizmasıyla attık çünkü Şuşa Beyannamesi'nde aynı zamanda parlamentolar arası ilişkilerin de geliştirilmesi ve kurumsal ulaştırılmasına dair ifadeler vardı. Biz bir taraftan Azerbaycan Türkiye Parlamentolar arasında bir taraftan da bölgesel anlamda parlamentolar arasında bu ilişkileri geliştirmek için ilk adımları burada attık. Pakistan, Azerbaycan ve Türkiye Parlamento Başkanları Toplantısıyla ben Şuşa Beyannamesi'nin siyasi, hukuki, ekonomik, ticari anlamda Azerbaycan Türkiye ilişkilerini çok daha iyi bir noktaya taşıyacağını düşünüyorum. 2023 hedeflerimiz 15 milyar dolar ticaret hacmi onu inşallah 2023'te buna ulaşmak değil, bunu aşacak bir potansiyel mevcut, onu gerçekleştiririz diye ümit ediyorum.

SORU - Görüşmelerinizde 'Ortak Türk Ordusu' kurulabilir mi görüşüldü mü?

- Şimdi tabii birçok anlaşma yapıyoruz Azerbaycan-Türkiye arasında bunlar arasında savunma sanayi alanında askerî yardımlaşma alanında yapılmış anlaşmalar da var. Bu anlaşmalar çerçevesinde iki ülkenin ortak eğitim çalışmaları dahil olmak üzere birçok çalışma yapılıyor ama bizim temel düsturumuz merhum Haydar Aliyev'in ifadesiyle tek millet iki devlet sloganıydı ilkesiydi, bu istikamette birçok çalışma yapılıyor.

SORU - Bakü Beyannamesi'nde Afganistan'la ilgili çalışmalar nelerdir?

- Şimdi Afganistan konusu önemli uzun yıllardır 1979'dan bu yana Afganistan da çok ciddi bir sorun var. Afganistan'da yaşayanlar bizim din kardeşimiz aynı zamanda etnik köken itibariyle da bizimle aynı kökenden olan yani Türk kökenli, Afgan toplumu içerisinde insanlar da var. Afganistan etrafında tamamen Müslüman ülkeler tarafından sınırları olan devletler var. Dolayısıyla Afganistan meselesi bu kadar uzun bir kangren hâline gelmiş bir yara olarak uzun zamandır devam ediyor. Öncelikle mesela Afganistan içerisinde barışın sağlanması, iç barışın sağlanması, Afganlar arası barışın sağlanması, Afganistan'ın istikrarı, toplumsal ve siyasi istikrara kavuşması çok önemli bir mesele. Bu Afganistan için önemli Afganistan'da yaşayanlar için önemli ama komşuları için de önemli. Çünkü bölge için de çok önemli bir güvenlik sorunu Afganistan'da yaşananlar. Pakistan için böyle etrafındaki diğer ülkeler Tacikistan içinde öyle bu sorunlar var. O bakımdan Türkiye'nin hedefi Afganlar arası barışın tesisi, Afganistan'ın barış içerisinde güvenli bir ülke olarak istikrarlı bir ülke olarak varlığını sürdürmesi. Bununla ilgili atılan adımlar daha önce de vardı. Özellikle Kabil Havaalanı'nın dünyayla Afganistan'a iletişim ulaşımının sağlanması bakımından çok önemli olduğunu düşünüyorum ve Türkiye uzun zamandır zaten Kabil Havaalanı'nın güvenliğini sağlayan ülke Türkiye, yeni değil yani Kabil Havaalanı'na Türkiye yeni gidecek de orada güvenlik sağlayacak değil. Uzun zamandır yıllardır Türkiye, Kabil Havaalanı'nın güvenliğini sağlayan ülke. Bu konuda Afganlı kardeşlerimizin de bir memnuniyetinin olduğunu ifade etmek isterim. Bunun devamını arzu ediyoruz. Aksi hâlde Afganistan'ın dünyayla iletişiminin ulaşımının sağlanmasında sıkıntılar yaşanabilir. Türkiye bu uluslararası meşruiyet çerçevesi içerisinde daha önce mevcut olduğu gibi devam ettiği gibi burada devam etme yönünden görüşmelerini sürdürüyor. Afganistan'daki gruplarla görüşmelerin sürdüğünü söyleyebilirim. İkinci husus bu Bakü Beyannamesi'nde Pakistan'ın Azerbaycan'ın ve Türkiye'nin uluslararası alanda bazı tezleriyle ilgili hususlar beyannamede yer almadı genel olarak değerlendirildi bunlar. Ama bu konuda tavrımız tutumumuz belli Pakistan'ın Cemmu Keşmir'deki yaşananlarla ilgili

tezlerini başta Cumhurbaşkanımız, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Genel Kurulunda yaptığı konuşmalarda biz çeşitli uluslararası platformlarda ifade ediyoruz. Cemmu Keşmir ile ilgili Birleşmiş Milletlerin almış olduğu kararlar var. Bu kararlar neticesinde Cemmu Keşmir halkının iradesi dikkate alınarak orada bir çözün oluşması gerektiğini düşünüyoruz. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun kararların uygulanmasını, ona göre bir çözüm üretilmesi gerektiğini ifade ediyoruz, Pakistan'ın bu konudaki tezini destekliyoruz.

Aynı şekilde Azerbaycan'ın Karabağ ile ilgili olarak uluslararası hukuk bağlamında temellendirmiş olduğu tezlerini destekliyoruz Türkiye'nin de bir çok konuda olduğu gibi bilhassa son zamanlarda Kıbrıs'ta Kuzey Kıbrıslı Türklerin haklarıyla ilgili olarak Türkiye'nin ortaya koymuş olduğu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne destek şeklindeki tezine Azerbaycan'ın ve Pakistan'ın da destek verdiğini ifade etmek isterim. Kuzey Kıbrıs'la ilgili mağlum 1974'te bir Barış Harekatı gerçekleştirildi 20 Temmuz 1974'te Türkiye uluslararası hukuktan kaynaklanan bir yetkisini kullandı 1959'da yapılan bir anlaşmayla Türkiye garantör devletti. Kıbrıs'ta bir barış konusunda bir problem ortaya çıktığında insan hakları ihlalleri gerçekleştiğinde ve üç ülkeye garantör ülke olarak müdahale imkânı veriliyor birisi İngiltere birisi Yunanistan birisi Türkiye.

Burada Türklere karşı yapılan katliamlar soykırımlar üzerine yeni de değil 1963'ten itibaren başlıyor yaklaşık 11 yıl devam eden bir süreç bu sürecin sonunda netice alınamadığı için Türklerin can güvenliği sağlamadığı için Kuzey Kıbrıs Türk'ünün Türkiye garantör ülke olarak oraya müdahale etti.

O tarihten bu yana 47 yıldır Kuzey Kıbrıs'ta Kıbrıs'ın tamamında barış hakim insanlar öldürülmüyor kan dökülmüyor bir asayiş ve barış sağladık ve kırk yedi yıldır Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türkü'nün tezlerini destekledi. Daha önce ortak bir devlet için bir federasyon için müzakereler yapıldı bu konuda 47 yıldır devam eden müzakereler var. En son 2004'te Annan Planı'yla beraber bir referanduma gidildi ve Annan Planı'nı aslında tamamen Kıbrıs Türkü'nün içine sinmeyen hususlar olduğu hâlde Annan Planı'nda Kuzey Kıbrıslı Türk destek verdi %65 evet çıktı. Rum kesimi %76 hayır dedi. Annan Planı'nın sonucu olarak vaadedilenler vardır gerek Avrupa Birliği gerek Birleşmiş Milletler tarafından bunlardan en önemlisi de Kuzey Kıbrıs'a karşı sürdürülen izolasyonun kaldırılmasıydı, fakat bu gerçekleşmedi bu konuda hiçbir adım atılmadı. Kuzey Kıbrıs Türk'ü Annan Planı'na evet dediği hâlde üstelik daha vahim olan Avrupa Birliği kendi kurucu sözleşmesi Roma Sözleşmesi'ne aykırı olarak çünkü bir ülke sınırları içerisinde onların iddiasına göre tek ülke kabul ettikleri için.

Eğer bir takım anlaşmazlıklar varsa devletin ülke sınırları içerisinde egemenlik kuramadığı bölgeler falan varsa Avrupa Birliği'ne bu ülkenin kabulü mümkün değil. Buna rağmen hukuka aykırı kendi hukukuna aykırı bir şekilde Kıbrıs'ın tamamının yönetimi kendisindeymiş gibi Güney'deki Rum Kesimini Avrupa Birliği üyesi yaptılar.

Çok açıkça hukuka aykırılıklar var bunlar gözardı ediliyor kimse bunları dikkate almıyor ama 47 yıldır devam eden bu çözümsüzlüğün devamını istiyor herkes Ada'da bu olamaz. Bu sebeple 47 yıldır aynı tez savunulmuş sonuç alınamamış farklı bir tez de şu anda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Cenevre'de Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bunu ifade etti. "Artık Ada'da iki halk, iki farklı halk realitesi var burada adanın gerçekliği bu gerçekliğe ilave olarak artık iki ayrı devlet gerçekliğini de herkesin kabul etmesini bekliyoruz" dedi. Türkiye olarak bizde Sayın Tatar'ın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın bu tezini destekliyoruz.

SORU - Türkiye ile Kardeş Azerbaycan arasında iktisadi çalışmalar nasıl seyrediyor.

- Tabii çok uzun zaman kaybımız var öyle diyeyim. Yani keşke çok daha erken zamanlarda, çok daha yakın, başta iktisadi alanda olmak üzere, ticari alanda olmak üzere, her alanda ilişkilerimizi geliştirebilseydik. Dünyanın şartları, başlarken ifade ettiğim yirminci yüzyılın uluslararası paradigmaları falan buna müsaade etmedi. Fakat bunu telafi edecek bir gayret içerisinde hareket ediyoruz malum yakın zamanda atılan çok önemli adımlar var. Birisi en önemlisi Şuşa Beyannamesi'dir bunun çok pratikte çok önemli sonuçları olacağına ben inanıyorum. İkincisi seyahat kolaylıkları sağlandı 1 Nisan 2021 itibarıyla pasaporta gerek olmadan kimlikle Azeri kardeşlerimiz Türkiye'ye gelebiliyor. Türkiye'den de bizim vatandaşlarımız Azerbaycan'a gelebiliyor. Bir de 1 Mart 2021 tarihi itibarıyla da tercihli ticaret anlaşması yapıldı. İnşallah serbest ticaret anlaşmasıyla ilgili de müzakereler gözden geçirmeler tamamlandıktan sonra ticareti, ekonomik ilişkileri çok daha geliştirecek bir ahdi zemin oluşturulacak inşallah. Çok teşekkür ediyoruz arkadaşlar.

28 Temmuz 2021 - Azerbaycan, Pakistan, Türkiye Üçlü Parlamento Başkanları Toplantısı Vesilesiyle İş İnsanları ve STK Temsilcileriyle Buluşma, Bakü - Azerbaycan

Değerli arkadaşlar, öncelikle hoş geldiniz; hayırlı sabahlar diliyorum.

Takip etmişsinizdir, malumunuz, burada Azerbaycan, Pakistan, Türkiye Parlamento Başkanları üçlü mekanizmasını oluşturuyoruz, Millî Meclis Başkanı Sahibe Gafarova Hanımefendi'nin davetiyle, organizasyonuyla onun ilk toplantısını yapmak üzere bir araya geldik.

Dün toplantılarımızı yaptık, tamamladık, Bakü Deklarasyonu'nu, bildirisini yayınladık. Tabii, bu üçlü mekanizmanın çıkışında en önemli gerekçe, bizi motive eden, harekete geçiren şey Azerbaycan'ın İkinci Karabağ Savaşı'nda kırk dört günlük vatan müdafaası. Türkiye ve Türkiye'yle beraber Pakistan'ın da Azerbaycan'ın yanında yer almasını açıkça bütün dünyaya deklare ettik. Pakistan Türkiye'yi bütün millî davalarında desteklediği gibi, Azerbaycan'ın da bu Karabağ meselesindeki millî davasında Azerbaycan'ın da yanında yer aldı. Tabii, bu münasebetle, Dışişleri Bakanları arasında üçlü bir mekanizma vardı, Azerbaycan,

Pakistan, Türkiye Dışişleri Bakanları en son geçtiğimiz ocak ayında İslamabad'da bir araya gelmişlerdi. Bunu Meclis Başkanları düzeyinde yapalım diye Sahibe Hanım'ın teklifiyle bunu gerçekleştirdik, ilk toplantıyı yaptık, ikincisini de Pakistan'da yapacağız inşallah Mart 2022'de, belki daha sonra, bu, devlet başkanları düzeyinde bir üçlü mekanizmayla görüşülebilir diye ümit ediyoruz.

Muhtemelen hatırlayanlar vardır, bu Karabağ Savaşı, kırk dört günlük vatan müdafaası sırasında, 18 Ekimde biz tekrar buraya gelmiştik, Bakü'deydik; resmî ziyaret mahiyetindeydi. Seçimlerden sonra, biliyorsunuz, Cumhurbaşkanı, Başbakanlar, Bakanlar, Meclis Başkanları ilk ziyaretlerini Türkiye'deyse Azerbaycan'a, Azerbaycan'daysa Türkiye'ye yapıyor. Sahibe Hanım eylül ayında gelmişti, biz de 2'nci defa seçildikten sonra, 18 Ekimde geldik. O sırada savaş devam ediyordu ve bazı sivil yerleşim alanlarına da Ermenilerin füze, roket atmaları söz konusuydu, Gence de bu zarar gören yerlerden biriydi ve Gence'ye biz heyetimizle beraber ziyarete gitmiştik o zaman. Şimdi, tabii, savaştan sonra, zaferden sonra burada olmak ayrı bir memnuniyet veriyor bize.

Bir ay kadar önce Sayın Cumhurbaşkanımız gelmişti ve Şuşa'ya gitmişti ve Şuşa'da bir beyanname imzalandı. Tekrar, heyete açıklayalım bunu; Şuşa Beyannamesi, Türkiye'nin şahsında Azerbaycan-Türkiye ilişkilerinin hem mevcut durumunu değerlendiren hem de geleceğine yönelik olarak hedefler ortaya koyan bir beyanname, Azerbaycan-Türkiye ilişkilerini stratejik müttefiklik düzeyine çıkartan ve önemli bir yol haritası aynı zamanda.

Tabii, değerli arkadaşlar, Türkiye-Azerbaycan birlikteliği merhum Haydar Aliyev'in de ifade ettiği "tek millet, iki devlet" umdesi, ilkesi etrafında şekilleniyor. Bu bir slogandan ibaret değil, bir türkü sözü değil, bunun gerçekliği var. Bu gerçekliği, Türkiye, bu Karabağ Savaşı sırasında gösterdi, siyaseten uluslararası alanda Azerbaycan'ı desteklediğini Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere hepimiz çok net bir tavır koyduk. Burada, tabii, bu dostluk, bu kardeşlik çok önemli fakat bunun yanında başka gerekçelerimiz de var, bunlardan bir tanesi ve en önemlisi, Azerbaycan haklı bir davanın peşinde. Uluslararası bakımdan, Birleşmiş Milletlerin birçok kararı, Genel Güvenlik Konseyinin, bunun dışında AGİT'in, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin Azerbaycan'ın haklı olduğunu, Ermenistan'ın işgalci olduğunu ifade eden kararları var. Ayrıca, Ermenistan'ın tutumu sebebiyle -mesela Nahçıvan'a falan saldırıları o süreçte- sadece Azerbaycan'la ihtilaflı bir ülke olmaktan çıkıp bölgesel bir eğilime dönüşme potansiyelindeydi. Bu bakımdan da Türkiye Azerbaycan'ın yanında yer aldı ve bu beraberliğin, dostluğun, kardeşliğin aslında somut ifadelerinin sahada da bulunduğunu göstermiş oldu.

Bu sonuç, Azerbaycan'ın Karabağ'da almış olduğu sonuç, Türkiye'nin Azerbaycan'la birlikteliği bölgede yeni bir stratejik gerçeklik ortaya çıkardı. Bu, sadece Azerbaycan-Türkiye arasındaki konular bakımından değil, aynı zamanda bölge ülkeleri bakımından, bilhassa Orta Asya Türki Cumhuriyetler bakımından da önemli bir husus. Birçok ülkenin Türkiye'yle ilişkileri bağlamında yeniden değerlendirmeler yapmayı, ilgili kararlar almasını icap ettirecek bir gerçeklik. Türkiye'nin bu dostluğu, bu anlamda kardeşliği sadece tarihî, kültürel, manevi anlamda bir dostluk değil, onlar için de bu şüphesiz, bu dostluğun en kritik zamanlarda ve şartlarda, pratik hayatta, siyasette, uluslararası siyasette bir karşılık bulduğunu bütün ülkeler de görmüş oldular. Bu karşılık, aynı zamanda başarılı bir sonuç da ortaya çıkardı Karabağ Savaşı'nda ve Türkiye'nin bu anlamda özellikle savunma sanayisi bağlamında da gücünü, teknolojik gelişmişliğini de ortaya koydu. Bu, çok önemli bir gelişme. Bunun sadece Azerbaycan ve Türkiye arasındaki ilişkilerde değil, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri bağlamında, bölge ülkeleri bağlamında da önemli bir yeni zemin olduğunu da ifade etmek isterim.

Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinde son dönemdeki gelişmelerle ilgili de bir iki hususu ifade etmek isterim. Biri, malum bu Şuşa Beyannamesi; şu anda birtakım hedefler koyan somut bir uygulama. İşte, onun ilk adımlarından birini, birincisini belki biz yaptık, Parlamentolar arası ilişkilerin geliştirilmesi yönünde bir hedef vardı, bir adım altmış olduk. Bunun gibi birçok yeni gelişmeye zemin teşkil edeceğini düşünüyorum Şuşa Beyannamesi'nin. Ama iki önemli gelişme; biri 1 Nisan 2021'de, malum pasaportsuz, sadece kimliklerle Türkiye-Azerbaycan arasında giriş çıkışlar yapılmaya başlandı. Bu, önemli bir gelişme, olması uzun zamandır arzu edilen bir şeydi zaten. İkincisi de 1 Mart 2021'de yürürlüğe giren tercihli ticaret anlaşması; gerek bunun geliştirilmesi gerekse serbest ticaret anlaşmasının kapsamının kolaylaştırılması, genişletilmesi bakımından bu müzakereler de devam ediyor, en kısa zamanda inşallah bu yönde de gelişmeler sağlanacak. Tabii, Türkiye olarak öncelikle bu Karabağ'ın yeniden inşası, burada özellikle Türkiye-Azerbaycan arasındaki ekonomik ilişkiler bakımından önemli. Türkiye'nin burada daha fazla yer almasını, iş insanlarımızın daha fazla buralarda yer almasını arzu ediyoruz, bu yönde görüşlerimizi Azerbaycan makamlarıyla da paylaşıyoruz.

Başka önemli husus Hazar Havzası'nın ağırlıklı olarak enerji bağlamında ama daha çok, daha genel olarak ekonomik, ticari ilişkiler bakımından bölgemizde öneminin arttığını ifade etmek isterim. Bu bakımdan, başta Azerbaycan olmak üzere, Hazar Havzası'ndaki ülkelere yatırımların, oradaki iktisadi faaliyetlerin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bir başka husus, Zengezur geçidiyle ilgili husus. Bu konuda malum yapılan üçlü anlaşmalar var. Nahçıvan ile Azerbaycan'ı birbirine bağlayacak kara yolu ile demir yolu hatlarının Zengezur'dan geçeceğine dair Ermenistan'ın da kabul ettiği, imzaladığı bir anlaşma var. Bunun en kısa zamanda hayata geçirilmesi yönünde Azerbaycan'ın da talebi var, biz de Türkiye olarak bunu önemsiyoruz. Bu bağlamda, Doğu Zengezur ve Karabağ rayonlarıyla ilgili, iktisadi rayonlarla ilgili bir plan açıklandı; bu söylediğim, özellikle Karabağ, bölgelerle ilgili önemli birtakım çerçeveler önümüze koyuyor. Tabii, bu Zengezur Koridoru sadece Nahçıvan ile Azerbaycan'ı bağlamayacak, aynı zamanda Türkiye'yi Azerbaycan'ın kara yoluyla doğrudan bağlayacağı gibi, bizi Orta Asya'ya, Türk Cumhuriyetlerine de kara yollarına yönelik bağlantımızı tesis edecek.

Bir de önemli bir husus savunma sanayisi alanında, Azerbaycan başta olmak üzere, bölge ülkeleriyle de önemli ekonomik ilişkiler geliştirme imkânımız var, önemli bir alan. Bu çerçevede hem mevcut durumu ümitli görüyorum hem de geleceğe yönelik olarak çok daha kısa zamanda önemli mesafeler alacağımıza inanıyorum.

Şuşa Beyannamesi anlamında da yine Cumhurbaşkanımızın ifade ettiği 2023'te toplam 15 milyar dolarlık ticaret hacmi hedefi önemli bir hedeftir. Tabii, devletler, hükûmetler, siyasi iktidarlar böyle hedefler ortaya koyar ama bu hedeflerin içini dolduracak olan da sizin gibi sahada çalışan iş insanlarımız. Bu bakımından bu hedefin 2023'e kalmadan gerçekleşeceğini, aşılabileceğini düşünüyorum, böyle bir gücümüz var.

17 Eylül 2021 - Avrasya Medya Forumu, Video Mesaj

Sayın Başkan, saygıdeğer konuklar, ilki 2002 yılında düzenlenen ve artık gelenekselleşen Avrasya Medya Forumu'nun 17. toplantısında sizleri sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Bu güzel toplantıya programın el vermemesi sebebiyle maalesef video mesaj yoluyla katılabiliyorum. Ancak bu ay sonunda ikili bir ziyaret gerçekleştirmek ve TÜRKPA toplantısına katılmak üzere kardeş Kazakistan'ın güzel başkenti Nursultan ve Türk dünyasının manevi başkentlerinden Türkistan'ı ziyaret edecek olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Forumun medya sektörünün gelişimine katkı sağlama ve açık diyalog ortamı oluşturma amacına ulaşmış olduğunu görmek memnuniyet vericidir. Bu vesileyle komite başkanı Sayın Dariga Nazarbayeva olmak üzere organizasyonda emeği geçen bütün yetkililere nazik davetleri için şükranlarımı sunmak istiyorum. Formun verimli geçmesini ve bütün katılımcılar için yararlı olmasını diliyorum. Değerli konuklar Avrasya Medya Forumu'nun bu yılki toplantısının Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının 30. yıl dönümünü kutladığımız bir dönemde gerçekleştiriliyor olması özel bir anlam taşımaktadır. Kazak halkı uzun bir dönemden sonra 1991 yılında bağımsızlığına kavuşarak tekrar millî bir devlet ve bayrak altında yaşama bahtiyarlığına kavuşmuştur. Her ne kadar modern dönemde bağımsızlığının 30. yılını kutluyor olsa da Kazak halkının köklü bir tarihi ve devlet geleneği

bulunmaktadır. Bu geçmiş aynı zamanda Türkler, Kazaklar ve diğer akraba halkların ortak tarihini teşkil etmektedir. Bu tarihi birikimden güç alarak bağımsızlığını kazanmasından bugüne kadar geçen süre zarfında her alanda gerçekleştirdiği atılımlarla Kazakistan ülke içinde olduğu gibi küresel boyutta da barış ve güvenliğin kilit ülkelerinden biri hâline gelmiştir. Bu bağlamda Kurucu Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in liderliğinde Kazakistan diplomasisinin dünyaya kazandırdığı önemli bir gün olan Uluslararası Nükleer Silahların Test Edilmesiyle Mücadele Gününü kısa bir süre önce 29 Ağustos'ta idrak etmiştik yine. Kazakistan'ın koordinatörlüğünde 1993 yılında başlatılan Asya'da iş birliği ve güven arttırıcı önlemler konferansı süreci, güvenlik anlayışına çok boyutlu yaklaşımlar getirmektedir. Keza Suriye'de yaşanan trajedinin çözümü noktasında da Astana süreciyle başlatılan inisiyatif de Kazakistan'ın rolü taraflı tarafsız herkesin takdirini kazanmıştır. Bugün 17. toplantısını yaptığımız Avrasya Medya Formunu da Kazakistan'ın başarılı bölgesel ve uluslararası girişimlerinden biri olarak gördüğümü ifade etmek istiyorum. Bağımsızlığından bu yana Kazakistan'ın nüfusu içerisindeki farklı etnik halklar arasında ahenk ve barışı sağlamada göstermiş olduğu başarı takdire şayandır kısa bir sürede kadim devlet geleneğinden aldığı güçle yönetimi inşa etmiş, demokratik ve müreffeh bir toplum oluşturma yolunda önemli mesafeler katetmiştir. Anayasanın kabulünden çeyrek asır sonra 30 Ağustosta Anayasa Gününü coşkuyla kutlaması Kazakistan'ın en önemli kazanımları arasında yer alan toplumsal barış ve huzurun da bir göstergesini teşkil etmektedir.

Değerli katılımcılar, Türkiye Kazakistan ilişkileri çok özel ve anlamlıdır. 30 yıl önce 1991 yılında bütün Türk Cumhuriyetleri gibi Kazakistan da bağımsızlığını ilan etmiş, bunu ilk tanıyan ülke de Türkiye olmuştur. Bağımsızlığından kısa bir süre önce 1991 yılının mart ayında Merhum Sekizinci Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Kazakistan'ı ziyareti sırasında ülkelerimiz arasında kapsamlı bir iş birliği anlaşması imzalanmıştır. O tarihten bugüne kadar 2 ülke arasındaki ilişkiler birçok alanda gelişmeye devam etmektedir. İlişkilerimiz 2009 yılında stratejik ortaklık anlaşmasının imzalanmasıyla daha üst bir seviyeye taşınmıştır. Önümüzdeki mart ayında da diplomatik ilişkilerimizin kuruluşunun 30. yıl dönümünü kutlayacağız. Türkiye ve Kazakistan arasındaki ilişkiler çok taraflı platformlarda da başarıyla devam etmektedir. Bunların en belirgin illerinden birisi. Temel amacı, Türk dili konuşan devletler arasında kapsamlı iş birliğini derinleştirmek, bölgesel ve küresel barış ve istikrara katkıda bulunmak olan Türk Konseyi'dir. 12 Kasım'da İstanbul'da düzenleyeceğimiz Türk Konseyi zirvesi bu kapsamda büyük bir önem taşımaktadır. Değerli konuklar, bu duygu ve düşüncelerle hepinize bir kez daha en içten sevgi ve saygılarımı iletiyor Avrasya Medya Forumu'nun 17. toplantısının bütün paydaşlarına başarılar diliyorum.

28 Eylül 2021 - "Türk Dünyasında Parlamentolar Arası İş Birliği ve Gelecekten Beklenenler" Konulu Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi 10. Genel Kurulu Toplantısı, Türkistan - Kazakistan

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, kıymetli Meclis Başkanları, parlamento heyetleri, uluslararası Türk kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin değerli temsilcileri, hepinizi en kalbi duygularımla bir kez daha selamlıyorum. Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi 10. Genel Kurulu vesilesiyle siz dostlarımızla, kardeşlerimizle bir araya gelmiş olmaktan büyük memnuniyet duyuyor yapacağımız müzakerelerin, istişarelerin hayırlara vesile olmasını diliyorum, genel kurulumuza tekrar hoş geldiniz. Konuşmama başlarken bir hususu ifade etmek istiyorum. Birleşmiş Milletler dahil birçok uluslararası kurum tarafından Azerbaycan'a aidiyeti kabul ve ilan edilen Ermeni işgali altındaki öz vatan topraklarının azat edilmesi, bayrağının her karış toprağında dalgalanması elbette TÜRKPA ülkeleri olarak hepimizi memnun etmiştir. Dün 26 Eylül işgal altındaki Karabağ bağımsızlığına kavuşturan şanlı vatan muharebesinin yıl dönümü idi. 'Anım Günü' ismi verilen bu yıl dönümünde bütün Azerbaycan halkını yürekten kutluyor, şehitlerimizi rahmet ve şükranla anıyorum. Karabağ, Azerbaycan'dır biz Türkiye olarak her zaman Azerbaycan'ın yanındayız, işgalin sona ermesiyle bölgeye istikrar gelmesi için her türlü desteği veriyoruz gelecekte de destek vermeye

devam edeceğiz. Değerli katılımcılar. Bu yılki genel kurulumuzun ana temasını 'Türk Dünyasında Parlamentolar Arası İş Birliği ve Gelecekten Beklentiler' olarak belirledik. Parlamentoların ve parlamenterlerin uluslararası ilişkilerde ön plana çıkması ve önemlerinin giderek artması bizim içinde bulunduğumuz ve büyük ölçüde şekillendirebildiğimiz yeni dünyanın en önemli olgularından biridir.

Uluslararası ilişkiler artık devletler düzeyinde sadece diplomatlar aracılığıyla yönetilen bir süreç değildir. Nitekim dünya da artık eski dünya değildir. Yeni gelişmeler yeni açılımları gerektirmektedir. Karşı karşıya bulunduğumuz sorunların bir kısmı küresel ölçekte çözüme muhtaçken birçok sorunumuzu da yerel ve bölgesel bakış açılarıyla çözmemiz zorunluluk hâline gelmiştir. Küresel ölçekteki belirsizlikler, ülkeler arası silahlı çatışmalar, göç hareketleri, terörizm, iklim değişikliği, kuraklık gibi çok boyutlu sorunlar ve küreselleşmenin getirdiği kültürel yok oluş karşısında kendini koruma amaçlı gelişen yerel ve bölgesel hareketlerinin önemi her geçen gün artmaktadır. Dünyanın her yerinde bölgesel kuruluşlar kurulmakta parlamenter yapılarda bu kuruluşların gerek etkinliğini arttırarak gerek meşruiyet kaynağı sağlayarak önemli bir rol üstlenmektedirler. Benzer ihtiyaçlardan hareket ederek kuruluşuna öncülük ettiğimiz TÜRKPA ne mutlu ki kardeş ülkelerle parlamenterler düzeyinde düzenli olarak bir araya gelebileceğimiz ortak sorunlarımıza ortak çözümler üretebileceğimiz uluslararası alanda tek bilek, tek yürek olabileceğimiz bölge dışından gelecek müdahalelere de birlikte cevap verebileceğimiz bir yapı hüviyetine kavuşmuştur. Geçtiğimiz yüzyılın başında, İsmail Gaspıralı'nın, Zeki Velidi Togan, Yusuf Akçura gibi dilde, fikirde işte birlik düşüncesi doğrultusunda Türk Birliğini hayal etmeye başlayan aydınlarımızın ülküleri ve hedefleri doğrultusunda çalışmak bizlere nasip olmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak TÜRKPA dönem başkanlığını devrettiğimiz Azerbaycan covid-19 salgınının getirdiği bütün zorluklara rağmen çalışmalarına büyük hızla devam etmiş iletişim teknolojisinin verdiği bütün imkânlar kullanılarak sanal ortamda komisyon çalışmaları ve tecrübe paylaşım programları gerçekleştirilmiştir. Yeni model kanunlar ve yönetmelikler hazırlanmış TÜRKPA'nın etkinlik alanı büyük ölçüde genişletilmiştir. Daha önceki dönemlerde görev yapan önceki Meclis Başkanı Sayın Oktay Asadov ve dönem başkanlığını başarıyla yerine getiren Sayın Sahibe Gafarova'ya bu katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Dönem başkanlığını yeni devralan Kazakistan Parlamentosu Başkanı Dostum Sayın Nurhan Nigmatulin'e de başarı dileklerimi huzurlarınızda tekrar ifade ediyorum. Sayın başkanlar, değerli parlamenterler geçtiğimiz yıl Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 100. yıl dönümünü kutladık. Elbette Türkiye'de modern manada yasama erkinin müstakil olarak ortaya çıkışının tarihi 1870'lere kadar gitmektedir. Meclis-i Mebusan'ın kuruluşuna kadar uzanmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye'nin Kurucu Meclisidir ve Gazi Meclistir. Millî Mücadele'yi bizzat yönetmiş ve yürütmüştür Mustafa Kemal Atatürk, o dönemde

millî mücadelemize Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak liderlik etmiştir. Bu durum milletimizin iradesinin tecelli ettiği Meclisimizi diğer pek çok ülkenin meclisinden daha özel bir konuma oturmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi bundan bir süre önce 2016 yılında bir kez daha gazi olmuştur. Fethullah Gülen Terör Örgütü FETÖ mensupları, 15 Temmuz darbe girişimi sırasında Meclisimize saldırma cüretinde bulunmuşlardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi binamız FETÖ'cü hainlerin uçaktan attıkları 3 bombaya maruz kalmıştı. O gecede bütün siyasi partilerden milletvekillerimiz saldırılara rağmen Meclise gelerek toplanmışlar ve bu hain girişime direnmişlerdir. Yine kahraman halkımız elleriyle tankları durdurma cesaretini göstererek Vatanımızı ve Meclisimizi bu hain terör örgütüne karşı canı pahasına korumuştur. 100 yıl önce nasıl cansiperane bir mücadele verildiyse 15 Temmuz'da Fethullahçı Terör Örgütü mensuplarına karşı da öyle büyük bir mücadele verilmiştir. 100 yıl önce nasıl iş birlikçi hainler ve zararlı cemiyetler ülkemizi manda ve himaye adı altında işgal planları yaptıysa, 15 Temmuz'da da aynı olay vuku bulmuştur. Bu FETÖ örgütünün tek bir amacı olduğunu görüyoruz. Yer edindiği ülkelerde faaliyet gösterdiği ülkelerde orayı ele geçirmek ve kendilerine verilen örgüt faaliyetlerini, talimatlarını uygulamak. Biz milletimiz olarak 15 Temmuz'da bu örgütü ve yapılanmasını Sayın Cumhurbaşkanımızın iradesi öncülüğü, milletimizin tam desteği ile bu topraklardan söküp attık. 100 yıllık Meclisimiz 2 kez gazi olarak dünya demokrasi tarihinde görülmeyen bir şerefle tarihteki yerini almıştır. Bu da gelecek nesillere bırakacağımız en büyük miraslarından biridir. Fethullahçı Terör Örgütü FETÖ'nün Türkiye dışında birçok ülkede de faaliyet gösterdiğini biliyoruz. Bu hain örgütün kardeş ülkeler başta olmak üzere faaliyet gösterdiği ülkeler için bir millî güvenlik tehdidi oluşturduğunu tekrar ifade etmek isterim.

Değerli katılımcılar, TÜRKPA'nın kuruluşundan bu yana gerçekleştirdiği çalışmaları incelediğimizde benzer parlamenter birliklerin çok azında yakalanabilen bir başarı düzeyine ulaştığımızı ifade edebiliriz. Bu başarının bölgemizi ve genel olarak da Türk Dünyasını çok daha ileri düzeye taşıyacağına, kardeşlerimiz arasındaki iş birliği ve dayanışmayı farklı boyutlara ulaştıracağına inancım tamdır. Türk Konseyi Onursal Başkanı, Türk Dünyasının Aksakalı Elbaşı Sayın Nursultan Nazarbayev ve Cumhurbaşkanı Sayın Kasım Cömert Tokayev'in Türk Keneşi öncülüğünde yürüttüğü çalışmalar ve Sayın Nurlan Nigmatulin'in TÜRKPA dönem başkanlığıyla birlikte önemli açılımlara ve başarılara imza atılacağına eminim. 10. Genel Kurul ile birlikte yeni seçilecek komisyon başkanlarımıza ve üyelerimize yeni seçilecek genel sekreterlik, genel sekreter yardımcıları ve komisyon sekreterine hayırlı olsun dileklerimi peşinen iletiyor ve başarılar diliyorum. Yeni yönetimi taze kan ve yeni umut olarak değerlendiriyor, kendilerinden beklentilerimizin çok yüksek olduğunu ifade etmek istiyorum.

Kıymetli Parlamento Başkanları ve TÜRKPA Üyesi Parlamenterler, TÜRKPA'nın ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi konusunda daha

aktif rol alabilecek olgunluk seviyesine ulaştığını düşünüyorum. Bu çerçevede parlamenter iş birliğinin güçlendirilmesi ve çeşitlendirilmesi konusunda ilave çalışmalar yapılabilir. Önümüzdeki süreçte TÜRKPA çalışmalarını daha fazla görünür kılmak ve daha fonksiyonel hâle getirmek gerekmektedir. TÜRKPA'nın daha etkin bir yapı hâline gelmesi için birçok öneri sunmak elbette mümkündür. Mesela bugün yönetmeliklerini kabul ettiğimiz edeceğimiz TÜRKPA Kadın Parlamenterler ve TÜRKPA Genç Parlamenterler Forumları'na benzer şekilde üye ülke parlamentolarının dostluk grupları başkanlarıyla ortak forumlar düzenlenebilir. Sekretarya yasama süreçlerinde kolaylaştırıcı bir rol üstlenerek ülke parlamentolarında faaliyet gösteren ihtisas komisyonları arasındaki iş birliğinin artırılması ve istişare toplantılarının yapılmasına aracılık edebilir uluslararası toplantılarda ve özellikle parlamenter forumlarda ayrı TÜRKPA alt grup toplantılarının düzenli hâle getirilip kurumsallaştırılması suretiyle ortak çıkarların birlikte savunulması veya ortak sorunların el birliğiyle çözümü için koordinasyonun daha da güçlendirilmesi mümkün olabilir. Farklı ülke parlamentolarında görev yapan Türk soylu milletvekillerinin tespit edilerek bir forum çatısı altında toplanması sağlanabilir. Yıllık veya birkaç yılda bir genişletilmiş Türk Dünyası Parlamenterler Forumu organizasyonu yapılabilir.

TÜRKPA üyesi eski milletvekillerimizden TÜRKPA Aksakal Grubu oluşturularak bu grubun zaman zaman bir araya gelmesi, fikir ve tecrübelerin paylaşılması sağlanabilir. TÜRKPA bünyesinde kurulabilecek bir araştırma merkezleri, koordinasyon birimi aracılığıyla parlamentolarımız arası bilgi değişimi konularına bir düzen ve hız getirebiliriz. Son olarak daha güçlü bir sekretarya için çalışanların dil yeteneklerinin geliştirilmesi, Kırgızca, Kazakça, Azerbaycan dili ve Türkiye Türkçesi dillerinde çok dilli çalışan bir profili oluşturarak daha etkin ve hızlı bir teşkilat yapısına kavuşabiliriz. Kıymetli dostlar, değerli arkadaşlarım sözlerime Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'nin şu sözüyle son vermek istiyorum, 'Kitabına eğilmiş çocuk, aşını pişiren kadın, tarlasını süren çiftçi, tezgahtaki sanatkâr fenalık düşünmeye vakit bulamaz.' işimiz iyilik üzerinedir yapacak işimiz çoktur. Bizler parlamenter diplomasiyi barış diplomasisi olarak görüyoruz. Bizim birliğimiz birlikteliğimiz hiç kimseye karşı değildir. Amacımız birliğimizi pekiştirmek, muhabbetimizi attırmak aynı otağdan çıkıp dünyanın farklı coğrafyalarına dağılan öz kardeşleri bir araya getirmektir. Bizim birlikteliğimiz ile kazanan sadece dostluk, barış ve kardeşlik olacaktır. Bu vesileyle Özbekistan Cumhuriyeti Yasama Meclisi Başkan Yardımcısı Ulubek İnayetov'a hasseten hoş geldiniz diyorum kendilerini aramızda görmekten kalıcı olarak aramızda görmekten büyük bir memnuniyet duyacağımızı ifade etmek istiyorum. Bu güzel ve başarılı organizasyona Türk dünyasının manevi başkenti Türkistan'da ev sahipliği yapan Sayın Nurlan Nigmatulin başta olmak üzere bütün katılımcı Parlamento Başkanlarına gözlemci üyelere ve kuruluş temsilcilerine katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Hepinize saygılarımı sunuyorum.

21 Aralık 2021 - Kuzey Makedonya Meclisi Genel Kuruluna Hitap, Üsküp - Kuzey Makedonya

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Meclisi Başkanı Sayın Talat Caferi, saygıdeğer milletvekilleri, kıymetli misafirler; dost ve kardeş Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'ne yapmakta olduğum resmî ziyaret münasebetiyle yüce Meclisinize hitap etmekten büyük şeref duyuyorum.

Sizlere Sayın Cumhurbaşkanımızın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyelerinin ve dostunuz aziz milletimizin selamlarını ve sevgilerini getirdim.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti arasındaki dostluk derindir, güçlüdür, samimidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk Başkanı, Millî Mücadele'mizin Büyük Komutanı, İlk Cumhurbaşkanımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk bağımsızlık fikrini, tohumlarını bu topraklarda geliştirmiştir. Askerî eğitimine Manastır Askerî İdadisinde başlayan Atatürk, gençliğinden itibaren bu coğrafyanın siyasi ve kültürel atmosferini solumuş, bundan derin bir şekilde etkilenmiştir.

Benim aile büyüklerim de bu güzel ülkeden Türkiye'ye göç etmiştir, Gevgeli kazasından 1926 yılında ayrılıp Türkiye'ye gelmişlerdir. Buralara dair çok güzel hatıraları çocukluğumuzda büyüklerimizden çok zaman dinlemişizdir. Buraya her gelişimde kendimi büyük bir mutluluk içerisinde ve candan bir samimiyet çemberinde buluyorum ve kendi evimde hissediyorum. Bu duygular, tarihî bağlarımızla ilgili olduğu kadar sizlerin, bu güzel ülke insanının misafirperverliğinden kaynaklanmaktadır. Birbirimizden ne fiziki olarak ne fikir olarak ne de kalben hiç uzak olmadık, bu insani bağlar ülkelerimiz arasındaki ilişkilere de yansımaktadır.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; bu ziyaretim Makedonya'nın bağımsızlığını kazanmasının 30'uncu yıl dönümüne tesadüf etmektedir. Bu vesileyle, yüce Meclisinizi ve halkınızı canıgönülden tebrik ediyorum. Geçtiğimiz otuz yıl zarfında Kuzey Makedonya'nın her alanda önemli ilerlemeler kaydettiğine şahit olmaktan memnunuz. Farklı toplumlara, dinlere, kültürlere mensup insanlar geçmişte olduğu gibi bu süreçte de birlikte yaşama iradesini güçlü bir şekilde ortaya koydular. Balkanlarda barışı, istikrarı ve refahı gözeten bir siyaset izlediniz, komşularınızla iyi ilişkilerin ve ortak çıkarların inşa edilmesini daima savundunuz, bu ulvi hedeflerinizi her türlü güçlüğe göğüs gererek günümüzde yine aynı cesaretle muhafaza etmektesiniz. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Parlamentosunun ve halkının bu sağduyulu ve kararlı duruşu her türlü takdirin üzerindedir. Bunun kıymeti bölgemizin sıkıntılı günler geçirmekte olduğu bu dönemde daha da net bir şekilde anlaşılmaktadır. Sahip olduğumuz ortak değerler, tarihî ve beşerî bağlar güçlü iş birliğimizin dayanağıdır. İkili ilişkilerimizin parlamenter boyutunun geçtiğimiz dönemde olduğu gibi, gelecekte de ülkelerimiz ve halklarımız arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesinde önemli rol oynayacağına inanıyorum.

Parlamenter diplomasinin yeni işlevler üstlendiği günümüzde, parlamentolarımız arasındaki ziyaretlerin karşılıklı ve düzenli olarak gerçekleştiriliyor olması memnuniyet vericidir. Birlikte üye olduğumuz Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, NATO Parlamenter Asamblesi, AGİTPA ve Parlamentolararası Birlik gibi parlamenter asamblelerde daha yakın bir iş birliği ve koordinasyonun ülkelerimizin müşterek menfaatlerine ulaşmasında katkı sağlayacağına inanıyorum. Ayrıca, parlamentolarımızın dostluk grupları, ihtisas komisyonları ve idari teşkilatları arasındaki ilişkileri de güçlendirmemiz gerektiği inancındayım. Çünkü yeniden şekillenen dünyada ayakta kalacak olan devletler diğer ülkelerle güçlü bağlar ve iş birlikleri kuranlar olacaktır.

Saygıdeğer Başkan, kıymetli milletvekilleri; Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin Avrupa ve Avrupa Atlantik kurullarıyla bütünleşmesi sürecinin tamamlanmasını önemsiyor ve bunun önündeki engellerin ortadan kalkmasını temenni ediyoruz. NATO üyeliğiyle birlikte bu doğrultudaki hedefini pekiştiren Kuzey Makedonya,

hiç şüphesiz ki Avrupa Birliğiyle de ortak geleceğe sahiptir. Türkiye, Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliğiyle tam üyelik sürecinin ilerlemesini güçlü bir şekilde desteklemektedir.

Saygıdeğer Başkan, kıymetli milletvekilleri; ülkelerimiz ekonomik ilişkiler alanında önemli bir potansiyele sahiptir. Daima Türkiye'deki girişimcileri Kuzey Makedonya'nın sunduğu potansiyeli en iyi şekilde değerlendirmeye teşvik ediyoruz. Türk firmaları, bu ülkede çok sayıda büyük ölçekli projeye ve geniş bir yelpazeyi kapsayan çeşitli sektörlerdeki yatırımlara imza atarak ülkemizi başarıyla temsil etmektedir ve yapılan yatırımların tutarı 1,3 milyar dolara ulaşmıştır, yapılan işlerde 5 binden fazla kişiye istihdam sağlanmaktadır.

Müteahhitlik alanındaki firmalarımız hâlihazırda Kuzey Makedonya'da demir yolu, hidroelektrik santrali, doğal gaz dağıtımı, güneş enerjisi, otoyol yapımı gibi alanlardaki ihalelere ve projelere katılmaktadır; bundan büyük memnuniyet duyuyoruz.

Sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları iç içe geçmiş ve aynı coğrafyayı paylaşan ülkeler olarak bizler geleceğimizi birlikte inşa etmek, bunun için de iş birliğimizi ve dayanışmamızı güçlendirmek mecburiyetindeyiz. İkili ticaretimizle bu yıl yakaladığımız ivme pek yakında 1 milyar dolar olan ortak hedefimize ulaşacağımızı gösteriyor.

Diğer yandan, Serbest Ticaret Anlaşması'nın güncellenerek tarım ürünleri ve hizmetler sektörünü de içerecek şekilde genişletilmesi ticaretimizi ve yatırımlarımızı teşvik edecek ve daha da canlandıracaktır.

Ülkemiz, Kuzey Makedonya'nın kalkınmasını desteklemek gayesiyle kapsayıcı ve kucaklayıcı bir yaklaşımla Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) vasıtasıyla çeşitli bölgelerde altyapı, tarım, kültür, eğitim alanlarında birçok proje gerçekleştirmektedir. Bu yöndeki çabalarımızı önümüzdeki dönemde de birlikte sürdüreceğiz.

Eğitim alanındaki tecrübelerimizi de paylaşmaya gayret ediyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde kurulan Uluslararası Balkan Üniversitesi üniversite öğretimi alanında kendisini kanıtlamıştır ve birçok ülkeden öğrenciye on beş yıldır kaliteli yükseköğretim vermeye devam etmektedir. Uluslararası Maarif Okulları da Kalkandelen'den sonra Üsküp'te faaliyete geçerek ilk ve orta öğretim alanında yüksek standartta eğitim vermektedir. Yunus Emre Enstitüsü kültür, sanat ve eğitim sahalarındaki faaliyetleriyle iki ülke halklarını buluşturmaktadır.

Askerî alandaki iş birliğimizin de uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Kuzey Makedonya'nın NATO'ya katılımıyla bu alandaki iş birliğimiz genişlemiştir; personel eğitimi ve Silahlı Kuvvetlerin modernizasyonu konusundaki desteğimiz devam edecektir.

Diğer taraftan, coronavirüs salgını bize küresel düzeyde iş birliği ve dayanışmanın önemini bir kez daha göstermiştir. Irk, dil, din, yaş ayırt etmeksizin milyonlarca cana mal olan coronavirüsle mücadelede "Dost kara günde belli olur." düsturuyla aralarında Kuzey Makedonya'nın da yer aldığı birçok ülkeye sağlık malzemesi yardımında bulunduk ve bulunmaya devam edeceğiz.

Türkiye, yerli Covid-19 aşısı Turkovac'ın geliştirilmesi sürecinde de artık son aşamaya gelmiştir. Üretim aşamasına geçildiğinde aşımızı Kuzey Makedonya'daki kardeşlerimizle ve dostlarımızla da paylaşmaktan memnuniyet duyacağımızı belirtmek isterim.

Kısacası, Türkiye olarak Kuzey Makedonya'nın hem altyapı, enerji ve sanayi hem de sağlık, eğitim, kültür ve sanat gibi birçok alandaki imarı ve ihyası konusuna büyük önem atfediyor ve katkıda bulunmaya çalışıyoruz. Bu derin ve güçlü bağlarımızı dostluğumuzun, kardeşliğimizin bize yüklediği bir vazife olarak görüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizler Balkanlarda asırlardır iç içe yaşadık, bu toprakların nimetlerini ve külfetlerini birlikte paylaştık; bugün de aynı bölgede birlikte yaşıyoruz. Bereketli toprakları, eşsiz doğal güzellikleri, zengin kültürü, çalışkan ve güzel yürekli insanlarıyla Balkanlar yeryüzünde müstesna bir bölgedir. Atalarımın köklerinin Gevgeli'ye uzanmakta olduğunu ifade etmiştim; sizlerle hemşehri sayılmaktayım ve bundan gurur duyuyorum.

Türkiye ile Kuzey Makedonya arasındaki sağlam dostluk ilişkilerinin temelinde de kuşkusuz bu beşerî bağlarımız bulunmaktadır ve bu ülkenin kurucu halklarından olan Makedonya Türkleri de bu beşerî bağın en önemli halkasıdır. Bu vesileyle, Makedonya Türk toplumunun Türkçe Eğitim Günü'nü en kalbî duygularımla kutluyorum.

Makedonya Türk toplumu asırlardır bu topraklarda kök salmış olan Türk kültürüne sahip çıkarak Makedonya'nın kültürel zenginliğini temsil etmektedir. Makedonya'nın tüm toplumları gibi Türk toplumuna da ana dilinde iyi bir eğitim sağlanması, ilk ve orta eğitim sürecinde Türkçe eğitimin yaygın bir şekilde verilmesi önem taşımaktadır. Bu konuda Türkiye'nin her türlü desteği vermeye hazır olduğunu ifade etmek isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin bekasına yönelik terör örgütü FETÖ'nün, Fetullahçı terör örgütünün darbe girişiminin üzerinden beş yıl geçmiştir. 15 Temmuz gecesi aralarında Türkiye Büyük Millet Meclisinin de bulunduğu birçok kurum Türk Silahlı Kuvvetleri içerisine sızmış olan Fetullahçı terör örgütü mensupları tarafından uçaklarla ve helikopterle bombalanmıştır. O gece Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde halkımızın bu darbe girişiminin akim bırakılması için kahramanca bir duruş sergilediğini biliyoruz. Fetullahçı terör örgütünün Türkiye'deki omurgasını kararlı bir mücadele sonunda çökertmeyi başardık, Fetullahçı terör örgütünün faaliyet gösterdiği ülkelerdeki etkisinin kırılmasına yönelik mücadelemizde de önemli mesafeler aldık. Bu yapının yurt dışı ayağının tamamen tasfiye edilmesini hedefliyoruz.

FETÖ, eğitim kurumu ve şirket gibi maskeler altında yurt dışında, Türkiye dışında faaliyet göstermektedir. Balkanlarda da FETÖ'nün faaliyet gösterdiğini duyuyoruz ve bunun sona erdirilmesine yönelik somut adımlar atılmasını bekliyoruz. Fetullahçı terör örgütünün, FETÖ'nün sadece Türkiye için değil bulunduğu bütün ülkeler bakımından da tehdit ve bir ulusal güvenlik riski oluşturduğu gerçeğini dost ülkelerin göz önünde bulundurmasını arzu ediyoruz.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; uluslararası siyaset önemli kırılmalar yaşıyor; yeryüzünün herhangi bir noktasında yaşanan gelişmeler bir başka yeri hiç olmadığı kadar hızlıca etkiliyor, ekonomik ve ticari modeller yeni dönüşümlere ayak uydurmakta zorlanıyor ve tarih bugüne kadar olmadığı bir hızla akıyor. Zor bir dönemden geçiyoruz ve maalesef bu dönemin ağır külfeti ve acı bedelleri ise bazı ülkelere, halklara yüklenmeye çalışılıyor. Uluslararası toplumda bir taraftan iş birliği ve sorunlara birlikte cevap verme çağrıları yapılırken diğer taraftan, bazı bölgelerde ve ülkelerde ihtilaflar körükleniyor ya da bu ihtilaflar görmezden geliniyor; kabul edilemez nitelikteki bu anlayışlarla devletlerin egemenlikleri ve toprak bütünlüklerine saygı ilkesi bir tarafa bırakılıyor.

Kısacası, mevcut uluslararası sistemin üzerine kurulduğu paradigmalar günümüz meselelerine, sorunlarına, krizlerine cevap veremez, çözüm üretemez hâle geldiler. Sorgulanır hâle gelen bu paradigmalara karşı dünya siyasetinde yeni bir söylem geliştirilmeli, yeni yaklaşımlar hâkim kılınmalı. Biraz önce de ifade ettiğim üzere, ortaya çıkan anlaşmazlıklarda mevcut uluslararası düzenin başat aktörlerinin aldıkları aksiyonlar ne yazık ki sorun çözmekten çok uzak bir görüntü sergilemektedir. Küresel aktörlerin başında gelen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ya karar alamamakta ya da almış olduğu kararlar sorunların çözümüne yönelik bir katkı sağlamamaktadır. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda bütün devletlerin karşısında yüksek bir sesle dile getirdiği "Dünya 5'ten büyüktür." söylemi çok büyük bir değer ve anlam taşımaktadır. Yeni ve daha adil bir dünyanın mümkün olduğunu savunuyoruz. Ülkelerin egemenliğine ve eşitliğine saygı temelinde barışı ve refahın dengeli dağılımını esas alan yeni ve daha adil bir dünya mutlaka kurulacaktır.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; Balkanlar Türkiye'nin dış politikasında her zaman öncelikli bir yere sahip olmuştur. Balkanlarda barış ve istikrarın kalıcı hâle getirilmesi, refahın yaygınlaştırılması Türkiye'nin en büyük arzusudur. Türkiye bakımından Balkanların merkezindeki Kuzey Makedonya çok özel bir önem taşımaktadır. Birbirine tarihî ve kültürel bağlarla sımsıkı bağlı bu coğrafyanın devletleri ve insanları olarak bizleri bir araya getiren değerler ve hususlar ihtilafa sebep olabilecek hususlardan kat kat fazladır; birlik ve beraberliğimizin sebepleri karşısında ihtilaf sebeplerimiz neredeyse yok mesabesindedir. Tarihin son döneminde bu bölgede yaşanan bazı geçici sorunlara aldanmamak gerekir ki esasen bu toprakların genlerinde olan din, dil, ırk ayrımı gözetmeden birlikte barış ve huzur içerisinde yaşama kültürü dünyaya örnek olacak niteliktedir. Kuzey Makedonya, bu güzel hasletlerin mirasçılarının en önde gelenlerindendir ve Kuzey Makedonyalılar Balkan coğrafyasında barış içinde bir arada yaşama kültürünü başarıyla sergileyen bir millettir. Bu, bölgemizin sıkıntılı günler geçirdiği bu dönemde bilhassa önemlidir.

Sözlerimi tamamlarken kardeş Kuzey Makedonya'yla her alandaki iş birliğini geliştirmeye devam edeceğimizi, bu güzel ülkenin daima yanında duracağımızı belirtmek isterim.

Yüce Meclisinize hitap etmekten mutluluk duyduğumu bir kez daha ifade ediyor, Sayın Başkana bu fırsatı verdiği için çok teşekkür ediyorum.

Hepinizi en içten sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

21 Aralık 2021 - Tefeyyüz İlköğretim Okulunu Ziyaret, Üsküp - Kuzey Makedonya

Değerli büyükelçimiz, değerli milletvekillerimiz, Türkiye'den, Kuzey Makedonya'dan değerli Çayır Belediye Başkanı, Okul Müdürümüz Selahattin Bey, öğretmenlerimiz, değerli veliler, kıymetli öğrenciler, çocuklar; hepinizi sevgilerimle, saygılarımla selamlıyorum.

Öncelikle bugün 21 Aralık Türkçe Eğitim Günü. Ben daha önce de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olmadan önce de bugün mümkün olduğu kadar Üsküp'te bulunmaya, buradaki programlara katılmaya gayret ediyordum, çalışıyordum. Meclis Başkanı olduktan sonra da devam ettik, geçen yıl yine 21 Aralıkta buradaydım, bundan sonra da sağlığım müsaade ettiği sürece buraya gelmeye devam edeceğim.

Bilenleriniz vardır muhtemelen, bilmeyenler de vardır, onlar için hatırlatmak isterim: Benim babamın babasının babası ve annesi eski Yugoslavya muhaciri, o zaman, o tarihlerde,1926. Şimdi Kuzey Makedonya sınırları içerisinde. Babamın babasının babası Gevgeli'den, Gevgelija. Mrzenci dediğiniz bir yer var, Mrzen karyesi eski kayıtlarda; hemen çok yakın mesafede bir köy, orada arazilerimiz

varmış. O büyük dedenin ismini taşıyorum, onun adı da Mustafa. Babamın babasının annesi ise Bogdanci'den, "Bogdansi" mi diyorsunuz? Yakın bir yer herhâlde Gevgeli'ye orası da. Dolayısıyla birçok ülkeye ziyarete gidiyorum Meclis Başkanı olarak ama Kuzey Makedonya bizim için çok daha farklı bir yer, çok daha farklı bir anlamı olan yer. Bu bakımdan burada bulunmaktan, özellikle bugün, 21 Aralıkta bulunmaktan ve bu güzel günde, önemli günde bu tarihî okulda, eğitim kurumunda bulunmaktan ayrıca memnuniyet duyuyorum. Tabii, sizin varlığınız, gençlerimizin, kızlarımızın, çocuklarımızın varlığı, onlarla, sizlerle bir arada olmak ayrıca o memnuniyetimi, mutluluğumu arttırıyor.

Değerli kardeşlerim, hemşehrilerim yüz otuz yedi yıllık bir geçmişe sahip Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitimin simgesi olmuş bu köklü eğitim kurumunda kıymetli öğretmenler, öğrenciler, hepiniz bir aradasınız ve bu güzel günü sizlerle beraber kutluyoruz. Bu güzide okulun öğretmen ve öğrencilerine, velilerine, mensuplarına özellikle Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın sevgi ve selamlarını iletmek istiyorum. (Alkışlar) Sayın Cumhurbaşkanımız da buraya gelmeden önce sizlerin Türkçe eğitim bayramını canıgönülden kutladığını, bu mesajını sizlere iletmemi istediğini söylemek isterim.

Kıymetli kardeşlerim, kıymetli dostlarım; dil, lisan, bizi birbirimize bağlayan en önemli tutkaldır, yapıştırıcıdır. Dil, kültürel ve duygusal aktarımımızın en önemli aracıdır. Bir toplumu millet yapan en önemli unsur olan dil aynı zamanda kültür değerlerini oluşturan, yaşatan ve bünyesinde muhafaza eden en önemli unsurdur. Gelecek nesiller dillerini öğrenerek sadece bir dil, lisan öğrenmekle kalmıyor, aynı zamanda atalarından kalan bilgi birikimini, hayat şeklini, hisleri, duyguları, içinde yaşadıkları toplumun kendine mahsus özelliklerini de öğrenmiş oluyorlar. Bu sayede çok derin bir kültür mirası edindikleri gibi bu mirasın taşıyıcısı da oluyorlar.

Dünyanın en kadim ve yaygın konuşulan dillerinden biri olan Türkçe, bugün farklı lehçe ve ağızlarıyla Balkanlardan Çin'e kadar geniş bir gönül coğrafyasında soydaşlarımız tarafından konuşulmakta, bütün dünyadaki Türkleri aynı kültür ve aynı medeniyet tasavvuru çerçevesinde birleştirmekte ve binlerce yıllık kültür geçmişimizi yansıtmaktadır. Bu topraklara Türkçenin gelişi esasen Osmanlılardan da çok öncedir, bin beş yüz yılı aşkın bir tarihe dayanmaktadır. O tarihlerden bu yana burada önemli bir Türk nüfusu oluşmuş ve Türkçe bu toprakların bir dili olarak konuşulmaya başlanmıştır. Bahsettiğim büyüklerimiz Çıtak'tı. Çıtak, biliyor musunuz nedir? Çıtaklar Osmanlı'dan önce bu bölgeye, bu coğrafyaya gelmiş olan, yerleşmiş olan Müslüman Türkler. Osmanlı buraya geldiği zaman burada yaşayan Müslüman Türk varlıkları görmüş; köyler, kasabalar görmüş. Onlardan bir grup da "Çıtak" diye isimlendiriliyor. O zamanlardan bugüne kadar Türkçenin

buralarda kök salmış, bu topraklarda zenginleşmiş ve aynı zamanda bu toprakları zenginleştirmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Balkanlardaki Türk kardeşlerimizin Türkçeye verdiği önem, bin yıllık medeniyetimizin hâlen burada yaşayan unsurlarının, ruhumuzun ve kimliğimizin Balkanlarda hayatta kalmasını sağlamıştır. Bugün hâlâ buradaki soydaşlarımızla kuvvetli kardeşlik bağlarımızı korumamız esasen Türkçe sayesindedir. Bu noktada bugünlere kadar Türkçe eğitimine büyük hizmetler vermiş olan Kuzey Makedonya'daki Türkçe eğitiminin kalesi olarak bilinen Tefeyyüz Okulunun kuruluşundan bu yana başta Hilmi Beg Derala olmak üzere emek veren herkesi ve bugüne kadar bu okula katkı sunmuş bütün öğretmenleri hayırla yâd etmek istiyorum. Unutulmamalıdır ki bu okul sadece bir eğitim ocağı değil, aynı zamanda bir kültür merkezidir. Hıfzı İdris, Hüseyin Süleyman, Enver Tuzcu, Mustafa Karahasan, Recep Murat, Cevahir Selim ve geçtiğimiz yüzyılda bu topraklardan çıkan, Türk edebiyatına büyük hizmetler vermiş, Türkçe'mize önemli katkılar sunmuş birçok yazar ve şair bu okulun eğitim kadrosundan çıkmış, bu okuldaki hizmetleri süresince çok önemli eserler vermiştir.

Değerli öğrenciler, sizler kıymetli öğretmenlerinizden aldığınız eğitimle medeniyetimizin aydınlık geleceğinin bu coğrafyada kardeşliğimizin güçlenmesinin mimarları olacaksınız. İnanıyorum ki sizler gelecek nesiller için daha adil, daha güzel bir dünya kuracak, bilim adamları, öğretmenler, politikacılar, mühendisler, hukukçular, iş insanları olacaksınız. Dünyanın geleceğinin karar vericileri sizler olacaksınız. Unutmayın, Türkçe bir barış dilidir. Türkçe aldığınız her karar dünya barışına hizmet edecektir. Siz değerli öğrenciler ayrıca Türkçeye, Türk edebiyatına özel bir ilgi ve alaka göstermelisiniz. Bu toprakların yeni Âşık Çelebileri, İshak Çelebileri, Cenap Şahabeddinleri, Yahya Kemalleri, yeni Abdülfettah Raufları sizlerin arasından çıkacaktır. "Türkçe konuşmak, Türkçe yazmak kadar Türkçe düşünmek ve her olay karşısında bir Türk gibi davranabilmek de önemlidir." diyerek bu hususun ehemmiyetini gösteren Şerafettin Ferit Yücelden'in izini takip edeceksiniz.

Kıymetli kardeşlerim, dostlarım; bir toplumun, bir milletin kimliğini, değerlerini, karakterini koruması için dilini koruması şarttır. Her bir kelimesi tarihimizden, kültürümüzden, medeniyetimizden derin bir miras barındıran binlerce yıllık kültürümüzün taşıyıcısı hükmünde olan Türkçemizin muhafaza edilmesi için, geliştirilmesi için çalışmalıyız. Gelişen yeni teknolojilerin dilimizi köreltmesine izin vermemeli, bilakis bu teknolojilerle dilimizi zenginleştirmenin yollarını aramalıyız. Zira atalarımızdan devraldığımız bu eşsiz zenginlikteki dil mirasını gelecek nesillere aktarmak her Türk'ün en önemli vazifelerinden biridir.

Değerli kardeşlerim, bizler ayrı topraklarda olsak da aynı dilde konuşup, aynı dilde yazan, aynı dilde düşünen soydaşlar olarak ezelden ebede kadar bir medeniyetin, milletin unsurlarıyız. Bizi birbirimize bağlayan dilimiz hudutlar ötesinde dahi bizi birbirimize bağlı tutmakta, gönülden gönüle bağlar kurmaktadır.

Değerli öğrenciler, kıymetli öğretmenler; ismi yükselme, ilerleme anlamına gelen Tefeyyüz İlköğretim Okulunun mensupları olarak Balkanlarda Türkçenin, Türk kültürünün ve kimliğinin muhafaza edilmesi ve gelişmesi sizlerin kıymetli çabalarıyla mümkün olacaktır. Bu münasebetle burada sizlerle birlikte olmaktan duyduğum memnuniyeti bir kez daha ifade etmek istiyorum. Sizlere değerli çalışmalarınızda muvaffakiyetler diliyorum.

Yeniden Türkçe Eğitim Bayramı'nızı kutluyor, sizleri en kalbî duygularımla, sevgilerimle selamlıyorum.

21 Aralık 2021 - Türkçe Eğitim Bayramı Resepsiyonu, Üsküp - Kuzey Makedonya

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin değerli Meclis Başkanı, Sayın Talat Caferi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Artan Grubi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanı Sayın Mila Carovska, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi Sayın Sekizkök, değerli milletvekilleri, hem Türkiye Cumhuriyeti hem kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nden değerli bürokratlar, değerli misafirler. Öğretmenler, öğrenciler, hepinizi saygılarımla, sevgilerimle selamlıyorum. Kuzey Makedonya'da yaşayan Türklerin resmî bayramı olan Türkçe Eğitim Bayramı vesilesiyle bugün burada sizlerle birlikte olmanın gururunu ve bu anlamlı günde atalarıma da vatanlık eden Kuzey Makedonya'da bulunmanın mutluluğunu yaşıyorum. Öncelikle Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere. Türkiye Büyük Millet Meclisindeki milletvekili dostlarınızın ve Türkiye'deki bütün kardeşlerimizin sevgi ve selamlarını sizlere iletmek isterim.

Tam bir yıl önce yine burada sizlerle buluşma ve sizlere hitap etme bahtiyarlığını yaşamıştım. Cenab-ı Hakk'a hamd olsun ki bugün de sizlerle beraberiz ve Türkçe eğitim bayramını bütün coşkuyla kutluyoruz. Önümüzdeki yıllarda da bu bayramı hep beraber kutlamaya devam edeceğiz inşallah. Değerli katılımcılar, dil bizi

birbirimize bağlayan en önemli tutkaldır. Kültürel duygusal aktarımının en önemli aracıdır. O kadar önemli bir ögedir ki hiçbir zaman sadece bir iletişim aracına indirgenemez. Öncelikli olarak millet olmanın nişanesi, yani bir toplumu millet yapan en temel unsurdur. Hiçbir millet yoktur ki kendine ait müstakil bir dili olmasın. Çünkü milletlerin tarihi içinde oluşturdukları kültürleri, kültürel mirasları ve bizatihi tarihleri dil aracılığıyla biçimlenir, anlam kazanır ve geleceğe taşınır. Biz Türkçemiz sayesinde bir milletiz ve tarih içerisinde Türkçemizle birlikte var olduk. Var olduğumuz müddetçe gördük ve yaşadık ki Türkçe bir barış dilidir. Bundan sonra da barış dili olmaya devam edecektir. Ali Fuat Başgil. Profesör ordinaryüs profesör doktoru Ali Fuat Başgil, büyük bir anayasa hukukçumuz bizim Türkçemizi her kelimesinde asil bir milletin en az 1000 yıllık tarihinin birlik biriktirdiği mana ve hatıralar bulunan lisan şekline girmiş millî ruhumuz olarak tarif etmektedir. Bugün Türkçe dünyada konuşulan en eski köklü diller arasında yer almaktadır. Üsküp'ten Türkistan'a. Sibirya'dan Basra körfezine kadar uzanan geniş bir coğrafyada kullanılmakta, ortak bir geçmişi kültürü paylaşan kardeşler arasında toparlayacak güçlü bir bağ oluşturmaktadır. Türkçe'nin konuşulduğu bütün bu ülkeler sınırları Türkçe dili olan büyük bir vatanın anlam vatanının mensuplarıdır. Türkçenin bizlere millet özelliği vermesi, kadimliği, zenginliği bize gurur verse de bugün dilimize tehdit oluşturan belli başlı görüşme gelişmeleri de gözden kaçırmamalıyız.

Günümüzde küreselleşme baş döndürücü bir hızla ilerliyor. Tabii bu riskler, tehditler bütün diller için söz konusu, ülkeler arasında olduğu gibi lisanlar arasında da kültürel sınırlar kalkıyor, geçişkenlikler artıyor. Buna teknolojinin ve sosyal medyanın baş döndürücü bir hızla ilerlemesini de eklediğimizde, lisanların arılığı noktasında vahim bir tablo ortaya çıkıyor. Bu noktada kastettiğim kesinlikle bir dilin başka dillerden kelime ve deyimler alması olmadığının altını çizmek isterim. Zira Türkçemizin de Arapçadan, Farsçadan, Rusçadan, Makedonya'dan Avrupa dillerinden aldığı kelimeler, deyişler, deyimler ve ifadelerle zenginleşmiş, tekamül etmiş, bugünkü mükemmel niyetine ulaşmış olduğu yadsınamaz. Müstakilen belirtmeliyim ki yaşadıkları ülkelerde azınlık durumunda bulunan soydaşlarımız Türkçenin kullanımı konusunda belli başlı zorluklarla karşılaşmıştır ve zaman zaman da karşılaşmaktadır. Özellikle, eski doğu bloku ülkelerinde yaşayan kardeşlerimizin Türkçeyi konuşmaları, öğrenmeleri kullanmaları vaktiyle yasaklanmış türlü baskılarla insanımıza eziyet edilmiştir. Balkanların farklı ülkelerinde yaşananlar acı bir şekilde Türk toplumunun hafızasında yerini korumaktadır ve maalesef Türkçeye karşı hoşnutsuzluk, baskılar hâlihazırda da başta Yunanistan olmak üzere bazı ülkelerde devam etmektedir. Bugün her fırsatta Batı Trakya'da yaşayan soydaşlarımızın Türkçeyi kullanmalarına engel olunmakta,

Türk kelimesinin kullanılması bile yasaklanmaktadır. İskeçe Türk Birliğinin isminde Türk geçtiği için kapatılması, üstelik bunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına rağmen devam ettirilmesi kabul edilemez. Bir gerçek varsa siz o gerçeği ne kadar görmezden gelirseniz gelin o gerçek var olmaya devam edecektir. Farklı din, dil, etnik köken ve kültürlerin barış ve saygı içinde bir arada yaşadığı Kuzey Makedonya'daki durum ise, bunlarla kıyas kabul etmez, bir şekilde müspet olumlu bir durumdur.

Bugün Türklerin hakları anayasa ile garanti altına alınmış. Buradaki Türkler, Kuzey Makedonya toplumunun eşit ve kurucu vatandaşları olarak kabul görmüştür. Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitim bu anlamda anayasal bir hak olarak kabul edilmiştir. Özellikle ilk ve orta dereceli okullarda azınlıkların ana dillerinde eğitim haklarının korunması gibi haklar. Bütün toplumlar gibi olduğu gibi Türk toplumu içinde çok kıymetlidir. Türk toplumu olarak böylesi bir hakkı değerlendirmenin ve en küçüğünden en yaşlısına bütün soydaşlarımız için Türkçe eğitim ve kültür faaliyetlerini kesintisiz sürdürmenin gerekliliğine işaret etmek isterim. Ben, Makedonya Türklerinin ve diğer toplulukların dille alakalı haklarının tanınması şüphesiz çok önemli büyük bir adım olduğunu tekrarlamak isterim. Ancak zaman zaman hukuken tanınan bazı imkânların uygulamada kullanılmasında aksaklıklar, zorluklar olabilmektedir. Türkçe eğitim konusunda da zaman zaman bazı aksaklıkların yaşandığını duyuyoruz. Öğreniyoruz. Geçtiğimiz yıllarda Makedonya'nın bazı bölgelerinde Türkçe eğitim veren okulların yeterli sayıda öğrenci olmadığı için kapatılması ve yine, bazı okullarda da Türkçe derslerinin kaldırılması bizleri üzmüştür. Köylerde eğitim çağında yeterli Türk nüfus bulunmasına rağmen Türkçe sınıflarının açılması, belediyeler nezdinde yapılan başvuruların sonuçsuz kalması, Türkçe branş öğretmenlerinin atanması gibi sorunlar ısrarlı bir dikkat ve takip gerektiren konulardır. Hem Sayın Cumhurbaşkanımız hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak ben iki ülke arasındaki bütün resmî görüşmelerimizde bu konuyu da ilgililerin gündemine getirdik. İlgili makamlardan anayasal bir hakkın kullanılması noktasındaki bu sorunların çözülmesinde kararlı bir destek beklemekteyiz. Türkçe eğitim ve kültür faaliyetlerinin devamı için yeni neslin Türkçeyi unutmaması da kullanması için Türkiye olarak bizler de büyükelçiliğimiz başta olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığımız, Maarif Vakfımız, TİKA'mız, Yunus Emre Enstitümüz ile ne gerekiyorsa yapmaya hazır olduğumuzu ifade etmek isterim.

Değerli misafirler, Balkanlar ve Makedonya Türkçenin geliştirildiği, lisanımızı zenginleştiren birçok ismin doğduğu ve yetiştiği topraklardır. Bu durum kimseyi şaşırtmamalıdır zira bu toprakların Türkçe ile tanışması 4. yüzyılda Hunların sonrasında Avarların, Uzuvların, Kıpçakların ve Peçeneklerin gelişiyle olmuştur.

Sonrasında burada birlikte kurduğumuz medeniyet ile Türkçe bu topraklarda kalıcılaşmış ve en önemli kültür dillerinden birisi hâline gelmiştir. Balkanlarda yetişmiş isimlerin Türk diline ve edebiyatına verdiği katkıları Türkçeden çıkartırsanız, şüphesiz dilimizde ve edebiyatımız, edebiyatımızda büyük bir boşluk oluşacaktır. Örneğin Klasik Türk edebiyatında, yani bilinen ismiyle divan edebiyatında Rumelili ve Makedonyalı şairlerin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Debreli Vecdi, Gevgilili Bali, Üsküplü Ata İshakçelebi, Hayali Hayreti, Taşlıcalı Yahya, Yeniceli Usuli, Celal Bey Firdevsi ve burada sayamadığım birçok edebi şahsın Makedonya'dan çıkması bu topraklarda Türkçenin nasıl kökleştiğini ve geliştiğini göstermesi bakımından çok önemlidir. Büyük Tarihçi ve Edebiyat Tarihçisi, Ordinaryüs Profesörü Fuat Köprülü'ye göre Osmanlı kültür coğrafyası içinde en çok şair yetiştiren yöreler sıralamasında Üsküp ve Manastır en önde gelen yerlerdir.

Günümüze yaklaştığımızda da bu verimlilik azalmaz aksine artar. Makedonya ve Üsküp denilince büyük şair ve fikir adamı merhum Yahya Kemal'i anmadan olmaz. Edebiyat ve fikir dünyamızın çok büyük ve çok önemli şairi, Yahya Kemal'in bu topraklarda doğup Türkiye topraklarında hayatını sürdürmesi, tarihimizin en güzel, en canlı irtibat noktalarından biridir. Yeri gelmişken belirtmek isterim. Büyük şair Yahya Kemal'in doğduğu evin yeniden ihyası bir Kültür Merkezi hâline dönüşmesi de en büyük arzumdur. Ahmet Agah adıyla burada doğan, 1884-1902 yılları arasında ömrünün en güzel 18 yılını burada Üsküp'te geçiren büyük şairin edebi kişiliğinin ve fikir dünyasının oluşmasında, bu şehrin Üsküp'ün her taşının dalının her köşesinin büyük payı vardır. Yetiştirdiği en önemli öğrencisi olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın tarifiyle muhacir bir kuş olarak Üsküp'ten çıktıktan sonra, Selanik, İstanbul, Paris, Varşova, Madrid, Lizbon, Pakistan'a uzanan yolculuğunda zihninden ve hatıralarından Üsküp'ü ve Makedonya'yı hiçbir zaman çıkarmamıştır. Ben Paris'te iken bile hiç münasebeti olmadığı hâlde kulaklarıma Üsküp'teki ezan seslerinin bir hatıra gibi aks edip beni bir nostalji içinde bıraktığını hissettiğim anlar olmuştur. Lakin bu sesler beni bütün ömrümce zaten bırakmış değildir. Sözleriyle bu şehre olan muhabbetini ve hasretini ifade etmiştir. Her ne kadar bu topraklarda doğmamış olsa da izninizle bu sene kaybettiğimiz ve edebiyatımızın, şiirimizin en müstesna isimlerinden biri olan rahmetli Sezai Karakoç'u da Türkçe Eğitim Bayramı vesilesiyle anmak istiyorum. O sadece bir şair değildi fikirleriyle nesillere yol gösteren bir mütefekkirdi, büyük bir medeniyet davasının öncüsü kendisinin dizeleri bu topraklarda Üsküp'te, Gostivar da Kalkandelen de yankılanmıştır. Ama kendisi de bu toprakların büyük şair ve düşünce insanlarından bahsetmiştir. Üsküplü merhum şairimiz İlhami Emin'in 2012 yılında Sezai Karakoç'la tanışmasından sonra kaleme aldığı yazıdan anlıyoruz ki büyük üstat Sezai Karakoç, Makedonya Türkleri'nin edebiyat hayatındaki amiral

gemisi olan sesler dergisini büyük bir iştiyakla takip ederlermiş. Her iki üstadımızı da burada rahmetle anıyorum, mekanları cennet olsun.

Aziz dostlarım, kardeşlerim, Türkçenin ve Türkçe Eğitim Bayramı'nın sizler tarafından sahiplenilmesi, gencinden yaşlısına, Türkçemizin, kadrinin bilinmemesi bizlere büyük bir gurur ve mutluluk vermektedir. Biz Türkiye olarak Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitiminin güçlenerek devamına büyük önem atfediyoruz. Kuzey Makedonya'da Türkçenin devamının bu coğrafyadaki kardeşliğin güçlenmesi, ülkenin kültürel zenginliği ve siyasi gücünün yükselmesi bakımından hayati bir nitelik taşıdığına inanıyoruz. Daha önce de belirttiğim üzere Türkiye Cumhuriyeti bütün kurumlarıyla Kuzey Makedonya Türkçe eğitiminin kesintisiz, verimli bir şekilde devam etmesi için. Sizlerle ve ilgili makamlarla iş birliğine devamı her zaman hazırdır. Sizleri bir kez daha en içten duygularımla sevgilerimle selamlıyorum. Bütün katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Yine özellikle Meclis Başkanına Sayın Başbakan yardımcısına, Sayın Eğitim Bakanına ve bütün misafirlerimize teşekkür ediyorum. Türkçe eğitim bayramınız kutlu olsun.

22 Aralık 2021 - Fatih Mehmet Medresesi'ni Ziyaret, Tuzi - Karadağ

Değerli Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi, değerli milletvekili arkadaşlarım, çok değerli arkadaşım, dostum, kardeşim İslam Birliği Başkanı Rifat Feyziç. Değerli hocalarımız, değerli öğrenciler, kardeşlerim evlatlarım muhabbetle selamlıyorum.

Tabii bizim Fatih Hocayla dostluğumuz çok eskidir. Birçok mekânda bir araya geliyoruz, Türkiye'ye geldiğinde, başka yerlerde buraya geldiğimizde de onun dışında da sürekli telefonla görüşüyoruz. Tabii buralarda çok dostumuz kardeşimiz var. Eskiden imkânlar yoktu. Ben şunu söyleyeyim. Benim ailemde buraya yakın topraklardan Makedonya sınırları içerisinde, oradan gelmişiz 1926 yılında Türkiye'ye. Türkiye'ye hicret etmişler. Yine o bölgeden Türkiye'ye hicret eden ve Türkiye'de çok önemli bir iktisatçı rahmetli oldu, Sabahattin Zaim Hocam, Makedonya İştip'ten 1936'da onlarda Türkiye'ye gelmişler. Hem Türkiye'de çok meşhur bir iktisatçıydı, uluslararası alanda da birçok yayını vardı. Çok itibarlı bir profesördü, rahmetli oldu. Allah rahmet eylesin, kendisi İştip'te doğmuş. Sonra İstanbul'a gelmişler. O kendisine "siz de göçmen misiniz?" diyenlere kızardı, itiraz ederdi. Biz göçmen değiliz, muhaciriz derdi. O ayırırdı, muhacir kendi arzusuyla

isteğiyle gidenler, o bölgeden ayrılanlar göçmendir derdi ama mecburiyetten dolayı o toprakları terk edenler muhacir derdi. Özellikle 1875'ten itibaren başlayan hatta daha önce Yunan isyanından itibaren başlayan bir 1830'lar 40'lardan itibaren başlayan bir hicret farklı bölgeden Türkiye'ye doğru. Ama daha çok 93 harbi dediğimiz bizim Osmanlı-Rus harbinden sonra daha sonra Balkan harbinden sonra, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ve en sonunda Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra yapılan anlaşmalarla mübadele ile Türkiye'ye bölgeden çok göç olmuş. Tam olarak o tarihleri itibariyle sayısını tespit edebilmek mümkün değil ama yaklaşık olarak 1875'ten 1925'e kadar bir 50 yıl hesaplarsak bu süre içerisinde tahmini olarak 5 milyona yakın bir insanın savaşlarda, göç yollarında, hastalıklardan vesaire vefat ettiğini, yani bu topraklardan hicret olurken anavatana Türkiye'ye doğru, 5 milyona yakın insan vefat etmiş, kaybetmişiz.

Tabii bugünün hesabıyla düşünmemek lazım. O tarihteki nüfus hesaplarına bakarsak Türkiye Cumhuriyeti'nde 1928'de yapılan nüfus sayımında nüfusumuz 13 milyon. Yani 1920 gibi Türkiye'nin nüfusunun 1920-23 gibi 10 milyon olduğunu tahmin edebiliriz. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda mevcut olan nüfusumuzun yarısı kadar bir nüfusu biz Balkanlarda kaybetmişiz. Bu 50 yıllık zaman içerisinde. O hesapla biz 10 milyondan bugün 85 milyon olmuşsak, 15 milyon olsaymış nüfusumuz şimdi herhâlde 120-130 milyon Türkiye olacaktı önümüzde. Bunu nüfusun büyüklüğünü ifade etmek için bunları söylüyorum. O büyük devletimizin büyük coğrafyalardaki devletimizin tarihi mirası, o beşeri unsuru insanları geride bıraktığı insanlar, biz sizleri o büyük tarihin, o büyük devletin bizlere emaneti hatıraları olarak görüyoruz. Tabii çok zor zamanlar yaşandı. Hocam ifade etti. Birbirimizden habersiz yaşadık uzun yıllar. Ama artık haberdar olduk, birbirimizi gördük, tanıdık ve artık dünya değişti. Bundan 50 yıl önce olduğu gibi sınırlar bir duvar değil artık duvardan ibaret değil. Hatta sınırlar sadece haritalarda devletlerin resmî kayıtlarında var. Artık sınırları aşan kültürel eğitim anlamında ve iletişim anlamında imkânlar var elimizde. Onun için bir yerde daha söyledim, kim bulduysa Allah razı olsun, güzel bir tabirdir, "gönül coğrafyamız" diyor. İşte bu gönül coğrafyası tabiri haritalardaki coğrafyadan daha farklı daha geniş ve sınırsız.

Rıfat Hoca, "herkesin her toplumun kimsesi vardır, bizim kimsemiz yoktu" diyor. Şimdi kimsesizlerin kimsesi Cenab-ı Hak'tır. Size öyle bir kimse verdi çıkarttı ki şimdi o kimsesi olanların da yardım istediği, müracaat ettiği bir kimse, o sizin arkanızda sizin yanınızda olan Türkiye.

Tabii Türkiye'yi; bazı ülkelere gittiğimizde Türkiye'yi sadece oradaki ilk olarak Türk kökenli olanlarla ilgilendiği, irtibatlı olduğu bir nüfus olarak bir topluluk

olarak zannediyorlar, görüyorlar. Bu yanlış. Çünkü ben gittiğimiz yerlerde de söylüyorum ama Arnavutluk'ta, Kosova'da, Makedonya'da işte bir miktar Karadağ'da da var; bütün bu coğrafyadaki toplam Arnavut sayısından çok daha fazla Arnavut Türkiye'de yaşıyor. Yine Karadağ'da biraz Makedonya'da var, Sırbistan'da Bosna Hersek'te yaşayan Boşnak'dan kat kat fazla Boşnak Türkiye'de yaşıyor. Türkiye'de yaşayan bütün vatandaşlarımızın kökeni ne olursa olsun onlarla aynı soydan gelen bütün bu coğrafyadaki insanlar bizim soydaşımızdır. Türkiye Arnavutların da Boşnakların da devletidir.

Şimdi tabii, gençler özellikle sizler için söyleyeceğim. Biz annemizi babamızı doğarken seçemiyoruz. Cenab-ı Hakk'ın takdiridir. Hangi şartlarda bir aileye düşeceğimizi de bilmiyoruz. Hangi coğrafyada hangi şehirde köyde doğacağımızı da bilmiyoruz. Bunlar Cenab-ı Hakk'ın takdiri. Biz inanıyoruz ki bu dünya bir imtihan dünyasıdır. İmtihanda da sorulan imkânlar herkese farklı farklı veriliyor. Başarı o imkânlar içerisinde içinde bulunan şartlar içerisinde elden gelen en iyisini yapmakla ölçülüyor. Bizi belli bir anne babanın yaratan belli şartlarda yaratan belli bir coğrafyada yaratan Cenab-ı Hakk'ın işlerinde hikmet sahibi olduğunu biliyoruz. Bir sebebi var. Bunların bir hikmeti var. Boşuna değil. Bu bakımdan bizim bulunduğumuz yerde bizim Türkiye'de sizin burada bu şartlar altında Cenab-ı Hakk'ın vermiş olduğu imkânlar içerisinde ama bunları en iyi şekilde değerlendirerek, kimliğinizi korumanız iyi bir Müslüman olarak yetişmeniz

yaşamanız ve mücadele etmeniz gerekiyor. İnancımız tabii dilimiz bizim kimliğimizi oluşturuyor ve bunlara sahip çıktığınız takdirde biz kendimiz olarak varlığımızı koruyoruz. Eğer başkaları gibi olursak bizi farklı kılan değerlere sahip çıkmazsak kaybolup gidiyoruz. Belki bir hayat yaşayacağız ama artık kimliğimizi kaybetmiş oluruz. Tarihte bunun çok örnekleri var. Mesela bazı Türk kavimleri vardır. Yine bu coğrafyalarda Balkanlarda yaşayan. Dillerini kaybetmişlerdir zaman içerisinde, inançlarını kaybetmişlerdir artık, onları ancak araştırmacı tarihçiler bir Türk kavmi olarak bulabiliyor. Normalde baktığınızda bir Türk kavmi olduklarına dair bir eser, bir işaret bulamıyorsunuz, kimliklerini kaybetmişler. Onun için şahıs ve topluluk olarak, toplum olarak biz kimliğimizle varız. Bu kimliğin de en önemli unsurları önce inancımız, sonra dilimiz. Tabii burada Karadağ'da etraftaki ülkelerle mukayese edildiğinde Boşnakların, Arnavutların, devletin kurucu unsurları olduğunu, anayasal haklarının bulunduğu ve bu ülkede farklı kültürel ve etnik kökenden insanların barış içerisinde yaşadığını görüyoruz. Rıfat Hoca bir mesajdan bahsetti size, herkese. Bizim tek mesajımız var, İnsanların barış içerisinde kendi inançlarına göre yaşayabilecekleri bir ortamı tesis edebilmek. Bizim dünyaya mesajımız bu. Bu bizim bugün için verdiğimiz bir mesaj değil. Tarih bu mesajın gerçekleştiği bir dönem. Yüzyıllarca geriye gittiğimizde, bu mesajı yaşadığımız yaşattığımızı tarih bize gösteriyor.

Osmanlı Devleti yüzyıllarca bu Balkan coğrafyasında hüküm sürmüş, buraları yönetmiş. Ama buralarda yaşayan insanlar hepsi kendi etnik kökenlerini, toplumlarını muhafaza etmişler, dillerini muhafaza etmişler, dinlerini muhafaza etmişler, ibadethaneleri yüzlerce yıl ayakta kalmış, onları kullanmışlar.

Osmanlı Devleti o zaman dünyanın en büyük gücü. Kurumları çok iyi çalışan, hâlâ tüm dünyanın önünde kalmaya çalıştığını çok iyi kurumlar, bilhassa eğitim kurumları olan bir devlet. İstese Balkan coğrafyasında Türkçe dışında hiçbir dil bırakmazdı. Bazı bölgelerde 300 yıl, bazı bölgelerde 400 yıl 500 yıldan bahsediyoruz, uzun bir tarihi dönem. Mesela Fransızlar, Cezayir'i, Tunus'u işgal etmişler. Bunların bağımsızlıkları, 20. yüzyılın ortalarında 1860'a doğru bağımsızlıklarını kazanmışlar. Yüzyıl yok bile yani ama şimdi daha yeni yeni Arapça'yla, kendi dilleriyle hemhal olmaya başladılar. Fransızca konuşmaya mecbur bırakılmışlar. Yani Fransa'nın 5-10 yılda 20 yılda yaptığını, Osmanlı Devleti 4 yüzyılda yapamaz mıydı bu coğrafyada, yapabilirdi. Ama yapmadı. Yine insanların, işte Afrika'da Hristiyanlığın yayılışı sürecine baktığımızda oradaki uygulamalara dair tarihte çok örnekler var. Dinlerini, yani insanların dinlerini değiştirmekten bahsediyorum. Osmanlı Devleti 300-400 yıl boyunca bu coğrafyada eğer bir zorlama yapmış olsaydı, bütün topluluklar hangi etnik kökenden olursa olsun hepsi Müslüman olurdu. Yine ibadethaneleri, kiliseleri, havraları, Yahudilerin ibadethanelerini yıksaydı onu engelleyebilecek bir güç var mıydı o tarihlerde, yoktu. Hatırlıyorsunuz,

Bosna Hersek'teki o soykırım yıllarında Bosna savaşında camilerin minarelerini hedef alan Osmanlı köprülerini hedef alan teröristler vardı. Yüzyıllarca bir süre içerisinde camiler dışındaki ibadethaneler yok edilebilirdi, edilmemiştir.

Biz o gün insanlar barış içerisinde yaşasınlar, kendi dinlerini, inançlarını, inançlarının dinlerinin gereklerini yerine getirsinler, kendi kültürlerini gelecek kuşaklara öğretsinler; biz bunu savunuyoruz, bu mesajı veriyoruz dünyaya. Biz bu dediklerimizi yüzyıllar boyunca zaten bulunduğumuz bütün coğrafyalarda yönettiğimiz bütün coğrafyalarda uygulamış, bunun örneklerini göstermişsiniz. Bunu güçlü olduğumuz zamanlarda da yapmışız.

Bu sebeple şunu söylemek istiyorum. Biz bir maddi imkânla bir devlet gücüyle değil, inandığımız değerlere olan güvenimizle bu değerlere olan bağlılığımızla bu değerlerin, bizi, insanlığımızı geliştiren ortaya çıkartan bir öze sahip olduğuna inandığımız için bu görüşleri savunuyoruz. Görüyorsunuz, birçok yerde Balkanlar da dahil Avrupa'nın birçok ülkesinde Osmanlı Devleti'yle eş zamanlı; Mesela işte İspanya'da, orada da Müslümanlar yüzyıllar boyunca yaşamışlar. Şimdi gittiğimizde camileri görebiliyor musunuz? Halbuki aşağı yukarı 700 yıldan fazla bir zaman orada Müslümanlar yaşamış, mutlaka eser kalması lazımdı.

Ama İstanbul da dahil olmak üzere bugün kiliseler var, havralar var. Çünkü biz bu dünyanın imtihan dünyası olduğunu, hesabının Allah tarafından öbür tarafta görüleceğine inanıyoruz. Hesabı burada görmek mümkün değil. Öyle bir yetkimiz yok? Bütün bunları bugün dünyanın ihtiyacı olan mesajın ne olduğunu, o mesajın sahibinin bizler olduğunu, bizim kültürümüzün, medeniyetimizin insanları olarak bizler olduğunu ifade etmek için söylüyorum. Artık dünya değişti. Hele o son yaşadığımız salgın süreci dünyaya yani bir tabir vardı, onu bakalım tercüme edebilirsen, şimdi uluslararası ilişkiler diplomasi alanında kullanıyorlar: Bağlantısallık. Yani ülkelerin toplum, halkların, insanların birbirine bağlı hatta bağımlı olması anlamında bunu kullanıyorlar. İnsanların birbirine bağımlılığı, ülkelerin, toplumların birbirine bağımlılığı o kadar gelişti ki. Artık işte dünyanın herhangi bir yerinde bir olay olduğunda haberimiz oluyor. Bir hastalık çıktığında kısa bir süre sonra hepimiz hastalığı diyoruz. Fakirlik olduğunda göç başlıyor. Hepimiz ondan zarar görüyoruz. Savaş çıkıyor, göç alıyor. Yani bizim yıllar önce böyle bir dünya ortada yokken vermiş olduğumuz "insanlar bir arada kendi kültürleri, inançları ve kendi kimliklerini muhafaza ederek bir arada barış içerisinde yaşasınlar" mesajını artık dünyanın bir mecburiyet hâlinde uygulamaya mecbur kalmış bir hâlde karşısında gördüğünü ifade etmek isterim. Onun için gençler, kimliğimize sahip çıkalım, inancımıza, dilimize sahip çıkalım. Öz güvenimizi muhafaza edelim. Biz inancımızla, kimliğimizle, özgüveni, kendimize güveni hak eden bir topluluğuz. Hazreti Ömer'in (r.a.) bir sözü var, kendi geçmişleriyle mevcut

Müslüman olduktan sonraki durumunu değerlendiren bir sözü, aramızda hocalar var yanlışım olursa söylersiniz: Biz vasıfsız bir topluluktuk, Allah bizi İslam'la aziz kıldı.

İşte bu özgüven bizim inancımıza, değerlerimize olan bağlılığımızın bize kazandıracağı bir özgüven. Bu özgüveni ifade ediyor bu söz. Artık başka bir dünyadayız. Bağlantısallığımız arttı, Türkiye'yle bağlarımız bağlantılarımız arttı. Cenab-ı Hak yeniden bizi birbirimizle tanıştırdı, kardeşliğimizi hatırladık ve birbirimize el uzatma imkânlarımız ortaya çıktı ve arttı. Ama şunu unutmayın, Türkiye'de yaşayan istisnasız 85 milyonun kalbinde sizlerin yeri var.

Bu 85 milyonun kalbi sürekli sizi hatırlıyordur bir kısmı belki günde bir sefer, bir kısmı haftada, bir kısmı ayda ama hatırlamayan yoktur onu bilin. Ama 85 milyonun kalbinde bu coğrafyanın insanını yeri var.

Daima sizlerle beraberiz. Allah muvaffak etsin, başarılar diliyorum. Biz her zaman sizin ihtiyaç olarak gördüğünüz ne varsa her şey ile yanınızdayız. Allah'a emanet.

2022

7 Ocak 2022 - "Doğumunun 75. Yılında Sadık Ahmet'i Anma Programı", Video Mesaj

Değerli hazirun; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından düzenlenen anma programı vesilesiyle, Batı Trakya Türkleri'ne mensup Yunanistan'daki kardeşlerimizin manevi önderi Türk'ün has evladı ve gürsesi merhum Sadık Ahmet'i doğumunun 75. yılında rahmet ve özlemle yad ediyorum. Batı Trakya Türkleri'nin Lozan Barış Anlaşması ile başlayan akabinde uluslararası anlaşmalarla sahip olduğu hak ve özgürlükleri yok sayan Yunanistan hükûmetinin, haksız ve hukuksuz politikalarını, hukuk temelinde bütün dünyaya duyuran Doktor Sadık Ahmet, Batı Trakyalı Türklerin uluslararası hukuka göre kazandığı ve sahip bulunduğu kollektif hakları yok saymaya çalışan zalimlere meydan okuyan bir yiğitti. Yunanistan'daki Türklerin ilk siyasi partisi, Dostluk, Eşitlik ve Barış Partisi'nin kurucusuydu. Batı Trakya Türkleri'nin medarı iftiharı Doktor Sadık Ahmet, Yunan parlamentosuna gönderilen ilk Türk milletvekili olarak Batı Trakya Türkleri'nin insan hakları ve

demokrasi sorunlarını bütün uluslararası platformlarda en yüksek sesle haykırmış çok önemli bir siyasetçiydi. İsmiyle müsemma, milletine sadıklı tescilli olan kahraman Sadık Ahmet'in davası şahsi olamayacak kadar insani ve hukuktan yanaydı. Kazanılmış hak ve hukukun tesisi için uluslararası zeminde milletinin haklarının iadesi ve kutsal insanlık onuru için er meydanına çıkan bir serdengeçti. Yunanistan'daki milletinin kazanılmış haklarını talep ettiği ve onların sesini dünyaya duyurduğu için onu şehadet makamına yükseltenler, esasen Sadık Ahmet'in davasının ateşini güçlendirmişlerdir. Sadık Ahmet'i Batı Trakya'daki Türklerin haklarını koruyan Lozan Barış Anlaşması'nın 72. yılında, 24 Temmuz 1995'te henüz 48 yaşındayken etkisiz hâle getirdiğini zannedenler, Dışişleri Bakanlığımıza her gelen resmî mektuba Doktor Sadık Ahmet Caddesi Ankara adresiyle onun adını ve davasının nakşettiğimizi bilsinler. Zulme uğrayan ve zalime karşı çıkan hakkın sesinin asla yere düşmediğini, bu topraklardan bir Sadık Ahmet gittiğinde binlerce Sadık Ahmet'in geldiğini bir kez daha görüyoruz. Çünkü Sadık Ahmet davası insanlık davasıdır, hak ve hukuk davasıdır, millet davasıdır. Cesaretin, millet olma şuurunun ve insanlık davasının sembolü olan Ahmetlerimizi toprağa düşürdüğünü zannedenler, açtığı yol ve tesis ettiği inancının sonsuz olduğunu bilmelidirler. "Şehitler için ölü demeyiniz" düsturunu yol edinmiş bir millet olarak Doktor Sadık Ahmet'in doğumunun 75. yılında bugün yanımızdaymış gibi onun sevdiği türküleri söylemeye devam edeceğiz. Gelecek nesiller, Sadık Ahmet gibi bir yiğide sahip olan bir milletin evladı olmaktan duyduğu onuru, kendilerinden sonra gelecek nesillere aktaracaklardır. Türk milletinin cesur ve has evlatlarından Sadık Ahmet'e, doğumunun 75. yılında Cenab-ı Hak'tan rahmet diliyorum. Onu özlemle ve minnetle anıyoruz. Ruhu şad mekanı cennet olsun.

16-18 Mayıs 2022 - EİTPA 3. Genel Kurul Konferansı, Bakü - Azerbaycan

Saygıdeğer parlamento başkanları, kıymetli parlamenterler, değerli katılımcılar, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi 3. Genel Kurul Konferansı çerçevesinde dost ve kardeş ülke Azerbaycan'ın güzel başkenti Bakü'de bulunmaktan ve siz değerli katılımcılarla bir arada olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi 3. Genel Kurul Konferansı'nın ülkelerimizin ve bölgemizin istikrarı ve kalkınması yolunda halklarımızın refahı ve huzuru için önemli bir mihenk taşı olmasını canı gönülden temenni ediyorum. Türkiye olarak bölgemizde istikrarın sağlanmasına, ekonomik ve sosyal kalkınmanın sürdürülebilir bir minvalde kök salmasına, bölgemizin bütün boyutlarıyla kalkınmasını teşvik edecek ekonomik entegrasyon ve iş birliği gayretlerine topyekun destek vermeye her zaman hazır olduğumuzu bir kere daha ifade etmek istiyorum. Türkiye olarak parlamentolar arası ilişkilerimizin güçlendirilmesine büyük önem veriyoruz. Parlamenter diplomasinin bölgesel

entegrasyon ve kalkınma yolundaki çalışmalara da önemli katkılar sağlayacağına inanıyoruz. Bu vesileyle bu konferansa ev sahipliği yapan ve bizi mükemmel bir şekilde misafir eden Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi Başkanı Sayın Sahibe Gafarova'ya en derin şükranlarımı sunuyorum. Konferansa katılım sağlayan bütün heyetlere katkılarından dolayı teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu arada ikinci konferansa dönem başkanlığı yapan Pakistan'a da sayın meclis başkanının şahsında teşekkür ediyorum.

Değerli meclis başkanları, kıymetli parlamenterler Coronavirüs salgını küresel düzeyde derin, sosyal, ekonomik, insani ve siyasi tahribatlara yol açmıştır. Salgın milyonlarca insanın hayatı, geçim kaynakları ve küresel ekonomi için büyük bir tehdit oldu ve olmaya da devam ediyor.

Salgın aynı zamanda hepimizin sağlığının, refahının ve mutluluğunun birbirine ne derecede bağlı olduğunu net bir şekilde göstererek, bütün insanlığın kader ortaklığı bilinciyle hareket etmesinin önemini bir kez daha ve çok açık bir şekilde ortaya koymuştur. Kısaca insanlığın selametini etkileyen sorunlarımızın ortak olduğunu anladığımız gibi, bunlara karşı üretilecek çözümlerin de ancak ve ancak müşterek bir yaklaşımla başarıya ulaşabileceğini kavramış olduk. Uluslararası dayanışma iş birliği ve koordinasyon tarihte hiç olmadığı kadar temel bir öncelik hâline gelmiştir. Bu zorlu süreç hiç kimseyi dışarıda bırakmadan çok daha etkin ve kapsayıcı bölgesel ve uluslararası bir iş birliğinin ve dayanışmanın gerekliliğini hepimize göstermiştir. Bu süreç aynı zamanda parlamentoların ve parlamenter diplomasinin de ne kadar önemli olduğunu ispatlamıştır. Salgınla mücadele için alınan kararların kanunlarla desteklenmesi, tedbirlerin sosyal yönlerinin gözetilmesi, mali kaynakların adil ve kırılgan toplum kesimlerinden başlayarak dağıtılmasına özen gösterilmesi zarureti artık net bir şekilde görülüyor ve konuşuluyor. Türkiye olarak salgınla mücadelede en başından beri çok taraflılığın önemini vurguluyoruz. Bu çerçevede Birleşmiş Milletler, G20, MIKTA, Dünya Sağlık Örgütü ve diğer uluslararası platformlardaki çalışmalara önemli katkılar sunduk. İş birliği ve dayanışma ruhuyla "ümitsizliğin ardından nice ümitler var, karanlığın ardında nice güneşler var" sloganıyla 161 ülke ve 112 uluslararası kuruluşa yardım ulaştırarak destek olduk. Salgın sürecinde ihtiyacı olan ülkelere gerek aşının gerekse diğer tıbbi malzemelerin temini için bütün imkânlarımızla çalışmaya devam ediyoruz.

Değerli katılımcılar, salgın hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeleri pek çok açıdan olumsuz şekilde etkiledi ve etkilemeye devam ediyor. Şimdiye kadar 520 milyondan fazla kişi virüse yakalandı ve yaklaşık 6.300.000 kişi hayatını kaybetti. Bunlar tabii kayıt altında olan bilgiler. Göç, işsizlik, aşırı yoksulluk ve açlık her

zamankinden daha güçlü bir tehdit hâline dönüştü. Adaletsizlik ve eşitsizlik sorunu salgınla birlikte daha da derinleşti. Ukrayna'daki savaşın da etkisiyle gıda güvenliği sorunu ve yükselen enerji fiyatları hâlihazırda ciddi bir risk hâline gelmiş durumdadır. Küresel salgının olumsuz yansımalarıyla mücadele ederken, tedarik zincirlerinin açık tutulması, yoksulluk ve açlık sorunlarıyla mücadeleye katkı sağlayacak ulaşım ve taşımacılık kanallarının işlerliliğinin korunması, ticaretin kolaylaştırılması ve bu amaçla gerekli altyapının inşa edilerek bölgemizde entegrasyonun güvenli ve istikrarlı bir şekilde tekamülü için daha güçlü ve kararlı adımlar atılmalıdır. Küresel tehditlerle etkin, dengeli, çok boyutlu ve kapsayıcı bir mücadele yürütülmesi önem taşımaktadır.

Bu noktada, mevcut uluslararası kuruluşların demokratik çoğulculuğu dönemin gerekliliklerine uygun ve karşı karşıya olduğumuz sorunlara çözüm üretebilecek bir reforma tabi tutularak sağlam bir yapıya kavuşturulmasına duyulan ihtiyaç açık bir şekilde kendisini göstermektedir. Dünün paradigmaları ile kurulan çifte standartları rutin hâline getiren ve belli bazı ülkelerin menfaatlerini merkeze alarak inşa edilen uluslararası kurum ve kuruluşların mevcut yapısıyla insanlığın günümüzde karşı karşıya kaldığı krizleri anlaması ve bu krizlere insani, vicdani, adil ve sürdürülebilir bir çözüm üretmesi mümkün değildir. Yeni dünyanın herkesi kucaklayan, herkesi anlayabilen ve herkesin derdiyle hemhal olabilecek anlayış ve donanıma sahip kurumlara ve politikalara ihtiyacı vardır. Bu noktada, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi üyeleri olarak bizim de çok yakın bir diyalog ve eşgüdüm hâlinde hareket ederek uluslararası sistemin ve kuruluşların günümüz meselelerine daha adil ve insani perspektiflerden yaklaşılabilmesi için mücadele vermeliyiz. Bunun için öncelikle kendi aramızdaki istişare mekanizmalarını ve işbirliği platformlarını daha etkin, kapsayıcı ve güçlü bir yapıya kavuşturmalıyız. Bölgemizdeki sorunlarla mücadele etmenin yolu, bu meseleleri küresel aktörlerin müdahalelerine terk etmekten ziyade, bölgesel kuruluşları etkin hâle getirmekten geçiyor. Zira küresel aktörler öncülüğünde gerçekleştirilen müdahaleleri bölgesel sorunlara çözüm sunması bir yana, problemleri daha da derinleştirdiği, daha fazla ölüme, acıya, gözyaşına, zorunlu göçe, zorla yerinden edilmelere, ekonomik ve toplumsal krizlere ve istikrarsızlığa yol açtığı açıkça ortadadır. Yakın coğrafyamız maalesef bu söylediklerimin örnekleriyle doludur. 20. ve 21. yüzyılda küresel aktörlerin insani değerlerden, erdemden, adaletten, hakkaniyetten, samimiyetten yoksun tamamen kendi çıkarlarını maksimize etme güdüsüyle emperyalist sömürü zihniyetiyle yaptıkları müdahalelerin hiç kimseye hiçbir bölgeye herhangi bir faydası olmamıştır. Bu müdahaleler hiçbir yere, hiçbir ülkeye istikrar, barış

ve huzur getirmemiştir. Bilakis mevcut sorunları daha da derinleştirmiştir. Yeni sorunların ve krizlerin vuku bulmasına ve bunların kalıcı bir şekilde yerleşmesine sebep olmuştur. Artık bundan bir ders çıkarmamız gerekmektedir. Tam da bu sebeple bölgemizdeki sorunları bölgenin gereklerine ve sahip olduğumuz ortak inanç ve kültürün değerlerine uygun olarak sömürü kültürü ve zihniyetine karşı durarak, hakkaniyet ilkesine göre kalıcı bir şekilde çözmemiz ve bunun için mücadele etmemiz hepimizin öncelikli vazifesi olmalıdır. Şüphesiz bu krizlerin en büyük mağduru bölge insanıdır, bizim halklarımızdır.

Bu krizlerin de müdahalelerin de en büyük maliyetini bizim insanlarımız ödemektedir. Bu bağlamda söz konusu sorunları çözecek olanlar da bu coğrafyanın evlatları, bizleriz. Bölgesel aktörlerdir, bölgesel kuruluşlardır. Bizler burada bu imkânlar üzerinde durmalı. Bunun için gayret sarf etmeliyiz. Libya'da, Irak'ta, Afganistan'da, Yemen'de ve daha birçok ülkede yaşanan insani krizlere merhem olunması, Filistin'de, Suriye'de, Arakan'da, Keşmir'de masum insanların maruz kaldığı şiddetin zulmün ve saldırıların durdurulması ve bu insanların acılarına sebebiyet verenlerin adalet önünde hesap vermeleri mutlaka sağlanmalıdır. Bunun için uluslararası kamuoyunda daha etkin bir mücadele sergilemenin yolu öncelikle kendi aramızda birliğin, dayanışmanın karşılıklı saygı ve güvenin tesis edilmesi ve uluslararası platformlarda ahenk içerisinde hareket edilmesidir. Bu anlattıklarımın en yakın ve canlı örneği, Azerbaycan'ın öz topraklarının Ermenistan tarafından işgal edilmesi sürecinde yaşayanlardır. Ermenistan'ın Azerbaycan toprakları olan Karabağ'da işgalci olduğu birçok uluslararası platformda kabul ve tescil edilmiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, birçok defa Ermenistan'ın işgalci olduğunu ifade eden kararlar almıştır. İşgalin sona erdirilmesi ve Azerbaycan topraklarının azat edilmesi için Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Minsk Grubu oluşturulmuş; Amerika Birleşik Devletleri, Rusya ve Fransa'nın eş başkanı olduğu bu grup çalışmalar yapmıştır. Bu grubun ne zaman kurulduğunu da size söyleyeyim, 1992. Yani tam 30 yıl dünyanın etkili devletlerinin oluşturduğu bir mekanizma, Azerbaycan'ın işgal altındaki toprakları ile alakalı olarak Ermenistan'la yaşadığı sorunu çözmemiştir. Bir sorunun 30 yıl çözülmemesi ve hâlâ sözüm ona çözüm ekibinin görevinin başında olması ortada esasen bir çözüm iradesinin olmadığını göstermekte midir? Uluslararası kuruluşların, bölge dışı ülkelerin bölgemizdeki sorunlarla alakalı yaklaşımları, sorun çözmek yerine sorunları kullanma ve derinleştirme kendi çıkarlarına alet etme niyetlerinin en güzel göstergesi en güzel örneği Azerbaycan'ın 30 yıl boyunca yaşadığı sorundur. Nihayet Azerbaycan

44 gün süren vatan muharebesi ile işgal altındaki topraklarını bizzat azat etmiş, kurtarmıştır. Burada bu vesileyle kahraman kardeş Azerbaycan halkını ve değerli lideri Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev'i tekrar tebrik ediyorum. Bu süreçte Türkiye olarak her şart altında kardeş Azerbaycan'ın yanında yer aldık. Daima haklı davasında destekçi olduk. Bundan sonra da destekçi olmaya devam edeceğiz. Evet, Karabağ, Azerbaycan'dır. Türkiye olarak Azerbaycan'ın sadece dost ve kardeş bir ülke olduğu için destekledik. Azerbaycan tarih hem de hukuken haklı olduğu için de onu destekledik. Haklı bir davayı, savunuyorlardı, öz topraklarının bağımsızlığı için mücadele ediyorlardı. Ama bir sebep daha var. Ermenistan'ın tutumu sadece 2 ülke arasında bir mesele olmaktan çıkmıştı. Bölge barışını ve barışın istikrarını da tehdit eder hâle gelmişti. Barıştan ve barışın istikrarından yana olmak, bu sorunun çözümüyle getirilmemesini icap ettiriyor. Bölge barışı için makul insaflı, adil bir anlaşma sağlanması, barış için birlikte çalışılmasını da gerekli kılıyor. Bu sebeple komşu ülkeler ve bölge ülkeleri arasında barış görüşmelerini daima destekledik. Bölge ülkeleri olarak kardeş ülkeler olarak sadece kendi aramızda değil, bütün bölgede ve çok büyük bir coğrafyada barış ve istikrara katkı sağlayacak Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi'ni kurumsallaştırmak ve güçlendirmek mecburiyetindeyiz bunun için.

Değerli parlamenterler, her fırsatta ve her platformda dikkat çekmeye gayret ettiğim, bugün karşı karşıya kaldığımız küresel göç olgusu bütün insanlığın ortak meselesidir. Ülkelerin bu noktada kısa vadeli menfaatlerden veya sığ politik hesaplardan uzak durarak ayrımcılığa ve ırkçılığa tevessül etmeden etik değerleri merkeze alarak samimiyetle ve adil bir şekilde sorumluluk almaları şarttır. Bu hususta bütün insanlığa, özellikle soruna kaynaklık eden politikaların faillerine, sömürgecilere, dünyayı yağmalayanlara, talan ve tahrip edenlere, insanların yerlerini ve yurtlarını yaşanmaz hâle getirenlere büyük mesuliyet düşmektedir. İnsanlığa karşı olan borçlarını ifa etmek, öncelikle bu devletlerin sorumluluğundadır. Zorunlu göç ve mülteci krizi gibi problemlerin adil ve kalıcı bir şekilde çözüme kavuşturulabilmesi için küresel bir yaklaşımın zaruri olduğu da açıktır. Türkiye olarak bu konuyu uluslararası toplumun gündeminde tutmaya azami özen gösteriyoruz. Küresel güvenliğin, barışın ve kalkınmanın ancak bütün insanlığın huzur ve refahı ile sağlanabileceğine inanıyoruz. İnsani diplomasiyi uluslararası iş birliğini ve sürdürülebilir çözüm arayışlarının merkezi olarak bütün imkânlarımızı seferber ederek, bu problemin bütün insanlığın faydasına olacak bir şekilde çözüme kavuşturulması için gayret ediyoruz. Bu bağlamda 20 ve 21 Haziran tarihlerinde İstanbul'da parlamentolar arası birlik üyesi ülkelerin meclis

başkanları ve beraberlerindeki heyetlerin katılımıyla göç konulu bir konferansa ev sahipliği yapacağız inşallah. Buradan siz değerli parlamento başkanlarına ve heyetlerininizi tertip edeceğimiz göç konferansına davet etmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum. Değerli parlamenterler, sözlerimi tamamlamadan önce konferansımızın düzenlenmesindeki eşsiz gayretlerinden dolayı Azerbaycan Milli Meclis Başkanı Sayın Sahibe Gafarova ve milli meclis görevlileri başta olmak üzere kardeş Azerbaycan makamlarına, katılımcı ülkelere Türkiye Büyük Millet Meclisi adına şükranlarımı sunuyorum. Konferansımızın, bölgemizin her bakımdan kalkınması, istikrarı halklarımızın refahı, barışı ve huzuru yolunda sahip olduğumuz büyük potansiyelin bir an önce hayata geçirilmesi noktasında yol gösterici olmasını temenni ediyorum. En yakın zamanda tekrar görüşebilmek ümidiyle parlamentodaki çalışmalarınızda başarılar diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Allah'a emanet olun.

2 Haziran 2022 - VII. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Bakü - Azerbaycan

Azerbaycan Milli Meclis Başkanı, mevkidaşım, Sayın Prof. Dr. Sahibe Gafarova. Azerbaycan Cumhuriyeti Tahsil Nazırı Sayın Emin Emrullayev. Kıymetli büyükelçimiz, milletvekillerimiz, değerli rektörler, değerli akademisyenler, yerel yönetimlerimizin kıymetli başkanları Türkiye'den ve çok değerli hocalarımız, akademisyenler, kıymetli misafirler. Gönül coğrafyamızın Bâd-ı Kübrası yani büyük rüzgarı Bakü'de 3 gün boyunca 7. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi vesilesiyle bir aradayız. Hepinizi sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum.

Bâd-ı Kübra'nın barış ve kardeşlik rüzgarlarının batıdan doğuya bütün gönül coğrafyamızın üstüne esmesini Allah'tan niyaz ediyorum. Türk kültür dünyasının farklı bölgelerinden kongreye iştirak eden akademi dünyasının değerli bilim insanlarıyla burada bir arada bulunmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Değerli katılımcılar, uluslararası sosyal bilimler kongresi daha evvel ait olduğumuz medeniyet dairesinin sembol şehirlerinde; Malaga'da, Kudüs'te,

Buhara'da, Romanya'da, Üsküp'te ve son olarak Ankara'da yapılmıştı. Bugün Bakü'de gerçekleşen akademik buluşmanın gelenekselleşerek devam edecek engin ruhunu şu an benim gibi sizlerin de hissettiğini düşünüyorum. Bu birlik ruhunun mutluluğunu yaşıyorum. Devam etmesini canı gönülden niyaz ediyorum. Yedinci uluslararası sosyal bilimler kongresi, Türkiye Cumhuriyeti Azerbaycan Cumhuriyeti parlamentolarının himayesinde tertiplenmiş bulunmaktadır.

Bu akademik toplantının arka planı oluşumundaki ilk fikri burada ifade etmek isterim. Çok kıymetli Meclis Başkanı Sayın Sahibe Gafarova, Eylül 2020'de Türkiye'yi ziyaret etmişti. Bizde bir âdet vardır. Üst makamlara seçilenler ilk ziyaretlerini Azerbaycan'a yaparlar. Azerbaycan'da da aynı şekilde ilk ziyaretlerini Türkiye'ye yaparlar. İlk ziyareti vesilesiyle Türkiye'de görüşmeler yapmıştık. O görüşmelerin birisinde İstanbul'da, Uluslararası Balkan Üniversitesi rektörü Mehmet Bey'le karşılaştık. Tabii Mehmet Bey, bu uluslararası sosyal bilimler kongrelerini tertip heyetinin başında yer alıyor. Onu görünce aklıma gelmişti. Sayın Başkan'la da paylaşmıştım. Bu sosyal bilimler kongrelerinden bir tanesini de Azerbaycan'da yapalım diye. Arkasından vatan muharebesi başladı. O esnada devam ederken ekim sanıyorum 18 veya 19 Ekim 2020'de biz buraya ziyarette bulunmuştuk. Bakü'ye ve ardından Gence'ye gitmiştik. Orada da aynı şekilde bunun ne kadar lüzumlu olduğunu tekrar anlamıştık. Arkadaşlarımızla da paylaşmıştı. Şunun için; tabii bizim arzumuz Azerbaycan'ın haklı davası uluslararası toplum tarafından da bilinmesi, şüphesiz herkes kendi kanaatine serbest oluşturabilir, yorumlara değerlendirmelere, kanaatlere bir itirazımız olmaz ama doğru bilgi ile bu kanaatlerin oluşması lazım. Dolayısıyla hem medyadaki bilgilendirmeler haber anlamında hem de akademik dünyanın dikkatinin ilgisinin buraya bu konuya Karabağ meselesine çekilmesi noktasında böyle bir uluslararası toplantının çok faydalı olacağını düşündük. Tabii daha sonra salgın süreci içerisinde bunu kısa bir zaman içerisinde gerçekleştirme imkânı olmadı. Nihayet bugüne kısmet, bugün başlayıp 4 Haziran'a kadar devam edecek olan bu toplantılar özellikle Karabağ meselesine burada olan bitenlere, akademik kamuoyunun dünya akademik kamuoyunun dikkatini teksif etmesi bakımından da faydalı olacaktır. Buralardaki müzakerelerin, tebliğlerin sunulacak olan bildirilerin kitaplaşması gerçekleşecek inşallah. Farklı dillerde ve çok geniş bir katılım söz konusu. 20 farklı ülkeden katılım var, akademisyenler düzeyinde. Toplamda da 100'ün üzerinde üniversiteden hocalarımız var, öğretim üyeleri var. İlk ilan edildiği tarihten itibaren süresi içerisinde 3 binin üzerinde tebliğ başvurusu oldu. Bunlar değerlendirildi. Sanıyorum 741 tebliğ burada bu toplantı için kabul edildi.

Değerli arkadaşlar, tabii daha önce de sosyal bilimler kongrelerini yaptık. Bu kongrenin de çok faydalı verimli sonuçları olacağına inanıyorum. Aramızda Türkiye'den birçok üniversitemizden rektörlerimiz var. Yine bu sürece destek veren yerel yönetimlerden Türkiye'den birçok kurumumuz var. Birçok kişi var. Hepsine huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Azerbaycan Diplomatik Akademi Üniversitesi ve Kuzey Makedonya Üsküp Uluslararası Balkan Üniversitesi öncülüğünde, üniversitelerimizin hepsinin katılımı, iş birliğiyle gerçekleşen kongrenin hayırlı olmasını, hayırlı neticeler vermesini Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. Bizleri Bakü'de misafirperverliğiyle karşılayan ağırlayan kongrenin Bakü'deki tertibini organize eden Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclis Başkanı Sahibe Gafarova'ya katkılar için şahsım ve akademi dünyamız adına teşekkür ediyorum.

Azerbaycan Diplomatik Akademi Üniversitesi, ADA Üniversitesi kısaltmasıyla ifade ettiğimiz üniversite ve Kuzey Makedonya Üsküp Uluslararası Balkan Üniversitesi ortak iş birliğiyle ortaya çıkacak bilimsel veriler, karşılıklı kültür etkileşimlerinin milletimizi ortak duygu ve şuur etrafında birleştirilmesini temenni ediyorum. Değerli arkadaşlar, ben de akademisyen kökenli olduğum için aslında akademi dünyasındaki gelişmelerin çalışmalarını, siyaseti, sosyal hayatı, değişimi, diplomatik ilişkileri, birçok şeyi ne kadar derinden ve uzun vadeli bir

şekilde etkilediğini biliyorum, takip ediyorum. Tabii bilgi bir güç. Doğru bilgi bir güçtür, aynı zamanda bilgi bir cesarettir. Eğer sorunlarla konularla ilgili gerçek manada ve sağlam bilgiye ve yeterli derecede kifayet edecek miktarda bilgiye sahipseniz çok güçlü ve çok cesur olursunuz. Bugün bizim ihtiyacımız olan en önemli şey bu akademik çalışmalar ve bu akademik çalışmaların bilhassa sosyal bilimler alanında, yönetim ve siyasetle doğru ilişkisini kurmak bu ilişkiyi doğru bir zamanlamayla kurmak çok önemli.

Türkiye'de de vaktiyle üniversitelerimiz birçok konuyla ilgili şüphesiz her zaman üniversitelerde çalışma olurdu ama Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilgisini yoğunlaştırdığı alanlarda ve gerçekten ihtiyacı olan alanlarda akademik çalışmalar pek yapılmazdı. Bir kopukluk söz konusuydu ama son 20 yıldır Türkiye'de üniversitelerimizdeki gelişmelerde yapılan çalışmaların bilhassa, siyasetin ve yönetimin de istifadesine sunulacak şekilde, zamanlaması da buna uygun olacak şekilde gerçekleşmeye başladığını sevinerek görüyorum. Biz bu konu dahil olmak üzere Doğu Akdeniz ile ilgili Kafkaslardaki gelişmelerle ilgili birden fazla akademik toplantıyı da Türkiye Büyük Millet Meclisi himayesinde gerçekleştirdik bu geçtiğimiz süre içerisinde. 2020 Eylül-Ekiminden Ocak 2021'de Ankara'da ve İstanbul'daki önemli üniversitelerimizden akademisyenlerimizin katılımıyla. Bunların çok faydalı sonuçlar olduğunu, ufuk açıcı olduğunu burada ifade etmek isterim. Şüphesiz bu akademik çalışmaların Türkiye ve Azerbaycan gibi tek millet iki devlet dediğimiz bir yakınlık, bir iş birliği içerisinde bulunan 2 ülke akademisyenlerin öncülüğünde yapılması da çok önemli. Akademik dünyadaki yakınlaşmaların muharefelerin karşılıklı olarak birbirini tanımanın çok büyük faydaları hasıl olacaktır. Akademisyenlerimiz bilir, biraz bir muhit işidir, ortam işidir. Bu ortamı sadece ayrı ayrı münferit ortamları olarak değil de Türkiye ve Azerbaycan muhiti olarak bir arada değerlendirmenin de ayrı bir önemi var. Ayrıca ben bu toplantının bu kadar çok akademisyen arkadaşımızın üniversiteden rektörlerimizin bulunduğu bu toplantının Azerbaycan-Türkiye arasında tahsil alanında yapılan işlere ve gelişmelere de bir zemin teşkil edeceğini tabiri caizse bir start vereceğini düşünüyorum. Doğrusu Türkiye ile Azerbaycan arasında bu kadar yakın münasebetler varken yine Şuşa Beyannamesi bir uluslararası anlaşmaya dönüştü. Parlamentolarında bunu uygun bulduk. Kanunlarla bunu yürürlüğe koyduk. Orada bu yakınlaşmaya zemin teşkil eden çok güçlü ifadeler hükümler var. Türkiye ile Azerbaycan arasında üniversite düzeyinde ve diğer eğitim kurumları düzeyinde birlikte atılacak adımlar çok önemli ve bunların süratle gerçekleştirilmesi lazım. Biliyorsunuz, çok uzun zamanlar ayrı kaldık. Çok uzun yıllar ayrı kaldık. Mecburen, şartların bizi sevki ile bu aradaki boşluğu da dolduracak adımları süratle atmamız lazım. Sadece sözde kalmaması lazım bu

gayretlerin. Birçok yerde dile getiriyoruz. Ben de birçok defalar geldim. Birçok konuyla ilgili konuşmalar yaptık ama bu sözlerin, konuşmaların hayatta somut müşahhas karşılığının da hızlıca süratle ortaya çıkması lazım. Bu bakımdan ben bir Türkiye Azerbaycan ortak üniversitesinin bir an önce hayata geçirilmesini, hatta önümüzdeki öğretim yılında öğretime başlamasını çok önemli buluyorum. Hazır Tahsil Nazırımız da buradayken bunu ifade etmek isterim. Bu toplantı belki buna da vesile olacak. Karşılıklı olarak akademisyenlerin değişimi yine öğrencilerin karşılıklı olarak değişimi suretiyle gençlerimiz arasında özellikle tahsilli gençlerimiz arasında 2 ülkeyi daha yakından tanıyacak insanların bulunması, bizim bu ilişkilerimizi çok daha sağlam, köklü ve geleceğe yürüme bakımından çok daha etkili hâle getirecektir. Bu bakımdan bu toplantıyı bu anlamı itibarıyla da çok kıymetli buluyorum.

Değerli arkadaşlar, daha evvelce birçok kongreler yapıldı. Bilimsel çalışmalar, uluslararası düzeydeki yayınlarla hem üniversiteler hem de ülkeler arasındaki iş birliğine büyük katkılar sundu. Kısaca temas etmiştim. Ocak ayında Türkiye Büyük Millet Meclisinin ev sahipliğinde İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi ile birlikte oldukça zengin, içerikli ve istifadeli olan Güney Kafkasya'da göç, güç dengeleri ve Karabağ sorunu sempozyumu gerçekleştirmiştik. Ortak kültür taşıyıcıları olarak akademisyenlerimizin ürettiği bilimsel çalışmalar, bilim dünyamızda azami derecede katkı vermektedir. Bugün burada bulunan farklı ülkelerden akademisyenlerimiz sosyal bilimlerin bütün alanlarında Karabağ ortak temalı çalışmalarını sunacaklar. Dost ve kardeş tek millet iki devlet telakkisi ile gördüğümüz Azerbaycan'ın 28 yıl işgal altında kalan Karabağ topraklarının özgürlüğüne kavuştuğu şanlı zaferin ikinci yılını idrak ettiği, salgın sonrası günlerde bugünlerde tamamı Karabağ olması çok isabetli ve yerinde olmuştur. Karabağ yaralarını sararken Karabağ'ın kültür beldesi Şuşa'nın yaşadığı acıları ve zafer sonrası mutluluklarını kelimelerle resmetmeye geldiniz hepiniz. Yaklaşık 30 yıl boyunca devam eden bu işgal, verilen şehitler; Şuşa'da, Fuzuli'de yaşananlar, koca bir yürek yangını olan Hocalı katliamı ve daha nice saldırılar, sosyal bilimler alanındaki akademisyenlerimizin ele alacağı boyutlarla ortaya koyulacaktır. Bağrına saplanan hançeri, çekip çıkaran sabır ve zaferin mücessem timsali Dağlık Karabağ şimdi yaralarını sarmaya başladı. Acılarını anlatmaya ise henüz yeni yeni başlıyor. Bu sebeple sosyal beşeri ve idari bilimler; eğitim bilimleri, filoloji, güzel sanatlar, hukuk, ilahiyat aklınıza gelecek her branştan akademisyeni 28 yıl vatanı işgal edilmiş Karabağlı kardeşlerimizi her boyutuyla ele almaya ihtiyacı var. Tarihçilere, edebiyatçılara, psikologlara, coğrafi ve stratejik uzmanlara, hatta bu acıların temelinde var olan Dağlık Karabağ'ın zenginliklerini talan edenleri bizlere anlatacak ekonomi uzmanlarına ihtiyacımız var. Bin yıllardır yaşadığı toprakları

gasp edilen bir gece ansızın topluca katledilen kundaklarında uyuyan bebekler ve yaşlılar var. Sevdiklerine yaktıkları ağıtlar, şiirler, hikâyelerle göç yollarında ömür tüketmiş, vatanından ayrılan ve gurbet acısıyla hasretlik çekenlerin öykülere, romanlara işlenen ızdırapları var. Savaş ve göç sonrası tarihe, edebiyata güzel sanatlara yansıyan Dağlık Karabağ, 28 yıllık esaretin ve acının ortaya çıkardıklarını, değerli sosyal bilim akademisyenlerin gözünden görmeye, değerlendirmeye ihtiyacımız var. Onların bilimsel çalışmalarıyla bütün dünyaya yaşananların boyutlarını haykırmaya, ilan etmeye devam edeceğiz. Bilim insanlarımız tebliğler sonrası üzerine konuştukları Karabağ'ın Azerbaycan'ın tarihî, kültürel ve dinî mekânlarını gezecekler görecekler. Azerbaycan ve Karabağ havzasının savaş sonrası durumuyla ilgili kanaatlerini değerlendirmek üzere dikkatlice son durumlarını gözleyecekler. Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ben de şahsen gelmeden önce Şuşa'yla ilgili özellikle Fuzuli ile ilgili bir şeyler biliyorduk. Bildiğimizi düşünüyorduk, ilk ziyaretimizde Sahibe Hanım'la o zaman Pakistan Milli Meclis Başkanı da vardı; tabii kara yoluyla Bakü'den Şuşa'ya gittik. Fuzuli'yi de görmek istiyoruz. Dönüşte yapacağız dediler. Şuşa'dan dönerken bir yerde durduk, ben de arkadaşlara dedim "ya Fuzuli görmek istiyoruz biz" diye. Dediler ki "Fuzuli burası." Tabii bir şehir bekliyoruz. Yani binalar insan olmasa da en azından binalar yollar bir şehir ortada bir şehir yok bir harabe. Bazı büyük kıymetli abidevi binaların bir duvarı kalmış, birisinin bir sütunu kalmış falan her yer yıkılmış harabe hâline getirilmiş bir yer. Mesela Fuzuli ile ilgili görmesen şehirle ilgili gerçek manada bir kanaate sahip olmam mümkün değil. Buraların görülmesinde ve hakikaten medeni dünyaya kendilerini mazlum olarak tanıtmaya çalışanların ne kadar zalim, ne kadar gaddar, ne kadar tahripkâr, ne kadar insanlık ve medeniyet düşmanı, kültür düşmanı olduklarının anlatılması gösterilmesi lazım ama bunu önce anlamak lazım.

Akademisyenlerimizin, bu bakımdan buraları görmesinde çok büyük faydalar var. Yani bir konuyu sadece kâğıtlar üzerinden cümleler yazılar üzerinden öğrenmek başka bir şey. Bizzat görerek orayı öğrenmek başka bir şey. Bu bakımdan çok büyük faydası olacak. Buraları görmesinin de akademisyenlerimizin. Sunulacak bilimsel çalışmalardan sonra yapılacak kültürel ziyaretlerin ayrıca bu anlamda yeni çalışmalara zemin teşkil etmesi ve uluslararası yayın hayatında dikkat çekmesi bakımından da bu ziyaretler çok önemli. Ayrıca bunların basılması çok önemli. Zaten basımı yapılıyor. Bir an önce hızlıca basılmasından büyük fayda mülahaza ediyorum. Bunu tekrar ifade etmek isterim.

Değerli arkadaşlar, katılımcılar en doğuda Asya steplerinde ata yurdumuzdan batıya Adriyatik'e kadar soydaşlarımızın yaşamayı tercih ettiği coğrafyalarda tarihî olarak birbirimizden ayrı gibi görünsek de Selçuklular Osmanlılar döneminde de Türk dünyası birbirini daima yakından takip etmiştir. Bizden

önceki münevver önderlerden aktarılan tarih şuurunu eski daima hatırlayarak bütün Türk dünyasındaki aydınlarla dünya konjonktüründe uygun şekilde Türk dünyasının rabıtası için en iyi şekilde değerlendirme yoluna gitmeliyiz. Her şeyin bir vakti, bir zamanı var. Bu vakti bu zamanı ve imkânları değerlendirmemiz ve hızlıca değerlendirmemiz gerekiyor. Lisanımız buradaki en önemli kalkanımızdır. Dilinden ve kültüründen taviz veren her millet yok olmaya mahkumdur. Tarihi olaylar bir silsile şeklinde geç de olsa yavaş yavaş bütün dünyayı etkiler. Fransız ihtilalinin akabinde yaşanan sanayi devrimi şüphesiz az sayıda etkilemiştir. Kafkas, Kırım ve Kazan'da başlayan milliyetçilik hareketleri Türkiye dışında ilk olarak Azerbaycan'da başlamıştır. Tarihimizde Türk dünyasının birlik ve beraberliğinin sağlanması yönünden Türk münevverlerin birbirini takip etme süreci, birbiriyle kültür ve edebiyat yoluyla bağlantı kurma çabaları çok önemlidir, çok kıymetlidir. Kırımlı Gaspıralı İsmail Bey, farklı coğrafyalarda büyük bir Türk kitlesinin parça parça yaşadığını ve bu kitlenin ilim ve medeniyetçe diğer milletlere nazaran o tarihleri itibariyle geri kaldığını toparlanmamız gerektiğini vurgular. Türk dünyasının eğitimi her şeyin önüne koyması gerektiğini ifade eder. Dünyasına bıraktığı "dilde fikirde işte birlik" sloganı hâlâ herkes tarafından bilinen ve kullanılan bir ifadedir. Cumhuriyet döneminde Türkçe yeniden canlanmış bütün dünya Türklerinin ortak bir alfabede buluşması için çalışmalar yapılmıştır. Dil birliğine ulaşma yolunda eğitimin önemini iyi bilen münevverlerimizin gayretleri belki yavaş ancak bugün ortak alfabede epeyce yol kat ederek devam ediyor. Türk Devletleri Teşkilatı Birliğimiz faaliyetlerine devam ediyor. Binlerce yıl önceye dayanan soy ve kültür kardeşliğimiz, dayanışmamız her alanda devam edecektir inşallah.

Değerli katılımcılar, dünyayı kendi şahsi zenginlikleri ve çıkarları için dizayn eden hayat anlayışlarını bütün dünyaya dayatan batı egemenliğinin tasallutu altındaki insanlık her geçen gün yeni ve ağır sorunlarla karşı karşıya. Batı'nın ve iş birlikçilerinin binlerce yıldır pek çok coğrafyada barış ve esenlik içinde yaşayan insanların arasına nifak tohumları ekerek onları can kaygısına düşüp sahip oldukları zenginliklere çökme davranışlarını biliyoruz. Bunlar sıcak savaş sonrası hâlâ bitmeyen soğuk savaş yöntemlerinin devamıdır. Namertçe ve sinsice faaliyetlerle insanları ve devletleri parçalama eylemleridir. Burada bulunan tarihçilerimizin muhtemelen tebliğleri olacaktır, Dağlık Karabağ'da insanımıza reva görülen durum, zengin kaynakları olan diğer coğrafyalarda da pek çok zaman sahnelenmiştir. Senelerce köpüren Filistin, Kıbrıs, Karabağ meseleleri aslında çözülmek istense bir günde çözülecek meselelerdir. Batı tarafından çözüm için oluşturulan bütün platformlar, işte Minsk Grubu gibi eş başkanları gibi sadece süreci çözümsüzlüğe ve bataklığa saplanmak gayretlerinden ibarettir.

Değerli arkadaşlar, bütün irili ufaklı İslam ülkelerinin iç sorunları tarihin her döneminde vardı. Sadece İslam ülkelerinde değil, çok daha fazlası; Avrupa ve

Amerika tarihinde şedit şekilde vardı. Ne doğu ne de Asya batılılar kadar birbiriyle ağır savaşlar yapmamıştır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nda toplam 100 milyonun üstünde insanı batılılar birbirlerinden öldürmüşlerdir. Binlerce yıllık kadim coğrafyalardaki küçük çekişmeleri, sürekli kaşıyanlar sinsice bu coğrafyalarda emellerine ulaşmak için dikkatleri dağıtıyorlar. Ermenistan'ın Karabağ'da yaptıkları sadece Azerbaycan'ın değil, savaş suçları bağlamında uluslararası hukukun da bir konusudur. Ancak şunu daha çok açıklıkla eklemek isterim, Türkiye sadece Azerbaycan'a kayıtsız şartsız destek vermesinin sebeplerinden biri, kardeşliğimiz, dostluğumuz değil aynı zamanda. Azerbaycan'ın haklı bir davayı savunuyor olmasıdır. Kafkasya'da kalıcı barışın tesisi için kardeşlerimizin haklı davasına destek vermeye Türkiye olarak her zaman Azerbaycan'ın yanında olmaya, yanında durmaya devam edeceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Azerbaycan'ın sevinci bizim sevincimiz kederi bizim kaderimizdir, Azerbaycan bizim kardeşimizdir" sözünü tekrarlayarak, merhum Haydar Aliyev'in "biz bir millet 2 devletiz. Bu bizim dostluğumuzun, kardeşliğimizin manasını, mazmununu teşkil eder" ifadelerini gönlümüzün en mutena köşelerinde nakş ettiğimizi belirtmek ister. Tekrar hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Toplantıların hayırlı olmasını, faydalı sonuçlar vermesini Allah'tan niyaz ediyorum. Sağ olun.

24 Haziran 2022 - TÜRKPA 11. Genel Kurul Toplantısı, Kırgızistan

Teşekkür ederim çok değerli meclis başkanları, sayın başkan vekilleri, değerli milletvekilleri, kıymetli misafirler, Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi TÜRKPA 11. Genel Kurulu vesilesiyle sizlerle bir arada bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Türk halklarının temsilcileri olarak Türk Dünyasının ortak geleceği için yaptığımız çalışmaları ele almak ve ileriye taşımak üzere bugün bir araya gelmiş bulunuyoruz. Genel Kurul toplantımızın hayırlı olmasını dileyerek, sizleri saygıyla selamlıyorum. Sizlere Türkiye'den başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere bütün Türk halkından selamlar ve muhabbetler getirdim. Öncelikle TÜRKPA'ya katkıları için dönem başkanlığını tamamlayan Kazakistan'a ve dönem başkanı Sayın Yerlan Koşanov'a teşekkürlerimi sunuyorum. Yeni dönem başkanımız kıymetli dostum Sayın Talant Mamıtov'a da görevinde başarılar diliyorum. Yürekten inanıyorum ki Kırgızistan'ın dönem başkanlığında TÜRKPA'nın başarılı çalışmaları hız kesmeden devam edecektir. TÜRKPA'nın 11. Genel Kurul toplantısına ev sahipliği

yaparak Orta Asya'nın muhteşem güzellikleri arasında özel bir yere sahip olan Isık Göl kenarında bizleri buluşturan Kırgız Cumhuriyeti Jogorku Keneş'ine içten teşekkürlerimi sunuyorum. Bizler Kırgızistan'da kendimizi misafir saymıyoruz ata yurdumuza, dedelerimizin topraklarına döndüğümüzü hissediyoruz. Bir önceki Genel Kurulumuzda Kazakistan'ın Türkistan şehrinde bir araya gelmiştik. O günkü en büyük sevincimiz Azerbaycan topraklarının düşman işgalinden kurtarılmış olmasaydı görüyoruz ki bir elin parmakları gibi aynı kökten gelen devletlerimiz tek yumruk olduğundan gücünü katlamaktadır. Bizler tek yumruk oldukça her türlü sorunun üstesinden gelebiliriz. Birlik olmanın beraber hareket etmenin sağlayacağı manevi ve maddi gücün farkında olmalıyız. Bu bakımdan devletimiz arasındaki ulaştırma ağlarını güçlendirmenin de özel önem taşıdığına inanıyorum. Uluslararası Doğu Batı Orta Koridoru ve Hazar geçişli Azerbaycan Nahçıvan Bağlantısı gibi adımlarla birbirimize daha sıkı bağlanmanız, ülkelerimizin ticaret, ulaşım ve üretim merkezleri olarak yükselmesinin önünü açacak ülkelerimizi birbirine daha da yakınlaştıracaktır.

Diğer taraftan güçlendirilecek birçok iş birliği alanı söz konusu birçok alanda sahip olduğumuz potansiyel mevcut seviyenin çok çok üzerinde. Ticaret, ekonomi, sağlık, eğitim, kültür, turizm, savunma sanayi ve daha birçok alanda kat edebileceğimiz çok mesafeler var. Yine güvenlik ve terörle mücadele konusunda da daha yakın ve somut iş birliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Yeri gelmişken bir konuya değinmek istiyorum. Malumunuz 15 Temmuz 2016'da Türkiye'de Fetullahçı Terör Örgütü paralel devlet yapılanması, hain bir darbe ve işgal girişiminde bulunmuştur. Bu hain darbe girişiminde bulunan Fetullahçı Terör Örgütü eğitim ve hizmet kisvesi altında kavramlarımızı ve değerlerimizi suiistimal etmiş, gizli emelleri uğruna gençlerin inanç, duygu ve zihin dünyalarına ifsat etmiş bir terör örgütüdür. Bu örgüt, bazı büyük ülkelerin istihbarat teşkilatlarının bir aparatı bir maşası olarak çalışan yeni jenerasyon bir terör örgütüdür. Bu örgüt maalesef Türkiye dışında bazı dost ve kardeş ülkelerde de faaliyetlerde bulunmaktadır. Terör örgütü sadece Türkiye için bir tehdit değildir. Faaliyette bulunduğu bütün ülkelerde sosyal, toplumsal barış, bürokrasi, demokrasi ve ulusal güvenlik için çok ciddi bir tehdittir. Dolayısıyla din ve eğitimi, sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumlarını emellerine ulaşmak için bir maske olarak kullanan şiddet ve istismar aracına dönüştüren bu ihanet şebekesi karşısında hepimizin tayakkuzda tedbirli ve iş birliği içerisinde olmamız gerekir. 2016'daki darbeye taşınmışlar sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisimize de kendi uçaklarımızdan 3 bomba atmışlardı. Bu bombaları atan uçakların hain pilotlarına, talimatların masum çocukların emanet edildiği, okulların, kolejlerin müdür ve öğretmenleri tarafından verildiği,

telsiz kayıtlarında mahkemeler tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu ihanet şebekesinin görünür faaliyetleri sizi yanıltmamalıdır. Biz Türkiye olarak vatandaşlarımızın hayatına, demokrasimize, istiklal ve istikbalimize kasteden bu hain Fetullahçı Terör Örgütü yapılanmasına karşı ülke içinde mücadelemizin sonuna yaklaşırken dünyanın her yerinde bu yapıyı yok edene kadar mücadelemizi sürdüreceğiz. Bu bir devlet kararıdır, bir devlet kararıdır. Kıymetli kardeşlerim bugün dünyamızın maruz kaldığı küresel ölçekte belirsizlikler doğuran, savaş, iç karışıklıklar, göç hareketleri, terörizm, iklim değişikliği, doğal kaynakların tükenmesi, çevre kirliliği gibi karmaşık sorunlarla karşı karşıyayız. Küresel ve bölgesel sorunların çözümünde çok sesliliğe her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulsa da uluslararası camiada güçlü olanın yüksek çıkan sesi çoğu zaman haklı sesleri bastırmaktadır. Herhangi bir krizle karşı karşıya kalışını da insanı ikincilleştiren ve araçsallaştıran uluslararası sistem, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve İslam düşmanlığı gibi hastalıklı fikirlerin esaretine giriyor. Bununla birlikte küreselleşmenin getirdiği kültürel aşınma ve yok oluş karşısında kendini koruma amaçlı yerel ve bölgesel hareketler her geçen gün güç kazanmaktadır. Son yıllarda küresel salgın süreciyle büyüyen iktisadi sorunlar ve devam eden çalkantılar oluşturduğu istikrarsızlık ile bizleri daha yakın bir iş birliği ve daha sıkı bir dayanışmaya teşvik etmektedir. Esasen uluslararası sistemle içinde bulunduğun tıkanıklıkları aşmak için böyle bir sese Türk Devletlerinin sesine ihtiyaç duymaktadır. Türk Devletleri insanı merkeze alan köklü bir medeniyetin temsilcisidir. Bizler tarih boyunca istişareyi öncelemiş bir yönetim anlayışının mirasçılarıyız geniş coğrafyalarda farklı kimlikleri bir araya ulaşabilmiş bir devlet tecrübesinin taşıyıcısı olan Türk Devletleri, bugün uluslararası sistemde yeni bir söz söylemek, yeni bir yaklaşım geliştirmek için büyük bir potansiyele ve birikime sahiptir.

Türk Devletleri olarak kuvvetli mevcudiyetimizle uluslararası sistemi çifte standarttan arındırılmış ve adalet temelinde bir yapıya kavuşturmak için gayret göstermeliyiz. Hâlihazırda ve yakın gelecekte uluslararası sistemin ve demokrasilerin yeni bir görünüm ve işleyiş kazanması kaçınılmazdır. Türk Dünyası kendi kurumlarını daha kuşatıcı ve ilerici bir yaklaşımla sahiplenirse demokrasi yolunda gelişmiş ülkeler olarak adledilen ülkelerin de önüne geçebiliriz. Bu bağlamda parlamentolarımıza çok önemli görevler düşüyor ve parlamenter diplomasi ön plana çıkıyor. Değerli katılımcılar, bu anlayışla 11. Genel Kurulumuzun konu başlığının Parlamenter Diplomasi ile Güven ve İşbirliğinin Güçlendirilmesi olarak belirlenmesini çok isabetli buluyorum. 21. yüzyılın yükselen değerlerinden parlamenter diplomasi farklı konuların esnek biçimde ve çok sesli olarak ele alınmasına imkân veriyor. Yasama organları üzerinden devletler arası ilişkilere katkı sağlayan parlamenter diplomasi, güven inşası ve iş birliğinin

geliştirilmesi için sağlam bir zemin sunmaktadır. TÜRKPA üyesi ülkeler olarak parlamenter diplomasinin bütün imkânlarını kullanarak ortak gündem, hedef ve menfaatlerimizi hayata geçirecek yöntemle usuller ve faaliyetlere yoğunlaşmamız gerektiği kanaatindeyim. Bağımsız Türk Devletleri arasında çok taraflı ilişkilerin kurumsal organlarını oluşturan kuruluşlar arasında TÜRKPA meclisler arası ilişkileri, ileriye taşımak gibi özgün bir görev ile farklı bir konuma sahiptir. TÜRKPA'nın istikrarlı ve üretken seyri 2008 yılında ne kadar doğru bir karara imza atıldığını gösteriyor.

TÜRKPA'nın örnek bir uluslararası kuruluş olarak düzenli çalışmalarının son safhası olarak 5 yıllık 2023-2028 yol haritası belgesinin hazırlanmasını da çok kıymetli buluyorum. Faaliyetlerimizin kurumsallaşması adına bu girişimin hayırlı olmasını diliyorum. Özbekistan'ın da TÜRKPA'ya katılım sürecinin sonuçlanmasıyla TÜRKPA daha güçlü bir uluslararası kuruluş hâline gelecektir. Aynı şekilde Türkmenistan'ın da TÜRKPA'nın faaliyetlerine gözlemci olarak katılması önemlidir. Bu vesileyle bugün TÜRKPA genel kurulunda ilk kez bizlerle birlikte bulunan Türkmenistan temsilcilerine hassaten hoş geldiniz demek istiyorum. Gelecekte inşallah bu masanın etrafında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de gözlemci veya özel bir statüyle yer almasını arzu ediyoruz. Önümüzdeki 2023 yılı hem TÜRKPA hem de Türkiye için önemli yıl dönümlerine karşılık gelmektedir. TÜRKPA'nın 15. ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılını idrak edeceğimiz bu dönüm noktasında TÜRKPA'nın genel kurulunda Türkiye'nin ev sahipliği yapacak olmasından ayrıca memnuniyet duyuyoruz. Türk halklarında muhterem temsilcileri şüphesiz parlak bir geleceği ve zengin bir potansiyeli olan kendi kurumlarımızı güçlendirerek ilerletme yüzyılın inşası için vazgeçilmez bir süreçtir. Bugün gelinen noktada bu anlayışın bir tezahürü olarak bu kuruluşları yeni bir safhaya taşıyoruz. Kardeşlik ruhuna uygun biçimde geçtiğimiz yıl Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Keneşi Türk Devletleri Teşkilatı olarak yeniden adlandırılmıştır. Şimdi TÜRKPA'nın ismindeki Türk Dili konuşan ülkeler ifadesinin Türk Devletleri olarak değiştirilmesi gündemimizde. Bu vesileyle kuruluşumuzun isminin Türk Devletleri Parlamentoları asamble yerine meclis, kurul veya birlik kelimelerini önermiştim onu belki daha sonraki genel kurulda herhalde nihai karara bağlayacağız değiştirilmesini burada gerçekleştireceğiz. Alınacak kararın TÜRKPA çerçevesinde ortaya koyduğumuz dayanışma ve yakın iş birliğini daha iyi yansıyacağına inanıyorum. Değerli kardeşlerim, bugün burada Tanrı Dağlarının gölgesinde aynı atanın evlatları olarak aynı çatının altında bir masanın etrafında bir araya gelmekten duyduğum memnuniyeti bir kez daha sizlerle paylaşmak isterim. İstişarelerimizin hayırlı olmasını diliyorum. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

24 Ekim 2022 - Kırım Platformu I. Parlamenter Zirvesi, Hırvatistan

Teşekkür ediyorum. Ukrayna Parlamentosu Başkanı Sayın Stefanchuk, Hırvatistan Meclisi Başkanı Sayın Jandrokovic, kıymetli katılımcılar, hanımefendiler, beyefendiler, Kırım Platformu Birinci Parlamenter Zirvesi vesilesiyle sizlerle bir arada olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Kırım Platformu'nun Parlamento ayağının bu zirveyle birlikte işler hâle gelmesinin Kırım konusunda vermek istediğimiz mesajın kuvvetlenmesini ve çabalarımızın pekiştirilmesini sağlayacağına inanıyor, ev sahipliği için Hırvatistan'a teşekkür ediyorum. Türkiye Kırım Platformu'nun teşkilini en başından beri desteklemiş, geçtiğimiz yıl Ağustos ayında düzenlenen kuruluş zirvesinin ardından bu yılki çevrimiçi zirveye de en üst düzeyli katılım sağlamıştır. Bu yaklaşımın temelinde Türkiye'nin Kırım ve ilhak altındaki diğer bölgeler dahil Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne sarsılmaz desteği yatmaktadır. Kırım ayrıca soydaşlarımız Kırım Tatarlarının ana vatanıdır. Konu stratejik tarihi ve ekonomik boyutu bir kenara bizim için bu yanıyla da büyük önem arz etmektedir. Zira Kırım Tatarları da diğer tüm halklar gibi kendi

yurtlarında hür ve güvenli bir şekilde yaşamayı hak etmektedir. Türkiye, Kırım'ın ilhakını tanımamıştır ve tanımayacaktır. Ukrayna'ya ve Kırım Tatarlarına gerek ikili, gerekse çok taraflı platformlarda desteğini sürdürecektir. Birleşmiş Milletlerde her yıl ele alınan Kırım konulu tasarılara ortak sunucu olmamız bunun en somut göstergelerinden biridir. Ancak bildiğiniz üzere Birleşmiş Milletler önündeki hiçbir ciddi soruna çözüm bulamadığı gibi mevcut soruna da çözüm geliştiremiyor. Bu durum Türkiye olarak her zaman ve her zeminde dünya beşten büyüktür ifadesiyle vurguladığımız uluslararası kuruluşlardaki esaslı reform ihtiyacının da çok açık bir göstergesidir.

Diğer yandan başta Kırım Tatar Milli Meclisi Başkan Yardımcısı Neriman Celal olmak üzere Kırım'da özgürlüklerinden mahrum edilen bütün soydaşlarımızın durumu da yakından takip ettiğimiz konular arasındadır. Adı geçenlerin en kısa zamanda serbest bırakılmalarını temenni ediyoruz. Platformun parlamentolar arasında tesis edeceği iş birliği sayesinde büyük önem verdiğimiz bu konularda dünya kamuoyunda farkındalık oluşturulması mümkün olabilecektir. Bugün kabul edilen ortak bildiriyi de desteklemek suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak platform çatısı altında yürütülecek çalışmalara katkıda bulunmaya hazır olduğumuzu beyan etmek isterim. Değerli katılımcılar malumunuz Ukrayna'daki savaş, Rusya tarafından 30 Eylül'de alınan ilhak kararıyla yeni bir aşamaya geçmiştir. Türkiye Kırımda olduğu gibi Donetsk, Luhansk, Zaporijya ve Herson'un ihlakını da tanımamaktadır. Bu tasarruflar bizim nezdimizde yok hükmündedir. Uluslararası hukuka aykırı bu adımları reddettiğimizi bu vesileyle de burada bir daha kayda geçirmek isterim. 24 Şubat'tan bu yana devam eden savaşta 10 binlerce Ukraynalı hayatını kaybetti. Milyonlarca insan yerlerinden oldu ve Ukrayna'nın pek çok şehri ciddi yıkıma uğradı. Savaş en çok bölgemizi etkilemektedir şüphesiz. Bununla birlikte savaşın küresel faturası da her geçen gün ağırlaşmaktadır. Her zaman vurguladığımız üzere bu savaşın kazananı olmayacaktır. Biz bir yandan savaşın başından beri Ukrayna'ya maddi manevi her türlü desteği sağlarken bir yandan da çatışmaların, Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü temel alan, adil bir barışla bir an evvel sona erdirilmesini arzu ediyoruz. Ukrayna'nın haklı mücadelesini desteklerken diplomasinin günah keçisi yapılmaması, şartlar el verdiğinde de bu çatışmanın diplomasiyle sonlandırılmasına hazır olunması çağrısında bulunuyoruz. Müzakere taviz vermek değildir. Sahadaki kazanımları masada avantaja çevirmek mümkündür.

Sayın Cumhurbaşkanımızın da her vesileyle söyledikleri üzere bu yolda Türkiye olarak arabuluculuk yapma girişimlerimizi sürdüreceğiz. Değerli katılımcılar bu vesileyle uluslararası hukukun ve hukuka saygı ve riayetin önemine bir daha

dikkat çekmek isterim. Uluslararası hukuk, kendini güçlü hisseden devletlerin delip geçtiği, güçsüz devletlerin ise uymaya mecbur olduğu bir örümcek ağı değildir. Eğer kendini güçlü sanan devletler kendi çıkarları için başka ülkeleri ve halkları ateşe atmaktan, dünyayı kan ve gözyaşına boğmaktan kaçınmıyorlarsa ortada uluslararası hukuk kalmaz ve herkes gücü yettiği kadar hukuku ihlal etmeyi kendisi için bir hak olarak görmeye başlar. Dünya barışı ve uluslararası güvenlik hukukla, hukuka saygı ve riayet ile, adil bir uluslararası düzenle mümkündür. Devletlerin egemen eşitliğine dayanan insanı esas alan yeni bir anlayış mümkündür ve dünya barışı için elzemdir. Yegane çıkış yolu da budur. Konuşmamı bitirirken Kırım Platformu olarak parlamentolar düzeyinde yaptığımız bu toplantının düzenlenmesinde emeği geçenlere takdirlerimi sunuyor, Kırım'ın haklı davasının er geç amacına ulaşacağına olan inancımla bütün katılımcılara teşekkür ediyorum.

14 Kasım 2022 - "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Giden Yol" Belgesel Filminin Tanıtım Töreni, Lefkoşa - KKTC

Saygıdeğer Cumhurbaşkanı, değerli Meclis Başkanı, kıymetli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler, sizleri en kalbi duygularımla selamlıyorum. Bu anlamlı günde sizlerle bir arada bulunmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Sizlere başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere Türkiye'deki bütün kardeşlerimizin selam ve sevgilerini getirdim. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanının 39. yıl dönümü etkinliklerine Sayın Cumhurbaşkanımızı temsilen katılmak üzere yaptığımız ziyarete böyle anlamlı bir etkinlikle başlıyor olmaktan da ayrıca memnuniyet duyuyorum. Öncelikle sözlerime dün Taksim'de İstiklal Caddesi'nde meydana gelen hain terör saldırısını lanetleyerek başlamak istiyorum. Hain saldırıda vefat eden kardeşlerimize Cenab-ı Hak'tan rahmet yaralananlara da acil şifalar diliyorum milletimizin başı sağ olsun. Türkiye büyük mücadelelerle büyük zorluklarla çarpışarak bugünlere geldi aşmadığımız zorluk yoktur, aşamayacağımız güçlük de yoktur. Maruz kaldığımız ihaneti, hainleri, kuklaları, kuklacıları iyi tanıyor, iyi biliyoruz. Devletimiz bu hain saldırının

cezasını vermeye her zaman muktedirdir. Türkiye'yi huzursuz etmek isteyenler kendileri de asla huzur bulamayacaktır. Sayın Cumhurbaşkanı değerli arkadaşlar az sonra bir özetini izleyeceğimiz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine Giden Yol filminin hazırlanmasında emeği geçen bütün kurum ve kuruluşların Bahçeşehir Üniversitesi'ni, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığını, Dışişleri Bakanlığımızı elbette Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti makamlarına hem burada hem Türkiye'de destek veren bütün yetkilileri canı gönülden tebrik ediyorum. Bu tür çalışmalara devam ederek Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bekasına Kıbrıs Türkünün selametine hizmet etmeye gayret göstereceklerine inanıyorum.

Değerli misafirler Kıbrıs bizim için hem bir yar hem de bir yaradır. Kıbrıs bizde kanlı muallim Şehit Pilot Cengiz Topel'in, Binbaşı Nihat'ın masum ailesinin ve nice vatan evladının acı yarasıdır. Kıbrıs bize Hazreti Peygamber Aleyhisselamın süt teyzesi, Hala Sultan'ın, Kıbrıs Fatihi İkinci Selim Han ve hocası Lala Mustafa Paşa'nın Kıbrıs Türk halkının bağımsızlık mücadelesinin liderleri Doktor Fazıl Küçük ve Rauf Denktaş'ın, mücahitlerin ve nice şehitlerin emanetidir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne giden yolun ne kadar engebeli, ne kadar dolambaçlı olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Bu devletin ve halkın bugünlere gelmesinde nasıl kan gözyaşı ve alın teri döküldüğünü de biliyoruz. Kıbrıs Türkü'nün mücadelesi ve tarih bunu bize defalarca göstermiştir ki Türk milleti esaret altında yaşayamaz bağımsızlığından ve vatanından asla vazgeçmez. Dünya bunu Kıbrıs Türkü'nün onurlu duruşuyla bir kez daha çok yakından görmüştür. Hamdolsun ki bu topraklarda sancak yere düşmemiş ezan sesi dindirilememiştir. Aksini savunanlara ve tahavvül edenlere, duygularımıza tercüman olan kıymetli halk ozanımız Âşık Mahzuni Şerif'in şu sözleriyle seslenmek isterim. "Siz de sizin güvendiklerinizde bizi yalnız İzmir'de değil, Çanakkale'de iyi hatırlarlar anlarsınız bunu bu millet kırk milyon başıyla tek bir vücuttur ya var, ya yok oluncaya kadar insan özgürlüğü uğrunda tarihî görevini yapacaktır. Selam bayrağına sarılıp imanlara gömülen Yüce Türk Milletinin Şehitlerine."

Değerli katılımcılar, Kıbrıs Türkü'nün mücadelesi bitmemiştir yarım asırdan fazla bir süredir eşitlik ve adalet mücadelesi veren siz Kıbrıslı kardeşlerimiz bugün hâlen bu mücadeleyi sürdürmektesiniz. Bu süreçte Türkiye de, Adada ve Doğu Akdeniz'de Ada'nın ve bölgenin huzuru ve barışı için çok gayret gösterdi çok emek verdi yapıcı öneriler getirdi, istikrarı ve iş birliğini önceledi. Birleşmiş Milletlerin çabalarına destek verdi iyi niyetli yaklaşımlarını destekledi. Kıbrıslı kardeşlerimiz çözüm için her türlü gayreti göstermiştir ve ortaya hep güçlü bir irade koymuştur. Rum tarafının ve Yunanistan'ın adımı ise uzatılan barış elini itmek olmuştur,

istikrarı ve iş birliğini baltalamak olmuştur. Eşitlik temelinde bir çözümü reddetmek olmuştur. Türk'ün hakkını hiçe saymak olmuştur, çözüm yolunu hep tıkamışlardır. Çünkü çözümü samimi olarak hiçbir zaman asla istememişlerdir. Bölgedeki zenginlikleri Adanın zenginliklerini bu Adanın öz evladı olanlardan esirgemeye çalışmışlardır. Adeta Adadaki ve bölgedeki hayat hakkımızı yok saymışlar arkalarına aldıkları güçlere güvenerek şımarıklıklarından hiçbir zaman vazgeçmişlerdir. Bizler ise Adada kalıcı bir çözüm için samimiyetle ve daima uğraştık Kıbrıs Türkü her zaman kalıcı bir çözümün yanında oldu. Ama Rum tarafı kendisine gösterilen sahte gülücükler sahte vaatlere kanarak çözümü hep elinin tersiyle itmiştir. Bugün hâlen Rum tarafından 1974 öncesi katliamlarının özlemini çekenler, katilleri kutsayanlar bulunuyor. Kıbrıs Türkü'ne karşı soykırım arzusunu sürdürenler bulunuyor. Ama bu düşünceler içinde olanlara yanlış hesapların ve kendilerini sıkıntıya sokacak hülyaların peşinde olmamalarını tavsiye ediyorum, Kıbrıs Türk halkı şehitlerinin kanıyla, canıyla, hayatıyla bedel ödemiştir ve her bir ferdinin fedakârlığıyla kurduğu bu devletten asla vazgeçmeyecektir. Türk halkı Kıbrıs'ta azınlık olmayı, haklarından vazgeçmeyi veya Rum tarafının tahakkümü altına girmeyi asla ve asla hiçbir şekilde bir lahza olsun, kabul etmedi etmez ve bundan sonra da kabul etmeyecektir.

Bu hususstaki kararlılığı sorgulayanlar da hüsrana uğramaya mahkûmdur. Bu husus net olarak böyle bilinmelidir. Günümüz medeni dünyasıyla asla bağdaşmayan insanlık ve hukuk dışı engellemelere ve mevcut statükonun Rumlar tarafından ilanihaye sürdürülmesine yönelik çabalara asla izin vermeyeceğimizi bir kez daha burada vurgulamak istiyorum. Bu noktada bugün artık şu gerçek ayan beyan bir şekilde ortaya çıkmıştır ki Kıbrıs'ta çözüm ancak eşit ve egemen iki devlet ile mümkün olacaktır. Bu yoldan dönmeyeceğiz adanın asli unsuru olan Kıbrıs Türkünün kendi vatanında azınlık yapılmasına hiçbir zaman izin vermeyeceğiz. Kıbrıs Türk halkının Kıbrıslı Rumlar kadar egemen eşit olduğunu bütün dünyaya kabul ettireceğiz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın da birçok farklı platformda tekrarla altını çizdiği üzere artık bizim için Kuzey Kıbrıs, Güney Kıbrıs yoktur sadece ve sadece bağımsız, eşit ve egemen iki devlet vardır. Bu noktada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türk Devletleri Teşkilatı'nda gözlemci üye statüsü elde etmesi, anayasal adıyla uluslararası bir teşkilatın parçası olması haklı davamızda muzafferiyetimiz için milat niteliğinde bir aşamanın geçilmesi anlamına geliyor. Bu karar bizim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması için sürdürdüğümüz çabalarımız da motivasyonumuzu da arttıracaktır. Artık Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti adına Adanın gerçekliklerini izah eden Türk Milletinin her bir ferdi, daha güçlü, daha yüksek sesle ve daha özgüvenli bir şekilde konuşacaktır. Ayrıca herkes şu gerçeği de açık bir şekilde bilmeli ve her daim hatırlanmalıdır ki, Kıbrıs davasının sahibi Türk Milletinin tamamıdır, Türk Milletinin her bir ferdidir.

Sayın Cumhurbaşkanı, değerli arkadaşlar, binlerce yıllık tarihimizde bizi bir millet yapan şey, sayısız merhalelerde aynı değerler etrafında birleşmemiz dil, inanç, kültür, sanat, tarih ve kader birlikteliğimiz ile ortak bir paydada biz olmamızdır. Bizi millet yapan en önemli şey, milletimizin her ferdinin daha beşikte kazanmaya başladığı, mezara kadar da sahip olduğu sarsılmaz millî şuurdur. Binlerce yıllık tarihimizden damıtılan Hoca Ahmet Yesevi'ler, Yunus Emre'ler, Mevlana'lar, Hacı Bektaşi Veli'lerin ilmek ilmek işlediği bu millî şuuru, Türk milletinin kendine duyduğu en derin güvenin kaynağıdır. Millî şuur evlatlarımızın, Türk milletinin varlığı, birliği, bekası için kendisine düşen vazifeleri bilmesi, milletin ortak değerler manzumesinin fertlerde ete kemiğe bürünmesidir. İşte bu kuvvetli şuur devletlerimizi ayakta tutan fırtınalı dönemlerde istikametimizi kaybetmemizi sağlayan asli unsurdur. Rahmetli Cemil Meriç'in de söylediği gibi siyaset dünyasının pusulası, şuurdur tarih şuuru, milliyet şuuru, kişilik şuurudur. Adalet ve eşitlik mücadelesinin hâlen devam ettiği günümüzde, Kıbrıs Türkü'nün pusulasız kalması, pusulasız hareket etmesi asla düşünülemez. Kıbrıs'ta ortaya koyulacak güçlü bir millî şuur ve birlik, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin haklı ve meşru davasında

muzaffer olması için vazgeçilmez bir unsur olarak karşımızda durmaktadır. Bu noktada tarih eğitiminin millî şuur inşasında en önemli unsur olduğunu söylemek gerekir. Tarih eğitiminin de sadece okullardaki öğretim araçlarıyla değil, kültür ve sanat faaliyetleriyle belki de daha etkin olarak gerçekleştiğini hepimiz biliyoruz. Bu itibarla, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine Giden Yol belgeselini Kıbrıs Türkü'nün millî şuurunun ve birliğinin daha da güçlenmesi bağlamında önemli bir çalışma olarak addediyorum. Bugün birlikte lansmanını yaptığımız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine Giden Yol gibi filmlerin, özellikle gelişen teknolojiden sosyal medyadaki yeniliklerden faydalanarak hazırlanacak projelerin çabalarımız da bize çok büyük destek olacağına inanıyorum. Bu kıymetli eserde emeği geçen herkesi tekrar tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum. Sayın Cumhurbaşkanı değerli arkadaşlar son olarak egemenlik ve özgürlük mücadelesinin kadim neferleri Kıbrıs Türkü'nün ebedi sesleri önderleri Merhum Doktor Fazıl Küçük ve kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş'ı saygıyla anıyorum. Sözlerime Fazıl Küçük'ün de son derece net bir şekilde altını çizdiği şekilde nihayet vermek istiyorum. "Bu davayı kazanmak artık bizim için bir onur meselesi olmuştur. Büyük Türk Milletinin kanını taşıyan biz yüzbinlerce Türk ne bugün ne de yarın atıldığımız ve and içtiğimiz bu zorlu uğraştan gerileyecek değiliz." Bu duygu ve düşüncelerle Cumhuriyet Bayramı'nızı şimdiden tebrik ediyor, aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum kahraman, mücahit ve gazilerimizi şükranla anıyorum. Hürmetlerimle…

14 Kasım 2022 - Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 39. Kuruluş Yıl Dönümü Törenleri, Lefkoşa - KKTC

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Sayın Cumhurbaşkanı, değerli Kıbrıs Türk'ü kardeşlerim, hanımefendiler, beyefendiler. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 39'uncu kuruluş yıl dönümünün heyecanını sizlerle birlikte yaşamaktan şahsen ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı temsilen aranızda bulunmaktan büyük bir mutluluk ve onur duyuyorum. Sizlere başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere anavatandaki 85 milyon kardeşinizin Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün değerli üyelerinin ve kalplerinizin ortak attığı gönül memleketinizin selam ve sevgilerini getirdim. Cumhuriyet Bayramımız kutlu olsun. Sayın Cumhurbaşkanı, değerli kardeşlerim sözlerime pazar günü Taksim'de İstiklal Caddesi'nde meydana gelen hain terör saldırısını lanetleyerek başlamak istiyorum. Sizlerin de bu acıyı en derinden hissettiğinizi biliyorum. Hain saldırıda vefat eden kardeşlerimize Allah'tan rahmet, yaralananlara da acil şifalar diliyorum. Milletimizin başı sağ olsun, Türkiye Büyük mücadelelerle, büyük zorluklarla çarpışarak bugünlere geldi. Açmadığımız zorluk

yoktur, aşamayacağımız zorluk da yoktur. Maruz kaldığımız ihaneti, hainleri, kuklaları, kuklacıları iyi tanıyor ve iyi biliyoruz. Devletimiz bu hain saldırının cezasını her yol ve yöntemle vermeye her zaman muktedirdir. Türkiye'yi huzursuz etmek isteyenler kendilerine asla huzur bulamayacaklardır. Türkiye'yi kimse yolundan alıkoyamayacaktır. Türkiye bölgesinde ve dünyada barış ve huzurun teminatı olmaya devam edecektir. Gelecek yüzyıl Türkiye yüzyılı olacaktır.

Sayın Cumhurbaşkanı, değerli kardeşlerim ilham kaynaklarıyla dolu şanlı tarihimizde şüphesiz Kıbrıs Türklerinin müstesna bir yeri vardır. Bu toprakların kadim sahibi Kıbrıs Türk halkının uğradığı zulümler karşısında gösterdiği mücadele azmi, inanç, vatan ve millet bağlılığı her türlü takdirin üstündedir. Tarih, Türk milletinin esaret altında asla yaşamayacağını, vatanından ve bağımsızlığından asla vazgeçmeyeceğini, Kıbrıs Türkü'nün onurlu mücadelesiyle bir kez daha görmüştür. Nice kahraman Mehmetçik ve Mücahit bu uğurda şahadet mertebesine erişmiş ya istiklal ya ölüm diyerek Kıbrıs Türk halkının bağımsızlığını korumuştur. Şükürler olsun ki sancak hiçbir zaman yere düşmemiş ezan sesi hiçbir zaman dinmemiştir. Tam 39 yıl önce bugün ilan edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kıbrıs Türk halkının çatısı altında huzurla yaşayacağı egemenlik sembolü olarak dünya sahnesindeki yerini almıştır. Egemenlik hak ve hukuk yolunda gecesini gündüzüne katarak mücadele eden hiçbir fedakârlıktan geri durmayan başta Doktor Fazıl Küçük ve kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş'ı 1974'te bütün zorluk ve dış baskılara rağmen biz aslında savaş için değil, barış için yalnız Türklere değil, Rumlara da barış getirmek için Adaya gidiyoruz diyerek barış harekatının müjdesini veren Başbakan Bülent Ecevit'i. Ve bu harekatın gerçekleşmesi için iradesini ve kararlılığını en güçlü şekilde ortaya koyarak milletimiz tarafından Mücahit olarak anılan Merhum Profesör Doktor Necmettin Erbakan'ı ve Kıbrıs Türk halkının var olma mücadelesinde emeği geçen şahadete yükselen Mehmetçik ve Mücahitlerimizi rahmet ve minnetle yad ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı. Değerli kardeşlerim, Türkiye olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile birlikte Kıbrıs meselesinin adil kapsamlı ve sürdürülebilir bir çözüme kavuşturulması, Doğu Akdeniz bölgesinde barış ve istikrarın hakim olması için on yıllardır yoğun bir çaba sarf ediyoruz. 1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin anayasal düzenini 1963 yılında yıkan Rumlar Türklere yıllarca zulmetmiş muhteşem eşit haklarının gasp etmeye kalkışmışlardır. Kadın, çocuk, genç, yaşlı demeden sistematik katliamlarla Kıbrıs Türk halkının Adada azınlık statüsüne düşürmek için uğraşmışlardır. Bugünkü Rusya-Ukrayna sorununda etkili ve çözüme yönelik bir varlık gösteremeyen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi başta olmak üzere uluslararası kurumlar, aldığı kararlarla Rumları çözümsüzlüğe

teşvik etmiş, onları cesaretlendirmiştir. Rumlar on yıllarca çözümsüzlüğü elde bir kazanç sayarak, müzakereleri sonuçsuz bırakmış oyalama taktikleriyle boşuna zaman tüketilmesine yol açmıştır. Onlarca sonuçsuz süreç denendikten sonra hâlâ çıkmaz sokaklarda sonuçsuz olduğu baştan belli süreçlerde zaman harcamak akıl kârı değildir. Gelinen noktada da öncelikle Kıbrıs Türk halkının 1960 yılında teyit edilen müktesep egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsünün kabul ve tescil edilmesi bir temel esas olarak, karşımıza çıkmaktadır. Ancak bundan sonra iki devletin kendi aralarındaki iş birliğini müzakere etmesi mümkün olacaktır. Bu yönde bir çözümün sadece Adada değil, Doğu Akdeniz bölgesindeki iş birliğine de katkı sağlayacağı açıktır. Cumhurbaşkanı Sayın Ersin Tatar'ın 2021 yılının Nisan ayında Cenevre'de bu anlayışla sunduğu yapıcı ve gerçekçi önerisine Türkiye olarak tam destek verdiğimizi bir kez daha ifade etmek istiyorum. Ne yazık ki bu önerinin sunulmasından bu yana geçen bir buçuk yılda Kıbrıs Türk halkının müktesep haklarının tesciline yönelik bir adım muhataplar tarafından atılabilmiş değildir. Kıbrıs meselesini on yıllarca Kıbrıs Türküne verdiği sözleri tutmayan Annan Planı'nda olduğu gibi süreçte olumlu tutum ortaya koyan Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni değil de plana karşı çıkan Rumları mükâfatlandıran çözümsüzlüğü ve haksızlıkları cesaretlendiren uluslararası kuruluşların ve Rumların insafına bırakmayacağız. Elbette her şeyin çaresi var. Yürüyeceğimiz başka yollar var. Yeni bir paradigma ile yola devam ediyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımız, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda açıkça vurguladığı üzere Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini artık tanımalıdır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması Kıbrıs meselesindeki kör düğümü çözecektir. Bu doğrultuda Dışişleri Bakanlığımız başta olmak üzere bütün kurum ve kuruluşlarımızda gece gündüz demeden çalışıyoruz. Haklı davamızı var gücümüzle savunuyoruz. Her parlamenter platformda Cumhuriyet Meclisinde eşgüdüm hâlinde Kıbrıs meselesini ve Kıbrıs Türkü'nün haklı davasını yılmadan, usanmadan anlatıyoruz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 4 gün önce Türk Devletleri teşkilatına gözlemci üye olarak kabul edilmesi, bu çabalarımızın somut bir ilk adımıdır. Bu karar, bu başarı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için olduğu kadar Türk Dünyası içinde bir milattır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti böylelikle ilk kez anayasal adıyla uluslararası bir teşkilatta bu statüyü elde etmiştir. Türk devletleri teşkilatı da geçmişiyle ve geleceğiyle esasen kendi parçası olan ailesinin bir ferdine kucak açmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türk devletleri teşkilatımızla kazandığı gözlemci üyelik statüsünün hayırlı bir başlangıç olmasını temenni ediyorum. Şurası iyi bilinmelidir ki, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti er veya geç ama mutlaka tanınacak. Kıbrıs Türk halkı müreffeh yarınlara kavuşacaktır. İçiniz rahat olsun, anavatan Türkiye her daim yanınızda duracaktır. Bu kutsal yolu alnı ak başı dik bir şekilde sabırla ve inançla birlikte yürümeye devam edeceğiz.

Sayın Cumhurbaşkanı, aziz kardeşlerim Türk tarafı olarak Doğu Akdeniz'in barış, istikrar ve iş birliği denizi olması gerektiğini en başından beri savunduk, savunmaya da devam ediyoruz. Bunu yaparken Doğu Akdeniz'de hem kendi kıta sahanlığımızdaki hak ve çıkarlarımızı hem de Kıbrıs Türk halkının hak ve çıkarlarını koruma yönündeki kararlılığımızı, her fırsatta vurguluyoruz. Tutumun yalnızca söylemden ibaret olmadığını sahada attığımız adımlarla da bütün dünyaya gösteriyoruz. Önceliğimizin her daim diyalog ve diplomasiden yana olduğunu da ifade ediyoruz. Bu zengin coğrafyadaki enerji kaynaklarının Adaya barış ve istikrar gelmesi için bir fırsat olarak kullanılması gerektiğine işaret ediyoruz. Doğal zenginliklerin hakkaniyetli paylaşımının şart olduğuna sürekli dikkat çekiyoruz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Ersin Tatar'ın geçtiğimiz temmuz ayında bu yönde sunduğu yapıcı iş birliği önerilerine tam destek veriyoruz. Bu önerilerin hayata geçirilmesinin Doğu Akdeniz'de barış ve istikrara katkı sunacağı gibi aynı zamanda Kıbrıs meselesinin kalıcı çözümüne yönelik ortak bir zeminin oluşmasına da vesile olacağını defatle vurguladık. Sayın Cumhurbaşkanımızın 2020 yılında Avrupa Birliği'ne yaptığı Doğu Akdeniz'de iş birliği imkânlarının ele alınmasını amaçlayan bölgesel konferans önerisi de hâlen olumlu bir cevap beklemektedir. Günümüz dünyasının şartlarıyla asla telif edilemeyecek insanlık ve hukuk dışı engellemelere ve mevcut statükonun Rumlar tarafından ilanihaye sürdürülmesine yönelik çabalara asla izin vermeyeceğimizi bir kez daha burada vurgulamak istiyorum.

İyi bilsinler ki Türkiye'yi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Doğu Akdeniz'de dışlayan hiçbir girişim asla başarılı olamaz. Uluslararası toplum da bunu böyle bilmeli. Kıyıdaş ülkeler Doğu Akdeniz'deki planlarını, programlarını bu anlayış içinde yapmalıdır. Doğu Akdeniz'de ve Adalar Denizi'nde uluslararası hukuka anlaşmalara aykırı bir şekilde Türkiye'ye karşı düşmanca tutum içinde hareket eden bazı Yunanistancı yöneticilerin de adalar üzerindeki hukuki durumlarının zayıflığının farkında olmaksızın başka ülkelerin kucağından parmak salladığını görüyoruz. Türkiye hak ve menfaatlerini hem kara vatanımızda hem mavi vatanda her zaman ve her türlü vasıtayla korumaya düşmanca ve uluslararası hukuka aykırı tutum içinde olanlara haddini bildirmeye muktedirdir. Bu Türkiye açısından sadece bir zamanlama meselesidir. Üzerinde bulunduğumuz bu vatan toprakları, söylediklerimin en güzel ve en somut örneğidir.

Sayın Cumhurbaşkanı değerli kardeşlerim son dönemde ezber bozan adımlardan bir tanesi de Maraş açılımı kararıdır. Bu karar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin eli kolu bağlı bekleyeceğini zanneden Rum yönetiminin huzurunu kaçırmıştır. Ancak bu kararın mülk sahipleri dahil bölgede mülkü bulunan herkesi memnun edeceğini hesaba katılmamışlardır. Nitekim açılan bölgeyi ziyaret edenlerin sayısının 750 bini geçmiş olması bu memnuniyetin somut bir göstergesidir. Şüphesiz ki Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Maraş açılımı kararını alırken çok dirayetli bir duruş sergilemiştir. Türkiye olarak biz de destek ve gayretlerimizi seferber ettik. Bu yöndeki güçlü irademizden geri adım atmadık, atmayacağız. Uluslararası topluma Maraş açılımının uluslararası hukuka uygun olduğunu, mülkiyet haklarına saygı gösterildiğini izah etmeye devam edeceğiz.

Sayın Cumhurbaşkanı, değerli kardeşlerim, Türkiye yüzyılın eşiğinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kalkınması, kendine yetebilen küresel şartlara uyumlu, rekabetçi ve sürdürülebilir bir ekonomik düzene sahip olabilmesi hedefine artık her zamankinden daha fazla bağlı olmak zorundayız. Bu anlayışla ihtiyaç duyulan her alanda yatırımları ve projeleri Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hükûmeti ile eşgüdüm hâlinde yapmaya ve yürütmeye kararlılıkla devam edeceğiz. Bugün başta turizm ve yükseköğretim sektörleri olmak üzere birçok alanda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ulaştığı düzeyle gurur duyuyoruz. Cumhurbaşkanı yardımcımız geçen hafta Lefkoşa'da birçok sektöre yapılan çok önemli projelerin açılışını tanıtımını yaptı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kalkındıracak Kıbrıs Türk'ü kardeşlerimizin hayat standartlarını yükseltecek büyük çaplı altyapı projelerinin hayata geçirilmesine ve ekonomik kalkınma programlarının uygulanmasına sizlerle el ele devam edeceğiz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemenliğinin sembolü Cumhurbaşkanlığı ve Cumhuriyet Meclisi binalarını da hızlı bir şekilde tamamlayarak Kıbrıs Türk halkının hizmetine sunacağız.

Değerli kardeşlerim geçtiğimiz 3 yıl dünyayı, ülkeleri, halkları, tırnak içinde batılı ilke ve değerleri daha yakından tanıma imkânı sundu, bizlere. Salgın döneminde birbirinin sağlık malzemelerini gasp eden ülkeleri vatandaşları arasında ayrımcılık yapan, bazılarını ölüme terk eden ülkeleri, aşı milliyetçiliği ile başka insanların sağlığını ve hayatını umursamayan ülkeleri, batılı ülkeleri gördük, yakından tanıdık. Son 9 aydır Ukrayna-Rusya savaşı sürecinde dünya barışını sağlamak üzere oluşturulmuş uluslararası kuruluşların sıfırlanan etki ve gücünü Avrupa'nın güçlü devletlerinin gerek uluslararası ilişkilerde gerekse halklarına karşı çaresizliklerini çözüm üretmekteki zayıflıklarını müşahede ettik, insan hakları, hukuk, adalet, barış gibi parlak kavramların Akdeniz'de ölüme itilen göçmen, çocuk ve kadınların cesetlerinde, kapısında Ukraynalı giremez yazan marketlerin yıldızlarının söndüğünü gördük. Hukukun, barışın, insan haklarının, yani dünyanın, uluslararası kuruluşların ve Avrupalı ülkelerin 2 yüzlü politikalarına ve insafına bırakılmayacağını müşahade ettik. Artık çürük ipe hülya dizmenin mazereti yok. Batılı ülkelerin emperyalist iştahlarını örten maskeler olarak ortaya attığı, içeriği boşaltılmış politik kavramlara günümüzü ve geleceğimizi bağlamanın mazereti yok. Doğu'nun, İslam dünyasının, Türkiye'nin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin öteki olarak tanımlandığı gözümüzün içine sokularak yapılan haksızlık ve adaletsizliklerin çifte standartların artık gözümüzü açması lazım. Zalime karşı muhabbet onun merhametini değil, iştahını kabartır. Vatanımıza, milletimize, devletimize, bağımsızlığımıza, hak ve hukukumuza samimiyetle, sadakatle, kararlılıkla sahip çıkmak mecburiyetindeyiz. İstiklal ve istikbalimizi başkalarının insafla merhametine asla terk edemeyiz. Kıbrıs davası millî davamızdır. Birlik ve beraberlik içerisinde Allah'ın izniyle her türlü zorluğun üstesinden geleceğiz. Müreffeh yarınlar için emin adımlarla birlikte yürüyeceğiz.

Sayın Cumhurbaşkanı, değerli kardeşlerim bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ana vatanı ile birlik ve beraberlik içinde daha nice güzel günlere ulaşmasını temenni ediyorum. Kıbrıs Türk halkının hak, hukuk ve egemenlik mücadelesinde şahadete yükselen aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyor, kahraman, Mücahit ve gazilerimizi şükran ve minnetle bir kez daha yad ediyorum. Cumhuriyet Bayramı'mız kutlu olsun.

18 Kasım 2022 - Türkmenistan Meclisi Genel Kurulunda Milletvekillerine Hitap, Türkmenistan

Türkmenistan Milli Keneşinin kadirli azaları, sevgili Türkmen halkının kıymetli vekilleri, sizleri şahsım ve heyetim ve Türkiye Büyük Millet Meclisi adına sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere bütün Türk halkının en derin sevgilerini, selamlarını sizlere ve temsil ettiğiniz kardeş Türkmen halkına iletmek istiyorum. Selam aleyküm. Bugün kadim Türk yurdu Türkmenistan'da, Türkmenistan Milli Keneşinde olduğuma bahtiyarım. Bugün sizinle olmak manılığı ve dolu. Hem Türkmen vatanı gözeldir baydır. Ulu Türkmen şairi Gurban Nazar Azizol vatan için yazılan goşgusunda, "Senin tuzun yedim dağının yedim, kalplı etmedim, Hüdaya şükür. Kah te göğe kaldım. Kah gökten indim. Emme hiç gitmedim. Hüdaya şükür. Hem atalarımız bir. Biz Oğuz Hakan'ın balalarıyız. Korkut Ata, Ertuğrul Gazi, Alparslan, Sultan Sencer, bizim atamız dilimiz bir, dinimiz bir, kökümüz bir. Türkmenistan'ın Türk Dünyasına

solgatı, ruhi yol başçılarımızdan mahdum kulu firardaki deyipti, pireler gardaştır, uruk yarısıdır, ikballer ters gelmez, hakkın doğrudur." deyip duygularını edipti.

Aziz dostlar ahal teke atının koştuğu yaylaların arasındaki Aşkabat'ta bugün buluşmamız çok anlamlı. Biz bugün burada yabancı bir ülkede değiliz. Kendimizi evimizde, öz yurdumuzda, ata yurdumuzda görüyoruz.

Aşkabat'ı Ankara'dan ayırmıyoruz. Türkmenistan'ı kendi öz vatanımız sayıyoruz, öyle ki Kum dağın bir köyündeki çocukla Türkiye'de benim memleketim, Tekirdağ'ın Kumbağ köyündeki çocuk bizim gözümüzde aynıdır. Bizler beraberce bütün Türk coğrafyasında çocukların mutluluk, güven, özgürlük ve refah içerisinde büyümesini arzu ediyoruz. Zatıalileri Türkmenistan'ın arkadaşlığı Sayın Kurbankulu Berdimuhammedov'un Mert Yiğitler Gayret İçin Doğar adlı kitabında da vurguladığı gibi genç nesillerimize huzurlu bir gelecek bırakmak istiyoruz. Onun için kültürümüzün ve medeniyetimizi bugüne kadar ayakta tutan geleneklerimizi de genç nesillere aktarmanın büyük önem taşıdığına inanıyoruz. Bu sayede ancak ortak bir gelecek inşa edebiliriz. Bizler tarih, kültür ve dinî bir olarak ortak bir geçmiş ve medeniyeti paylaşıyoruz. Ortak geleceğimizin inşasını da buralardan aldığımız güç ile kuracağız. Ortak geleceğimizi inşa etmeye başladığımız en önemli noktalardan birisi de Türkmenistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla bağımsız Türkmenistan'ı ilk tanıyan ülke olarak 30 yıl önce Aşkabat'taki ilk büyükelçiliğimizi açmamız oldu. Türk insanı bağımsızlığının ilk günlerinden itibaren ata vatanın kalkınması için Türkmenistan'a geldi. Türk diplomatları, iş adamları, öğretmenleri, mühendisleri, işçileri, kültür ve bilim insanları burada büyük bir misafirperverlik gördü ve Türkmen kardeşleriyle birlikte el ele omuz omuza çalıştı. Aradan geçen 30 yılda karşılıklı saygı, anlayış ve iş birliği çerçevesinde çok güçlü ilişkiler inşa ettik. Zira bizler sevinci ortak, kederi ortak, mutluluğu ortak, adeta kaderi ortak devletleriz. Halklarımızın birbirine duyduğu muhabbet ülkelerimizi birleştiren en büyük değerdir. Paylaştığımız değerlerin yanı sıra ülkelerimizin barış, istikrar ve refaha dayalı bir geleceğe olan inancı da ortaktır.

Değerli kardeşlerim, bugün Türkiye de, Türkmenistan da 90'lı yıllara nazaran çok daha güçlüdür. Türkiye ve Türkmenistan uluslararası ihtilaflarda barış ve adaletten yana tutumuyla uluslararası toplumda saygın yere sahip iki kardeş ülkedir. Türkiye izlediği barışçı ve girişimci dış politikanın gereği, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi'nin kurucularından Nato ve Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı'nın başak üyelerinden Türk Dünyasını birleştiren Türk devletleri teşkilatının kurucusu pek çok bölgesel teşkilatın da parçası olmuştur. Ekonomik açıdan da Türkiye 99 yılında gerçekleştirdiği atılımlar ve son 20 yılda gerçekleştirdiği muazzam reformlar sayesinde bugün dünyanın ilk 20 ekonomisinden birisidir. Müteahhitlik, havacılık,

turizm gibi geleneksel olarak rekabetçi olduğu sektörlerin yanı sıra bilhassa savunma sanayi alanında kendi ürünlerini tasarlayan, geliştiren, üreten ve bunları ihraç eden bir teknolojik gelişmişlik düzeyini de yakaladık, Türkiye olarak. Birkaç hafta önce Türkiye'nin ilk yerli ve millî üretim elektrikli otomobili Togg'u da banttan indirmiş bulunuyoruz. Diğer taraftan çatışma ve istikrarsızlıkla çevrili bir coğrafyada Suriye'deki insani trajedinin sona erdirilmesinden Rusya Ukrayna krizinin çözüme kavuşturulmasına kadar girişimci ve insani dış politikayla çevremizde bir barış ve refah kuşağı oluşturmaya gayret ediyoruz. Artan imkânlarını dil din, ırk ayrımı gözetmeksizin ihtiyaç duyanlara dayanışma için kullanan Türkiye, dünyada millî gelirine oranla en çok dış yardım, aynı zamanda da en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Dünyanın en zengini olmayabiliriz ama en cömert ve merhametli ülkesi olmakla iftihar ediyoruz. Mazlumların ırklarına, dinlerine, tenlerinin rengine bakılarak değerlendirilmediği insanın sadece insan olması hasebiyle değer gördüğü bir dünyanın kurulması için mücadele ediyoruz. Daha adil, daha barışçı, daha istikrarlı bir dünya için kardeş Türk devletleri arasındaki yakın ilişkiler ve dayanışmanın daha da iletilmesini, güçlendirilmesini arzu ediyoruz.

Aziz dostlar. Dünya siyasetinde iktisadında ve sosyolojisinde köklü değişiklikleri ve çetin zamanları yaşıyoruz. Küresel salgının getirdiği kriz ve zorlukları henüz aşamamışken, ardından gelen savaş, dünya çapında istikrarsızlığı beslemektedir.

Yakında daha zor günlerin gelmesi de muhtemeldir. Stefan Zweig'ın İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar başlıklı kitaplarında belirttiği gibi çağları aşan bir kararın, bir tek takvime, bir tek saate ve çoğu kez de yalnızca bir tek dakikaya sıkıştırıldığı böylesine trajik ve kaderi belirleyici anlara, kişilerin hayatında ve tarihin akışı içerisinde çok ender rastlanır. Bazen tek bir evet, tek bir hayır, biraz erken davranma, veya biraz gecikme bu anı yüzlerce kuşak boyunca geri dönülmez biçimde erteler ve bir kişinin bir halkın hatta bütün kaderini belirler. İşte bugünün dünyası da tam böyle bir dönüm noktasına gelmiştir. Dünyadaki adaletsizliklere, haksızlıklara karşı ortak duruş sergilemek, ihtilafları şiddetle çözüleceği kaotik bir ortamın uluslararası ilişkiler camiasına hakim olmasını engellemek bizim sorumluluğumuzdadır. Küçülen dünyanın herhangi bir köşesindeki en küçük bir kıvılcım, bazen küresel istikrarsızlıklara sebep olabiliyor. Daha önceden birçok konuşmamızda, uluslararası zeminlerin ve örgütlerin yeniden gözden geçirilmesinin zaruretine uluslararası örgütlerin bir kısmının, özellikle de Birleşmiş Milletlerin kuruluş amaçlarında öngörülen misyonu yerine getirmekten çok uzakta olduğuna dikkat çekmiştik. Geçtiğimiz 20. yüzyılın sorunlarına ve ihtiyaçlarına, çözüm olmak üzere kurulan uluslararası sistemin aktörleri ve kurumları bugünün gerekliliklerine ayak uyduramıyor dertlerine çare üretemiyor.

Nitekim Birleşmiş Milletlerin mevcut yapısıyla uluslararası sorunlara çözüm getirmekten çok uzak olduğunu hepimiz görüyoruz. Biz bunu Azerbaycan'da gördük. Gürcistan'da gördük, Ukrayna'da görüyoruz. Bu süreçler yeni bir uluslararası sistem arayışı Birleşmiş Milletlerde yeni bir yapı ihtiyacını ortaya koyuyor. Bu ortamda bölgesel iş birlikleri, uluslararası dayanışma ve iş birliği çok daha fazla önem kazanıyor. Nitekim Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan bu durumu dünya beşten büyüktür itirazıyla ifade etmiş ve bu itiraz haklı bir yankı, karşılık uyandırmıştı. Uluslararası siyaseti ve küresel dengeleri varolmayan bir dünyanın artık eskimiş örgütleriyle sağlamak mümkün değildir. Şimdi karşı karşıya olduğumuz durum uluslararası siyasetin ve küresel meselelerin ele alınmasında mevcut örgütlerin dinamik ve hakiki kurumlara dönüştürülmesi gerektiği gerçeğini bir kez daha gün yüzüne çıkartmış, kaygılarımızın ve çağrılarımızın haklılığını teyit etmiştir. Krizlerle mücadele kadar krizlerin bazı fırsatları da barındırdığı unutulmamalı. Bu konuda atılacak adımlar ihmal edilmemelidir. Bu anlayışla ülkelerimiz arasında, ekonomiden sağlığa, ulaştırmadan enerjiye uzanan geniş yelpazedeki iş birliği imkânlarını değerlendirmeliyiz. Bu alanlarda ülkelerimiz arasındaki mevcut iş birliklerinin daha ileriye taşınması için gerekli adımların atılması noktasında parlamentolara da büyük rol düşmektedir. Uluslararası güvenlik, refah ve huzurun temini noktasında yükümlülüklerini üstlenen, bunu layıkıyla yerine getirme gayretindeki ülkelerimizin birlikteliği bir arada olması, sadece bölgenin değil bütün dünyanın güvenlik ve istikrarına kalıcı bir katkı

sağlayacaktır. Tarihin akışının değişmeye başladığı bugün yeniden inşa edilecek küresel sistemin hak, adalet, insaniyet ve hürriyet ölçüleriyle bütün insanlığa fayda sağlayacak şekilde kurulmasına, Türk devletleri olarak birlikte hizmet etmeliyiz.

Sayın başkan, değerli milletvekilleri şunu da kaydetmek isterim ki, bugün büyük devlet adamları Sayın Serdar Berdimuhammedov ve Sayın Kurbankulu Berdimuhammedov'un himayelerinde yükselen Türkmenistan'ın özgün tarafsızlık siyaseti, uluslararası dengelerde örnek bir konum sunmaktadır. Hürmetli President Sayın Serdar Berdimuhammedov'un liderliğinde Türkmenistan'ın her alanda daha da gelişmeye ve kalkınmaya devam edeceğini bugünden görebiliyoruz. Dün olduğu gibi bugün de yarın da bu atılıma elimizden gelen her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu vurgulamak istiyorum. Türkmenistan uluslararası camiadaki muteber konumunu da her geçen gün tahkim ediyor. Bölgesinde barış, istikrar ve refahın timsali olarak görülüyor. Bu başarıyı elde ederken izlediği aktif tarafsızlık ilkesini Türkiye olarak başından itibaren hem ikili hem de çok taraflı platformlarda destekledik. Türkmenistan'a özel bir konum sağlayan bu siyaset, Türkmenistan'ın diğer kardeş devletlerle çok taraflı ilişkileri geliştirmesine engel değildir. İlişkilerimizi ilerletmemiz, Türkmenistan'ın tarafsızlığı ile bağdaşmayan bir durum da değildir. Tam tersine ikili ilişkilerimizin ilerlemesi bizlerin beraberce barışa, istikrara, kalkınmaya, refaha hizmet etmesi anlamına gelecektir. Bizler ülkelerimiz arasında kardeşliğe, tarihî ve kültürel bağlara karşılıklı saygı ve güvene dayalı mevcut güçlü bağlarımızı sürdürdüğümüzde ulaşım, ticaret, enerjiyi, halklarımız arasındaki münasebetler, eğitim, sosyal ve kültürel alanlardaki birlikteliğimizi geliştirdiğimiz sürece gelişen Asya'nın dünya sahnesinde önde gelen ülkeler olarak birlikte yükseleceğiz. Bugün artık inkâr edilemeyecek şu gerçeği bütün dünya yakından idrak ediyor. Son dönemde Türk Dünyası küresel jeopolitiğin merkezi hâline gelmiş, bölgemizde yaşanan gelişmeler Türk devletleri teşkilatı çatısı altında birleşmesinin önemini ortaya koymuştur. Türk Dünyasının ayrılmaz bir parçası olan Türkmenistan'ın bu dönemde teşkilatımıza gözlemci üye olmasıyla bölgesel iş birliğimiz pekişmiş sayın halk maslahatı başkanının, teşkilatımızın aksakallılar konseyine katılması da Türk Dünyası ailemizi güçlendirmiştir. Şüphesiz aile meclisimiz, Türkmenistan'ın teşkilatımıza tam üyeliği de inşallah tamamlanacaktır. Bunun önemi, anlamı ve değeri çok büyüktür. Türkmenistan, Türk Devletleri teşkilatına güç katacak, birliğimizi pekiştirecek, bütünlüğümüzü derinleştirecektir. Her halükârda Türk Devletleri teşkilatının tam üyelik yolunda Türkmenistan'ın TÜRKPA'ya katılım sürecini başlatmasından da büyük memnuniyet duyduğumuzu vurgulamak istiyorum bu vesileyle. Gelecek yıl 2023 Nisan ayında Türkiye'de gerçekleştirilecek olan TÜRKPA 12. Genel Kurulu'na da sizleri davet ediyoruz. Orada Türkmenistan'ın resmî olarak katılımını arzu ediyoruz.

Değerli kardeşlerim Türkiye ile kardeş Türkmenistan arasında parlamentolar arası ilişkilerin güçlendirilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Türkmenistan

Meclisi arasındaki temasların arttırılması çok önemlidir. Bu doğrultuda bugün sayın Halk Maslahatı Başkanıyla imzalayacağımız, parlamentolar arası iş birliği mutabakat muhtırası da parlamentolar arası ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi için güçlü bir zemin sağlayacaktır. Bu bağlamda meclislerimiz ve devletlerimiz arasındaki yakın ilişkilere katkı sağlayan öncülük eden Türkmenistan'ın arka dağı Sayın Kurbankulu Berdimuhammedov'a huzurlarınızda içten teşekkürlerimi sunmak isterim.

Sayın Arkadağı, Türkiye ve Türkmenistan arasındaki iyi ilişkileri her zaman desteklemiş, her zaman ileriye taşımıştır. Bu vesileyle Meclis Başkanı Sayın Gülşat Mammedova huzurlarınızda parlamentolar arası ilişkilerimize vermiş olduğu destek için teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli kardeşlerim, ülkelerimiz arasında fiziki mesafelere aldanmamak gerekir. Ortak dil, din, tarih, kültür ve müşterek değerlere dayanan kardeşlik bağlarımız bütün bu mesafeleri aşacak güçtedir. Biz gönülden yakınız, birlikteyiz. Bizler sınır komşusu olmasak da gönül komşusuyuz. Bu duygularla ziyaretimizin kardeş olan ülkelerimiz arasında dünyaya örnek teşkil edecek müreffeh ve mutlu bir ortak geleceğin inşa edilmesine matuf çabalarımıza katkı yapmasını temenni ediyorum. Ata vatanımız da şahsıma ve heyetine gösterdiğiniz misafirperverlik için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Aziz dostlar köp sağaboluk, Tanrı yalkasın.

20 Aralık 2022 - Tefeyyüz İlkokulunu Ziyaret, Üsküp - Kuzey Makedonya

Gözümüzün nuru göz bebeğimiz sevgili öğrenciler, Tefeyyüz İlköğretim Okulu Müdürü Sayın Selahattin Zekir, kıymetli öğretmenler, değerli dostlarım, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan Türklerin resmî bayramı olan 21 Aralık Türkçe Eğitim Bayramı vesilesiyle bugün burada sizlerle sizin aranızda olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Hepinizin Türkçe Eğitim Bayramı'nı tebrik ediyorum. 138 yıllık geçmişe sahip Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitimin bir sembolü olmuş, bu ulu çınarın kıymetli öğretmen ve öğrencileriyle bir arada bulunmak, sizlerin gözlerinizdeki coşkuyu, heyecanı görmek bize ayrı bir mutluluk vermektedir. Bu okulun ismiyle müsemma olacak şekilde her alanda feyzinizin artmasını, ilerlemenizin bereketlenmesini ve dilimizden manen de zevk almanızı diliyorum. Sizlere ayrıca Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın bol bol selamları var, sizlerin Türkçe Eğitim Bayramı'nızı en kalbî duygularıyla kutluyor, evlatlarımızın gözlerinden öpüyor. Gözaydınlanması sevgili çocuklarımız bu güzide okulda alacağınız eğitimle bu coğrafyada Türk kimlik ve medeniyetinin

temsilcileri sizler olacak; dilimizi, dinimizi, medeniyet ve kültürümüzü geleceğe sizler taşıyacaksınız. Bunun için Türkçe öğrenimine büyük önem vermeli, Türkçeyi bütün incelikleriyle öğrenmek için büyük gayret sarf etmelisiniz. Pek kıymetli öğretmenlerimizin verdikleri emekler sizlerde çok daha gür bir şekilde yeşerecektir. Geleceğin doktorları, öğretmenleri, mühendisleri, hukukçuları, siyasetçileri olarak hem Balkanların hem de dünyanın geleceğini şekillendirmek sizlerin elinde olacaktır. Bu okulda aldığınız nitelikli eğitimle inanıyorum ki bu toprakların refahını arttıracak, Balkanlara huzur ve istikrar getirecek, barışı da daimî kılacak olan nesil sizler olacaksınız. Bunun için Türkçeye ve Türk edebiyatına da özel bir ilgi ve alaka göstermelisiniz. Çünkü bu topraklardan Türk edebiyatını derinden etkileyen edebî eserler çıkmaya devam etmeli. Balkanlardan yeni Yahya Kemaller, yeni Abdülfettah Rauflar doğmalıdır.

Sevgili öğretmenler, değerli ebeveynler, evlatlarımızın Türkçe eğitiminize katkısı olacak bir konuya da dikkat çekmek istiyorum. Yıllardır Türkçe özgün içerikler üreten TRT Çocuk Televizyonu, özellikle buradaki evlatlarımız gibi Türkiye dışında yaşayan Türk kardeşlerimizin gerek Türkçeyi doğru öğrenmesi, gerekse kültür ve değerlerimizi daha iyi anlaması açısından oldukça faydalı programlar yapmaktadır. Türkiye'de ve Türkiye dışında oldukça popüler olan Rafadan Tayfa İstanbul Muhafızları, Niloya, Nasrettin Hoca Zaman Yolcusu, Elif ve Arkadaşları da bunlar gibi daha onlarca çizgi film ile TRT Çocuk, her yaştan çocuğa hitap etmeyi başarabilmektedir. Türkçe dil eğitimi açısından oldukça faydalı bulduğumuz bu çizgi filmlerle çalışkanlık, dayanışma, dostluk, arkadaşlık, vefa, aile, vatan, bayrak, millî kültür, sevgi, saygı, sorumluluk, dürüstlük, yardımlaşma, adalet, merhamet gibi birçok değer çocuklarımıza eğlenceli bir şekilde öğretilmektedir. Büyük ölçüde Batı'nın çocuklarımız üzerindeki kültürel hegemonyasını kırmayı başaran TRT Çocuk yapımlarını çocuklarımızla birlikte izleyelim lütfen. Onların bu programları izlemelerini alışkanlık hâline getirmelerini teşvik edelim. Çocuklarımız her gün zamanlarının çoğunu dijital ekranların karşısında geçirirken, onların takip ettikleri içerikleri kontrol etmek daha da zorlaşıyor. Bu sebeple güvenli içerikleri izlemelerini sağlamak, ayrıca her gün saatlerce zamanı israf etmeden hem dil eğitimlerine hem de kültür ve değerlerini öğrenmelerine katkı sunacak bu çizgi filmleri izlemelerinin önemli olduğu kanaatindeyim. Geçen ay Türkmenistan'ı ziyaret etmiştik, orada da çocukların TRT Çocuk izleyerek ne kadar muazzam bir Türkçe öğrendiklerine şahit olduk. Bu durum büyük bir potansiyele sahip olduğumuzu gösteriyor. Çocuklarımızın Türkçesinin gücü, onların dünyaya bakışlarını da zenginleştirecektir. Orta Asya'dan Balkanlara kadar aynı dilde konuştukları, aynı

duyguları hissettikleri, aynı ülküye sahip oldukları, aynı değerleri paylaştıkları milyonlarca çocukla doğrudan temas kurmalarını mümkün kılacaktır. "Türkçe konuşmak Türkçe yazmak kadar Türkçe düşünmek ve her olay karşısında bir Türk gibi davranabilmek önemlidir" demişti Şerafettin Ferit Yüceller. İşte çocuklarınızın Türkçe düşünebilmesi, her olay karşısında bu anlayışla, bu şuurla davranabilmesi için çocuklarımız bizim kültürümüzden olan içeriklere ulaşabilmelidir. Çocuklarımız izlediği çizgi filmlerde bir yer sofrasına oturan, bir ekmeği bölüşen Türk ailesini zor durumdaki arkadaşlarının bakkal borcunun ödenmesi için bütün mahalleyi harekete geçiren gençleri, dayanışmayı, yardımlaşmayı görmelidirler. Mesela buradan sizlere bir öneride bulunayım, İstanbul Muhafızları çizgi filminde İstanbul'daki gerçek tarihî eserlerle ilgili güzel hikayeler ve anekdotlar eğlenceli bir şekilde anlatılmaktadır. Çocuklarımız bunları izlememişler ise önce izlesinler, sonra imkânınız olursa evlatlarınızın elinden tutun ve İstanbul'a ana vatanımıza getirin. Okullarınızda geziler düzenleyip orada gördükleri eserleri bir de canlı canlı müşahede etsinler, gözlesinler. Çocuklarımızın aidiyet duyguları daha da güçlenecektir, kültürel aidiyet duyguları daha da güçlenecektir. Bizler de bu konuda elimizden gelen desteği vermeye hazırız.

Kıymetli öğretmenler, değerli kardeşlerim; dil bir toplumu millet yapan en önemli unsur olmanın yanı sıra kültür hazinesinin nesillerden nesillere aktarılmasını sağlamakta, kültür hazinesini muhafaza edip yaşatmaktadır. Burada çocuklarımıza Türkçe öğretmekle onlara sadece bir dil öğretmiyorsunuz, milletimizin binlerce yıllık birikimlerinden inşa ettiği büyük medeniyetimizin her bir unsurunu çocuklarımıza aktarmış oluyorsunuz. Bu topraklara Türkçenin gelişi esasen Osmanlılardan da öncelere dayanmaktadır. 1500 yılı aşkın bir tarihi vardır Türkçenin, bu topraklarda... O tarihlerden bu yana burada önemli bir nüfus oluşmuş ve Türkçe bu toprakların dillerinden biri olarak konuşulmaya başlanmıştır. O zamanlardan bugüne kadar güzel Türkçe burada kök salmış hem bu topraklarda zenginleşmiş hem de bu toprakları zenginleştirmiştir. İnternette, sosyal medyada yaygın bir şekilde paylaşılan bir video var. Balkanlardan genç bir kardeşimize Türkiye'den bir muhabir röportaj yapmak için mikrofon uzatıyor. Muhabir, burada mikrofon uzattığımız herkes Türkçem iyi değil deyip konuşmak istemiyor deyince o genç kardeşimiz 'o kadar da değil, Türkçeme laf ettirmem' diyor ve devam ediyor, siz nereden söz gelimi İstanbul'dan mısınız diyor. 'Size Türkçenin gelişi 1453, biz 1380'lerden yani sizden 90 yıl daha önce sizden 70 yıl daha önce Türkçeyi burada konuşuyorduk' diyor. Buradan dilin, millî kimliğin ne kadar önemli bir unsuru olduğunu bilen o kardeşimize selam gönderiyorum. Kendisinin Türkçede bulduğu o öz güveni buradaki bütün kardeşlerimizin de yaşamasını arzu ediyorum. Bu

kardeşimiz sadece bir örnek, Balkanlardaki Türklerin Türkçeye verdiği önem gerçekten büyük bir takdiri hak etmektedir. Zira onların dirayetli duruşu, emekleri sayesinde bin yıllık medeniyetimiz hâlen burada yaşıyor. Ruhumuz ve kimliğimiz Balkanlarda varlığını sürdürüyor.

Bir toplumun varlığını sürdürebilmesi, kimliğini koruyabilmesi, değerlerini bir sonraki nesle aktarabilmesi için dilini koruması şarttır. Dilini koruyamayan bir toplumun zaman içerisinde varlığını da sürdürmesi imkânsız hâle gelir. Her bir kelimesi tarihimizden, kültürümüzden, medeniyetimizden derin bir miras barındıran binlerce yıllık kültürümüzün taşıyıcısı hükmünde olan Türkçemizin bu topraklarda yeşermeye devam etmesi için büyük emekler veriliyor. Türkçe eğitimin asırlık çınarı olan Tefeyyüz İlköğretim Okulu, 1884 yılından bu yana çok zorlu zamanlarda ayakta kalmayı başarmış, Türkçenin bu topraklarda varlığını sürdürmesinde öncü rol oynamıştır. Okulun kurulmasında ve 138 yıldır ayakta kalarak bugüne gelmesinde emeği olan başta Hilmi Bey Derela olmak üzere herkesi hayırla yâd ediyor, ölenlere Cenab-ı Hak'tan rahmet, mağfiret diliyor, hayatta olanlara da sağlık, afiyet ve başarılar diliyorum. Bu münasebetle Tefeyyüz İlköğretim Okulunda sizlerle birlikte olmaktan duyduğum memnuniyeti yeniden ifade etmek isterim. Öğretmenlerimize değerli çalışmalarında, öğrencilerimize de hem derslerinde hem hayatlarında başarılar diliyorum. Yeniden Türkçe Eğitim Bayramı'nızı kutluyorum. Sizleri en kalbî duygularımla selamlıyorum.

20 Aralık 2022 - Maarif Okullarının Üsküp Kampüsü Açılışı, Kuzey Makedonya

Çok değerli öğrenciler, veliler, Maarif Okulu yöneticileri, öğretmenlerimiz, sizleri hürmetle muhabbetle selamlıyorum. Bugün burada ikinci vatanımız saydığımız Üsküp'te sizlerle birlikte olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Uluslararası alanda gururumuz ve Türkiye'nin en büyük markalarından biri olan Maarif Vakfı okullarının Üsküp Kampüsü'nün açılış töreninde bulunmaktan ayrıca memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim.

Değerli misafirler, milletimiz mazide sayısız kültürü buluşturmuş her sefer daima medeniyeti yükseltmiş, müstesna milletlerdendir. Bizim medeniyetimizin temelinde insani, ahlaki ve imani değerler vardır. Ecdadımız balkanlardaki yönetimi süresince bölgeyi binlerce eserle donatmış, burada muazzam bir kültürel miras bırakmıştır. Balkanlarda bugün hâlâ ayakta duran evlerimiz, camilerimiz, kütüphanelerimiz, köprülerimiz, hamamlarımız, çadırlarımız, diğer seçkin eserlerimiz önemli bir kısmı tahrip olsa da medeniyetimizin seviyesini gösteren müşahhas eserlerdir, izlerdir. Balkanlardaki Osmanlı mirasını güzel anlatan şiirlerden biri Yavuz Bülent Bakiler ait 'Balkanlarda büyük öksüz, kubbeler,

minareler, şadırvanlar, kervansaraylar bizi söyler, anlatır Mimar Sinan'dan beri Üsküp'te Estergon da bir atar damar gibi davullar, zurnalar, serhat türküleri, yüzyıllardan beridir Altaylardan Tuna'ya, bizim türkülerimizdir söylenen konuşan dil, bizim dilimizdir renk renk, nakış nakış uzayan toprak değildir, kilimlerimizdir.'

Değerli misafirler, ecdadımızın buralarda en önemli mirası şüphesiz inşa ettiği medeniyet kimliği, buralarda kurmuş olduğu, farklı kültürler arasındaki gönül bağıdır. Asırlarca bu toprakları yurt tutan ecdadımız medeniyet kozasını burada ördü, bu medeniyet hem müslümanları hem de diğer bütün Balkan halklarını, gayrimüslimleri etkiledi ve bir balkan kimliği oluşturdu. Bunu yaparken mevcut kültür, inanç ve onlara bağlı değerleri yıkmaya yok etmeye kalkışmadan bilakis mevcut olan kültüre, hoşgörüyle ve adaletle yaklaştı. Buralardaki inanç, kültür ve medeniyetten istifade etti. Kendi kültür ve medeniyet anlayışını bunlarla zenginleştirdi. Balkanlarda kültürleri bir araya toplayarak medeniyet inşa etti ve esasen Osmanlı bir Balkan devleti oldu. Osmanlı yönetimindeki hoşgörü ortamının somut örneklerini balkanların her köşesinde her izde müşahade edebiliyoruz. Bu dönemde Balkanlarda bütün dinlere mensup insanlar huzur içerisinde yaşadılar. Kent merkezlerinde camilerle kiliseler ve sinagoglar birlikte yan yana durdular. Bugün Kuzey Makedonya'da halen aynı hoşgörü, birlikte yaşama iradesi, kültürel zenginliği koruma arzusunu görmenin bizleri memnun ettiğini ifade etmek isterim.

Değerli misafirler bilgi üretiminin baş döndürücü bir hızla arttığı günümüzde fertlerin bilgi toplumuna katılımı yeteneklerini sürekli olarak geliştirmesi ve hızla değişen dünyanın gerektirdiği şekilde hayat boyu öğrenmeyi benimsemesi ancak çok boyutlu bir eğitim sistemiyle mümkün olabilir. Eğitimin mahiyeti ve metodu hızla değişirken, eski eğitim araçları da yerini bilgisayar, internet ve diğer yeni teknolojilere bırakmış durumdadır. Yeni teknolojilerin de hızla dönüştürdüğü eğitim artık okullara, sınıflara, ders saatlerine bağlı kalmamakta, yer ve zamandan bağımsız, sürekli devam eden bir süreç haline gelmektedir. Geçtiğimiz yıllarda dünyayı etkisi altına alan korona virüs salgını da eğitimde devam eden bu dönüşümü çok büyük ölçüde hızlandırılmış dijital araçlar eğitimin ana unsuru haline gelmiştir. Salgının sona ermesi dijital araçların önemini azaltmamış, aksine salgın sürecinde elde edilen tecrübe ile bu araçların uzun vadeli eğitim stratejilerinin bir parçası olma sürecini hızlandırmıştır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, küreselleşmeyle gelen bu hızlı değişim ve dönüşüm, hızlı bir tüketim kültürünü de beraberinde getirmiştir. Ayrıca bu tüketim sadece ekonomik bir tüketimi değil, değerlerin ve zamanın tüketimini de içermektedir. İnsanları uluslararası rekabet ortamında öne çıkabilecek ancak müesses hale gelmiş tüketim kültürüyle de baş edebilecek bir şekilde değerlerini muhafaza eden ve kimliklerini kaybetmemiş kişiler fertler olarak yetiştirecek bir eğitim sistemi inşa etmeliyiz. Yani eğitimde hedef sadece iyi bir meslek edindirmek değil, toplumsal ahlakı arttırarak ve geçmişten alınan

medeniyet mirasını güçlendirerek dünyamızı daha da yaşanabilir bir yer hâline getirmektir. İşte tam bu noktada maarif okullarımızın önemi ortaya çıkmaktadır.

2016 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisimizde kabul ettiğimiz bir kanunla Türkiye Maarif Vakfını kurduk. Maarif Vakfı, 51 ülkede kurduğu 500'e yakın eğitim kurumuyla hem çok nitelikli, kaliteli bir eğitim veriyor hem de insan odaklı yaklaşımıyla yerel ihtiyaçlara ve yerel değerlere uygun nesiller yetiştiriyor. Türkiye sömürgeci geçmişi olan emperyal ülkelerden farklı olarak Türkiye Maarif Vakfı aracılığıyla ilmi irfanı insanlığın barış ve huzuru için kullanacak nesiller yetiştirmeyi hedeflemektedir. Faaliyet gösterdiği ülkelerde kaliteli eğitim imkânı sunarak eğitimde fırsat eşitliğine katkı yapmaktadır. Öğrencilerine çok dilli eğitim sunan maarif okulları, sadece öğrencilerin ana dillerini yetkin bir şekilde kullanabilmelerini öncelemiyor, maarif okulları ayrıca evlatlarımızın Türkçe ve bir yabancı dili daha iyi şekilde öğrenmelerini sağlayarak dünyanın herhangi bir yerinde kendini ve kimliğini güçlü bir şekilde ifade edebilecek nesiller yetiştiriyor. Bu sebeplerle maarif okulları faaliyete başladığı günden bugüne kısa süre içerisinde Makedonya'da en kaliteli eğitim veren eğitim kurumlarından biri haline gelmiş ve bir çekim merkezi olmuştur. Türk halkıyla dost ve kardeş ülke halkları arasında köprüler oluşturan, kültürümüzü, dilimizi, irfanımızı, medeniyet tasavvurumuz bütün dünyaya taşıyan, ülkemizin insan merkezli dış politikasının bir yansımasıdır maarif okulları. Bu okullar sadece 6 yılda yaptıklarıyla bizleri gururlandırmıştır

göğsümüzü kabartmıştır. Bizler de büyük emekler ve fedakârlıklarla yürütülen bu faaliyetleri çok yakından takip ediyoruz, maarif okullarını gittiğimiz her yerde ziyaret ediyor ve destekliyoruz.

Kıymetli öğretmenler sizler burada çok önemli bir vazifeyi bir görevi ifa ediyorsunuz. Az önce bahsettiğim bütün değişim ve dönüşümlere uyum sağlayabilen, bunlarla beraber kimliğini ve değerlerini koruyan nesiller yetiştirmek gibi zor ama bir o kadar da değerli bir sorumluluk taşıyorsunuz. Burada sürdürdüğünüz kutsal vazifenizi de sadece çocuklarımızın geleceklerini kazanacakları bir eğitim vermekle kalmıyor, dünyamızın istikbalini inşa etmeye de katkıda bulunuyorsunuz. Bu mukaddes görevinizde hepinize başarılar diliyorum. Bugün burada resmî açılışını yaptığımız günümüzün bütün eğitim ihtiyaçlarına cevap verecek niteliklere, özelliklere sahip Üsküp Kampüsü ile maarif okullarımızın eğitim kalitesi daha da yükselmiş olacaktır. Böylece siz kıymetli öğretmenlerimizin de bu görevlerini yerine getirirken daha etkin ve verimli olmaları sağlanmış olacaktır. Sözlerime son verirken bu güzel kampüsünün güzel Üsküp'e, Üsküplü çocuklara, gençlere, Kuzey Makedonyalı gençlere, çocuklara kazandırılmasında emeği geçen herkese en derin şükranlarımı sunuyorum. Bu kıymetli eserin hayırlı ve güzel işlere güzel bir geleceğe vesile olmasını Cenab-ı Hakk'tan diliyorum. Maarif okullarının öğrenci, öğretmen ve yöneticilerine hem burada hem dünyanın her yerinde farklı ülkelerinde başarılar diliyorum. Hepinizi en samimi hislerimle hürmetle muhabbetle selamlıyorum.

21 Aralık 2022 - Türkçe Eğitim Bayramı Programı, Üsküp - Kuzey Makedonya

Dost ve kardeş Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Dimitar Kovacevski, Değerli Üsküp Büyükelçimiz, Başbakan Yardımcısı Sayın Fatmir Bütüçi, Savunma Bakanı Sayın Slavjanka Petrovska, Eğitim Bakanı Sayın Yeton Şakiri, Sağlık Bakanı Sayın Bekim Sali, çok değerli Türk kardeşlerim, değerli misafirler, gençler, hanımefendiler, beyefendiler sizleri en kalbî duygularımla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Sözlerimin başında dünyanın her yerindeki kardeşlerinin soydaşlarının neşesiyle neşelenen derdiyle dertlenen mazlumların hür ve güçlü sesi olan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın en kalbî selamlarını, muhabbetlerini, tebriklerini her birinize ayrı ayrı iletiyorum.

Evladı Fatihan topraklarında her adım attığımda kardeşlerim, hemşehrilerim olan sizlerle birlikte olmanın sizlerle hasret gidermenin güzel yüzlerindeki tebessümü görmenin mutluluğunu yaşıyorum. Ama hiç zannetmeyin ki bu mutluluğu yaşayan sadece benim. Tekirdağ'ın, Bursa'nın, Rize'nin, İstanbul'un,

İzmir'in, Manisa'nın, Diyarbakır'ın hasılı bütün Türkiye'nin, 85 milyonun kalbi sizlerle gönülleri burada. Kıymetli göz bebeğimiz öğrencilerimiz, gençlerimiz bilhassa sizlerin bilmenizi istiyorum. Burası benim de ata vatanım benim ailem Gevgeli'den Rumeli Balkan muhaciri, dedelerim ninelerim Rumeli hikâyeleri, Balkan hikâyeleri, hatıraları anlatarak bizi büyüttüler. Üsküp'te çarşıyı gezmenin benim için Tekirdağ'ın sokaklarında İstanbul'un sokaklarında gezmekten bir farkı yok. Türkiye'den bu güzel ülkeye Ankara'dan İstanbul'a geliyor gibi geliyoruz. Bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları her yıl 10 binleri aşan vatandaşımız tarih kokan yeşili ile bizleri büyüleyen Kuzey Makedonya'ya Üsküp'e geliyor. Sizlerin de İstanbul'a, Ankara'ya, Konya'ya, Erzurum'a, Bursa'ya, Antep'e, Diyarbakır'a vardığınızda kendinizi evinizde hissettiğinizi verdiğiniz selamın aynı samimiyetle mukabele bulduğunu gördüğünüze eminim.

2007 yılından beri 15 yıldır 21 Aralık Türkçe Eğitim Günü'nü başarıyla hazırlayan Kuzey Makedonya Türklerini birleştiren bir araya getiren Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları Birliği MATÜSİTEB'i tebrik ediyorum. Bu büyük toplantının hazırlanmasında emeği geçen başta TİKA olmak üzere bütün kuruluşlarımıza ve kişilere, kardeşlerime tebriklerimi iletiyorum. Kuzey Makedonya Başbakanı değerli dostum Dimitar Kovacevski'ye Türk toplumunun bu önemli gününe katılımları için teşekkür ediyorum. Kendisi her zaman çok kültürlü, çok dilli, toplumun barış ve istikrar içerisinde yaşaması için büyük bir gayret göstermiştir. Biz de 2007'den bu yana Türkiye Cumhuriyeti'ni temsilen MATÜSİTEB'in düzenlediği programlara katılmaya gayret gösteriyoruz. Sevinciniz, sevincimizdir. Coşkunuz coşkumuzdur. Tabii ben yalnız gelmedim beraberinde, farklı siyasi partilerden milletvekili arkadaşlarım da var. Şimdi onları da size söyleyeceğim. AK Parti Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, yine Adalet ve Kalkınma Partisi AK Parti Bursa Milletvekili Dostluk Grubu Başkanı Ahmet Kılıç, Cumhuriyet Halk Partisi Bursa Milletvekili Profesör Doktor Yüksel Özkan, Milliyetçi Hareket Partisi Bursa Milletvekili Mustafa Hidayet Vahapoğlu, İYİ Parti Ankara Milletvekili İbrahim Halil Oral.

Kuzey Makedonya gibi dost ve kardeş ülke olduğu zaman burada yaşayan soydaşlarımız, Türk kardeşlerimiz olduğu zaman Türkiye'de bütün siyasi partiler görüş ayrılıklarını bir kenara bırakırlar, bir olurlar ve buraya birlikte gelip 85 milyonun selamını, muhabbetini sizlere iletmek için sizleri selamlıyorlar.

Değerli dostlarım bilhassa göz bebeğimiz gençler Kuzey Makedonya'da yaşayan kardeşlerimizle bugün de bir bayram coşkusuyla Türkçe Eğitim Gününü kutluyoruz. Bizler dili olmayanın, milleti olmayacağını biliriz. Türkçe bizim için

sadece bir lisan değildir. Türkçe, bakmanın hissetmenin; Türkçe, düşünmenin, aksiyon almanın; Türkçe, yaşamanın ve Türkçe, bir duruşun ifadesidir. Dolayısıyla adeta millet olmamızın tapusu güzel dilimiz Türkçedir. Aynı hayalleri kurarız Türkçe'mizle. Barış içinde yaşamanın, kesrette vahdetin önemini anlatır Türkçemiz. Bizleri aynı sevinçte buluşturan da kadirşinas dilimiz Türkçedir. Bizlere merhameti, muhabbeti öğreten de yaşatan da kalplerimizi aynı istikametlere döndüren de ana dilimiz Türkçedir. Genç kardeşlerim bizim medeniyetimiz, ahlak, adalet, muhabbet, fedakarlık medeniyetidir. Bizlere kendimiz için değil, kişisel çıkarlarımız için değil, milletimiz için şevkle çalışmayı öğütler. Bizim medeniyetimiz, insan, iman ve ahlak sütunları üzerinde yükselir, insanı ve mekanı maddi ve manevi olarak inşa ve imar eder. Dilimiz, tarihimiz, ahlak, iman ve medeniyetimizin mütemmim yüzüdür. Dilimizin korunması, tarihimizin, ahlakımızın, imanımızın, medeniyetimizin korunması için olmazsa olmaz bir unsurdur. İşte tam bu noktada Türkçe'nin Kuzey Makedonya'da eğitim dili olarak kullanılmasını son derecede kıymetli ve değerli buluyorum. Kuzey Makedonya'daki kardeşlerimizin Türkçemizi yaşatmak konusundaki gayretlerini de takdirle izliyorum. Biliyorum ki gözümüzün nuru genç kardeşlerimiz bu yolda azim ve gayretle ilerleyeceklerdir. Gençler, sizlere güveniyoruz. Değerlerimizi nesilden nesile aktaracak olan sizlersiniz. Sizlerin yüzlerinize bu azmi bu kararlılığı, bu iradeyi bu amacı tam ve eksiksiz olarak görüyorum.

Değerli kardeşlerim sizlerin gayet iyi tanıdığı aslen Üsküp'lü olan büyük Türkçe ustası şairimiz Yahya Kemal, bakınız ne güzel ifade etmiş, "Bizi ezelden ebede kadar bir millet hâlinde koruyan, birbirimize bağlayan Türkçedir. Bu öyle bir bağdır ki, vatanın hudutları koptuğu zaman bile kopmaz. Hudutlar aşırı yine bizi birbirimize bağlı tutar. Türkçenin çekilmediği yerler vatandır çekildiği yerler artık vatan olmaktan çıkar, vatanın kendi gövde ve ruhu Türkçedir. Bu bağ milyonlarca Türk'ü bugün birbirinden ayırmıyor". İşte dilimize sahip çıkmak, vatanımıza sahip çıkmak demektir. Dilimize sahip çıkmak medeniyetimize sahip çıkmak demektir. Dilimize sahip çıkmak ahlakımıza sahip çıkmaktır, imanımıza sahip çıkmaktır.

Değerli kardeşlerim TİKA'nın Yunus Emre Enstitüsünün Kuzey Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları Birliği'nin çok güzel ve başarılı faaliyetler yaptıklarını görmekten duyduğum memnuniyeti bir kere daha ifade etmek istiyorum. Kuzey Makedonya Devleti'ni de farklı milletlerin kendi dilleriyle eğitim yapmaları hususunda çok güzel ve müstesna bir örneği çıkardıkları için tebrik ediyorum. Kuzey Makedonya siyasetçileri, yöneticileri, yetkililerini tebrik ediyorum. Kuzey Makedonya'nın kültürel zenginliğini korumak için gösterdiği hoşgörülü yaklaşımın örnek bir tutum olduğunu vurgulamak isterim. Bu tutum

bizatihi Makedonya'yı siyasi olarak çok daha güçlendiren bir husustur. Kuzey Makedonya'daki sosyal barış ortamının her daim devam edeceğine inanıyorum. Türkler de dilleri ve medeniyetleri ile bu topraklara hizmet etmeye ebediyete kadar devam edecektir.

Evladı Fatihan torunlarına tekraren hürmet ve muhabbetlerimi sunuyorum. Bilhassa başta buradaki gençlerimiz olmak üzere, buradaki gençlerimizin kalbimizde ayrı bir yeri olduğunu bilmenizi isterim. Bu vesileyle aynı ruhu paylaştığımız, sahip oldukları yüksek şuur ile hazırlayıp yarışmalara katıldıkları bizlere sundukları kompozisyonlar, şiirler, resimler için her bir genç kardeşimi tek tek tebrik ediyorum gözlerinden öpüyorum. Bu duygu ve düşüncelerle Türkçe Eğitim Bayramı'nızı bir kez daha tebrik ediyorum. Hepinizi Allah'a emanet ediyorum. Sağ olun, var olun.

21 Aralık 2022 - Türkçe Eğitim Günü Dolayısıyla Düzenlenen Program, Üsküp - Kuzey Makedonya

Güzel Üsküp'te bu güzel şehirde böyle anlamlı bir organizasyonda sizlerle yeniden tekrar bir arada olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Bütün Kuzey Makedonya halkının bilhassa, Türk kardeşlerimizin Türkçe Eğitim Bayramı'nı kutluyorum. Bu çok anlamlı organizasyonu yıllardır 2007'den beri mükemmel bir şekilde düzenleyen Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları Birliği MATÜSİTEB başta olmak üzere emeği geçen herkese, bu organizasyona destek veren TİKA'mıza canı gönülden teşekkür ediyorum. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Meclis Başkanı değerli dostum Sayın Talat Caferi'ye de her yıl olduğu gibi bu yıl da aramızda bulunduğu heyecanımızı, sevincimizi paylaştığı için bilhassa teşekkür ediyorum. Ben de hemen hemen her yıl bu programlara katılmaya gayret ediyorum. Sizlerin neşesini, sevincini paylaşmak, bugünü birlikte yaşamak ne kadar güzel. Bayramımızı sahiplenen coşkuyla kutlayan dilimizi layık bir şekilde yaşatarak millî varlığımızı koruyan büyük küçük herkesi tebrik ediyorum. Milletimizin iradesinin temsil edildiği Gazi Meclisimizin Başkanı olarak Türkiye Cumhuriyeti'ni temsilen

sizlere, Türkiye'deki bütün kardeşlerimizin selamlarını getirdim. Her şeyden önemlisi Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan Beyefendi'nin en kalbi selamlarını sizlere iletmek isterim.

Zatıalileri bayramımızı canı gönülden tebrik ediyor, şu hususta emin olunuz ki, başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere her bir Türk vatandaşının kalbi bu topraklarla sizlerle birlikte atmaktadır. Değerli arkadaşlarım Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitiminin güçlenerek devam etmesine Türkiye olarak özel bir önem atfediyoruz. Türkçe'nin Kuzey Makedonya'da yaşatılmasının bu coğrafyada birliğin ve dirliğin güçlenmesi, kültürel zenginliğin her daim yaşaması ve bu güzide ülkenin gücünün çok daha ileri safhalara taşınması için büyük hizmetler edeceğine inanıyorum. Esasen Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Makedonya'yı bağımsızlığını kazandığı andan itibaren her alanda desteklemiş, her zaman dost ve kardeş ülke Kuzey Makedonya'nın yanında olmuştur. Bizi birbirimize bağlayan pek çok ortak nokta var değerli kardeşlerim. Bunların başında hiç şüphesiz ortak geçmişimiz bu geçmişi şekillendiren, anlamlandıran bugünlere taşıyan dilimiz güzel Türkçemiz geliyor. Çünkü aklımızdan geçen her düşünce gönlümüzden geçen her kelam ancak ve ancak dille lisanla varlık kazanıyor, sevincimizi ve kaderimizi ortak bir paydaya dönüştüren Türkçemiz, bugün yalnızca geniş kitlelerin iletişim kurmasını sağlamakla kalmıyor aynı zamanda konuşulduğu her yerde ortak bir şahsiyet edinme sürecini de ortaya çıkarıyor. Türkçe ortak aidiyetini artırıyor, millî varlığımızı yaşatıyor. Bizleri birbirimize kenetleyen bir köprü görevi görüyor.

Gönülden gönüle zihinden zihne geçmişten geleceğe ortak köprülerimiz ve değerlerimizi inşa ediyor. Bu öyle güçlü bir köprü ki binlerce yıllık tarihi yaşayan bir kültürel mirası güvenle üzerinde taşıyor. Öyle sağlam bir köprü ki yüzyılların neşesi kederi iyi gayesi üzerinde yüklü olmasına rağmen katiyen sallamıyor. Öyle uzun bir köprü ki kilometrelerce uzaklıktaki toplumları birbirine bağlıyor. Öyle büyülü bir köprü ki aradaki bütün sınırları kilometre farklarını ortadan kaldırarak birbirine ulaştırıyor. Ankara'dan Üsküp'e, Azerbaycan'dan Kazakistan'a, Kırgızistan'dan Özbekistan'a, Sibirya'dan Basra Körfezine, Uzak Asya'dan Avrupa'ya kadar uzanan çok geniş bir coğrafyada yüz milyonlarca insan ortak bir geçmişi kültürü Türkçe vasıtasıyla paylaşıyor. Bütün sınırları kilometre farklarını ortadan kaldırmayı başarıyor. Sadece Türkler arasında değil, bir dünya dili olarak bütün dünya yüzünde soydaş, dost, kardeş ve akraba toplumlar arasında gönül köprüleri kuruyor. Bizleri candan öte kardeş hâline getiriyor.

Değerli kardeşlerim özellikle belirtmeliyim ki bugün gelinen noktada Türkçemizi yaşatabilmek adına çok ciddi bir sorumluluğumuz bulunuyor. Bunun en önemli yolu genç dimağlara Türkçe, ana dilde eğitim yoluyla ulaşabilmekten geçiyor. Ne mutlu ki, 1944 yılında Üsküp Sultan Murat Camii avlusunda tefeyyüz mektepleri ile başlayan Türkçe ana dilde eğitim, bugün anayasal bir hak olarak büyük bir özveriyle ilim ve irfan yaymaya devam ediyor. Bugünlere gelmemizde şüphesiz Makedonya Türklerinin millî varlıklarını korumak ve yaşatmak amacıyla faaliyet gösteren birçok kişinin, birçok kardeşimizin bilhassa Yücelcilerin çok büyük emekleri bulunmaktadır. İlk Türk okulu Tefeyyüz'ün faaliyetleriyle ilgili olarak Yücelciler aynı zamanda yeni Türk alfabesiyle okuma kitapları basarak Üsküp radrosunda ilk Türkçe yayınlar yaparak ilk Türkçe gazete olan Birlik gazetesini yayına alarak millî şuurun bu topraklarda canlı kalmasını sağlamışlardır. Ayrıca Türkiye'deki pek çok önemli eserin Türkiye'den bu topraklara getirilmesine, okutulmasına, hatta en çok okunan kitaplar olmasına vesile olmuşlardır. Mehmet Akif Ersoy'un, Ziya Gökalp'in, Mehmet Emin Yurdakul'un, Namık Kemal'in, Yahya Kemal Beyatlı'nın eserleri bu sayede okutulmuş, özümsenmiş, böylece onlardan sonra gelen neslin düşünce yapısı bu doğrultuda istikametle şekillenmiştir. Bu topraklar daha pek çok önemli fikir insanı çıkartmış bu şahsiyetler Türkçemiz adına çok önemli çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Büyük tarihçi Fuat Köprülü'ye göre, Osmanlı kültür coğrafyası içinde en çok şair yetiştiren yöreler sıralamasında Üsküp ve Manastır en önde gelen yerlerdendir. Osmanlı Dönemi incelendiğinde, şairlerin önemli bir bölümünün Balkanlar'da doğup büyüdüğü görülür hatta bu anlamda Rumeli'den 'şairler ocağı' olarak söz edilmektedir. Örneğin klasik Türk edebiyatında Rumelili ve Makedonyalı şairlerin etkisi çok büyüktür. Debreli Vecdi'den, Gevgeli'li Bali'den, Üsküplü Atağ'dan, İshak Çelebi'den, Hayali

Hayreti'den, Taşlıcalı Yahya'dan, Yeniceli Usuli'den, Celal Bey'den, Firdevsi'yi anmadan yine divan edebiyatından bahsedemeyiz.

Edebiyat ve fikir dünyamızın çok büyük ve çok önemli şairi büyük usta Yahya Kemal için de Üsküp çok önemli bir yere sahiptir. Doğum ve çocukluk adı olan Ahmet Agahı, İstanbul Şairi Yahya Kemal'e yükselten ulaştıran etkenlere baktığımızda bu toprakların önemli tesiri olduğunu görürüz. Divan edebiyatı ile modern şiir arasında köprü görevi gören büyük şairin edebî kişiliğinin ve fikir dünyasının oluşmasında bu şehrin Üsküp'ün, her taşının, dalının, her köşesinin burada geçirdiği 18 yılın çok büyük bir payı vardır. Üsküp'ten çıktıktan sonra Selanik, İstanbul, Paris, Varşova, Madrid, Lizbon ve Pakistan'a uzanan yolculuğunda zihninden ve hatıralarından Üsküp'ü ve Makedonya'yı hiçbir zaman çıkartmamıştır. 'Ben Paris'te iken bile' diyor, "hiç münasebeti olmadığı hâlde kulaklarıma Üsküp'teki ezan seslerinin bir hatıra gibi aksedip beni bir nostalji içinde bıraktığını hissettiğim anlar çok olmuştur. Lakin bu sesler beni bütün ömrümce zaten bırakmış değildir." sözleriyle bu şehre olan muhabbetini ve hasretini ifade etmiştir. Balkan Çınarı lakaplı Makedonyalı Türk şair rahmetli İlhami Emin'in şu sözleri de Yahya Kemal'in Üsküp için önemini oldukça çarpıcı bir şekilde özetler, 'Üsküp tarihe Yahya Kemal'le bağlıdır. Bu şehri Yahya Kemal siz düşündüğümüz zaman sanki son Türk de Üsküp'ü terk edip gitmiş gibi olur.' Bu vesileyle Türkçe'nin bu topraklarda yaşaması için uğrunda canla başla çalışan, hatta yine bu uğurda canlarını feda eden kahramanları rahmetle anıyorum.

Değerli kardeşlerim bizler sevinci ortak, kederi ortak, mutluluğu ortak âdeta kaderi ortak olan devletleriz. Halklarımızın birbirine duyduğu derin muhabbet kardeşliğimiz ve güzel Türkçemiz ülkelerimizi birleştiren en büyük değerlerdir. Paylaştığımız değerlerin yanı sıra ülkelerimizin medeniyet tasavvurları, barış, istikrar ve refaha dayalı bir geleceğe olan inancı da ortaktır. Bu anlamda Türkçe eğitim ve kültür faaliyetlerinin devamı için yeni neslin Türkçeyi unutmaması, kullanması için Türkiye Cumhuriyeti olarak bizler de büyükelçiliğimiz başta olmak üzere Millî Eğitim Bakanlığımız, Maarif Vakfımız TİKA'mız, Yunus Emre Enstitümüz, Yurtdışı Türkler Başkanlığımız ile her türlü iş birliğine ve dilimizin uygun layık bir şekilde yaşatılması adına ne gerekiyorsa yapmaya daima hazırız. Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitiminin güçlenerek devamı için vereceğimiz her emek bu coğrafyadaki kardeşliğin güçlenmesine, ülkenin kültürel zenginliğine ve itibarına çok büyük katkılar sağlayacaktır. Bu coğrafyayı bu zengin kültürü inşa eden dillerden biri olan Türkçe barışın, huzurun ve beraberliğimizin sembolü olmayı yüzyıllardır olduğu gibi önümüzdeki dönemde de sürdürmeye devam edecektir. Tarihin akışının değişmeye başladığı bugünlerde hak, adalet, insanlık ve hürriyet ölçüleriyle bütün insanlığa hizmet edilmesi için Türkiye ve Kuzey Makedonya tam bir birliktelik ile çalışmaya devam edecektir. En samimi duygularımla Türkçe Eğitim Bayramı'nızı bir kez daha tebrik ediyorum. Böylesine güzel bir organizasyonda bir araya gelmemizi sağladığı için tekrar MATÜSİTEB'e ve teşekkür ediyorum. Sözlerime Yahya Kemal'in Üsküp için yazdığı dizelerle son vermek istiyorum. 'Kalbimde bir hayâli kalıp kaybolan şehir. Ayrılmanın bıraktığı hicran derindedir. Çok sürse ayrılık aradan geçse çok sene biz sende olmasak bile sen bizdesin gene' teşekkür ederim..

2023

14 Nisan 2023 - Doktor Sadık Ahmet'in Kabrini Ziyaret, Gümülcine - Yunanistan

Doktor Sadık Ahmet, Batı Trakya'daki Türk kardeşlerimizin, soydaşlarımızın eşitlik ve demokrasi mücadelesinin, ayrımcılığa karşı mücadelenin sembol ismidir, hayatını buna vakfetmiştir, adamıştır. Kendisi bu amaçla hem hukuki bir mücadele yürütmüş hem bir siyasi mücadele yürütmüştür. Onun önemli eseri Dostluk, Eşitlik ve Barış Partisi emin ellerde varlığını sürdürüyor. Bu topraklarda atmış olduğu tohumlar, yine, bu ayrımcılığa karşı hukuk önündeki eşitlik mücadelesini sürdürecek genç kuşaklar, nesiller var etmiştir burada. Tabii, Doktor Sadık Ahmet sadece Batı Trakya Türklüğü için değil, Türkiye'de yaşayan 85 milyon insanımız için de çok önemli, sembol bir isimdir; Türkiye'de en çok sevilen isimlerden, liderlerden birisidir; birçok yerde, şehirlerimizde, illerimizde, ilçelerimizde onun ismi çeşitli binalara, yollara, kavşaklara, meydanlara verilmiştir. En son birkaç ay önce Keşan'da çok önemli bir güzergâh olan bir kavşağa yine Doktor Sadık Ahmet

ismini hep beraber verdik; ben de o törene katılmıştım. Allah rahmet eylesin kendisine. Türkiye her zaman Doktor Sadık Ahmet'i hayırla yâd edecek, davasını mücadelesini de takip edecektir.

Teşekkür ediyorum.

14 Nisan 2023 - İskeçe Türk Birliği Sahur Programı, İskeçe - Yunanistan

Değerli Büyükelçimiz, değerli Başkanım, değerli milletvekilleri, çok kıymetli müftülerimiz, değerli kardeşlerim, soydaşlarımız; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle sizlere Türkiye'den kucak dolusu, gönül dolusu selamlar getirdim. Başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın selamları var. Buradaki bütün soydaşlarımıza her zaman Türkiye'deki 85 milyon insanımızın her birinin gönlünde sizin çok özel bir yerinizin olduğunu ifade etmek isterim. Güzel bir ramazan akşamında burada iftarı yaptık, 23'üncü iftarı sizlerle beraber Koyunköy'de gerçekleştirdik. Şimdi de 24'üncü günün orucu için sahurda bir aradayız. Öncelikle burada bulunmaktan duyduğum büyük memnuniyeti bilhassa belirtmek isterim.

Öncelikle yine ramazanınızı tebrik ediyorum, Kadir Gecenizi tebrik ediyorum. 27'nci gecesidir, tabii pazartesiyi salıya bağlayan gece bir rivayette. Tabii, hocalar burada ama Peygamber Efendimiz "Kadir Gecesini son on günde arayın." demiş. Bin aydan hayırlı günlerde, gecelerdeyiz. Böyle bir mübarek günde sizlerle bir

aradayız. Tabii bir de ayrıca, Ozan Bey ifade etti -böyle bir planlama yapmamıştık ama tevafuk, buna "tesadüf" demiyoruz biz "tevafuk" diyoruz- burada 96'ncı yaş gününde, doğum gününde bir aradayız İskeçe Türk Birliğinin. Hayırlı olsun, nice yıllara, nice yüz yıllara.

İskeçe Türk Birliği Batı Trakya'daki Türk soydaşlarımızın öncü kuruluşudur, ilk sivil toplum kuruluşudur ve büyük bir mücadele içerisinden geçmektedir. Tabii, bu tür mücadeleleri küçümsememek lazım. "Neden böyle oluyor?" falan diye de sormamak lazım. Aslında böyle yerlerde bu tür mücadeleler bizi dinamik ve diri tutmaktadır. Belki bu mücadelede ortaya koymuş olduğumuz hedef işte tabelayı oraya asmak ama o tabelayı oraya asmaktan çok daha farklı, çok daha büyük kazançlara vesile olmaktadır bu mücadeleler. Bu bakımdan, kuruluşundan bugüne, 1927'den bugüne kadar İskeçe Türk Birliğine başkanlık yapmış, yönetiminde bulunmuş ve bu kutlu mücadeleyi bugünlere kadar taşımış, bu bayrağı bugünlere kadar getirmiş olan, vefat etmiş olan büyüklerimize Allah'tan rahmet diliyoruz ama hepsine teşekkürlerimizi, şükranlarımızı sunuyoruz.

Şimdiden Kadir Gecenizi tebrik ediyorum, bayramınızı tebrik ediyorum. Allah sağlık, afiyetle nice ramazanlara, nice bayramlara hepimizi eriştirsin.

Burada Ozan Bey de ifade etti; ben bu toprakların çocuğuyum, fazla uzak yerde değiliz. Gevgeli ama o zamanlar, Gevgeli de Selanik'e bağlı bir vilayetmiş bizim atalarımızın Türkiye'ye hicret ettikleri zamanda. "Gelgelija" diyorlar, biliyorsunuz, muhtemelen sınırı geçtiğinizde hemen Makedonya tarafındaki yol üzerinde ilk şehir Gevgeli. Makedonya tarafında kalıyor, gümrük kapısı aynı zamanda. Babaanne tarafımız ise zaten burada. Büyük Osmanlı Makedonyası, hem bugünkü Makedonya'yı hem de Yunanistan sınırları içerisinde "Makedonya" diye isimlendirilen o bölgeyi kapsayan bir yer, orası kuzey, Yunanistan sınırları içerisindeki kısım da Güney Makedonya Osmanlı Makedonyasında. Babaanne tarafım da onlar da bugünkü Yunanistan sınırları içerisindeki Makedonya'dan gelmişler. Dolayısıyla hepimiz bu toprakların çocuğuyuz. Ozan Bey'in dediği gibi, İngilizlerin öyle bir sözü vardır; bir espri, "Herkes eşittir. Kraliçe daha fazla eşittir." diye. Benim için, tabii, bu coğrafyanın, Balkanların, Rumeli'nin insanları herkes eşit ama burası biraz daha eşit bana göre. Her zaman özel, ayrıcalıklı bir yeriniz olduğunu ifade etmek isterim. (Alkışlar)

1927'de kurulan İskeçe Türk Birliği Batı Trakya'daki Türk azınlığın ilk derneği olarak soydaşlarımızın hem de ana vatanın gönlünde çok özel bir yere sahiptir. Derneğin Batı Trakya Türk azınlığının kültür çınarı olarak geçmişten günümüze eğitim, kültür -birçok fotoğrafta görüyoruz- spor alanlarında sürdürdüğü faaliyetlerin önemi çok büyüktür, çok kıymetlidir. Derneğinizin bu faaliyetleri

şüphesiz buradaki Türk soydaşlarımızın dil, kültür ve geçmişleriyle bağlarını muhafaza etmelerine, kimliklerini korumalarına hizmet etmektedir. Derneğin bir asra yaklaşan -dört sene sonra artık 100'üncü doğum gününü, 100'üncü yaşını kutlamış olacak- bu süre içerisinde uğradığı haksızlıklar karşısında sessiz kalmayarak mücadele başlatması ve bu mücadeleyi bugün de hâlâ sürdürmekte olması takdire şayandır. Kendi isminizde "Türk" ifadesini, kelimesini kullanabilmek için bütün zorluklara rağmen yürütmekte olduğunuz haklı mücadelenin arkasında olduğumuzu, bu mücadeleyi desteklediğimizi ve bunun dünyanın en haklı mücadelesi olduğunu burada bir kez daha vurgulamak isterim.

Sizlere vatan topraklarından yine 85 milyonun desteğini, duasını da getirdiğimi bir kere daha ifade edeyim.

Tabii, bu sefer ramazan ayında biraz burukluk yaşıyoruz, sizler de takip ettiniz, 6 Şubatta arka arkaya meydana gelen büyük depremler… Biz buna "asrın felaketi" diyoruz ama bir asrın felaketi de değil aslında, birkaç asrın felaketi. Geriye dönüp baktığımızda, aşağı yukarı dört yüz, beş yüz yılda bir gerçekleşen büyüklükte bir felaketle karşı karşıyayız. 1114 yılında bir Maraş depreminden bahsediyor tarih kitapları, yine, 1514'te bir Maraş depreminden bahsediyor. Tabii, sık sık depremlerin olduğu bir bölge ama kapsadığı coğrafi alan bakımından, şu anda zarar gören nüfus bakımından baktığımızda -bu sadece bizim ifademiz de değil, dünyadaki birçok uluslararası kuruluşun, Dünya Sağlık Örgütü dâhil olmak üzere, uzmanların gelip bölgede müşahede ettikleri, gördükleri durum bu- böyle bir felaketle karşı karşıya

kaldık. Tabii, hemen, depremin öğrenildiği ilk anlardan, ilk dakikalardan itibaren devletimiz ve milletimiz seferber oldu, her türlü imkânımızla bölgede gayret gösteriliyor, o günden bu yana da çalışmalar aralıksız devam ediyor. Devletimiz bütün kurumlarıyla orada, bölgede. Öncelikle arama kurtarma çalışmaları yapıldı, daha sonra vatandaşlarımızı çok kısa süreli iskân edecekleri çadırlar, çadır kentler oluşturuldu. Şimdi biraz daha orta vadede kalacakları yerler, konteyner kentler oluşturuluyor ve Cumhurbaşkanımızın vermiş olduğu talimatla yapılan çalışmalar ve onun da hedef olarak ortaya koyduğu azami bir yıl içerisinde kalıcı konutlara oradaki vatandaşlarımızı yerleştireceğiz.

Tabii, bu tür olaylar ders çıkarılması gereken olaylar. Bunlardan da daha kalıcı olarak ders çıkarılması lazım. Tabii, deprem bir tabii afet ama sağlam zeminlerde ve sağlam binalar söz konusu olduğu zaman bu büyük hasarların gerçekleşmediğini de görüyoruz. Ben depremin akabinde, birkaç gün sonra, ilk gittiğimde Gaziantep İslâhiye'de devlet hastanesini gördüm, hastanenin bahçesinden fay geçiyor ya, bahçe yarılmış fakat bina sapasağlam duruyor. Yani zemin sağlam olmalı, o zemine uygun inşaatlar yapılmalı. Bunlar da tabii biraz daha orta ve uzun vadede çıkarmamız gereken dersler.

Biz, tabii, vatandaşımızın sadece fizik olarak zararını ızdırabını gidermekle kalmıyoruz; başta bakanlarımız olmak üzere bütün kurumlarımız, Cumhurbaşkanımız sık sık ziyaret ediyor, ben de sık sık gittim, ziyaret ettim. Vatandaşımızın kederini, acısını, ızdırabını yüreğimizde hissediyoruz ve onlar kalıcı konutlara girene kadar çalışmalarımızla beraber bu endişelerimiz de devam edecek.

Değerli arkadaşlar burada, tabii, deprem sırasında dünyanın birçok ülkesinden, birçok halktan destekler, yardımlar gördük, dualar gördük; bunun dışında arama kurtarma ekipleri gönderenler oldu, bunun dışında yardım kampanyaları başlatıldı; bunların çok faydalı, kıymetli olduğunu, bizim için çok büyük önem ifade ettiğini söylemek isterim. Tabii, Batı Trakya'daki Türk kardeşlerimizin de yapmış oldukları kampanyalarla çok önemli destek verdiklerini biliyoruz; bunlar Türkiye'de biliniyor. Onun için tüm vatandaşlarımız adına, bilhassa bölgede zarar gören felaketten etkilenen vatandaşlarımız adına şükranlarımızı ifade etmek isterim, hepinizden Allah razı olsun. Sizin acınız, ızdırabınız bizim acımız, ızdırabımızdır; bizim acımız, ızdırabımız da sizlerin acısı, ızdırabıdır; bunu biliyoruz. Bunun somutlaştığı, tekrar tezahür ettiği bir durumla karşı karşıya kaldık. Bu dayanışma, deprem bölgesinde yaraları sarmanın yanı sıra bize moral olmuştur, sizleri yanımızda görmek yalnız olmadığımızı hissettirmiştir. Tekrar şükranlarımızı sunmak isterim.

Siz değerli soydaşlarımız gibi, burada ifade edeyim, Yunanistan Hükûmetinin, Yunan halkının da sergilediği destek ve yapılan yardımlar bizim açımızdan çok önemlidir, çok kıymetlidir. Yunan halkına da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı sıfatıyla buradan sesleniyorum: Zor günümüzde uzatılan o yardım elini Türkiye olarak unutmayacağız, hatırlayacağız. Türkiye'nin dostluğu kıymetlidir; bu dostluk korumaya, muhafaza etmeye değer bir dostluktur. Birbirimizi hasım olarak değil komşu olarak görmeliyiz. Biz bu yolda, yeni başlayan bu anlayış, bu yaklaşım, bu perspektif içerisinde devam etmeyi arzu ederiz. Biz de Yunanistan'da 28 Şubat gecesi meydana gelen ve 60'a yakın insanın ölümüne sebep olan tren kazasının ardından Yunan Hükûmeti ve halkıyla dayanışma içinde bulunduk; bir kez daha taziyelerimi ifade etmek isterim.

Değerli kardeşlerim, bu yaşanan deprem, tren kazası gibi felaketlerin ardından son aylarda Türkiye ile Yunanistan arasında âdeta bir anlayış, dayanışma üzerine dayalı diplomasi sergilendi, üst düzey pek çok ziyaret oldu, yine uluslararası kuruluşlarla iş birliği yolunda önemli adımlar atıldı. Adalar Denizi ve Doğu Akdeniz'deki askerî tatbikat ve faaliyetler karşılıklı olarak iptal edildi. Oluşan bu olumlu iklimi destekleyen bazı adımlar böylece atılmış oldu. Biz komşumuz Yunanistan'la ilişkilerimizi mevcut atmosferde olduğu gibi bundan sonra da olumlu bir gündem temelinde samimi ve yapıcı bir diyalogla ilerletmeyi arzu ediyoruz. Tabii, bu yakalamış olduğumuz ivmeyi her 2 ülke arasında mayıs ayında yapılacak seçimler sonrasında da sürdürmeye ve aramızda yaşamış olduğumuz sorunları temelden çözüme kavuşturmayı da arzu ediyoruz. Karşılıklı güven, anlayış ve yapıcı bir diyalogla onun mümkün olacağına da inanıyoruz. Biz 2 komşu ülkeyiz, bu coğrafyayı paylaşıyoruz; başka ülkelerin bizim aramızı bulmasına ihtiyacımız olmadığı gibi, başka ülkelerin bizim aramızı bozmasına da fırsat vermemeliyiz; sorunlarımızı karşılıklı, 2 ülke arasında, üçüncü ülkeleri dâhil etmeden, karıştırmadan müzakere edebilecek, çözebilecek olgunluğa sahibiz.

Tabii, her şeyden önce Yunanistan'la ilişkilerimizdeki bu gidişatın aramızda bir dostluk köprüsü olarak görmüş olduğumuz buradaki Müslüman-Türk azınlıklara da olumlu şekilde yansıması, soydaşlarımıza da olumlu bir şekilde yansıması bizim en büyük arzumuzdur; bunu görmek istiyoruz. Biz Türkiye olarak bu konuda üzerimize düşeni zaten uzun zamandır yapıyoruz. Türkiye'deki azınlıklarla, bilhassa Rum-Ortodoks azınlığın durumuyla ilgili tabloyu herkes, bütün dünya biliyor. Bizim vatandaşlarımıza yapmış olduğumuz farklı bir muamele yok. Türkiye'de herkes, azınlıklar da Rum-Ortodoks vatandaşlarımız da diğer vatandaşlarımızla aynı statüde, aynı haklara sahip; hiçbir ayrımcılığa maruz kalmadan varlıklarını sürdürüyorlar, bütün temel haklar ve hürriyetler bakımından diğer vatandaşlarımızdan, 85 milyondan hiçbir farkı olmadan

hayatlarını sürdürüyorlar. Bizim arzumuz, burada bulunan soydaşlarımızın da Türk kardeşlerimizin de Yunanistan'da yaşayan diğer vatandaşlar, Yunan vatandaşları gibi, aynı haklara, eşit haklara sahip; kendi kimliklerini, inançlarını, eğitim öğretim haklarını, dinî özgürlüklerini muhafaza ederek diğerleriyle eşit şartlarda yaşamalarının gerçekleşmesidir; bunun dışında başka bir arzumuz, başka bir talebimiz yok. Bu mütekabiliyeti de burada görmeyi arzu ediyoruz. Bu yapıcı adımların sizler için, Batı Trakya Türk azınlığına mensup kıymetli kardeşlerimiz için karşılık bulmasını beklememiz Türkiye olarak en tabii hakkımızdır.

Değerli kardeşlerim, Batı Trakya Türk azınlığın sorunları Türkiye için öncelikli meselelerden birini teşkil etmektedir. Sizlerin karşılaşmış olduğu sıkıntılar gerek en üst düzeyde ülkemiz makamlarında gerekse Türkiye kamuoyunda yakından takip edilmektedir. Türkiye olarak Lozan Antlaşması ve diğer uluslararası sözleşmelerden doğan hakların korunması konusunda soydaşlarımızın yanında kararlı duruşumuzu sürdüreceğiz, devam edeceğiz. Başta eğitim ve dinî özgürlükler olmak üzere birçok alanda ciddi sıkıntılarla karşı karşıya olduğunuzu biliyoruz; bunları aşmak için de elimizden gelen bütün gayreti gösteriyoruz. Yunanistan halkı ve hükûmetinin son aylarda Türk halkına yönelik samimi dostluk tezahürünün siz soydaşlarımızın haklarının ilerletilmesine de tez zamanda olumlu bir şekilde etki etmesini arzu ediyoruz, umuyoruz.

Değerli dostlarım, bu mübarek ramazan ayında bizleri derinden üzen hadiseler de var; bilhassa Mescid-i Aksa'da yaşanan Filistinli kardeşlerimizin maruz kalmış olduğu hak ihlalleri de bütün İslam dünyasını olduğu gibi Türkiye'yi de çok derinden üzmüştür, etkilemiştir. Biz bir an önce İsrail'in de insan haklarına, uluslararası hukuka saygılı bir şekilde ve kutsal mekânların hak etmiş olduğu muameleye, itibara, saygıya uygun bir şekilde davranmasını bekliyoruz, arzu ediyoruz.

Ben burada sizlerle beraber bulunmaktan duyduğum memnuniyeti, sevinci tekrar ifade etmek isterim. İlk fırsatta, ilk imkân bulduğumuzda, her zaman buralara, bu coğrafyaya sizleri görmeye, sizlerle beraber olmaya geliyoruz, gayret ediyoruz.

Çok teşekkür ediyorum. Ramazanınızı, Kadir Gecenizi, bayramınızı tekrar şimdiden tebrik ediyorum.

Ayrıca, İskeçe Türk Birliğinin 96'ncı yaş gününü de tebrik ediyorum. İskeçe Türk Birliği'nin başarıyla ve sorunların çözülmesine sağlayacağı katkıyla nice yıllara devam etmesini destekliyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hayırlı geceler diliyorum.

15 Nisan 2023 - Koyunköy'de Düzenlenen İftar Programı, İskeçe - Yunanistan

Çok değerli kardeşlerim, öncelikle yapmış olduğumuz iftarı Allah kabul etsin, orucumuzu kabul etsin. Bu mübarek ayda yapmış olduğumuz bütün ibadetler Cenab-ı Hak tarafından makbul kılınsın. Bugün ramazanın 23'üncü gününü tamamlamış olduk, 23'üncü iftarını yapmış olduk. Başı rahmet, ortası mağfiret, sonu da cehennem azabından kurtuluş olan mübarek ayın 3'üncü dönemindeyiz, cehennem azabından kurtuluş dönemindeyiz. Cenab-ı Hak bu mübarek ayın "on bir ayın sultanı" diye bizim kültürümüzde ifade edilen bu mübarek ayın bereketinden, feyzinden istifade etmiş olmayı hepimize nasip eylesin. Yine, Kur'an-ı Kerim'de bin aydan daha hayırlı olarak ifade edilen, müjdelenen Kadir Gecesi'nin de gizlendiği günler içerisindeyiz. Öyle güzel, mübarek bir akşamda burada sizlerle, kardeşlerimle beraber olmaktan, Koyunköy'deki Müslüman Türk soydaşlarımızla, dindaşlarımızla beraber olmaktan, orucu birlikte açmaktan büyük memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim. Çok teşekkür ediyorum hepinize; bu ortamı, bu sofrayı bize hazırlayan, burada emeği geçen herkese teşekkürlerimi, şükranlarımı sunuyorum.

İskeçe'nin, Batı Trakya'nın yabancısı olmadığımı hepiniz biliyorsunuz. Bu vesileyle sizleri yeniden ziyaret etmek beni ziyadesiyle memnun etmiştir. Sizlere vatan topraklarından Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın selamlarını getirdim.

Şunu da bilmenizi isterim: Türkiye'deki 85 milyon kardeşinizin, soydaşınızın yüreğinin, kalbinin her daim sizlerle beraber attığını, kulağının, gözünün hep burada olduğunu bilmenizi isterim. Bu yıl, ramazan ayını alışık olmadığımız bir buruklukla, bir hüzünle geçiriyoruz. Türkiye'de yaşamış olduğumuz deprem felaketinde hayatını kaybeden on binlerce vatandaşımızın acısını, kederini yüreğimizde derin bir şekilde hissediyoruz. Bu ramazanda yaptığımız her iftarda, her sahurda aklımız hep deprem bölgesindeki kardeşlerimizde. Ben, esasen ramazan ayında birkaç kez deprem bölgesine gittim, ilk iftarımı da depremzede kardeşlerimizle beraber Hatay Kırıkhan'da yaptım. Cumhurbaşkanımız da deprem bölgesine sık sık gidiyor, bugün yine Diyarbakır'daydı, orada iftarını depremzede kardeşlerimizle açtı.

Onların inancını, onların dirayetini yakından müşahede etme imkânına sahip olduk ancak şunu söylemeden geçemem: Bütün depremzede vatandaşlarımız rahat içinde, huzur ve selametle iskân edileceği kalıcı konutlara ulaşmadan içimizdeki burukluk gitmeyecek, rahata ve huzura biz de eremeyeceğiz. İşte bunu gerçekleştirmek için de durmadan, gece gündüz çalışacağız. Bu büyük felaketin sonrasında sizlerin, Batı Trakya'daki Müslüman Türk kardeşlerimizin gösterdiği dayanışma gibi, Yunanistan Hükûmetinin ve ülkenin her köşesinden de Yunan halkının sergilediği destek ve yapılan yardımlar kederimizi bir nebze de hafifletmiştir. Burada özellikle sizlere yardımlarınız, dualarınız için, destekleriniz için derin şükranlarımızı iletmek isterim. Yine, burada Yunan halkına da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanı sıfatıyla teşekkür etmek istiyorum. Zor günümüzde uzatılan yardım elini biz unutmayız. Türkiye'nin dostluğu kıymetlidir ve bu dostluk muhafaza etmeye değer bir dostluktur. Biz de Yunanistan'da 28 Şubat gecesi meydana gelen ve 60'a yakın insanın ölümüne sebep olan feci tren kazasının ardından Yunan Hükûmeti ve halkıyla dayanışma içinde olduk. Bu vesileyle bir kez daha taziyelerimi iletmek isterim.

Kıymetli kardeşlerim, son aylarda Yunanistan ile Türkiye arasında âdeta bir diplomasi trafiği sergilendi, üst düzey ziyaret, görüşmeler gerçekleşti. Uluslararası kuruluşlarda iş birliği yolunda önemli adımlar atıldı. Ege Denizi ve Doğu Akdeniz'de askerî tatbikat ve faaliyetleri karşılıklı olarak iptal ederek oluşan bu olumlu iklimi birlikte destekledik. Komşumuz Yunanistan'la ilişkilerimizi mevcut atmosferde olduğu gibi bundan sonra da olumlu gündem temelinde, samimi ve yapıcı bir diyalogla ilerletmeyi arzu ediyoruz. Yakaladığımız bu ivmeyi her iki ülkede mayıs

ayında yapılacak genel seçimler sonrasında da sürdürmeyi, aramızdaki sorunların çözüme kavuşturulmasını arzu ediyoruz. Tabiatıyla biz de parlamenterler olarak bu konuda üzerimize düşeni yapmaya, parlamenter diplomasinin imkânlarından istifade etmeye hazırız. Fakat her şeyden önce sevgili kardeşlerim, bu ilişkilerimizdeki mevcut gidişatın, aramızda bir dostluk köprüsü olarak gördüğümüz buradaki Müslüman Türk azınlığa olumlu bir şekilde yansımasını bekliyoruz. Biz bu konuda üzerimize düşeni zaten uzun süredir yapıyoruz, yapmaktayız. Türkiye'deki Rum Ortodoks azınlığın durumunu iyileştirmek için son yıllarda çok önemli ilave adımlar da attık. Bu yapıcı adımlarımızın sizler için, Batı Trakya'daki Türk azınlığına mensup kıymetli kardeşlerimiz için de karşılık bulmasını beklememiz tabiidir. Yunanistan halkı ve hükûmeti son aylarda Türk halkına ne denli yakın durabileceğini güzel ve içten şekilde ortaya koymuştur. Bu samimi dostluk tezahürünün siz Türk soydaşlarımızın haklarının ilerletilmesine de tez zamanda olumlu etki etmesini, yansımasını bekliyoruz. Türk azınlığı olarak etnik kimliğinizin ifadesinde hür olabilmenizi, dini vecibelerinizi yerine getirirken Avrupa Birliği üyesi bir ülkeye yaraşır düzeyde özgür olabilmenizi, eğitim alanında on yıllardır yaşadığımız sorunların artık çözüme kavuşturulmasını bekliyoruz.

Sevgili kardeşlerim, Türk milletini temsil eden yüce Meclisimiz adına hak ve hukukunuzu, özgürlüklerinizi, mahrumiyet ve sıkıntılarınızı yakından takip ettiğimizi ve takip etmeyi sürdüreceğimizi bilmenizi isterim. Sizler bizim

soydaşlarımızsınız, aynı tarihi, aynı medeniyeti, aynı dini, aynı kültürü paylaşıyoruz, refahınız ve esenliğinize yönelik hassasiyetimiz her daim hissettirilecektir. Her zaman haklı davanızın takipçisi olacağız. Bu mübarek ramazanda son dönemden geriye baktığımızda, iki ülke olarak geçirdiğimiz zor günlerin ardından, Yunanistan'la aramızda uzun süreden beri devam eden sorunlar olmasına rağmen, birbirimize destek olabileceğimizi, olumlu bir ilişki tesis edebileceğimizi ispatladığımızı görüyoruz. İleriye baktığımızda da bu olumlu ortamın devam etmesini, mevcut sorunların uluslararası hukuk temelinde yapıcı bir diyalog yoluyla çözülmesini arzu ediyoruz. Her şeyden önce komşumuz Yunanistan'la ilişkilerimizin en önemli boyutunu oluşturan sizlerin yani Batı Trakya'daki Türk soydaşlarımızın, Türkiye'nin daima arkanızda duracağı bilinciyle müreffeh bir geleceğe emin ve mağrur adımlarla yürümenizi arzu ediyoruz, temenni ediyoruz.

Değerli kardeşlerim, Müslümanlar için en mübarek zamanları idrak ettiğimiz bu günlerde Müslümanların en kutsallarına maalesef saldırılmakta, bazı yerlerde saygısızlık yapılmaktadır. İsrail'in Filistin'de, ilk kıblemiz Mescid-i Aksa'da yaptıkları bütün Müslümanları derinden yaralamakta, vicdanı olan bütün insanları da rahatsız etmektedir. İsrail'in Mescid-i Aksa'da huzur içinde ibadet etmekten başka amacı olmayan, bu mübarek ayı ihya etmeye çalışan Müslüman kardeşlerimize yönelik saldırıları esasen bütün Müslümanları hedef almıştır. Maalesef, uluslararası toplum yıllardır süregelen İsrail'in Filistin'de uluslararası hukuku ayaklar altına alan saldırılarını görmezden gelmektedir. İsrail de bunu bir yeşil ışık, bir izin olarak görmekte ve insan hakları ve hukuk ihlallerinin dozunu günden güne arttırmaktadır. Bizim Türkiye olarak durduğumuz yer çok nettir, biz, Filistinli kardeşlerimizin yanındayız. Başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız, egemen ve coğrafi bütünlüğe sahip bir Filistin devletinin kuruluşuna imkân tanıyacak, adil ve kalıcı bir barışı destekliyoruz. İsrail'in provokatif, meseleyi çözümsüzlüğe mahkûm etmeyi amaçlayan tavrını da kınıyoruz, bunu gerek ikili, gerek çok taraflı, bütün platformlarda gündeme getirmeye de devam ediyoruz, devam edeceğiz. Bunun sağlanması için uluslararası toplumun kararlı bir duruş sergilemesini de bekliyoruz, dile getiriyoruz.

Çok değerli kardeşlerim, sizlerle bir araya gelmek, hasbihâl etmek benim için her zaman çok kıymetli olmuştur, çok özel anlamlar taşımıştır. Bugün burada olmaktan da büyük memnuniyet duyuyorum. Kadir Gece'nizi şimdiden tebrik ediyorum, bayramınızı şimdiden tebrik ediyorum. Hepinizi muhabbetle kucaklıyorum, Allah'a emanet ediyorum.

Sağ olun, var olun.

28 Nisan 2023 - Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi 12'nci Genel Kurul Konuşması, TBMM

Kıymetli Meclis Başkanları, değerli misafirler, malumunuz olduğu üzere Genel Kurulumuz için daha kapsamlı bir toplantı ve faaliyetler planı yapmıştık ancak şubat ayında yaşamış olduğumuz büyük deprem afeti sebebiyle bunların önemli bir kısmını iptal etmek durumunda kaldık. Genel Kurulumuzun ana başlığı olan Genel Kurul gündemine geçmeden önce 12'nci Genel Kurulumuz, 15'inci kuruluş yıl dönümümüz ve ana başlığımız olan "Daha adil bir dünya için parlamenter diplomasi, enerji, göç, gıda" konusu çerçevesinde dilek, temenni ve değerlendirmelerini almak üzere sırasıyla üye, gözlemci, misafir ülke ve kuruluşlara söz vereceğim. Önce ben kısaca bir değerlendirme yapmak istiyorum.

Değerli Meclis Başkanı arkadaşlarım, Türk dünyasının muhterem temsilcileri, değerli misafirler; sizlerle bugün burada bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyuyoruz. Türk dünyasının önemli iş birliği organlarından olan TÜRKPA'nın bir Genel Kurulunu daha birlik, beraberlik ve yüksek bir katılım içerisinde

gerçekleştiriyoruz. TÜRKPA'nın mevcudiyeti ortak aydınlık geleceğimiz için bize umut vermektedir. Bugün geldiğimiz noktaya ulaşmak için uzun yıllar çalıştık ve önemli mesafeler katettik ancak yaptığımız işleri asla kafi görmemeliyiz. Gelecekte daha az zamanda ve daha büyük işler yapmak azim ve kararlılığındayız. TÜRKPA'yı bugüne getiren yolculuğumuzun başında, 2008 yılında İstanbul'da toplanan Bağımsız Türk Devletleri'nin Meclis Başkanları, TÜRKPA'nın kurucu anlaşmasını imzalamışlardı. Aradan on yıl geçtikten sonra 2018 yılında İzmir'de toplanan Meclis Başkanları TÜRKPA'nın 10'uncu kuruluş yıl dönümünü beraberce kutlamışlardı. TÜRKPA'nın 15'inci kuruluş yıl dönümünü kutlayacağımız bu yılda Türkiye'de bir araya gelmiş olmaktan, bu Genel Kurula ev sahipliği yapmaktan büyük memnuniyet duyuyoruz.

Değerli misafirler, bundan yirmi yıl önce Türk dünyasında bir parlamenter Meclis kurulacağına, bu kurumun güzel işler yapacağına inanmayan insanlar inanan insanlardan fazlaydı. Buna rağmen ortak azmimizle TÜRKPA'yı kurduk, kurumsallaştırdık ve bugünlere getirdik. Meclislerimizi bu ortak çatı altında birleştirdik. Kardeş Türk halklarının Meclisleri olarak beraber çalışma geleneğimizi kökleştirdik. Bizler yan yana, omuz omuza, sırt sırta dururken uzun ince bir yolun ortasında geçmiş ve geleceğimizi birbirine bağlıyoruz. Bizleri bir araya getiren kan bağımız, kültürümüz, dilimiz ve tarihî sorumluluğumuzdur. Kurumlarımız ve devletlerimiz yakınlaştıkça aslında yalnızca atalarımıza ve torunlarımıza karşı

sorumluluğumuzun gereğini yerine getiriyoruz. Üzerimize düşen en büyük görev Türk dünyasının köprülerini çoğaltmak, birbirimize yakınlaşmak ve beraber çalışmaktır. Gelecek on yıllarda, geçmiş on yıllarda yapılanlardan çok daha fazlasını yapmaya, aynı yolda omuz omuza yürümeye devam edeceğiz.

Türk halklarının aziz temsilcileri, bağımsız Türk devletleri; Asya, Avrupa ve Afrika'dan müteşekkil, eski dünyanın tam merkezinde doğudan batıya doğru uzanan bir eksen üzerinde gerek kuzey ile güney gerekse doğu ile batı arasında bir anahtar konumundadır. Geçtiğimiz yüzyıllarda bu anahtara sahip olmak isteyenler aralarında bir mücadeleye girişmişlerdi. Dünyada askerî, siyasi tarihin en büyük Avrupalı stratejistleri Türk halklarının yaşadığı coğrafyayı dünyanın kalbi olarak nitelendirdiler. Bizler yaşadığımız coğrafyada eğer gerçek manada muktedir olamazsak elbette dünyanın anahtarlarını ele geçirmek isteyen güçlerin mücadelesi halklarımızın kaderini çizecektir. Gerçek manada muktedir olmak için iktisadi, bilimsel ve kültürel anlamda üreten ülkeler olmak zorundayız. Kendi gücünü inşa edemeyen ülkelerin dünyanın büyük sınamalardan geçeceği 21'inci yüzyılda büyük felaketlere uğraması kuvvetle muhtemeldir. Kendi gücümüzü oluşturmak için eğitimde, bilimde ve üretimde dünya sahnesinde en önde olmalıyız. Son yıllarda ülkelerimizde, çevremizde ve bütün yeryüzünde yaşanan krizler, gelecek on yıllarda karşımıza çıkacak olan sınamaların bir başlangıcıdır. Dünya çapında gıda, su ve başka ihtiyaçların karşılanmasında daha büyük güçlükler yaşanması beklenmektedir. Bu durum, küresel ve bölgesel dengeleri değiştirebileceği gibi istikrarsızlığa, savaşlara ve büyük nüfus hareketlerine yol açabilecektir. "Birlikten kuvvet doğar." sözünde olduğu gibi karşımıza çıkacak güçlüklere ortaklaşa cevap verebildiğimiz ölçüde güçlü olabileceğiz. Sınır aşan krizleri güç birliği yaparak kontrol altına alabilirsek 21'inci yüzyıla gerçek manada damgamızı vurabiliriz. Bunun için bütün Türk devletlerinin aramızda ve yanımızda olmasına ihtiyaç vardır.

Bugün Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin TÜRK-PA'da gözlemci üye olmasıyla daha güçlü ve daha kapsayıcı olarak çalışmalarımıza devam edeceğiz. Medeniyetimizin en eski kaynaklarından bugüne kadar çağlayarak gelmiş dilimiz, örfümüz ve tevhit inancımız aynı atalarımızda olduğu gibi 21'inci yüzyılda da bizlerin zihninde ve gönlünde olacaktır. Bu miras yalnızca kendi hakkımızı savunmak için değil başka halklar için de adalet istemek, mazlumun yanında olmak gayesiyle bizlere güç vermektedir. Dünyada adaletsizlik, güçlünün haklı, güçsüzün mağdur olduğu haksız düzen, insan hayatına değer atfetmeyen veya milliyetine göre değer atfeden vicdansız yaklaşımlar ne yazık ki oldukça yaygındır. Bugünün dünyası adaletsizliklerle doludur. Haksızlığa ve zulme uğrayanlar arasında Türk halkları ve Müslüman toplumlar önemli bir yer tutmaktadır. Üstelik oryantalizm, İslamofobi ve

Türkofobinin ürünü olan propaganda endüstrisi mağdur toplumları suç kaynağı gibi tasvir etmektedir. Süregelen ve yeni ortaya çıkan krizler merkezde yer almayan ülke ve toplumları günah keçisi olarak tasvir eden, yaşanan sorunlar için suçluyu dışarıda arayan propaganda makinesini güçlendirmektedir. Bu karamsar tablo ve eğilimler zaten adaletsiz olan dünyanın daha adaletsiz bir hâle gelebileceğine işaret etmektedir. Bizler medeniyetimiz ve inancımız gereği yalnızca kendi çevremiz için değil dünya için adalet arayışındayız. Daha adil bir dünya istiyoruz. Sorunların dile getirilmesi ve çözümü en iyi şekilde ancak halkların çok sesli temsilcileri olan yasama organları arasında gerçekleştirilecek diplomatik temaslarla mümkün olabilir. Bugün dünyanın yaşadığı sorunlar karşısında çözüm ve uzlaşı arayışı için parlamenter diplomasi en doğru ve en sağlıklı yaklaşım olabilir. Geleneksel diplomatik girişimlerin yetersiz kaldığı noktalarda parlamenter diplomasiyle çözüme ulaşılması mümkündür.

Değerli misafirler, küresel salgın sürecinin etkileri geçmeden Ukrayna'da alevlenen ve bir yılı aşan savaş dünya ekonomisinin ne kadar hassas bağlarla birbirine bağlı olduğunu, hatta mahkûm olduğunu bizlere bir kez daha hatırlatmıştır. Ülkeler birbirleriyle çok boyutlu bağlılık ilişkisi içinde. Öyle ki bu bağlardaki en küçük bir tökezleme çok büyük ölçekli yansımaları beraberinde getiriyor. Bugün Doğu Avrupa'da yaşanan savaş sona erse bile her beş yılda 400 milyon artan dünya nüfusu ve küresel iklim değişikliğinin tarımsal üretim ve su kaynakları üzerindeki etkileri gitgide açığa çıkacak bir küresel krizi haber vermektedir. 21'inci yüzyılda karşımıza çıkabilecek bu köklü sorunlar henüz kapımızı çalmadan tarım altyapımızı ve su kaynaklarımızı içinde bulunduğumuz yüzyılın ihtiyaçlarına uygun şekilde daha verimli kullanmak ve korumak için hazırlıklar yapmalıyız. Gelecek, bizler için yalnız iktisadi değil toplumsal ve kültürel olarak da imtihanlar getirecektir. Öz kültürümüzü ve medeniyetimizi gelecek nesillere aktarabilmemiz ancak etrafımızı saran yabancı popüler kültür istilasına cevap verebilmemize bağlıdır. Aile kurumu ve geleneklerimiz yabancı ve yapay figürlerin etkisine giren gençlerin kişiliğinde olması gereken yeri alamamaktadır. Bağımsız devletlere sahip olan toplumlar bile bu etkiler karşısında değerlerini kaybederken farklı devletlerin sınırları içinde yaşayan Türk halkları kendine yabancılaşmak bakımından daha büyük sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kırım'da ve başka coğrafyalarda yaşayan Türk halklarının küresel güç mücadelesinin etkisi altında kalmasını biz kabul etmiyoruz. Kendi kültürleri ve benlikleriyle bağlı bulundukları devlete yararlı vatandaşlar olarak müreffeh bir geleceğe sahip olmalarını arzu ediyoruz.

Değerli misafirler, uluslararası düzende de maalesef hakkaniyetin ve adaletin olduğunu söyleyemeyiz. Uluslararası sistem, İkinci Dünya Savaşı sonrası güç dengesine göre birkaç devletin insafına bırakılmış bir hâlde hak ve adaletin

esamesinin okunmadığı bir garabet içerisindedir. Sesi çok çıkan bazı lobiler uluslararası barış ve istikrarı tesis etme iddiasındaki devletleri esir almış vaziyettedir. Dolayısıyla bu devletlerden beklenen arabuluculuk veya hakemlik görevi çoğu zaman hakkaniyete aykırı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumu maalesef Karabağ konusunda güncel olarak bazı ülkelerin tavırlarında apaçık görmek mümkündür. Her ne kadar pek çok uluslararası denklemde bu gibi olumsuz tablolar karşımıza çıksa da başta gıda ve enerji alanları olmak üzere daha adil bir dünya düzeni için çalışmaya kararlılıkla devam edeceğiz. Bu noktada Karadeniz'deki tahıl koridoruyla uluslararası gıda güvenliğinin tesisi için gerek devletimizin duruşu gerekse Sayın Cumhurbaşkanımızın kişisel gayretleriyle elde ettiğimiz başarılar başka bölgelere müdahil olarak kendilerini, güçlerini ispatlamaya çalışan fakat dünya halklarının refahını hiçe sayan devletlere de örnek olmalıdır. Enerji güvenliği alanında Azerbaycan ve Kazakistan'ın bölge sınırlarını aşan ve küresel istikrara katkı sağlayan gayretleri uluslararası takdir toplamaktadır ve çok kıymetlidir.

Değerli Başkanlar, değerli misafirler; TÜRK-PA'nın en geniş katılımlı ve kapsamlı organı olan Genel Kurulda sizlerle bir araya gelmekten duyduğum memnuniyeti bir kez daha ifade etmek isterim. Genel Kurulumuzun TÜRK-PA'ya, Türk dünyasına ve bölgesel istikrara katkı sağlaması dileğiyle sizleri tekrar saygıyla selamlıyorum.

İKİNCİ BÖLÜM
DİĞER YURT DIŞI TEMASLAR

2019

13 Mart 2019 - İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği 14. Konferansı, Rabat - Fas

Muhterem Parlamento Başkanları, değerli parlamenterler, değerli genel sekreter, muhterem misafirler; esselamü aleyküm ve rahmetullahi ve berekatühü.

Sözlerimin başında, sizlere Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ve Türkiye'de yaşayan 83 milyon kardeşinizin selam ve muhabbetlerini iletmek istiyorum. Toplantımızın hayırlı neticeler vermesini Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. Öncelikle, Fas'a ve Faslı yetkililere gösterdikleri misafirperverlikten ve hüsnükabulden dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına seçilmemden sonra katıldığım ilk İSİPAB toplantısı olan bu toplantının başarılı geçmesini temenni ediyorum. Bu konferansın İslam ülkeleri parlamenterleri arasındaki kardeşliği ve dayanışmayı artırmasını, sorunlarımızın çözümünde müşterek bir tutum belirlememize yardımcı olmasını diliyorum.

Öte yandan hem İSİPAB sekretaryasına ev sahipliği yapan hem geçtiğimiz yıl 13'üncü İSİPAB Konferansı'nı Tahran'da başarıyla düzenleyen İran'a da teşekkür

ediyorum. Bu toplantıda İran'ın da olması gerekiyordu 2 sebepten. Birincisi, İran 13'üncü Dönem başkanıydı, burada devir teslim işlemi için olmalıydı, daha da önemli olan husus ise İslam İşbirliği Teşkilatı, İslam ülkelerinin birlik ve beraberliği için kurulmuş bir teşkilattır; bir ve beraber olacağız, bilhassa burada aramızdaki sorunları çözeceğiz, bunları biz çözeceğiz. Tefrikanın, ayrıştırmanın, dışlamanın burada yeri olmamalıdır; biz birlik için, vahdet için buradayız.

Ayrıca 2 dönem başarıyla İSİPAB Genel Sekreterlik görevini yürüten Profesör Doktor Mahmut Erol Kılıç'a gıyabında teşekkür ediyor, aynı şekilde 13'üncü İSİPAB Konferansı'nda yeni genel sekreter olarak seçilen Sayın Kureyşi'ye de başarılar diliyorum. Sayın Kureyşi'nin bu görevi layıkıyla yerine getireceğine inanıyorum.

İSİPAB, 54 İslam ülkesinin parlamentolarını bir çatı altında toplayan, İslam âleminin sorunlarının parlamenter düzeyde ele alınmasına imkân ve zemin hazırlayan önemli bir platformdur. Günümüzde diplomasinin başarısında parlamenterlerin dış politikaya ilgisi ve başka ülkelerin parlamenterleriyle kurduğu ilişkinin önemi bulunmaktadır. Bu çerçevede İSİPAB'ın yıllık konferansları İslam ülkelerinin parlamenterlerinin birbirlerini daha iyi tanımaları ve sorunlarını daha iyi anlayarak ortak çözüm aramaları bakımından eşsiz bir fırsat sunmaktadır.

Değerli kardeşlerim, Rabat'taki bu konferans sırasında gerçekleştirilecek görüşmelerde İslam dünyasının karşı karşıya bulunduğu sorunların samimi ve açık yürekli bir şekilde ele alınmasının yararlı olacağını düşünüyorum. Böylece aramızda başta Filistin ve Kudüs olmak üzere, ortak sorunlarımızın çözümünde daha sıkı bir iş birliği ve dayanışma sergilememiz mümkün olacaktır. İslam İşbirliği Teşkilatının 50'nci kuruluş yıl dönümünde üzülerek görüyoruz ki Kudüs ve Filistin meselesi gündemimizin en üst sıralarında kalmaya devam etmektedir. Bundan elli yıl önce El Aksa Camisi'nin acımasızca kundaklanması olayından bu yana İsrail, Müslümanların ibadet özgürlüğünü kısıtlama, Kudüs'ün İslami kimliğini yok etme gibi eylemlerini her geçen gün artırarak sürdürmektedir. Bugün Filistin'de, tüm dünyanın gözü önünde ve her türlü uyarıya rağmen çağımızın en büyük adaletsizliklerinden ve zulümlerinden biri yaşanıyor. Oysa 2 milyara yakın Müslüman'ın kalbî duygularla bağlı olduğu Kudüs şiddetin ve gerilimin değil, barışın hüküm sürdüğü bir şehir olmalıdır. İsrail yarım asırdan fazla sürdürdüğü işgalle tehlikeli hedefler peşindedir. Kudüs, Filistin'in ebedî başkentidir. Bunun için içimizdeki Kudüs bilincini her daim diri tutmamız ve işgalci İsrail tarafından yapılan hukuksuz uygulamalara her defasında tepkimizi ortaya koymamız gerekmektedir. Bu anlayışla, İslam İşbirliği Teşkilatının Zirve Dönem Başkanı olarak 13 Aralık 2017 ve 18 Mayıs 2018 tarihlerinde İstanbul'da 2 olağanüstü

zirve düzenledik. Söz konusu zirvelerde Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanımasının ve Tel Aviv'deki büyükelçiliğini Kudüs'e taşımasının uluslararası hukuka ve ilgili Birleşmiş Milletler kararlarına aykırı olduğunu vurguladık, bu adımları hukuk dışı ve geçersiz saydığımızı bütün dünyaya duyurduk.

Öte yandan Orta Doğu'daki 5,4 milyon Filistin mültecisinin hayati ihtiyaçlarını karşılamakta olan Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansına da değinmek istiyorum. Yıllardan beri yeri doldurulamaz faaliyetlerde bulunarak Filistinli kardeşlerimize eğitim, sağlık, iş, aş desteği sağlayan Ajansın mali sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla tüm uluslararası toplumun elini taşın altına koyması insani bir sorumluluktur. Önümüzde bizleri zorlu bir süreç beklemektedir. İsrail'in ve belli çevrelerin Kudüs'e yönelik saldırılarının son bulmayacağı, aksine yeni oldu bittiler yaratılmaya çalışacağı aşikârdır. Bu faaliyetler karşısında Filistin'in hürriyeti, Kudüs'ün statüsünün korunması için mücadelemizi her düzeyde ve her platformda yoğunlaştırmalıyız. Bu hususta İslam ülkelerinin parlamenterleri olarak bizlere de önemli görevler düşmektedir. Diğer ülkelerden mevkidaşlarımızla görüşmelerimizde Filistin'deki adaletsizliğe dikkat çekmeli, parlamenter diplomasiyi Filistin Devleti'ni tanıyan ülkelerin sayısının arttırılması için etkin bir şekilde kullanmalıyız.

Değerli misafirler, komşumuz Suriye'de sekiz yıldır akan kanın durması, bu ülkenin toprak bütünlüğü ile siyasi birliğinin korunması ve Suriye halkının meşru taleplerinin karşılanması ülkemizin ilk günden bu yana Suriye konusunda izlediği politikanın temel parametrelerini oluşturmaktadır. Suriye'nin geleceğinin Suriyelilerin öncülüğü ve sahipliğinde yürütülecek bir siyasi süreçle belirlenmesi gerekir. Türkiye, Suriye'de siyasi çözümün yol haritası olan 2254 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararını ve bu doğrultuda Birleşmiş Milletler ara buluculuğunda yürütülen Cenevre sürecini başından beri desteklemiştir. Çabalarımızı Astana Platformu, Türkiye, Rusya ve İran'dan oluşan Astana Platformu bünyesinde batılı ortaklarımızla ve bölge ülkeleriyle yakın temaslar marifetiyle azim ve kararlılıkla sürdürmekteyiz. Bilhassa Astana sürecindeki gayretlerimiz sonucunda Suriye'de şiddetin kayda değer ölçüde azaltılması mümkün olmuş, çatışan taraflar arasında güven artırıcı önlemlerin geliştirilmesi sağlanmış ve tıkanmış durumdaki Cenevre süreci canlandırılmıştır. Türkiye, Suriye'yi siyasi birliği ve toprak bütünlüğünü muhafaza etmiş, terörden arındırılmış, komşularına tehdit arz etmeyen, istikrarlı, müreffeh ve halkının meşru talepleri doğrultusunda yönetilen demokratik bir ülke olarak görene kadar gayretlerini sürdürecektir. İlk aşamada 300 bine yakın Suriyeli kardeşimiz ülkemizin teröristlerden

arındırdığı Azez, El Bab, Cerablus ve Afrin gibi yerlere geri dönüş yapmıştır. Güney sınırımız boyunca tesis edeceğimiz güvenli bölgeyle, inşallah bu sayının milyonları geçeceğine inanıyoruz. Türkiye terör örgütleriyle mücadelenin yanı sıra, çatışmaların sebep olduğu insani krizlerin etkilerinin hafifletilmesi için de büyük çaba sarf etmektedir. Bugün dünyaya demokrasi ve medeniyet dersi verdiğini zanneden batılı siyasetçiler mülteci düşmanlığı üzerinden iktidara gelmenin hesaplarını yaparken biz vatandaşlarımız hangi sağlık imkânlarından yararlanıyorsa mültecilerin de aynı hizmetleri almasını temin ettik. Bugün Türkiye 8 milyar doları aşan tutarla millî gelirine göre dünyanın en fazla yardım yapan ülkesidir. Bu da göstermektedir ki insani yardım bir imkân meselesi değil, bir vicdan meselesidir.

Sınır komşumuz Irak'ta yaşanan gelişmelerin tüm bölge ülkeleri üzerinde doğrudan etkisi bulunmaktadır. Türkiye olarak Irak'ın istikrarı, güvenliği ve refahına büyük önem atfediyoruz. Irak, DAEŞ karşısında kazandığı askerî başarının ardından yeniden imar sürecini hızlıca gerçekleştirebilmek için uluslararası toplumun desteğine ihtiyaç duymaktadır. Irak'ın yeniden imarı, yerinden edilen Iraklıların ülkelerine güvenli şekilde dönüşüne ve sürdürülebilir istikrarı ile kalkınmanın ön şartını teşkil eden normalleşme sürecine katkıda bulunacaktır. Türkiye komşusu olan Irak'ın yeniden imarına katkıda bulunmaya

hazır olup geçtiğimiz yıl Irak'ın Yeniden İmarı Konferansı'ndaki taahhütlerini yerine getirmek için Irak Hükûmetiyle etkin bir ortaklık arzulamaktadır. Ayrıca, başta PKK olmak üzere, ülkelerimize tehdit oluşturan tüm diğer terör örgütlerini bertaraf etmek amacıyla Irak'la etkili bir iş birliği tesis etmeyi ümit ediyoruz.

Yemen'de yaşanan insani krize ivedi bir çözüm bulunması gerekmektedir. Ülkemiz, kardeş Yemen'in toprak bütünlüğünü, bağımsızlığını, egemenliğini, birlik ve istikrarını güçlü bir şekilde desteklemektedir. Bu kapsamda Türkiye olarak Yemen'de uzun bir süredir devam eden yıkıcı çatışmalara siyasi bir çözüm bulunması gerektiğini düşünüyor ve Birleşmiş Milletler öncülüğündeki çabaları destekliyoruz. Aralık 2018'de Birleşmiş Milletler destekli müzakereler sonucunda varılan anlaşmayı memnuniyetle karşılıyoruz. Umuyoruz ki bu anlaşma tam anlamıyla uygulanır ve sonucunda kapsamlı ve kalıcı bir çözüme ulaşılır. Krizden olumsuz etkilenen Yemenli kardeşlerimizin acısı ancak böyle dindirilebilir.

Kuzey Afrika ülkeleri, sürdürülebilir barış ve istikrarın temini için ve ekonomi alanında yapısal reformlar gerçekleştirilebilmesi amacıyla önemli politikalar yürütmektedir. Bu gayretlerinde dost ülkelerle iş birliğimizi artırarak kendilerine desteğimizi sürdürmeliyiz. Bu bağlamda, Libya'da istikrarın kalıcı şekilde tesis edilebilmesi amacıyla Birleşmiş Milletler kolaylaştırıcılığında, Libyalıların önderliğinde ve sahipliğinde yürütülen siyasi çözüm sürecine desteğimiz tamdır.

Afganistan'da barış ve uzlaşı çabalarının yeni bir ivme kazanmasından memnuniyet duyuyoruz. Türkiye, Afganlar arası görüşmelerin önünü açabilecek her türlü çabayı desteklemeye hazırdır. Zira, biz barışın Afganlar arasında varılacak uzlaşı neticesinde sağlanabileceğine inanıyoruz. Bu barışın kalıcı olabilmesi için ayrıca bölge ülkeleri ve uluslararası toplum tarafından da desteklenmesi gerekir. Bu çerçevede İslam İşbirliği Teşkilatının da önemli bir rol oynayabileceğini düşünüyoruz.

Pakistan ve Hindistan arasında son dönemde yaşanan gerginlik bizi derin endişeye sevk etmiştir. Türkiye olarak, gerilimin başından beri taraflara itidal ve sağduyu çağrısında bulunduk, tarafların rızası olduğu takdirde elimizden gelen yardımı yapmaya hazır olduğumuzu her vesileyle vurguladık. Pakistan Başbakanı Sayın İmran Han'ın açıklamaları ve ardından Pakistan'ın Hint pilotu serbest bırakması bizi bir ölçüde rahatlatsa da yaşananlar, Keşmir sorununun bir an evvel barışçıl yollarla çözülmesi gerektiğini bir kez daha göstermiştir. 1947 yılından bu yana süregelen bu sorun Güney Asya Bölgesi'nin üstünde Demokles'in kılıcı gibi sallanmaktadır. Keşmir halkı yarım asrı aşkın bir süredir acı içerisinde bu sorunun çözümlenmesini beklemektedir. Bu gerginliğin kazananı yoktur, kaybedecek olan

tüm dünyadır. Uluslararası toplum artık elini taşın altına koymalıdır. İslam İşbirliği Teşkilatı olarak bizim de Keşmir sorununun diyalog yoluyla ve ilgili Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları çerçevesinde suhuletli bir şekilde nihayete erdirilebilmesi için çabalarımızı yoğunlaştırmamız gerekmektedir.

Muhterem Parlamento Başkanları, değerli parlamenterler; dünya genelinde Müslüman toplulukların ve azınlıkların yaşadıkları acılara dikkatinizi çekmek istiyorum. "Kuzey Kıbrıs Türk Devleti" adıyla gözlemci statüsüne sahip olan Kıbrıslı Türk kardeşlerimiz Kıbrıslı Rumların yıllardır sürdürdükleri tek taraflı ve yanlı tutumu nedeniyle büyük haksızlıklar ve acılar yaşamaktadır. İki taraf arasında barış ve diyaloğun tesisi için kurulan masaya oturan taraf Kıbrıslı Türkler olurken her defasında masadan kalkan, hatta masayı deviren taraf Rumlar olmaktadır. Buna rağmen uluslararası toplum, özellikle Batılı devletler Rumlara destek vermektedir. Kıbrıslı Türk kardeşlerimiz de meselenin adil ve kalıcı bir şekilde çözülmesi için İslam âleminden, Müslüman kardeşlerinden dayanışma ve destek beklemektedir. Yunanistan'da Müslüman Türk azınlığa karşı maalesef yıllardır devam eden haksız uygulamaların devam ettiğini ve bazı alanlarda yeni boyutlar kazandığını görmekteyiz. Bu çerçevede, sadece Batı Trakya bölgesinde değil, Rodos ve İstanköy Adalarında, Selanik'te yaşayan Müslüman Türklerin de hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini belirtmeliyiz.

Kırım'ın yasa dışı ilhakının üzerinden beş sene geçmiştir ve Kırım Tatarlarının durumu hassasiyetini korumayı sürdürmektedir. Kırım'ın işgalinin ardından on binlerce Kırım Tatarı evlerini terk etmek durumunda kalmıştır. Bu durumun 1944'teki Kırım Tatar sürgünün 75'inci yıl dönümünü idrak ettiğimiz 2019 yılında olması özellikle üzüntü vericidir. Uluslararası toplumun Kırım Tatarlarını sahiplenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede İslam İşbirliği Teşkilatı tarafından Kırım'a düzenlenmesi beklenen teknik ziyaretin gerçekleştirilmesini ve İslam dünyasının Kırım Tatarlarına olan desteğinin yeniden vurgulanmasını arzu ediyoruz.

Bu arada, Ermenistan işgali altında bulunan Azerbaycan toprağı Yukarı Karabağ meselesinde Türkiye olarak başından beri bu ihtilafın Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü ve egemenliği çerçevesinde barışçıl bir şekilde çözülmesi için çaba göstermekteyiz. Sorunun çözümü için Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) çerçevesinde oluşturulan Minsk Grubunun bir üyesi olarak Minsk Grubunun Eş Başkanlığını yürüten ABD, Fransa ve Rusya Federasyonu'yla temaslarımızı da sürdürmekteyiz.

21'inci yüzyılda dünyanın gözü önünde Müslüman bir toplum olan Uygurlar gayriinsani muameleye tabi tutulmaya devam etmektedir. Teşkilatı ve üye ülkeleri Uygur meselesinde daha fazla etkin ve duyarlı olmaya davet ediyorum. Öte yandan, Uygurların yaşadığı dramın bir benzerini de Arakanlı Müslümanlar yaşamaktadır. Rohingya krizi zamanımızın en büyük trajedilerinden biri olmaya devam etmektedir. İslam İşbirliği Teşkilatı üyeleri olarak Arakanlı Müslüman kardeşlerimizi mülteci kamplarında kaderlerine terk edemeyiz, hep birlikte dayanışma için de bu kardeşlerimizin sıkıntılarını gidermek ve Bangladeş'in yükünü hafifletmek amacıyla çalışmak zorundayız. Diğer taraftan, Myanmar'ı kalıcı bir çözüm bulmaya ikna etmek amacıyla bu ülkeye yönelik siyasi girişimlerimize devam etmeli, Myanmar üzerindeki uluslararası siyasi baskıyı artırarak sürdürmeliyiz.

Türkiye Filipinlerin güneyindeki nihai, adil ve kalıcı barışın tesis edilmesi amacıyla Güney Filipinler barış sürecine aktif şekilde destek vermektedir. Bu bağlamda, Müslüman Mindanao'da Bangsamaro Özerk Bölgesi'nin kurulmasını öngören yasanın düzenlenen referandum sonucunda bölge halkı tarafından onaylanmasını ve 22 Şubat 2019 tarihinde Bangsamaro Geçiş İdaresi üyelerinin Filipinler Devlet Başkanı Duterte tarafından atanarak göreve başlamalarını memnuniyetle karşılıyoruz. (Alkışlar) Türkiye olarak önümüzdeki dönemde Güney Filipinler barış sürecine aktif katkımızı artırarak sürdüreceğiz.

Terörizmin her türlüsünü kınıyoruz, teröre karşı olduğumuzu tüm dünyaya söylemlerimiz ve eylemlerimizle göstermeliyiz. PKK, FETÖ, DEAŞ'la mücadele bahanesi altında Batılı devletlerce silahlandırılan ve desteklenen PYD, YPG, El Kaide, DAEŞ, Boko Haram ve Eş Şebab başta olmak üzere terörizmden ve terörist örgütlerden günümüzde en çok İslam ülkeleri ve Müslüman toplumları mağdur olmasına rağmen maalesef yine de İslam ve Müslümanlar terörizmle ilişkilendirilmekte ve töhmet altında bırakılmaktadır. İslam coğrafyasının artık adı gibi selam ve barışla anılması gerekiyor.

Saygıdeğer katılımcılar, Türkiye gerek yakın çevresinde gerek dünyanın farklı coğrafyalarında yaşanan tüm gelişmeleri uluslararası toplumun sorumlu bir üyesi olarak yakından izlemekte; Afrika, Asya, Latin Amerika'da açtığı yeni temsilcilikleri sayesinde küresel çapta girişimci ve insani bir dış politika yürütmektedir. Uyguladığımız politikanın temelinde her zaman zalime karşı mazlumların safında yer alma yaklaşımını benimsiyoruz. Ayrıca, üyesi olduğumuz uluslararası kuruluşların günün gereklerine uygun biçimde reformdan geçerek etkin ve sonuç odaklı bir yaklaşım benimsemelerine katkı sunmaya gayret ediyoruz. Önce aramızda vahdeti sağlayacağız, birlik olacağız, sonra dünyada barışın sağlanması

için mücadele edeceğiz. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bütün uluslararası kuruluşlarda devletlerin eşitliğini esas alan, gücü değil, hakkı üstün tutan yapıları oluşturmak için çalışacağız. Cumhurbaşkanımızın "Dünya 5'ten büyüktür." tezi barış içinde geleceğin şekillenmesi için çok önemlidir. İSİPAB'ın her üyesinin benzer sorumluluklar içerisinde davranması mevcut krizlerin aşılmasına ve yenilerinin ortaya çıkmasının engellenmesine yardımcı olacaktır. Bu noktada Pakistan'ın Keşmir'de ortaya çıkan son krizde gösterdiği sağduyulu yaklaşım örnek nitelikte olup övgüyü hak etmektedir. Krizlerin suhuletle çözülmesi kadar ortaya çıkmalarından önce gerekli önlemleri almak da önemlidir. Bu bağlamda önleyici diplomasi ve ara buluculuk faaliyetleri alanında bilgi ve tecrübemizin artırılması yararlı olacaktır. Ülkemizin İstanbul'da düzenlediği ara buluculuk konferansları bu boşluğu doldurmaya yöneliktir.

Abu Dabi'de 1-2 Mart tarihlerinde gerçekleştirilen İslam İşbirliği Teşkilatı Dışişleri Bakanları 46'ncı Toplantısı'nda konunun İslam İşbirliği Teşkilatı tarafından da sahiplenilmesi ve gelecek yıllarda ara buluculuk alanında konferans düzenlenmesi kararı alınması memnuniyet verici bir gelişmedir. Böylece, İslam coğrafyasında ara buluculuk alanında sürdürülmekte olan kapasite inşa çalışmaları hızlanacak ve İslam dünyasında yaşanan ihtilaflara çözümler bulunması yönünde arayışlar hız kazanacaktır. Dünyadaki çatışmaların yüzde 60'ının İslam coğrafyasında yaşandığı dikkate alındığında çatışmaların ve ihtilafların barışçıl bir şekilde çözümü Müslümanlar için her zamankinden daha fazla önem arz etmektedir. Aksi takdirde bu durum, Müslümanlar arasındaki çatışmalardan beslenenlerin işini kolaylaştıracaktır. Bu noktada İslam İşbirliği Teşkilatının ara buluculuk kapasitesinin artırılmasına yönelik somut adımlar atmamız gerektiğini kabullenmeliyiz. İslam İşbirliği Teşkilatı için tesis edilen Arabuluculuk Dostları Temas Grubu ve İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerin genç diplomatlarına yönelik olarak ülkemizde düzenlenen Barış İçin Arabuluculuk Sertifika Programı gibi örnekleri çoğaltmalıyız.

Kıymetli kardeşlerim, sözlerime son verirken konferansın tertibinde görev alan herkese tek tek teşekkür ediyorum. İSİPAB 14'üncü Konferansı'nın İslam ülkeleri arasındaki kardeşlik ve dayanışma ruhunu daha da güçlendirmesi ve artık bizleri birbirimize kırdırmaya çalışanların oyunlarına gelmeden gelecekte ortak meselelere karşı birlikte hareket etmemizi sağlamasını temenni ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

6 Nisan 2019 - Parlamentolararası Birlik 140'ıncı Genel Kuruluna Katılım, Doha - Katar

Değerli Parlamento Başkanları, Başkan Vekilleri, saygıdeğer Parlamentolararası Birlik Başkanı, muhterem parlamenterler, hanımefendiler, beyefendiler; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak farklı siyasi sistemlere sahip parlamenterler için önemli bir diyalog ve diplomasi platformu olan Parlamentolararası Birliğin 140'ıncı Genel Kuruluna katılmaktan duyduğum memnuniyeti belirterek sözlerime başlıyorum.

Bu önemli toplantıya ev sahipliği yaptıkları için Katar Emirine ve kardeş Katar'a şükranlarımı sunuyorum. Gösterdikleri misafirperverlik için Sayın Şûra Meclisi Başkanına da teşekkürlerimi arz ediyorum.

Sözlerimin başında Yeni Zelanda'da yaşanmış olan ırkçı, İslamofobik, Müslüman düşmanı terör olayında vefat eden kardeşlerime Allah'tan rahmet diliyorum. Yeni Zelanda halkına başsağlığı diliyorum. Zorlu bir süreci başarıyla yürüten yetkilileri tebrik ediyorum.

Yine İran'da meydana gelen sel felaketi sebebiyle başsağlığı ve geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum. Aynı şekilde Afrika'da, Malavi, Mozambik ve Zambiya'da meydana gelen afet sebebiyle üzüntülerimi bildiriyorum.

Değerli parlamenterler, uluslararası sistem, yoğun bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçmektedir. Farklı bölgelerde patlak veren krizler, terörizm, kitle imha silahlarının yayılması, düzensiz göç, yoksulluk, iklim ve çevre sorunları ve yabancı düşmanlığı ile İslamofobi gibi tehditler ama hepsinden önemlisi, uluslararası hukukun ihlali, hukuk tanımazlık, çarpıcı bir tabirle "uluslararası eşkıyalık" bütün dünyayı insanlık için tehlikeli ve karmaşık hâle getirmiş durumdadır.

Son örneklerini Malavi, Mozambik, Zimbabve'de meydan gelen sel felaketlerinde, bir çevre felaketinde, Yeni Zelanda'da gerçekleşen vahim ve menfur terör saldırısında gördük.

Kur'an-ı Kerim'de, mukaddes kitapta Cenab-ı Hak şöyle buyuruyor, Bakara 204'üncü ayette:

"İnsanların öyleleri vardır ki dünyaya ait seni şaşırtacak derecede güzel sözler söylerler."

Bir sonraki ayet ise şöyle:

"Ama yeryüzünde bir güç, iktidar sahibi olduklarında hukuksuzluk çıkartırlar, hukuk tanımazlar, çevreyi ve insan neslini bozmak için çalışırlar." Bugün yapılan bütün toplantılarda çok güzel sözlerle insan haklarından, hukuktan, hümanizmden, hayat standartlarının yükseltilmesinden bahsedilen bir dünyada insanların derisinin rengi, inançları, konuştuğu dil sebebiyle dışlandığı ve hukuksuzluklara maruz kaldığını, açlıktan ve susuzluktan çocukların öldüğünü, obeziteyle mücadele için harcanan paralarla bütün insanların açlığının önlenebileceğini biliyoruz

Bu tür toplantıların, uluslararası platformların sadece güzel konuşmaların yapıldığı, bildirilerin yayınlandığı toplantılar olmaktan çıkarılarak dünya barışına, insani değerlerin gelişimine, gerçek manada insani şartlarda hayatın herkes için sağlanmasına somut katkı yapacak neticelere odaklanması gerekmektedir. Parlamenter diplomasi turizminin ötesine geçerek etkin toplantılar, sonuç alıcı toplantılar gerçekleştirmeliyiz.

Değerli parlamenterler, Türkiye her geçen gün artan imkân ve kabiliyetleri çerçevesinde, bölgesi ve bütün dünya için güçlü bir güvenlik ve istikrar unsuru konumundadır. Bu bağlamda, girişimci ve insani dış politika yaklaşımını geliştirdik ve bu politikanın gereği olarak Suriye ve Filistin'de olduğu gibi bölgemizin kanayan

yaralarına, insani trajedilerine çözüm için çaba harcamaktayız. Sadece yakın coğrafyamız için değil; Myanmar, Afganistan veya Somali'de olduğu gibi farklı bölgelerde de aynı samimi çabayı sergilemekteyiz.

Bugün Türkiye yaygın bir diplomatik gündeme sahiptir. 242 dış temsilcilikle dünyada en geniş temsilcilik ağına sahip olan 5'inci ülkedir. İlaveten Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı, Türk Hava Yolları ve Türk Kızılayı gibi kurum ve kuruluşlarımızdan da güç ve destek almaktayız. Uluslararası toplumun bildiği üzere Türkiye, ihtilafların önlenmesine ve barışçıl çözümüne öncelik vermektedir. Birleşmiş Milletler Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ve İslam İşbirliği Teşkilatında eş başkanlığını yürüttüğümüz 3 ayrı Arabuluculuk Dostlar Grubu, ayrıca İspanya'yla 2005 yılından beri eş sponsorluğunu yürüttüğümüz Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı bu anlayışımızın somut tezahürleridir.

Muhterem parlamenterler, 20'nci yüzyıl, insanlık tarihinin en kanlı ve acılarla dolu yüzyılıdır. 100 milyondan fazla insanın katledildiği, uluslararası hukukun, barış için kurulan kurumların işlevsiz olduğu, ekonomik adaletsizliklerle dolu bir yüzyıl geçirdik. 20'nci yüzyılın kurumları ve paradigmaları insanlık için adalet ve refah sağlamakta başarılı olamamıştır. Bugün, 21'inci yüzyılın ve 3'üncü bin yılın başlarında dünya, insanlık yeni bir uluslararası düzen arayışındadır. Devletin ve insanların eşitliğine dayanan, adil, asgari insani şartların herkes için sağlandığı bir uluslararası düzenin kurulması için hep birlikte mücadele etmeliyiz. Bunun için öncelikle uluslararası hukuka saygıyı bütün devletler için geçerli kılmak, gerçekleştirmek mecburiyetindeyiz. Öncelikle Birleşmiş Milletlerdeki ayrımcı yapıyı değiştirmek, devletlerin eşitliğine dayanan bir uluslararası platformu orada inşa etmek lazımdır. Bunun için Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın "Dünya 5'ten büyüktür." sözüne burada atıf yapıyorum. Yeni ve adil bir dünyanın, bütün insanlar için yaşanabilir, barış içinde bir dünyanın tesisi parlamenterler olarak öncelikle bizim görevimizdir. Dünyanın en eski ve en geniş uluslararası platformu olan burada, Parlamentolararası Birlikte buna işaret etmek istiyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, sözlerime son verirken Türkiye'nin parlamentolar arası iş birliğine ve Parlamentolararası Birliğe verdiği önemli bir kez daha vurguluyor, hepinize en iyi dileklerimi sunuyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum; sağ olun.

12 Nisan 2019 - NATO Parlamenter Asamblesi 99. Rose-Roth Semineri ile Akdeniz ve Ortadoğu Özel Grubu Ortak Toplantısı, Antalya

Sayın Bakan, Başkan Yardımcıları, NATOPA üyesi değerli parlamenterler, değerli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

99'uncu Rose-Roth Semineri ile Akdeniz ve Orta Doğu Özel Grubu Toplantısı'na hepiniz hoş geldiniz. Sizleri Akdeniz'in en güzel şehri Antalya'da ağırlamaktan büyük bir mutluluk duyuyoruz. Yapılacak bu toplantının bölgemizin barış ve istikrarına katkı sağlayacak önemli istişarelere zemin hazırlayacağını düşünüyorum. Bu çerçevede gerçekleştirilecek sunumlar, tartışmalarla NATOPA olarak ele aldığımız konularda hep beraber yeni fikirler ve farklı perspektifler edineceğimizi ümit ediyorum.

Biz, Türkiye olarak NATOPA'nın çalışmalarına büyük bir önem atfediyoruz. Delegasyon Başkanımız Sayın Osman Aşkın Bak'ın Kanada Halifax'daki Genel

Kurulda NATOPA Başkan Yardımcısı olarak seçilmesi de bize son derece büyük bir mutluluk vermiştir. Eminim ki Sayın Bak, enerjisi ve tecrübesiyle NATOPA Başkanlık Divanının çalışmalarında önemli hizmetler sunmaktadır.

Değerli misafirler, bu vesileyle NATO'nun 70'inci yıl dönümünü bir kez daha kutluyorum. NATO kuruluşundan bu yana Avrupa Atlantik bölgesinin güvenliğinin ve istikrarının korunması bakımından önemli bir aktör olagelmiştir. NATO, İkinci Dünya Savaşı'nın doğurduğu şartlara bir cevap olmak üzere tasarlanmış örgüttür ancak bu örgüt soğuk savaşın sona erdiği 1990'ların başına kadar sadece askerî bir savunma paktı olarak değil, liberal ve özgürlükçü değerleri, demokrasiyi savunan bir ittifak olarak da öne çıkmıştır. Soğuk savaşın sona ermesi birçok kimseyi umutlu bir iyimserliğe sevk etmişti, ne yazık ki beklenen olmadı ve 1990'lar kanlı çatışmalara, etnik boğuşmalara sahne oldu. 2000'li yıllar da kanlı çatışmalar bakımından 90'ları aratmayacak bir tablo olarak karşımıza çıktı ve şimdi yeni bir yüzyılın hatta daha geniş bir perspektifle yeni bir bin yılın ve yeni bir dünyanın, yeni arayışların, yeni paradigmalar inşa etmenin eşiğindeyiz. Türkiye, her zaman ittifaklarına sadık, dostlarına karşı güvenilir bir ülkedir. Bin yıllık tarih, özellikle de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra NATO içindeki tavrımız bunun açık bir delilidir. Soğuk savaş boyunca Türkiye Sovyetler Birliği'ne sınırı olan tek NATO ülkesiydi ve Türkiye ittifak üyesi olarak üzerine düşen her sorumluluğu yerine getirmiştir.

Türkçede "Dost acı söyler." diye bir ifade vardır; bu dost, dostluk gereği gerçekleri söyler, bunlar da zaman zaman acı verici olabilir demektir. Bizler de şu an dostlarımızla bir arada olduğumuza göre bazı acı gerçekleri dile getirmekte fayda görüyorum. 2000'li yıllar büyük bir trajediyle başladı. 11 Eylül 2001'de New York'taki Dünya Ticaret Merkezine yönelik saldırı yeni çağın tehdidini işaret ediyordu. Bu yeni tehdit küresel terördü. Bugün kuruluşunun 70'inci yıl dönümünde NATO'nun temsil ettiği dayanışma ruhu ve kolektif güvenlik olgusu çok daha büyük bir önem taşır hâle gelmiştir. İnsanlık, tarihte benzeri görülmemiş sınamalarla karşı karşıyadır; terör, şiddet, bölgesel istikrarsızlıklar, savaş, düzensiz göç, gelir adaletsizliği, yoksulluk, bulaşıcı hastalıklar ve daha nice başka tehditler artık üstesinden gelmek zorunda olduğumuz meydan okumalar olarak karşımızda durmaktadır. Türkiye olarak bilhassa terörizmin ittifakın güvenliği için en ciddi tehditlerden birincisini teşkil ettiğini düşünüyoruz.

Kıymetli misafirler, 11 Eylül saldırısı karşısında NATO üyelerinin verdiği tepki ittifak hukukuna uygun örnek bir davranıştı. NATO üyeleri Amerika Birleşik Devletlerine yönelik saldırıyı ittifakın bütününe yapılmış saymıştır, üstelik bu saldırının sorumlusu konvansiyonel bir düşman olmamasına rağmen.

11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirdiği terör saldırılarında Amerika Birleşik Devletleri'nin ve genel anlamda Avrupa-Atlantik ittifakının ve değerlerinin yanında durarak dayanışma sergileyen Türkiye, bu tarihten itibaren terörizmle uluslararası mücadeleye yoğun ve güçlü destek vermiştir ancak Türkiye, terörizmle mücadelesinde, kendi mücadelesinde ittifak üyesi ülkelerden hak ettiği ve beklediği destek ve dayanışmayı çoğu zaman görememiştir. Türkiye, DAEŞ de dâhil olmak üzere, terörizmin tüm şekil ve yapılarıyla mücadeleyi en aktif bir şekilde sürdürmektedir ancak Türkiye'nin mücadele ettiği tek terör örgütü DAEŞ değildir. Türkiye, aynı zamanda yaklaşık kırk yıldır PKK terör örgütüyle, onun Suriye'deki adı olan PYD/YPG terör örgütüyle ve 15 Temmuz 2016'da bir askerî darbe gerçekleştirmeye teşebbüs eden FETÖ terör örgütüyle de mücadele etmektedir. Bu örgütler tarafından Türkiye hâlen fiilî saldırılara maruz kalmaya devam etmektedir. Biz, Türkiye olarak müttefiklerimizin değerlendirmelerine ve tanımlarına itibar ederken, onlara karşı girişilen saldırılarda müttefiklik hukukunun gereği olarak dayanışma sergilerken aynı sorumlu tavrı onlardan maalesef görememekteyiz. Türkiye'ye karşı terör faaliyetlerini hâlen sürdüren PKK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG'nin müttefikimiz Amerika Birleşik Devletleri tarafından açıkça desteklenmesi, bu kanlı terör örgütüne binlerce tır silah verilmesi müttefiklik hukukuyla bağdaştırılabilir mi? Bu tavrın 11 Eylül olayları sonrası bir NATO üyesi ülkenin El Kaide terör örgütüne silah yardımı yapmasından ne farkı vardır? NATO içindeki müttefiklerimizin terör örgütleriyle mücadelesinde samimiyetle Türkiye'nin yanında olmalarını ve gerekli desteği sağlamalarını beklemek müttefiklik ruhu ve kolektif savunma anlayışı çerçevesinde en tabii hakkımızdır.

Öte yandan, NATOPA'nın raportör milletvekilleri aracılığıyla savunma ve güvenlik açısından faydalı öneriler içeren yeni perspektifler sunmaya gayret eden raporlar hazırladığını biliyoruz. Geçen yıl yayınlanan bazı raporlarda özellikle ülkemizin FETÖ, Fetullahçı terör örgütü ve PKK başta olmak üzere terörizmle mücadelesi konusunda gerçeği yansıtmayan ifadelere rastlamıştık. Raportörlerin karşılıklı anlayış ve özellikle empati temelinde, müttefiklik ruhuyla ve ittifakın temel değerleriyle uyumlu raporlar kaleme almalarını arzu ediyoruz. "Bana karşı olan terör örgütü kötüdür. Müttefiklerime saldıran terör örgütünden bana ne." anlayışı NATO ittifak ruhuyla bağdaşmaz, sadece birbirimizi aldatmış oluruz.

Bir diğer önemli konu ise rapor dilinde ve terminolojide objektif, tarafsız bir yaklaşım ortaya koyma gereğidir. Değerli misafirler, bilhassa İslami kavramlarla terörü ilişkilendiren yanlış tanımlama ve ifadelerin NATOPA raporlarında yer almaması konusunda gerekli hassasiyetin gösterileceğini arzu ediyoruz. Kendini Müslüman olarak tanımlayan bir kişi terör eylemi yaptığında İslam'la terör bağlantısı

kurmaya kalkarsanız Yeni Zelanda'da kendini Hristiyan olarak tanımlayan bir kişi terör eylemi yaptığında ne yapacaksınız? Biz her zaman "Terörün dini, ırkı olmaz; terör terördür." diyen bir yaklaşımı savunduk, bunu savunmaya devam edeceğiz.

Kıymetli dostlar, NATOPA, parlamenter diplomasinin en ciddi ve önde gelen kurumlarından biri olarak NATO'ya bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da karşı karşıya olduğumuz sorunları çözme yolunda eşlik edecektir. Uluslararası siyasi ve güvenlikle ilgili gündemin tüm yoğunluğuna rağmen NATOPA etkin çalışma motivasyonu ve parlamenterler arası güçlü ve şeffaf ilişkiler ve iş birliğine zemin hazırlaması sayesinde bu yoğun gündemi yakından takip etmekte ve ele aldığı meselelerle ilgili ufuk açıcı çalışmalar ortaya koymaktadır. NATO'ya yol gösterici bir rol oynayan NATOPA'nın bu rolünün giderek daha da güçlendiğini memnuniyetle müşahede ediyoruz. Diğer taraftan, NATOPA'nın ittifakın siyasi ve ideolojik uyumunu güçlendirmek ve müttefikler arasındaki anlaşmazlıkları aşmak için de çok büyük bir role sahip olduğunu düşünüyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak NATOPA'yı parlamenter diplomasi açısından çok değerli görüyoruz, bu sebeple çalışmalarını yakından takip ediyoruz.

NATOPA'nın saygıdeğer üyeleri, kıymetli misafirler; burada bir konuya daha değinmek istiyorum. Ülkemizin hava ve füze savunma yetenekleri konusunda ciddi bir boşluğu mevcuttu. On yıldan fazla bir süredir farklı seçenekler

üzerinde çalıştık. Bu süreçte özellikle Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere müttefiklerimizle görüştük. Ne yazık ki samimi ve ciddi girişimlerimiz müttefiklerin bir kısmının politik ve ticari düşünceleri sebebiyle yetersiz kaldı. Öte yandan Rusya bize çok iyi bir teklif sunmuştu. Bu teklif, teknik kabiliyetler, teslimat, zaman çizelgesi ve fiyat açısından beklentilerimizi karşılayan bir mahiyetteydi. Sonunda acil ihtiyaçlarımızı karşılamak için S-400 sistemini satın almaya karar verdik. S-400 sistemi, NATO sistemleriyle bütünleşmeyecek veya çatışmayacaktır. Daha önce S-300 sistemi satın alan ve konuşlandıran diğer bazı NATO ülkeleri olmuştur. Bugün 3 NATO ülkesinde S-300 füzesi sistemi bulunmaktadır. Onlara karşı herhangi bir NATO üyesinden ciddi bir itiraz gelmemiştir. Şimdi, bizim bu sistemi satın almamıza gösterilen bu tepki, "Türkiye için diğer NATO üyelerine uygulanandan farklı ikinci bir standart mı mevcut?" sorusunu aklımıza getirmektedir. "Bazı NATO üyelerinin Rusya'dan S-300 almasında sorun yok ama Türkiye'nin Rusya'dan S-400 almasında sorun var." diyen bir mantık, samimi ve dürüst kabul edilemez. Şu noktayı da üstüne basarak vurgulamak istiyorum ki S-400 sistemini satın alma kararı Türkiye'nin NATO'ya bağlılığından sapma olarak asla değerlendirilemez, görülemez.

Değerli dostlarım, sözlerime son vermeden önce müttefiklik ruhuyla bağdaşmayan çok sıcak iki gelişmeye de kısaca değinmek, bunu dikkatlerinize arz etmek istiyorum. İtalya Temsilciler Meclisinin 1915 olaylarının İtalyan Hükûmetince "soykırım" olarak tanınmasını talep eden 10 Nisan 2019 tarihli kararı bazı Ermenilerin iddialarının iç politika malzemesi olarak kullanılmasının yeni bir örneğini teşkil etmekte olup tarihî gerçeklerle asla bağdaşmamaktadır. İtalya Temsilciler Meclisi kendini uluslararası mahkemelerin yerine ikame ederek soykırım gibi uluslararası hukukta açıkça tanımlanmış spesifik bir suç hakkında hüküm vermeye kalkışmış, tarihi ve hukuku istismar etmiştir. Keza bir başka müttefikimiz olan Fransa'nın Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle 24 Nisanı Ermeni soykırımı için anma günü ilan etmesini de kınıyorum. Siyasi kaygılarla gündeme getirildiği aşikâr olan, devlet ciddiyetinden bizce uzak bu girişim, asılsız ve hukuki dayanağı olmayan bir iddia aracılığıyla tarihin siyasallaştırılmasından başka bir amaca hizmet etmemektedir. Fransa Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, bu dayatmacı kararıyla aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Fransız Anayasa Mahkemesi içtihatlarını da yok sayarak kendi vatandaşlarının da ifade özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Burada tarihî olayların tarihçilere bırakılması gerektiğini ifade etmek istiyorum. Türkiye'nin tarihi dünya tarihi içerisinde dikkate alındığında, sıralama yapıldığında en temiz tarihlerden bir tanesidir. Eğer tarihleri parlamentolar kaleme almaya kalkarsa Türkiye'nin tarihine sıra gelmez. Habeşistan'dan, Trablusgarp Libya'dan, Cezayir'den, Ruanda'dan anlatılabilecek çok

hikâye vardır. Bunu bir hukuk ve tarih akademisyeni, profesörü olarak söylüyorum. Büyük bir bilge devlet adamımız Ziya Paşa'nın çok güzel beytini zikretmek isterim: "Onlar ki verir laf ile dünyaya nizâmât, bin türlü teseyyüp bulunur hanelerinde." Tercümanlar için bunu biraz Türkçeleştirerek, sadeleştirerek ifade edeyim: "Onlar ki dünyayı sözleriyle düzene sokmak isterler oysa onların kendi evlerinde bin türlü bozukluk ve çürüme bulunmaktadır."

Kıymetli misafirler, sizin gibi değerli konuklara hitap ediyor olmaktan duyduğum onuru bir kez daha ifade ederken hepinize tekrar hoş geldiniz demek istiyorum. Türkiye'nin dış politikası hakkında ilk ağızdan bilgileri Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'ndan dinleyeceksiniz. Kendisinin daha önce başka bir önemli parlamenter kuruluş olan Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Başkanlığını yürüttüğünü de hatırlatmak isterim. Burada yapacağınız toplantıların verimli geçeceğini umuyor, bu toplantı vesilesiyle bir taraftan fikir dünyanıza yeni perspektifler eklerken diğer taraftan bu güzel tesisin imkânlarından faydalanıp ülkelerinize zihnen ve fiziken dinlenmiş ve yenilenmiş olarak dönmenizi ümit ediyorum. Hepinizi en içten duygularımla selamlıyorum.

20 Nisan 2019 - Irak'a Komşu Ülkeler Parlamento Başkanları Zirvesi, Bağdat - Irak

Bismillahirrahmanirrahim Selamün aleyküm ve rahmetullahi ve berekatühü.

Kıymetli Parlamento ve Şûra Meclisleri Başkanları, Değerli Başkan Vekilleri, Muhterem Parlamenterler, hanımefendiler, beyefendiler; küresel tehdit ve sınamaların giderek daha karmaşık bir hâl aldığı, terörizm ve aşırıcılığın yol açtığı güvensizlik ve belirsizlik ortamında İslam aleminin hedef hâline getirilmek istendiği, bölgesel iş birliği ve dayanışma ruhunun zarar gördüğü ve Filistin davasına vermemiz gereken dikkatin dağıldığı bir dönemde dost ve komşu Irak'ın Temsilciler Meclisi Başkanı Sayın Muhammed Halbusi kardeşimi bizleri bugün bir araya getirdiği için samimiyetle tebrik ediyorum, kendisine teşekkür ediyorum. Bu vesileyle bilhassa göstermekte oldukları misafirperverlik ve hüsnükabulden dolayı da Sayın Halbusi'ye ve ekibine huzurlarınızda ayrıca teşekkür ediyorum.

Toplantının, katılımcı bütün ülkeler arasındaki dostluğu ve muhavereyi artırmasını, sorunlarımızın çözümünde müşterek bir tavır takınmamıza yardımcı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. Sözlerimin başında, burada, Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın selamını, Sayın Irak Meclis Başkanına ve onun şahsında Irak halkına ve bütün katılımcılara iletmek istiyorum.

Irak'ta yaşanan gelişmelerin bölge ülkeleri üzerinde doğrudan tesiri bulunmaktadır. DAEŞ terör örgütüne karşı tüm uluslararası toplumun desteğiyle başarılı bir mücadele vererek topraklarını ve halkını bu cani örgütün zulmünden azim ve fedakârlıkla kurtarmış olan Irak'ın önümüzdeki dönemde istikrarını sağlamasına ve yeniden imarına yönelik desteğimizi ortaya koyacağımız bu toplantı önemlidir ve zamanlaması bakımından da fevkalade uygundur. Türkiye, Irak'ın bir an önce ayağa kalkmasını, ülkedeki tüm toplum kesimlerinin, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını güvence altına alacak "Iraklı" kimliği etrafında ulusal bir uzlaşı sağlamasını, DAEŞ'ten zarar gören bölgeler başta olmak üzere ülkenin tamamında yeniden imar için gerekli adımları atmasını ve bölgesinde özellikle komşularıyla dengeli ve iyi ilişkiler içinde olmasını beklemektedir.

Kuruluşundan bu yana Orta Doğu'da rolü ve konumu gereği önemli bir ülke olan Irak'ın uzun süredir çeşitli sorunlar sebebiyle bu rol ve konumunun gereklerini ne yazık ki yerine getiremediğine şahit olduk. Bizi ziyadesiyle üzüntüye sevk eden bu durumun artık geride kaldığını ümit ediyoruz. Irak'ın sahip olduğu beşerî ve tabii zenginliklerden etkin bir şekilde yararlanarak güvenli, istikrarlı ve müreffeh bir ülke hâline gelmesiyle bölge siyasetinde uzun süredir hissedilen eksikliğin ortadan kalkacağına, odak kaymaları ve otorite boşluklarının önüne geçilebileceğine ve bölgesel iş birliği ruhunun yeniden canlanacağına inancımız tamdır.

Değerli kardeşlerim, Türkiye Irak'ın ve bölgemizin istikrar ve güvenliği için sürekli çaba içinde olmuş, ekonomik kalkınma ve refahın ön şartı olan özgürlük, demokratikleşme ve hukukun üstünlüğü gayretlerine öncülük etmiş, hür teşebbüs ve serbest ticaretin önünün açılabilmesi için gayret göstermiştir. Irak'ın 2003 yılında işgali öncesinde ve sonrasında komşusunda istikrar ve güvenliğin tesisi için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan Türkiye'nin yegâne beklentisi ve hedefi, ikili ve bölgesel iş birliğinin tatminkâr bir düzeye erişmesi ve bundan halklarımızın karşılıklı fayda görmesidir. Irak ve komşuları olarak hepimizi hedef alan başta terörizm olmak üzere tehdit ve sınamalara karşı ortak tavır içinde olmamız ülkelerimizin çıkarınadır. Bununla birlikte siyasi görüş farklılıklarının müşterek bir gündem belirlenmesini güçleştirdiği tespitinde bulunmak da gerçekçi bir yaklaşım olacaktır. Yine de Parlamento Başkanları olarak halklarımızın bizden beklentisinin bölgesel iş birliği ve dayanışma hedefi doğrultusunda çalışmaktan vazgeçmemek

olduğunu vurgulamak isterim. Unutulmamalıdır ki günümüzde hiçbir ülke öngörülemez biçimde değişim gösteren ve karmaşıklaşan tehdit ve sınamalarla tek başına mücadele imkânına sahip değildir. Bu durumda ortak hedefimiz, ülkelerimizin siyasi birliği ve toprak bütünlüğü temelinde asgari müşterekler de birleşerek geleceğe yönelik iş birliği fırsatlarını geliştirmek olmalıdır.

Irak'ta uzun yıllardır süren istikrarsızlık ve güvenlik boşluğu Türkiye için ulusal güvenlik meselesi hâline gelmiş olup bunların çözümünün bir an evvel kalıcı şekilde sağlanması bir zorunluluktur. Yani artık "Bekle, gör." diyemeyiz, "Başkası gelsin, çözün." de diyemeyiz; bizi etkileyen meselelerin çözümüne hep birlikte katkı sağlamak zorundayız. Bu çerçevede, girişimci ve insani dış politikamızı geliştirdik. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın veciz ifadesiyle milletimizin girişimci ruhu ve insani, vicdani kültürünü yansıtan Atatürk'ün "Yurtta sulh, dünyada sulh." ilkesini kuvveden fiile geçiren bir 21'inci yüzyıl küreselleşmiş dış politika anlayışını benimsedik.

Bu çerçevede, bölgesel ve küresel sorunları çözmek için çaba harcıyor, inisiyatif alıyor ve iş birliği imkânlarımızı artırıyoruz. Dış politikamızın geniş bakışı sadece bölgemizle sınırlı olmayıp Asya-Pasifik, Amerika ve Latin Amerika, Karayipler gibi dünyanın diğer bölgeleriyle de bağlarımızın gelişmesine imkân sağlamaktadır. Bugün 242 dış temsilcilikle dünyada en geniş temsilcilik ağına sahip 5'inci ülkeyiz. Ayrıca, TİKA, Türk Hava Yolları, Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü ve Türk Kızılayı gibi kurum ve kuruluşlarımızdan da güç ve destek alıyoruz. Türkiye, insani yardımların kişi başına millî gelire oranı açısından dünyada 1'inci sıradadır; dünyanın en zengini değiliz ama en cömert ülkesiyiz. Bu kapsamda, terör örgütleriyle mücadelenin yanı sıra çatışmaların sebep olduğu insani krizlerin etkilerinin hafifletilmesi için de büyük bir çaba harcıyoruz.

İkili ilişkilerimizi geliştirmeye yönelik yüksek düzeyli stratejik iş birliği konseyleri ve hükûmetler arası zirve mekanizmalarıyla ikili, üçlü ve dörtlü süreçler yoluyla iş birliği arayışlarımızı sürdürüyoruz. Bugün dahi sağladığı yararlarla önemini ortaya koyan söz konusu mekanizmalar, bölgemizin geleceği açısından hayati önemde olan iş birliğinin yapı taşlarını oluşturmaktadır.

Muhterem dostlarım, Irak'la ilişkilerimizin tüm veçhelerini en üst düzeyde ele alabileceğimiz bir platform olarak 2009 yılında tesis ettiğimiz Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyinin yıllık toplantısını 2019 yılı içinde gerçekleştirmeyi arzu ediyoruz. Irak'ta geçtiğimiz ekim ayında göreve gelen Hükûmetle iş birliğini her alanda geliştirmek ve karşılıklı üst düzey ziyaretlerle ilişkilere ivme kazandırmak niyetindeyiz. Nitekim, yakın geçmişte DAEŞ işgaline karşı Irak'a

sağladığımız yardımlar ve Irak'ın toprak bütünlüğü hilafına girişilen referandum macerası karşısında takındığımız kararlı tutum, Türkiye'nin desteğinin Irak'ın birliği ve toprak bütünlüğü için ne kadar hayati olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye'nin Irak'a bu desteğini sürdüreceğinden kimsenin şüphesi olmamalıdır. Türkiye, bu anlayışla, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye ve Irak'ta istikrarın tesisi, yeniden imar ve kapasite geliştirme yönündeki çabalara katkı sunmaya devam edecektir.

2018 Şubat ayında Kuveyt'te düzenlenen Irak'ın Yeniden İmarı Uluslararası Konferansı'nda açıkladığımız taahhütlerin Irak'ın uzun dönemde sürdürülebilir kalkınmasına hizmet edecek stratejik projelerde kullanılması için Irak makamlarıyla eş güdüm hâlinde çalışmalarımız devam etmektedir. Bizler bu çabayı sergilerken Irak'tan beklentimiz, topraklarında yuvalanan PKK terör örgütü unsurlarına barınma imkânı vermemesi ve Türkiye'ye olduğu kadar Irak'a ve diğer bölge ülkelerine de tehdit teşkil eden bu eli kanlı terör örgütüne yönelik mücadelemizde bizimle iş birliği ve dayanışma içinde olmasıdır.

DAEŞ işgali altındaki toprakların kurtarılması sonrasında Irak'ın kalıcı istikrara kavuşturulması için bir fırsat penceresi aralandığını belirtmek istiyorum. Bu fırsattan istifade edilmesi, sorumluluk sahibi tüm Iraklıların etnik ve mezhepsel ayrımları körükleyen yaklaşımları reddetmesi ve Iraklılık kimliğini ön plana çıkaran kapsayıcı bir tutumla hareket etmesiyle mümkün olacaktır. Irak Hükûmetinin bu alandaki çabalarına her türlü desteği vermeye hazırız. Bu süreçte,

uluslararası toplumun da sorumluluk bilinciyle ve sağduyuyla hareket ederek, Irak'ı farklı gündemlerinin çatıştığı bir nüfuz mücadelesi sahasına çevirecek yaklaşımlardan uzak durması önemlidir.

Değerli katılımcılar, 15 Mart 2019 günü Yeni Zelanda'nın Chirstchurch kentinde masum insanlara yönelik olarak gerçekleştirilen elim ve menfur terör saldırısı, İslam'a ve Müslümanlara karşı yapılan bu tür saldırılar karşısında tüm dünyadan dayanışma beklemeden evvel, öncelikle kendi içimizde birlikteliği sağlamamamız gerektiğini bir kez daha göstermiştir. Bu dayanışmayı sağlamak ve bunu tüm dünyaya gösterebilmek amacıyla 22 Mart 2019 tarihinde İstanbul'da düzenlediğimiz İslam İşbirliği Teşkilatı Acil İcra Komitesi Toplantısı'nın nihai bildirisinde kabul edilen 15 Martın "İslamofobiye Karşı Uluslararası Dayanışma Günü" olması önerisinin yerinde ve uygun olacağına inanıyorum.

Sekiz yıldır süren Suriye krizi başlı başına bölgesel güvenlik sorunu kaynağıdır. Bu krizin uluslararası hukuk çerçevesinde çözümü için sahada ve siyasi süreçte değerli katkılar sunuyoruz. Kuşkusuz, Filistin'le ilgili yaşanan mesele devam ettiği müddetçe maalesef etrafındaki bölgelerin huzuru ve barışına yönelik potansiyel riskler de devam etmektedir. Filistin'de süregelen işgalin birtakım oldubittilerle tahkim edilmeye çalışıldığına tanık olmaktayız. Bir yandan Amerika Birleşik Devletleri'nin Tel Aviv Büyükelçiliğini Kudüs'e taşıması, diğer yandan İsrail'in Filistin halkına yönelik şiddet politikaları ve hız verdiği yasa dışı yerleşim planları bizi nihai çözümden uzaklaştırmaktadır. Çözümsüzlüğün başlıca müsebbibi olan İsrail iken bedelini Filistin halkının ödemesinin hiçbir izahı yoktur. Artık uluslararası toplumun tüm üyelerinin Filistin devletini tanımak için önüne kasıtlı engeller konulan nihai çözümü beklemekten vazgeçmesi gerekmektedir.

Bir kez daha ilan ediyoruz ki Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Trump'ın Golan Tepeleri üzerindeki İsrail işgalini resmen tanıyan son kararı, uluslararası hukukun temel dayanaklarından olan egemenlik ilkesinin açıkça ihlalidir. Beklentimiz, Orta Doğu Barış Sürecini sekteye uğratacak ve hatta ortadan kaldırabilecek bu yanlış kararın gözden geçirilmesi ve bundan sonra artık uluslararası hukuka uygun davranma konusunda bir dikkat ve hassasiyetin gösterilmesidir. Esasen, bölgesel krizlerin çözümü için her şeyden önce uluslararası toplumda samimi ve yapıcı iradenin yerleşmesi elzemdir.

Sözlerime son verirken, Türkiye'nin parlamentolar arası iş birliğine verdiği önemi bir kez daha vurguluyor, bu bağlamda bu toplantıyı son derece faydalı bulduğumuzu belirtmek istiyorum. Toplantımızın sadece konuşmalardan ibaret

kalmaması gerekliliğine ve bu vesileyle toplanan tüm ülkeler olarak somut adımlar atmamız gerektiğine inanıyorum.

Toplantı organizasyonunun başarılı geçmesini tekrar temenni eder, organizasyonda görev alan herkese teşekkür ederim.

Hepinize en iyi dileklerimi sunuyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim.

11 Haziran 2019 - "Uluslararası Mülteci Koruması ve Ulusal Sığınma Sistemlerinin Geliştirilmesi Hakkında Bir Rehber" Kitabının Tanıtım Töreni, TBMM

Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Mülteciler ve sığınmacılarla ilgili önemli bir temel kitabın Türkçe baskısının tanıtımı için buradayız. Belki, böyle bir kitabın, böyle bir çalışmanın, daha geniş anlamda böyle bir fikrin tanıtımının yapılabileceği, dünyada en uygun yerdeyiz, Türkiye'deyiz. Az önce Parlamentolar Arası Birlik Başkanı Sayın Barron'un da ifade ettiği gibi Türkiye mülteciler, sığınmacılar bakımından dünyada en çok sığınmacıyı, mülteciyi, göçmeni kabul eden ve onlara yardımcı olan ülke. Yaklaşık 3,6 milyon Suriyeli kardeşimiz Suriye'deki çatışmalar sebebiyle Türkiye'ye gelmiştir ve onlar ülkemizde misafir edilmektedir. Şüphesiz, bu konuda, kendi topraklarını, evlerini, ülkelerini terk ederek gelen insanlar açısından ciddi sorunlar vardır. Tabii, bu kadar yoğun bir nüfusu barındırma bakımından ülkemizde de ciddi bir maddi, manevi maliyet söz konusudur. Cumhurbaşkanımızın liderliğinde gerek hükûmetlerimizin, devletimizin gerekse vatandaşlarımızın misafirperverliğiyle

bu büyük yükün altından kalkmayı başarıyor Türkiye. Birkaç bin kişilik göçmen, sığınmacı gidişinden, girişinden etkilenen, bunlara karşı çıkan, sınır kapılarını kapatan ve kötü muamele yapan ülkelerin, devletlerin, halkların da Türkiye'nin bu misafirperver tutumundan ders alması gerektiğini düşünüyorum. Buna işaret etmesi bakımından da bu tanıtımın Türkiye'de olması ayrıca önemli.

Burada kısaca bir şeye değinmek isterim: Eğer biz dünyayı bütün insanlar için maddi ve manevi anlamda yaşanabilir bir ortam olarak korumazsak, tutmazsak başta iltica, göç, sığınma olmak üzere herkes için yaşanamaz bir dünyaya mecbur kalırız. Şu anda "iltica, sığınma, göç" diye ifade ettiğimiz realite önümüzdeki yıllara ait nüfus projeksiyonları karşısında aslında bize sinyal veren bir başlangıç noktası gibi gözüküyor. Önümüzdeki elli yıl içerisinde çok daha büyük göç, sığınma ve iltica dalgalarıyla bütün dünyanın, özellikle ekonomik olarak gelişmiş ülkelerin karşı karşıya kalacağı anlaşılıyor. Bu riski aşmanın yolu, dünyadaki bütün insanların kendi evlerinde, kendi ülkelerinde asgari insani şartlar altında ve barış içerisinde yaşamasını garanti eden bir uluslararası düzen oluşturmamız. Bunun da iki temel unsurundan birincisi; dünyadaki barışın bütün insanlık için ama bütün insanlar tarafından samimi olarak istenmesi ve bunun gerçekleştirilmesi için gayret gösterilmesi gerekiyor. İkincisi, yine, insanların kendi evlerinde, kendi ülkelerinde asgari insani şartlarda yaşayabileceği bir ekonomik ortamın, bir refahın sağlanması. Gelişmiş ülkelerin, bu ülkelerde yaşayan insanların bencillikten uzak durması ve dünyanın bütün insanlar için yaşanabilir bir yer olduğu mümkün olduğu zaman ancak kendilerinin de huzur içerisinde, mutlu bir şekilde yaşayabileceklerini bilmesi gerekiyor. Elbette, tabii ki mültecilerin, sığınmacıların, göçmenlerin gittikleri ülkelerde ve geçiş güzergâhlarında temel haklarıyla ilgili düzenlemeler önemli ama esas meseleye de dikkat çekmek gerekiyor: Dünya yaşanabilir bir dünya olarak korunduğu sürece hepimiz ancak huzur içerisinde olabiliriz. Bu mesajı Türkiye'den, Ankara'dan teyit ederek tekrar ifade etmiş olmaktan memnuniyet duyuyorum.

Bu vesileyle, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine ve rehberin hazırlanmasına katkıda bulunan bütün paydaşlara gayretlerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

19- 20 Haziran 2019 - Akdeniz Parlamenter Asamblesi "Nüfus Hareketleri ile Güvenlik İlişkisi" Başlıklı Toplantı, TBMM

Sayın Bakanım, Değerli Başkan, değerli parlamenterler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Akdeniz Parlamenter Asamblesinin bu daimî komitesinin toplantısına ev sahipliği yapan ülke olarak, sizleri Türkiye'de ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde misafir etmekten büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim.

Hoş geldiniz.

Parlamenter diplomasiye temaslar oldu. Sanıyorum son yıllarda özellikle parlamenter diplomasi alanında özellikle parlamenter asamblelerin sayısının artması, bölgesel veya fonksiyonel anlamda sayısının artması üzerinden parlamenter diplomasinin yaygınlaştığını, buna ilgilin, alakanın arttığını, öneminin arttığını ifade etmek isterim öncelikle.

Bu, tabii, bir arayışı ortaya koyuyor. Bir taraftan mevcut olan kurumların, yapıların, gerek hükûmetler arası ilişkilerde gerekse parlamentolar arası ilişkilerde yeterli olmadığını, daha başka arayışlara yol açtığını söyleyebiliriz. Bir taraftan, tabii, parlamenter diplomasinin öneminin anlaşıldığını, idrak edildiğini ifade etmek gerekir. Çünkü parlamenter diplomasi, Sayın Bakanımız da ifade etti, birçok bakımdan özellikle ilişkilerde biraz daha kolaylık üzerine oturan bir zeminde, biraz daha uzun zamanlı ve derinlikli müzakerelere imkân sağlayan bir zeminde tabiri caizse biraz soft diplomatik bir alanda faaliyet gösteriyor. Bu açıdan, bir, diplomatik ilişkilerin zeminini sağlamlaştırma, tahkim etme, bir taraftan da bazen tıkanan, zor işleyen diplomatik ilişkilerin önünü açma bakımlarında da faydalar sağlıyor. Bu açıdan, birçok parlamenter asamblenin, özellikle bölgesel anlamda veya fonksiyon anlamda kurulmaya başlandığını görüyoruz. Ben bunu Meclis Başkanı seçildikten sonra daha fazla fark ettim. Tahminimden çok daha fazla parlamenter diplomasi alanında çalışmaları var meclislerin, parlamentoların, parlamentolar içerisindeki kurulan dış ilişkiler üzerine konu olarak bunu almış olan komitelerin, komisyonların.

Tabii, bunlar arasında Akdeniz Parlamenter Asamblesinin ayrı bir yeri var. Özellikle, tabii, Akdeniz havzası esasen insanlık tarihinin başlangıç ve gelişme noktasının olduğu bir bölge. Bu, hem kronoloji, tarih bakımından böyle hem kültür ve medeniyet bakımından da böyle. Akdeniz havzası aslında bütün dinlerin ama esasen İbrahimî dinlerin, 3 semavi dinin ortaya çıktığı ve o dinlerin kültür ve medeniyetlerinin binlerce yıl boyunca işlendiği, yaygınlaştığı bir havzayı kastediyoruz. Tabiri caizse tarihin kalbinin olduğu ve tarihin oluştuğu bir bölge. Bu bölge, aynı zamanda, tabii, dünya üzerinde de çeşitli anlamda, ekonomik, siyasi, kültürel anlamda krizlerin de merkezi, kalbi. Dolayısıyla dünyadaki birçok sorunun ya tamamen bu bölgede ortaya çıktığı ve geliştiği veya bu bölgede ateşlendiği, köklerinin bu bölgeden ortaya çıktığı ifade edilebilir, söylenebilir.

Dolayısıyla Akdeniz havzasının barış içerisinde, asgari refah düzeyinde insanların yaşadığı bir güvenlik alanı olabilmesi için çok daha fazla bir hassasiyet, titizlik göstermemiz gerekiyor. Bu bölgedeki krizler, sorunlar, dünyanın başka bölgelerindeki krizleri ve sorunları da tetikleyici bir rol üstleniyor. Dolayısıyla başlangıç noktası sadece tarihin, kültürün, medeniyetin değil, krizlerin, sorunların, çatışmaların da başlangıç noktası bu bölge.

Bu anlamda, Akdeniz Parlamenter Asamblesinin sorumluluğu diğer parlamenter asamblelerden çok daha fazla. Barış için dünyada, çatışmaların önlenmesi, asgari ekonomik refahın sağlanması için çok daha fazla gayret göstermesi gereken bir asamble olarak karşımıza çıkıyor.

Türkiye, kuruluşundan itibaren bütün faaliyetlerine katıldığı gibi Akdeniz Parlamenter Asamblesini önemseyen ve birçok konuda ümit bağlayan bir ülke olarak destek vermeyi sürdürüyor, artırarak bu desteğini devam ettiriyor.

Değerli arkadaşlar, tabii, bugün burada bir başlıkla toplanıyor Parlamenter Asamble, "Nüfus Hareketleri ve Güvenlik Arasındaki İlişki" başlığıyla toplanıyor. Bu konuya dair üç alt başlık üzerinden birkaç şey söyleyeceğim.

Öncelikle, tabii, şunu ifade edeyim: Bizim, İslam dünyasının da yakından tanıdığı, Batı'nın da yakından tanıdığı bir filozof, Farabi. Onun ilimlerin tasnifi üzerine bir kitabı vardır, "İhsau'l-Ulum". Orada ilmî yani bilgiyi, bilmeyi, bilmenin ne olduğunu tarif ederken şöyle diyor: "Bir şeyi bilmek onun sebeplerini bilmektir." Yani bir şeyi anlayabilmemiz, kavrayabilmemiz, onu künhüyle ona vâkıf olabilmemiz ancak onu var eden, onu ortaya çıkaran sebepleri bilmekle mümkündür. Dolayısıyla sebepler üzerinde doğru bir şekilde durmadığımız sürece biz bu sorunları kavramakta sıkıntı yaşarız. Tabii ki bunun üzerinden çözüm üretmeyle ilgili de başarılı olma imkânımız, ihtimalimiz yoktur.

Bir kere bu başlık, esasen ilk okunduğunda nüfus hareketlerinin güvenlikle ilişkisini anlatırken nüfus hareketlerinin güvenlik üzerindeki etkisini ifade etmek için tasarlanmış gibi gözüküyor. Fakat bu ilişkinin iki taraflı, karşılıklı bir ilişki olduğunu düşünüyorum. Nüfus hareketlerinin güvenlik üzerinde bir etkisi var ama

güvenliğin de aslında nüfus hareketleri üzerinde bir etkisi var. Bu iki bağlamda da bir realiteye gelecekle ilgili dikkat çekerek bu alt başlıkları ifade etmiş oldum.

Tabii, nüfus hareketlerinin öncelikle bizatihi kendisinin yani belli bir ülkede tahmin edilenden, normal o ülke içerisindeki nüfus artışından fazla bir nüfus yoğunluğunun ortaya çıkmasının bizatihi kendisinin bir güvenlikle, asayişle ilgili bir problem oluşturduğunu, potansiyel problem oluşturduğunu ifade etmek gerekir. Ama ikincisi, tabii ki bu nüfus hareketleri, göç, iltica -adına ne dersek diyelim, hukuki vasfına- içindeki tabii bazı terör ve onunla ilişkili unsurları da barındıran bir hareket. Terörist unsurların, onlarla ilişkili unsurların, bu göçler ve ilticalar sebebiyle başka ülkelere intikali de söz konusu.

Tabii, güvenliği sadece can güvenliği, kişisel olarak veya toplumsal olarak asayiş bağlamında değil de daha genel olarak, toplum sağlığını da dikkate alarak bununla beraber kişilerin hayat standartlarını asgari düzeyde sürdürmelerini sağlayan güvenliği, sosyal güvenliği de içine alacak şekilde yorumladığımız takdirde, birçok komplikasyonu nüfus hareketlerinin ortaya çıkıyor. Daha çok bu bağlam üzerinde aslında bu göç, iltica, nüfus hareketi sorunu tartışılıyor. Yanlış değildir ama yeterli değildir. Daha geniş bir perspektiften bakmamız lazım.

Diğer husus ise güvenlik durumunun nüfus hareketlerine etkisi. Dünya malum çok büyük çatışmaların ve belli coğrafyalar dışında Avrupa coğrafyası ve Kuzey Amerika dışında, dünyanın birçok yerinde çatışma ortamlarının devam ettiği, yoğun bir şekilde devam ettiği bir coğrafya bir taraftan, bir taraftan da tabii ekonomik refahla ilgili ciddi sıkıntıların yaşandığı geniş bir dünya coğrafyası ve nüfus kitlesi var önümüzde. Bazı insanlar fazla yemek sebebiyle zayıflamak için önemli harcamalar yaparken aslında tam da onların yaptığı bu harcamalarla dünyanın başka coğrafyalarından insanların açlıktan ölmekten kurtarılması söz konusu. Böyle garip bir dengesizliğin ortaya çıktığı ekonomik anlamda bir dünyada yaşıyoruz.

Bu güvenlik sorunu, insanların kendi doğdukları, büyüdükleri, yaşadıkları coğrafyada gerek can güvenliği gerekse asgari kişisel hayatını sürdürme bakımından gerekli asgari ekonomik standartların bulunmaması sebebiyle ortaya çıkan güvenlik sorununun nüfus hareketlerine yol açtığını, göçleri tetiklediğini, insanları göçe zorladığını ifade etmemiz lazım.

Bugün, tabii, yaşadığımız bu nüfus hareketlerinin ben gelecekte belki yirmi beş yıl, elli yıl sonra yaşanacak olanlardan çok daha az ölçekte, küçük ölçekte olduğunu düşünüyorum.

Dikkat etmemiz gereken bir husus var, dünyadaki demografik denge aşağı yukarı bir elli, altmış yıl içerisinde çok büyük ölçüde değişti ve önümüzdeki belki

elli yıl içerisinde çok daha büyük bir şekilde değişecek. 1750 yılında -kabataslak söylüyorum- dünya nüfusunun yüzde 20'si Avrupa'da yaşıyor, yüzde 13'ü Afrika'da yaşıyor, yüzde 60 civarında nüfus Asya'da yaşıyor. Tam iki yüz yıl sonra 1950'de dünya nüfusunun yüzde 9'u Afrika'da yaşıyor, yüzde 13'ten iki yüz yıl içerisinde yüzde 9'a gerilemiş Afrika'daki oran, Asya'da fazla bir değişiklik yok, yüzde 55'ler civarında, Avrupa nüfusu yüzde 20'den yüzde 21'e çıkmış bu iki yüz yıl içerisinde. 2017'deki verilere baktığımızda Afrika'da yaşayan insanlar dünya nüfusunun yüzde 16'sını oluşturuyor, Asya'da yaşayanlar yine yüzde 53-59 civarında yaklaşık, Avrupa'da yaşayanlar ise yüzde 10'a düşmüş yüzde 21'den. 1950'de yüzde 21'iken 2017'de yüzde 10'a düşmüş dünya nüfusunun Avrupa'da yaşayanların oranı. 2100 yılıyla ilgili yapılan demografi, nüfus projeksiyonlarında Afrika'da yaşayan insanların dünya nüfusu içerisindeki oranının 2100'de yüzde 40'ı geçeceği, Asya yine yüzde 40-42 civarında olacağı, Avrupa'da yaşayanların oranının ise yüzde 5'e düşeceği öngörülüyor.

Tabii, bu nüfus dengeleri üzerinden tarihi okuyanlar var; bu mümkündür. Demografik değişikliklerin on yıl, yirmi yıl, elli yıl sonra coğrafyayı, devletleri, kültürü, medeniyetleri nasıl değiştireceği üzerine birçok yorum yapılabilir ama bu tablo, çıplak olarak bu tabloya baktığımızda, işte, bugün bu nüfus hareketleri olarak ifade ettiğimiz şeyin önümüzdeki yirmi beş, otuz yıl, elli yıl sonra çok daha ciddi sorunlar ortaya çıkaran bir tabloyu karşımıza koyacağını gösteriyor.

Mesela Afrika'daki yüzde 16'dan bugün yüzde 40'a ulaşacak olan o dünya nüfusu yoğunluğunun Avrupa'da bir taraftan da yüzde 10'lardan yüzde 5'e düşecek olan nüfus yoğunluğunun, bir taraftan itme gücü, bir taraftan da bir vakum Avrupa'da, çünkü malum ekonomiyi sürdürebilmek için genç nüfusa, çalışan nüfusa ihtiyaç var. Nüfusun büyük bir kısmının emekli yani çalışanların finanse ettiği bir kesime dönüşmesi hâlinde, işte, onları finanse edecek bir genç çalışan nüfusa ihtiyaç var. Bu dengenin büyük ölçüde Avrupa'da bozulmaya başladığını da görüyoruz. Dolayısıyla bu nüfus dengelerindeki değişikliğin, bugün biraz sadece bazı komplikasyonları üzerinden tartıştığımız bu nüfus hareketleri meselesinin, önümüzdeki elli yılın en önemli meselesi olacağını düşünmemiz için burada buna sadece işaret ettim.

Tabii, bunların çözümleri üzerinde de birçok şey söylenebilir. Ama ben çok temel hususa aslında konuşmam içerisinde de değindim, bunun altını bitirirken çizmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, dünya fert fert hepimiz için yaşanabilir bir dünya olmasını istiyorsak dünyanın, bunu sadece kendimiz, sadece kendi toplumumuz, sadece kendi halkımız için değil, bütün insanlar için yaşanabilir bir dünya olmasını istemeliyiz. Eğer tersinden ifade edecek olursam, dünya bütün insanlar için

yaşanabilir bir dünya olmazsa hiçbirimiz için yaşanabilir bir dünya olmaz. Bunu belki hemen, birkaç saat, birkaç gün, birkaç yıl içerisinde fark edemeyebiliriz ama er veya geç fakat mutlaka bu karşımıza çıkabilecek bir olgudur. Güvenlik için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Dünya bütün insanlar için güvenli hâle gelmedikçe tek tek hepimiz için de ve bütün halklar için de güvenli olamaz. Yine, refahla ilgili de aynı şeyi söyleyebiliriz. Bu nüfus hareketlerinin temelinde de bu var. İnsanları biz kendi doğdukları, yaşadıkları, kendi topraklarında tutamazsak bu nüfus hareketleri işte bahsettiğim gibi artarak devam edecek. Bunun yolu da nedir? Öncelikle çatışmayı önlemek, bütün dünyayı güvenli, insanlar için yaşanabilir bir hâle getirebilmek.

Barışın bütün dünyada hâkim olması lazım. Bunu samimiyetle istemeliyiz. İnsanların eşitliğine dayanan, devletlerin eşitliğine dayanan ve hukukun üstünlüğüne dayanan, çifte standardı içermeyen bir anlayışla dünyada barışın hâkim olması için hepimiz kararlılıkla mücadele etmeliyiz.

İkinci husus da, tabii, asgari düzeyde insani yaşam şartlarının, hayat şartlarının dünyanın her yerinde ve her insan için sağlanması lazım. Dünyada, tabii, bir doğal denge var ve bu doğal denge bütün insanları asgari ekonomik şartlarda yaşatabilecek bir denge az veya çok. Fakat aynen barışı bozduğumuz gibi bu doğal dengeyi de biz bozuyoruz. Bazı yerlerde aynen o obezite yaşayan, aşırı yemek sebebiyle sağlık sorunları yaşayan insanlar gibi obez ekonomilerle, obez refahla yaşayan insanlar var. Tabii, bunların bu yaşam standardı aslında başka insanların açlığa maruz kalmasıyla sağlanmış, yine başka ülkelerin ekonomik imkânlarının sömürülmesiyle sağlanmış bir ekonomik obezite. Dolayısıyla öldürmeyeceğiz ve sömürmeyeceğiz.

Bütün insanlık için dünya güvenilir olursa, bütün insanlık için asgari refah şartları sağlanırsa o zaman bu nüfus hareketleri de doğal dengesi içerisinde gelişecektir.

Ben bu toplantının, o anlamda, yeni fikirlerin, çözümlerin, yine sorunların sebeplerinin tartışılacağı önemli bir toplantı olduğunu düşünüyorum.

Bu toplantıyı düzenleyen Değerli Başkana, Genel Sekretere ve Akdeniz Parlamenter Asamblesi Türk Grubu Başkanı Atay Bey'e ve diğer milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Katılımınız için hepinize teşekkür ediyorum.

Türkiye'ye ve Türkiye Büyük Millet Meclisine, tekrar, hoş geldiniz diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

1 - 3 Temmuz 2019 - 2. Uluslararası Parlamentarizmin Gelişimi Forumu, Moskova - Rusya

Değerli Parlamento Başkanları, değerli milletvekilleri, hanımefendiler, beyefendiler; 2'nci Uluslararası Parlamentarizmin Gelişimi Forumu çerçevesinde sizlerle bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Sözlerime başlamadan önce 29 Haziranda -iki gün önce- Sibirya'daki İrkutsk bölgesinde meydana gelen sel felaketini ve orada hayatını kaybeden insanlar olduğunu üzülerek öğrendim. Size ve sizin nezdinizle tüm Rus halkına başsağlığı ve sabır diliyorum. Yaralıların sağlığına, kayıpların ailelerine, evsiz kalanların da yuvalarına en kısa zamanda kavuşmasını temenni ediyorum.

Değerli katılımcılar, bugün dünyamızın içinden geçtiği kapsamlı değişim süreci birçok alanda tehdit ve riskleri de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla, diplomasinin, diyaloğun ve iş birliği kanallarının her zamankinden daha etkin bir biçimde işletilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Günümüzde parlamenter diplomasi de başlı başına ağırlık ve etkinliği haiz bir mecra hâline gelmiştir. Bu

forum vesilesiyle de parlamenter diplomasinin güzel bir örneğini teşkil edecek verimli bir görüş alışverişinde bulunacağımıza inanıyorum.

Değerli katılımcılar, uluslararası ilişkilerde yeni sınamalara şahit oluyoruz; küresel düzeyde siyasi ve ekonomik alanlarda kırılmalar yaşanıyor, uluslararası sistemin niteliği tartışılıyor. Çok kutupluluğa doğru bir gidişattan bahsedilebilmektedir. Uluslararası terörizm, kitle imha silahlarının yayılması, yoksulluk, iklim değişikliği, yönetişimde kırılganlık, göç ve mülteci krizi gibi çeşitli sınamalar küresel barış ve istikrarı tehdit etmektedir.

Türkiye olarak son derece kritik bir coğrafyada yer alıyoruz, yakın çevremiz çeşitli zafiyetler barındırıyor. Bölgemizdeki istikrarsızlığın yarattığı sorunlar terör ve göç dalgaları olarak sınırlarımızı doğrudan etkiliyor. Böyle bir ortamda sahada ve masada güçlü ve kararlı bir dış politika Türkiye için bir seçenek değil, bir zorunluluktur. Ülkemizi etkileyen meselelerin çözümüne katkı sağlamak mecburiyetindeyiz. Tüm bu gerçeklerden hareketle Türkiye olarak dış politikamızda girişimci ve insani yaklaşımı benimsedik. Amacımız, yakın çevremizde ve uluslararası düzeyde güvenlik, istikrar ve refahın tesisine yardımcı olmaktır. Bu yaklaşımla, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu felsefesini oluşturan "Yurtta sulh, dünyada sulh." ilkesinin uygulamada hayat bulmasını sağlamayı hedefledik.

Girişimci yaklaşım kuşkusuz samimi bir iş birliği ruhunu gerektiriyor. Komşularımız ve diğer ülkelerle ikili ilişkilerimizi yürütürken hep iş birliği ruhuyla hareket ediyoruz. Yüksek düzeyli stratejik iş birliği konseyleri ve hükûmetler arası zirve mekanizmaları ile ikili, üçlü, dörtlü süreçler yoluyla iş birliklerimizi çeşitlendiriyoruz. Ülkemize yakın veya uzak demeden tüm ülkelerle ilişkilerimizi birbirinin alternatifi değil, aksine tamamlayıcısı olarak görüyoruz. Asya, Afrika, Latin Amerika ve Karayipler'le ilişkilerimizi geliştirme çalışmalarımız gündemimizde çok önemli bir yer tutuyor. Türkiye hâlihazırda 242 dış temsilcilikle dünyanın en geniş temsil ağına sahip 5'inci ülkesidir.

İş birliği anlayışıyla bölgemizin sorunlarına da etkin çözümler getirmek için çaba harcıyoruz. Suriye'de Astana toplantılarıyla sahada durumu düzeltmeye çalışırken aynı zamanda Cenevre sürecine destek olarak siyasi süreci ilerletme hedefine katkıda bulunuyoruz. Irak'ın birliğini ve toprak bütünlüğünü desteklemeye devam ediyor, bu ülkenin yeniden imarı çalışmalarına destek veriyoruz. Kuşkusuz, Filistin meselesi bölgemizin ve dünyanın kanayan yarasıdır. İki devletli çözüm vizyonuna zarar verecek bütün girişimlere tepkimizi en açık şekilde ortaya koyuyoruz. İslam İşbirliği Teşkilatı Zirve Dönem Başkanlığımız çerçevesinde İstanbul'da

düzenlediğimiz 2 olağanüstü zirve toplantısıyla bu konuda önemli kararlar aldık ve bunların takipçisi olacağız.

Bugün terörizm, maalesef, coğrafya ayırt etmeksizin tüm dünyanın ortak belasıdır. Bunun acı örneklerini yakın zamanda Yeni Zelanda ve Sri Lanka'da yaşadık. Bu gerçeğin bilinciyle uluslararası terörizmle mücadelede en ön safta yer almaya çalışıyoruz. Terörizm, aşırıcılık ve radikalleşmeyle mücadelede uluslararası toplumu harekete geçirmek için somut adımlar atmak mecburiyetindeyiz.

Terörizmle mücadelenin samimi ve kapsamlı olması elzemdir. FETÖ, Fetullahçı terör örgütü, PKK, PYD, YPG, DEAŞ arasında bir fark yoktur. İşe yarayan kullanışlı, işe yaramayan kullanışsız terörist ayrımını kesinlikle reddediyoruz. Tüm dostlarımızın da bu gerçeğin bilincinde hareket etmesini istiyoruz. DEAŞ söz konusu olduğunda yükselen seslerin PKK, Fetullahçı terör örgütü ve diğerleri için de yükselmesi gerektiğine inanıyoruz. Az önce konuşmasında Sayın Volodin'in de belirttiği gibi objektif, tek standartlı kriterlerle ortak terörist örgüt listeleri belirleyebilmeliyiz. Terörist örgütlerin siyasi enstrüman olarak kullanılmasını peşinen reddetmeliyiz.

Çatışmaların önlenmesine ve barışçıl yollarla çözümüne de önem veriyoruz. Birleşmiş Milletler, AGİT ve İslam İşbirliği Teşkilatında ara buluculuk konusunda kurulan grupların eş başkanı konumundayız.

İnsani yaklaşımımız ise tüm meselelerde öncelikli olarak insan onurunun esas alınmasından, millî ve evrensel değerlerimizin korunmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye, bugün, dünya üzerinde Myanmar'dan Darfur'a, Afganistan'dan Somali'ye coğrafya ayırt etmeksizin mazlumların sesi ve sığınağı konumundadır. İnsani yardımların millî gelire oranı açısından dünyada 1'inci sırada yer alıyoruz. Ayrıca, dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ve Suriye'ye en kapsamlı insani yardımı sağlayan ülkeyiz. Ülkemizde geçici olarak koruma sağladıklarımızın 3,6 milyonu Suriyelidir. Çok taraflılık kavramına olan inancımız da bu yaklaşımımızın bir sonucudur. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası kuruluşların sadece belirli ülkelerin çıkarlarına değil, tüm insanlığın yararına hizmet etmesi gerektiğini, bu yönde kapsamlı reformdan geçirilmeleri gerektiğini düşünüyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bağlamında "dünya 5'ten büyüktür" düsturu bunu en açık şekilde ortaya koymaktadır. İnsanların ve devletlerin eşitliğini, egemenlik haklarına saygıyı, amaç olarak da dünya barışını hedefleyen ve tek standartlı bir yapı bütün insanlık için bir hedef olmalıdır.

Yine, insan odaklı bakışımız çerçevesinde, Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı girişimini başlatan iki ülkeden biri olmamız, ülkemizin küresel sorumluluk alan yaklaşımlarının somut örneklerindendir.

Hanımefendiler, beyefendiler; dış politikamızda karşılıklı anlayış ve iş birliği kültürü son derece önemli bir yere sahiptir. Çok taraflılığın doğru bir şekilde uygulanmasının küresel alanda karşı karşıya bulunduğumuz birçok sorunun çözümünde anahtar rol oynayacağına inanıyoruz. Biz parlamenterler de küresel düzeyde birlikte çalışma kültürünün yerleştirilmesine atacağımız adımlarla değerli katkılar sunabiliriz.

Bu duygu ve düşüncelerle Parlamentarizmin Gelişimi Forumu'nun aramızdaki bağların ve ortak ideallerin pekiştirilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum. Bir kez daha düzenlemekte olduğunuz bu forumun başarılı olmasını diliyorum; forumun hazırlanmasında emeği geçen bütün arkadaşlarımızı yürekten tebrik ediyorum.

29 Temmuz 2019 - Büyük Kurul (Parlamento) Başkanı Gombojavyn Zandanshatar ile Görüşme Sonrası Ortak Basın Açıklaması, Ulanbator - Moğolistan

Değerli Meclis Başkanı, sayın basın mensupları; diplomatik ilişkilerimizin kuruluşunun 50'nci yılında Moğolistan Büyük Kurulu Başkanı Sayın Zandanshatar'ın nazik davetine icabet etmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı sıfatıyla Moğolistan'ı ziyaret etmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum. Her ne kadar ülkelerimiz arasında diplomatik ilişkilerin kuruluşunun 50'nci yılından bahsediyorsak da milletlerimiz arasındaki ilişki binlerce yıllık bir maziye dayanmaktadır. Bu ortak tarih ve atalarımızın bize bıraktığı miras üzerinde geliştireceğimiz dostluk ve ilişkiler her türlü zorluğu aşacak güçtedir.

Bize düşen, bu tarihî birikimden istifadeyle her alandaki ilişkilerimizi en üst düzeye çıkarmaktır. Her iki ülke hükûmetlerinde de bu yönde ortak bir irade mevcuttur. Sayın Başkanın da ifade ettiği gibi, ta Avrupa ortalarından, Macaristan'dan, Türkiye'den Japonya'ya kadar uzanan bir coğrafi hat üzerinde ortak kökene dayanan, dilleri konuşan milletler var, devletler var; bunlar arasında

parlamenter diplomasinin imkânlarıyla bir birlik oluşturma yönünde, parlamenter asamble oluşturma yönünde bir görüşme de yaptık, bununla ilgili çalışmaları da inşallah devam ettireceğiz. Tabii, ekonomik ilişkilerimiz de önemli, ilişkilerimizin potansiyeli de çok yüksek ama henüz o potansiyeli gerçekleştirecek noktada değiliz. En kısa zamanda ekonomik işlem, ilişki hacmimizi 100 milyon dolarlarla ifade edilecek bir boyuta çıkarmaya ve ikili ilişkilerimizin lokomotifi hâline getirmeye kararlıyız. Bu irademizin Moğol yetkililerce de paylaşıldığını görmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Ekonomik ilişkilerimizin kapısı da Türk Hava Yollarının günlük doğrudan uçuşlarının sağlanması meselesi, eğer bu gerçekleşirse Türk yatırımcıların tarım, hayvancılık, madencilik, sağlık, enerji gibi birçok alanda yatırım yapmak üzere Moğolistan'a gelişlerini sağlamak kolaylaşacaktır. Biz de bunu teşvik etmek için gerekli çalışmaları yapmaya hazırız. Yolcu sayısının artırılmasıyla ilgili Sayın Meclis Başkanıyla da ortak görüşe sahip olduğumuzu öğrendim. Bu kararlılığın kısa zamanda uygulamaya geçeceğini ümit ediyorum.

Moğolistan'a eğitim başta gelmek üzere çeşitli alanlarda verdiğimiz destek de devam edecektir. Üniversitelerimiz arasındaki iş birliği de giderek kurumsallaşmakta ve gelişmektedir. Her yıl Moğol öğrencilere üniversite bursları vermeye devam edeceğiz. Moğolistan Eğitim, Kültür, Bilim ve Spor Bakanlığıyla da yakın iş birliği yapmak istiyoruz.

Öte yandan, Moğolistan'da bugüne kadar 600'den fazla proje gerçekleştirmiş olan TİKA'nın çalışmaları da devam edecektir. Nitekim, bu projelerden ikisinin açılış törenini de bugün gerçekleştireceğiz.

Sayın Başkan ve Moğol makamlarıyla Fetullahçı terör örgütü FETÖ konusunda da fikir birliği içerisinde olduğumuzu memnuniyetle gördüm. Yeni jenerasyonlu terör örgütünün Türkiye için olduğu kadar Moğolistan için de ciddi bir tehdit olduğunu kendilerine ifade ettim, aynı kanaatte olduğumuzu gördüm. Bu konuda da kesin sonuç verecek adımlar atılacağını öğrenmekten memnuniyet duydum. Bu sinsi terör örgütü FETÖ'nün Türkiye-Moğolistan ilişkilerini zehirlemesine fırsat vermeme konusunda kararlıyız.

Önümüzdeki dönemde "üçüncü komşu politikası" yürüttüğümüz dost Moğolistan'la ilişkilerimizi tarihî dostluğumuza yakışır bir düzeye ulaştırmak için kararlıyız ve bu konuda büyük bir gayret göstereceğiz. Konumu ve siyasi duruşuyla Moğolistan'ı Orta Asya'dan Doğu ve Batı arasında doğal bir kara köprüsü olarak görüyoruz. Aramızda coğrafi mesafe olmakla birlikte Moğolistan'ın demokrasi,

hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve özgürlüklerine saygı ve serbest piyasa ekonomisi ilkeleri çerçevesinde kısa sürede gerçekleştirdiği atılımları dikkatle takip ediyoruz.

Sözlerime son verirken Moğolistan ziyaretim sırasında bana ve heyetime gösterilen hüsnükabul ve misafirperverlikten dolayı tekrar teşekkürlerimi sunuyorum. Türkiye-Moğolistan dostluğunu ve kardeşliğini selamlıyorum.

29 Temmuz 2019 - TİKA Tarafından Gerçekleştirilen Başsavcılık Ceza Davaları Merkezi Arşiv Ofisi'nin Açılışı, Ulanbator - Moğolistan

Moğolistan Başsavcılığı arşivinin açılışıyla ilgili bir program için buradayız, TİKA tarafından gerçekleştirilen bir projenin, tamamlanmış bir projenin açılışı için buradayız. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) dünyanın her yerinde birçok büyük projeye imza atmaktadır. Moğolistan'da da 600'ün üzerinde ve 40 milyon doların üzerinde bir harcamayla TİKA'nın gerçekleştirdiği proje vardır. Tabii, TİKA bu projeleri gerçekleştirirken de sadece finansman sağlamakla kalmıyor, farklı projelerde edinmiş olduğu tecrübeyle beraber, dünyanın yine farklı ülkelerindeki tecrübeleri de bir araya getirerek bizzat kendisi anahtar teslimi bu projeleri gerçekleştirmektedir. Bu bakımdan TİKA Türkiye'nin en önemli markası hâline gelmiştir. Birçok ülkeye gittiğimizde bizden daha fazla TİKA ismini ve TİKA'yı temsil eden kişileri tanıyorlar orada yaşayanlar, biz de bundan büyük bir memnuniyet duyuyoruz. Türkiye bu bakımdan da dünyada birçok ülkeden farklı bir yaklaşım içerisinde. Geçen yıl kalkınma yardımları bakımından, insani gelişme

yardımları bakımından Türkiye dünyada miktar olarak en fazla yardımda bulunan ülke; birinci sıraya geldi, daha önce ikinci sıradaydı. Tabii, dünyada çok zengin ülkeler var, Türkiye onlardan birisi değil, ilk sırada yer alanlardan birisi değil ama gönlü zengin çünkü biz dünyada bütün insanlar için asgari bir gelişme standardı sağlanmadıkça hiç kimse için huzurlu ve barış içerisinde bir hayat olmayacağı kanaatindeyiz. Bu bakımdan TİKA'yla her zaman iftihar ediyoruz gittiğimiz her yerde.

Tabii, ben de bir hukukçuyum, bu bakımdan buradaki açılışın farklı bir önemi de var. Hukukçuluk ve hukuki süreçler, yargısal süreçler esasen biraz da "arşiv" demektir. Bu düzenli ve modern standartlarda bir arşivin başsavcılık için, hukuk hizmetlerinin daha sağlıklı, daha adil ve hızlı yürüyebilmesi için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu projenin hayırlı olmasını Allah'tan diliyorum.

Teşekkür ederim.

29 Temmuz 2019 - TİKA Tarafından Gerçekleştirilen "Moğolca Sözlük ve İmla Kılavuzu" Basım Töreni, Ulanbator - Moğolistan

Değerli parlamenterler, Moğolistan Millî Dil Konseyi Başkanı ve üyeleri, değerli yazarlar, şairler, akademisyenler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye ile Moğolistan arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının 50'nci yılı bu yıl, bu münasebetle arkadaşlarımla beraber Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak Moğolistan'ı ziyaret ediyorum. Tabii, diplomatik ilişkilerin 50'nci yılı ama Türkiye ve Moğolistan arasındaki ilişkilerin, halklarımız arasındaki ilişkilerin binlerce yıllık bir tarihi var, geçmişi var. Moğolistan-Türkiye arasında tarihin, dilin, kültürün ortaya çıkardığı çok köklü bir ilişki geçmişi var, tarihi var. Bu sebeple geçmişten geleceğe güçlü bir ilişkimiz mevcut, bunu daha fazla geliştirmek için de elimizden gelen gayreti hep beraber gösteriyoruz.

Burada, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı TİKA'nın gerçekleştirdiği bir projenin açılışı için beraberiz. Az önce, Moğolistan Başsavcılığı arşivinin yeniden düzenlenmesiyle ilgili bir projenin açılışını yaptık. Moğolistan-

Türkiye Dostluk Grubu Başkanının az önce ifade ettiği gibi TİKA, bunun gibi Moğolistan'da 668 proje ve 45 milyon dolar bir kalkınma yatırımı gerçekleştirdi. Tabii, bu projeler Moğolistan makamlarının belirledikleri ihtiyaçlar ve talepler çerçevesinde gerçekleştiriliyor. İşte, şimdi de onlardan bir tanesinin tanıtımı, açılışı için buradayız. Moğolistan Millî Dil Politikası Komisyonunun hazırladığı Moğolca sözlük ve imla kılavuzunun TİKA tarafından bastırılan yeni nüshaları; 7 binin üzerinde bir baskı yapılmış, sözlük olarak da 38 bin Moğolca kelime içeren bir eser. Bilhassa kamu kurumlarında, okullarda Moğolcanın doğru kullanılması için çok faydalı olacağını düşündüğümüz bu eser, gelecek kuşaklara da Moğolcanın doğru aktarımını sağlayacaktır.

Tabii, dil insan için, toplum hayatı için, milletler için çok önemli. Dil bilimciler arasında insanın mı, belli bir toplumun mu dili ürettiği yoksa dilin mi insanları bir toplum hâline getirdiği ve insan yaptığı konusu tartışılır. Bu coğrafya, Moğolistan'ın coğrafyası, sadece Moğolcanın değil Türkçenin de köklerinin, temellerinin bulunduğu bir coğrafya. "Türk" kelimesinin yazılı olarak kullanıldığı ilk metin Tonyukuk Anıtı'nda yer alan metindir. Bu bakımdan hem Türkçenin köklerinin, temellerinin hem de Moğolcanın köklerinin, temellerinin bulunduğu bir coğrafyada Moğolca sözlük ve imla kılavuzunun yeniden basılması, TİKA tarafından dağıtılması çok önemli. Böyle güzel ve faydalı bir proje için TİKA Koordinatörlüğümüzü tebrik ediyorum, Büyükelçimizi tebrik ediyorum ve yine Moğolistan-Türkiye ilişkilerine çok büyük gayretlerle katkıda bulunan Dostluk Grubu Başkanlarımızı da hem Türkiye hem Moğolistan tarafını huzurlarınızda tebrik ediyorum. TİKA'nın bu projesinin Türkiye-Moğolistan dostluğuna hayırlı olmasını Allah'tan diliyorum.

7 Ağustos 2019 - 11. Büyükelçiler Konferansı Dolayısıyla Türkiye'de Bulunan Büyükelçilerin Kabulü, TBMM

Kıymetli Bakanım, değerli büyükelçilerimiz, hanımefendiler, beyefendiler; sözlerime 11'inci Büyükelçiler Konferansı vesilesiyle sizleri Gazi ve yüce Mecliste ağırlamaktan duyduğum memnuniyeti ifade ederek başlıyorum.

Yüz yıl önce vatanın ilhak ve işgal edilmek istendiği bir karanlık dönemde milletin yükselttiği istiklal-i tam mücadelesi ve bu iradenin karargâhı olan, 15 Temmuz hain darbe girişimine karşı duran yüce Meclisimizde gerçekten bu toplantı manidardır, önemlidir ve kıymetlidir. Bu vesileyle, yüz yıl önce Millî Mücadele'yi başlatıp istiklal-i tam iradesini yükselten başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve mücadele arkadaşlarını, gazilerimizi ve devletimizin bekası için canlarını feda ederek şehadete yükselen vatan evlatlarını şükranla ve rahmetle anıyorum.

Son iki yüzyılda millet olarak yaşadıklarımız, zor bir coğrafyada kırılgan dengelere ve aralıksız saldırılara rağmen ayakta kalmak ve iddialarımızı sürdürmek için gösterdiğimiz çabanın tarihidir. Bu süre boyunca hadiselerin milletimiz ve

devletimiz lehine neticelenmesi için en çok çaba sarf eden kesimler arasında hariciyecilerimiz de yer almaktadır. Bu vesileyle, başta 17 Temmuzda Erbil'de düzenlenen silahlı saldırıda hayatını kaybeden Osman Köse olmak üzere bütün şehit diplomatlarımızı rahmetle anıyorum.

Geçen iki yüzyıl her bakımdan çetin bir dönem olmuştur. Bu sürenin ilk yarısında klasik bir imparatorluktan modern bir devlete geçiş için büyük reformlar yürütülmüş, üstelik bu dönüşüm, devletin ve milletin her yandan saldırılara maruz kaldığı bir konjonktürde gerçekleştirilmiştir. Fakat yaklaşık yüz yıl devam eden ve devletimizin kurumsal anlamda temellerinin atıldığı reform dönemi, Osmanlı İmparatorluğunun ayakta kalmasına yetmemiş, Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda tarihe karışan Osmanlı'nın yerini verilen İstiklal Savaşı'nı takiben Türkiye Cumhuriyeti almıştır. İşte bugün sizleri ağırladığımız bu yapı, yüz yıl önce yürütülen ve sonu zaferle ve yeni devletimizin kuruluşuyla neticelenen Millî Mücadele'nin karargâhıdır.

Kıymetli büyükelçiler, hanımefendiler, beyefendiler; 20'nci yüzyıl, insanlık tarihinin en karanlık ve kanlı dönemlerinden biri olarak hatırlanacaktır. Yaşanan iki dünya savaşı, bilimin askerî teknolojiye uyarlanmasının da bir neticesi olmak üzere büyük kıyımların yaşanmasına yol açmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda yaklaşık 20 milyon asker ya hayatını kaybetmiş ya da kaybolmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nda ise bu sayı, askerî ve sivil kayıplar toplandığında 70 milyonu aşmaktadır. Bu savaşlar insanlığın teknolojik olarak ilerlerken nasıl bir yıkımı da yaşadığının en açık ve kanlı örnekleridir.

20'nci yüzyılın insanlık bakımından karanlık bir zaman dilimi olmasının yegâne sebebi, yaşanan savaşlar ve kanlı sonuçları değildir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan dünya düzeni insanlığın büyük bölümünü açlığa, yoksulluğa, baskıya ve ötekileştirmeye mahkûm etmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasında kurulan düzen, hükmünü yakın dönemlere kadar icra etmiştir. "Soğuk Savaş" kavramıyla özetlenen bu dünya düzeni, İkinci Dünya Savaşı'nın galipleri arasında taksim edilmiş, NATO ve Varşova Paktı olmak üzere dünyayı iki kampa ayırmıştır. Geçişkenliğin zor olduğu bu yeni düzende her şey bu iki paktın liderleri olan Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği tarafından belirlenmekteydi. Bu taksimatın âdeta teminatı olarak kurulan başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası örgütler de statükonun devamını sağlamaktaydı.

Bu uluslararası düzenin ve örgütlerin küresel düzeyde şikâyet konusu olduğu hepimizin malumudur. Bu örgütlerin ülkeler ve çatışma başlıkları göz önüne alındığında çifte standart sergilediği üzülerek müşahede ettiğimiz bir husustur.

Sayın Cumhurbaşkanımızın "Dünya 5'ten büyüktür." itirazı da bu haklı zeminde ortaya çıkmaktadır. Yine bu bağlamda, dünyayı bundan yetmiş dört yıl önce sona ermiş bir tarihî hadisenin, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuçlarına uygun tasarlanmış bu örgütler düzeniyle ve anlayışıyla yönetmek artık mümkün değildir.

Bu iki kutuplu düzen 1990'ların başında Sovyetler Birliğinin çözülmesiyle sona ermişti. Bu gelişme karşısında bazıları büyük bir iyimserliğe kapılmışlardı. Savaş ve çatışma ikliminin ortadan kalkması sebebiyle artık kaynakların ihtiyaç sahibi insanlara, eğitime, sağlığa ve yoksullara verileceği, ayrılacağı; çatışmaların yerini karşılıklı anlayışın ve çok kültürlülüğün alacağı sanıldı ama bu rüyadan uyanılması çok vakit almadı. 1994 Nisanında başlayıp yüz gün devam eden hadiseler boyunca 800 bin Tutsi ve ılımlı Hutu'nun öldürüldüğü Ruanda soykırımı ve 1992'den 1995'in sonuna kadar devam eden ve 300 bin Boşnak'ın katledildiği Bosna soykırımı daha kanlı bir döneme girildiğini göstermekteydi. Soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte doğan iyimser havayı sadece iki kutuplu dünyanın bastırdığı etnik ve dinî çatışmaların patlak vermesi sona erdirmedi, devam eden süreçte terör tehdidi küreselleşmiş ve hatta bazı aktörlerin kullanışlı enstrümanı hâline gelmişti.

Değerli misafirler, Charles Dickens'ın "İki Şehrin Hikâyesi" adlı romanının o çok bilinen girişinde şöyle denilmektedir: "Zamanların en iyisi, zamanların en kötüsüydü. Akıl çağı, ahmaklık çağıydı. İnanç dönemi, inançsızlık dönemiydi. Aydınlığın mevsimi, karanlığın mevsimiydi. Umudun baharı, umutsuzluğun

kışıydı. Yaşamak için her şeyimiz vardı, yaşamak için hiçbir şeyimiz yoktu. Sözün kısası, o çağ şimdiki zamana öylesine benziyordu ki." Aslında bu satırlar, Dickens'in da söylediği gibi bugünün belirsizlik çağına çok benzemektedir fakat insanlık tarihine bakıldığında hiçbir belirsizliğin kalıcı olmadığı görülecektir. Karanlığı sabaha çıkaran bir güneş, belirsizliği düzene tebdil eden bir hamle, her zaman mevcuttur çünkü insan aynı zamanda sorunlar karşısında çözüm üretme imkânlarının arayıcısı ve muhatabıdır.

Bugün ister sade bir vatandaş isterse bir siyasetçi, diplomat, gazeteci veya akademisyen olun; dünyaya baktığınızda bir kaosla ve istikrarlı hâle gelen bir istikrarsızlıkla karşılaşmamız tabii bir durumdur. İçinde yaşadığımız dünyada çözüm bulmamız gereken sorun işte budur. Hâl ve tablo böyleyken Türkiye nerede durmaktadır ve nereye yönelmektedir? Malumunuz olduğu üzere ve mesleğiniz icabı çok iyi bildiğiniz gibi Türkiye her alanda belirsizliğin istikrarlı bir hâl aldığı günümüz dünyasında bölgesel ve küresel anlamda hamleler yapan yeni ve diri bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Geçen yüzyılda Birinci Dünya Savaşı'ndan topraklarının yüzde 80'inini kaybetmiş mağlup bir devlet olarak çıkan, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yeni tasarımda söz sahibi olamayan ve soğuk savaşı takip eden dönemde kendi içine hapsolmuş Türkiye, bugün daha güçlü ve iddialı bir performans ortaya koymaktadır. Türkiye'yi masada sadece bir sorun başlığı olarak görmek isteyenlerin, Türkiye'nin masaya çözüm ortağı olarak oturma talebinden memnuniyet duymaları elbette mümkün değildir fakat Türkiye artık dönemeyeceği ve dönmemesi gerektiği kadar ilerlemiştir. Türkiye'nin ilerleme mecburiyetini üstlenen öncül temsilciler olarak sizin bu yeni durumu en iyi kavrayan kimseler olduğunuza ve gereğini yaptığınıza şüphem yok.

Kıymetli misafirler, sizler dünyanın ve ülkemizin içinden geçtiği sancılı ve bunalımlı bir dönemde memleketimizi yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlar nezdinde yüksek gayret ve fedakârlıkla temsil ediyorsunuz ve sizler de görüyorsunuz ki bugün dünya, çatışmalarla ve her köşeye yayılmış düzensizliklerle gittikçe tehlikeli bir hâl almaktadır. Batılı ülkelerde yükselen aşırıcılık, ırkçılık, İslamofobia ve yabancı düşmanlığı, kaynağı ve coğrafyası fark etmeksizin tüm dünyayı tehdit etmeyi sürdüren terörizm, gelir ve paylaşım adaletsizlikleri, iklim krizi, doğu-batı ve kuzey-güney ilişkilerindeki zorluklar ve haksızlıklar tüm dünyanın karşı karşıya kaldığı en temel sorun başlıklarıdır.

Birbirlerini besleyen ve çözüm çabalarını güçleştiren bu sorunlar yumağı içerisinde ülkemiz gerek içinde bulunduğu coğrafi konumun getirdiği güçlükler gerekse ikili ve çok taraflı ilişkilerde maruz kaldığı zorluklar çerçevesinde dış

politikada çetrefilli bir dönemden geçmektedir. Doğu Akdeniz ve Kıbrıs'ta egemenliğimizden doğan haklarımızı ve ekonomik çıkarlarımızı koruma girişimlerimiz, Suriye krizi ve onun neticesi olan mülteci krizi; PKK, PYD, YPG ve DAEŞ başta olmak üzere ülkemizin etrafında yuvalanmış terör örgütleri, Avrupa Birliği ve Amerika'yla ikili ilişkilerde karşı karşıya kaldığımız adaletsizlikler ve zorluklar ülkemizin mücadele etmek zorunda olduğu başlıca dış politika imtihanlarıdır.

Bu zorlu imtihanlar karşısında bizim en büyük güvencelerimizden birini Dışişlerinin kıymetli mensuplarının büyük bir donanıma ve birikime sahip olmaları, içinde yaşadığımız çağı ve dünyayı iyi tanımaları ve görevlerini yerine getirirken büyük bir devletin kurumsal ve tarihî mirasına dayanmaları oluşturmaktadır. Bu anlamda, böylesi sıkıntılı bir dönemde 11'inci Büyükelçiler Konferansı'nın temasının "Sahada ve Masada Güçlü Diplomasi" olarak belirlenmesini çok anlamlı bulduğumu ifade etmek isterim.

Bildiğiniz üzere ülkemiz dış politikası, tüm dünyadaki insani krizlere duyarlı, bu krizlerin mağdurlarına el uzatan bir anlayışla yürütülmektedir. Ülkemiz bu sayede istikrar, güven ve refahtan yana girişimci ve insani dış politikasında yalnız bölgesinde değil, küresel anlamda da insanlığın güvenini kazanan bir ülke konumuna ulaşmıştır. Sizlerin gayretiyle, desteğiyle Türkiye yaşanan sorunların, çatışmaların, insani krizlerin çözümü konusunda dünyanın her köşesinde var olmaya devam edecektir. Böylece hem bölgemizde hem de dünyada bütün insanlık için daha güzel, daha barışçı ve müreffeh bir hayat için uğraşlarımızı güçlü şekilde devam ettirme fırsatı bulacağız.

Değerli misafirler, Dışişleri Bakanlığımızın çalışmalarını yakından takip ederek dış politikada yüce Meclisimizin, ülkemizin menfaatleri doğrultusunda üzerine düşeni yerine getirmeyi vazife bildiğimi öncelikle belirtmek isterim. Millî şuurla o yolda tüm siyasi partilerin, tüm milletvekillerimizin gereken katkıyı ve desteği vereceğinden emin olabilirsiniz.

"Gücümüzün gövdesi müzakere masasına düşmüyorsa diplomasi yapamazsınız." sözü doğrudur ve şunu iyi bilmeliyiz ki Türkiye, artık soğuk savaş gettolarından birine mahkûm, iç çelişkilere hapsolmuş bir ülke değildir ve olmayacaktır. Türkiye olarak hem bölgesel hem de küresel anlamda gücümüzün farkındayız ve bu gücü diplomatik zeminde ortaya koymak bakımından üç temel kıstasımız vardır. Millî çıkarlarımızın muhafazası, barış esaslı olmak üzere insanlığın ortak iyiliği ve makuliyet.

Birçok vesileyle ifade ettiğim bir hususu burada tekrarda fayda görüyorum. Türkiye, bugün artık sadece bir ülkenin, bir coğrafyanın adı değildir, Türkiye bugün bir umudun, bir hamlenin ve insanlık davasının adıdır. Türkiye bugün sadece vatanımız değil, aynı zamanda vazifemizdir. İşte bu anlayışla umudu diri tutmak, insanlığın ortak iyiliğini amaçlayan bir hamleyi neticeye ulaştırmak ve vatanı vazife bilen şuuru tahkim etmek için Türkiye'yi yücelteceğiz, büyüteceğiz ve geleceğini parlak kılacağız.

Bu düşüncelerle siz kıymetli büyükelçilerimizi Gazi ve yüce Meclisimizde ağırlamaktan duyduğum memnuniyeti tekrar ifade ediyor, milletimiz ve devletimiz adına yürüttüğünüz faaliyetlerde hepinize üstün muvaffakiyetler diliyorum.

Hoş geldiniz, afiyet olsun.

23-24 Eylül 2019 - "Daha Büyük Bir Avrasya: Diyalog, Güven, Ortaklık" Temalı Avrasya Parlamento Başkanları 4. Toplantısı, Astana - Kazakistan

Dost ve kardeş Kazakistan'ın saygıdeğer Kurucu Cumhurbaşkanı,

Değerli parlamento başkanları, başkan yardımcıları, milletvekilleri, değerli katılımcılar.

Avrasya parlamento başkanları dördüncü toplantısı vesilesiyle Kazakistan'da bulunmaktan memnuniyet duyuyorum. Bildiğiniz gibi Türkiye olarak üçüncü toplantıya geçtiğimiz yıl Antalya'da ev sahipliği yapmıştık. Geniş Avrasya coğrafyasında bulunan ülkelerin meclislerinin ortak girişimi olan bu toplantılar süreci güçlenerek ve her toplantıda katılımcı sayısını arttırarak devam ediyor. Antalya toplantısında da ifade ettiğimiz gibi bu toplantılar dizisinin artık kurumsallaşması gerekmektedir. Toplantının bir önceki ev sahibi olarak bu açıdan da ilave bir sorumluluk hissediyoruz. Bu buluşmamızda bizleri samimi bir misafirperverlikle ve son derece başarılı şekilde ağırlayan kardeş Kazakistan'ı Meclis Başkanı Sayın Nigmatulin'nin şahsına içten duygularımla tebrik ediyorum.

Avrasya vizyonunu ilk ortaya koyan lider olarak Kazakistan'ın kurucu Cumhurbaşkanı Elbaşı Sayın Nazarbayev'e de bu vesileyle şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca açılıştaki kapsamlı ve etkileyici konuşması için de teşekkür ediyorum.

Kıymetli konuklar, dünyamızın ciddi sorunlar içinde olduğunu kabul etmek zorundayız. Büyük bir bölüm hâlâ doğal afetler, açlık, savaş ve çatışmalar içinde. Bunun sonucunda ciddi göç hareketleriyle yerlerinden edilme gibi birçok zorlukla karşı karşıyadır. Bu sorunlara karşı çok taraflı ve ortak gayretlerini esas alarak müşterek bir duruş sergilemeliyiz. Bu sebeple bu yılki temamızın "Büyük Avrasya, diyalog, güven, ortaklık" olarak belirlenmiş olmasını isabetli ve zamanın ruhuna uygun buluyorum. Tam bu noktada uluslararası örgütlerin yeniden gözden geçirilmesi zaruretini bir kez daha dikkatlerinize sunmak isterim. Ne yazık ki bugün uluslararası örgütlerin bir kısmı, özellikle de Birleşmiş Milletler kuruluş amaçlarında öngörülen dünya barışını sağlama misyonunu yerine getirmekten çok uzak düşmüştür. Nitekim Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan bu durumu dünya beşten büyüktür itirazıyla ifade etmiş ve uluslararası değerdeki adil olmayan yapılanmaya ve işleyişe dikkat çekmiştir. Bu itiraz haklı bir yankı da uyandırmıştır. İşte bu yüzden uluslararası siyaseti ve küresel dengeleri artık var olmayan büyük değişim geçirmiş bir dünyanın eskimiş örgütleriyle değil, dinamik ve sahici kurumlarla ele almak en akılcı yoldur. Devletlerin egemenlik haklarına saygılı, insanların gerçekten eşitliğini esas alan, adil bütün insanlar için asgari refah seviyesini hedefleyen bir anlayışa ihtiyacı var dünyamızın. Dolayısıyla son yıllarda ivme kazanan parlamenter diplomasi süreçlerini ve parlamentolar arası zirveleri bu açıdan değerlendirmenin önemli ve hayati olduğu kanaatindeyim.

Değerli meslektaşlarım, parlamentolar son yıllarda diplomaside ve dış politikada kayda değer bir rol üstlenmeye başladılar. Parlamenterler artık dış siyasetin teşkili ve tatbikinde daha aktifler. Bizler dünyanın kalbindeki Avrasya coğrafyasında halklarımızın temsilcileri olarak parlamenter diplomasiyi etkin bir şekilde kullanmalıyız. Dolayısıyla bugünkü toplantımızın ve gerçekleştireceğimiz görüşmelerin ortak hedeflerimize ulaşma yolunda verimli olacağına inanıyorum.

Değerli katılımcılar, dünyanın jeopolitik ve ekonomik ağırlık merkezinin hızla Asya'ya kaydığını, Asya kıtasının her bölgesinde etkileyici bir kalkınma ve gelişme süreci yaşandığını biliyoruz. Asya ve Avrupa kıtalarının ayrılmaz bir parçası olan Türkiye, büyük Avrasya coğrafyasında sürmekte olan kapsamlı dönüşüme uygun bir şekilde Yeniden Asya başlığıyla bir girişim başlatmıştır. Bu girişimle Türkiye, Asya genelinde ortaya çıkan çok yönlü bir dinamizmden daha iyi ve verimli biçimde yararlanmayı ve buna katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Esasen Avrasya

parlamento başkanları sürecini de bu yeni girişimin çok taraflı parlamenter boyutlarından biri olarak görüyor ve önemsiyoruz.

Değerli misafirler, Türkiye gerek yakın çevresinde gerek uluslararası düzeyde güvenlik, istikrar ve refahın sağlanması amacıyla dış politikasını kurucu felsefesini oluşturan yurtta sulh cihanda sulh ilkesi doğrultusunda yürütmektedir. Bu anlayışla pek çok ülkeyle yüksek düzeyli işbirliği konseyi mekanizması kurduk. Yeniden Asya girişimiyle bu sayıyı daha da artıracağız. Bugün Türkiye dünyada 175 ülkede aktif temsilciliği olan bir ülkedir. Ayrıca yakın çevremizdeki ihtilaflara kesin çözümler bulunması için bölgesel sahiplenme anlayışını önem taşıdığını düşünüyoruz. Bu çerçevede çok taraflı işbirliği süreçlerine ve bölgesel girişimlere öncülük ediyoruz. Esasen Avrasya parlamento başkanları toplantıları sürecini de bölgesel sahiplenme kavramının parlamenter diplomasi boyutu olarak telakki ediyoruz. Yine insani dış politika anlayışıyla dünyada en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülke Türkiye'dir. Her yıl insani yardım raporları yayınlayan İngiltere merkezli kalkınma inisiyatifleri örgütünün 2018 yılında küresel insani yardım raporuna göre Türkiye 2017 yılında dünyada en çok insani yardım yapan ülke olmuştur. Bu tesadüf değildir. Nitekim Türkiye 2016, 2015 yıllarında ikinci, 2014, 2013 ve 2012'de üçüncü en çok insani yardım yapan ülkedir. Bu veriler bizim iddialarımız değil, Türkiye'nin kendi beyanı değil, uluslararası faaliyet gösteren, yıllardır bu işi yapan bağımsız bir kuruluşun raporundaki tespitlerdir. Bu bakımdan Türkiye dünyanın en zengin ülkelerinden biri değildir. Ama en cömert ülkesidir. Bu durum dış politikamızın insani boyutunu ifade eden en güzel sonuçtur. Öte yandan tüm ülkelerin özellikle dünyayı yaşanmaz hale getirmekte payı olan ülkelerin insani bir hissiyatla elini taşın altına koyması ve külfeti paylaşması gerektiğine de inanıyorum.

Sayın meclis başkanları ve kıymetli konuklar sözlerime son verirken, konferansın tertibinde görev alan herkese dost ve kardeş Kazakistan yetkililerine tek tek teşekkür ediyorum. Avrasya Meclis Başkanları sürecinin kurumsallaşarak ülkelerimiz arasındaki ilişkileri ve dayanışma ruhunu güçlendirmesini temenni ediyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

11 Ekim 2019 - Terörle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi Konulu 3'üncü Parlamento Başkanları Toplantısı, İstanbul

Saygıdeğer Cumhurbaşkanım, Değerli Meclis Başkanları, Başkan Vekilleri, milletvekilleri, büyükelçiler, kıymetli misafirler; terörle mücadele ve bölgelerarası bağlantılılığın güçlendirilmesi konulu 3'üncü Meclis Başkanları Konferansı vesilesiyle siz değerli misafirlerimizi sadece Türkiye'nin değil, dünyanın incisi olan İstanbul'da ağırlamaktan büyük bir memnuniyet duyuyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; değişen küresel dengeler ve toplumlarımızın içinden geçmekte olduğu çok yönlü değişim süreçleri bizleri çok sayıda fırsat ve yeni meydan okumalarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu tablo karşısında parlamentoların önemli bir işlevi yerine getirebileceklerini düşünüyorum. Terörle Mücadele ve Bölgelerarası Bağlantılılığın Güçlendirilmesi Konferansı da maruz bulunduğumuz terör tehditleri karşısında mücadele, iş birliği ve eş güdüm çabalarımıza katkı sunabilecek bir platform mahiyetindedir.

Ülkelerimizin yer aldığı coğrafyalar tarihî önemde gelişmelere sahne olmaktadır. Katılımcı ülkeler olarak bu konferans vesilesiyle terörle mücadelede ve diğer alanlarda iş birliğimizi geliştirmek için bir araya gelmiş bulunuyoruz.

Yarınki toplantı gündemimizin de gösterdiği gibi, terörle mücadele alanında kapsamlı bir yaklaşım inşa etmek ve stratejik bir çerçeve oluşturmak doğrultusunda çaba harcamalıyız. Bunu yaparken öncelikle kavramamız gereken husus, terörün insanlığın ortak düşmanı olduğu ve ayrım yapmadan bütün terör örgütlerine karşı tavır alınması mecburiyetidir. Terörü kullanışlı bir araç, başka ülkeleri ve bazı bölgeleri istikrarsızlaştırmak için bir fırsat saymak küresel barışa yönelik en büyük tehditlerden biridir. Terörün yanı sıra, yarınki toplantımızın gündem maddeleri arasında olan ekonomik sınamalar ve imkânları da ele alacağız; bu önemli bir fırsattır. Şüphesiz iş birliğimizin her alanda artırılması, özellikle ekonomik alanda bölgesel bağlantıların güçlendirilmesi oldukça önemlidir. Esasen güvenlikten ekonomiye, kültürden spora kadar çeşitli alanlarda sağlanacak bağlantılılık bölgelerimizde barış, istikrar ve kalkınmaya doğrudan katkı sağlayacaktır. Küresel ve bölgesel düzeyde karşılaştığımız sorunların mahiyet ve ölçeğine bakıldığında bu sorunların tam olarak tek bir ülkenin çabasıyla aşılamayacağı görülecektir. Sorunları birlikte değerlendirmek ve birlikte çözüm yolları aramak mecburiyetindeyiz.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; Türkiye, terörle mücadele konusunda önemli tecrübeleri olan, çok sayıda terör örgütüyle aynı zamanda mücadele etmek zorunda kalmış bir ülkedir. Uzun yıllardır yürüttüğümüz PKK-PYD/YPG, DHKP-C, DAEŞ ve FETÖ gibi çok sayıda terör örgütüyle mücadelesini kararlılıkla devam ettirmektedir Türkiye. Her zaman vurguladığımız bir hususun altını yeniden çizmek istiyorum: Terörle mücadele ancak uluslararası iş birliğiyle tam olarak sonuç verebilir. İş birliğinde samimi olmak ve terör örgütleri arasında ayrım yapmaktan, bazı terör örgütlerine ayrıcalık tanımaktan uzak durmak mecburiyetindeyiz. Terör yoluyla meşru ve barışa katkı yapacak sonuçlar elde etmek asla mümkün değildir. Terörle mücadelede bir terör örgütüne karşı diğer bir terör örgütünden sözde destek almak gibi yaklaşımlar asla kabul edilemez. Bu yaklaşım terörle mücadeleye, dolayısıyla da küresel ve bölgesel istikrara vurulan bir darbedir.

Bildiğiniz gibi Türkiye, güney sınırlarında Barış Pınarı Harekâtı adıyla bir operasyon başlatmıştır. Bu harekâtın yegâne amacı, son yıllarda Suriye'nin kuzeyinde oluşan istikrarsız ve kontrolsüz bölgelerden Türkiye'ye yönelecek terör tehdidini önlemektir. Bunun dışında Türkiye'nin herhangi bir komşusunun veya

başka bir ülkenin toprak bütünlüğüne yönelik ne bir niyeti vardır ne de Türkiye bu türden tehdit içerecek bir adım atar. Türkiye, Suriye'nin toprak bütünlüğünden ve siyasi birliğinden yanadır. Bunu bölgenin istikrarı açısından da çok önemli görüyoruz. Terör meselesinde bazı Batılı ülkelerin çifte standartlı davrandığının farkındayız. Bu çifte standartlı tavır Suriye'nin kuzeyinde oluşan kaotik bölge için de söz konusudur. Bugün Suriye'nin kendi topraklarının bir kısmında siyasi egemenliği yoktur. Bu durumdan istifade eden bazı terör örgütleri Türkiye'ye dönük silahlı eylemler içerisinde olacak şekilde bir yapılanma içine girmişlerdir. Bugüne kadar yürütülen müzakereler ne yazık ki neticelenmemiş, Türkiye'nin hassasiyetleri, Türkiye'nin toprak bütünlüğüne ve vatandaşlarının emniyetine kasteden tehditlere ilişkin kaygıları bugüne kadar karşılıksız kalmıştır. Türkiye, askerî operasyon dışında terör örgütlerinin bertaraf edilmesi için her türlü seçeneği samimiyetle ve sabırla denemiş ancak sonuç alamamıştır ve terör tehdidinin ortadan kaldırılması, Türkiye'nin güneyinde oluşturulmaya çalışılan terör koridorunun yok edilmesi için askerî operasyon yegâne seçenek hâline gelmiştir. Türkiye, sorumluluklarının bilincindedir, sınırlarındaki terör tehdidini bertaraf etmekte kararlıdır ve Suriye'nin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygılı bir tutum içinde hareket etmektedir, hareket edecektir. Bu hamlenin bölge barışı için faydalar getireceğine de gönülden inanıyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; parlamentolar olarak kamuoylarımızın önünde ortaya koyacağımız söylem ve tutumlarla terörün dini, milliyeti ya da coğrafyası olmayacağını, terör örgütleri karşısında bölünmek yerine bir araya gelmek durumunda olduğumuzu anlatmak mecburiyetindeyiz. Bu anlayışla Türkiye Büyük Millet Meclisi uluslararası toplumun terör tehdidine karşı farkındalığını artırma çabalarına bundan sonra da katkı vermeye hazırdır. Bu konferans vesilesiyle İstanbul'da bulunuyor olmamızdan hareketle İstanbul ruhuna uygun şekilde farklı medeniyetler ve kültürler arasında çatışma yerine diyaloğa, hoşgörüye, birlikte yaşamaya, kısaca buluşmaya muhtaç olduğumuzu yeniden vurgulamak isterim.

Bu duygu ve düşüncelerle sizlere tekrar hoş geldiniz diyor, medeniyetler arasında bir köprü durumundaki İstanbul'da güzel bir akşam geçirmenizi diliyorum. Yarınki toplantılarımız için de başarılı ve hayırlı olması dileklerimi ifade ediyorum.

Afiyet olsun.

12 Ekim 2019 - Terörle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi Konferansı 3'üncü Parlamento Başkanları Toplantısı, İstanbul Deklarasyonu'nun Kabulü, İstanbul

"Terörle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi" konulu 3'üncü konferansta Meclis Başkanları olarak toplam 2 oturumda terörizmle mücadelede kapsamlı bir yaklaşım ve stratejik çerçeve oluşturulması ile ekonomik ilişkiler çerçevesinde bölgesel bağlantılılığın güçlendirilmesine yönelik olarak neler yapabileceğimizi istişare ettik. Bu istişarelerin toplantımızın kurumsallaşmasına yönelik önemli bir adım teşkil ettiğine inanıyorum. Şimdi ise bunu bir ortak politika belgesine dönüştürerek bu konudaki kararlılığımızı vurgulayacağız. Tüm katılımcı ülkeler tarafından mutabık kalınarak kabul edeceğimiz ortak bildiriyi kamuoyuyla da paylaşarak bu konudaki taahhüdümüzü ortaya koyacağız.

Değerli misafirler, şimdi, daha önce tarafınıza da dağıtılmış olan ortak bildiriyi, bundan sonra "İstanbul Deklarasyonu" olarak anılacağını düşündüğüm bu önemli metni okuyup oylarınıza sunmak istiyorum.

Öncelikle, bu metnin oluşumunda çalışan çok değerli arkadaşlarımız var, bunların hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum; emeklerine, ellerine sağlık.

Değerli Meclis Başkanları, Başkan Vekilleri, milletvekilleri, büyükelçiler, kıymetli konuklar; Afganistan İslam Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Meclis ve Heyet Başkanları olarak, 12 Ekim 2019 tarihinde İstanbul'da bir araya gelerek, Terörle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi Konferansı'nın 3'üncü Meclis Başkanları Toplantısı'nı gerçekleştirmiş olduk.

Toplantı vesilesiyle, parlamenter diplomasi yoluyla terörle mücadele gibi çetrefil ve çok boyutlu bir meseleyi ele aldık. Zira terörizm, bölgesel ve küresel ölçekte ciddi bir tehdit durumundadır. Bölgelerimizin içinden geçtiği dönüşüm süreci ise bu tehdidin daha ciddi ve çok yönlü değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu şekilde ortak bir kararlılıkla terörle mücadelemizi sürdürmek durumundayız. Terörizmin yaygınlaşması doğrudan uluslararası barış ve güvenliğe zarar vermektedir. Bu, aynı zamanda küresel ekonomiyi ve sürdürülebilir kalkınma ile büyümeyi tehlikeye atmaktadır.

Diğer taraftan, bölgesel bağlantılılık ve uluslararası platformlarda iş birliği, terörle mücadele çabalarının vazgeçilmez unsurlarıdır. Terör örgütlerinin değişen yapıları ve eylem biçimleri terörle mücadele stratejilerinin de değişen şartlara uyumunu gerektirmektedir.

Ayrıca, teröre yol açan sebeplerinin ortadan kaldırılması ve terör örgütlerinin lojistik ve insan kaynaklarının engellenmesi ancak kapsamlı terörle mücadele stratejileriyle mümkündür. Bu itibarla, terörle mücadelenin uzun vadeli ve çok boyutlu olması zaruret arz etmektedir. Keza, bir terör örgütüne karşı mücadelenin bir diğer terör örgütünün desteğine dayandırılarak yürütülmesi asla söz konusu olamaz. Ayrımcılık yapılmadan tüm terör örgütlerine karşı mücadele edilmelidir, aksi yaklaşım teröre karşı savaşa zarar verecektir.

Ayrıca, terör örgütlerinin söylem ve propagandalarına karşı yürütülecek mücadele önem arz eder. Bunun yanında, terörizmin herhangi bir din, milliyet, ırkla ilişkilendirilmesi asla kabul edilemez. Türkiye, uzun yıllardır PKK, PYD, YPG, DHKP-C, FETÖ, DAEŞ gibi terör örgütlerine karşı etkili bir mücadele yürütmektedir. Bu mücadele kararlılıkla devam edecektir. Terörle mücadele, insan hakları ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde sürdürülmelidir ve Türkiye bu ilkeyi güçlü bir biçimde hayata geçirmektedir.

Terörle mücadele bağlamında Türkiye'nin başlattığı Barış Pınarı Harekâtı'na da konferans sırasında değinilmiş ve konunun Başkanlık açıklamasında yer almasında mutabık kalınmıştır.

Buna göre şunları ifade etmek mümkündür: Türkiye'nin Suriye'deki krizden kaynaklanan ulusal güvenlik kaygıları tanınmak durumundadır. Terörizmin her türüyle uluslararası hukuka uygun biçimde mücadele gerekliliğinin altını çiziyoruz Suriye'deki çatışmaya askerî çözüm olamayacağı kanaatimizi vurguluyor ve siyasi bir çözüme ulaşma yönündeki uluslararası çabalarına desteğimizi ifade ediyoruz. Bu bağlamda Türkiye'nin Suriye'nin toprak bütünlüğüne saygı duyduğunu dile getiren açıklamaları memnuniyetle karşılanmıştır.

Ayrıca, bir anayasa komisyonu kurulmasının yaşayabilir ve sürekliliği olan Suriyelilerin yönettiği ve Suriyelilerin sahiplendiği, Birleşmiş Milletlerin kolaylaştırıcı olduğu, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2254 sayılı Kararı ve Suriye halkının meşru beklentileriyle uyumlu bir siyasi çözüme götürecek olumlu bir adım olarak memnuniyetle karşılıyoruz.

Diğer taraftan, terörizmin barış ve istikrara yönelik yarattığı tehdit ışığında dünyanın çeşitli bölgelerindeki çatışmaların barışçı yollarla çözümüne verdiğimiz önemi bir kez daha vurgulamak isteriz. Bu bağlamda, küresel ve bölgesel barış ve istikrarın temini için Cammu Keşmir meselesinin Pakistan ve Hindistan tarafından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarıyla uyumlu biçimde barışçıl çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Konferansımızın bir diğer temasını oluşturan bölgesel bağlantılılık kapsamında, ekonomik ve ticari ilişkiler başta olmak üzere, çeşitli alanlarda somut iş birliği projeleri geliştirilmesini ve bu şekilde bölgelerimizdeki bağlantılılığın artırılmasını teşvik ediyoruz. Bu çerçevede, sürdürülebilir kalkınma hedeflerimizin altını çiziyoruz. Bu değerlendirmeler çerçevesinde, platformumuzun daha kurumsal nitelik kazanması için çalışmalar yapılmasında fayda görüyoruz.

Esas itibarıyla, kurumsallaşmaya ve genişlemeye yönelik adımları bu toplantıda atmayı arzu ediyorduk fakat bunu gerçekleştiremedik. Bu sebeple, Parlamento Başkanları Konferansları'nı kurumsal ve daha etkili bir yapıya kavuşturmak için gerekli düzenlemeleri yapmak üzere, bir sonraki toplantının tekrar İstanbul'da yapılmasını lüzumlu görüyoruz ve öneriyoruz

Ben, bu toplantıya katılan, bu çalışmalara çok kısa bir süre içerisinde yoğun destek veren parlamento başkanları kıymetli dostlarıma huzurlarınızda tekrar teşekkür ediyorum. Zor bir toplantıyı, zor bir konu etrafında kolaylıkla, suhuletle

çözecek bir iş birliğini gerçekleştirdik; bundan dolayı, tekrar, ayrıca teşekkür ediyorum.

İnşallah, önerimizin kabulü halinde sizleri tekrar İstanbul'da görmekten memnuniyet duyacağımı ifade ediyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum. Sağ olun.

İSTANBUL DEKLARASYONU…

"3'üncü Meclis Başkanları Konferansı, Terörle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi, 11-12 Ekim 2019, İstanbul.

Biz Afganistan İslam Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Ulusal Parlamentoları ve Delegasyonlarının Başkanları, 11-12 Ekim 2019 tarihlerinde İstanbul'da terörle mücadele ve bölgesel bağlantılılığın güçlendirilmesi konusunda 3'üncü Meclis Başkanları Konferansı'nı gerçekleştirerek, ilişkilerimizi ve ikili ve çok taraflı iş birliğimizi derinleştirmek için güçlü bir temel teşkil eden devletlerimiz arasındaki tarihî, kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi bağların yanı sıra vatandaşlarımız arasındaki insandan insana etkileşimi dikkate alarak, parlamentolarımızın önceki Meclis Başkanları Konferansları'nın barış, kalkınma ve bağlantılılık için ortaklık hakkında 24 Aralık 2017 tarihli İslamabad Deklarasyonu ve terörle mücadele ve bölgesel iş birliğinin konsolide edilmesi için sinerji hakkında 8 Aralık 2018 tarihli Tahran Deklarasyonu temelinde iş birliği sağlama çabalarını memnuniyetle karşılayarak, bu forumu, İslamabad ve Tahran Deklarasyonları'nı ve bu belgelerde kayıtlı konuları onaylayarak eşitlik, diyalog, iş birliği, uluslararası hukuka saygı, devletlerin egemenliğine saygı ve iç işlerine müdahale etmeme ilkelerine dayanan uluslararası ilişkiler sistemi rehberliğinde, devletlerin ve onların yetkili organlarının ulusal ve uluslararası düzeyde terörle ve aşırıcılıkla mücadele etmede ve bunları önlemede birincil sorumluluğa sahip olduklarını vurgulamak ve Birleşmiş Milletler Küresel Terörle Mücadele Stratejisi'nin yanı sıra ilgili Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları, Birleşmiş Milletler Şartı ve uluslararası hukukun ilkeleri uyarınca uluslararası iş birliğinin teşvik edilmesi gereğinin üzerinde durarak, uluslararası alanda ortak çıkar ve değerleri teşvik etmek ve hükûmetlerimizin çok boyutlu iş birliğini parlamentolar olarak desteklemek için parlamentolar arası ilişkilerin daha da güçlendirilmesi yönündeki adımlara ilgimizi ortaya koyarak, parlamentolar arası iş birliğinin devletler arası ilişkileri geliştiren diyalog kanalları oluşturduğu, ülkeler arasındaki yakınlaşmaya katkıda bulunduğu ve çatışma önleme ve çözümünde önemli bir rol oynadığı noktasındaki derin kanaatimizi ifade ederek, yasama makamları

arasındaki etkileşimin derinleştirilmesi ve yasa yapımı ve karar alma süreçlerinin kalitesinin daha da iyileştirilmesi için tecrübe paylaşımına ilişkin iradenin altını çizerek, terörizmin her tür biçim ve tezahürleriyle uluslararası barış ve güvenliğe yönelik en ciddi tehditlerden biri olduğunu ve halklarımızın ve devletlerimizin huzur, refah ve istikrarına zarar verdiğini vurgulayarak, her türlü terör eyleminin gerekçesine bakılmaksızın nerede, ne zaman ve kim tarafından işlenmiş olursa olsun suç olduğunu ve meşrulaştırılamayacağını teyit ederek ve terörizmin herhangi bir din, milliyet veya medeniyetle ilişkilendirilmemesi gerektiğini yineleyerek ve terörist ve aşırılık yanlısı grupların herhangi bir siyasi hedefe ulaşma gayesiyle kullanılmasının kabul edilemezliğini bir kez daha vurgulayarak terör tehdidini engellemek, en aza indirmek, tecrit etmek ve nihayetinde işlevsiz kılmak adına, tüm devletler yanında uluslararası ve bölgesel kuruluşların da aktif katılımını ve iş birliğini içeren sürdürülebilir ve geniş kapsamlı bir yaklaşım benimseme ve stratejik bir çerçeve çizme ihtiyacının aciliyetini kabul ederek, terörizmin finansmanının uluslararası toplumun tamamı için ciddi bir endişe konusu olduğunu dikkate alarak, güvenlik, barış ve kalkınma arasındaki ilişkinin ve kalıcı istikrarın sağlanmasının canlı bir özel sektör, güçlü ticari ilişkiler ve yatırım dostu bir ortam ile gelişmiş ve yeterli insan sermayesi gerektirdiğinin farkında olarak, ekonomik ilişkilerin ve ticaret kanallarının geliştirilmesinde bölgesel bağlantılılığın hayati önemini teyit ederek, bölgesel ve küresel meydan okumalardan kaynaklı zorlukların, bu zorlukların üstesinden gelmek noktasında çok taraflılığın öneminin ama aynı zamanda da Avrupa, Asya ve Akdeniz Bölgesi'nin geleceğini tayin edecek yeni fırsat alanları ile sınamaların üstesinden gelmek ve iş birliği bağlamındaki olanaklardan yararlanmak için gereken kapasitenin artırılması ihtiyacının bilincinde olarak, parlamentolarımız, hükûmetlerimiz ve milletlerimiz arasındaki ilişkilerin ve diyaloğun daha da geliştirilmesinin gerekliliğini de vurgulayarak, bölgesel ve küresel gelişmelerin temel konularını ele almada parlamenter diplomasinin rolünü tartıştık ve aşağıdaki hususlarda mutabakata vardık.

1) Birleşmiş Milletler Şartı'nın bilhassa uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesine yönelik olan amaçlarına ve ilkelerine bağlılığımızı teyit etme.

2) Uluslararası hukukun ilkeleri ile normlarına ve iş birliğimizi güçlendirmek için ülkelerimizin taraf olduğu antlaşmalar ve diğer uluslararası araçlar kapsamındaki uluslararası yükümlülüklere bağlılığımızı teyit etme.

3) Parlamentolar arası ilişkilerin güçlendirilmesi ve parlamentolarımızın komisyonları, dostluk grupları ve idari teşkilatları arasındaki ilişkilerin kurulması ve hızlandırılmasını destekleme kararlılığımızı tekrarlama.

4) İkili ve çok taraflı ilişkilerin uluslararası barış ve güvenliği geliştirme ve uluslararası anlaşmazlıkları çözme konusundaki rolünü vurgulama ve yapıcı diyalog ile iş birliğine yönelik platformlar sağlama çabalarında özellikle parlamentolar olmak üzere uluslararası kuruluşlara destek verme.

5) Parlamentolar arası örgütleri bölgesel bağlantılılığın iyileştirilmesini desteklemek ve terörle mücadelede uluslararası yükümlülükler ve ulusal yasalar doğrultusunda kapsamlı bir yaklaşım ve stratejik bir çerçeve oluşturmak için teşvik etme.

6) Terörizmin her türü ve tezahürleriyle mücadelede birliğimizi sürdürme ve terörle mücadele alanında yasama deneyimlerinin karşılıklı paylaşımını teşvik etme,

7) Devletlerin teröristlerin terör eylemlerini ve örgütlerinin finansmanlarını engellemek ve önlemek için güçlü tedbirler alma ve vekâlet savaşlarını sona erdirme noktasındaki birincil sorumluluklarını daha fazla hatırlatma.

8) Terör örgütlerinin yayılmasının ve terörist eylemlerdeki yükselişin uluslararası barış ve güvenliğin muhafazasına doğrudan zarar vermesinin yanı sıra küresel ekonomiyi ve sürdürülebilir büyüme ve kalkınmayı tehlikeye attığına dikkat çekme.

9) Farklı terör örgütleri, bunların iş birlikçi oluşumları ve yabancı terörist savaşçılardan kaynaklanan tehditlere yönelik ciddi endişeleri ifade etme ve bu tehditlere karşı koymak için koordine eylemlere duyulan ihtiyacı vurgulama.

10) İnsan hakları ve hukukun üstünlüğü dâhil olmak üzere, uluslararası hukuka uygun olarak ve ilgili bölgesel ve ulusal koşulları da dikkate alarak terörizmin önlenmesi, tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması stratejilerini destekleme.

11) Terör eylemlerinin finansmanını, planlanmasını, sürdürülmesini veya gerçekleştirilmesini destekleyen, kolaylaştıran, buna iştirak eden veya iştirak etme girişiminde bulunan, korunak sağlayan herhangi bir kimsenin terörist eylem veya eylemlere teşvik edenler ve yabancı terörist savaşçılar da dâhil olmak üzere "İade et veya kovuştur." ilkesi temelinde etkili cezai takibatının yapılması ve kovuşturulması amacına dönük olarak hedeflenen iş birliğinin temel bir bileşeni olarak ulusal yasalara uygun bir şekilde yetkili ulusal makamlar arasındaki bilgi ve deneyim alışverişinin önemini vurgulama.

12) Birleşmiş Milletler Küresel Terörle Mücadele Stratejisi'nde öngörüldüğü gibi, teröre elverişli koşulların ele alınmasının yanı sıra teröre yol açan, şiddet içeren aşırılığa karşı koyma, radikalleşme ve eleman kazanımıyla mücadele, terörist hareketlerin engellenmesi, terörizm propagandası ve ideolojisiyle mücadele ve

teröristlerin internet ve sosyal ağlar da dâhil olmak üzere teknoloji, iletişim olanakları ve kaynaklarını terörist aktiviteye teşvik etmek amacıyla kötüye kullanmasının önlenmesi için kapsamlı bir yaklaşım önerme.

13) Terörizmle mücadelede yasal bir çerçeve oluşturmak için parlamentoların etkili ve yapıcı rolünün önemini vurgulama ve bu bağlamda terörsüz bir dünyayı mümkün kılmak amacıyla karşılıklı deneyimlerin paylaşılmasında çeşitli düzeylerdeki parlamentolar arası katılımın ve iş birliğinin altını çizme.

14) Katılımcı devletlerin güvenlik makamlarını terörle mücadele ve terörü önleme amaçlı edinilen istihbarat, bilgi, iyi uygulamalar ve edinilen derslerin değişimi amacıyla özel bir mekanizma kurmaya teşvik etme.

15) Devletlerin uluslararası terörizmle ilgili Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi kararlarını uygulama konusundaki taahhütlerini yineleme, tüm devletlerin Birleşmiş Milletler yaptırımlar rejiminin ve Mali Eylem Görev Gücü'nün çalışmalarının siyasallaşmasından kaçınmaları gerekliliğinin altını çizme.

16) Sürdürülebilir bir barış ve güvenlik ortamı oluşturmanın ortak çıkarlara hizmet ettiğini, kalkınma ve ilerlemenin teşvik edilmesi için müşterek, geniş kapsamlı, iş birliğine dayalı sürdürülebilir bir güvenliğin izlenmesi gerektiğini, karşılıklı güven, iyi komşuluk ve iş birliği ekseninde güvenli bir ortam ve yapıcı bir ortaklık kurmaya hazır olduğumuzu vurgulama.

17) Bölgesel bağlantılılığın içte ve dışta terörizme sebep olan temel unsurlarla mücadelede vazgeçilmez öneme sahip olduğunu, ayrıca entegre, kapsayıcı, dengeli, birbiriyle bağlantılı ve sürdürülebilir bir kalkınmaya katkı sunduğunu hatırlatma.

18) Hükûmetleri, sivil toplumu, uluslararası toplumu ve diğer ilgili aktörleri yeni ekonomik, kültürel ve sosyal projeler ile iş birliğini teşvik edecek girişimlere odaklanarak bölgesel bağlantılılığı güçlendirmeye davet etme.

19) Kuşak ve Yol Girişimi'ni memnuniyetle karşılama ve girişime destek verme, Kuşak ve Yol Girişimi iş birliği kapsamında özellikle kalkınma politikalarındaki sinerji, artan altyapı yatırımı, ekonomik koridorlar, ekonomik ve ticari iş birliği bölgeleri, endüstri parkları, finansal ve ticari iş birliği, teknoloji ve inovasyon, denizcilik alanında iş birliği, işletmeler arası ilişkiler, kişiler arası ve kültürel etkileşim gibi alanlardaki kazanımlar başta olmak üzere, hâlihazırda kaydedilmiş olan ilerlemeleri ve önemli fırsatları takdir etme, bu tarz bir iş birliğinin büyüme eksenli yeni kaynakların keşfine ortam yarattığının, ekonomik ve toplumsal kalkınma için potansiyel oluşturduğunun ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılmasına

katkı sağladığının farkında olmalı. Ayrıca, antik İpek Yolu ve Hazar Geçişli Doğu-Batı-Orta Koridor Girişimi'ni canlandırmak için çaba sarf etme.

20) Ayrıca, bölgedeki ticareti kolaylaştırmak ve ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla, sınır ötesi hareketlilik de dâhil olmak üzere ekonomik, finansal ve kurumsal bağlantılılık ile insanlar arasındaki bağlantılılığı artırmanın yollarını keşfetmeye davet etme.

21) Eğitim, bilim, kültür, sağlık, spor ve turizm alanlarında iş birliği de dâhil olmak üzere çok taraflı bölgesel iş birliğinin geliştirilmesi için parlamenter desteğin daha da genişletilmesi ihtiyacını vurgulama.

22) İki taraflı bölgesel ve uluslararası düzeylerde yoğun istişare ve iş birliğinin, ortak ilgi alanlarındaki stratejik diyaloğu, siyasi istişareyi ve operasyonel iş birliğini artırdığı gerçeğinin altını çizme.

23) Mevcut koşullar altında çok taraflılığın, yaygın risk ve sınamalara karşı uluslararası iş birliğini güçlendirmek ve dünya barışı ve refahını korumak için temel bir unsur olduğunu hatırda tutma.

24) Gelecek konferansın 2020 yılında düzenlenmesi de karara bağlanmıştır."

13 Ekim 2019 - Asya Parlamenter Asamblesi Koordinasyon Toplantısı, Belgrad - Sırbistan

Değerli dostlarım, küresel boyutta belirsizlik ve öngörülemezliklerin hâkim olduğu, değişim ve dönüşümün aralıksız devam ettiği, çifte standartlarla dolu bir dönemden geçmekteyiz. Bizi doğrudan etkileyen bu şartlarda yaşananların pasif bir izleyicisi olmak çare değildir, bizi etkileyen meselelere müdahil olmayı, sorunlar karşısında çözüm çabalarına katkı sağlamayı bir zorunluluk olarak görüyoruz. Bu çerçevede, Türkiye olarak girişimci ve insani bir dış politika yürütmekteyiz. Hem sahada hem masada etkin olmak anlamına gelen bu anlayışla yakın veya uzak demeden bütün ülkelerle ilişkilerimizi geliştiriyoruz, bunları birbirinin alternatifi değil aksine tamamlayıcısı olarak görüyoruz. Dış politikamızın geniş ufku, Asya Pasifik Bölgesi'yle de bağlarımızın gelişmesini sağlıyor. Asya'daki diplomatik ağımızın geliştirilmesinden ticari ilişkilerimizin güçlendirilmesine, kültürel ve insani bağlarımızın arttırılmasına kadar her alanda Kıta'yla ilişkilerimiz son dönemde ivme kazanmıştır, bu ivmeyi daha da yukarı taşımak için yakın zamanda "Yeniden Asya" başlıklı bir açılım başlatmıştık; bu açılım çok boyutlu, insani ve

girişimci dış politikamızın dünyanın her bölgesiyle iş birliği ve etkileşiminin arttırılmasına dayalı çabalarımızın bir parçasıdır. Bu süreçte bizimle aynı vizyonu paylaşan Asyalı dostlarımızla siyasi temas ve istişarelerimizi arttırmayı, güvenlik, ticaret, yatırımlar, yeni teknolojiler, çevre, kalkınma, enerji, ulaştırma, insani yardım ve savunma sanayi dâhil geniş bir yelpazede, orta ve uzun vadeye de yayılabilecek iş birliği fırsatlarından birlikte yararlanmayı, muhataplarımızın öneri ve gereksinimleriyle olanak ve yeteneklerimizi buluşturabilmeyi, mümkün olduğu takdirde üçüncü ülke ve bölgelerde ortak projeler yürürlüğe koymayı arzu ediyoruz. Bölge ülkeleriyle ikili düzeyde olduğu kadar mümkün olduğu ölçüde bölgesel kuruluşlar bağlamında da diyaloğumuzu güçlendirmek istiyoruz. Bu bağlamda, 660 milyonluk nüfusuyla dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 9'una ve dünyanın en büyük 6'ncı ekonomisine sahip olan ve 2017 yılında sektörel diyalog ortağı statüsü kazandığımız ASEAN'la kurumsal iş birliğimizin güçlendirilmesi, Asya Pasifik Bölgesi'ne açılım politikamızın temel unsurlarından birini oluşturmaktadır.

Öte yandan, Türkiye, Filipinler'in güneyinde nihai, adil ve kalıcı barışın tesis edilmesi amacıyla ilgili tarafların davetiyle Güney Filipinler barış sürecine aktif bir şekilde destek vermektedir. Müslüman Mindanao'da Bangsamoro Özerk Bölgesi'nin kurulmasını öngören Bangsamoro Organik Yasası'nın düzenlenen referandum sonucunda bölge halkı tarafından onaylanmasını ve 22 Şubat 2019 tarihinde Bangsamoro Geçiş İdaresi üyelerinin Filipinler Devlet Başkanı Sayın Duterte tarafından atanarak göreve başlamalarını memnuniyetle karşılıyoruz. Bu bağlamda, ülkemiz, kuruluşundan bu yana başkanlığını Türk diplomatlarının yaptığı bağımsız silah bırakma organı aracılığıyla da silahsızlandırma sürecinin icra ve denetimine fiilen katkıda bulunmaktadır. Türkiye, Güney Filipinler barış sürecine aktif katkısını arttırarak sürdürecektir.

Yine, Türkiye, Myanmar'ın Rakhine eyaletinde yaşanan gelişmeleri de başından beri takip etmektedir. Topraklarını terk etmek zorunda kalıp sığınmacı konumuna düşen Rohingyaların durumu ne yazık ki vahametini korumaktadır. Rohingyaların, Myanmar'a güvenli, gönüllü, onurlu ve kalıcı şekilde geri dönmeleri sağlanmadan Arakan'da kalıcı bir çözüm ve barışa ulaşılabilmesinin mümkün olmadığını düşünüyoruz. Uluslararası toplumla birlikte, Türkiye, Myanmar'dan daha fazla vakit kaybetmeksizin iyi niyetle sorunun temelindeki meseleleri ele almasını ve krizin kalıcı çözümüne yönelik gerekli siyasi iradeyi göstermesini beklemektedir, Myanmar'ın bu doğrultuda atacağı adımları Türkiye olarak desteklemeye hazırız. Bu bağlamda, ülkemizin sığınmacılara insani yardım sağlanması için hem Myanmar'la hem Bangladeş'le iş birliği içerisinde faaliyetlerini sürdüreceğiz.

Türkiye, bölgesel ve küresel iş birliği anlayışı, farklı kıtalara yönelik açılım ve ortaklık politikaları, uluslararası kuruluşlardaki etkin ve öncü rolü, terörle mücadeledeki kararlı tutumu dünyanın her köşesine yayılan insani ve kalkınma yardımları, uluslararası alanda ara buluculuk ve birlikte çalışma kültürünün pekiştirilmesi yolundaki çabalarıyla güçlü ve güvenilir bir güvenilir bir ortak olmaya devam etmektedir. Biz parlamenterler doğrudan halkların temsilcileriyiz. Yüce Meclislerimizin çatısı altında halklarımızın yarınlara barış, huzur ve refah içinde ulaşmasına yardımcı olmak birinci vazifemizi teşkil etmektedir. Bu sebeple, bu hedefe giden yolda dış politikamız bağlamında da katkı ve öneriler sunmak bizim için bir öncelik ve görevdir. Karşılaştığımız sınamalarla mücadelede geleneksel yöntemlere ilaveten farklı kararlardan karşılıklı anlayış ve iş birliği ruhunun pekiştirilmesi ihtiyacı kendini açıkça hissettirmiş durumdadır. Diyaloğun ve iş birliği kanallarının her zamankinden daha etkin biçimde işletilmesi gereken bir dönemden geçiyoruz. Bu bağlamda, parlamenter diplomasi de başlı başına ağırlık ve etkinliği haiz bir kanal hâline gelmiştir. Biz de Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak parlamenter diplomasi alanında aktif ve yoğun bir profil sergilemekteyiz. Bunun en somut, en yakın örneği dün ve evvelki gün 11-12 Ekim tarihlerinde gerçekleştirdiğimiz 3. Parlamento Başkanları Konferansıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin ev sahipliğinde İstanbul'da yapmış olduğumuz bu konferansta; Rusya, Afganistan ve Pakistan'ın Parlamento Başkanları, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Meclis Başkan Vekili düzeyinde temsil edildiği bu konferansta terörle mücadele ve bölgesel bağlantıların geliştirilmesi üzerinde ciddiyetle durulmuş, çeşitli oturumlar yapılmıştır. Bu konferansın kurumsallaşması ve genişlemesi konusunda çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Bu bağlamda, parlamentolar olarak geliştireceğimiz fikirlerin, ortaya koyacağımız hedeflerin, ülkelerimiz ve halklarımız arasındaki bağların ve ortak ideallerin pekiştirilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.

Toplantımızın hayırlı sonuçlar vermesini temenni ediyor, çalışmalarınızda üstün başarılar diliyorum.

Hepiniz hoş geldiniz.

14 Ekim 2019 - Parlamentolararası Birlik (PAB) 141'inci Genel Kurulu, Belgrad - Sırbistan

---

Parlamento Başkanları, değerli parlamenterler, değerli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak bu müstesna başkentte gerçekleşen Parlamentolararası Birliğin 141'inci Genel Kuruluna katılmaktan duyduğum memnuniyeti ifade ederek sözlerime başlıyorum.

Bu zor ve güzel toplantıya ev sahipliği yapan Sırbistan yetkililerini, Parlamento Başkanı Sayın Maya Goykoviç'in şahsında tebrik ediyorum, gösterdikleri konukseverlik için kendilerine teşekkür ediyorum.

Yine, 141'inci PAB Genel Kurulunun hazırlanmasında büyük gayret gösteren Başkanımız Sayın Gabriela Cuevas Barron'u ve ekibini de tebrik ediyorum, kendilerine teşekkür ediyorum.

Değerli dostlarım, tarihin akışının değişmeye başladığı günlerden geçiyoruz. Savaşlar, çatışmalar, katliamlarla geçen 20'nci yüzyılın siyasi, hukuki ve ekonomik dengeleri bozuldu, işlemez, işlev görmez hâle geldi. Geçtiğimiz yüzyılın

uluslararası kurumları ve zeminleri bütün bir dünya ve insanlık için barış, asgari refah ve insanca yaşama şartları üretemedi. Uluslararası kurumlar ve zeminler çifte standartla hareket ediyordu. Bu çifte standartlar çok daha göze batar hâle geldi. Bazı ülkelere, mesela, Afganistan ve Irak gibi ülkelere Birleşmiş Milletler kararlarına uymadıkları için müdahale edilirken onlarca Birleşmiş Milletler kararını tanımayan, dünyayla alay edercesine bu kararları ihlal eden İsrail'e kimse sesini çıkarmamaktadır. Son olarak, Suriye toprağı olarak işgal altındaki Golan Tepeleri'ni Birleşmiş Milletler kararına rağmen ilhak ettiğini açıklayan İsrail'e karşı Türkiye ve birkaç ülke dışında ciddi bir itiraz sesi yükselmemektedir. Bu tür çifte standartlı yaklaşımlar, uluslararası kuruluşların ve zeminlerin güvenilirliğini aşındırmış ve sonunda tüketmiştir. Bütün bir dünya ve halklar yeni arayışlar içindedir, uluslararası siyasette, uluslararası hukukta, uluslararası ticaret ve ekonomide yeni bir düzen arayışı içindedir. Çifte standarttan uzak, sadece birkaç devletin değil, bütün devletlerin egemen, eşitliğine dayanan, sadece belli ırktan ve inançtan olanların değil, bütün insanların eşitliğine inanan, asgari refah ve insanca yaşama şartlarını bütün bir dünya için benimseyen bir paradigmayla yeni bir dünyanın kurulması gerekiyor. Biz Türkiye olarak bütün dünya halklarının arzu ettiği böyle bir dünyanın çok yakında kurulacağına inanıyoruz; bunun için her platformda sesimizi yükseltiyoruz, bütün devletlere ve halklara çağrımızı her platformda yapıyoruz. Mevcut dünya çifte standartlı ve adil olmayan uluslararası düzen sürdürülebilir değildir.

Bu anlayışla girişimci ve insani dış politika geliştirdik. Türkiye, bugün, 243 dış temsilcilikle dünyada en geniş temsilcilik ağına sahip, bütün ülkelerle en üst düzey ilişki kurabilen ve sürdürebilen birkaç ülkeden biridir. Türkiye'nin dış politikasının insani boyutu da çok önemlidir ve başka devletlere örnek olacak niteliktedir. Bugün, Türkiye, 3,6 milyondan fazlası Suriyeli, Arap, Kürt ve Türkmen olmak üzere 4 milyonu aşkın kişiyle dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkedir. Ayrıca, Türkiye bağımsız uluslararası kuruluşların tespitine göre son iki yıldır dünyada en çok insani yardım yapan ülkedir. Türkiye belki dünyanın en zengin ülkesi değildir ama en cömert ülkesidir.

Değerli parlamenterler, bu vesileyle, Türkiye'nin güney sınırlarında yuvalanan terör örgütünün tehditlerini bertaraf etmek için başlatılan Barış Pınarı Harekâtı'na değinmek istiyorum. Bu harekâtın yegâne amacı, son yıllarda Suriye'nin kuzeyinde oluşan istikrarsız ve kontrolsüz bölgelerden Türkiye'ye yönelecek terör tehdidini önlemektir. Türkiye, Suriye'nin toprak bütünlüğünden ve siyasi birliğinden yanadır; bunu kendi güvenliği ve bölgenin istikrarı açısından da çok önemli görüyor. Bu anlayış içinde, Türkiye, başta Astana süreci olmak üzere, Suriye'de kalıcı barışın

sağlanması için her türlü girişimin içerisinde yer almaktadır. Türkiye'nin Suriye'yle 911 kilometre sınırı mevcuttur yani Türkiye hariçten gazel okuyan ülkelerden farklı bir durumdadır. Bu sınırların tamamına yakınında, kendi topraklarının bir kısmında Suriye'nin henüz kontrolü yoktur.

Bu kontrolsüz durumdan istifade eden bazı terör örgütleri Türkiye'ye dönük silahlı ve terörist eylemleri içerisinde olacak şekilde bir yapılanma içine girmişlerdir. Son bir yılda Suriye PKK'sı olarak terör örgütü PYD/YPG tarafından Türkiye sınırları içinde 100'den fazla terör eylemi gerçekleştirilmiştir. Türkiye, terör örgütlerinin bertaraf edilmesi için bugüne kadar askerî seçenek dışında her türlü yolu samimiyetle ve sabırla denemiş ama Suriye PKK'sı olan "PYD/YPG" isimli terör örgütünün sınır ötesindeki yapılanması bertaraf edilememiştir. Türkiye'nin hassasiyetleri, Türkiye'nin toprak bütünlüğüne ve vatandaşlarının emniyetine kasteden tehditlere ilişkin kaygıları bugüne kadar karşılıksız kalmıştır. Türkiye sadece ve sadece kendisine yönelecek terör tehdidini ortadan kaldırmak amacıyla ve geçici bir süreliğine terör gruplarının yuvası hâline gelen bölgeye müdahalede bulunmak zorunda kalmıştır. Bu, Türkiye'nin güvenliğine olduğu kadar bölgenin barışına ve Suriye'nin bütünlüğüne de katkı sağlayacak sınırlı bir eylemdir. Suriye ile Türkiye arasında 1998 yılında yapılan "Adana Mutabakatı" adındaki ikili anlaşma da buna açıkça izin vermektedir.

Terörizm uluslararası bölgesel ve küresel güvenlik için hayati bir tehdittir. Ülkemiz FETÖ, PKK, PYD, YPG, DAEŞ, DHKP-C gibi terör örgütlerinden ülkemize yönelen her türlü tehdidin ortadan kaldırılması ve terör örgütlerince yürütülen faaliyetlerin engellenmesine yönelik çabalarını askerî, ekonomik, diplomatik ve diğer tüm imkânlardan yararlanarak sürdürmektedir ve sürdürmeye devam edecektir.

Başta Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa olmak üzere, birçok ülkenin terör örgütleriyle mücadele iddiasıyla binlerce kilometre uzaklardan gelerek Suriye'de askeri operasyon yapması sorgulanmazken Türkiye'nin sınırlarının birkaç metre ilerisinde konuşlanan bir terör örgütüyle mücadele etmesini eleştirmek akılcı, insaflı, hukuki ve samimi değildir. Kendilerine zarar veren terör örgütleriyle mücadele eden ama Türkiye'ye saldıran terör örgütlerine arka çıkan bazı ülkeleri teşhir etmekten de kaçınmayacağız. DAEŞ, birçok ülke için olduğu gibi, Türkiye içinde kanlı bir terör örgütüdür ama PKK ve onun uzantısı Suriye PKK'sı olan PYD ve YPG de DAEŞ gibi kanlı bir terör örgütüdür. Biz Türkiye olarak NATO'daki müttefiklerimizi terör örgütüne karşı yanımızda görmeyi beklerken bazı müttefiklerimizin terör örgütünün yanında yer aldığını görmekten

dolayı hayretler içerisindeyiz. Bizi kınayan NATO müttefiklerimize soruyoruz: Müttefikiniz Türkiye midir yoksa PKK terör örgütü müdür?

Saygıdeğer dostlarım, sürenin kısıtlı olması sebebiyle, Cammu Keşmir'de yaşanan insani dram, Filistin konusunda İsrail'in yürüttüğü devlet terörü ve Kıbrıs meselesi hakkında görüşlerimizi dile getirme fırsatı bulamasak da bu konudaki tavrımızın uluslararası hukukun ve adaletin işlemesinden yana olduğunu belirtmek isterim.

Parlamentolararası Birliğin 141'inci Genel Kurul toplantısının hayırlı sonuçlar vermesini temenni ediyorum.

Hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum, çalışmalarınızda üstün başarılar diliyorum.

14 Ekim 2019 - PAB Genel Kurulunda Fransa'nın Türkiye'yi Zor Durumda Bırakmak İçin Teklif Ettiği Önerge Üzerine Yapılan Konuşma, Sırbistan

Sayın Başkan, değerli parlamenterler hanımefendiler, beyefendiler, bugün dünyanın genel durumuna baktığımızda büyük çatışmalar, yoksulluklar, haksızlıklar ve çifte standartlara şahit oluyoruz. Bütün bu olumsuzlukları doğuran bazı devletlerin sadece haklara, bazılarının da sadece ödevlere ve mecburiyetlere sahip olduğu mevcut küresel sistemdir. Bu sistem dünün sömürgecisi bazı devletlerin hegonomik iktidarına hizmet eden bir paradigmanın ürünüdür. Suriye'ye 911 km sınırı olan ve bu ülkede yaşanan çatışmaların ve güç boşluğunun doğurduğu terör örgütlerinin doğrudan hedefi haline gelen Türkiye, yürüttüğü mücadelenin çeşitli aşamalarında bu terör örgütlerinin bazı batılı devletler tarafından finans altyapı ve kamuoyu meşrulaştırılması bakımlarından desteklendiğini görmüştür. Özellikle de Türkiye tarafından ülkesine ve sivil halkına yönelen terör örgütü PKK'nın Suriye kolu PYD-YPG'nin silahlı saldırılarına son vermek üzere başlatılan Barış Pınarı Harekâtı'nda başta Fransa olmak üzere bazı batılı devletlerin bu örgüte verdiği açık destek tespit edilmiştir. Bunlar yakın zamanda dünya kamuoyu ile de paylaşılacaktır.

Fransa terör örgütü PKK'yı destekliyor Avrupa Birliği'nin terör örgütü olarak gördüğü PKK'lıları Cumhurbaşkanlığı Sarayında ağırlamaktadır. Başta Cezayir ve Tunus olmak üzere birçok Afrika ülkesinde kanlı bir kolonyal geçmişe sahip olan, Yeni Kaledonya'da ve birçok coğrafyada unutulmayan katliamlara imza atan ve 100 günde 800.000 sivilin katledildiği Ruanda katliamındaki açık ve utanç verici rolü Birleşmiş Milletler raporlarında müteaddit defalar belgelenen Fransa'nın bazı terör örgütleriyle ve şiddetle iç içeliği dayanışması şaşırtıcı değildir. Zira bu devletler siyasi işleyişlerini ve zenginliklerini dünyanın geri kalan kısmında yaşanacak kaosa borçludurlar. Bu kaosta uluslararası terör örgütleri eliyle oluşturulmaktadır. Aslında bu yeni bir durum da değildir. Bu Asamblede temsil edilen birçok devlet geçtiğimiz yüzyılda bu yıkıcı saldırılara muhatap olmuş, ağır bedeller ödemiştir. Esas itibarıyla terör belası coğrafyaları kana bulayan devletleri zayıf düşüren ve toplumları atomize eden yeni bir sömürgeci saldırganlık aracıdır. Türkiye, Suriye'de son günlerde yaşanan gelişmelerin acil hale getirdiği üzere kamu oylarını manipüle etmek, coğrafyaları istikrarsızlaştırmak amacını taşıyan terör örgütlerini ve terörizmi, siyasi nüfus ve müdahale aracı olarak kullanan, başta Fransa olmak üzere bazı batılı ülkelerin bu gayrimeşru pragmatik ve sonuçları bakımından yıkıcı tavrının uluslararası camia tarafından ele alınmasını, küresel barış ve istikrar açısından ihmal edilemeyecek bir görev saymaktadır. Bu konuşmamız hem tarihe not düşmek hem de terör ve terörizme başvurarak siyasi nüfuz elde etmek isteyenlerin iki yüzlülüğünü çifte standardını teşhir etmek amacını taşımaktadır. Önerimiz desteklendiği takdirde bu tabloyu bütün açıklığıyla ortaya koyacağız. Değerli parlamenter arkadaşlarım burası şüphesiz siyasi karar alma zeminidir, oylama yapılacak ve karar verilecektir. Katılan ülkelerin çoğu defaatla batılı ülkelerin emperyalist operasyonlarına maruz kalmış, bağımsızlığını emperyalist ülkelerle savaşarak kazanmış ülkelerdir. Emperyalistler sömürgeci emellerinden vazgeçmiş değillerdir. Daha rafine bir şekilde göz boyayarak emperyalist emellerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Burada bir karar vereceğiz. Şunu unutmayalım, hepimiz önce vicdanımıza sonra halklarımıza sonra tarihe ve gelecek kuşaklara sonra Allah'a hesap vereceğiz. Biz mazlumların ve adaletin galip geleceğine inanıyoruz. Yeni ve adil bir dünya için küçük bir adım olmak üzere emperyalist anlayışları mahkûm eden önerimize destek istiyoruz. Saygılarımla.

16 Ekim 2019 - PAB Genel Kurulunda Türkiye Aleyhine Verilen Önergenin Kabulünün Engellenmesi Münasebetiyle Yapılan Açıklama, İstanbul

141'inci Parlamentolar Arası Birlik (IPU) toplantısından dönüyoruz. Yarın toplantının yine bir gündemi var. Orada arkadaşlarımız devam ediyorlar, Parlamento Arası Birlik grubundaki arkadaşlarımız.

Bu toplantı, genel olarak Genel Kurul toplantıları yaklaşık altı ayda bir yapılıyor. Bu toplantının da normal toplantılardan bir farkı yoktu başlangıcı itibarıyla fakat tabii, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki terör örgütü, Suriye PKK'sı, PYD/YPG diye anılan terör örgütüne yönelik operasyonu dolayısıyla orada bazı gelişmeler oldu. Genel Kurul toplantısı öncesinde bölgesel ülke grupları var Asya Parlamenter Asamblesi gibi, İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi gibi, bir de 12+ denilen Avrupa ülkelerinin bulunduğu bir grup var. Genel Kurul toplantısının yapılacağı gün, ilk gün 12+ grubu Fransa'nın öncülüğünde Türkiye'nin Suriye'deki terör örgütüne karşı operasyonunu kınayan

bir acil gündem maddesi önerisi hazırladı. Sabah bunu haber alınca biz de Türkiye olarak başta Fransa olmak üzere Batı ülkelerinin terör örgütleri karşısında çifte standardı ve terör örgütlerinin bir kısmını desteklemelerine yönelik bunun acil gündem maddesi yapılmasına dair bir öneri hazırladık. Bütün arkadaşlarımızla beraber, farklı partilerden arkadaşlarımızla beraber çok yoğun bir çalışmayla kısa bir süre içerisinde bu öneriyi hazırladık. Tabii, bu önerilerin Parlamentolar Arası Birlik Genel Kurulunda kabul edilebilmesi uzun bir süreç, kulis çalışmaları gerektiriyor. Çok az bir vakit, dar bir vakit içerisinde hazırlık yaptık. Bizim esas amacımız, Fransa öncülüğünde hazırlanan İngiltere, Almanya, İsviçre ve daha sonra Genel Kurulda da Mısır'ın katılmış olduğu bu acil gündem maddesinin Genel Kuruldan geçmesini engellemekti. Nitekim orada arkadaşlarımızla beraber çok kısa bir zaman içerisinde çok yoğun bir çalışma gerçekleştirdik ve sonuçta 4 acil gündem maddesi önerisi oldu; biri, Hindistan'ın iklim değişikliğiyle ilgili; ikincisi, Türkiye'nin başta Fransa olmak üzere bazı Batılı ülkelerin teröre karşı, terör örgütlerine karşı çifte standardı üzerine olan acil gündem maddesi önerisi; üçüncüsü, Fransa öncülüğündeki İngiltere, Almanya, İsviçre ve Mısır'ın önerisi, Türkiye'yi kınamaya yönelik öneri; dördüncüsü de Peru'nun kendi iç işleyişiyle ilgili bir önerisiydi. Yapılan oylamada Hindistan'ın iklim değişikliğiyle ilgili önerisi en çok oyu aldı ve acil gündem maddesi olarak o kabul edildi. Böylece biz Türkiye'den giden parlamenterler olarak Fransa öncülüğünde hazırlanan Türkiye'yi kınamaya yönelik, terör örgütüne karşı mücadelemizi kınamaya yönelik acil gündem maddesi önerisinin geçmesini engellemiş olduk.

Bu bütün arkadaşlarımızın ortak bir başarısıdır. Burada AK PARTİ'den, Cumhuriyet Halk Partisinden, Milliyetçi Hareket Partisinden ve İYİ Parti'den arkadaşlarımız vardı, hepsinin ortak gayretiyle oldu. Şunu da ifade edeyim: Maalesef bir üzüntü sebebidir, HDP'li bir milletvekili arkadaşımız Fransa'nın önerisine destek verdi, Türkiye'nin önerisinin de karşısında yer aldı. Bundan büyük bir üzüntü duyduğumu ifade edeyim. Türkiye içerisinde siyasi tartışmaları yapabiliriz burada, Parlamentoda yapabiliriz ama Türkiye'nin dışında bu ülkenin milletvekilinin, bu milleti temsil eden milletvekillerinin bu milletin ortak menfaati için, milletin ortak kararı için mücadele etmesi gerekir. Malumunuz, Anayasa'ya göre kendisini seçenleri değil, bütün milletvekilleri milletin tamamını temsil ederler. Bu anlayışla hareket etmeleri, bu şuurla hareket etmeleri gerekir. Ben o arkadaşımızı burada kınıyorum.

Son olarak bir şeyi ifade edeceğim: Yine, terör örgütüne yakın bazı ajanslar Fransa önerisinin daha çok oy aldığını ve onun kabul edildiğini falan söylemişler, bazı basın organlarına bir bilgi notu olarak dağıtmışlar; bu tamamen bir yalan

haberden ibarettir. Tabii ki Fransa'nın önerisi bizim önerimizden daha fazla oy aldı ama bizim maksadımız zaten fazla oy almak değil, Fransa'nın öncülük ettiği önerinin orada kabul edilmemesini sağlamaktı, bunda başarılı olduk. Hindistan'ın önerisi kabul edildi ve bu öneri bugün Genel Kurulun gündemindeydi, görüşüldü, üzerinde tartışmalar yapıldı. Fransa'nın önerisi kabul edilmediği için bir daha söz konusu edilmedi ve üzerinde görüşmeler yapılmadı. Bunu bütün Parlamentomuzun, parlamenter arkadaşlarımızın ortak başarısı olarak görüyorum. Hepsine ayrı ayrı huzurlarınızda teşekkür ediyorum ve ülkemizin sınır ötesinde yürütmüş olduğu operasyonda da özellikle Mehmetçiklerimize, Türk Silahlı Kuvvetlerimize başarılar diliyorum. En kısa zamanda inşallah Türkiye oradaki belirlemiş olduğu hedeflere ulaşacak, bir terör koridorunu yok edecek, Barış Pınarı Harekâtı başarılı olacak.

Çok teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

24 Ekim 2019 - Avrupa Konseyi Parlamento Başkanları Toplantısı, Strazburg - Fransa

Burada içeriden bir konuşma yapacağımı, evin içinden konuşacağımı ifade etmek isterim.

Değerli Başkanlar, değerli parlamenterler; Avrupa merkezli siyasi, hukuki ve kurumsal değerlerin ortaya çıkmasının ve gelişmesinin dünyaya yayılmasının tarihi sanıldığı kadar eski değildir. Prensiplerin, değerlerin, mekanizma ve kurumların 70'inci yılını kutluyoruz. Yetmiş yıl ortalama insan ömründen bile az bir zamandır. Bu sebeple, bugüne ve geleceğe dair değerlendirmelerimiz büyük önem taşımaktadır. Dünyada olan biteni bütün gerçekliğiyle, bütün çıplaklığıyla, bütün acıtıcılığıyla, tamamen aleyhimize olsa da bize yönelik suçlamalar ve sorumluluklar içerse de kavramak ve anlamak mecburiyetindeyiz. Aksi hâlde bazı arkadaşlarımız Avrupa değerleri retoriğiyle konuşur, güzellemeler yapar ama Avrupa'da ırkçılık yükselir, İslam düşmanlığı güçlenir, antisemitizm, yabancı düşmanlığı had safhaya varır. Dünyanın birçok coğrafyasında savaşlar, çatışmalar, katliamlar, ölümler devam eder. Devletleri, ülkeleri ve coğrafyaları istikrarsızlaştırmanın ve dış müdahaleye

açık hâle getirmenin aracı olarak kullanılan, esasen Batı kaynaklı olduğuna inandığım uluslararası terörizm büyür ve güçlenir. "Petrole hücum" sloganıyla yola çıkan doymak bilmez emperyalist iştihalar Orta Doğu'yu, Doğu Akdeniz'i çatışmaların merkezi hâline getirmeye başlar. Demokrasi ve insan hakları stratejik bölgeleri kontrol etmenin ve petrol iştahının maskesine dönüşüverir.

Değerli arkadaşlar, çok beğendiğim bir söz vardır: "İnsan nasıl öğrenirse öyle hatırlar." Avrupa bugün atıf yaptığımız bu değerleri nasıl öğrendi? Ağır sömürgecilik, insan ticareti, başka coğrafyaların zenginliklerini alıp götürmek, âdeta kara parayla biriken sermayeyle geçen 19'uncu yüzyıl, sömürgelerin ve kontrol edilen pazarların sayısını artırmak için gerçekleştirilen ve 20 milyona yakın insanın öldürüldüğü Birinci Dünya Savaşı, sonuçlar kimseyi memnun etmediği için yenilenen savaş üzerine 70 milyona yakın insanın öldürüldüğü İkinci Dünya Savaşı… İnsanlık tarihinin en büyük katliamları bu bulunduğumuz coğrafyada yaşandı, insanlık tarihinin en kanlı ve uzun savaşları bugün üzerinde konuştuğumuz bu topraklarda yaşandı. Bu savaşların ve ölümlerin failleri Orta Doğu halkları değildir, Afrika halkları değildir, Asya halkları değildir; fail belli, Avrupa. Bütün bu yaşananlar, bugün atıf yaptığımız değerlerin nasıl öğrenildiğini ortaya koyan acı gerçeklerdir, böyle öğrendik. Öğrenme şeklimiz, öğrenme tarihimiz, bu değerlere sahip çıkarken, bu değerleri geliştirirken bize olumlu anlamda yol göstermeli, bir daha bunlar yaşanmasın diye, bir daha bunlar sadece Avrupa'da değil, dünyanın hiçbir yerinde yaşanmasın diye uğraşmalıyız, gayret göstermeliyiz.

Değerli Başkanlar, bahsettiğim bu arka planı unutursak dünyada gerçekten ne olup bittiğini samimiyetle ve empatiyle anlamaya çalışmazsak, başka coğrafyalardaki devletlere, halklara, bütün dünya insanlarına çıkar elde etme amacı dışında bizim gibi Adem ve Havva'nın eşit çocukları olarak bakamazsak Avrupa şehirlerinde sırça köşklerde oturup Avrupa değerlerinin retoriğiyle kendi kedimizi aldatıp dururuz ve oyun dışı kalırız. Öncelikle, Avrupa değerlerinin birer değer olduğuna, samimiyetle bütün insanlar için de geçerli olması gereken değerler olduğuna biz inanacağız. Bu değerleri sömürü ve işgal heveslerinin, maddi çıkarların aracı olarak kullanmayacağız. Demokrasi ve insan haklarını başka ülkelerin iç işlerine karışmak için bir araç olarak kullanmayacağız. İşimize gelince demokrasi havarisi olup işimize ve çıkarımıza gelmeyince, demokrasiyi yıkan darbecilerin başını okşamayacağız. İkinci olarak, çifte standardı bırakacağız. İnsanlar sadece Avrupa şehirlerinde yaşamıyor; Afrika'da, Orta Doğu'da, Asya'da, Güney Amerika'da da insanlar yaşıyor, aynen bizim gibi insanlar. Biz ne kadar insan haklarına, demokrasiye, asgari insani şartlarda bir hayata layık isek onlar

da o kadar layık. Türkiye'yi bölmeye çalışan terör örgütünün uzantılarını koruyup kollarken demokrasiden bahsedip Mısır'da demokrasinin kökünü kazıyan darbeciyi sevip desteklemeyeceğiz, Mısır'da da demokrasi isteyeceğiz. Türkiye'de bölücü terör örgütüyle iş birliği içinde hareket ettiği tespit edilen bir parti kapatıldığı zaman -eskiden- demokrasi nutukları çekip Batasuna Partisinin kapatılmasını Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin doğru bulması durumunda değerlendirme yapmazsak o zaman demokrasiyle ilgili samimi olup olmadığımız tartışılır.

Değerli Başkanlar, dünya değişti, artık bazı ülkelerin sadece haklara, bazı ülkelerin sadece sorumluluk ve yükümlülüklere sahip olduğu bir dünya yok; bunun farkına varmalıyız. Her devletin hakları ve her birinin yükümlülükleri var. "Oyunu biz kurarız, diğer devletler sadece oynar." dünyası bitti. Eğer hâlâ o dünyadaysanız oyun dışı kalmışsınız demektir. Dünya üzerinde kendi kararını kendisi veren, sadece kendi halkının çıkarına göre hareket eden devletlerin sayısı hızla artıyor. Dünyayı hepimiz için yaşanılır kılabilmek ancak bütün insanlar için yaşanabilir bir dünya yapmaktan geçiyor.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

3 Kasım 2019 - G20 Parlamento Başkanları Zirvesi,Tokyo - Japonya

Değerli arkadaşlarım, bir yanda günümüz dünyasındaki teknolojilerin ve ekonomik ilerlemenin hayatlarımıza getirdiği muazzam kolaylıklar ve zenginlikler var, madalyonun diğer tarafında ise büyük ölçüde yine bizim sebep olduğumuz tahribatlar ve burada bir arada oluşumuzla da yakından alakalı olan "sürdürülebilirlik" olgusu bulunuyor.

Bundan neredeyse iki asır önce coşkuyla karşıladığımız Sanayi Devrimi ve beraberinde gelen teknolojik gelişmelerin tüm insanlığı sadece giderek artan bir refaha ve konfora kavuşturacağı varsayılmaktaydı fakat bugün görüyoruz ki ekonomik gelişmeler ve teknolojik ilerlemeler her durumda umut vadetmemektedir, tam tersine 20'nci yüzyıldan bu tarafa tarihin önceki dönemlerine nazaran görülmemiş bir hızla artan üretim hacmi ve dünya serveti aynı zamanda beraberinde insanlar arasında korkunç bir adaletsizliği ve çevrenin tahribatını da ortaya çıkartmıştır. Kısacası gerek teknolojik ilerlemeler gerekse ekonomik büyüme kendiliğinden iyi sonuçlar üretmez, bu olgular ancak insanlığın ortak geleceğine yönelik göstereceğimiz hassasiyetlere bağlı olarak bize

yardımcı olacaktır. İhtiyacımız olan paradigma günümüz dünyasının benimsediği, insanları ve devletleri siyasi ve ekonomik çıkar üzerinden tanımlamaya indirgeyen anlayışı bir kenara bırakıp yarınlarımıza ve gelecek nesillere yön verecek kararları sorumluluk anlayışıyla tartacak bir ortak iradedir. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak ve mevcut meydan okumalara karşı bizim meydan okumamızı sağlamak için bugün eksikliğini hissettiğimiz yegâne unsur işte bu ortak irade ve kolektif şuurdur.

Değerli arkadaşlarım, tabiat tarihin hiçbir döneminde son iki yüzyılda olduğu kadar tahribata uğramadı ve insanlar arasındaki dengesizlik hiç bu kadar büyük olmadı. Modern insan kendini âdeta ilahlaştırırken kalan her şeyi araçsallaştırdı, tabiat da kalkınma konusunda geri kalmış ülkelerdeki insanlar da sadece üretime dâhil edilerek kârı maksimize etmeye yarayan kaynaklar olarak algılanmaya başlandı; her şeye ve herkese kaynak olduğu kadar önem verildi, değer atfedildi. İşte bu sebeple yanlış anlayışlar ve temeller üzerine inşa edilecek hiçbir yöntemin başarılı olamayacağına, sürdürülemez politikalarla sürdürülebilir bir sistem oluşturulamayacağına inanıyorum.

Bugün karşı karşıya olduğumuz sınamalarla ilgili kullandığımız en temel kavramların başında gelen "sürdürülebilirlik" bile esasen hâlâ kaynaklardan daha uzun süre faydalanabilme üzerine kurgulanmış bir kavramdır. Üretme ve kalkınma içermeyen bir ilişki tanımını bir türlü ortaya koyamıyor oluşumuz belki çözüm üretme ve sorunlarla baş etme konusunda çaresiz kalışımızın en büyük sebebidir. Bu bağlamda insanla tabiat, insanla insan ve insanla toplum arasındaki ilişkileri ve nihayetinde bu temelde oluşturulacak devletler arası ilişkileri sağlıklı bir şekilde yeniden kurgulayacak bir söylem geliştirmek zorundayız. İnsanı sadece ve sadece insan olarak merkeze almadığımız hiçbir yaklaşım kalıcı bir çözüm üretmeyecektir. Dünyada gerçekten ne olup bittiğini samimiyetle ve empatiyle anlamaya çalışmazsak başka devletlere, halklara, bütün dünya insanlarına çıkar elde etme amacı dışında, bizim gibi Adem ve Havva'nın eşit çocukları olarak bakmazsak "sürdürülebilir kalkınma" retoriğiyle kendi kendimizi avutur ve aldatır dururuz. Şunu unutmamalıyız: Küreselleşme insanları da devletleri de ekonomileri de birbirine sıkı sıkıya bağımlı hâle getirdi. Bu sebeple dünyayı her birimiz için yaşanır kılabilmek ancak bütün insanlar için yaşanabilir bir dünya kurmaktan geçiyor. Eğer başka ülkelerde barış yoksa, asgari insani şartlarda hayat sürmek mümkün değilse hiçbirimiz kendi evimizde huzurlu olamayız, olamayacağız.

Türkiye olarak sahip olduğumuz kadim medeniyetin benimsediği "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." ilkesini sizinle paylaşmak istiyorum. Bu felsefenin bütün

insanlığın huzuru ve kurtuluşuna çare olabileceğine inanıyorum. Bu anlayışımızı "İnsanı yaşat ki dünya yaşasın." şeklinde ifade etmenin yerinde ve anlamlı olduğunu düşünüyorum.

Hepinizi en içten duygularımla selamlıyorum.

7 Kasım 2019 - MIKTA Parlamento Başkanları Zirvesi'nin 2'nci Oturumu, Meksika

Değerli Başkanlar, değerli katılımcılar; herkesin düşündüğünden farklı düşünmeyi, herkesin bulduğu çözümlerden farklı çözümler bulmayı, herkesin ürettiğinden farklı şeyler üretmeyi, kısaca orijinal ve yeni olmayı gerektiren yaratıcılığın ekonomiye yansıması yaratıcı ekonomi olarak kendini göstermektedir.

90'lı yılların başlarından itibaren yaratıcı ekonominin ülkenin ekonomik ve kültürel gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin farkına varmış olan gelişmiş ülkelerden bu konuda yapılan araştırma ve çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. "Yaratıcı ekonomiyi oluşturan yaratıcı güç nedir?" diye baktığımızda bireyin düşüncelerini açıp amaçlarına göre yönlendirecek, yeteneklerini geliştirecek, bireyi ve çevresini mutlu edebilecek eylemler olduğunu ifade ederiz. Bu bağlamda "yaratıcı ekonomi" temelde bireyin potansiyelinin en fazla değerlendirildiği ekonomi modelini oluşturmaktadır.

Bildiğiniz üzere 19'uncu ve 20'nci yüzyılın önde gelen endüstrileri materyallere bağlıyken 21'inci yüzyılın endüstrileri artan bir şekilde yaratıcılık ve yenilik aracılığıyla bilgi birikimine bağlı hâle gelmiştir. Nitekim yaratıcılığın ortaya çıkmasını sağlayan, yeteneklilerin gelişimine katkıda bulunan, yaratıcı bir eğitimle oluşmasına ve değerlendirilmesine yardımcı olan kültürel ve bilimsel seviyesi yüksek toplumlardır. Bugünün gelişmiş toplumlarını ele aldığımızda sürekli olarak gelişmelerinde yaratıcılığa yönelmiş kişileri desteklemeleri ve onlara her türlü imkânı sunmalarının önemli rol oynadığı konusunda hepimiz hemfikiriz. Yaratıcı düşüncenin iş dünyası ve politikaya yansımasıyla ortaya yaratıcı bireylerin oluşturduğu yaratıcı sınıf, yaratıcı sınıfın içinde faaliyet gösterdiği yaratıcı endüstriler ve sonuç olarak da ilerleme ve gelişmenin öncüsü yaratıcı ekonomiler ortaya çıkmaktadır.

Yaratıcı ekonomi, yaratıcılığı ve yeniliği teşvik eden, ekonomik gelişime katkı sağlayan, temelinde bireysel yaratıcılık olan yaratıcı endüstrilerin bulunduğu önemi gün geçtikçe artan bir alandır. Yaratıcı ekonomi, fiziksel sermayeden ziyade entelektüel sermayeye dayalıdır, bilgi ve iletişim teknolojileri temelinde geliştirir. Bilginin içeriğini yaratırken onu kullanan yaratıcı ekonomi yeni çalışma alanları ortaya çıkartarak, yeni pazar ihtiyaçlarını düzenleyerek ve aynı zamanda pazar beklentilerine cevap vererek büyümektedir ve sadece gelişmiş değil, gelişmekte olan ekonomilerde de büyüyen bir alandır.

Yaratıcı ekonomiyi ele alırken konuyu daha kapsamlı değerlendirmek adına 3 temel yaklaşımdan istifade etmek istiyorum. Bunlardan hepimizin bildiği üzere John Hawkins'in yaratıcı ekonominin temelini oluşturduğunu ileri sürdüğü yaratıcı endüstriler yaklaşımı, Richard Florida'nın profesyoneller, araştırmacılar ve sanatçılardan oluşan yaratıcı sınıf yaklaşımı ve Charles Landry'nin yaratıcı şehir yaklaşımıdır. Yaratıcı ekonomiye yön veren yaratıcı endüstriler belirli yerlerde ve zamanlarda ortaya çıkarlar, şehir temellidirler ve yeni ekonomiye öncülük ederler. Aynı zamanda yaratıcı endüstri kavramı çoğunlukla ilk olarak müzik, film, radyo ve televizyon, edebiyat, yayıncılık endüstrilerini ifade eden kültürel endüstrileri de içine alan daha geniş bir tanımı da kapsamaktadır.

Yaratıcı ekonomiyle ilişkilendirilen zenginlik ve gücün bütün dünyada ekonomik gelişimle ilgilenen kişiler ve kurumlar tarafından anlaşılmasıyla bu tür endüstrilerin gelişmesi ve yetişmesi için yollar aranmaktadır. Günümüzde mesela Bollywood, Louvre, Silikon Vadisi, Çin Seddi veya BBC'ye sahip olmanın büyük potansiyel ekonomik ve sosyal değer olduğu açıkça ortaya çıkmıştır. Ekonomik kemer sıkma yoluna giden toplumların yaratıcı ekonomiye yeniden canlanma

kaynağı olarak bakmaları hatta ekonomik genişleme gösteren toplumların bile yakaladıkları ivmeyi korumalarına yardımcı olması amacıyla kültürel ve yaratıcı endüstrileri geliştirme yollarını aramaları bir sürpriz değildir.

Sizlerin de bildiği üzere, yaratıcı ekonomileri oluşturan yaratıcı enstitüler bilgi yoğundurlar ve yüksek seviyelerde yetenekli insan girdisine ihtiyaç duyarlar. Bu endüstriler genellikle kaynaklarını paylaşan ve bir proje temelinde iş birliği yapan, birbiriyle ilişkili firma kümeleri şeklinde örgütlenirler. Yaratıcı endüstriler yeni fikirlerin ortaya çıkmasını sağlarlar, hayat tarzını ve düşünme şeklini değiştirirler ve doğaları gereği tüketici ihtiyaç ve taleplerine adapte edilebilmeye uygundurlar, ekonomileri çeşitlendirirler ve ülkelere küresel ekonominin dinamik bir sektörüne girme imkânı verirler, işletmelerin ve küresel pazardaki ekonomilerin artan rekabetçiliğine önemli ölçüde katkıda bulunurlar. Bu çerçeveden bakıldığında yaratıcı ekonomi perspektifi bir yönüyle ekonomiye yön verirken diğer yönüyle toplumları şekillendirmekte ve onlara bir gelecek tasavvuru oluşturmaktadır.

Yaratıcı ekonomiyi ele alırken Richard Florida'nın "Yaratıcı Sınıfın Yükselişi" adlı çalışmasıyla artan bir öneme sahip olan yaratıcı sınıftan da bahsetmemiz gerekmektedir. Yaratıcı sınıfta bilim adamları, yazarlar, sanatçılar, eğitimciler, mimarlar, mühendisler, sporcular, medya ve eğlence sektörü çalışanları gibi yaratıcılıklarıyla bölgelerine değer katan meslek sahipleri yer almaktadır. Yaratıcı profesyoneller ise yüksek teknoloji, finans, hukuk, sağlık ve iş yönetimi gibi bilgi yoğun endüstrilerdeki meslekleri kapsamaktadır.

Yaratıcı sınıf bir bölgenin yaratıcılığı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir ve yaratıcı sınıf bölgesel yeniliği etkileyen kilit faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu sebeple şehirler ekonomik gelişim için sadece firmaları ve endüstrileri cezbetmeye odaklanmamalı, yazılım programcılarından, görsel sanat artistlerine kadar büyük bir meslek yelpazesini içine alan yüksek eğitimli ve mobil yaratıcı sınıfı da cezbedebilmelidir. Yaratıcı sınıfın üyeleri teknoloji, yetenek ve toleransın olduğu bölgelere yerleşmektedirler. Bu çerçevede değerlendirdiğimizde yaratıcı ekonomiyi oluşturan yaratıcı sınıfın hassasiyetlerine önem vermemiz gerekmektedir. Yüksek eğitimli insanları cezbeden yeni yerlerin özelliğini açıklık, kültürel çeşitlilik, refah gibi nitelikler ihtiva etmektedir. Eğer katma değeri yüksek yaratıcı bir ekonomi modeli hayata geçirmek üzere çalışmalarımızı arttıracak isek yaratıcı sınıfları cezbedecek temel dinamikleri haiz alanlar oluşturmalıyız.

Değerli katılımcılar, yaratıcılığın bireyler için anlamı sınırların dışında düşünebilme, disiplinler, fikirler ve kavramlar arası geçişler yapabilme, bir konunun özünü anlayabilme ve farklı konularla onun ilişkisini kurabilme

kapasitesidir. Bununla birlikte şehirlerin yaratıcılıkları farklı çıkar gruplarını ortak bir şekilde kabul edilmiş gündem etrafında toplayabilme, farklı sektörler arasındaki ortaklıklara dâhil olmayı öğrenme, kamu sektörünün daha girişimci olmayı öğrenmesi ve özel sektörün de sosyal olarak ortak amaçların takibinden sorumlu olması aracılığıyla kentsel yaratıcılık üretmesi gibi belirli nitelikleri de içermektedir. Şehirler daima insanın yaratıcı enerjisini hareketlendirme, yoğunlaştırma ve yönlendirme araçları olmuşlardır. Yaratıcı enerjiyi teknik ve artistik yeniliklere, ticaretin ve yeni endüstrilerin yeni türlerine dönüştürebilirsek dünya toplumları için yeni bir uygarlaşma modeli ortaya koyabiliriz.

Dünya ticaretinin merkezi olan şehirler sahip oldukları fiziksel özellikler ve sundukları fiziksel imkânlar bakımından birbirlerine giderek daha çok benzemeye başlamışlardır. Tüm bunlar gelişmiş ülkeleri uluslararası ekonomik rekabette avantaj sağlamak için farklı arayışlara yöneltmektedir. Bu avantajı sağlayacak olanın şehirlere ve ülkelere özgünlüklerini veren kültürleri ve buralarda yaşayan insanların fark yaratacak bilgi, yetenek ve becerileri olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda yaratıcılık kavramı çağımızda öne çıkan önemli büyüme ve gelişme unsurlarından biri hâline gelmiştir. Bu yüzden bilgi, yetenek ve yaratıcılık kavramlarının merkezde olduğu sektörlerin önemi hem kent düzeyinde hem de ulusal ve uluslararası düzeylerde giderek artmaktadır. Özellikle orta gelir tuzağı yaşayan yani kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla bakımından orta gelir seviyesinden üst gelir seviyesine geçemeyen ülkelerin bu tuzaktan kurtulmalarının yolu bu ülkelerdeki üretim ve ihracat yapısının yüksek katma değerli yaratıcı sektörlere ağırlık verecek şekilde değiştirilmesine bağlıdır.

Hangi açıdan ele alınırsa alınsın bütün dünyada giderek artan bir öneme sahip olduğu gözler önüne serilen yaratıcı ekonominin gücünden yararlanabilmek için Türkiye'nin de yaratıcı sınıfın potansiyelini ortaya çıkarabilecek ve onları cezbedecek ortamlar yaratmasına, yaratıcı endüstrileri destekleyecek politikalar geliştirmesine ve her şehrin sahip olduğu yaratıcı özelliklerini ortaya çıkarmasına ihtiyacı vardır. Yapılması gereken yaratıcılığı destekleyen en iyi telif hakları kanununu oluşturmak ve bilgiye ulaşımı kolaylaştırmaktır. Yaratıcı ekonomilerini geliştirmek isteyen ülkeler bu prensipleri takip etmek zorundadırlar.

Sözlerime son verirken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

7 Kasım 2019 - MIKTA Parlamento Başkanları Zirvesi'nin 4'üncü Oturumu, Meksika

Değerli katılımcılar "Büyümenin ve Sosyal İçermenin Lokomotifi Olarak Sürdürülebilir Turizm" başlıklı oturumu açıyorum.

Konuşmamı takiben, üye ülkelere konuşmaları için sırayla söz vereceğim, zaman kaldığı takdirde katkıda bulunmak isteyen katılımcılara da söz vereceğim.

Değerli Başkanlar, sayın katılımcılar; sözlerime başlamadan önce, sürdürülebilir turizm gibi esasen son derece önemli bir konuya özel bir oturumda yer verdikleri için Meksikalı dostlarımıza teşekkür etmek istiyorum.

20'nci yüzyılın yapraklarını 21'inci yüzyıla doğru çevirirken hayatımıza giren kavramlardan en önemlisi ve çokça kullanmaya başladığımız bir kelime "sürdürülebilirlik" kelimesi idi çünkü "2050 yılında nasıl bir dünyada yaşayacağız?" "Çocuklarımıza nasıl bir dünya bırakacağız?" soruları artık zihnimizde tamamen belirmişti. "Sürdürülebilirlik" kavramı ilk önce "sürdürülebilir ekonomi" mottosuyla hayatımıza girdi, sonra daha birçok dala yayıldı ve sürdürülebilir bir dünyayı nasıl oluşturabileceğimizi çokça tartıştık.

1992 yılında Rio de Janeiro'da tertiplenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Konferansı) ulusların çevreye duyarlı yönetim şekilleri benimsemelerine yönelik bir dizi ilkenin kabulü açısından ilk temel adım olmuştur. "Sürdürülebilir kalkınma" "sürdürülebilir ekonomi" "sürdürülebilir mimari" "sürdürülebilir tüketim tartışmaları" "kurumsal sosyal sorumluluk" ve "sorumlu yatırım ilkeleri" gibi yeni kavramlar gündemimize girdi. Turizm alanında ise "ekoturizm" "sorumlu turizm" "yeşil turizm" gibi yeni terimlerle, daha doğrusu yeni tarzlar ve yeni gerçekliklerle tanıştık.

Sürdürülebilir turizm yaklaşımı da gelecek nesilleri ve gelecekteki fırsatları koruyup geliştirmeyi amaçlayarak turistlerin ihtiyaçlarını gözetirken sosyal içermenin sağlanması için de turistlere ev sahipliği yapan bölgelerde yaşayanların ihtiyaçlarını ve o bölgelerin yaşayan karakterlerini en iyi şekilde devam ettirme ilkesini önümüze çıkardı. "Sürdürülebilir turizm" mefhumu "turizm işletmeleri ve ziyaretçilerden kaynaklanan hava, su ve toprak kirliliğini ve atık üretimini asgari düzeye indirmek" "yerel yöre halkını, işletme çalışanlarını ve misafirleri çevresel etki bağlamında bilgilendirmek" ve "sorumlu işletme" "sorumlu turist" gibi kavramları hayatımıza soktu; biyolojik çeşitliliğin, doğal alanların, yaşam alanlarının, yaban hayatının, türlerin ve yöreye özgü türlerin korunmasının olmazsa olmaz bir gereklilik olduğunun altını çizdi. Bu itibarla, sürdürülebilir turizm sosyal içermeyi sağlamak için yerelin değerlerinin yaşatılmasını sağlamayı amaç edinirken kültürel bütünlüğü, zorunlu ekolojik süreçleri, biyolojik çeşitliliği devam ettirmeyi ve ekonomik, sosyal ve estetik gerekleri tam anlamıyla karşılamayı hedefler.

Bu noktada, Türkiye'nin dünya turizmindeki yerine dair kısaca bilgi verdikten sonra büyümenin ve sosyal içermenin lokomotifi olarak sürdürülebilir turizm adına Türkiye'nin vizyonunu, gerçekleştirdiğimiz faaliyetleri ve planladıklarımızı da sizlere aktarmaya çalışacağım.

Türkiye dünya turizminde ziyaretçi sayısı bakımından 6'ncı sırada yer almaktadır. Mevcut veriler ışığında, 2019 yılını yaklaşık 52 milyon yabancı ziyaretçiye ev sahipliği yaparak kapatmayı öngörüyoruz. 2023 hedefimiz ise 75 milyon turist ve 65 milyar dolar turizm geliri olarak belirlenmiştir. Türkiye, konumu, mevcut kapasitesi ve sahip olduğu kültürel ve ekolojik mirasla tüm turizm türlerine hizmet edebilecek kaynak ve donanıma sahiptir. Ülke olarak irademizi nitelikten, sürdürülebilirlikten, gelecek kuşaklara karşı duyduğumuz sorumluluktan yana kullanmayı tercih ediyoruz.

Az önce de ifade ettiğim gibi, geleceğin turizmi, etkileşim içinde bulunduğumuz çevreyi korumalı, başta istihdam olmak üzere yerel dinamikleri gözetmelidir. Bu

sebeple, Türkiye için öncelikli hedef turist sayısını yükseltmek değildir; ülke olarak alternatif turizm türlerini yaygınlaştırarak ekoturizm unsurlarını göz ardı etmeyen bir turizm modelini hayata geçiriyoruz, ancak böyle bir yaklaşımla sosyal içermeyi sağlayabileceğimizi biliyoruz. Dünyanın bilinen en eski tapınağı Göbeklitepe'yi, dünya mimarlık tarihinin günümüze kadar ayakta kalmış en önemli anıtları arasında yer alan Ayasofya'yı, doğu ve batıyı buluşturan, 3 imparatorluğa başkentlik yapmış İstanbul'u ve burada sayamadığım somut ve somut olmayan nice kültürel mirası gelecek nesillere aktarmak bizim borcumuzdur.

Her alanda olduğu gibi turizmde de sürdürülebilir bir temel inşa etmeden gelecek nesillere olan borcumuzu ödeyemeyeceğimizin farkındayız. Ülke olarak, yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra yerel halkın ekonomik kalkınmasına destek olurken sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözeten bir yaklaşım içerisinde turizm stratejimizi oluşturuyoruz. Bu minvalde, yaklaşık bir ay önce uzun süredir üstünde çalışılan Türkiye Turizm Stratejisi ilan edildi. Strateji belgemizde de doğal çevrenin sürdürülebilirliği ve kültürel sürdürülebilirlik konuları özel olarak ele alındı. Türkiye sahip olduğu uygun iklim özellikleri, doğal peyzaj değerleri, kırsal ögelerin ağırlık kazandığı geleneksel yaşam biçiminin yanı sıra, dağcılık, tırmanış, doğa gezisi, flora-fauna incelemesi ve doğa sporlarına uygun alanlarıyla turizm potansiyeli yüksek bir turizm destinasyonudur. Bu itibarla, ülkemizde turizmin çeşitlendirilmesi de sosyal içermeyi sağlayan önemli bir unsur olmaktadır.

Sürdürülebilir turizm için kitle turizmini sınırlı tutarak ekoturizme öncelik vermenin hayati önemini haiz olduğunun da farkındayız. Bu çerçevede, ekoturizm yaklaşımıyla alternatif turizm çeşitliliğini artırmak ve turizmi sezon etkisinden kurtararak tüm seneye yaymak yoluyla kaynakların etkin kullanılması, turizm hareketinin sağlıklı büyümesini ve sosyal içermeyi ortaya çıkarmasını sağlayacaktır.

Sürdürülebilir turizmin sosyal içermeyi en fazla kapsayan önemli bir noktası da kültür turizminin kültürel bütünlük içinde devam ettirilmesidir. Türkiye'nin bulunduğu coğrafya vesilesiyle sahip olduğu binlerce yıllık tarih ve kültür varlığının gelecek nesillere devredeceğimiz bir insanlık mirası olduğu düşüncesinden hareketle, Türkiye'nin kültür hazinesini tüm dünyaya sunmak istiyoruz. Bu açıdan, gelecek nesillere karşı duyduğumuz sorumluluk kadar kendi neslimize karşı da bir sorumluluk hissediyoruz ve bu sorumluluktan hareketle, Türk Kültür Yılı etkinlikleri kapsamında dünyanın en önemli müzeleri arasında yer alan Topkapı Sarayı'nın en önemli koleksiyonlarından birini birkaç ay önce Japonya'da sergiledik.

Şu noktayı net bir şekilde müşahede ediyoruz ki: Bugün, değişen dünya ile değişen bir turizm algısı vardır; insanlar, artık, lezzetli bir yemeği tatmak, yapılışını görmek, malzemelerini tanımak ve tecrübe etmek istiyor. Turizmi belli alanlarla kısıtlamak mümkün değildir. Doğa kadar gastronomi turizmi de rağbet gören bir turizm çeşididir. Termal ve sağlık turizmi gibi alanların süratle geliştiğini görüyoruz. İnsanlar sadece gezmek için değil, tecrübe etmek için de geziyor.

Türkiye de yemek, müzik ve bu denli köklü medeniyetlerin izinin sürülebildiği, sürdürülebilir turizmin her yönüyle ön plana çıkarıldığı bir ülke konumundadır. Ülkemize gelen her turiste Türk örfünü, misafirperverliğini sunduk, sunmaya da devam edeceğiz. Turistlere ülkemizin güzelliklerinin yanında insanımızın gönül zenginliğini gösterdiğimizde sadece para değil, aynı zamanda dost da kazanmış oluyoruz; herhâlde dost kazanmak, yerel halkla, yöre halkı ile gelen misafirlerin, turistlerin yüksek düzeyde bir etkileşim ve iletişim içinde bulunması, bir başka deyişle dost olabilmeleri de sürdürülebilir turizmin sosyal içerme boyutunun en samimi ve aslında en güzel bir örneği olsa gerek.

Değerli katılımcılar, dünya turizmindeki önemli eğilimlerden biri kitle turizminin ve kitle turizmi pazarlaması tekniklerinin yerini özel ilgi turizmine ve bireysel, kişiye özel pazarlama tekniklerine bırakmasıdır. Buna paralel olarak, giderek artan sayıda turist seyahatlerini özel ilgi alanlarına göre bireysel olarak planlamakta, bu süreçte tarihî ve kültürel miras ile çeşitli sanatsal ve kültürel aktiviteler turistlerin seyahat sebepleri arasında üst sıralara çıkmaktadır.

Yine, dijitalleşmenin hayatımızın her alanına sirayet ettiği bu dönemde biz de ülke olarak artık dijital dünyayı dinleyerek insanların ne aradığını, ne istediğini, neyle mutlu olduğunu öğrenebiliyoruz; artık sadece tanıtım yapmıyoruz, "Kapadokya'ya hangi yaş grubu gitmek istiyor?" "İstanbul'a çocuklu ailelerin ilgisi nasıl?" "Türkiye'yi görenleri tekrar nasıl getiririz?" sorularının cevabını da arıyoruz.

Kültür envanterimizin sanal gerçeklik yoluyla tüm dünyada erişilebilir olmasını sağlayacak teknolojik düzenlemeler ve uygulamalarıyla ilgili çalışmalarımız da devam ediyor. Sürdürülebilir turizm bağlamında "akıllı şehir" uygulamaları "QR kod" uygulamaları "nesnelerin interneti" gibi konuların da önümüzdeki dönemde daha sık gündeme geleceğini düşünüyorum. Dijital dönüşüm ve yenilikçi teknolojilerin hayatımıza son sürat girmeye devam ettiği bir ortamda bazı turizm profesyonellerinin turizmin her alanına teknolojik uygulamaların giriyor olmasından hoşnut olmadığını ve bu durumun tüketimi hızlandıracağından endişe ettiklerini, teknoloji yoğun turizmin kültür varlıklarının korunması ve

tarihî mekân otantizmi gibi önemli kavramlarla çeliştiğini, yavaş hareketinin bir parçası olan yavaş şehirlere zarar vereceğini paylaştıklarını da görüyoruz; bu kaygılara da anlayışla yaklaşıyor ve turizm ve teknoloji kullanımına bu açıdan titizlikle yaklaşılması gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Değerli katılımcılar, yapısı neredeyse tamamen mevcut, doğal ve kültürel kaynaklara bağlı olan turizm "sürdürülebilirlik" tartışmalarının en fazla olduğu sektörlerin başında gelmektedir. Toplumların gelecek nesilleri düşünme zorunluluğu, sürdürülebilirlik konusunda giderek artan toplumsal bilinç, konuyla ilgili hassasiyet düzeyinin turist talebini etkileyecek düzeye gelişiyle doğal ve kültürel çevrenin sürdürülebilirliği konusunda ülkelerin taraf olduğu uluslararası anlaşma ve çeşitli küresel entegrasyonlar ülkelerin turizm politikalarında "sürdürülebilirlik" konusuna özel olarak önem vermelerini zorunlu kılmaktadır.

Turizm endüstrisi, ziyaretçiler, çevre ve ziyaret edilen toplumlar arasındaki kompleks ilişkilerden kaynaklanan gerilimleri ve sürtüşmeleri asgari düzeye indirmeye mecburuz. Yine, çevre dostu, sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi daha düşük bölge ve haneleri dikkate alan alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi de sürdürülebilir turizm ve sosyal içermeyi ortaya çıkarmaya vesile olacaktır.

Bu itibarla, sürdürülebilir turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi hepimizin üzerinde titizlikle durması gereken bir noktadır. Kısacası, sürdürülebilirlik, dünya turizminin geleceği demektir. Kitlesel yok oluşum ve ekosistem çöküşünün bahsedildiği bir dünyada liderlerin yalnızca ekonomik büyüme ve paradan bahsetmesi gelecek nesillere saygısızlık olacaktır; böyle bir yaklaşım sosyal içermeyle de taban tabana zıttır. Sürdürülebilir turizm ise doğal, tarihsel ve kültürel mirasın korunup geliştirilerek gelecek nesillere de sunulmasında ve turizmde sosyal içermenin sağlanmasında tek yoldur.

Sözlerime son verirken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

7 Kasım 2019 - MIKTA Parlamento Başkanları Zirvesi'nin 5'inci Oturumu, Meksika

Şüphesiz böyle uluslararası toplantılarda ticaret ve yatırım konuları ele alınırken doğal olarak uluslararası sisteme ilişkin görüş ve öneriler ön plana çıkmaktadır. Küresel ekonomik yapının dinamikleri masaya yatırılır. Dolayısıyla çağımızda her fert, toplum ve devleti bir şekilde ilgilendiren insan hakları, ferdi ve toplumsal haklar, demokrasi, ticari ve ekonomik özgürlükler, serbest piyasa ekonomisi, adil gelir dengesi ve dağılımı; askerî, sivil, kamusal sosyal güvenlik ve benzeri pek çok temel kavram çerçevesinde çeşitli farklı yaklaşımlar, tanımlar, açıklamalar yapılır. Hemen her alanda yaşanan başdöndürücü hızdaki gelişmelere rağmen buna paralel bir sosyal adaletin, ekonomik dengenin, barışın, huzurun ve kolektif refahın sağlanamamasından yakınılır ancak sorunların çözümü konusundaki öneriler genellikle samimiyet ve gerçekçilikten uzaktır. Bırakın, sosyal dışlanmanın muhatabı olan bireylerin, toplulukların, bölgelerin ve hatta geri kalmış, daha doğru bir ifadeyle geri bırakılmış ülkelerin bile kendilerine has özellikleri, ihtiyaçları, şartları, potansiyelleri dikkate alınmadan, yukarıdan aşağı üstenci bir tavırla modeller ortaya konulur. İş, devletler arası ilişkilere geldiğinde ise bahsettiğimiz

zaten birçok eksiye sahip modellere bile riayet edilmez; tek taraflı ve keyfî yaptırımlar, ülkelerin ekonomik zayıflıklarını siyasi çıkarları elde etmek için koz olarak kullanılması ve benzeri birçok yaklaşımlar, maalesef, ortaya koyduğumuz çözümlerin kâğıt üzerinde kalmasına sebebiyet verir ve tüm bu sorunların yükü vatandaşların, özellikle de sosyal dışlanmaya maruz kalmış insanların omuzlarına kalır, acıyı onlar çeker, ezilmeye devam eden onlar olur. İşte, böyle bir küresel ekonomik sistemde yaptırımlar ve ticaretin sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi konusu da tartışılır durur.

Dürüst olmak gerekirse dünya ekonomisine egemen çok uluslu ekonomik, sosyal ve siyasal kuruluşlar da sorunlarımızın çözümü noktasında ihtiyaçları karşılamamaktadır. Aksine, ellerinde tuttukları çıkar çarklarını elden çıkarmamak uğruna dengesizliklerin ve huzursuzlukların katlamalı bir şekilde devam etmesine fırsat vermektedirler. Sosyal sorumluluklarını yerine getirmekten kaçınan ve tek amacı kendi kazancını ve faydasını çoğaltmak olan küresel ekonomik aktörler ise ellerinde tutmaya alıştığı fayda ve çıkarları kaybetmemek için, yapılan iyi niyetli önerilerin ve oluşturulan modellerin önünde güçlü bir direnç odağı olarak dikilmektedirler. Söz konusu çevreler, hayatın ve ekonominin ahlaki boyutunu göz ardı etmektedirler; giriştikleri kirli mücadelede küçük ve orta ölçekli ticari kuruluşları, esnafı ve sanayicileri ortadan kaldırılması ve hayat hakkı tanınmaması gereken birer rakip olarak görmektedirler. İnsanları kendi paralarını bir süreliğine cüzdanlarında taşıyan emanetçiler olarak görmekte, insan değerini cüzdan kalınlığıyla tartmaktadırlar.

Çok karamsar tablolar çizdiğimin farkındayım ancak Asya'dan Afrika'ya, Orta Doğu'dan Güney Amerika'ya ve hatta ekonomik gelişmişlikten bahsedildiğinde ilk olarak akla gelen ülkelerde sosyal dışlanmışlığa muhatap insanların gözlerine bakın, hikâyelerini dinleyin; o zaman, mevcut anlayışın mevcut sorunlara çözüm üretmekten gerçekten uzak olduğunu bir kez daha anlayacaksınız.

İşte, bu nedenle, ortaya konulan modellerin temel anlayışını tekrar gözden geçirmek mecburiyetindeyiz. En mikro düzeyden en makro düzeye doğru, fertten devlete kadar tüm ekonomik aktörlerin hak ve hukukunun gözetildiği, yeryüzündeki hiçbir ferdin arkada bırakılmadığı, devletler arası çıkar çatışmalarının ceremesini fertlerin çekmediği, empati ve hakkaniyet temelinde şekillenen insani bir ekonomik sistem oluşturmak zorundayız. Görünen şu ki sağlıklı bir sosyal dokunun oluşabilmesi için adalet, kardeşlik, güven, empati, dayanışma ve iş birliğine dayalı bir sosyoekonomik, ahlaki, kültürel yapılar kurmakla yükümlüyüz ancak o zaman yapılan ticaret ve yatırımlar, sosyal dışlanma konusunda mağdur olan insanlar için bir umut doğurabilir.

Teşekkür ederim.

7 Kasım 2019 - MIKTA Parlamento Başkanları Zirvesi Kapanış Oturumu, Meksika

Öncelikle, toplantıya ev sahipliği yaptığınız için şahsınızda Meksika Senato Başkanına, Meksika Senatosuna, Meksika Hükûmetine teşekkür ediyorum.

Uluslararası toplantıları düzenlemek, yürütmek, sonuçlandırmak zordur; bu zor işi başardınız. Ayrıca, bu toplantıya katılan bütün katılımcılar da diğer 4 ülkenin, Meksika dışından gelen ülkelerin Meclis Başkanı düzeyinde, Parlamento Başkanı düzeyinde. Dolayısıyla, katılan bütün ülkelere de teşekkür ediyorum.

Tabii, burada sadece Parlamento Başkanları toplantısını yapıyoruz. Aslında, MIKTA çok daha geniş bir çerçevede faaliyetlerin yürütüldüğü bir zemin. 25 Eylül 2013 yılında Dışişleri Bakanları tarafından bu karar alındığı zaman -5 ülkenin- akabinde birçok alt toplantı -başta Dışişleri Bakanları arasında toplantı olmak üzere, kıdemli memurlar toplantısı olmak üzere- birçok alanda toplantılar yapılıyor. Benim önümde bir liste var; Meksika'nın gerçekleştirmiş olduğu aşağı yukarı 20'ye yakın toplantı var "MIKTA" başlığı altında gerçekleştirilen toplantılar.

Dolayısıyla, burada sadece Meclis Başkanları nezdinde yapılan konuşmaların bağlamında, çerçevesinde kalmıyor, gerçekten yavaş yavaş derinlik kazanan bir uluslararası zemine dönüşüyor. Aslında, tam da bu çerçevede 2018'in Nisan ayında ve 2019'un Ocak ayında Güney Kore tarafından önerilen "MIKTA 2.0" girişimi vardı; bu, daha önce İstanbul toplantısında Aralık 2017'de de Türkiye tarafından dile getirilmişti. Esasen, MIKTA'nın bütün bu bürokratlardan başlayan, Dışişleri Bakanlığı düzeyinde, Parlamento Başkanları düzeyinde devam eden toplantılarının aslında ülke liderleri düzeyine de taşınması ve bu bağlamda -birçok alt başlık var- daha fazla kurumsallaşması üzerine bir öneriydi, bu öneriyi biz de destekliyoruz. Bunu şunun için ifade etmek istiyorum, aslında açılış toplantısında da yukarıda Parlamento Başkanları olarak gerçekleştirilen kısa görüşmede de bunu ifade ettim: 20'nci yüzyılın uluslararası kuruluşları, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere -burada birçok arkadaşımız Dünya Ticaret Örgütünü dile getirdi, bu dâhil olmak üzere- uluslararası kuruluşlar kendilerinden beklenen görevi tam olarak ifa edemediler; başta barışın sağlanması olmak üzere, refahın sağlanması, yaygınlaştırılması, gelir dağılımının adil hâle getirilmesi dâhil olmak üzere birçok alanda temel hedeflerini, amaçlarını gerçekleştiremediler. Dolayısıyla, 21'inci yüzyılın hemen başında dünyada yeni arayışlar ve itirazlar yükselmeye başladı; işte, Cumhurbaşkanımızın Birleşmiş Milletler toplantısında Genel Kurulda da müteaddit defalar söylediği, en son tekrar ifade ettiği "Dünya 5'ten büyüktür." sloganı. Yani 5 ülke Birleşmiş Milletlerde veto yetkisine sahip, 192 ülke bir karar aldığında o 5 ülkeden bir tanesi "hayır" dediğinde o karar hükümsüz hâle geliyor; böyle bir Birleşmiş Milletlerin yani kendi içinde adil olmayan bir Birleşmiş Milletlerin dünyada adaleti sağlayabilmesi mümkün değil.

Dolayısıyla, bunlar, tabii, insanlar tarafından daha geniş olarak, yaygın olarak artık konuşulan şeyler, uluslararası platformlarda da konuşulan şeyler. İşte, MIKTA dâhil birçok arayış buradan ortaya çıkıyor; bölgesel veya fonksiyonel anlamda bazı ülkelerin bir araya gelmesi gibi, işte, Avrasya ülkeleri, Parlamento Başkanları gibi çok geniş bir katılıma sahip bir platform var, onun gibi arayışlar. Peki, niye parlamenter diplomasi ön planda? Çünkü parlamenter diplomasi hükûmetler arası diplomasiye göre, hard diplomasiye göre soft diplomasi; daha kolay iletişim kurulabiliyor, daha çabuk iletişim kurulabiliyor ve daha esnek ortamlarda görüş alışverişinde bulunulabiliyor. Dolayısıyla, parlamenter diplomasi aracılığıyla yeni arayışların, yeni zeminlerin ortaya çıkması önem taşıyor; MIKTA, bu konuda diğerlerinden daha farklı bir mahiyete sahip. Az önce de ifade ettim, ya bölgesel organizasyonlar ya belli bir fonksiyon etrafında birleşen organizasyonlar… Fakat MIKTA farklı; haritaya baktığımızda Asya Kıtası'ndan Endonezya, Güney Kore,

Avustralya, Amerika Kıtası'ndan Meksika, Avrupa'dan Türkiye katılmış ve bu ülkelerin ortak özellikleri var; bir, bu ülkeler G20 ülkeleri, gelişmekte olan ülkeler, bu konuda önde yer alan ülkeler, açık ekonomiler; öbür taraftan, çok partili siyasi hayat var, farklı hükûmet sistemleri olsa da bu ülkelerde yani bir anlamda dünyada aslında belli ülkeler açısından bir rol model olarak kabul edilebilecek ülkeler söz konusu. Şimdi, böyle bir yapılanma 2013'te ortaya çıktığında -aslında, kendisini diğerlerinden de ayıran bir öncülük görevi üstlenebilecek bir yapı- bu yapının biraz daha kurumsallaşmasının, biraz daha belirli bir mahiyete kavuşmasının ve -Güney Kore'nin de önermiş olduğu, bizim de desteklemiş olduğumuz- kültürel anlamda, eğitim alanında, ticari alanda, birçok alandan biraz daha sıkı ve kurumsallaşmış bir çerçeve içerisinde yürümesinin doğru olacağını düşünüyorum; bunu da burada, bu kapanış oturumunda ifade etmek istedim.

Tekrar değerli fikirleri için, açıklamaları, değerlendirmeleri için bütün katılımcı ülkelere teşekkür ediyorum ama bu toplantının -dediğim gibi- ülke liderleri seviyesine de taşınıp dünyada öncülük görevi üstlenecek bir zemin hâline gelmesi bizim arzumuzdur.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Diğer toplantıda, sonraki toplantıda görüşmek üzere.

18 Kasım 2019 - 2'nci Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı, İstanbul

Muhterem Cumhurbaşkanım, Yargıtayın Sayın Başkanı, Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçileri, değerli misafirler; bugün, farklı kıtalardan, kültürlerden, ülkelerden misafir katılımcılarla ortak bir tema etrafında toplanmış bulunuyoruz.

2'nci Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı şemsiyesi altında, iyi yönetilme hakkı çerçevesinde "idarede iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesi" teması etrafında görüşmeler yapmak, konuşmak ve ilkeleri uygulama örnekleri üzerinden değerlendirmek için bir araya gelmiş bulunuyoruz. Bu buluşmanın bütün ülkeler ve bütün insanlık için hayırlı sonuçlar getirmesi dileğiyle hepinizi içtenlikle ve saygıyla selamlıyorum.

Sadece mimari estetiğiyle değil, tarihî bir döneme damga vuran yapı olarak İstanbul Boğazı'na değer katan Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenen bu konferansa birçok farklı ülkeden katılan bütün misafirlerimize hoş geldiniz diyorum.

Henüz altı yıllık bir Kurum olmasına rağmen yaptığı faaliyetlerle hukuk sistemimizde kalıcı ve etkili bir yer edinen Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından düzenlenen bu konferansın başarılı geçmesini Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; hukuk da devlet de insanın bu dünyada var olduğu dönemle yaşıttır. En az iki insanın bulunduğu bir yerde mutlaka hukuk, siyasi otorite anlamında mutlaka devlet vardır. Her bir insanın talebi, arzusu, çıkarı, hesabı diğer bir insandan farklı olduğu için bu farklılıkları uzlaştıracak, bir noktada son karara ulaştıracak uyulması gerek ilkelere, esaslara ihtiyaç vardır; işte, bu, hukuktur. Hukukun uygulanması için ise bir otoriteye ihtiyaç vardır; o da devlettir. İlk 2 insandan, Hazreti Âdem ve Havva'dan bu yana hukuk da mevcuttur, devlet de. Bir bakıma, özellikle birçok hukuk felsefecisine göre, hukuk ile devlet bir madalyonunun iki yüzü gibidir. Devlet, hukukun somutlaşmış tezahürü; hukuk ise devletin kayda dökülmüş, soyut bir şekilde ifade edilmiş hâlidir. "Hukuk mu devletten doğmuştur, devlet mi hukuktan?" tartışması çok eski ve sonlandırılması mümkün olmayan bir tartışma gibi gözükmektedir.

Birden fazla insanın olduğu her yerde mutlaka farklı görüşler, farklı talepler ortaya çıkacaktır; bu farklı taleplerin toplu olarak bir arada yaşamayı etkilemeyecek bir şekilde uzlaştırılması gerekmektedir, bunun için de hukuk kuralları mevcuttur. Toplumsal hayatta, devlet hayatında arzu edilen, insanların ve kurumların hukuk kurallarına gönüllü olarak uymasının sağlanmasıdır, ideal olan bunun kendiliğinden gerçekleşmesidir ama her ideal gibi bu da nadiren gerçekleşir. İhtilaflar ortaya çıkar ve bu ihtilafların çözümü için kurumlara, mekanizmalara ihtiyaç duyulur; yargı kurumu da bu sebeple ortaya çıkmıştır, bir ihtiyaçtır. İhtilafların zahiren yani görünüşte çözülmesi ile insanların bâtınlarında, içlerinde çözülmesi ise her zaman aynı şey değildir. Hukuk kurallarına gönüllü olarak uyma, her zaman hakkı olanla iktifa etme, hakkına razı olma ideali ile tarafların rızalarına bakılmaksızın ihtilafların yargı eliyle çözüme bağlanması arasında başka ara mekanizmalar arayışı her zaman da devam etmiştir; Ombudsmanlık Kurumunun ortaya çıkış sebebi de esasen bu arayıştır. Kamu kurumları ile şahıslar arasındaki rızayla çözülememiş ihtilafların yargıya intikal etmeden çözülmesini sağlamak amacıyla ombudsmanlık ortaya çıkmıştır. Bugünkü anlamıyla, nispeten yeni olan bu Kurumun daha iyi fonksiyon görmesini sağlayacak çalışmaların toplum ve hukuk hayatı bakımından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu anlamda, düzenlenen konferansın ufuk açıcı, yol gösterici neticeler vereceğine inanıyorum. Konferansı tertip etmeleri sebebiyle Kamu Başdenetçimiz Sayın Şeref Malkoç'u ve Kurum üyelerimizi tebrik ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; 140'tan fazla ülkede bulunan Kurumun ismi her ülkede farklılık gösteriyor; bazı ülkeler "halk denetçisi" bazı ülkeler "kamu hakemi" bazıları "ara bulucu" gibi isimlerle anıyorlar. Ombudsmanlık kurumunun ilk defa İsveç'te ortaya çıktığı, Kral Demirbaş Şarl'ın Osmanlı Devleti'nde sürgün olarak bulunduğu dönemlerde gözlemlerinden hareketle oluşturulduğu söylenmektedir; birçok yerde Osmanlı Devleti'ndeki kazaskerlik kurumundan ilham alındığı ifade edilmektedir.

Osmanlı'da bir yüksek yargı organı mahiyetiyle kazaskerlik kurumunu doktora tezi olarak çalışmış bir kardeşiniz olarak bu konuda birkaç söz söylemek istiyorum. Kazasker "kadı asker" ibaresinin farklı bir kullanımıdır. Osmanlı'daki kurum, adından da anlaşılacağı üzere bir kadılık, kaza yani bir yargı kurumudur. Bugünkü anlamıyla, bir taraftan Adalet Bakanlığı, bir taraftan adli ve idari üst yargı kurumu gibi faaliyet gösteren bir kurumdur. Ombudsmanlıktan farkı, kazaskerliğin önüne gelen ihtilaflarda yargısal kararlar vermesidir. Kazaskerliğin kararları hukuken bağlayıcı ve icrası zorunlu kararlardır. Bu bakımdan, Ombudsmanlık, kazaskerlik kurumunun bir benzeri değildir; belki kazaskerlik kurumuna öykünerek, ondan ilham alarak ortaya çıkmış bir kurum denilebilir.

Bu vesileyle, bizim ve büyük medeniyetimizin farklı coğrafyalardaki çocuklarımızın çocuklarının devlet hayatında iki yüz yıldır yaşanan hazin bir tabloya işaret etmek isterim. Nasıl bazı yer altı kaynakları ham madde olarak yabancı devletlere ihraç edilir, orada mamul maddeye dönüştürüldükten sonra tekrar ithal edilir ve kullanılırsa, bizde birçok kurum ve kural bizzat kendi medeniyetimizin kaynaklarından değil, onların Batı ülkelerince benimsenmiş ve mamul hâle getirilmiş şeklinin ithaliyle uygulama sahasına alınmıştır; ombudsmanlık da ara buluculuk kurumu da uzlaşma kurumu da böyledir, bunun gibi onlarca örnek sayabilirim. Kazaskerlikten mülhem ombudsmanlığı İsveç'ten almak yerine, geçmişte bütün dünyaya adaletiyle şöhret salmış medeniyetimizin yargı ve hukuk kurumlarından geliştirerek alabilseydik keşke.

Osmanlı yargı sistemi ve mahkemeleri üzerine çalışmış bir kişi olarak şunu ifade etmek isterim: Osmanlı Devleti'nde şahıslar arasındaki ihtilafların kahir ekseriyeti rızayla, tarafların anlaşmasıyla çözülürdü; öncelikle, birçok ihtilaf henüz mahkemeye intikal etmeden çözüme kavuşturulurdu. Bugünkü "hukuki bilirkişilik" anlamında fetva kurumu mahkeme öncesi ihtilafların çözümünde çok etkili bir rol oynardı. İhtilaflı şahıslar bir hukukçuya müracaatla kimin haklı, kimin haksız olduğunun tespitini isterlerdi, hukukçunun görüş bildirmesi üzerine ise anlaşma sağlanır, ihtilaf çözülürdü; bu şekilde netice alınamaması hâlinde,

mahkemeye intikal ettikten sonra da bir hüküm verilmeden önce ihtilafların sulh yoluyla çözülmesi çok yaygın bir uygulamadır. Şeriye sicillerinde yani mahkeme defterlerindeki kayıtlara göre mahkemeye intikal eden ihtilafların yüzde 80'lerin üzerinde sulh yoluyla çözüldüğü görülmektedir. "Muslihûn" diye isimlendirilen kişilerin araya girmesiyle hüküm aşamasına gelmeden birçok ihtilaf çözüme kavuşturulurdu. Yargı sistemi, toplumla, ahlak ve hukukla bütünleşik bir yapı hâlinde işlediği zaman ihtilafların rızayla çözümünün çok kolay olacağını söylememiz mümkündür. Bu vesileyle, hukuk ve yargı gibi kültür ve medeniyetle sıkı sıkıya bağlı alanlarda başka hukuk kültürlerinden kural ve kurum nakli şeklinde bir nevi organ nakli uygulamaları yerine, kök hücre yoluyla medeniyetimizin öz kaynaklarından kural ve kurum naklinin çok daha etkili sonuçlar vereceğine inandığımı ifade etmek isterim.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; Türkiye'de Ombudsmanlık Kurumuyla alakalı tartışmaların tarihi 1970'li yılların başına kadar gitmektedir. O yıllarda ve sonrasında ombudsmanlık konusunda en çok üzerinde durulan husus, kararları hukuken bağlayıcı olmayan bir kurumun nasıl etkili olacağı yönünde yoğunlaşmakta idi. Uzun yıllar süren tartışmalardan sonra, 2010 yılında yapılan bir Anayasa değişikliğiyle Ombudsmanlık Kurumu "Kamu Denetçiliği" adıyla ihdas edildi; Anayasa'nın 74'üncü maddesinde yapılan değişiklikle "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler." hükmüne istinaden 6328 sayılı Kanun'la kurulmuştur. Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlendirilmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumu altı yılını geride bıraktı. Bu süre içerisindeki uygulamalar, özellikle son üç yılda büyük bir gayretle sürdürülen çalışmalar Kurumun kalıcı ve etkili bir kurum hâline gelmesini sağlamıştır. Başlangıçta, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarına kamu kurumlarının uyma oranı yüzde 20'lerdeyken bu oran bugün yüzde 75'lere ulaşmıştır. Bugünkü oran, Kurumun uzun yıllar var olduğu Batı ülkelerindeki oranlardan da yüksektir. Batı ülkelerindeki oranları, ortalamayı artıran bilhassa İskandinav ülkelerindeki yüksek orandır yoksa birçok Batı ülkesindeki oran Türkiye'dekinden daha düşüktür.

Kurumun tanınması yönündeki gayretleri de ayrıca zikretmek isterim. Tanınırlığın artması, başvuru sayısındaki artıştan da rahatlıkla izlenebilmektedir. Bu sonuçlar uygun ve kolay mekanizmalar geliştirildiği zaman, insanımızın

tercihini uzlaşma yönünde kullanacağını da ortaya koymaktadır. Bu kurum ve mekanizmaların kültürel kodlarımızla uyumunun düşünülmesi, hatta medeniyetimizin yüzlerce yıllık tecrübesi içinde şekillenmiş kural ve kurumların yeniden değerlendirilmesi ve üretilmesi suretiyle oluşturulması ise çok daha hızlı kabul edilmesini ve çok daha etkili sonuçların ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; tek tek milletlerin ve ülkelerin kendi içlerinde haklı olarak talep ettikleri, çaba gösterdikleri iyi yönetim ilkelerinin başka çarpıcı bir boyutu daha var: Küresel boyutu. Takdir edersiniz ki artık hızlı iletişim ve yüksek bilgi akışı sayesinde "dünya toplumu" veya "küresel kamuoyu" dediğimiz başka bir kavram artık etkileri daha sarsıcı hissedilen bir şekilde dolaşıma girmiştir. Artık dünya daha iç içe, daha kırılgan. Bugün teknoloji 7 milyar insanı birbirine çok yaklaştırıyor gibi gözükse de dünyanın içinde bulunduğu duruma ve bazı filozofların, siyasetçilerin görüşlerine baktığımızda ne yazık ki hem mevcut durum hem de yakın gelecek için umut verici şeyler söylemek zor. Bugün Hong Kong'dan Lübnan'a, İran'dan Bolivya'ya, Fransa'dan Şili'ye kadar sokaklarda bir hareketlilik ve bazı ülkelerde ise doğrudan iç savaş ve krizler görüyoruz. Peki, bu küresel toplumun iyi yönetim ve adalet talepleri yok mu? Küresel düzeydeki adalet ve iyi yönetim ihtiyacı nasıl karşılanacak? Sayın Cumhurbaşkanımızın Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda ısrarla vurguladığı "dünya 5'ten büyüktür" çıkışının anlamını nereye koyacağız? Dünya sisteminin güce değil adalete vurgu yapan uygulamalar bütünü ne zaman hayatla buluşacak? Örneğin, yerküreye dağılmış 10 milyonlarca mültecinin hayat mücadelesi ve sorunları adaletli bir küresel bakışı hak etmeyecek kadar önemsiz midir? Bizim Türkiye Cumhuriyeti olarak sayıları 4 milyon civarındaki mülteci misafirlerimiz konusunda takındığımız yüksek tutum, dünyanın küresel güçlerinin olumsuz tavrı karşısında ne kadar sürdürülebilir? Ülkesindeki iç savaştan, yıkımdan kaçan bu çaresiz insanları yeniden ülkelerinde güvenli bir bölgeye yerleştirmek için yaptığımız harekât ve terör gruplarına karşı yürüttüğümüz mücadele de bile hakikati perdelemek isteyen küresel etkiye sahip negatif propaganda çalışmalarını nereye koyacağız? Maalesef, bir yandan açıktan desteklenen terör gruplarıyla, bir yandan da bu küresel algı operasyonlarıyla Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde dünyaya örnek olacak bir mücadele sürdürüyoruz, bu mücadeleyi sürdürmeye devam edeceğiz.

Diğer yandan, küresel iklim değişikliğinin ciddi ve ağır sonuçları karşısında bazı ülkelerin vurdumduymazlığı ne derece haklılık içeriyor? Bakınız, daha geçen hafta Venedik'i yükselen sular bastı ve birçok anıtsal bina sular içinde kaldı. Dünyanın her yerinde kontrol edilemeyen büyük yangınlar aylardır sürüyor; kasırga ve sel felaketleri gün geçmiyor ki yıkıcı bir haber olarak gündeme düşmesin. Modern

dünyanın kronik ve hayati sorunu olan terör konusunda bazı gelişmiş ülkeler ne kadar samimi? Yoksa onlar bizzat bazı terör gruplarıyla kol kola, sarmaş dolaş mı yaşıyorlar? Gerçek ne yazık ki şu: Yerküremiz global anlamda adaletli bir yönetim gerçeğinden, bilincinden ve hatta sevgisinden uzak. Petrol ve silah başta olmak üzere, farklı alanlardaki şirketlerin güdümündeki yönetimlerin sadece daha fazla kâr amaçlı politikalarıyla, her uygulama ve sonucu meşru kabul eden anlayışlarıyla varabileceğimiz bir yer yok. Açlığı yok edeceğimize açların yok olduğunu gördüğümüz bir dünyada yaşıyoruz maalesef. Gezegenimizi onlarca defa yok edecek bir nükleer silah stoku gerçeğiyle iç içe yaşıyoruz. Her gün aç olarak yatağa giren 800 milyon insanın varlığını bildiğimiz bir dünya burası. Nerede küresel iyi yönetim? Küresel adalet şemsiyesi ne zaman açılacak? İşte yaşlı dünyamızın hâli ve işte çok farklı sorunlarla boğuşarak yaşamaya çalışan devlet ya da toplumların geldiği nokta.

Hepimizin gözü önündeki gerçek tablonun iç karartan detaylarına rağmen adalet ve iyi yönetim ilkeleri ışığında insandan, insanlıktan umudumuzu kesmiyoruz. Ortak iyiliğin, daha iyi yönetimin ve adaletin hükümran olması için, her birimiz öncelikle kendi içimizde daha iyi yönetimi tesis etmek, daha adaletli bir zeminde var olmayı gerçekleştirmek mecburiyetindeyiz. Darbelere, teröre, güce ve kötü yönetimlere dayalı haksızlıklara karşı ortak bir tepki geliştirmenin dili ve yöntemleri üzerinde düşünürken bir yandan da iyi yönetim ilkeleriyle tek tek insanlarımızın kendilerini iyi ve güvende hissetmelerinin mümkün olduğunu göstermek zorundayız.

Sizler, her biriniz kendi ülkenizde insan haklarının, iyi yönetimin, adaletli var oluşun gerçekleşmesi için çaba gösteren bir bilincin temsilcilerisiniz. Bugün sizinle buluşmamızdan anlamlı bir sinerji doğacağına inanıyorum. Birbirimize ileteceğimiz iyi düşüncelerin insanlığın ortak, büyük ve birlikte var oluşuna yeni ve değerli anlamlar katmasını diliyor, mevcut acıların azaldığı, umudun, adaletin ve iyiliğin yükseldiği yeni bir dünya dileğiyle saygılarımı sunuyor, esenlikler diliyorum.

28 Kasım 2019 - 42'nci Afrika Parlamenter Birliği Konferansı, Cibuti

Değerli Cibuti Meclis Başkanı, Sayın Başbakan, değerli meclis başkanları, değerli parlamenterler, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cibuti Meclis Başkanı Mohamed Ali Houmed'in davetlisi olarak Afrika Parlamenter Birliği 42. Konferansı vesilesiyle bugün aranızda olmaktan ve sizlere hitap etme fırsatı bulmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Hepinize teşekkür ediyorum, hepiniz hoş geldiniz. Sizlere İslam dünyasının göz bebeği, Kudüs'ün kardeşi, Mekke ve Medine'nin sırdaşı İstanbul'dan, emperyalizme karşı özgürlük mücadelesinin simgesi Ankara'dan selamlar getirdim. Yine Afrika'nın büyük dostu ve sevdalısı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın selamlarını getirdim.

Bu önemli konferansta yer almak, Türkiye'nin ve başkanı bulunduğum TBMM'nin Afrika'yla ilişkilere verdiği önemin açık ifadesidir. Cibuti'ye ulaşmadan önce, ülkenin sel felaketiyle karşı karşıya kaldığını üzülerek öğrendim. Dost,

kardeş ve kader birliği içinde bulunduğumuz Afrika ülkelerinde yaşanan her gelişmeyi ve kederi paylaşıyoruz. Sel felaketinde hayatını kaybedenleri rahmetle anıyor, yaralılara acil şifalar diliyorum.

Değerli kardeşlerim, küreselleşen dünyada ülkelerin iç meseleleri, bölgelerin bölgesel meseleleri, kıtaların, kıtalara ait, kıtalara özgü meseleleri kalmamıştır. İç politika sorunu, dış politika sorunu kalmamıştır. Her bir iç mesele, uluslararası politikalarla ve siyasetle, uluslararası sistemle alakadardır. Bu bakımdan tartışacağımız her lokal sorununun uluslararası boyutu olduğunu göz ardı edersek, sorunlarımıza çözüm bulmakta, çözüm aramakta zorlanacağımızı ifade etmek isterim.

Değerli kardeşlerim. Türkiye'nin Afrika'yla ilişkileri bugün adeta altın çağını yaşamaktadır. Afrika'ya açılım politikamız Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde 2002'den bu yana büyük ivme kazanmıştır.

2008'de Afrika Birliği tarafından "stratejik ortak" ilan edilen Türkiye, kıta sathındaki 42 büyükelçiliğimizin yanısıra, 36 Afrika ülkesinin Ankara'daki büyükelçiliklerinden aldığımız değerli katkılar sayesinde kıta ülkeleriyle her alanda ilişkilerimizi ilerletmekteyiz.

Afrika ortaklık politikamız çerçevesinde Türkiye-Afrika ortaklığı zirvelerinin birincisi 2008'de İstanbul'da, ikincisi 2014'te Malabo'da tertiplenmiştir. İnşallah bu zirvenin üçüncüsünü 2020 senesinde Türkiye'de yapacağız.

Değerli kardeşlerim. Tarihimizin hiçbir döneminde hiçbir toplumun alın teri, emeği ve doğal kaynağı üzerinden refah elde etmenin peşinde olmadık. Hiçbir insanı dilinden ve inancından dolayı hakir görmedik. Emperyalistler gibi kıtaya altın, elmas, petrol penceresinden de bakmadık, bakamayız. Böyle bir bakış açısını Türkiye'nin ve aziz milletimizin karakterinde göremezsiniz. Tam tersine tarih boyunca nereye gittiysek daima kalkındırmak, ihya ve imar etmek için çalıştık.

Afrika kıtasında faaliyet gösteren büyükelçiliklerimiz, ticaret müşavirliklerimiz TİKA ofisimiz ve diğer kurumlarımızla sizlerle birlikte olmaktan memnuniyet duyuyoruz.

Afrika'nın her köşesinde Türkiye devleti ve milletimiz, yanınızda olmaya devam edecektir. Bugün çok sayıda Afrikalı kardeşimizin mukaddes topraklara seyahatlerini İstanbul üzerinden gerçekleştirmesinden de memnuniyet duyuyoruz.

Değerli katılımcılar.

Merkezine insani saikler koyarak yürüttüğümüz Afrika ortaklık politikamızda en büyük yatırımı yine insana yapmaya gayret ediyoruz. Bu kapsamda 1992'den bu yana 10 bin 475 Afrikalı kardeşimize lisans, yüksek lisans ve doktora bursları sağladık.

Afrika kıtasında toplam 138 eğitim kurumu ve 13 bin 400 öğrencisiyle faaliyet gösteren Türkiye Maarif Vakfı, Afrikalı gençlere uluslararası standartlarda eğitim imkanları sunmaktadır. Bu kardeşlerimiz, memleketlerine daha iyi hizmet edebilmek için çaba sarf etmeyi sürdürmektedir.

İnanıyorum ki ülkemizde eğitim alan öğrenciler ülkelerine döndüklerinde kendi vatanlarını, ekonomi, sanayi gibi bir çok alanda kalkındıracak kapasite sahibi olacaklardır. Türkiye olarak resmî insani kalkınma yardımları bağlamında da Afrika'nın yanında yer almayı, doğal afetlerde en kısa sürede elimizden gelen yardımı ulaştırmayı da sürdüreceğiz. Yine bu noktada Afrika'da 20'yi aşkın ülkede ağaç hattı oluşturarak çölleşmeyle mücadeleyi hedefleyen "Büyük Yeşil Duvar" girişimine de Türkiye, 2018'de 3 milyon dolarlık bir katkı sunmuştur.

Değerli kardeşlerim. Yine Afrika ile ikili ticaretimiz de son 15 yılda 5 kat artarak 23.5 milyar dolara ulaşmıştır. Ülkemizin Afrika'ya verdiği değer, kamu sektöründe olduğu gibi özel sektörümüzün kıtadaki değeri 6 milyar doları aşan çalışmalarında kendisini göstermektedir. Türkiye bugün, kıtadaki en büyük yatırımcı ülke olmasa da, kamu ve özel sektörün tüm yatırımları düşünüldüğünde yapmış olduğu yatırımlar ile en fazla istihdam oluşturan ülke konumundadır. Buna ek olarak Türkiye'nin yatırımları belirli birkaç ülkede toplanmamış, bunun aksine bütün bir Afrika kıtası sathına yayılmıştır.

Değerli parlamenter arkadaşlarım.

Şu konuya da değinmeden geçemeyeceğim. Neokolonyal emelleri olan ülkeler ne yazık ki halen, Afrika dahil her milletin kendi kaderlerini tayin etmesinden rahatsızlık duymaktadırlar. Bu ülkeler, milletlerin demokratik seçimlerle iş başına getirdiği hükümetlerine müdahale etmeyi hâlâ kendilerine hak görmektedir. Birçok Batılı devlet, demokrasiyi sadece kendi çıkarlarına hizmet eden bir araç olarak görüyor. Özgürlüğü yalnızca kendilerine has bir hak olarak addetmektedir. Refah, huzur ve kalkınma yalnızca kendilerinde olsun istiyor. Kendilerine, kendi vatandaşlarına 'hak' gördüklerini, Afrika ve diğer coğrafyalar için 'lüks' olarak görmektedirler. Bir batılı devlet adamının şu ibretlik sözünü sizlerle paylaşmak istiyorum. "Bir damla petrol, bir damla kandan daha kıymetlidir". Evet, yaklaşık bir asır önce Winston Churcill'in Avam Kamarasında söylediği bu cümle, tarihî

bir itiraf olarak hâlâ gerçekliğini korumaktadır. Öte yandan batılı devletler bugünlerde kolonyal ve ırkçı geçmişlerinden pişman olduklarını söylüyorlar. Bu devletler gerçekten samimi bir pişmanlık içindelerse bunu takdir etmek gerekir ancak bu samimiyet, söylemleriyle değil de hâlihazırda yürüttükleri politikalar ve faaliyetlerle değerlendirilmelidir. Batılı ülkeler pişmanlıklarında samimi iseler, kolonyal geçmişleriyle Afrika'yı sömüren bu ülkelere, hep beraber, pişmanlıklarının bir göstergesi olarak, yüzyıllardır sömürdükleri Afrika ülkelerinin mevcut borçlarını silme çağrısında bulunuyorum. Belki o zaman geçmişlerinin karanlık miraslarını silme noktasında küçük bir adım atmış olabilirler. Bugün yine bir çok batılı siyasetçi, Avrupa değerleri retoriğiyle konuşurken güzellemeler yapar ama Avrupa'da ırkçılık yükselir, İslam düşmanlığı yükselir, yabancı düşmanlığı had safhaya varır. Dünyanın bir çok coğrafyasında savaşlar, katliamlar, çatışmalar devam eder. Devletleri, ülkeleri ve coğrafyaları istikrarsızlaştırmanın ve dış müdahaleye açık hale getirmenin aracı olarak kullanılan, esasen batı kaynaklı olduğuna inandığım terörizm büyür, güçlenir. "Petrole hücum, altına hücum" sloganıyla yola çıkan, doymak bilmez emperyalist iştihalar Ortadoğu'yu, Doğu Akdeniz'i, koskoca Afrika'yı çatışmaların merkezi haline getirmeye çalışır. Demokrasi ve insan hakları kavramları işte tam da bu noktada, stratejik bölgeleri kontrol etmenin ve doğal rezerv, iştihanın maskesine dönüşür.

Uluslararası hukuk ve Birleşmiş Milletler (BM) kararları "işgal" edilmek, kargaşa çıkarılmak ve doğal kaynaklarının kontrol altına alınmak istendiği Irak, Suriye ve Afrika'ya uygulanır ama onlarca BM kararını tanımayan İsrail'e uygulanmaz. Yine aradan yüzyıllar geçse de "beyaz adam"ın Afrika, Asya, Latin Amerika ve Orta Doğu'ya yönelik emperyalist bakış açısı değişmemektedir.

Batılıların beyaz ırkın üstünlüğüne dayanan kibrinde hiçbir azalma ve eksilme olmamaktadır. Tam bu noktada uluslararası camianın ve örgütlerin varlık sebeplerinin ve varoluş amaçlarının yeniden gözden geçirilmesi zaruretini bir kez daha dikkatlerinize sunmak istiyorum. Ne yazık ki bugün uluslararası örgütlerin bir kısmı, özellikle de Birleşmiş Milletler, kuruluş amaçlarında öngörülen misyonu yerine getirmekten çok uzaktır. Nitekim Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan bu durumu, 'Dünya beşten büyüktür.' itirazıyla ifade etmiştir. Bu itiraz doğal olarak özellikle de yeni dünya düzeninin tüm yükü üzerine yüklenen milletlerde haklı bir yankı uyandırmıştır.

Değerli parlamenterler, değerli kardeşlerim.

Bizlerin birlik içinde, beraberce hareket etmemizden de rahatsızlık duyulduğunu ifade etmek isterim. Birimiz kalkınma ve refah yolunda ilerlediğinde, 'Dünya

beşten büyüktür' dediğinde, ellerindeki her imkânı kullanarak darbelerle, iç savaş tahrikleriyle bizleri sindirmek istiyorlar.

Bunun en acı örneğinin, Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) hain darbe girişimiyle 15 Temmuz 2016'da Türkiye'de yaşadık. Kendi savaş uçaklarımız kendi Meclisimizi bombaladı. Kendi tanklarımız vatandaşlarımızı hunharca ezdi. Kendi askerimiz olduğunu sandığımız hainler milletimizi kurşunladı ancak ne mutlu bizlere ve asil milletimize ki kanımız ve canımız pahasına bu teröristlere gereken cevabı verdik. Sizlerden de istirhamımız sözde eğitim, sağlık kuruluşları veya sivil toplum örgütü gibi kisveler altında bazı Afrika ülkelerinde faaliyetlerine devam ettiğini bildiğimiz Fetullahçı Terör Örgütü'nün uzantılarına karşı müteyakkız olmanızdır. Zira bu örgüt yalnızca Türkiye için değil faaliyet gösterdiği tüm ülkeler için tehdit teşkil etmektedir.

Hepimizin güvenliğini tehdit eden bir diğer terör örgütü ise DEAŞ'tır. Türk ordusundan başka hiçbir güç, DEAŞ'la göğüs göğüse çarpışmamıştır. Türk ordusunun kurtardığı kadar geniş bir bölgeyi DEAŞ zulmünden arındırmamıştır.

Bazı ülkeler, terör örgütü DEAŞ'la mücadeleyi başka terör örgütlerine havale etmiş ve kendilerinin de terör örgütü olarak niteledikleri PKK'yı ortak edinmişlerdir. Sözde 'Suriye Demokratik Güçleri' ve YPG, gibi farklı maskelerle hareket eden terör örgütü, PKK'nın bir uzantısıdır, faaliyetlerine destek vermişlerdir. Suriye sınırımızda, ağır silahlarla teçhiz edilmiş böyle azılı bir terör örgütünün varlığı, bölgeye bir harekât düzenlenmesini elzem kılmıştır.

Bu arka plan ışığında ve uluslararası hukuk temelinde gerçekleştirilen Barış Pınarı Harekâtı'mızın amacı, bölgedeki teröristleri etkisiz hale getirerek, ülkemiz sınırlarının güvenliğini sağlamaktır. Suriye halkını teröristlerin baskı ve zulmünden kurtarmaktır. Suriye'nin toprak bütünlüğünün ve siyasi birliğinin muhafazasını teminat altına almak önemli bir hedefimizdir. Türkiye tüm terör örgütleri ile bu kararlılıkla mücadelesini sürdürecektir.

Bugün için Amerika ve Rusya, bölgeden terör unsurlarının çekilmesine dair sözleri, taahhütleri tam olarak yerine getirmiş değildir. Türkiye'nin, kendi sınırında güvenli bir bölge oluşturuncaya kadar askerî varlığıyla da kararlılığını sürdürecektir.

Amerika bir yandan sözünü yerine getirmeyip diğer yandan da Türkiye'nin satın aldığı S-400 füze sistemi için 'kullanılmasın' uyarısını dillendirmektedir. Kendi planlarını uygulamaya çalışıyorlar. Türkiye'nin güvenliğini düşündükleri yok. Her zaman olduğu gibi sadece kendi çıkar hesaplarının peşindeler. Türkiye

sağa sola bakmadan, milletinin ve bölgenin güvenliği için gerekli gördüğü her adımı tereddütsüz atacaktır. Bizler DEAŞ, PYD/YPG/PKK, Boko Haram, El Şebab ve FETÖ gibi tüm terör örgütlerine karşı birlikte mücadele edebilmeliyiz.

Saygıdeğer Parlamento Başkanları,

Değerli kardeşlerim,

Dünya ve halklar yeni arayışlar içindedir. Uluslararası siyasette, uluslararası hukuk, uluslararası ticarette yeni bir düzen arayışı içindedir bütün bir dünya. Çifte standarttan uzak, sadece birkaç devletin değil, bütün devletlerin egemen eşitliğine dayanan, sadece belli ırktan, inançtan olanların değil, bütün insanların eşitliğine inanan, asgari refah ve insanca yaşamayı bütün dünya için benimseyen yeni bir paradigma ile yeni bir dünyanın kurulması gerekmektedir. Biz Türkiye olarak, bütün dünya halklarının arzu ettiği böyle bir dünyanın çok yakın bir zamanda kurulacağına inanıyoruz. Bunun için her platformda sesimizi yükseltiyoruz. Bütün devletlere ve halklara çağrımızı her platformda yapıyoruz. Mevcut çifte standartlı ve adil olmayan düzen sürdürülebilir değildir. Artık bazı ülkelerin sadece haklara, bazı ülkelerin sadece sorumluluk ve yükümlülüklere sahip olduğu bir dünya yoktur. Bunun farkına varmalıyız. Afrika ve diğer coğrafyalara yönelik batılı devletlerin sergilediği o üstenci tavır artık tarihin tozlu raflarına kaldırılmalıdır. Hiç kimsenin ötekileştirilmediği, haksızlığa uğramadığı, kazan kazan esasında yürüyen yeni bir dünyanın mümkün olduğunu bilmeliyiz.

Değerli Parlamento Başkanları,

Değerli Parlamenterler,

Konuşmamın sonunda çok önem verdiğim hayırlı bir proje konusuna kısaca temas etmek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın 2015 ve 2016'da bazı Afrika ülkelerine gerçekleştirdiği ziyaretler sonrasında, değerli eşi Hanımefendi öncülüğünde Afrika'ya yönelik sosyal içerikli bir proje başlatılmıştır. Bu proje kapsamında Hanımefendi nezaretinde "Afrika'nın sorunlarına Afrikalı çözümler" yaklaşımıyla "Afrika El Sanatları Pazarı ve Kültür Evi" açılmıştır. Sayın Hanımefendi'nin Afrikalı kadınların ortaya koyduğu el emeği ürünleri hak ettikleri değerde, asla bir kâr amacı gütmeksizin Türkiye'de satışa sunup elde edilecek gelirleri Afrikalı kadınlara göndermeyi amaçlamıştır. Türk Hava Yolları ile de taşıma giderleri karşılanmıştır.

Afrika ve Türkiye arasındaki kardeşliğin nişanesi olarak Afrika Kültürevi, din, dil ve ırk ayrımı yapmadan tüm kadınların sorunlarına duyarlılığın en

yüksek ifadesi olacak, halklar arasında birbirini tanıma ve kardeşliğin en önemli araçlarından, zeminlerinden birine dönüşecektir.

Bu projeye siz parlamenterlerin de sahip çıkmasını arzu ediyorum. Afrikalı kadınlarla Türkiye ve Türkiyeli kadınlar arasında önemli bir köprü olacak bu projenin kadınlara duyurulmasında, onların ilgisinin yönlendirilmesinde katkılarınızı bekliyorum.

Değerli kardeşlerim,

İnancımızdan, değerlerimizden ve kıtadaki eşsiz tarihimizden aldığımız ilhamla Türkiye olarak, Afrika'da yarası sarılmadık gönül, kapısı çalınmadık dost, iş birliği yapılmadık devlet bırakmamaya azami gayret gösteriyoruz, göstermeye devam edeceğiz. Türkiye, her daim Afrika ülkeleriyle iş birliğini karşılıklı saygı, eşit ortaklık ve adalet temelinde yükseltmenin peşindedir.

Bu duygu ve düşüncelerle sizleri bir kez daha selamlıyorum.

Cibuti Parlamentosuna, gösterdikleri misafirperverlikten dolayı şükranlarımı sunuyor, Afrika Parlamenterler Birliği 42'nci Konferansı'nın hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan diliyorum.

28 Kasım 2019 - Cibuti Ziyareti Hakkındaki Asılsız Bazı İddialar Üzerine Basın Mensuplarına Yapılan Açıklamalar, Cibuti

İYİ Parti Genel Başkanı Sayın Meral Akşener'in konuşmasını dinledikten sonra büyük bir üzüntü duyduğumu ifade edeyim. Şimdi gerekçesini kısaca açıklayacağım. Cibuti ziyareti, 27-29 Kasım tarihlerinde gerçekleşti. Malumunuz, tahmin edersiniz Meclis Başkanlığına birçok davet geliyor uluslararası ziyaretlerle ilgili. Tabii, bunlara biz tek başımıza karar vermiyoruz. Bunu devletin ilgili kurumlarıyla, başta Dışişleri Bakanlığımız olmak üzere onlarla görüşüp faydası olacak, gerekli olacak bir ziyaretse bunun üzerine karar veriyoruz. Şimdi, Cibuti'ye gidiş sebebimiz bir cami açılışı değil; bu, yalan. Bir cami açtık, evet ama cami açılışı için gitmedik. 42'nci Afrika Parlamenterler Birliği Konferansı için gittik. Cibuti dönem başkanlığını devralacaktı ve Cibuti Meclis Başkanı bizi davet etti temmuz ayında. Biz de 42'nci Afrika Parlamenterler Birliği Konferansı'na katılmak için gittik; hatta Meclis Başkanına orada bir açılış konuşması yapmam uygun olur diye söylemiştim, istişare ettiler, uygun oldu ve nitekim orada biraz uzunca nispeten sayılacak bir açılış konuşması yaptım; birincisi bu.

Bu ziyareti, tabii, değerlendirirken de iki temel ana maksadımız var. Türkiye'nin Afrika açılımı projesi var ve Afrika Birliği tarafından Türkiye stratejik partner olarak kabul edildi; bu bağlamda Afrika ülkeleriyle dış ilişkilerimizi geliştirmek için gayret gösteriyoruz; biri bu. İkincisi de sizlerin de takip ettiği gibi Fetullahçı terör örgütü FETÖ'nün bazı Afrika ülkelerinde faaliyetleri var hâlâ; bir kısmında bizim diplomatik temaslarımız neticesinde aldığımız sonuçlar var, bir kısmında henüz sonuç alamadık. STK'ler, bazı sağlık kuruluşları, bazı okullar üzerinden yürüttüğü faaliyetler var Fetullahçı terör örgütünün. Bunu dile getirmek için iyi bir zemin olacağını düşündüm çünkü gelen her ziyaretçimizle bunu paylaşıyoruz ama orada toplu olarak 21 farklı ülkeden senatörlerin ve parlamenterlerin bulunduğu 5 meclis başkanının, 3 meclis başkan vekilinin ve 8 tane uluslararası örgütün temsilcilerinin, yöneticilerinin bulunduğu bir ortamda bunu paylaşmanın doğru olacağını düşündük ve bu münasebetle gittik yani Cibuti ziyareti cami açılışı değil, Afrika Parlamenterler Birliği Konferansı'na katılmak için ve Afrika açılımı politikası doğrultusunda FETÖ örgütüyle ilgili bazı bilgileri ülkelerle paylaşmak için gittiğimiz bir ziyaret. Orada hem açılış konuşmasında FETÖ'yle ilgili hususlara değindim hem ikili görüşmelerimizde hem de parlamenterle olan temaslarımızda bu hususlara değindik. Tabii, orada nisan ayında tamamlanmış Türkiye Diyanet Vakfının yapmış olduğu II. Abdülhamid Han Camii var ve o tarihten beri de açılmamış cami. Gitmişken bunun da açılışını yapmamız -çünkü sık sık gidilebilecek bir yer değil- uygun olur diye konuşulmuştu. Bu ziyaret cami açılışı için değil, Afrika Parlamenterler Birliği Konferansı için; bir. İkincisi, bu ziyarete bir uçak kiralanmadı, bunu söylemek sadece bize değil Türkiye'ye bir iftiradır. Türkiye'nin uçak kiralamaya ihtiyacı yok. Türkiye'nin devlet ziyaretleri için kullanacağı uçakları var yeni de değil bu, her zaman, ona tahsis edilmiş uçaklarımız var, uçak kiralama gibi bir şey mevzubahis değil; bu ikinci bir yalan. Üçüncüsü, Diyanet İşleri Başkanıyla birlikte gitmedik çünkü Diyanet İşleri Başkanlığının da zaten bizim gittiğimiz gün, perşembe günü din şûrası vardı, buradaydı, Türkiye'deydi, kendisi ayrı geldi ama dönüşümüz beraber oldu, Türkiye Diyanet Vakfı'nın yaptığı cami açılışına o da katılmış oldu. Bu cami açılışına Meclis Başkanı, Başbakan ve bakanlar Cibuti'den katıldılar ve nisanda bitmiş ama kullanılmayan, henüz açılmamış bir camiydi.

Değerli arkadaşlar, tabii, bu haberi bir haber ajansı adını da söylüyorum Anka Ajansı yaptı, internet üzerinden yayınladı. Orada uçak kiralandığı hususu açıkça ifade edilmiyor ama uçak kiralandığı anlamına gelecek bir yorum, bir çarpıtma yapılıyor. Gidilen uçağın kiralandığı hâlde ne kadar tutacağına dair bir hesap yapılıyor; halbuki uçak kiralanmış değil. Eğer buradan hareket edersek birçok

devlet kurumunun binasının kiralanabileceğini, bu kiranın yıllık gelirinin ne olacağını, bunun mu tercih edilmesi yoksa bu kurumların bizzat devlet tarafından kullanılmasının mı uygun olacağı gibi tartışmalar yapılabilir. Belki, Ajansın da, kiralanması hâlinde daha fazla para getireceği de konuşulabilir yani bunlar spekülatif şeyler. Uçak kiralanması söz konusu değil ancak Ajans tarafından yapılan bu haber bazı başka ajanslar tarafından "Kiralanan uçak" veya "Kiralanmış uçak" şeklinde başlıkla verildi yani ikinci aşamasında çarpıtıldı. Bu çarpıtmayla ilgili bir hususa açıklamamda da değinmiştim. Bu Ajans haberi üzerine uçak kiralandığına dair bilgileri de içeren ilk paylaşımlar FETÖ'cü hesaplar üzerinden yoğun bir şekilde yapıldı. Bununla ilgili bir çalışma yaptırdık, suç duyurusunda da bulunacağız. FETÖ'cü hesaplar tarafından yapıldı. İkinci husus, niye Cibuti ziyareti dile getiriliyor? Benim ilk ziyaretim değil, daha önce birçok ülkeye ziyaret yaptık. Benden önceki Meclis Başkanlarının da birçok ziyareti oldu ama niye Cibuti ziyareti? Cibuti'yle ilgili Türkiye-Cibuti ilişkileri bağlamı ve Afrika Birliği Parlamenterler Konferansı'nın önemi bağlamında bir konu bu. Orada FETÖ örgütünün tehlikesine dair yapmış olduğumuz temasların etkili bazı sonuçları olduğunu dönüşte de takip ettik, öğrendik ve bu bağlamda bir manipülatif haber yapılması hususunda bu FETÖ'cü hesapların internet üzerinden harekete geçtiğini, bir yönlendirme yaptığını rahatlıkla ifade edebiliyorum. Bu, soruşturma neticesinde ortaya çıkacaktır. Tabii, bunun üzerine ben hemen şahsi Twitter hesabımdan açıklama yaptım, yalanlama tekzibi yaptım, arkasından bizim Meclisimizin internet portalı üzerinden açıklama yapıldı.

Bazı internet haber siteleri bu haberi geri çektiler, bir kısmı düzeltti. Bu açıklamalarımız üzerine de Anka Ajansı da kendi haberinde uçak kiralandığına dair bir bilginin bulunmadığını ama kiralanırsa ne kadar maliyeti olacağına dair bir hesap yapıldığına dair bir haber olduğunu ifade etti, bir nevi tavzih yaptı haberinde. Böylece mesele artık hukuki boyuta intikal etmişken, bugün bir siyasi partimizin Genel Başkanı Sayın Akşener'in grup toplantısında, bütün bu olan bitenler, tekzipler, tavzihler hiç olmamış gibi, haberi çarpıtılmış ilk hâliyle tekrar etmesinden büyük bir üzüntü duydum. Burada 2 ihtimal akla gelebilir; ya bu detaylardan bilgisi yoktur Sayın Genel Başkanın. O zaman bizim Meclis Başkanlığımızın bir özür beklentisi olur çünkü bir yalanı ve iftirayı bilmeden de olsa tekrarlamak yalan ve iftirayı çoğaltmaktır. Bilerek olduysa bu sefer kasten bir yalana ve iftiraya ortak olunmuş olduğunu söyleyeceğim. Büyük üzüntü duydum. Türkiye'nin siyasette yalanı ve iftirayı meşru, mübah addeden eleştiri yaklaşımlarını terk ettiği kanaatindeyim ben. Eleştiriye, sonuna kadar, tabii, herkes açık olmalıdır. Farklı fikir, farklı görüş olabilir. "Niye yapılıyor bu seyahatler?"

denebilir, "Niye Cibuti?" denebilir, "Gidilmemesi gerekir." denebilir. Bunlar birer yorumdur, siyasi tercihtir ama uçak kiralanmadığı hâlde kiralanmış uçaklar, lüks bir seyahat gibi bir yalan ifadenin bir Siyasi Parti Genel Başkanı tarafından aslı, doğrusu araştırılmadan, soruşturulmadan sonraki gelişmeler, tekzipler takip edilmeden tekrarlanmasından büyük üzüntü duydum. Bu konuda bir açıklama beklediğimi de ifade etmek isterim. Tekrar ediyorum, Cibuti ziyareti Afrika Birliği Parlamenterler Konferansı dolayısıyla olmuştur; cami açılışı için değildir. Kiralık uçakla gidilmemiştir, Türkiye'nin buna ihtiyacı yok, hamdolsun, bizim devletimizin gidebileceğimiz seyahat araçları var; onunla gidilmiştir. Haber yalandır, iftiradır. Bu iftira haber, yalan haberin yapılması sebebi de Cibuti'deki yapmış olduğumuz temaslar, Afrika bağlamında FETÖ'yle mücadele kapsamındaki temaslardır.

5 Aralık 2019 - İslam Ülkeleri STK Temsilcilerinin Kabulü, TBMM

Değerli arkadaşım, dostum Yasin Aktay Bey, Stratejik Düşünce Grubu Başkanı ve Stratejik Düşünce Grubu faaliyetine iştirak eden değerli arkadaşlarım, değerli kardeşlerim; hepiniz hoş geldiniz.

Sizleri Türkiye Büyük Millet Meclisinde misafir etmekten, ağırlamaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Böyle nitelikli bir topluluğun Türkiye'ye ve İslam dünyasına büyük bir katkı sunacağından eminim. Stratejik düşünce aslında bizim hayat tarzımız Müslümanlar olarak. Çok basit olarak, stratejik düşünceyi, yapılan işlerin, amellerin, faaliyetlerin, hareketlerin sonunu düşünerek yapmak, hayatı böyle yaşamak olarak tarif edersek, ahireti düşünerek, hesap gününü düşünerek hareket etme Müslüman'ın hayatının stratejisidir ama onu kaybetmişiz, kaybettiğimiz için de bugün bu durumdayız.

Tabii, tarihin akışı bir nehrin akışı gibidir, sabit bir hızla, debiyle akmaz; zaman zaman hızlandığı, zaman zaman kavşak noktalarında debisinin arttığı

görülür, fark edilir; tarih de aynen öyledir. Bugün de dünya tarihinin, insanlık tarihinin hızının arttığı kavşak noktalarının birinden geçiyoruz. Tarih kitaplarına baktığımızda esasen, tarih, günlerden, aylardan, yıllardan oluşur ama günler, aylar, yıllar birbiriyle eşit, aynı değildir. Bazen tarihin yüz yıllık bir döneminin birkaç sayfayla, kitap sayfasıyla anlatıldığını, bazen de bir günün, bir haftanın ciltlerle dolusu kitapla ancak anlatılabildiğini görürüz.

Sizin de Türkiye'de yaşayanlar olarak bildiğiniz bir isim, Profesör İlber Ortaylı'nın kitaplarından birinin ismi "İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı"dır. En uzun yüzyıl… Yüzyıl, yüzyıldır, uzunu kısası olmaz aslında ama tarihî dönemler içinde gerçekleşen olaylar bilhassa sonraki dönemlere etkisiyle, dönüştürücü etkisiyle kıymet kazanıyor. İmparatorluğun en uzun yüzyılı, Osmanlı Devleti'nin 19'uncu yüzyılı ve akabindeki olaylar, gelişmeler, imparatorluğu, Osmanlı Devleti'ni sona erdiren olaylar, gelişmeler; bu bakımdan daha önceki yüzyıllardan daha uzun bir yüzyıl olarak tavsif edilebilir. Gene bizim Kırgızistanlı bir yazarımız vardır, belki Türkçe için okumuşsunuzdur roman yazarı Cengiz Aytmatov. Onun bir romanı var "Gün Uzar Yüzyıl Olur" isminde. Onun için günler, aylar, haftalar, yıllar her zaman birbirine eşit değildir tarihin akışı içerisinde.

Yine işte o günlerin, haftaların, ayların, yılların uzadığı zamanlardan, bir tarih diliminden geçiyoruz. 20'nci yüzyılın başında bir ümmet olarak gerilediğimiz, mağlubiyetler yaşadığımız, geri kaldığımız bir dönemden yüz yıl sonra tekrar ayağa kalkmaya çalıştığımız, kendimize geldiğimiz, birbirimizi bulduğumuz bir dönemin başındayız. Karşı karşıya olduğumuz dünya meseleleri, uluslararası meseleler hemen hemen aynı. Zaten geçtiğimiz 20'nci yüzyıl insanlık tarihinde yeni bir düzenin oluştuğu bir yüzyıl değil, tabiri caizse Birinci Dünya Savaşı sonrası bir mütareke dönemi olarak ortaya çıkmaktadır. Gerek dünyada, Avrupa'da gerekse Orta Doğu'da, Afrika'da birçok sorun yüzyıl öncesinin sorunu ve onları bugün çözmekle karşı karşıyayız. Hamdolsun, bugün Türkiye yüz yıl önceki Türkiye değil, İslam dünyası yüzyıl önceki İslam dünyası değil; gerek nüfus olarak gerek nüfusumuzun vasıfları olarak nitelikleri olarak gerek ekonomik güç olarak gerekse birbirimizle el ele verme, birbirimizi tanıma, birlikte hareket etme bakımından yüzyıl öncesine göre çok daha iyi bir noktadayız.

Tabii, bu dönemde Türkiye çok önemli bir mesafe aldı; Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yaklaşık on yedi yıldan fazla bir zamandır Türkiye'nin ortaya koymuş olduğu performans ekonomik bakımdan, siyasi bakımdan, uluslararası politikadaki yeri, pozisyonu bakımından Türkiye'yi çok önemli bir yere taşıdı. Türkiye nüfusu

bakımından bugün İslam dünyasının önemli nüfusa sahip ülkelerinden biri; 83 milyon civarında nüfusumuz var, yüz yıl önce bu nüfus 10 milyon civarındaydı.

Ekonomik olarak Türkiye, ekonomik büyüklük bakımından dünyanın 18'inci ülkesi durumundadır. Birçok ekonomik saldırıya rağmen, dünyanın yaşamış olduğu ekonomik durgunluğa rağmen Türkiye ekonomisinin gücünü, direncini ispat etmiş durumdadır. Öbür taraftan Türkiye'nin dünyada savunmuş olduğu tezler, ahlakı esas alan dış politika sadece İslam dünyasında değil, gerçekten dünyada ezilen coğrafyalarda, mazlum coğrafyalarda da büyük bir alaka ve destek görmektedir. Bu bakımdan sadece nüfus büyüklüğü, sadece ekonomik güç değil, aynı zamanda tezlerinin sirayet gücü, etki gücü de Türkiye'nin yüksektir. Bu bakımdan, stratejik çalışmalar yapan dünyada farklı ülkelerdeki birçok kuruluş, kişi geleceğe yönelik projeksiyonlarında önümüzdeki elli yıl, yüz yıl içerisinde dünyadaki güç dengelerini, devletleri değerlendirdikleri zaman üç tane etkili, beş tane etkili güçlü devlet saydıklarında mutlaka hepsi istisnasız Türkiye'yi bunlardan biri olarak zikrediyorlar.

Peki, bu bahsettiğim dirilişi Türkiye nasıl sağladı? Bunun tabii çok geniş analizi yapılabilir ama buradaki esas mesele, Türkiye'de devlet-millet bütünleşmesinin Cumhurbaşkanımızın liderliğinde gerçekleşmiş olmasıdır. Öncelikle seçimler yoluyla Türkiye'de çok güçlü bir destekle seçilen bir hükûmet, siyasi iktidar var. Bununla beraber milletin değerleri ile devletin değerlerinin bütünleştirildiği bir siyasi anlayış, bir paradigma var. Bunlar sağlanmadığı sürece bir ülkede gerçekten siyasi iktidarların güçlü, etkili bir yönetim ortaya koyabilmesi, uluslararası alanda itibarlı hâle gelebilmesi mümkün değil. Bir ülkeyi yöneten ama o ülkede yaşayan halkın desteğinden mahrum, gönüllü desteğinden mahrum bir yönetimin uluslararası alanda da itibarı, muhatap alınması zayıf olacaktır. Siyasi iktidarın, ülkeyi yöneten gücün, iktidarın meşruiyetinin bir paradigması, oturduğu bir zemin olmalıdır. Bu, monarşilerde de vardır yani bir kral "Ben babamdan bu ülkenin yönetimini devraldım; istediğim gibi, aklıma estiği gibi hareket ederim." demez, o meşruiyetin, o ülkeyi yönetme konusundaki kendisine yetki veren şeyin ne olduğunu izah etmek için bir meşruiyet arayışı içerisinde olur. Bunu biz de birçok uluslararası masada dikkate alıyoruz yani bir ülkenin yöneticisiyle görüştüğümüzde "Bunun bu ülkedeki gücü nedir, bunun arkasında ne kadar bir güç vardır, ne kadar destek vardır, bunun vermiş olduğu sözlerin kıymeti nedir?" diye bakarız, düşünürüz görüşürken, müzakere yaparken.

Bu ülkede, Türkiye'de hem seçimler hem de anayasal sistem itibarıyla Türkiye'yi temsil eden Cumhurbaşkanımızın arkasında seçimlerde almış olduğu desteğin

ötesinde 83 milyonun bir desteği vardır. İşte bu önemli, eğer millet ve devlet bütünleşmişse bir ülkede o ülkenin uluslararası alanda da sözü dinlenir, kararı merak edilir ve ağırlığı, gücü olur. Bu sebeple İslam dünyasının işte yeni yeni uyanmaya başladığı bu dönemde en önemli problemi, yaşayan halklar ile onları yöneten yönetimler arasında sahici, gerçek ve güçlü bir bağın zayıf olmasıdır. Eğer ülke içinde bir güce dayanamazsa bir siyasi iktidar, ülke içerisinden bir güç alamazsa o zaman o gücünü başka yerlerden elde etmeye, almaya çalışır; ya başka ülkelerin ya uluslararası kuruluşların, istihbarat örgütlerinin desteğiyle ayakta duran bir oyuncağa dönüşür, bir piyona dönüşür. Onun için Cumhurbaşkanımızla Trump'ın görüşmelerini bir gözden geçirin, zihninizde canlandırın, bir de "Hanimiş benim diktatörüm." diye çağırmış olduğu şahsın görüşmelerinin nasıl olacağını tahmin edin.

İnşallah yakın zamanda İslam dünyası halklarıyla bütünleşmiş iktidarlarla beraber bir değişikliği, değişimi gerçekleştirdiği ve daha sonra da bir araya gelerek bir birlik içerisinde bu dünyanın yeniden düzenleneceği, yeni bir dünya düzeninin kurulacağı bir dönemin arifesinde birlikte hareket edeceğimiz günlere ulaşacağız.

Biliyorsunuz Avrupa'da dünya tarihinin en kanlı savaşları yaşandı. Birinci Dünya Savaşı, sadece 20'nci yüzyıldan bahsediyorum, Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı, 100 milyona yakın insanın öldüğü savaşlar. Geriye doğru gidersek 19'uncu yüzyıl, 18'inci yüzyıl, 17'nci yüzyıl; hep birbirini boğazlayan, birbirinin kanını döken topluluklar Avrupa'da yaşadı ama İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra önce ekonomik olarak bir birlik oluşturdular, şimdi de artık hem ekonomik hem sosyal hem siyasi birliğe dönüşen Avrupa Birliğini kurdular ve sürdürüyorlar.

Günümüz dünyasında etkili olmanın, sonuç alıcı hamleler yapabilmenin yolu birlikten geçiyor. Bu kadar birbiriyle düşman olan toplulukların bir araya gelmesi ve çok başarılı bir şekilde de bir birlik oluşturması bir tarafta, bir tarafta da tarihleri boyunca aynı değerlere inanmış, hayatlarını aynı değerler üzerine kurmuş İslam dünyasının hâlâ bir araya gelememesi, hatta birbirleriyle husumet, ayrılık, düşmanlık içerisinde olması acı verici. Ama şükür ki dünya artık tek tek insanların, fertlerin ve toplumların, toplulukların olanı biteni çok yakından takip edebildiği ve dünyayı, yönetimleri değiştirebilecek bir gücü aslında elde edebildikleri bir dönem.

Türkiye'nin hasımlarının, düşmanlarının telkiniyle Türkiye'ye husumet besleyen siyasi iktidarlara rağmen bu iktidarların yönettiği ülkelerde yaşayan Müslümanların Türkiye'ye ve Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a karşı muhabbetini her yerde, gittiğimiz her yerde görüyoruz. Bu, ümit verici bir gelişme.

İnşallah yeni dünyanın kuruluşunda Türkiye'yle beraber bütün Müslüman kardeşlerimizin adil bir dünyanın, hukuki bakımından, asgarî refah seviyesinde bütün insanların yaşayabileceği bir dünyanın kurulması yönünde, adil bir dünya düzeninin kurulması yönünde Türkiye'yle birlikte çalışacağına, hareket edeceğine inanıyorum; bugünlerin yakın olduğuna inanıyorum.

Sizleri burada ağırlamaktan, görmekten büyük memnuniyet duyduğumu tekrar ifade ediyorum. Bizleri bir araya getiren, buluşturan değerli dostum, arkadaşım Yasin Aktay Bey'e de teşekkür ediyorum bu güzel buluşma için.

Hepinizi hürmetle muhabbetle selamlıyorum.

14 Aralık 2019 - Asya Parlamenter Asamblesi 12'nci Genel Kurul Toplantısı Açılış Konuşması, Antalya

Saygıdeğer Parlamento Başkanları, Değerli Parlamentolar Arası Birlik Başkanı, değerli meslektaşlarım, kıymetli parlamenterler, değerli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler; malumunuz 2017-2018 yıllarında İstanbul'da ev sahipliğini yaptığımız Asya Parlamenter Asamblesi Genel Kurulunun siz değerli katılımcılarını 12'nci Genel Kurul toplantısı vesilesiyle bu sefer de Antalya'da ağırlamaktan dolayı büyük memnuniyet duyuyorum. Son üç Genel Kurul toplantısına ev sahipliği yapmamız ve son olarak 25-28 Ekim 2019 tarihleri arasında Rize'de Asya Parlamenter Asamblesi 1'inci Yürütme Konseyi Toplantısı'nı düzenlememiz, bu asambleye verdiğimiz büyük önemin bir göstergesidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak parlamentolar arası ilişkilerimizin güçlendirilmesine katkı sağlamaya büyük bir itina, özen gösterdik. Bu vesileyle başta heyet başkanımız Asuman Erdoğan olmak üzere Asya Parlamenter Asamblesi Türk grubu milletvekillerimize ve toplantıların düzenlenmesinde emeği geçen bütün çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Burada toplantımız boyunca Asya Parlamenter Asamblesi üyeleri olarak Asya Kıtası'nda istikrar ve refahın arttırılması hedefi doğrultusunda önemli konuları müzakere edeceğiz. Verimli toplantılar gerçekleştireceğimize ve burada yaptığımız istişarelerin ülkelerimizin ve halklarımızın barış ve huzur içinde yaşayabilecekleri bir dünyanın inşası için önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum.

Değerli misafirler, Asya Parlamenter Asamblesi olarak temel amacımız Asya bölgesinde ekonomik ve sosyal ilişkiler ile refah ve barış konularında parlamentolar arası iş birliğini güçlendirmektir. Gerçekleştireceğimiz iş birliğiyle geleneksel diplomasiye ilave bir güç katma Asya Kıtası'nın sorunlarının çözümünde önemli pay sahibi olmak kararlılığımızı göstermeliyiz. Bu bağlamda büyük bir sorumluluk üstlenmek zorundayız. Kıtamız müspet gelişmelerin yanı sıra pek çok sorun ve sınamayla da karşı karşıyadır. Sadece kıtamızda değil, günümüz dünyasında maalesef düzen değil, düzensizlik, kaos hâkimdir. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Asya'nın bir bölümü de hâlâ açlık, bulaşıcı hastalık ve doğal afetler gibi birçok zorlukla yüzleşmek zorunda kalmakta, yeni ekolojik problemlerle karşılaşmaktadır. Öte yandan savaşlar, çatışmalar, vekâlet savaşları, terörizm gibi ağır insani sonuçları olan sorunlarla her gün daha güçlü bir şekilde yüzleşmek zorunda kalıyoruz.

Türkiye olarak çevremizdeki dinamikleri barış, refah ve istikrar doğrultusunda şekillendirmenin gayreti içerisindeyiz. Komşumuz Suriye'de iç savaşın sona ermesi ve istikrarın sağlanması için elimizden gelen en üstün gayreti gösteriyoruz. 3,6 milyonun üzerinde Suriyeliyi şu anda ülkemizde misafir ediyoruz. Suriye'nin geleceğini tehdit eden DEAŞ ve PKK-PYD/YPG terör örgütleriyle mücadelemizi kesintisiz sürdürüyoruz. Bu doğrultuda terör örgütlerinden temizlemiş olduğumuz bölgelere Suriyeli kardeşlerimizi en güvenli ve en sağlıklı yoldan vatanlarına dönme yolunda ortaya koyduğumuz çabalar nihayetinde meyvelerini verecektir. Bugün terörizm coğrafya ayırt etmeksizin bütün dünyanın ortak belasıdır. Bunun acı örneklerini burada bulunan birçok ülke yakinen yaşamıştır. Bu gerçeğin bilinciyle uluslararası terörizmle mücadelede en ön safta yer alıyoruz. Terörizm, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve İslam düşmanlığı gibi dünya barışını ve insanların huzurunu tehdit eden hastalıklı anlayışlarla mücadelede uluslararası toplumu harekete geçirmek için somut adımlar atıyoruz. Terörizmle mücadele ancak ve ancak samimi ve kapsamlı bir yaklaşımla başarılı olabilir. Aynı anda birçok terör örgütüyle mücadele eden ve hiçbirine göz açtırmayan bir ülke olarak sizlerle tecrübelerimizi paylaşmak ve güçlü iş birlikleri kurmak arzu ediyoruz. 2016 yılında ülkemizde darbe teşebbüsünde bulunan Fetullahçı terör örgütü FETÖ'nün birçoğunuzun ülkesinde eğitim, sivil toplum kuruluşu ve benzeri kisveler altında

faaliyette bulunduğundan haberdarız. Bu örgütün Türkiye için olduğu kadar faaliyet gösterdiği sizlerin ülkeleri içinde ciddi bir tehdit olduğunu özellikle hatırlatmak istiyorum. Hiçbir terör örgütü birbirinden farklı değildir. DEAŞ neyse Fetullahçı terör örgütü, PKK-PYD/YPG, DSG, adı ne olursa olsun hepsi aynıdır. Hepsi insanları insan gibi yaşamaktan alıkoyacak aynı onursuz ve lanetli amaçların peşinden koşmaktadır. Bu noktada işe yarayan, işe yaramayan terörist ayrımını asla kabul etmiyoruz. Tüm dostlarımızın da bu gerçeğin bilincinde hareket etmesini arzu ederiz. DEAŞ söz konusu olduğunda yükselen seslerin PKK, Fetullahçı terör örgütü ve diğerleri için de yükselmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bölgemizin bir diğer kanayan yarası olan Filistin meselesinde de aktif bir tutum sergiliyoruz. İşgal, zulüm ve adaletsizlik Filistin'in kaderi değildir. Dünyada haksızlığa uğramış milletlerin daima yanında olmayı, insanlık onurunun bir gereği olarak görüyoruz. Başta İsrail olmak üzere bütün ülkeleri uluslararası hukuka, Birleşmiş Milletler kararlarına, Kudüs'ün tarihî ve hukuki statüsüne saygı göstermeye davet ediyoruz. Aksi tutumun devamı istisnasız bölgedeki her ülke için daha zor şartların ve güvenlik sorunlarının sürmesine sebep olacaktır.

Afganistan'da barışın tesisi ve şiddetin sona ermesi için yürütülen çabalara her zaman olduğu gibi bundan sonra da destek vermeye devam edeceğiz.

Keşmir sorununun Pakistan ve Hindistan arasında diyalogla ve ilgili Birleşmiş Milletler kararları temelinde Keşmir halkının beklentileri doğrultusunda çözümünü destekliyoruz.

Rohingyalıların içinde bulunduğu durumu da yakından takip ediyor, bu insani dramın bir an önce sona ermesini temenni ediyoruz.

Kıtamızda yaşanan insani sorunlar ve çatışmalar elbette bunlarla sınırlı değildir. Başta evimiz olan Asya olmak üzere tüm dünyada çatışmaların önlenmesi ve barışçıl yollarla çözülmesi, bununla birlikte eşrefimahlukat olan insanın en şerefli ve insana yakışır bir şekilde yaşayabilmesinin sağlanması anlayışıyla hareket ediyoruz, hareket etmeye de devam edeceğiz. Bu anlayışın tezahürü olarak hâlihazırda Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ile İslam İşbirliği Teşkilatı arasındaki ara buluculuk gruplarının eş başkanlıklarını yürütüyoruz. P20 Parlamento Başkanları toplantısında da vurguladığım üzere insanı yaşat ki dünya yaşasın anlayışının bütün insanlığın huzuru ve kurtuluşuna çare olabileceğine, coğrafyamızda kan ve gözyaşını durdurabileceğine inanıyorum.

Değerli misafirler, dünyanın jeopolitik ve ekonomik ağırlık merkezi hızla Asya'ya kayıyor. Asya Kıtası'nın her bölgesinde etkileyici bir kalkınma ve gelişim süreci yaşanıyor. Nitekim Asya Kıtası'nın küresel siyaset ve ekonomide yükselen güç olması sebebiyle 21'inci yüzyıl Asya yüzyılı olarak adlandırılıyor. Asya ve Avrupa Kıtalarının ayrılmaz bir parçası olan Türkiye de kendi içinde ve büyük Avrasya coğrafyasında sürmekte olan kapsamlı dönüşüme uygun bir şekilde yakın bir zamanda "Yeniden Asya" başlığıyla bir girişim başlatmıştır. Bu girişimle Türkiye mevcut siyasi ve ekonomik kurumsal taahhütlerini dikkate alarak Asya genelinde ortaya çıkan çok yönlü dinamizmden daha iyi ve verimli biçimde yararlanmayı ve buna katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Esasen Asya Parlamenter Asamblesini de bu yeni girişimimizin çok taraflı parlamenter boyutlarından biri olarak görüyor ve ziyadesiyle önemsiyoruz. Türkiye, artan imkân ve kabiliyetleri çevresinde gerek uluslararası düzeyde güvenlik, istikrar ve refahın sağlanması amacıyla dış politikasının kurucu felsefesini oluşturan "yurtta sulh cihanda sulh" ilkesi doğrultusunda ve girişimci ve insani bir yaklaşımla yürütmektedir. Girişimci ve insani dış politika anlayışımız uyarınca bölgemizdeki ve dünyadaki sorunların çözümü için inisiyatif alıyoruz ve çaba harcıyoruz. Amacımız barış, istikrar ve refahın güçlendirilmesine katkı sağlamaktır. Bu anlayışla ikili ilişkilerimizi birçok ülkeyle ileri seviyelere taşıdık, bu toplantıya katılan bazı konuklarımız dâhil olmak üzere pek çok ülkeyle yüksek düzeyde iş birliği konseyi mekanizması kurduk. Yeniden Asya Girişimi'mizle bu sayıyı daha da arttıracağız. Yakın çevremizdeki

ihtilaflara kesin çözümler bulunması için bölgesel sahiplenme anlayışının önem taşıdığını düşünüyoruz. Bu çerçevede üçlü, dörtlü, iş birliği süreçleri ve bölgesel girişimlere öncülük ediyoruz, içinde yer alıyoruz; uluslararası örgüt ve platformlarda aktif rol üstleniyor, katkı sunuyoruz. Türkiye olarak Asya'ya sadece siyaset ve güvenlik eksenli bir zaviyeden de bakmıyoruz. Ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkilerimizin güçlendirilmesine de fevkalade ehemmiyet gösteriyoruz. Asya ve Avrupa'yı bağlayan güzergâhlar üzerindeki bütün ülkelerle altyapı, gümrük ve lojistik alanlarında iş birliğini arttırmak arzusundayız. Şüphesiz modern İpek Yolu'nun canlandırılması bölgelerimizin refahı ve kalkınmasına ciddi ivme kazandıracaktır. Uzun süredir öncülüğünü yapmakta olduğumuz Hazar geçişli doğu-batı orta koridoru girişimimiz de bu anlayışımızın bir tezahürüdür. Doğu-batı orta koridoru girişimi Çin Halk Cumhuriyeti'nin ortaya koyduğu bir kuşak ve bir yol girişimiyle doğal bir sinerji oluşturmaktadır. Nitekim bir kuşak ve bir yol girişiminde yer alan güzergâhlardan biri Türkiye üzerinden geçmektedir. Dolayısıyla bu girişimler birbirlerine alternatif olmayıp tamamlayıcı bir nitelik göstermektedir. Ekim 2017'de açılan Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu Projesi orta koridor girişimimizin bel kemiğini oluşturmaktadır. Bu güzergâh tam kapasiteye ulaştığı vakit İpek Yolu'nun canlandırılmasında vazgeçilmez bir niteliğe sahip olacaktır. Yine, bu kapsamda Türkiye'nin uzun vadeli altyapı geliştirme stratejisi doğrultusunda başka mega projelerimiz de ya tamamlanmış ya da hâlen yürütülmektedir. Marmaray, İstanbul Yavuz Sultan Selim Köprüsü, Osmangazi Köprüsü ve Avrasya Tüneli'nin yanı sıra tüm aşamaları tamamlandığında dünyanın en büyük havalimanı olacak olan İstanbul Havalimanı da geçtiğimiz yıl 29 Ekim'de faaliyete geçmiştir. Tüm bu projelere ilaveten İstanbul 3 katlı tüp geçit projesi, Çanakkale Boğazı Köprüsü ve Edirne-Kars hızlı tren bağlantıları demir yolu projesi; Filyos, Çandarlı ve Mersin limanlarının inşası gibi çalışmaları süren diğer mega projeler de Türkiye'nin etrafındaki geniş coğrafyanın birbirine daha kolay ve verimli ulaşmasını sağlayacaktır.

İnsani dış politika yaklaşımımız ise ülkemize sığınan 3,6 milyonu aşkın Suriyeli kardeşlerimize sağladığımız imkânlarla da kendisini göstermektedir. Dünyada en çok mülteciye ev sahipliği yapan ve insani yardımlar açısından yine ilk sırada olan ülkemiz insani yardım bakımından 2018 ve 2019'da dünyanın en cömert ülkesi konumundadır. Bununla iftihar ediyoruz ancak ne yazık ki uluslararası toplumun bu alandaki katkısının gerekenin ve beklenenin çok altında kaldığı da bir vakıadır. Bu bağlamda tüm ülkelerin insani bir hissiyatla elini taşın altına koyması ve külfeti paylaşması gerektiğine inanıyorum.

Değerli misafirler, günümüz sorunları çözüm için etkin, çok taraflılığı, bölgesel bağlantılılığı ve ortak gayretleri gerekli kılmaktadır. Karşı karşıya bulunduğumuz meselelerle ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte tek başına mücadele etmek mümkün değildir. Ne yazık ki bugün uluslararası örgütlerin bir kısmı, özellikle de Birleşmiş Milletler kuruluş amaçlarında öngörülen misyonu yerine getirmekten çok uzaktır. Nitekim Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan bu durumu "Dünya 5'ten büyüktür." itirazıyla ifade etmiş ve bu itiraz haklı bir yankı uyandırmıştır. Tam bu noktada uluslararası zeminlerin ve örgütlerin yeniden gözden geçirilmesi zaruretini bir kez daha dikkatlerinize sunmak istiyorum. İşte bu yüzden uluslararası siyaseti ve küresel dengeleri var olmayan bir dünyanın eskimiş örgütleriyle değil, dinamik ve hakiki kurumlarla ele almak en akılcı yoldur. Dolayısıyla son yıllarda ivme kazanan parlamenter diplomasi süreçlerini ve parlamentolar arası zirveleri bu açıdan değerlendirmenin önemli ve hayati olduğu kanaatindeyim. Parlamenter diplomasi alanındaki arayışların yoğunlaşması, uluslararası ilişkilerin sadece hükûmetlerin değil, halklar ve kamuoyunun da diplomasi alanında birer aktör olmasına duyulan ihtiyacı açıkça göstermektedir. Gerçekten küresel dünyada uluslararası ilişkileri sadece konvansiyonel yöntemlerle yürütmek artık mümkün değildir. Parlamenter diplomasi ülkelerimiz ve halklarımıza yeni imkân sunmaktadır. Parlamenter diplomasi bizlere çok daha esnek ve geniş bir hareket alanı tanımaktadır. Bu alanda ilişkilerimizi karşılıklı saygı, diyalog ve iş birliği anlayışıyla yürütmemiz gerektiğine inanıyorum. Parlamenter diplomasinin olumlu gündemiyle ülkelerimiz arasındaki ilişkileri güçlendirme, ihtilafları çözme noktasında da büyük katkı sağladığını düşünüyorum. Bugün yeni bir dünya için yeni bir diplomasi diline ve anlayışına ihtiyaç var. Bu anlayışla parlamentolar olarak çok daha önemli bir rol üstlenmeliyiz. Bu noktada bir hususa dikkatinizi çekmek isterim: Geleneksel diplomasinin yürütülmesi için oluşturulan ve uluslararası ilişkilerin kurumsal aktörleri olarak en baş köşeye oturttuğumuz örgütlerin en eskilerinin bile 70'inci yaşlarını daha bu yıllarda geride bıraktıklarını görüyoruz. Dünya tarihinin belki de en kanlı dönemleri olan Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarını da ayakta kalarak geçirebilmiş hükûmetler arası bir örgüt maalesef yoktur. Ancak diğer tarafta bu yıl 130'uncu yaşını kutlayan bahsettiğim zor dönemleri bir şekilde geçiren ve her seferinde yıkılan düzenin tekrar inşa edilmesine katkı sağlayan bir parlamentolar arası birlik vardır. Bu da gösteriyor ki eğer dünya üzerinde barış ve adalet sağlanacaksa bu yine halklarının temsilcileri olan biz parlamenterler tarafından gerçekleştirilebilecektir. Değişen dünyaya uyum sağlayarak yeni bir diplomasi dili oluşturmak için her birimizin elini taşın altına koyması gerekiyor.

Değerli misafirler, konuşmama burada son verirken Amerika Birleşik Devletleri Senatosunun tarihî gerçekleri saptırmak suretiyle uluslararası hukuku yok sayarak sözde Ermeni iddiaları konusunda kabul ettiği kararı Asya Parlamenter Asamblesinde siz kıymetli meslektaşlarımın huzurunda Türkiye olarak reddettiğimizi ifade etmek isterim. Hukuki hiçbir değeri bulunmayan ve müteakip seçim dönemi sonrasında oluşacak senatoyu bağlamayacak bu karar açıktır ki kirli bir siyasi oyunun parçasıdır. Bu keyfî ve gündelik politikaların basit çıkarları temelinde tarihi okumaktan ibaret değersiz bir tavırdır.

Değerli misafirler, önümüzdeki yıl Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 100'üncü yıl dönümü olması münasebetiyle milletimiz ve devletimiz için büyük bir önem taşımaktadır. Yüz yıl evvelki ruhu anlamaya vesile olması yönünden daha kapsamlı kutlamalar yapmak arzu ediyoruz. Yakın zamanda davetimizi resmî kanallardan da ulaştıracağız ancak siz değerli parlamenterlere sözlü olarak da iletmek isterim. 23 Nisan 2020 günü sizleri, parlamento başkanlarınızı dostluğumuzun bir göstergesi olarak Türkiye'de düzenlenecek kutlamalarda görmek bizi ziyadesiyle memnun edecektir.

Bu duygu ve düşüncelerle Asya Parlamenter Asamblesi Dönem Başkanı olarak yapılacak toplantıların, istişarelerin, tartışmaların bizlere yeni ufuklar açmasını ve hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan temenni ediyorum. Hepinize tekrar hoş geldiniz diyor ve en kalbî duygularla hepinizi selamlıyorum.

2020

24 Haziran 2020 - Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi Toplantısı, Video Konferans

Değerli Parlamento başkanları, başkan yardımcıları, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; sizleri Türkiye'den, Ankara'dan sıcak selamlarla, saygıyla selamlıyorum.

Güneydoğu Avrupa'da son yüzyıllarda hayata geçmiş en kapsamlı ve en uzun soluklu iş birliği girişimlerinden biri olan Güneydoğu Avrupa İş Birliği Sürecinin bir izdüşümü Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesinin siz değerli üyeleriyle bir arada olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Bugünkü toplantımızı bütün dünyanın ortak bir sınamadan geçtiği bir dönemde video konferans yoluyla gerçekleştirmek zorunda kaldık. Covid-19 salgınının yansımaları diğer alanlarda olduğu gibi Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi ve dönem başkanı Priştine'nin de çalışmalarına olumsuz yönde etki yaptı. Bununla birlikte bu görevi ilk kez üstlenen Priştine'yi zor şartlara rağmen başarılı geçen dönem başkanlıklarından dolayı kutluyorum. Bu arada, tabii, Priştine'deki ev sahipliği konusunun da ileri bir tarihte davetin

geçerli olabileceğini ümit ediyorum. Priştine'nin liderliğinde Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesinin başarısını sadece ülkelerimizin değil, Avrupa Kıtası'nın ve nihayetinde tüm dünyanın huzuru, istikrarı ve refahı için de önemli görmekteyiz.

Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi için bugüne kadar en önemli mutabakat noktası Avrupa kurumlarıyla bütünleşmek olmuştur. Elbette Güneydoğu Avrupa ülkeleri için bu nokta önemini hâlâ kaybetmemiştir. Aynı zamanda bölgenin kendi içinde bütünleşmesi ve Güneydoğu Avrupa'ya özgü iş birliği yapılarının geliştirilmesi de önemlidir. Sorunların çözümünde iş birliği ve eş güdüm, Güneydoğu Avrupa için önemli bir güç çarpanı olacaktır. Bölgedeki istikrarın kalıcı olması tüm bölge ülkelerinin refahı için gereklidir. Öte yandan istikrarsızlık ve çekişme, bölgenin kaderini bölge dışı aktörlerin ellerine teslim edecektir. Bu bakış açısıyla Güneydoğu Avrupa İş Birliği Sürecinin bağımsız ve güçlü bir iş birliği zemini olarak devam etmesinin bölgenin ortak çıkarlarına hizmet edeceği aşikârdır. Türkiye olarak biz Güneydoğu Avrupa'da iyi komşuluk ilişkileri perspektifinde yabancı düşmanlığı, İslamofobi ve göçmen karşıtlığı gibi modern küresel sınamalar karşısında insani değerler temelinde tesis edilmiş ortak duruşun temin ve kurulması vizyonunu paylaşıyoruz. Bölgemizde istikrar, güven ve iş birliğini geliştirerek Güneydoğu Avrupa'yı geleceğe bağlamak istiyoruz

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; Covid-19 hastalığına bağlı küresel salgın günümüzün kurum ve anlayışları için geniş ölçekte bir sınav olmuştur. Devletler arası dayanışma ve ilişkiler de bu sınavdan nasibini almıştır. Elbette uluslararası düzeyde tesis edilen temas ve ittifaklar salgın döneminin tecrübeleriyle yeniden şekillenecektir. Bu şekillendirme şüphesiz yöntem ve içerik bakımından farklılaşmalar gösterecektir. Covid-19 küresel salgını yöntem bakımından uluslararası toplantıların video konferans biçiminde gerçekleştirilmesi normunun oluşmasını sağlamıştır. İçerik bakımından ise ittifaklardaki güven ilişkisi ve iş birliklerinin derinliği sorgulamaya açılmıştır. Bu açıdan değerlendirdiğimizde bazı devletler ihtiyaç duyduğu yardımı müttefiklerinden alamamaktan açıkça şikâyetçi olmuşlardır. Türkiye ise özverili bir şekilde kendi kaynaklarını paylaşmış, bu zorlu süreçte pek çok ülkeye dostluk elini uzatmıştır.

Covid-19 salgını bizlere bir kez daha ortak iş birliği ve mücadelenin önemini hatırlattı. Salgından etkilenen ülkeler her ne kadar ulusal tedbirlere başvurmuş olsa da dünya genelinde bu mücadelenin sonuç doğurması ancak etkin ve koordineli adımlar atılmasıyla mümkün olabilirdi. Bu süreçte biz de vatandaşlarımızı salgından ve doğurduğu sonuçlardan azami şekilde korumaya çalışırken aynı

zamanda küresel mücadeleye de elimizden gelen katkıyı sağlamaya çalıştık. Ülkemizden hibe, mali yardım veya tıbbi cihaz ithalat izni talebinde bulunan dünya genelinde 131, Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi katılımcıları arasında da 10 ülkenin ihtiyaçlarını imkânlarımız ölçüsünde karşılamaya çalıştık ve karşılamaya devam ediyoruz. Keza Covid-19 hastalığının tedavi sürecinde önemli yer tutan suni solunum cihazlarının tedarik edilmesi konusunda da ülkemiz yalnızca yakın coğrafyasında değil, okyanus ötesinde dahi önemli bir rol üstlenmiştir.

Tarihimizin en büyük tahliye operasyonlarından birine imza atarak yaklaşık 131 ülkeden 85 bini aşkın vatandaşımızın Türkiye'ye geri dönüşünü sağladık bu süreçte. Bununla birlikte ülkemizin tahliyelerine destek sağladığı ülke sayısı hâlihazırda 90 olup yabancı tahliyeleri çerçevesinde 36 bini aşkın yabancı ülkemizden güvenli bir şekilde de kendi ülkelerine tahliye edilmiştir. Kara yolu taşımacılığında önemli bir konumda olan ülkemiz Covid-19'la mücadele kapsamında sınır kapılarında sıkı tedbirlere başvurmakla birlikte arz zincirinin kesintisiz şekilde devam etmesini sağlayacak uygulamaları da bölge ülkelerinin talepleri de dikkate alınmak suretiyle hayata geçirmiştir.

Değerli katılımcılar, yaşadığımız bu eşi görülmemiş süreçte hızlı ve etkin sonuç alma noktasında bölgesel iş birliğinin önemi daha da öne çıkmıştır. Bu kapsamda, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Parlamenter Asamblesi katılımcılarının krizin ilk günlerinden itibaren düzenli irtibat hâlinde olmaları ve yeşil koridor gibi uygulamaları yürürlüğe koymaları güzel bir örnek teşkil etmiştir. Önümüzdeki dönemde de özellikle teknik ve uzmanlık isteyen alanlarda reaksiyon sürelerini kısaltacak bölgesel entegrasyon çabalarının desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede Güneydoğu Avrupa bölgesindeki ülkelerin ihtiyaçlarını dikkate alarak bölgeye özel strateji ve projeler belirlenmesinde Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Parlamenter Asamblesi ve onun operasyonel kolu olan Bölgesel İş Birliği Konseyinin önemli rol üstlenebileceğini değerlendiriyorum. Parlamenterler olarak, bölgeye yönelik çalışmaların teşvik edilmesi hususunda gerekli kolaylıkların sağlanmasında üstümüze düşen vazifeyi de yerine getirmeye hazır olmalıyız. Bu anlayışla gerekli hâllerde daha fazla bölgesel entegrasyonu mümkün kılacak adımlar için yasal zeminin hazırlanmasında kolaylaştırıcı rol oynamalıyız.

24 Haziranda gerçekleştirilecek Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi Zirvesi'nin ardından Türkiye olarak, 2020-2021 Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi Dönem Başkanlığını üstleneceğiz. Dönem Başkanlığı önceliklerimizi belirlerken Güneydoğu Avrupa İş Birliği

Süreci Parlamenter Asamblesinin temel prensipleri olan kapsayıcılık ve bölgesel sahiplenme anlayışını esas aldık. Bölgesel sahiplenme ve kapsayıcılık ilkelerini gözeterek bölgede özgün iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi üzerinde de hassasiyetle durmaktayız. Bu bağlamda, Türkiye'nin bölgenin kendi inisiyatifiyle inşa edilmiş yegâne girişimi olarak önem taşıyan Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesine ayrı önem verdiğinin altını çizmek istiyorum. Bu çerçevede, bölge ülkeleri için ortak sınama teşkil eden konulardaki çalışmalarımıza katkı sağlayacak proje, etkinlik ve üst düzeyde toplantı takvimimizi hâlihazırda oluşturmuş bulunuyoruz. Bugünkü toplantımızın da ana başlığı olan Covid-19 sonrası dönemdeki iş birliği de şüphesiz önceliklerimiz arasında yer alacaktır. Bunun yanı sıra göç, beyin göçü, insan kaynağı niteliğinin artırılması, bölge içi ulaşım bağlantılarının güçlendirilmesi, bölge içi ve dışı ticaretin geliştirilmesi, güvenlik, eğitim, kültür ve turizm gibi konular da öncelik alanlarımız arasında yer almaktadır. Parlamenter alandaki faaliyetlerimizi de bu öncelikler çerçevesinde şekillendirmeye başlamış bulunuyoruz.

Sayın Başkan, kıymetli katılımcılar; sizlerin de bildiği üzere uluslararası plandaki parlamenter diplomasi çalışmalarının önemli bir örneğini temsil eden Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Parlamenter Asamblesi kurulduğu 2014 yılından bugüne kadar bölgesel iş birliğine önemli katkılarda bulunmuştur. Bölgesel iş birliğinin parlamenter boyutunun güçlendirilmesine yönelik çalışmalar kapsamında gündeme gelen Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesinin daimî bir sekreteryaya sahip olması fikrini de ilk günden bu yana destekledik. Daimî sekreteryanın daha fazla gecikmeksizin tesis edilmesi parlamenter diplomasi alanındaki çalışmalarımıza, etkinlik, görünürlük ve katma değer sağlamasının yanı sıra Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesinin operasyonel kolu olan Bölgesel İş Birliği Konseyiyle de daha somut bir iş birliği tesis edilmesine fırsat verecektir.

Bu çerçevede, İstanbul ve Sofya'nın birlikte aday olduğu bu sürecin önceki toplantılarda ortaya çıkan rotasyona dayalı uzlaşı formülü çerçevesinde neticelendirilmesini arzu ettiğimizi daha önce açıklamıştık. Bu tutumumuzu geçtiğimiz yılın ocak ayında Türkiye Büyük Millet Meclisini ziyaretleri sırasında kabul ettiğim, Bulgaristan Ulusal Meclisi Dışişleri Komisyonu Heyetine de bizzat tekrarlamıştım. Keza, sekreteryaya ilk beş sene Sofya'nın ev sahipliği yapması ve genel sekreterin Türk vatandaşı olması, ikinci beş sene için de sekreteryanın İstanbul'a taşınarak genel sekreterlik görevinin Bulgar vatandaşına devredilmesine yönelik Sofya'nın teklifinin kabul edildiğini de 2019 yılının Haziran ayında yazılı olarak Bulgaristan Ulusal Meclisine iletmiştik. Ancak Bulgar mevkidaşlarımızın

uzlaşı formülüne ilişkin kendi tekliflerine nihai onaylarını vererek sürecin bir an önce sonuçlanmasını beklerken geçen haftaki Daimî Komite toplantısında bu konuda uzlaşı sağlanamadığını ve Bulgaristan Ulusal Meclisinin rotasyon formülünü kabul etmeyeceğini daimî olarak ev sahipliği yapma arzusunu açıkladığını üzülerek öğrendim.

Yıllardır üzerinde tartışılagelen ve Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesine önemli katma değeri olacak bu konuda Bulgaristan tarafının beklenmeyen şekilde olumsuz tavır alması bizde hayal kırıklığı meydana getirmiştir. Bu vesileyle, ülkemizin uzlaşı formülüne yönelik desteğinin yaşanan bu olumsuz gelişmeye rağmen değişmediğini yinelemek isterim. Yıllardır müzakereleri süren bu konuya ilişkin bir çalışma grubu kurulmasına yönelik teklifin ise ilave zaman ve enerji kaybına sebep olacağını değerlendiriyorum. Dolayısıyla, yıllar içinde belirli bir olgunluğa erişen Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesinin kurumsallaşmasına ilişkin çalışmaların bir an önce sonuçlandırılmasını temenni ediyorum.

Değerli katılımcılar, Türkiye, Meclisimizin açılışının 100'üncü yıl dönümüne denk gelen bu yılda Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi Dönem Başkanlığını devralacaktır. Covid-19 küresel salgını sebebiyle bu seneki toplantımızı video konferans yöntemiyle gerçekleştirmekteyiz fakat küresel bir tehdit hâline gelen bu salgını uluslararası dayanışma içinde atlatacağımızı ve gelecek

yılki 8'inci Genel Kurul toplantısını Türkiye'de fiziki olarak düzenleyeceğimizi ümit ediyorum.

Sözlerime son verirken bugünkü toplantı vesilesiyle Priştine'ye bir kez daha teşekkür ederken önümüzdeki toplantılar vesilesiyle sizleri Türkiye'de ağırlayabilmeyi ümit ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

9 Temmuz 2020 - Asya Parlamenter Asamblesinin Covid 19 Salgınıyla İlgili Toplantısı, Video Konferans

Değerli parlamenterler, kıymetli misafirler; sizleri en kalbî duygularımla, saygıyla selamlıyorum.

Asya Parlamenter Asamblesi ortak evimiz olan Asya kıtasında istikrar ve refahın artırılması, ülkelerimizin ve halklarımızın barış ve huzur içinde yaşayabilecekleri bir dünyanın inşası için kuruluşundan bugüne kadar kayda değer ve önemli çalışmalar yürütmüştür. Asamblenin siz değerli üyelerini aslında son 3 Genel Kurulda olduğu gibi, yine, ülkemizde yüz yüze ağırlamak isterdik lakin, maalesef bu gerçekleşemedi. Yine de Asamblenin Covid-19 salgınına ilişkin bu toplantısına video konferans yoluyla ev sahipliği yapmaktan mutluluk duyuyoruz.

Jeopolitik ve ekonomik gelişmelerin Asya Kıtası'nı dünya sahnesinde her gün daha fazla öne çıkardığı bu zaman diliminde, Asya'da siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkilerin çok daha kuvvetlenmesine gerçekleştireceğimiz iş birliği ve istişare süreçleriyle katkıda bulunmalıyız.

Kıymetli misafirler, Covid-19 salgını sürecinde hep birlikte tecrübe ettik ki bulaşıcı hastalıklar küresel bir krize dönüşüp tüm insanlığı etkileyebilmektedir.

Geçtiğimiz yedi ay içerisinde her kıtadan, her ırktan, her dinden 10 milyonu aşkın kişi bu hastalığa yakalandı ve 500 binden fazla insan hayatını kaybetti. Ortak bir derdi, müşterek bir acıyı yaşadık, yaşamaya da devam ediyoruz. Bu itibarla, yaralarımızı birlikte sarmak, çözümü de birlikte bulmak mecburiyetindeyiz. Salgının psikolojik, sosyolojik, siyasi, ekonomik, ticari, kültürel ve diğer birçok alanda etkilerini önümüzdeki dönemde yaşayarak göreceğiz. Pek tabii ki uluslararası ilişkiler de ortaya çıkan etkilerden vareste kalmayacak. Corona salgınının uluslararası ilişkilerde nasıl bir etkisi olacağına dair tartışmalarda bazen terazinin bir kefesine korumacı ve güçlü ulus devlet konulurken diğer kefeye güçlü küreselleşme ve daha etkili uluslararası ve uluslarüstü örgütler anlayışı yerleştiriliyor fakat kanaatim odur ki hem vatandaşlarını koruyabilen güçlü devlet mekanizmasını inşa edip yaşatabilmeliyiz hem de giderek derinleşen ve yayılan bölgesel ve küresel sorunlara güçlü, çok taraflılık ve iş birliğiyle mukabele edebileceğini görerek uluslararası örgütlerimizi daha etkili ve daha etkin bir şekilde faaliyet gösterir hâle getirmek mecburiyetindeyiz. Bir başka deyişle, coronavirüs salgını mücadelenin temel aktörü olan ulus devletlerin önemini ve rolünü artırmış olsa da küresel seviyede iş birliğinin ve uluslararası toplum dayanışmasının insanlık için büyük bir ihtiyaç olduğu gerçeğini bir kez daha göstermiştir.

Kıymetli katılımcılar, Türkiye bu salgın dönemini en az hasarla atlatan ülkelerin başında yer alıyor. Dünyanın en kapsamlı ve en düşük maliyetli genel sağlık sigortası sistemini Türkiye'de kurmamız sayesinde salgın sürecinde her bir vatandaşımız en yüksek kalitede sağlık hizmetinden yararlanabilmiştir. Bugüne kadar sağlığa, tıp eğitimine ve tıbbi araştırmalara yaptığımız yatırımların ne kadar yerinde olduğunu, sağlığa yapılan yatırımın neden kalkınmanın merkezinde olması gerektiğini de ispat etmiş olduk. Yine, Türkiye olarak vatandaşlarımıza sunduğumuz kapsamlı ekonomik ve sosyal destek paketleriyle zor bir imtihanı başarıyla vermiş olduk. Türkiye bu süreçte bir taraftan kendi ihtiyaçlarını giderirken diğer taraftan, bütün dostlarının yardımına koşarak şimdiye kadar 134 ülkeye tıbbi malzeme desteğinde bulunmuştur. "İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır." prensibine uygun şekilde bütün imkânlarımızı hiçbir ayrım yapmadan insanlığın ve halkların istifadesine sunmaya çalıştık. Covid-19 esasen büyük bir aile olduğumuzu, kaderimizin ve geleceğimizin ortak olduğunu bizlere bir kez daha hatırlatmıştır. Ortak geleceğimizi ancak dayanışma ve iş birliğiyle inşa edebileceğimizi bir kez daha göstermiştir.

Bu düşüncelerle sözlerime nihayet verirken konferansın düzenlenmesinde emeği geçenlere teşekkür ediyor, siz kıymetli parlamenterleri ve misafirleri saygıyla selamlıyorum. Daha güzel günlerde ve en kısa zamanda yüz yüze görüşmek ümidiyle, gerçekleşecek müzakerelerin faydalı olmasını temenni ediyorum.

19 Ağustos 2020 - PAB 5. Dünya Parlamento Başkanları Toplantısı, Video Konferans

Sayın başkanlar, değerli katılımcılar, insanlık tarihi insanların yeryüzündeki hareketleriyle yakından ilgilidir. Nitekim tarihin en önemli düşünürlerinden olup daha 14. yüzyılda sosyolojinin temellerini atan İbn-i Haldun tarihin gelişiminde göçlerin büyük etkisini ele alır. Tarihteki önemli değişimlerin, insanların daha gelişmiş bölgelere doğru olan güçlerinden kaynaklandığını ifade eder. Günümüzde dünya üzerindeki insan hareketliliğinin ulaştığı ve geçmişte mukayesesi mümkün olmayan boyutlar düşünüldüğünde, bugün aslında tarihin ne yöne evrileceğini belirleyebilecek derecede önemli bir meseleyi ele aldığımızı daha iyi anlamış oluruz. Savaşlar, dış müdahaleler ve iç karışıklıklar her sene milyonlarca insanın vatanlarını terk etmesine neden olmaktadır. İstikrarsızlık, açlık ve yoksulluk gibi olumsuzluklardan kaçan bu insanlar adeta hayatta kalma mücadelesi vermektedir. Covid 19 salgınının olumsuz etkileriyle bu sayının artması kuvvetle muhtemeldir, insan hareketliliği sadece hedef ülkeyi etkilemekle kalmamakta, kaynaklık eden ve göç güzergahında kalan ülkelere de önemli etkilerde bulunmaktadır. Dolayısıyla göç küresel ölçekte kapsamlı bir yaklaşım gerektiren insanlığın ortak faydası gözetilerek değerlendirilmesi gereken çok boyutlu karmaşık bir olgudur.

Aralık 2018 tarihinde Marakeş'te kabul edilen "Güvenli Sistemli Ve Düzenli Göç İçin Küresel Mutabakat Metni" işaret ettiğimiz konuda küresel bir farkındalık olduğunu göstermektedir. Birleşmiş Milletler çatısı altında bütün boyutları ile göç için ortak bir yaklaşım sergileyen ve göç üzerine küresel çapta uzlaşılan ilk uluslararası belge olması açısından, bu mutabakatın büyük bir önem arz ettiğinin altını çizmek isterim.

Değerli dostlarım, Türkiye 3 kıtayı birbirine bağlayan ve farklı medeniyetleri buluşturan coğrafyasıyla göç ve insan hareketliliğini en yakından tecrübe eden ülkelerin en başında gelmektedir. Türkiye, komşumuz Suriye'de ortaya çıkan yaklaşık 12 milyon insanı yuvasından eden ve şimdiye dek yaşanmış en büyük göç krizi sonucunda, 4 milyona yakın Suriye vatandaşının misafir etmekte. Bu insanların barınmadan beslenmeye, eğitimden sağlığa her türlü ihtiyacıyla kendi vatandaşlarımızdan ayırmaksızın yakından ilgilenmektedir. Fakat ne yazık ki bu insanlık krizinde uluslararası kamuoyu yeterli seviyede dayanışma sergilemiştir. Bazı Avrupa ülkeleri sürekli öne çıkardıkları değerleriyle çelişme ve taraf oldukları uluslararası sözleşmeleri ihlal etme pahasına, Suriyelilere kapılarını kapatmışlar, yeni sınırlar inşa etmişler, sınırlara dikenli teller çekmişlerdir.

Ekonomik refahları ile uygulanan bu ülkeler, göç etmek zorunda kalan insanlara sırtını dönerken Türkiye olarak bizler kimseye hiçbir ayrımcılık yapmaksızın her türlü din, dil ve etnik kökenden insanı kucakladık. Türkiye'nin göç mağdurlarına sağladığı eşsiz yardımlara bakarak, ülkem adına iftihar ettiğimi de bu vesileyle bir kez daha vurgulamak isterim.

Değerli başkanlar, insan hangi coğrafyada olursa olsun insanlık şerefine yaraşır bir şekilde yaşamak durumundadır. Altını çizmek isterim ki, dünya nimetleri ayrıcalıklı bir zümrenin malı değil, yeryüzündeki bütün milletlerin hakkıdır ve vicdan sahibi olan herkes bu hakkını gözetmekle yükümlüdür. Ancak bazı ülkeler göç meselesine sadece güvenlik ve çıkar penceresinden bakarak olayın insani ve vicdani boyutunu görmezden gelmektedir. Bu durum maalesef toplum içinde yabancı düşmanlığı, göçmen karşıtlığı gibi mültecilerin karşılaştığı sorunları körüklemektedir. Göç, iç siyasetin popülist söylemlerine bu şekilde malzeme edilmemelidir.

Şunu unutmamak gerekir ki, eğer başka ülkelerde barış, huzur, adalet ve refah yoksa asgari insani şartlarda hayat sürmek mümkün değilse insanlar göç etmek zorunda kalıyor ya da zorla yerinden ediliyorsa bu küresel bir sorundur ve çözüm için işbirliği ve eşgüdüm kimsenin kaçamayacağı bir sorumluluktur.

Bu düşüncelerle hepinize saygılarımı sunuyor. Toplantımızın insanların refah ve huzuru için faydalı sonuçlar vermesini temenni ediyorum.

Teşekkür ederim.

1 Eylül 2020 - PAB 130'uncu Yıl Dönümü Kitabı Tanıtım Töreni, TBMM

Parlamentolar Arası Birliğin Değerli Başkanı Sayın Gabriela Cuevas Barron, Parlamentolar Arası Birlik Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi değerli arkadaşlarım, değerli milletvekillerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Parlamentolar Arası Birliğin çalışmalarına Türkiye olarak biz gerçekten inanarak gönüllü olarak katkı sunuyoruz. Bütün faaliyetlerini, çalışmalarını ciddiye alıyoruz. Burada fotoğraflarda görülen, Ravza Hanım'ın bahsetmiş olduğu toplantıda da bir tanıtım yapmıştık. O tanıtımdan yine Parlamentolar Arası Birliğin bastığı kitabı ilk defa kendi ülkesinin diline tercüme ettiren ve yayınlayan ülkeydi Türkiye. Şimdi de 130'uncu yılın kitabını yine ilk olarak basan ülke Türkiye.

Bunun tabii sebepleri var ve iki sebep önemli. Birincisi, Parlamentolar Arası Birlik -burada hem Ravza Hanım ifade etti hem Sayın Barron ifade etti- dünyada uluslararası alanda kurulmuş bulunan en eski birlik, bir uluslararası platform; 1889'da kurulmuş ve dünyadaki hemen hemen bütün ülkelerin katılmış olduğu bir birlik, 179 ülke katılmış. Çok uzun bir zaman, 131'inci yılını geçirdik ve bu süre içerisinde dünya çok büyük olaylarla karşılaştı; iki dünya savaşı görüldü ve

dünyanın birçok yerinde yine savaşlar, ayaklanmalar, büyük hadiseler yaşandı ama Parlamentolar Arası Birlik varlığını sürdürdü. Tabii, bunun sebebi, Parlamentolar Arası Birliğin parlamenterler arası bir faaliyet olması ve parlamenter diplomasiyi esas alması. Parlamenter diplomasinin bir açıdan zaafı, bir açıdan da gücü burada. Zaafı, görüşlerin, müzakerelerin, alınan kararların hükûmetler arası birliklere nazaran etkisinin daha az olması; tabiri caizse müzakereler yapılabiliyor, yapılıyor, kararlar alınıyor ama bunlar hükûmetler arası kuruluşlarda olduğu gibi etkili sonuçlar meydana getirmiyor her zaman. Bu bir zaaf ama bu aynı zamanda bir esneklik hâline geliyor ve her türlü konunun konuşulabildiği, tartışılabildiği ve bu konuşmaların, tartışmaların belki hemen sonuçları ortaya çıkmıyor ama zaman içerisinde ortaya çıkacak önemli sonuçlara zemin hazırladığını, onları etkilediğini görüyoruz; bu da aslında parlamenter diplomasinin gücü. Bir nevi "soft diplomasi" diyebiliriz. Parlamentolar Arası Birliğin bu bakımdan bu kadar uzun yıllar ayakta kalmasını ve etkili olmasını sağlayan da aslında bu; parlamenter diplomasiyi esas alıyor olması. Bu açıdan biz buna önem veriyoruz. Parlamenter diplomasinin birçok alanda ilişkileri başlatıcı, devam ettirici, onarıcı ve yönlendirici etkileri var. Parlamenter diplomasinin günümüz dünyasında bu bağlamda çok önemli faydaları olabileceğini öngörüyoruz ve parlamenter diplomasinin en güçlü zemini, etkili zemini de Parlamentolar Arası Birlik. Bu bakımdan bütün toplantılarına tam kadro katılıyoruz ve mümkün olduğu kadar katkı sunmaya çalışıyoruz.

İkincisi şu: Birçok uluslararası alanda faaliyet gösteren kuruluşların, hükûmetler arası kuruluşların tarihleri çok eski değil. İşte Birleşmiş Milletler başta olmak üzere 50'nci yılını, 70'inci, 75'inci yılını da kutlayanlar var ama bu kadar eskiye giden yok. Yine, biraz harp diplomasisi söz konusu olduğu için kırılganlıklar mevcut. İşte, daha önce, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir Birleşmiş Milletler Cemiyeti kuruluyor, bizdeki tercümesiyle Cemiyet-i Akvam fakat İkinci Dünya Savaşı'nı önleyemediği gibi, savaşla beraber zaten çöküyor. Arkasından Birleşmiş Milletler kuruluyor fakat Birleşmiş Milletlerin de özellikle son yirmi, yirmi beş yıldır, çeyrek asırdır ortaya çıkan bir gerçek olarak hedeflerini, kuruluş amacında ortaya konulan hedefleri gerçekleştiremediğini, bunları gerçekleştirmekten de bir hayli uzak düştüğünü görüyoruz. Dünyada barışı sağlamak temel hedef ancak kuruluşu itibarıyla ciddi bir sorun var, yapısal bir sorun var. 5 ülke yani İkinci Dünya Savaşı'nın galipleri, burada Birleşmiş Milletleri aslında bütünüyle tekelleri altına almış ülkeler. Hatta 5'i beraber de değil, bu 5'in her biri ayrı ayrı Birleşmiş Milletler üzerinde tekel kurmuş. Birleşmiş Milletler üyesi bütün ülkeler bir karar alsa bu 5 ülkeden 1'i buna itiraz etse, veto etse o karar hükümsüz hâle geliyor. Böyle bir ortamda Birleşmiş Milletlerdeki o birleşen milletlerin hepsi değil, aslında bu 5 ülke son kararı, nihai kararı veriyor.

İşte, böyle bir yapı belki İkinci Dünya Savaşı sonrası hemen konjonktürel olarak anlayışla karşılanabilir ama bu yapının dünyada barışı sağlama ihtimali yok. Başta Birleşmiş Milletler… Ama işte, yakın zamanda Dünya Sağlık Örgütüyle ilgili tartışmalar yaşandı, Amerika Birleşik Devletleri desteğini çekti ve ayrıldı Dünya Sağlık Örgütünden. Bunun gibi birçok hükûmetler arası, uluslararası kuruluşla ilgili ciddi sorunlar var; bunlar amaçlarını gerçekleştiremediler, yapısal problemleri var. İşte, böyle bir dönemde biz esasen uluslararası alandaki birçok yapıyı, zemini, platformu tartışıyoruz. Bunların yeniden yapılandırılması için birtakım öneriler ortaya koyuluyor. Bunu ilk olarak dile getiren Sayın Cumhurbaşkanımızdı, birçok yerde dile getirdi. "Dünya 5'ten büyüktür." derken Birleşmiş Milletlerin bu yapısal sorunundan açık olarak, altını çizerek de bahsetti. Başta bunlar biraz hayalî itirazlar gibi karşılandı fakat şimdi Birleşmiş Milletlerin bizatihi kendisi Genel Sekreterin Başkanlığında Birleşmiş Milletlerin yeniden yapılandırılmasıyla ilgili bir proje üzerinde çalışıyor, bu süreçle ilgili çalışıyor. İşte böyle bir ortamda o soft diplomasiyle Parlamentolar Arası Birlik zemininin, uluslararası birçok kurumun, kuruluşun sorunlarını tartışabilecek ve aynı zamanda yeniden yapılandırmalarına katkı sunabilecek bir zemin teşkil ettiğini, bir alan teşkil ettiğini düşünüyorum. Hani başlarken ifade ettim -biraz uzun oldu ama- iki sebeple Türkiye PAB'a, Parlamentolar Arası Birliğe önem veriyor. Birisi, çok kalıcı ve bu kadar uzun zamandır varlığını ve etkinliğini ispat etmiş bir kurum olması. İkincisi de dünyamızda uluslararası kuruluşlar alanındaki o büyük değişimi yönetebilecek, yönlendirebilecek, en azından tartışmalarına zemin teşkil edebilecek bir kuruluş olması hasebiyle Parlamentolar Arası Birliği önemsiyoruz.

Tabii, özellikle salgın süreci bir taraftan önemli kısıtlamalar getirdi. Birçok toplantımızda ifade ettiğimiz Parlamentolar Arası Birliğin toplantılarını, Genel Kurul, Asamble toplantılarını yapamadık. Fakat bir taraftan da çok yeni şeyler öğrendik; devletler olarak, toplumlar olarak, insanlar olarak çok yeni şeyler öğrendik, öğrenmeye de devam ediyoruz; bir süre daha bu salgınla, virüsle beraber yaşama mecburiyetimiz var.

Burada -aslında içerideki konuşmada da ifade ettim- bir iki hususa temas edip tamamlayacağım konuşmamı. Önümüzde ana hatlarıyla iki tez var. Bunlardan biri aslında salgın süreciyle ilk karşılaştığımız andan itibaren ortaya çıkan, ülkelerin, toplumların kendi içine kapanması, bencil bir politika, tavır benimsemesi; bu, o derecelere vardı ki dünyada bugün işte birçok önemli ülke birbirlerinin sağlık malzemelerini gasbetmek, çalmak için birbirleriyle itiş kakış yaşadılar. İşte, Fransa'nın alacağı maskelere -Uzak Doğu'da üretilmiş- Amerika Birleşik Devletleri el koydu, aldı, gasbetti. Almanya onun, Fransa Almanya'nın vesaire... Birçok ülke kendi halkını, kendi toplumunu salgın sürecinde koruyabilmek için, başka toplumları, başka halkları düşünmeden onların aleyhine olabilecek adımlar

atmayı hiç tereddütsüz tercih ettiler, yaptılar. Tabii, biz buna, her toplumun kendi karakterinin gereğini yapacağına olan inancımızdan, çok fazla tuhaf bir bakış içerisinde değiliz. Olabilecek şeyler, bize göre sürpriz değil. Tabii, belirtmek gerekir ki bu süreçte Türkiye, öncelikle kendi içinde salgınla ilgili tedbirler ve halk sağlığıyla ilgili süreci çok iyi yönetti bugüne kadar, bugünden sonra da kontrollü bir şekilde iyi yönetiyor ama bununla kalmadı Türkiye, dünyada kendisinden sağlık malzemeleri başta olmak üzere bu virüs salgını sürecinde ihtiyaçları doğrultusunda talepte bulunan 150'ye yakın ülkenin de talebini karşıladı. Amerika Birleşik Devletleri'nden İngiltere'ye, Afrika ülkelerinden Orta Asya'daki ülkelere kadar her ülkeye, talepleri doğrultusunda, maskeden solunum cihazına kadar ne gerekiyorsa her şeyi Türkiye elindeki imkânlar nispetinde paylaşmayı tercih etti.

Dolayısıyla buradan aslında ikinci teze geçiyorum. İlk tez, toplumların kendi içine kapanması, sınırları kapatması ve bencil politikaları benimsemesi, ha bundan sonra da acaba salgın böyle bir uluslararası politik tavrı mı ortaya çıkaracak endişesi. İkincisi ise dayanışmayla ilgili. İşte, Türkiye bunun örneğini ortaya koydu. Aslında işte, Çin'de Wuhan'la başlayan bir virüsün çok kısa bir zaman içerisinde dünyanın her tarafına yayılabiliyor olması, sadece paranın, bilginin, insanların değil, virüslerin de hastalıkların da zararların da küreselleştiğini gösteriyor. Bu kadar küreselleşmiş bir dünyada toplumların içine kapanması, sınırları kapatması esasen fiilen imkânsız, imkânsız olan bir işe bir teşebbüs anlamına geliyor.

Dolayısıyla ben daha çok pesimist tarafta yer alıyorum. Ben dayanışmanın, iş birliğinin uluslararası anlamda artacağına, toplumların bazı yerlerde kendi devletlerinin, hükûmetlerinin aleyhine de olsa iş birliğine yönelik, birlikte hareket etmeye yönelik tavırları benimseme eğilimi göstereceğine inanıyorum. Dolayısıyla önümüzdeki dönemler bu bakımdan, uluslararası ilişkilerde daha fazla birbirini gözetme, daha fazla dayanışma ve iş birliğini öne çıkaran bir tabloya doğru bizi götürecek diye düşünüyorum, ümit ediyorum ama buna inanıyorum aynı zamanda. Bu bakımdan, Parlamentolar Arası Birliğin, daha önce söylediklerime ilave olarak, bu süreçte daha da faydalı birtakım çalışmalar yürütebileceğine inanıyorum.

Sayın Gabriela Cuevas Barron, üç yıla yaklaştı, çok az bir zaman kaldı, Başkanlığını yürüttü Parlamentolar Arası Birliğin. Daha önceden de şüphesiz birçok değerli parlamenter başkanlık yaptı ama Sayın Barron zamanında Parlamentolar Arası Birliğin çok daha aktif çalıştığını, çok daha etkin çalıştığını, adını bütün dünyada, özellikle parlamenterler arasında çok daha fazla duyurduğunu ben bizzat müşahede ettim. Kendisi genç, dinamik yönetim süreciyle dünyada bütün ülkeleri ziyaret ederek oralarda Parlamentolar Arası Birliğin amaçları doğrultusunda çeşitli parlamenterlere, parlamento yöneticilerine, başkanlarına parlamenter diplomasinin önemini anlatan ve PAB'ın amaçlarını anlatan çalışmalar yürüttü, çok yoğun faaliyetler gösterdi. Bu bakımdan ben özellikle kendisini tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum. Bu, önemli bir birikim, önemli bir katkı. Artık bundan sonra -bir dönem başkanlık yapabiliyor seçilen parlamenterler- görev yapacak arkadaşımızın da bu kadar yükselmiş bir çıtayı devralarak onu daha ileriye taşımak mecburiyetiyle karşı karşıya olduğunu, o bakımdan çok fazla adayın ortaya çıkmayacağını düşünüyorum çıta bu kadar yükseldikten sonra. Kendisine bu bakımından teşekkür ediyorum.

Tabii, Türkiye'yle ilgili olarak daha fazla, daha özel bir ilgisi, dikkati olduğunu her zaman müşahede ettik. Bunun birçok sebebi var. Türkiye zaten önemli bir ülke. O anlamda birçok şey söyledim ama kendisinin Meksikalı olması hasebiyle biz aynı kuşakta yer alıyoruz dünya üzerinde. Kültürümüzden, yemeklerimize kadar, insanımızın sıcaklığına kadar, tercihlerine kadar, duygularına kadar birçok noktada ortaklıklarımız var. Bu bakımdan özellikle Türkiye'ye daha fazla ilgi gösterdiği için de kendisine ayrıca teşekkür ediyorum.

Bu lansmanın, bu programın hayırlı olmasını diliyorum. İnşallah, önümüzde daha iyi bir dünyayla karşılaşacağız; buna dair ümidimizi ve bunu gerçekleştirmek için mücadelemizi hiçbir zaman zayıflatmayalım, eksiltmeyelim.

Teşekkür ediyorum.

Hoşça kalın.

26 Kasım 2020 - Kazakistan'ın Ev Sahipliğinde Gerçekleştirilen Parlamentarizm Konferansı, Video Konferans

Kazakistan Meclis Başkanı değerli dostum Nurlan Nigmatulin, Özbekistan Âli Meclis Başkanı Sayın Nurdincan İsmailov, Kazakistan Senato Başkan Yardımcısı Sayın Askar Şakirov, değerli Başkan Vekilleri, Başkan Yardımcıları, kıymetli milletvekilleri, uluslararası kuruluşların temsilcileri, hanımefendiler, beyefendiler; sizleri Türkiye'den en kalbî duygularımla selamlıyorum.

İlk kez 2018 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili sıfatıyla katıldığım bu toplantıya ikinci kez katılıyor olmaktan ve bu vesileyle sizlerle bir kez daha buluşabilmiş olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Türkiye ve Kazakistan, köklü tarihî ve kültürel bağları olan dost ve kardeş iki ülkedir. Bunun yanı sıra Kazakistan'ı Orta Asya bölgesinde önemli bir siyasi veya ekonomik ortak olmanın ötesinde, bölgede istikrar ve barışın teminatı olarak görüyoruz. Kurucu Cumhurbaşkanı Elbaşı Sayın Nursultan Nazarbayev kuruluşundan bu yana geçen yaklaşık otuz yıl içinde Kazakistan'ın her alanda büyük mesafeler katetmesini sağlamıştır. Zatıdevletleri, Kazakistan'ın devlet olarak kurumsallaşmasının, toplum olarak yeniden milletleşmesinin ve ekonomik olarak kalkınmasının yanında,

bölgesinde barışa öncülük eden güçlü bir devlet hâline gelmesinde de büyük bir rol oynamıştır. Vizyoner liderliğiyle Sayın Nazarbayev zor bir coğrafya ve zor bir dönemde yürüttüğü dirayetli iç ve dış politikalar sayesinde Kazakistan'ı bölgede önemli ve güçlü bir aktör hâline getirmiştir. Şüphesiz, Kazakistan'ın bütün dünya tarafından takdirle izlenen yükselişinde Sayın Nazarbayev'in demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğünün gelişimi yönünde attığı adımların önemli bir yeri vardır. Zatıdevletleri güçlü lider kimliğinin yanında, ülkesinin demokrasinin tahkim edilmesini ve modernleşmenin hız kesmeden sürdürülmesini başaran ve en önemlisi bunu bizzat arzulayan, bu yönde sarsılmaz bir irade gösteren nadir liderlerden birisidir. Özellikle 2017'deki Anayasa değişikliği ve sonrasında atılan adımlarla parlamenter yetkilerinin genişletilmesi, Parlamentonun güçlendirilmesi ve dolayısıyla Kazak halkının yönetimdeki temsilinin artırılması, Sayın Nazarbayev'in demokrasi ve devlet anlayışının en somut örneklerinden olmuştur.

Kıymetli katılımcılar, parlamentolar artık sadece bir yasama ve denetleme organı olmanın ötesinde, dış politikanın da önemli bir aktörü hâline gelmiştir. Parlamenter diplomasi, özellikle çok taraflılık ve uluslararası kurumlar bağlamında her geçen gün güçlenmekte, geleneksel diplomasi kanallarının çıkmaza girdiği durumlarda yol gösterici bir pozisyona sahip olmakta, yeni alanlar ve iletişim mecraları açmaktadır. Sayın Nazarbayev'in de parlamenter diplomasiye atfettiği büyük önemin farkındayız ve bundan büyük memnuniyet duyuyoruz. Avrasya Vizyonu'nu ortaya koyan ilk lider olarak kendisinin ve Kazak kardeşlerimizin davetine icabette geçen yıl Nursultan'da düzenlenen Avrasya Parlamento Başkanları 4. Toplantısı'na da katılmıştım. Bugün yine Asya ve Avrupa'dan parlamento temsilcileriyle bir arada bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Esasen Türkiye olarak Avrasya Parlamento Başkanları sürecini ziyadesiyle önemsiyoruz. Zira dünyanın jeopolitik ve ekonomik ağırlık merkezinin hızla Asya'ya kaydığını, Asya Kıtası'nın her bölgesinde etkileyici bir kalkınma ve gelişim süreci yaşandığının farkındayız. Asya ve Avrupa Kıtalarının ayrılmaz bir parçası olan Türkiye, Avrasya coğrafyasında sürmekte olan kapsamlı dönüşüme uygun bir şekilde "Yeniden Asya" başlığıyla bir girişim başlatmıştı. Türkiye olarak bu iki kadim kıtanın tecrübelerini ve yeniden ortaya çıkan çok yönlü dinamizmlerini tek potada eriterek dünyaya yeni bir ufuk açmalarını, genç bir ses vermelerini arzu ediyoruz. Avrasya Parlamento Başkanları sürecini de bu yeni girişimimizin çok taraflı parlamenter boyutlarından biri olarak görüyoruz ve çok önemsiyoruz. Geniş Avrasya coğrafyasında bulunan ülkelerin meclislerinin ortak girişimi olan bu toplantıların kurumsallaşarak ve her toplantıda katılımcı sayısını artırarak devam etmesini arzu ediyoruz.

Değerli katılımcılar, uluslararası ilişkilerde yeni sınamalara şahit oluyoruz. Küresel düzeyde, siyasi ve ekonomik alanlarda kırılmalar yaşanıyor, uluslararası sistemin niteliği tartışılıyor. Unutulmamalıdır ki günümüzde hiçbir ülke öngörülemez biçimde değişim gösteren ve karmaşıklaşan tehdit ve sınamalarla tek başına mücadele etme yeteneğine sahip değildir. Bu sorunlar karşısında ortak gayretleri esas alarak müşterek bir duruş sergilemeliyiz. Ortak hedefimiz, ülkelerimizin siyasi birliği ve toprak bütünlüğü temelinde asgari müştereklerde birleşerek geleceğe dönük iş birliği fırsatlarını geliştirmek olmalıdır. Çok taraflılık kavramına olan inancımız da bu yaklaşımımızın bir sonucudur.

Parlamenterlerin birlikte atacağı adımların küresel düzeyde birlikte çalışma kültürünün yerleştirilmesine önemli katkılar sağlayacağı muhakkaktır. Ayrıca, parlamentoların dış politikayla olan bu bağları, parlamentolara kendi asli vazifeleri olan yasama ve denetleme görevlerini daha kaliteli bir şekilde ifa etmek için de fırsatlar sunmaktadır. Karşılıklı olarak yapılan bilgi ve tecrübe paylaşımları parlamentolar için her daim yeni ufuklar açılmasına vesile olmaktadır. Dolayısıyla son yıllarda ivme kazanan parlamenter diplomasi süreçlerini ve parlamentolar arası zirveleri bu açıdan değerlendirmenin de çok önemli olduğu kanaatindeyim. Bu bağlamda parlamenter diplomasinin kurumsal olarak yürütülmesini sağlayan platformlar olarak parlamenter asambleleri önemli bir imkân olarak görüyorum.

Diğer taraftan ne yazık ki bugün uluslararası kuruluşların bir kısmı, özellikle de Birleşmiş Milletler kuruluş misyonlarını yerine getirmekten çok uzaktır. Uluslararası kuruluşların sadece belirli ülkelerin çıkarlarına değil, bütün insanlığın yararına hizmet etmesi gerektiğini ve bu yönde kapsamlı reformların ihtiyaç hâline geldiğini düşünüyorum. Bu bağlamda da parlamenterlere ve parlamenter diplomasiye büyük bir sorumluluk düştüğü inancındayım.

Değerli dostlarım Elbaşı Saygıdeğer Nursultan Nazarbayev'in de parlamenter diplomasiye aynı perspektiften baktığını, benzer düşünceleri paylaştığını görmek, parlamenter diplomasinin daha da güçleneceğine olan inancımızı pekiştiriyor. Zira Kazakistan Parlamentosunun her iki kanadından temsilcilerle gerek ikili görüşmelerde, uluslararası toplantılarda gerekse parlamenter asamblelerinde faaliyetlerimizde sık sık bir araya geliyor, dost ve kardeş iki ülkenin ortak menfaat ve hedefleri doğrultusunda güçlü ve verimli bir iş birliği yürütüyoruz. Bu ortamın oluşmasında ve en önemlisi ülkesinin istikbalini düşünerek Kazakistan'da parlamentarizm ve parlamento kültürünün gelişmesinde zatıdevletlerinin büyük emeği ve katkısı olduğunu bir kez daha vurgulamak isterim. Türk dünyasında Sayın Nursultan Nazarbayev "Ak Sakal" olarak bilinir yani El Başı Nazarbayev bilge

ve yol gösterici bir kimsedir. Dolayısıyla zatı devletlerinin değerli görüşlerinden ve tecrübesinden bütün dünya istifade etmelidir.

Bu vesileyle, Sayın Elbaşı'na sizin vasıtanızla bir kez daha en derin hürmetlerimi sunmak isterim. Sizleri sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. Dost ve kardeş Kazakistan'da 10 Ocak 2021 tarihinde düzenlenecek seçimlerin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Başta Kazakistan Meclis Başkanı, Değerli Dostum, kardeşim Sayın Nurlan Nigmatulin olmak üzere, bu verimli toplantının gerçekleştirilmesinde emeği geçenlere teşekkür ediyor, çalışmalarımızın devamında başarılar diliyorum.

Sözlerimi bitirirken Sayın Nazarbayev'in "Büyük Bozkırın Yedi Özelliği" makalesinin son paragrafını dile getirmek istiyorum: "Öz tarihini bilen, ona değer verip onunla gurur duyan halkın geleceğinin aydın olacağından eminim. Geçmişiyle gurur duyup bugününün değerini bilmek ve geleceğe olumlu bakmak ülkemiz başarısının güvencesidir." Kazakistan'ı ve Türkiye-Kazakistan dostluğunu selamlıyorum.

Saygılar sunarım.

29 Kasım 2020 - Parlamenterler Arası Kudüs Platformunun Yeni Binasının Açılışı, İstanbul

Kıymetli Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız, Parlamenterler Arası Kudüs Platformu Başkanı, Türkiye Başkanı, Filistin Büyükelçimiz, Filistin-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanımız, değerli Yönetim Kurulu Üyeleri, Bahçelievler Belediye Başkanımız, değerli arkadaşlarım, değerli Filistin ve Kudüs dostları; hepinizi hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Bugün 29 Kasım. Birleşmiş Milletler tarafından da "Filistin Halkıyla Dayanışma Günü" olarak ilan edilmiş bir gün. O gün de biz Parlamenterler Arası Kudüs Platformunun İstanbul'daki bu merkez binasını açıyoruz. Hayırlı olsun. Burada emeği geçen bütün arkadaşlarımıza, tabii, bu işe öncülük eden, liderlik eden Sayın Nurettin Nebati kardeşimize teşekkür ediyorum. İnşallah bu merkez Filistin ve Kudüs davasında önemli görüşmelerin, toplantıların icra edildiği, yapıldığı bir yer, bir mekân olacak.

Değerli arkadaşlar, Kudüs meselesi, davası, Filistinlilerin bir davasından, bir meselesinden ibaret değildir; Arapların bir meselesinden ibaret de değildir, aslında

sadece İslam dünyasının bir meselesinden de ibaret değildir. Aslında hukuka inanan, vicdan sahibi bütün insanların, dünyada yaşayan bütün insanların; hangi dinden, ırktan, siyasi görüşten olursa olsun bütün insanların davasıdır. Bu bakımdan uluslararası nitelikte bir platformla bu davayı gütmek, bu davanın peşinde olmak, bu dava için mücadele etmek, gayret sarf etmek çok önemli. Parlamenterler Arası Kudüs Platformu bu bakımdan 73 ülkeden parlamenterlerin bulunduğu, 1.500'ün üzerinde parlamenterin içinde yer aldığı ve dünyanın her tarafından parlamenterlerin birlikte, omuz omuza mücadele ettiği bir platform. Bu sebeple bu mücadeleyi, Kudüs davasını hak ettiği şekilde savunabilecek bir platform.

Değerli arkadaşlar, tabii "Kudüs meselesi niye dünyanın meselesidir?" derken bunu iki boyutu itibarıyla söylüyorum. Bunların -biraz daha dar anlamda- birincisini izah etmek isterim. Aslında Kudüs, İsrail'in işgal ettiği Kudüs, İsrail bakımından bir nihai hedef değil, bir merkezdir. Önemli bir merkez ama nihai hedef değil. İsrail'in, daha doğrusu siyonizmin esas meselesi, Nil'den Fırat'a kadar büyük İsrail'i gerçekleştirmektir. Bu sadece Nil'den Fırat'a kadar olan coğrafyadaki ülkeleri, halkları, devletleri ilgilendiren bir konu değil; Orta Doğu'nun bütününü, Orta Doğu'yla beraber dünya barışını da tehdit eden bir hedef, bir idealdir. Dolayısıyla eğer İsrail'in bu hedeflerine, bu maksatlarına, amaçlarına bigâne kalırsak, bunları göz önüne almadan mevzuya bakacak olursak o zaman önümüzdeki büyük tehdidi, bölge için, dünya için büyük riski görmezlikten geliriz. Dolayısıyla bu zalim iştihanın bir yerde durdurulması lazımdır. Onun için Kudüs meselesi, işte, bu büyük zalim planın, iştihanın bir yerde durdurulması için önemli bir meseledir.

Maalesef, tabii, bazı Arap ülkelerinin bu tarihî derinlikten -tabii, tarihî derinlik aynı zamanda istikbale yönelik bir perspektif sunuyor- bu perspektiften mahrum olarak meseleye baktığını görüyoruz. Başta Birleşik Arap Emirlikleri olmak üzere onunla beraber hareket eden, tamamen bir kabile anlayışıyla, kabile reisi anlayışıyla dünya meselelerini, bölge meselelerini anlamaya çalışan bazı ülkelerin, aslında sadece Kudüs davasına değil, kendi halklarına, kendi inançlarına ihanet ettiğini de burada ifade etmek isterim. Bediüzzüman Said Nursi'nin bir sözü vardır: "Aç canavara karşı tahabbüb, onun merhametini değil, iştihasını arttırır. Üstelik diş ve tırnaklarının kirasını da ister." diyor. Dolayısıyla başta İsrail olmak üzere onun arkasındaki bazı devletlerin kucağına oturarak Türkiye'ye çemkirmeye çalışan bazı şuursuz devletlerin, devlet reislerinin, devlet temsilcilerinin yaptığı şey de budur. En kısa zamanda aslında o tahabbüb duydukları başta İsrail olmak üzere, onunla beraber hareket eden bazı büyük devletlerin temsilcileri ilk fırsatta onlara karşı

harekete geçecek. Üstelik -zaten alıyorlar- dişlerinin ve tırnaklarının da kirasını alacaklar, alıyorlar, almaya devam ediyorlar.

Bir başka boyutu daha var önemli meselenin. Sayın İsmail Kahraman Başkanımız ifade etti. Esasen Kudüs meselesi, Filistin meselesi 20'nci yüzyılın en önemli meselesidir, kilit meselesidir. Akademisyenler makale yazarlarken yazdıkları makale için kısa bir özet verirler, bu özetle beraber bir de anahtar kelimeler verirler, "keywords" verirler. İşte, bu 20'nci yüzyılın dünya düzeninin, artık çatırdayan, çökmeye başlayan dünya düzeninin anahtar kelimesi Kudüs'tür. Anahtar ikinci kelimesi, tali kelime, Filistin'dir. Dolayısıyla Kudüs meselesini, Kudüs davasını, Filistin davasını gütmek, onun mücadelesini vermek, aslında 20'nci yüzyılda iki dünya savaşı sonrasında kurulan dünya düzenini tartışmak, onu tartışmaya açmak demektir. Eğer biz Kudüs meselesini… İşte, dünyada 20'nci yüzyılda kurulan mesela Birleşmiş Milletlerin var olduğu, uluslararası kuruluşların var olduğu bu dünya düzenini tartışmaya açmaktır Kudüs meselesini tartışmak. Dolayısıyla bu bağlam içerisinde Kudüs meselesini kavramamız lazım. Rahmetli Necmettin Erbakan Hocamız, Birleşmiş Milletlerin sadece İsrail'in bağımsızlığının tanınması ve güvenceye alınması için kurulduğunu söylerdi -sadece- ve nitekim Birleşmiş Milletlerin ilk kararı da İsrail'in bağımsızlığının tanınması yönünde olmuştur. Bu bakımdan, 20'nci yüzyılın dünya düzeni, aslında, Kudüs'ü bu şekilde İsrail işgali altında tutmayı esas alan, bu işgali koruma altına alan bir düzendir. Bu bakımdan, Kudüs'ü tartışmak ve Kudüs'ün özgürlüğü için mücadele etmek, gayret göstermek esasen 20'nci yüzyılın artık bu çatırdayan köhne düzeninin değişmesi için mücadele etmektir.

Sayın Cumhurbaşkanımız bu bağlamı ortaya koyuyor. Onun için Recep Tayyip Erdoğan'a karşı olanların aynı zamanda İsrail yanlısı olduklarını, aynı zamanda Kudüs davasının karşısında yer aldıklarını görüyoruz. İşte bu az evvel zikrettiğim Birleşik Arap Emirlikleri'nin bazı sözde siyasetçilerinin hedeflerindeki siyasetçi Recep Tayyip Erdoğan'dır. Niye? Çünkü onlar Kudüs davasına ihanet etmiş adamlardır, çünkü onlar İsrail'le aynı takımda mücadele eden adamlardır. Tabii, bugünkü çatırdayan, değişmeye başlayan, değişme mecburiyetinde olan bu dünya düzeni içerisinde insanlar takımlar hâlinde mücadele ediyorlar, takım oyunu oynuyoruz. Onun için şahıslar, devletler, kurumlar çok önemli değil. Bunlar hangi takımda mücadele ediyorlar, kiminle beraber ve kime karşı mücadele ediyorlar; önemli olan budur. Bu bakımdan Kudüs bir mihenk taşı, bir ölçüdür. Bu bakımdan Recep Tayyip Erdoğan bir ölçüdür. Onun yanında ve onun karşısında olmak, devam eden bu dünya düzeni tartışmasında, yeni dünya düzeni tartışmasında hangi safta olduğunuzun ölçüsünü ortaya koyan bir mihenk taşıdır, bir kriterdir. Bu sebeple

Cumhurbaşkanımızın Kudüs meselesini gündemde tutması, her zaman Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yapmış olduğu bütün konuşmalarda Filistin davasına ve Kudüs meselesine atıf yapması, bu meseleyi bütün uluslararası toplantılarda dile getirmesi boşuna değildir. Şüphesiz Kudüs bizim için çok önemli bir meseledir, bir davadır ama Kudüs aynı zamanda, işte bu 20'nci yüzyılın zalim düzeninin, çatırdayan düzeninin de önemli anahtar kelimesidir. Bizim bu düzenin değişmesi için yürüttüğümüz mücadelenin de bir ölçüsüdür, bir mihenk taşıdır.

Değerli arkadaşlar, şunu ifade etmek isterim: Tarih sadece belli vakaları okumak, sadece o vakaların kendisinden bizatihi ibretler almak için okunmaz, çalışılmaz. Tarih aynı zamanda bir vetiredir, bir süreçtir. Aynı zamanda tarihin mekanizmalarının, dinamiklerinin işleyişinin, bir başka ifadeyle, sünnetullahın işleyişindeki esasların neler olduğunu bize kavratır. Yani tarihî vaka bir fotoğraf karesi gibi değil de bir film şeridi gibi bir akış olarak dikkate aldığımızda nereden geldiğini eğer iyi tespit edebilirsek nereye doğru gittiğini ve gideceğini de doğru tahmin edebiliriz. İşte bu bakımdan biz, yaşadığımız bu günlerin bizi nereye götürmekte olduğunu, nereye gittiğimizi de apaçık bir şekilde görebiliriz eğer dediğim gibi tarihî bir perspektif, bir bakış açısıyla okursak.

Cenab-ı Hakk'ın tarihte, zamanda kurmuş olduğu bir düzen var. Bu düzen mevsimler gibi cereyan ediyor, birbirini takip ederek cereyan ediyor; insanlar arasında, nesiller arasında, olaylar arasında, devletler ve medeniyetler arasında. "Tilkel eyyâmu nudâviluhâ beynennâsi…" Döndürüyor ama dönmek bir dairedir. Daire olarak döndürüyor ve her dönüşte, her zamanda bir mevsim var. Bu mevsimin kendi vasıfları, özellikleri var. Bu vasıflarıyla o mevsim kendi bu vasıflarının gereğini kâmil manada icra etmedikçe sonraki mevsim veya sonraki vetire ortaya çıkmıyor. Eğer bir kış başlamışsa kış başlar başlamaz, çok kısa bir süre sonra bahara veya yaza geçemeyiz; kış bütün vasıflarıyla, özellikleriyle her şeyini icra ettirir, kâmil manada gerçekleştirir, daha sonra zevale doğru gider, arkasından bahar gelir. İşte, şimdi, gerek İslam dünyası bakımından gerek mazlum milletler bakımından bu 20'nci yüzyılın mevsimi bitmiştir. 21'inci yüzyılda artık, başta Müslümanlar olmak üzere mazlum milletlerin güçleneceği, haklarını, hukuklarını alacağı, bunların kavgasını, mücadelesini sürdüreceği bir mevsimin içindeyiz. Bu mevsimin bütün özellikleriyle, bütün nitelikleriyle kendisini gerçekleştirmeden, tahakkuk ettirmeden, bu mevsimin kemale ermesi durumunu, tablosunu bizler görmeden mevsimin biteceğini, zevale edeceğini düşünmek, bu tarihi bilmemek, tarihin işleyişindeki o temel esaslara, ilkelere vâkıf olmamak anlamına gelir. Dolayısıyla bugün, başta Kudüs olmak üzere; eski dünya düzeninin kilit kelimesi

ve yeni dünya düzeninin, kurulacak yeni dünya düzeninin de kilit kelimesi başta Kudüs olmak üzere bizim mücadelesini yürüttüğümüz büyük davaların sonuç vereceğini ve başta İslam dünyası olmak üzere, mazlum milletlerin güçleneceğini ve karar verici olacağı bir dünya düzeninin ortaya çıkacağını göreceğiz inşallah. Bu, tarihin işleyişinde, içinde bulunduğumuz mevsimin kemale ermesiyle alakalı bir mesele. Bu gidişatı buradan bugün görmemiz lazım.

Kudüs ve dünya düzeni bağlamında kısa bir noktaya temas edip konuşmamı bitireceğim.

Değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanımız ilk defa dünyada ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda artık bir slogan hâline gelen "Dünya 5'ten büyüktür." sözünü söylediği zaman, çoğu insan bunun bir hayal olduğunu, güzel bir hayal olduğunu, bir ideal olduğunu, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir ideal olduğunu düşünüyordu. Tabii, akademisyenler, fikir adamları, bu işlerle ilgili bir ızdırap duyan, dert taşıyan insanlar bu tür şeyleri kendi özel konuşmalarında, sohbetlerinde dile getiriyorlardı ama ilk defa bir devlet başkanı Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda "Bu düzen değişmelidir." dedi. Onun da sloganı: "Dünya 5'ten büyüktür." Bunu dile getirdi. Bunu her sene Birleşmiş Milletlerin Genel Kurul toplantısında dile getirdi. Aradan yıllar geçti. Birleşmiş Milletler birkaç yıl önce yeniden yapılanmaya dair kendisi bir çalışma başlattı. Arzu edilen değişimi gerçekleştirecek bir çalışma değil elbette fakat Cumhurbaşkanımızın dile getirdiği "Uluslararası hukuki ve siyasi düzen değişmelidir." sözü artık Birleşmiş Milletlerin kendisi dâhil olmak üzere bütün dünyada kabul gören önemli bir husus hâline geldi.

İkinci önemli mesele de dünyadaki uluslararası ekonomik düzendir. Bu konuyla ilgili olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde parayla, hisse senetleriyle alakalı olarak, bankalar ve borsalarla alakalı olarak stratejik bazı toplantıların Pentagon tarafından yapıldığını, bazı savaş oyunlarının gerçekleştirildiğini biliyoruz. Bu konuda Cumhurbaşkanımızın dile getirdiği, ülkelerin aralarındaki ticareti kendi paralarıyla, ulusal paralarıyla veya altına endeksli bir şekilde yapmalarına dair test, uluslararası ekonomik düzenle ilgili değişim için en önemli, en kilit meseledir. Zaten az önce bahsetmiş olduğum bu ekonomik düzenle ilgili yapılan Pentagon'un toplantılarında -Türkçeye de çevrilen bir eser vardır "Kur Savaşı" diye, orada Pentagon'un yaptığı bir toplantıyı 2008 yılında detaylarıyla anlatıyor gazeteci, ekonomist bir yazar- o toplantılarda "Eğer uluslararası para birimi olarak dolar kullanılmaktan vazgeçilirse acaba ne olur?" diye çok etraflı tartışmaların yapıldığını ifade ediyor. Dolayısıyla bu da uluslararası ekonomik düzenle ilgili çok önemli bir ifade, bir slogandı. O da o zaman bir hayal gibiydi fakat arkasından,

başta Putin olmak üzere, daha sonra Çin Devlet Başkanı olmak üzere dünyada birçok ülke Cumhurbaşkanımızın dile getirmiş olduğu bu "Kendi paralarıyla, millî, ulusal paralarıyla alışveriş yapsınlar, uluslararası alışverişleri ve/veya altına endeksli başka bir para birimiyle yapılsın." diye ortaya koymuş olduğu tezin ne kadar önemli hâle geldiğini, dönüşümün önemli bir unsuru hâline geldiğini görüyoruz. Dolayısıyla bu Kudüs meselesi -tekrar başa dönüyorum- bir Kudüs meselesi değildir. Kudüs meselesi, Filistinlilerin meselesi değildir. Kudüs meselesi, Arapların meselesi değildir, sadece İslam dünyasının meselesi değildir. Kudüs meselesi, dünyadaki büyük dönüşümün kilit, anahtar kelimesidir. Bu bakımdan bu davayı güden bütün arkadaşlarımıza, bu davayı bir uluslararası platform hâline getiren parlamenter arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum huzurlarınızda. İstanbul, o büyük değişimin öncüsü bir şehir olacak, merkezî bir şehir olacak. İşte, Parlamenterler Arası Kudüs Platformunun merkezinin de burada yer alması bu bakımdan da manidar ve çok anlamlıdır.

Ben emeği geçen bütün arkadaşlarımıza, başta Sayın Nurettin Nebati olmak üzere, bütün ülkelerden buraya gelen yönetim kurulu üyesi arkadaşlarımıza huzurlarınızda tekrar teşekkür ediyorum. Açacağımız bu yeni hizmet binasının hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan temenni ediyorum. Geleceğe çok büyük umutlarla, büyük arzularla bakıyoruz ama sadece umut değil, aynı zamanda bu umutları tahakkuk ettirecek bir iradeyle ve gayretle, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, geleceğe doğru yürüyoruz.

Hepinizi hürmetle selamlıyorum, sağ olun.

8 Aralık 2020 - Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi, Video Konferans

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesinin değerli temsilcileri; sizleri Türkiye'den, Türkiye Büyük Millet Meclisinden en derin saygılarımla selamlıyorum.

Çevrim içi de olsa sizlerle tekrar bir araya gelmekten büyük memnuniyet duyuyorum.

Yaklaşık bir yıldır bütün dünyayı derinden etkileyen küresel bir salgınla hep beraber mücadele ediyoruz. Salgın her kıtadan, her ırktan, her dilden, her dinden ve her renkten insanı etkilemeye devam ediyor. Bu vesileyle sizlerin nezdinde halklarınıza başsağlığı, hasta olanlara da acil şifalar diliyorum.

Aşı çalışmalarıyla ilgili müjdeli haberler gelmeye başlamasını memnuniyetle takip ediyoruz. Bu musibetten inşallah en kısa zamanda hep birlikte ve dayanışma içerisinde kurtulmayı başaracağız, buna inanıyorum. Toplantılarımızı yine bir arada yüz yüze gerçekleştirebilmeyi diliyorum.

Değerli katılımcılar, derin tarihî ve kültürel bağlara sahip Güneydoğu Avrupa'nın ortak değerlerinden biri de yakın komşuluk geleneğidir. Bu geleneğin güzel bir örneği olan Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci yaklaşık çeyrek asırdır bölgenin huzur ve refahına hizmet etmektedir. Sürecin parlamenter boyutunun 2014'te kurumsallaştırılması ve Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesinin hayata geçirilmesiyle ülkelerimiz arasındaki bağların kuvvetlendirilmesi için güçlü bir adım atılmıştır. Dönem başkanlığı önceliklerimizi belirlerken Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesinin temel prensipleri olan kapsayıcılık ve bölgesel sahiplenme anlayışını esas aldık. Bölgesel sahiplenme ve kapsayıcılık ilkelerini gözeterek, bölgede özgün iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi üzerinde de hassasiyetle durmaktayız.

Bu bağlamda Türkiye'nin bölgenin kendi inisiyatifiyle inşa edilmiş yegâne girişimi olarak önem taşıyan Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesine ayrı bir önem verdiğinin altını çizmek istiyorum. Türkiye olarak biz, Güneydoğu Avrupa'da iyi komşuluk ilişkileri perspektifinde yabancı düşmanlığı, İslamofobi ve göçmen karşıtlığı gibi modern küresel sınamalar karşısında insani değerler temelinde tesis edilmiş ortak duruşun temin ve inşa edilmesi vizyonunu paylaşıyoruz. Bölgemizde istikrar, güven ve iş birliğini geliştirerek Güneydoğu Avrupa'yı geleceğe bağlamak istiyoruz.

Ülkemizin yürütmekte olduğu dönem başkanlığı kapsamında gerek yürütme gerekse yasama organları olarak Parlamentolarımız arasında üretken bir faaliyet takvimi icra ediyoruz. Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi Türk Grubu üyesi Gaziantep Milletvekili Sayın Derya Bakbak'ın Başkanlığında gerçekleştirilecek Daimî Komite toplantısında Parlamenter Asamblenin önümüzdeki döneme ilişkin çalışmaları ele alınıp bir faaliyet takvimi oluşturulacaktır. Bu toplantı bağlamında sekretarya kurulması sürecinde de ilerleme kaydedilmesini arzu ediyoruz. Daimî sekretaryanın uzlaşı içerisinde daha fazla gecikilmeksizin kurulması parlamenter diplomasi alanındaki çalışmalara etkinlik, görünürlük ve katma değer sağlayacaktır.

Sayın milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; Güneydoğu Avrupa İş Birliği Sürecinin 25'inci yıl dönümüne tevafuk eden dönem başkanlığımızda Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi toplantılarının salgın şartlarına rağmen aksamadan gerçekleştirilmesi için gayretimizi sürdürüyoruz. 2021 yılı Haziran ayında Türkiye Büyük Millet Meclisinin ev sahipliğinde düzenlenecek 8'inci Genel Kurulumuzda sizleri Türkiye'de ağırlamaktan büyük memnuniyet duyacağımı ifade etmek isterim.

Sözlerime son verirken Daimî Komite toplantısının hayırlı sonuçlara vesile olmasını temenni ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

17 Aralık 2020 - Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonunun Düzenlediği Kültür ve Sanat Yarışması, Video Konferans

Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonunun saygıdeğer temsilcileri, yolu eğitim için ülkemizden geçen ve bizlerin misafiri olan değerli öğrenciler, sevgili gençler; hepinizi en derin hissiyatımla selamlıyorum. Ülkesine dönmüş bulunmakla birlikte her daim Türkiye muhabbetini gönlünde ve hatıralarını zihninde taşıyan mezun kardeşlerime de selam ediyorum.

Kıymetli öğrenci kardeşlerim, ailelerinizden ve memleketlerinizden uzakta gurbeti en derinden yaşayan kişiler olarak sizlere Türkiye'de aile muhabbeti, ev sıcaklığı sağlayabilmek bizler için çok önemlidir. Siz, en büyük ve en üstün zenginlik olan ilim için yuvalarınızdan ayrılarak Türkiye'yi mesken tuttunuz. Sizler bize farklı coğrafyalardan emanet edilmiş, kıymetini belirlemeye imkân bulunmayan nadide taşlar gibisiniz. Sizlerin değerine değer katmak, güzelliklerinizi işleme imkânı sunarak parıldamanıza vesile olmak bizim sorumluluğumuzdadır. Kendi coğrafyamızın çocuklarının istikbali kadar sizlerin istikbalini ve ülkeleriniz ile Türkiye arasında kuracağınız farklı alanlardaki bağları çok önemsiyoruz. Siz, değerli gençlerimiz, Türkiye ile geldiğiniz coğrafyalar arasında her bir alanda

kadim ve köklü irtibatlarımızı sürdürecek, yeni irtibatlarımızı ise inşa edecek sorumluluğu yüklenmiş bulunuyorsunuz; bu sorumluluk sizlerle birlikte bizim de omuzlarımızdadır. Biz üzerimize düşeni yapmak için çaba ve gayret içerisindeyiz. İnşallah, her daim bu gayreti taşıyacağız. Sizlerin de Türkiye'de bulunduğunuz süre zarfında akademik gelişiminizin yanı sıra sosyal ve kültürel çalışmalardan olabildiğince istifadeniz geleceğinizde önemli bir yer tutacaktır. Kiminiz eğitim hayatının henüz başında, kiminiz tamamlamak üzere, kiminiz ise mezun olarak ülkenize geri dönmüş durumdasınız. Umuyorum ki yeni başlayan kardeşlerimiz coğrafyamızın zenginliklerinden müstefit olur, mezun kardeşlerimiz kendi coğrafyalarına bu ilmî, sosyal ve kültürel zenginliği taşıyabilirler. Edindiğiniz arkadaşlık ve dostluğunuzu ömrünüz boyunca sürdürebilmenizi arzu ederiz.

Değerli kardeşlerim, öğrenciliğiniz boyunca misafirliğiniz ağır bassa da sizler artık bu ülkenin ayrılmaz birer parçasısınız. Ülkelerinize döndüğünüzde Türkiye'den artık ev sahibi olarak bahsedeceksiniz, biz sizlerin bu kabullenişinden büyük memnuniyet duyacağız. Dilerim ki siz değerli öğrencilerimiz ülkemizde bulunduğunuz süre boyunca edindiğiniz her alandaki çeşitli birikimi faydaya dönüştürebilir ve bu faydayı kendi değerlerinizle birleştirip bulunduğunuz coğrafyalara katkı sunmaya devam edersiniz.

Uluslararası öğrencilik, günümüz dünyasında her geçen gün yaygınlaşmakta, çeşitli imkânlarıyla öğrenci hareketliliği her geçen gün artmaktadır. Türkiye, uluslararası öğrenci hareketliliğini ve şartların iyileştirilmesini dikkatle takip etmektedir. İnşallah, önümüzdeki dönemlerde de bu minval üzere çalışmalarımıza devam edeceğiz. İlim için gurbete çıkan, uzak diyarlardan gelerek Türkiye'de misafir ettiğimiz öğrenci kardeşlerimizin ülkemizi daha iyi tanımaları ve kendi ülkelerinden taşıdıkları güzellikleri bizlere aktarabilmeleri adına gösterilen çaba takdire şayandır. Bu bağlamda 203 farklı ülkeden yaklaşık 200 bin öğrenciye ev sahipliği yapan ve bugünkü programı organize eden UDEF'in değerli yöneticilerine ve mensubu olan 68 uluslararası öğrenci derneğine emekleri için müteşekkirim. Öğrencilerimizin akademik gelişimlerini önemsemenin yanı sıra kültür, sanat, spor, sağlık alanlarında da destek bahşeden, öğrencilerin eğitim hayatlarında karşılaşabilecekleri sorunlara çözüm üreten UDEF'i tebrik ediyorum, takdirlerimi sunuyorum.

Programın hayırlara vesile olmasını diliyor, 4. Uluslararası Öğrenciler Kültür ve Sanat Yarışması'nda ödül almaya hak kazanan öğrenci kardeşlerimi tebrik ediyorum. Her birinize eğitim hayatınızda ve kariyerinizde başarılar diliyor, Allah'tan sizler için hayırlar murat etmesini niyaz ediyorum.

Allah'a emanet olun.

17 Aralık 2020 - Kıtalararası Ekonomik İşbirliği (MIKTA) Ülkeleri 6. Parlamento Başkanları Toplantısı, Video Konferans

Sayın Başkan, Değerli Parlamento Başkanları, Değerli Başkan Vekilleri; öncelikle, sözlerime başlarken MIKTA Dönem Başkanı ve Kore Ulusal Meclis Başkanı Sayın Park Byeong Seug'a toplantıya ev sahipliği yaptığı için tekrar teşekkür ediyorum.

Sanal ortamda olsa da bu önemli toplantıya katılmaktan memnuniyet duyduğumu belirtmek isterim. Sizleri en kalbî duygularımla selamlıyor, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin, parlamenter arkadaşlarımızın ve Türk halkının selamlarını iletmek istiyorum.

Geçen yıl Meksika'da dostlarımızın ev sahipliğinde gerçekleştirdiğimiz verimli toplantıdan kısa bir süre sonra başlayan Covid-19 salgını bugüne kadar etkilerini bütün dünyada şiddetle hissettirdi. Bugüne kadar salgın sebebiyle her kıtadan, her ırktan, her dilden, her dinden ve her renkten 70 milyonu aşkın kişi hastalandı ve 1,5 milyondan fazla insanı ne yazık ki kaybettik. Virüs, insanlar arasında fark gözetmediğine göre derdimiz de bir, acımız da bir; o hâlde, kimseyi arkada

bırakmadan yaraları birlikte sarmak, geleceğe birlikte yürümek mecburiyetindeyiz. Bu vesileyle, sizlerin nezdinde, halklarınıza vefat eden yakınları için başsağlığı ve hasta olanlar için de acil şifalar diliyorum. Aşı çalışmalarından gelen müjdeli haberleri memnuniyetle takip ediyor, bütün insanlığın bu musibetten bir an evvel kurtulması için Allah'tan niyazda bulunuyorum.

Kıymetli mevkidaşlarım, bugün bütün dünya daha önce benzerini bizzat tecrübe etmediği bir zaman diliminden geçiyor ancak insanlık tarihi salgınların dünya üzerindeki etkileri hakkında bize önemli tecrübeler aktarıyor. Salgının siyasi, diplomatik, ekonomik, ticari, kültürel, sosyolojik, psikolojik ve diğer birçok alanda etkilerini önümüzdeki dönemde daha fazla görmeye devam edeceğiz; bunları, yine, tarihten çıkardığımız dersler ve bilimsel bir anlayışla hep birlikte yöneteceğiz.

Salgının uluslararası ilişkilerde nasıl bir etkisi olacağına dair tartışmalar da bütün salgın süresince devam etti. Salgınla mücadelede nasıl bir anlayışın başarı sağlayacağına ilişkin görüşler dile getirilirken terazinin bir kefesine "korumacı ve güçlü ulus devlet" diğer kefeye ise "güçlü küreselleşme ve daha etkili uluslararası ve uluslarüstü kurumlar" anlayışı yerleştirildi; bazıları birinin, bazıları da diğerinin ağır bastığını savundu bu tezlerden. Başta Dünya Sağlık Örgütü olmak üzere, bazı uluslararası kuruluşlar salgın sürecini layıkıyla yönetemediği için hâlâ eleştiriliyor. Avrupa Birliği üyeleri arasında dahi çekişmeler yaşandı ve varoluş gayesine aykırı olarak aralarındaki sınırları tekrar yükselttiler. Dünyanın "en gelişmiş" ve "zengin" addedilen ülkeleri arasında -tırnak içinde- maske savaşları yaşandı, birbirlerinin tıbbi malzemelerine korsanvari bir şekilde el koyan ülkeler oldu, bazı ülkelerin sahip olduğu tıbbi imkânları yayılmacı dış politikaları için araçsallaştırmalarını tarif eden "maske diplomasisi" kavramı ortaya çıktı. Diğer tarafta ise ne kadar güçlü ve zengin olursa olsun hiçbir ülkenin her ihtiyacını kendi başına karşılayamadığı ve başka ülkelerin yardımına ihtiyaç duyduğu gerçeğiyle de yüz yüzeyiz. Geride bıraktığımız süreçte düzgün işleyen uluslararası kuruluşların aslında ne kadar elzem olduğunu da müşahede ettik. "Aşırı korumacı ulus devlet" anlayışının uluslararası sistemde yol açabileceği arızaları hepimiz biliyoruz ve görüyoruz. Giderek derinleşen ve yayılan bölgesel ve küresel sorunlara ancak ve ancak güçlü bir çok taraflılık ve iş birliğiyle mukabele edebiliriz, lakin mevcut uluslararası yapı ve kurumların da reforma ihtiyaç duyduğunu görmezden gelemeyiz.

Güçlü ulus devlet ile güçlü küreselleşme ve daha etkili uluslararası ve uluslarüstü kurumlar bazılarının zannettiğinin aksine birbirinin yerine ikamesi değil, bilakis tamamlayıcısıdır; birini diğerine tercih etmemiz gerekmiyor,

karşı karşıya kaldığımız sorunlardan çıkaracağımız derslerle her iki alanda da güçlenmenin yollarını aramak zorundayız. Türkiye olarak biz her zaman bu anlayışla hareket ettik; bir yandan milletinin hadimi, kendine sığınanların hamisi olma ve güçlü bir devlet inşası için çalışırken, diğer taraftan başka devletlerle ikili ilişkilerimizi geliştirmek, uluslararası kuruluşları güçlendirmek için gayret gösterdik; terazinin dengesini kurmanın yollarını aradık. Salgın döneminde de aynı anlayışımızı sürdürdük, hiçbir vatandaşımızı sahipsiz bırakmadık; güçlü sağlık altyapısının yanında vatandaşlara sunulan kapsamlı ekonomik ve sosyal destek paketleriyle zor bir sınavı başarıyla yürütüyoruz. Diğer taraftan, yardıma ihtiyaç duyan bütün ülkelere el uzatmaya çalışırken uluslararası kuruluşlarla da iş birliğini sürdürdük, hatta uluslararası örgütlerin kapasitelerinin insani gayretler için nasıl kullanılabileceğinin örneklerini gösterdik. "Ümitsizliğin ardında nice ümitler var, karanlığın ardında nice güneşler var." diyerek insanlığa umut aşıladık, aşılıyoruz. Salgınla mücadele çerçevesinde, 160'a yakın ülke ve 9 uluslararası kuruluşa yardımda bulunduk, taleplerini karşıladık. Dünyanın en zengin ülkesi olmayabiliriz ancak dünyanın en cömert ülkesi olmakla gurur duyuyoruz.

Değerli mevkidaşlarım, daha önceki görüşmelerimizde olduğu gibi, biraz önce de dile getirdiğim üzere, uluslararası toplumun anlayış ve kurumlarıyla bir yenilenmeye, zamanın ve mekânın ruhuna uygun hâle getirilmeye ihtiyacı var. Türkiye olarak "Dünya 5'ten büyüktür." sloganıyla Birleşmiş Milletlerde hep bu ihtiyaca işaret ettik ve işaret etmeye de devam edeceğiz; MIKTA dâhil birçok platform esasen bu arayışı yansıtıyor. Bu bağlamda, küresel veya fonksiyonel olarak bir araya gelen diğer birçok yapıdan farklı bir niteliğe sahip olan MIKTA'nın sağladığı istişare ve eş güdüm platformunu hassaten kıymetli buluyoruz. Yeni süreçte toplantıları ülke liderleri seviyesine de taşıyarak MIKTA'yı kurumsallaştırmanın ve güçlendirmenin yararlı olacağı kanaatindeyiz. Bu bağlamda, MIKTA Parlamento Başkanları toplantılarında beş yılı geride bırakarak bütün tarafların birer kez ev sahipliği yaptığı ilk turun tamamlanmış olmasını da fevkalade başarılı buluyoruz. Bu masa etrafında oturan bütün dostlarımızın ortak bir vizyon ve güçlü bir iradeye sahip olduğu ispatlanmıştır.

Şimdi, ikinci bir döneme adım atıyoruz. Bu dönemde MIKTA üyesi parlamentolar arasındaki ilişkileri gerek parlamenter gerek idari teşkilat seviyesinde çeşitlendirme, güçlendirme ve yoğunlaştırma yolunda adımlar atılabileceğini düşünüyoruz. MIKTA çatısı altında, karşı karşıya olduğumuz küresel salgın başta olmak üzere birçok alanda yeni ufuklar ve ortak hedefler çerçevesinde istişare ve eş güdümümüzü geliştirecek adımları hep birlikte atacağımıza inancım tamdır.

Toplantımızın ana gündemini teşkil eden Covid-19 salgını bütün insanlık için eşi benzeri olmayan küresel bir tehdit olarak ortaya çıkmış ve çağımızın en büyük sınamalarından birine dönüşmüştür. Bir başka deyişle, bütün dünyanın mücadele etmeye devam ettiği bu salgın, sosyal, ekonomik ve siyasi yansımaları dikkate alındığında bir sağlık krizi olmanın çok ötesine geçmiş bulunmaktadır. Etkin ve akıllıca bir mücadele yürütülmezse salgının yıkıcı ve telafisi zor sosyal, ekonomik, insani ve siyasi sorunlara sebep olma potansiyeli taşıdığı artık herkesin malumudur.

Salgının mevcut ve olası etkilerini somut verilerle ortaya koyan birçok çalışma hâlihazırda mevcuttur; örneğin, IMF'nin 2020 yılında dünya ekonomisindeki daralmanın yüzde 4 civarında olacağını öngördüğünü biliyoruz. Birçok ülkede küçülmenin, dolayısıyla sosyoekonomik sorunların çok daha ciddi boyuta ulaşacağı da şimdiden anlaşılmaktadır. Bu noktada, salgın yüzünden verdiğimiz can kayıplarını en aza indirmeye çabalarken kamu sağlığının korunması ile ekonomik ve sosyal hayatın sürdürülmesi arasında doğru dengeyi bulmamız gerektiği gerçeğiyle de yüzleştik. Kısacası, sağlık ve ekonominin birbirinin rakibi değil, tamamlayıcısı olduğu salgın sürecinde çok net bir şekilde ortaya çıkmıştır; hem sağlık hem de ekonomi politikalarında önemli roller oynayan parlamentoların bu sürece seyirci kalamayacağı da açıktır. Millî iradeyi temsil eden ve insanlarımızın talep ve beklentilerine cevap arayan parlamentolarda salgınla mücadeleye matuf kararlar alınırken ekonomik ve sosyal hayatın devam ettirilmesi asgari gerekleri ile toplumsal sağlığın korunması arasındaki hassas dengeyi gözetmek durumundayız; salgınla mücadele kapsamında alınan tedbirleri belirlerken bu kısıtlamaların sosyal ve ekonomik tezahürlerinin ne olacağını da hassasiyetle irdelemeliyiz.

Değerli katılımcılar, Osmanlı İmparatorluğu'nu kuran Osman Gazi'nin hocası, âlim ve düşünür Şeyh Edebali'nin Osman Gazi'ye verdiği öğütlerden en önemlisi şudur: "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." İşte, bu şiarın bilinciyle, ülkemiz salgına karşı aldığı önlemlerde toplumun bütün kesimlerinin ihtiyaçlarının karşılanmasına gayret ederken sosyal kapsayıcılık ve desteği ön planda tutmakta, salgın karşısında daha savunmasız olan kadınların, çocukların, yaşlıların, engellilerin ve mültecilerin haklarının korunmasına özel bir önem atfetmektedir. Bu çerçevede, bilhassa şiddet mağduru veya risk altındaki kadınlara sağlanan hizmetler ülkemizce bu dönemde de aksatılmadan sürdürülmüştür. Salgın sürecinde şiddet mağdurlarının barınma amaçlı kullanımına 46 ek tesis sunulmuştur. Göçmenlerin bulunduğu ülkede sağlık hizmetlerine erişimi de salgın süresince özel bir önemle üzerinde durmamız gereken bir husustur. Bugün dünya genelinde 272 milyonu aşkın göçmen, yaklaşık 30 milyonunu mültecilerin oluşturduğu 80 milyonun üzerinde yerlerinden edilmiş

kişi bulunmaktadır. 3,6 milyonu Suriyeli toplam 4 milyon civarında yabancıya güvenli liman olan Türkiye son altı yıldır dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundadır. En başından beri olduğu gibi salgın sürecinde de korumamız altındaki Suriyeliler ülkemizdeki sağlık hizmetlerinden kendi vatandaşlarımızla eşit düzeyde yararlanabilmişlerdir. Salgınla mücadeleye dair afiş, broşür ve algoritmaların Arapça ve İngilizce versiyonları hazırlanmış, göçmen sağlığı merkezleri başta olmak üzere ilgili birimler tarafından halka ulaştırılmıştır. Covid-19 hastası veya temaslısı göçmenlere yönelik filyasyon çalışmalarının etkin bir şekilde yapılabilmesi amacıyla göçmen sağlığı merkezlerinde çalışan ve çoğu Suriyeli olan sağlık personeline Covid-19'la mücadele çalışmaları hakkında eğitimler verilmiş, ayrıca filyasyon ekiplerine Arapça, Türkçe bilen uygun nitelikteki personel ilave edilmiştir.

Değerli mevkidaşlarım, Covid-19 salgınının en önemli sınamalarından bir diğeri ise ayrımcı, ırkçı ve İslam karşıtı söylemlerde yaşanan endişe verici artıştır. Bazı ülkelerde hâlihazırda endişe verici düzeyde olan İslamofobinin bu dönemde daha da ivme kazandığını, bazı etnik ve dinî azınlıklara mensup kişilerin, göçmenlerin ve yabancıların salgınla ilişkilendirildiğini, özellikle Müslüman ve azınlık gruplara karşı ırkçı söylemlerin gözle görülür derecede arttığını üzülerek müşahede ediyoruz. Yine, salgın döneminde Asya kökenli insanlara karşı ayrımcı yaklaşımın arttığı da maalesef istatistiklere yansımıştır. Uluslararası toplumun bir

an önce konunun vahametinin farkına varıp bu endişe verici sorunun üstesinden gelmek için ortak irade çerçevesinde çabalarını birleştirmesi, zaten zor durumda olan hassas ve savunmasız grupların yeni mağduriyetlerle karşılaşmaması için daha dikkatli olması gerekmektedir.

Coronavirüs salgını aynı zamanda çatışma bölgelerinde yaşayan sivillerin sağlık ve korunma ihtiyaçlarını karşılamayı da güçleştirmiştir. Bu çerçevede, Suriye'nin kuzeyinde muhaliflerin kontrolü altındaki bölgelerde yaşayan sivillere yönelik, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, uluslararası toplum tarafından sağlanan yardımların artırılması gerektiğini dikkatlerinize getirmek isterim. Keza, Filistin mültecileri ve bütün bölgenin istikrarı için hayati önemde hizmetler sunan Birleşmiş Milletler, Yakın Doğu'daki Filistin Mültecilerine Yardım ve Bayındırlık Ajansının içerisinde bulunduğu mali krizi aşması için ilave yardıma ihtiyaçları bulunmaktadır. Biz ülkemize gelen talepler doğrultusunda yaşlılar, engelliler, kimsesiz çocuklar gibi dezavantajlı gruplara yönelik özel yardım programları oluşturuyoruz. Bangladeş, Etiyopya, Kenya, Pakistan, Sudan, Suriye, Tunus ve Yemen'de yerlerinden edilmiş kişiler, mülteciler ve göçmenlere; Bangladeş'te sokak çocuklarına, yine, engellilere ve yetim çocuklara; Kazakistan'da görme engellilere; Kenya'da yetim çocuklara; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde engellilere; Romanya'da engelli ve kimsesiz çocuklara; Moğolistan'da çocuk esirgeme yurtlarına, yaşlı ve engelli bakımevlerine; Moldova'da huzurevleri, yetimhaneler, kimsesiz çocuk yetiştirme evleri ve evsizler için barınmaevlerini kapsayan 15 sosyal yardım merkezine; Mozambik'te kimsesiz çocuk ve yaşlı bakımevlerine; Namibya'da engelli çocuk ve ailelerine; yine, Yemen'de kadın sığınmaevlerine ve diğer dezavantajlı kesimlere çeşitli kalemlerde yardımlar sağladık. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) vasıtasıyla Afganistan, Bosna Hersek, Filipinler, Gambiya, Gürcistan, Güney Sudan, Kolombiya, Moldova, Mozambik, Sırbistan, Sudan, Suriye ve Tacikistan'da yerel imkânlarla kişisel koruyucu malzeme ve hijyen malzemesi üretimine yönelik eğitim programları oluşturduk ve yerel üretim için malzeme temin ettik.

Küresel huzur, barış ve istikrar için her bir ülkenin sorumluluk alması, hem dünya nimetlerinden yararlanırken hem de ortaya çıkan külfetleri paylaşırken adaleti ve eşitliği tesis etmemiz gerektiği kanaatindeyim. Bu sorumluluk bilinciyle hareket eden Türkiye'nin salgının insani, sosyal ve ekonomik etkilerinin asgariye indirilmesi ve küresel düzeyde toparlanmanın en kısa sürede başarılması için üzerine düşenleri bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da yerine getireceğinin altını çizerek hepinizi en kalbi duygularla selamlıyor, istişaremizin hayırlı sonuçlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Sayın Başkan, birkaç tespitimi bir özet gibi ifade etmek istiyorum. Bunlardan birincisi, salgın sonrası dünya, salgın öncesi dünyadan farklı olacak. Bunu şu bakımdan söylüyorum: Sadece Covid-19 virüsü bağlamında değil, muhtemelen bu salgın süreci insanlık için daha sonra başka virüslerin, başka salgınların da olabileceği ihtimalini bizim önümüze, dikkatimize sunuyor. Bir başka husus, hâlâ belirsizlikler içerisindeyiz; aşıyla ilgili yapılan çalışmalar her ne kadar bize ümit verici, müjdeli haberler veriyorsa da bunların ne kadar başarılı olacağı, salgını önleme konusunda ne kadar etkili olacağı henüz net değil. Ayrıca, bu salgının henüz içindeyiz; hasar tespiti tam olarak yapılmadığı için bunun sosyoekonomik boyutlarının nerelere kadar varabileceğini, uzanabileceğini tam olarak kestiremiyoruz.

İkinci ifade etmek, değinmek istediğim husus şudur: Tabii, salgınla ilgili hep kötü yönlerden, hep zararlı yönlerinden, etkilerinden bahsediyoruz ama bunu bir öğrenme süreci olarak değerlendirebilirsek -hem bir fert, kişi olarak hem toplum olarak hem ülkeler olarak hem de dünya olarak- yeni şeyler öğrenebilme, yeni birtakım hususların farkında olma bakımından bunun bir öğrenme süreci olduğunu düşünürsek maliyeti yüksek olmakla beraber insanlık için faydalı birtakım gelişmelere yol açabileceğini düşünüyorum.

Bir başka değinmek istediğim husus şudur: Genellikle, bugüne kadar, salgına kadar "büyük devlet" dediğimizde ekonomik olarak belli ölçekte büyüklüğe sahip ve maalesef silahlı imkânlar, güçler, silahlar, askerler, askerî güç bakımından kapasitesi yüksek olan devletleri daha çok güçlü zannederdik, kabul ederdik fakat ben sağlıkla ilgili parametrelerin, sağlık altyapısının, teşhis, tedavi imkânlarının, halk sağlığıyla ilgili potansiyellerin de büyüklük ölçüsü olarak, devletlerin büyüklüğüyle ilgili bir ölçü, kriter olarak önemli hâle geldiği kanaatindeyim. Bundan sonra kendi halkı başta olmak üzere, insanlara, insanlarına sağlıkla ilgili sunduğu imkânlar, bir devletin büyüklüğüyle ilgili önemli bir ölçü hâline gelecektir.

Bir başka husus: İki boyut itibarıyla küreselleşmeye bakışımızı biraz güncellememiz gerekiyor diye düşünüyorum. Öncelikle "küreselleşme" dediğimizde daha çok hep olumlu şeylerin, faydalı şeylerin küreselleştiği gibi bir yaklaşım içerisindeydik, bakış açısı içerisindeydik. İnsanların küreselleşmesi, eğitimin, kültürün küreselleşmesi, paranın, ekonomik imkânların küreselleşmesiydi fakat şimdi gördük ki burada hastalıklar da virüsler de zararlı şeyler de küresel; Çin'in bir şehrinde başlayan bir hastalık, bir virüs kısa bir zaman içerisinde bütün dünyayı, küresel bir alanı işgal edecek hâle gelebiliyor. Dolayısıyla, sadece virüs ve hastalık değil, tedavi ve aşı da küresel. Bu bakımdan, öyle bir noktadayız ki

-birçok arkadaşımız ifade etti- aşıdan elbette bütün ülkeler -gelişmiş olan veya olmayan- yine, bütün toplum kesimleri yararlanmalıdır, doğru; bu, bir prensip olarak güzel bir şey ama sanıyorum bunu prensip olarak benimsemeyenler de zorla benimsemek zorunda kalacaklar çünkü dünyada herkesin korunması, herkesin aşılanması söz konusu olmazsa aşılanmış olan toplumların, ülkelerin de korunabilmesi tam manasıyla söz konusu olamayacaktır.

Bir başka husus -küreselleşme bağlamında- şudur, kısaca ifade etmek isterim: Küreselleşme, sadece tek yönlü bir şekilde gelişmiyor; gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan veya gelişmemiş toplumlara doğru bir yönle hareket etmiyor, çift yönlü hareket ediyor. Dolayısıyla, gelişmekte olan ve gelişmemiş toplumlardan da gelişmiş olanlara doğru bir küreselleşme hareketi söz konusu, bahsetmiş olduğum birçok parametre bakımından.

Buradan birçok husus öğrenmeliyiz ama en önemlisi şu: İnsan her şeyden değerlidir ve her şey insan içindir; ekonomiler, sistemler, ekonomik varlıklar, gelişmişlik, dijital dünya, bunların hepsi insan içindir. Az önceki konuşmamda ifade ettim, bizim bir sözümüzdür: "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." Aslında, öyle bir noktaya geldik ki "İnsanı yaşat ki dünya yaşasın." noktasındayız; bunun için her şeyi insan odaklı, insanı merkeze alarak değerlendirmek mecburiyetindeyiz.

Onun için, paradigmalarımız başta olmak üzere, uluslararası kurumlar ve kuruluşlar başta olmak üzere, nimetlerini ve külfetlerini eşit olarak paylaşabileceğimiz, dengeli olarak, adil olarak paylaşabileceğimiz yeni bir dünyanın önünde olduğumuzu da düşünüyorum. MIKTA'nın bu anlamda belki bir öncülük yapacağını… Coğrafi alanlar olarak bütün dünyayı saran, kuşatan bir görüntü var harita üzerinde; fikir olarak da paradigma olarak da dünyayı kuşatacak bir anlayışın öncülüğünü yapabiliriz.

Bütün başkanlara katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum.

2021

8 Ocak 2021 - Güney Kafkasya'da Güç Dengeleri ve Karabağ Sorunu Sempozyumu, İstanbul

Değerli rektörlerim, değerli akademisyen arkadaşlarım, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Birinde öğrenci olarak, diğerinde akademisyen olarak eğitim-öğretim hayatımı geçirdiğim iki üniversitemize bu kıymetli ve hayırlı, faydalı sonuçlar doğuracağına inandığım sempozyumun organizasyonu için teşekkür ediyorum; rektörlerimizin şahsında katkı sunan, emeği geçen bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Çok önemli bir başlık üzerinde toplantıyı gerçekleştiriyoruz. Aslında yine iki üniversitemizin organizasyonuyla 28 Eylül 2020'de "Doğu Akdeniz Çerçevesi" başlığı altında bir sempozyum daha yapılmıştı. Buna ilaveten geçenlerde yine "Deniz Hukuku ve Doğu Akdeniz" bağlamında Ankara'da Ankara Üniversitemizde bir toplantı gerçekleştirdik. Tabii bu tür toplantıların, sempozyumların çok önemli olduğunu, çok kıymetli olduğunu düşünüyorum değerli arkadaşlar.

Üniversitelerimiz, akademi dünyamız Türkiye'nin günlük hayatıyla, iç siyasetiyle, dış siyasetiyle alakalı katkı sunma eğiliminde değildi daha önceleri.

Şüphesiz akademinin bütünüyle aktüalitenin içerisinde olması, aktüel sorunlar üzerinde yoğunlaşması beklenemez, bu yanlış olur. Fakat akademik çalışmaların çıktılarının bir kısmının en azından gerek sosyal, gerek siyasi hayatımızda, gerek uluslararası ilişkiler bağlamında Türkiye'nin politikalarıyla alakalı olması, bu çıktıların bu politikalara katkı sunması, zemin oluşturması, destek vermesi beklenmelidir, bu da tabidir. Bu açıdan akademiyle politik aktörleri ve politika yapanları bir araya getirecek toplantıların ve ona zemin teşkil edecek çalışmaların kamuoyuyla paylaşılmasını önemli addediyorum. Bu sempozyumları bu anlamda biraz daha başlangıç olarak bu yolun açılması anlamında bir katkı olarak da görüyorum daha makro anlamda.

Tabii bugün biz Doğu Akdeniz'le ilgili toplantı yaptığımız 28 Eylülden iki gün kadar önce Azerbaycan'la Ermenistan arasında Dağlık Karabağ'da çatışmalar başlamıştı, yoğunlaşmıştı. Bugün ise bu çatışmaların sona erdiği ve Azerbaycan'ın büyük bir başarısıyla, zaferiyle, muvaffakiyetiyle sonuçlandığı bir sürecin sonrasında bunu yapıyoruz. 9 Kasım itibarıyla yapılan ateşkesle Dağlık Karabağ'da güya diplomatik yollarla çözülemeyen, 30 senedir çözülemeyen sorun çözülmüş oldu. Onun için bu toplantıyı yaparken biraz da bu memnuniyetle ve bu sevinçle bu toplantıyı gerçekleştirdiğimizi de ifade etmek isterim.

Tabii başta Dağlık Karabağ bağlamındaki sorunlar olmak üzere, ama genel anlamda Kafkasya, Güney Kafkasya'daki sorunlar ve Türkiye'nin etrafındaki bölgede yaşanan sorunlar, daha geniş anlamda dünyadaki çatışmalar, ihtilaflar bir şekilde sona ermiş değil. Bilakis belki bunlar daha da karmaşık hâle gelerek devam etmektedir. Ancak biz burada Güney Kafkasya ve Dağlık Karabağ bağlamında bugün değerli akademisyenlerimizin, hocalarımızın yapacakları çalışmaları burada hep beraber takip edeceğiz, inşallah bunları kitaplaştıracağız da. Böylece daha yakından görebilme, takip edebilme imkânına sahip olacağız.

Değerli arkadaşlar; tabii Türkiye Azerbaycan'ın haklı davasında başından beri yanında oldu. Hocalarımız da ifade ettiler, Cumhurbaşkanımız bunu her vesileyle, her fırsatta, her ortamda dile getirdi. Gerek ben Azerbaycan'a bilhassa savaş hukukuna, çatışma hukukuna da aykırı, insanlık suçu mahiyetindeki saldırıların gerçekleştiği önemli merkezlerden birisi Gence'yi de ziyaret ettim. O ziyaretimde, 19-20 Ekimdeki ziyarette desteğimizi fiilen de gösterdik. Dışişleri Bakanlığımız, Milli Savunma Bakanımız sürekli ziyaretlerini gerçekleştirdiler.

Türkiye'nin Azerbaycan'ı bu haklı davasında desteklemesinin bazı sebepleri var, gerekçeleri var.

Bunlardan birincisi; sürekli ifade ettiğimiz tek millet-iki devlet anlayışı içerisinde birlik beraberliğimiz, dostluğumuzun ve kardeşliğimizin gereğiydi bu destek. Bu sadece bir slogandan ibaret değil, bir türkü sözü değil iki devlet-tek millet sözü. Bunun gereğini gerek Türkiye, gerekse Azerbaycan her zaman mümkün olan, gerekli olan her ortamda ortaya koymuş ve somut olarak ifade etmişlerdir. Bizim uluslararası bazı toplantılarda Türkiye'den temsilci arkadaşlarımızın bulunmadığı zamanlarda Türkiye'ye yönelik saldırılara, itirazlara, eleştirilere Azerbaycanlı temsilciler, akademisyenler, siyasetçiler orada bunları kendilerine yapılmış eleştiriler olarak addederek cevap vermişlerdir. Benzer bir şeyi de Türkiye her ortamda, Azerbaycan'ın bulunmadığı yerlerde de ona olan desteğini net bir şekilde, somut bir şekilde kendi meselesi olarak addederek sahip çıkmış ve gerekli cevapları da vermiştir. Bunu birçok ortamda gördük. Yine aynı şekilde yakın zamanlarda Türkiye'nin uluslararası sorunlarında da Azerbaycan'ın çok net bir şekilde Türkiye'nin yanında durduğunu, bunu her ortamda ifade ettiğini başta Sayın Aliyev olmak üzere müşahede ettik, gördük. Bu bakımdan Azerbaycan'ı bu haklı davasında desteklememizin birinci sebebi bu.

Bu tek başına da yeterli bir sebeptir aslında, ama tek sebep bu değil. Azerbaycan'ın haklı davasından bahsediyoruz, bu haklılığı hocalarımız ifade ettiler, değerli rektörlerimiz. Aslında iki açıdan görmemiz mümkün. Birisi, tarihî bakımdan. Dağlık Karabağ tarihi bakımından daima Azerbaycan toprağı sayılmıştır. Ne kadar geriye gidersek gidelim İran'la Rusya arasında yapılan anlaşmadan sonra da 19. yüzyılın başlarında Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan yönetiminde bir yer olduğu belirlenmiş ve fiilen de uygulamada o şekilde devam etmiştir. Daha sonra Sovyet döneminde hazırlanan Anayasada da aynı şekilde Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan'a ait bir yer olduğu, bir yönetim birimi olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Sovyet döneminde de Dağlık Karabağ'ın hiçbir zaman Azerbaycan toprakları dışında bir yönetime sahip olacağına dair bir eğilim, bir uygulama, bir hukuki düzenleme söz konusu değildir. Bu bakımdan geriye dönüp baktığımızda Dağlık Karabağ tarihen Azerbaycan'a ait bir topraktır. Hukuken de aynı durum, haklılık söz konusudur.

Değerli Rektörümüz ifade etti, birçok karar var bu konuda, Birleşmiş Milletlerin dört tane kararı var. Ermenistan'ın Dağlık Karabağ'da Azerbaycan topraklarında işgalci olduğuna dair kararları var. AGİT'in oluşturmuş olduğu Minsk Grubunun yaklaşımı bu şekilde. Bunu çok yakın zamanda Rusya'nın yaklaşımında gördük. Malum Ermenistan Rusya'yı kendi yanında bu çatışmaya dâhil etmek için bazı hamleler yaptı ve Rusya Devlet Başkanı Sayın Putin başta olmak üzere Rusyalı yetkililer çatışmaların Azerbaycan topraklarında gerçekleştiğini, dolayısıyla savunma anlaşmalarının sadece Ermenistan'a bir saldırı olduğu takdirde yürürlüğe

gireceğini, bu çatışmada savunma anlaşmaları kapsamı dışında bir durumun olduğunu çok net bir şekilde ifade ettiler. Bu aslında dolaylı olarak yine hukuken Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan toprakları içerisinde bir yer olduğunu ifade etmek, kabul etmek, ikrar etmek anlamına geliyor.

Bu bakımdan Türkiye'nin Azerbaycan'a desteğinin ikinci en önemli unsuru; Azerbaycan hem tarihen, hem hukuken, hem uluslararası hukuk bağlamında haklı bir davanın içerisinde ve Türkiye de dünyadaki nerede olursa olsun bütün ihtilaflarda, çatışmalarda haklı olanın yanında yer almayı bir prensip, bir şiar olarak addetmektedir.

Üçüncü belki önemli bir husus değerli arkadaşlar, Ermenistan sadece Dağlık Karabağ'da Azerbaycan'la bir ihtilaf yaşamıyor. Ermenistan tutumu sebebiyle aynı zamanda bölgedeki bütün ülkelerin durumunu etkileyecek, bölgenin güvenliğini ve barışını etkileyecek bir tavır, bir saldırgan tutum içerisinde. Bunu Azerbaycan'a, Azerbaycan topraklarına yaptığı saldırıyla göstermişti. Ama onun dışında az önce başka bağlamda değindiğim Rusya'yı savaşın-çatışmanın içerisine çekmek için gösterdiği gayretler, attığı adımlar, Nahcivan'a yapmış olduğu saldırılar sebebiyle Türkiye'yi bir şekilde bu çatışmanın içerisine çekmeye yönelik tavırları-tutumları sebebiyle aslında bölge barışı için de bir risk olduğunu, bir tehdit olduğunu açık bir şekilde göstermiştir. Bu bakımdan

Türkiye bir taraftan Azerbaycan'ın yanında yer alırken, bir taraftan da esasen daha geniş planda bölge barışının devamı, tesisi ve devamı yönünde kararlılığıyla da bu süreçte Azerbaycan'ı desteklemiştir. Bu bakımdan bunu net bir şekilde ortaya koyduğu gibi Türkiye, Azerbaycan'la olan anlaşmaları sebebiyle ve sahip olmuş olduğu teknolojik imkânlar sebebiyle de Azerbaycan'ın talebiyle ve ticari ilişkiler bağlamında üretmiş olduğu lojistik imkânları da buraya sunmuştur. Ve aslında daha önce biraz kısmen Suriye'de daha sonra Libya'da, ama daha çok Azerbaycan'daki, Dağlık Karabağ'daki çatışmada çok net olarak ortaya çıktı ki Türkiye'nin şu anda üretmiş olduğu özellikle askerî imkânlar, teknoloji dünyada çatışmaların, savaşların konseptini değiştirecek bir potansiyel barındırıyor içerisinde ve Azerbaycan'ın başarısında da bu imkânların, bu teknolojinin çok etkili olduğunu bütün dünya kabul etmiş durumda.

Bunu tabii şöyle ifade etmek lazım: Kissinger'in bir sözü vardır, 'gücünüzün gölgesi masaya düşmedikçe müzakerelerde başarı sağlayamazsınız' der. Ve 30 yıldır devam eden hep masada devam eden ama bir sonuca ulaşmayan müzakereler Minsk Grubu çalışmaları nihayetinde Azerbaycan'ın gücü masaya düştükten sonra bir sonuca ulaşmıştır, ulaştırılabilmiştir.

Bu bağlamda değerli arkadaşlar, sadece Kafkasya değil, dünyadaki düzen bağlamında birkaç söz de ifade etmek isterim. Birisi şudur: 30 yıl devam eden bir sorun var, bunu çözmek için bir araya gelmiş aslında; birçok bakımdan ekonomik gücü bakımından, diplomatik gücü bakımından böyle sorunları çözebilecek bir kapasiteye sahip olan ülkelerin de eş başkanlığını yaptığı Rusya, Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa'nın eş başkanlığı yaptığı bir heyet Minsk grubu. 30 yıl boyunca bu sorun çözülmemiş. Aslında bu sorunun çözülmemesi, bir sorunun çözülememesi anlamına mı geliyor, yoksa bu sorunu aslında çözme niyetinin bulunmadığı anlamına mı geliyor? Geriye dönük olarak bugüne kadar ve hâlihazırda da mevcut olan uluslararası ilişkiler bağlamında birçok sorunla ilgili bu soruyu ortaya koymamız, sormamız mümkün ve gerekli. Gerçekten dünyada özellikle kritik bölgelerde, - bu kritik bölgeler nelerdir - özellikle geçiş alanları bölgeleri ulaştırmanın temel zeminleri dünyada geçiş bölgeleri ulaşımda. Tabii ikincisi bununla bağlantılı sadece bu değil, aynı bölgelerde özellikle ekonomik kıymetler değerler de varsa, işte doğal gaz gibi, petrol gibi başka imkânlar da varsa bu bölgelerde ileride muhtemel ihtilafları ve çatışmaları destekleyebilecek bazı yaraların korunması, bunların iyileştirilmesinin sağlanmaması yönünde uluslararası bir yaklaşım var büyük devletler, emperyalist devletler bakımından. Eğer sorunlar varsa bu bölgelerde onları muhafaza etmek, onları bir çözüme kavuşturmamak, gerektiği zaman sorunları belki abartarak, büyüterek, tahrik

ederek daha büyük sorunlar hâline dönüştürmek, böylece o yerleri, bölgeleri istikrarsızlaştırmak. Bunlar zaten hazır sorunlarsa daha kolay, eğer hazır sorunlar yoksa ortada yeni sorunlar bularak, icat ederek, işte uluslararası terör örgütlerinin esasen tartışılmayan çok önemli bir boyutu. Bu terör örgütleri kime ve neye hizmet ediyor? Aslında yeni emperyalist anlayışın bunlar öncü güçleri, kuvvetleri. Bazı bölgeleri dünya üzerinde bilhassa Orta Doğu'da istikrarsızlaştırarak oraları başka güçlerin, başka ülkelerin müdahalesine açık hâle getirmek temel mesele ve daha sonra bunları bazı uluslararası kuruluşların kararlarıyla bazen, bazen buna da ihtiyaç olmadan ülkelerin müdahalesiyle işgal edilmiş topraklara dönüştürebiliyorlar. Benzer şeyi Afganistan'da yaşadık, Irak'ta yaşadık, Suriye'de benzer bir durum var, Libya'da o kadar olmasa da benzer bir durum var. Dolayısıyla, ya mevcut sorunları muhafaza etmek, çözmemek, çözümsüz bırakmak, yoksa da o gerekli yerlerde yeni sorunlar çıkartacak alanları oluşturacak uluslararası politikanın bugüne kadar hâkim olduğunu görüyoruz. Bu bakımdan sorunların çözümü adımlarının aslında dünya barışına da katkı sağlayacak geniş anlamda çok kıymetli olduğunu ifade etmek isterim. Türkiye böyle bir yolda birçok bölgedeki diplomatik müdahaleleriyle böyle bir yolda olduğunu da açık bir şekilde göstermiştir.

Son olarak değerli arkadaşlar, dünya büyük bir değişim içerisinde ve bu değişimin ben insanlığın lehine olacağı, yararına olacağı, nihayetinde yararına olacağı kanaatindeyim. Bu değişim uzun zamandır başladı devam ediyor ama bu değişimi bir taraftan hızlandıran niceliksel olarak, bir taraftan da mahiyetini de değiştirecek potansiyelleri ortaya koyan bu salgın sürecini yaşadık. Böylece her şeyin küresellik içerisinde, küreselleşme içerisinde olduğunu gördük. Daha önce küreselleşme dendiğinde ilk akla gelen paranın, malların küreselleşmesi, daha sonra insanların dünya üzerinde serbest dolaşıma sahip olması gibi noktalar vardı, bilginin küreselleşmesiydi. Fakat şimdi sadece akla gelebilen olumlu nitelikte, mahiyetteki şeylerin değil de, olumsuz şeylerin de küreselleştiğini görmüş olduk, virüs de küresel, hastalıklar da küresel. Tabii aynen bunun gibi şifası da, işte aşı da küresel olmak zorunda. Çin'de bir yerde ortaya çıkan bir virüs çok kısa bir zaman içerisinde bütün dünyayı etkisi altına aldı. Belki bu bir ilk örneği; bu işin benzer birçok başka virüslerle, hastalıklarla dünya belki birlikte yine küresel olarak karşılaşmak ve mücadele etmek, buna maruz kalmak mecburiyetinde bunu göreceğiz önümüzdeki dönemlerde. Ama aynı şey aşı için de geçerli. Geçen Makedonya'yı ziyaretimizde Makedonya yetkilileri aşı konusundaki endişelerini ifade ettiler. Bizim gibi işte ekonomik olarak zayıf ülkelerin aşıdan yararlanması konusunda aslında ayrı bir çalışma yapılmalıdır dediler, yoksa bize aşı verilmeyebilir, gönderilmeyebilir dediler. Ben eğer Batılı ülkelere kalsa sizi

düşüneceklerini zannetmiyorum size aşı göndermezler de işin mahiyeti buna mecbur ediyor onları. Yani sadece Fransızları, Almanları aşılamak salgını önlemek için yeterli değil. Sadece Avrupa'da da değil belki dünyanın her yerinde herkesi mümkün olduğu kadar etkili olacak şekilde aşılama mecburiyetimiz var. Böyle bir mecburiyet olmasa yani kerhen de olsa bunu yapma durumunda olmasalar sizi hiç akıllarına getireceklerini zannetmiyorum dedim onlara, ama işte küreselleşme buna icbar ediyor. Tabii sorunlar da tartışmalar da küreselleşti, Amerika Birleşik Devletleri'nde geçen gün yaşanan olaylar Kongre Binasının işgali bir nevi küçük çaplı da olsa bir kalkışma, bir darbe teşebbüsü gibi olay da aslında bu tür tartışmaların ve sorunların da küreselleştiğini gösteriyor. Yani birisi Twitter'da diyor ki, 'demokrasiyi çok ihraç ettik kendimize kalmadı' diyor Amerika Birleşik Devletleri açısından. Yine bir başkası da diyor ki, 'pandemi dolayısıyla salgın ve kısıtlamalar olduğu için başka ülkelerde darbe teşebbüslerini destekleyemedik, onu kendi sınırlarımız içerisinde yapıyoruz' diyor. İşin esprisi bir tarafa, ama dünyanın birçok ülkesinde bu tür olayları destekleyen Amerika Birleşik Devletleri şimdi kendisi benzer bir olaya küçük çaplı da olsa maruz kalmış oldu. Tabii bunu taassup etmek, işte oldu falan demek mümkün değil. Şüphesiz bir seçim yapılmış usulüne göre ve bu seçimde bir sonuç ortaya çıkmış. Gerekli prosedürler, adımlar çerçevesinde bu sürecin tamamlanması lazım. Dolayısıyla, demokrasiye ve hukuka, her yerde olduğu gibi Amerika Birleşik Devletleri'nde de herkesin sahip çıkması ve demokrasi içerisinde sorunlarını çözmesi gerekir. Ama bu şunu göstermiştir ki: Demek ki benzer bir şey dünyanın işte şu ülkesinde, bu ülkesinde olmaz, oralarda kurumlar yerleşmiştir, kurumsal refleksler falan, gelenekler oturmuştur demek de artık geçerli değil. Sorunlar, virüsler, mikroplar sadece tıbbi anlamda değil, sosyal ve siyasi virüsler, mikroplar küreselleşti ve dünyanın her ülkesinde her zaman yaşanabilir. Sadece daha önce böyle bir saldırı, meydan okumayla karşı karşıya kalmamıştı Amerika Birleşik Devletleri. Demek ki karşılaşınca benzer sonuçlar başka ülkelerdeki gibi ortaya çıkabiliyor.

Bu bakımdan dünyanın sorunlarını yeni dönemde bütün bu tabloyu dikkate alarak iyi niyetle, bütün insanlığın faydasına ve tek tek münferiden bütün insanların faydasına olacak şekilde çözmeye yönelik adımlar atılması, fikirler ortaya konulması önce tabii bunları gerçekleştirecek adımlar atılması gerekiyor. Türkiye bunun öncülüğünü yapıyor dünyada; aslında bu yönde Cumhurbaşkanımızın liderliğinde kararlılıkla daha etkili ortaya çıkan tablonun insanların ufkunu açması, zihnini açması sebebiyle daha etkili adımlar atmaya da çalışacağımızı ifade etmek isterim.

Ben tekrar bu güzel toplantı için, iki günlük sempozyum için katkı sunacak bütün akademisyen arkadaşlarımıza, hocalarımıza teşekkür ediyorum. Toplantının

hayırlı, başarılı olmasını Cenab-ı Hak'tan diliyorum. Toplantının hazırlanmasında emeği geçen, buna öncülük eden değerli rektörlerimize, Marmara Üniversitesi Rektörümüze, İstanbul Üniversitesi Rektörümüze huzurunuzda teşekkür ediyorum. İnşallah benzer çalışmaları, belki bunları kurumsallaştırarak da üniversitenin kendi içerisinde araştırma merkezleriyle, enstitülerle kurumsallaştırarak da daha etkili, daha faydalı yönlere evrileceğine de inanıyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

26 Ocak 2021 - Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Eğitim - Öğretim Yılı 2. Dönemi Açılış Töreni, Video Mesaj

Değerli hocam, değerli Rektörümüz, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin saygıdeğer akademisyenleri, üniversitemizin değerli öğrencileri, sevgili gençler; sizlerle bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum. Sizleri muhabbetle, hürmetle selamlıyorum. Her daim Türkiye ve Kazakistan muhabbetini gönlünde taşıyan mezun kardeşlerime de selam ediyorum.

Bir buçuk ay kadar önce yıl dönümünü kutladığımız Kazakistan'ın bağımsızlık tarihi olan 16 Aralık aynı zamanda Türkiye'nin Kazakistan'ın bağımsızlığını tanıdığı gündür. Türkiye, Kazakistan'ın bağımsızlığını aynı gün, birkaç saat içerisinde tanımış ve Kazakistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olmuştur. Bununla da yetinmemiş, zaman kaybetmeksizin diplomatik ilişkiler tesis etmiştir. Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in 1991 yılında imza attığı tarihî kararıyla Sovyetler Birliği'nin dağılmasından kısa bir süre önce Türk-İslam Devlet Üniversitesi olarak temelleri atılan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin kuruluşundan otuz yıl sonra öğrencileriyle buluşmak, sizlerin arasında olmak fevkalade memnuniyet vericidir.

Sizlerin de bildiği gibi üniversite Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyetlerinin ortak üniversitesidir. Bu üniversitenin misyonu, Türk dili konuşan devlet ve topluluklara mensup öğrencileri bir çatı altında eğitmek, öğretmek, hür ve bilimsel düşünce gücüne, çağdaş bilgi ve beceriye, toplumsal sorumluluk duygusuna sahip, insan haklarına saygılı, hoşgörülü, millî ve ahlaki değerlere bağlı, sorgulayan, araştıran, girişimci, tarih ve kimlik şuuruna sahip fertler olarak yetiştirmek, araştırma ve geliştirme faaliyetleriyle ilim ve toplum hayatına katkıda bulunmaktır. Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin uluslararası standartlarda eğitim öğretim ortamı, bilimsel ve teknolojik araştırma altyapısı ve hizmet anlayışıyla eğitim ve araştırma faaliyetleri yürüten, Türk devlet ve toplulukları arasındaki dostluk ve dayanışmanın sembolü, rekabet gücü yüksek bir üniversite olmak hedefi bulunmaktadır ve bunu büyük ölçüde gerçekleştirmiştir.

Türkiye ile Kazakistan arasındaki ilişkilerin geçmişine baktığımızda en köklü ve uzun ömürlü iş birliği projelerimizden birinin Ahmet Yesevilerin ve Abayların mirası olarak kabul ettiğimiz bilim ve öğretim alanında bir meşale gibi parlayan, hitap etmekte olduğum bu önemli öğretim kurumu olduğunu görüyoruz. Bu değerli üniversitenin, Hoca Ahmet Yesevi'nin kabrine ev sahipliği yapan, Türk dünyasının manevi merkezlerinden Türkistan şehrinde kurulmuş olması ise çok büyük bir anlam taşımaktadır. Üniversitenin, Türkistan'dan Balkanlar'a kadar bütün Müslüman-Türk yurtlarını etkilemiş Ahmet Yesevi'nin adını taşıması ayrıca üzerinde durulması gereken çok kıymetli bir husustur. Türkiye ve Kazakistan bu üniversiteyle manevi hayatımızı asırlarca etkileyen, kardeşliğimizin temeli olan Türk dilinde yazdığı hikmetlerle dilimizin gelişmesine ve zenginleşmesine büyük katkılar sağlayan Türk tasavvuf geleneğinin kurucusu Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'ye ve onun manevi mirasına bir anlamda gönül borcunu ödemektedir. Ahmet Yesevi Kur'an'ın anlattığı, Peygamberimizin (ASV) uyguladığı gerçek İslam'ın, İslam'ın tevhit ve adalet nurunu halka anlatan ve bağlılarıyla bunu cihana yaymak için çalışan sembol bir isimdir. İslam'ın esaslarını, güzel ahlakı, tasavvufi adabı basit ve yalın dille anlatmaya gayret gösteren biriydi. Ahmet Yesevi bu gayreti, hikmetleri ve hayatıyla Orta Asya tasavvufunun en iyi bilinen ismidir, isimlerinden biridir.

Üniversitenin en temel amaçlarından biri de hiç şüphesiz başta Türkiye ve Kazakistan halkları, geniş anlamda ise Türk dünyasını temsil eden çeşitli halklar arasındaki beşerî temasların artmasını, halklarımızın birbirini daha iyi tanımasını, bu sayede aslında ne kadar yakın ve ne kadar benzer olduğumuzu keşfetmelerini sağlamaktır. Onun için birbirimizin konuştuğu dili anlamak ve öğrenmek, söyleyiş farklılıklarını tanımak, telaffuzun arkasında zengin bir ortak kelime hazinemizin

bulunduğunu görmek çok önemlidir. Bu sebeple Türkiye'den buraya öğrenim görmeye gelen her öğrenciye Kazakça öğrenmesini tavsiye ediyoruz. Aynı şekilde üniversitede okuyan öğrencilerin ve akademik personelin Türkiye Türkçesini öğrenmelerini teşvik etmek gerektiğini de düşünüyorum. Bunun için de üniversite bünyesinde Türkçe eğitiminin güçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Üniversitenin adını taşıdığı Ahmet Yesevi hazretleri, yaşadığı dönemin din ve kültür dili olan Arapça ve Farsça yerine, bilinen en büyük eseri olan ve bugün hâlen önemini koruyan Divan-ı Hikmet'te yer alan bütün hikmetlerini ilim, aşk ve irfan dili hâline getirdiği ana dili Türkçeyle söylemiştir. Bugün edebî bir Türkçeden söz edebiliyorsak bunun banisinin Ahmet Yesevi olduğu unutulmamalıdır. Adına izafe edilen Yesevilik yolu aslında İslam'ın Türkçe yoludur. Ahmet Yesevi, Divan-ı Hikmet'te Türkçeyi kullanmasını da kendi deyişine konu eder. "Hoca Ahmed marifet bahçesine rehberdir/Hakikatleri söyler, açar gönül ilini/Miskin zayıf Hoca Ahmed, yedi ceddine rahmet/Farsçayı bilir amma güzel söyler Türkçeyi…"

Üniversitemizin kuruluşundan bu yana geçen otuz yıla yakın sürede eğitim alanında yürüttüğü başarılı çalışmalarla Kazakistan'ın ve Türk dünyasının başlıca üniversiteleri arasına girdiğini memnuniyetle görüyorum. Üniversitenin başarısının anahtarlarından biri de hiç şüphesiz üniversitenin kuruluş anlaşmasıyla güvence altına alınmış özerk ve uluslararası statüsüdür. Bu özel statünün Kazakistan tarafının da desteğiyle güçlendirilerek sürdürülmesi önem taşımaktadır. Üniversitemizin her mecrada daha da ileriye taşınması için Kazak kardeşlerimizle elimizden gelen gayreti gösteriyoruz, önümüzdeki dönemde de bu gayreti göstereceğiz.

Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Türkiye-Kazakistan kardeşliğinin ve Türk dünyasının birbiriyle yakınlaşması idealimizin bir abidesi olarak Orta Asya'nın tarihî ilim ve kültür merkezi olan Türkistan şehrinde yükselmektedir. Türk dünyasının dört bir yanından ve hatta ötesinden gelen öğrenciler arasında eğitim yoluyla kurduğu köprülerle ortak manevi mirasımızı canlı tutarak geleceğe taşımaktadır. Bu konuya verdiğimiz önemin altını çizmek için şimdiye kadar yapılanları takdir ettiğimizi ancak üniversitemizin çok daha fazlasını yapma potansiyeli bulunduğunu ve bunu harekete geçirmemiz gerektiğini düşündüğümüzü tekrarlamak isterim. Türkiye olarak bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da üniversitemizi her anlamda güçlü bir şekilde desteklemeyi sürdüreceğiz.

Kıymetli öğrenci kardeşlerim, gençlik insanın en taze, en dinç hâlini, en heyecanlı günlerini, zihninin en açık olduğu zaman dilimini barındıran, ömrün belki de en dinamik dönemi olarak tanımlayabileceğimiz, bahar kadar taze bir

dönemdir. Akademik gelişiminizi gerçekleştirdiğiniz bu dönemde sosyal ve kültürel çalışmalardan da olabildiğince istifade etmeniz geleceğinizde önemli bir yer tutacaktır. Gençlik bir bakıma sunduğu imkânların güzelliğini yaşarken aynı zamanda ihtiyarlığımız için hazırladığımız hazine gibidir. Gençliğimizde edindiğimiz beceriler, öğrendiğimiz bilgiler, dinlediğimiz hikâyeler, tanıştığımız ve kalben ve zihnen irtibat kurduğumuz bütün insanlar hayat yolunuzda yoldaşınız olurlar. Sizler, işte, bu güzel çağların, bu güzel muhabbetlerin kurulduğu dönemdesiniz. Cenab-ı Hak her birinizin bahtını güzel, yolunu açık ve aydınlık eylesin. Kendi coğrafyamızın çocuklarının istikbali kadar sizlerin istikbalini ve Kazakistan ile Türkiye arasında kuracağınız çeşitli alanlardaki bağları çok önemsiyoruz. Siz, değerli gençlerimiz, Kazakistan ile Türkiye arasında her bir alanda kadim ve köklü bağlarımızı sürdürecek, yeni bağlarımızı ise inşa edecek sorumluluğu taşıyorsunuz. Kiminiz eğitim hayatının henüz başında, kiminiz ise tamamlamak üzere. İnşallah, yeni başlayan kardeşlerimiz üniversitenin zenginliklerinden faydalanabilir, Türkiye'den Kazakistan'a eğitim görmeye giden kardeşlerimiz ise bizlere Kazakistan'ın ilmî, sosyal ve kültürel zenginliğini taşıyabilir; Türkiye ve Kazakistan arasında bir köprü olabilirler. Bu sorumluluk sizlerle birlikte elbette bizlerin de omuzlarındadır. İnşallah, her daim, üzerimize düşen bu sorumluluğu yerine getirmek için gayret göstereceğiz. Bizler artık gençliğini gerilerde bırakmış insanlar olarak sizlerin iyilik yolunda her daim yanınızda olmak ve çabalarınızı, yeteneklerinizi, ilgi ve meraklarınızı desteklemek için varız. Sizlerin içinde yaşadığı şartları, içinde bulunduğu dünyayı sizlere bırakan aslında bizim kuşağımızdır.

Şimdi, sözüm biraz da kendi neslime, akademisyen arkadaşlarıma olacak. Gençlerin ahlakından, gençlerin hâl ve tavırlarından şikâyet etmek insanların kendi sorumluluklarını görmezden gelmesidir diye düşünüyorum. Zira genç neslin şartlarını, görgü ve kültürünü bizler oluşturuyoruz. O sebeple ben gençliğimizin, yaşadığımız çağın sorunlarından sorumlu tutulmasını doğru bulmuyorum. Dönüp kendimize "Biz gençler için ne hazırladık?" diye sormak gerektiğini, genç nesli yetiştiren neslin kendisini hesaba çekmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir akademisyen olarak da öğrencilerimizin yalnızca derslerini anlatıp çıkmak değil, her daim koruyup, kollayıp, gözetmekle de yükümlüyüz. Gerçi öğrencilerimizin her biri farklı şartlarda, farklı ailelerden, farklı kültür ve coğrafyalardan geliyor; biz bu çeşitliliğin, nadide güzelliklere sahip öğrencilerimizin her birinin yeteneklerinin farkına ayrı ayrı varmalıyız. Hepsine aynı şartlardan geliyormuş, aynı şartlara sahipmişçesine davranmak doğru bir yöntem değildir. Elbette öğrencilerimize davranışımız adaletsizliğe de yol açmamalıdır ancak öğrencilerimizin hasta olup

olmadığını fark etmek, ailesinin yaşadığı sıkıntıları bilmek, belki gözündeki aşk pırıltısını fark etmek, heyecanlarını duyabilmek, üzüntü ve kederlerini hissetmek; bu en güzel çağlarını yaşayan kıymetli gençlerimizin hayatlarına belki de unutamayacakları bir dokunuş bırakmamızı sağlayacaktır. Bu sebeple bizlere farklı coğrafyalardan, farklı yeteneklerle emanet edilmiş öğrencilerimize nadide bir taşa yaklaşır gibi özenle yaklaşmalıyız.

Sevgili öğrenci kardeşlerim, belki birçoğunuzun bildiği, bazılarınızın da yeni haberdar olacağı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı burslarından da bahsetmek isterim. 1992'den bu yana yaklaşık 5 bin Kazak öğrenciye Türkiye tarafından burs verilmiştir. Bu burs hâlen Yurtdışı Türkler Başkanlığı tarafından verilmekte olup geçtiğimiz yıl 155 öğrenci kardeşimize sağlanmıştır. Yurtdışı Türkler Başkanlığının yanı sıra bölgede, Kazakistan'da faaliyetlerine devam eden Yunus Emre Kültür Merkezimiz var; Türk büyükelçiliğine bağlı olarak çalışan bu merkezi ziyaret etmenizi, çalışmalarını takip etmenizi çok arzu ederim. Biliyorsunuz Türkiye'ye gelişlerinizde vize muafiyetiniz bulunuyor. Sizleri elbette Türkiye'de de misafir etmek isteriz.

Sözlerime Ahmet Yesevi'nin sözleriyle son vereceğim. Onun hikmetli mirasının anlaşılması ve yolunuza ışık tutmasını, hakikatin daha fazla insana ulaşmasını temenni ediyorum. "Sözü söyledim, her kim olsa cemale talip/Canı cana bağlayıp, damarı ekleyip/Garip, yetim, fakirlerin gönlünü okşayıp/Gönlü kırık olmayan kişilerden kaçtım ben işte./Nerde görsen gönlü kırık, merhem ol/Öyle mazlum yolda kalsa, yoldaşı ol/Mahşer günü dergahına yakın ol/Ben-benlik güden kişilerden kaçtım ben işte."

Her birinize eğitim hayatınızda ve kariyerlerinizde başarılar diliyorum. Allah'tan sizler için daima hayır kapılarını açmasını niyaz ediyorum, hepinizi Allah'a emanet ediyorum.

5 Şubat 2021 - İşkodra Hacı Şeyh Şamia İmam-Hatip Lisesini Ziyaret, Arnavutluk

Değerli idareciler, öğretmen arkadaşlarım, sevgili öğrenciler, değerli gençler; öncelikle her birinizi kalpten hislerimle selamlıyorum. Sizlere Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve aziz milletimizin, sizin gibi genç milyonlarca kardeşinizin sevgilerini, selamlarını getirdim.

Sizler özel ve yüksek performanslı bir ders programı olan imam-hatip liseli gençlersiniz, ben de öyleyim, ben de bir imam-hatip lisesi mezunuyum. Bu okullara çok hususi bir muhabbeti olan ve ilkokulunun açılışını telekonferansla yapan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan da bir imam-hatipli. Bu sebeple, burada kendimi kendi okulumda gibi hissetmenin mutluluğunu yaşıyorum. Dün Arnavutluk Parlamentosu Başkanı Sayın Gramoz Ruçi, Arnavutluk Cumhurbaşkanı Sayın Ilir Meta, Arnavutluk Başbakanı Sayın Edi Rama'yla yaptığımız görüşmelerde de bu gerçeği, Arnavutluk'ta bulunmanın vermiş olduğu memnuniyeti hissettim.

Biz bu coğrafyada kalbi yüzyıllardır aynı hislerle çarpan ve uzun bir aradan sonra birbirine yaklaşmaktan, yakınlaşmaktan mutlu olan iki dostuz. Bizim

Arnavutluk'la olan derin tarihî bağlarımız aradan geçen yüzyıllara ve bazı kesintilere rağmen bugün dostluk ve kardeşlik bayrağını birlikte yükseltmenin sevincini taşıyor.

Sevgili gençler, çocuklar; bildiğiniz gibi, imam-hatip liseli bir öğrenci diğer liselerdeki klasik derslerin yanı sıra İslami ilimler alanında da değişik dersleri gören, farklı yabancı dillerle birlikte ayrıca Arapça lisan dersi de gören, bu itibarla zihni daha çok çalışmak durumunda olan bir öğrencidir. İşkodra güzel bir şehir ve okulunuz Hacı Şeyh Şamia İmam-Hatip Lisesi bütün bölümleriyle birlikte üstün nitelikli harika bir okul. Balkan coğrafyasında adından söz ettiren bu okulda öğrenci olmanın bir ayrıcalık olduğunu düşünüyorum. Bu güzel şehirde, bu harika okulda sizinle birlikte olmak benim için güzel bir hatıra olarak hafızamda yerini alacaktır. Sizin en iyi eğitimi almanız için çaba sarf eden bütün öğretmenlerinizi ve idarecilerinizi gönülden tebrik etmek isterim. Şehrine, ülkesine ve bütün insanlığa iyiliği dokunacak bir genci yetiştirmek kolay bir iş değildir, yıllar süren bir emek ve karşılıklı bir çabanın ürünüdür.

Bu okul düşüncesini fedakârca çalışarak hayata geçiren ve merkezi İşkodra'da olan İstanbul Yardımlaşma, Kardeşlik ve Kültür Derneğinin 1999 yılından bu yana çeşitli alanlarda yürüttüğü değerli faaliyetleri için Başkan ve Yönetim Kurulu üyelerine ayrıca teşekkür etmek istiyorum. Bir sivil toplum kuruluşu olarak ifa ettiği hizmetler hem Arnavutluk için hem de ülkemiz için elbette ki çok değerli ve önemli bir boşluğu doldurmuş, Allah'a şükür, daha şimdiden güzel meyvelerini vermiştir. Daha şimdiden bu okul, her kademesinden mezun ettiği 1.320 öğrencisi ve hâlen öğrenim gören 850 öğrencisiyle Balkanlar'ın göz bebeği eğitim kurumlarının başında gelmiştir. Kreşi, ilkokulu, kız ve erkek bölümleri ve hafızlık merkeziyle bir eğitim külliyesi hâlinde faaliyet gösteren bu ilim ve irfan yuvamızın Arnavutluk'un geleceğinde büyük ve hayırlı işlere kapı açacağına gönülden inanıyorum.

Sevgili gençler, dünya çok hızlı değişiyor ve ülkeler arasındaki iş birlikleri eskisine göre daha fazla önem kazanmaya başladı. Küresel salgın sürecinde devletler arası iş birliği ya da rekabetin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gördük. Türkiye Cumhuriyeti bu zor günlerde bütün dünyaya ve tabii, bilhassa Balkan ülkelerine tıbbi yardım malzemesi gönderen büyük ve değerli, istisnai bir örnek oldu.

Bu bağlamda salgın döneminde Arnavutluk ile ülkemiz arasındaki ilişkiler daha da gelişti ve bu yükseliş bugün de devam etmektedir, devam edecektir. İki ülke arasındaki siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerin seyri uzun süreden beri gelişerek ve artarak devam etmektedir. Biliyorsunuz, Türkiye'de Balkan coğrafyasında

yaşayan Arnavutların toplamı kadar Arnavut kökenli vatandaşımız yaşamaktadır. Bu, şu demektir: Biz tarihsel bağlarımız sebebiyle Arnavutlarla, Arnavut kardeşlerimizle öteden beri dostane bir şekilde, birbirimizin kültürünü yaşatacak şekilde bir arada olmayı başarmışız ve bunu sürdürmekteyiz. Arnavutların imkânsız ve olmayacak şeyleri anlatmak için kullandıkları bir deyimi hatırlatmak isterim: "Çık şu dirseğime de İstanbul'u gör." Arnavutçasını söyleyemedim.

Fakat sevgili gençler, genç kardeşlerim; bugün, aramızda gelişen dostluk münasebetiyle bu durumun artık mümkün olduğunu, İstanbul'umuzun artık sizin için çok yakın, dirseğiniz kadar yakın olduğunu memnuniyetle ifade etmek isterim.

İki ülke arasındaki üst düzey karşılıklı ziyaretler, Türkiye'den gelen iş adamlarının buradaki faaliyetleri, hacmi devamlı büyüyen karşılıklı ihracat ve ithalat, Yunus Emre Enstitüsü, TİKA'nın faaliyetleri; bütün bunları üst üste koyduğumuzda ortaya sadece sürekli büyüyen bir dostluk atmosferi çıkıyor ve biz bunu çok kıymetli buluyoruz. Türkiye, Arnavutluk'u Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrarın tesisinde stratejik öneme sahip bir ülke olarak görüyor. Dolayısıyla, iki ülke arasındaki her türlü iş birliğinin önemli olduğuna inanıyoruz.

Bizim Millî Şairimiz yani İstiklal Marşı'mızın Şairi Mehmet Akif Ersoy, sizin de bildiğiniz gibi Arnavut asıllıdır ve yüce Meclisimiz geçenlerde bir karar alarak 2021 yılını bütün siyasi partilerin ittifakıyla "İstiklal Marşı Yılı" olarak ilan etmiştir. İstanbul'umuzun en önemli mimari eserlerinden biri olan Sultanahmet Camisi'nin mimarı Sedefkâr Mehmed Ağa da köken olarak bir Arnavut'tur. İstanbul Üniversitesinin Kurucu Rektörü Yanyalı Arnavut Tahsin Hoca'yı da anmak isterim; bu, gerçek hoca tabii. Altı asır 3 kıtaya hükmeden Osmanlı İmparatorluğu'nda görev yapan 215 sadrazamdan -bugünkü ifadeyle başbakandan- 35'inin Arnavut kökenli olduğunu belirtirsem belki iki dost ülke arasındaki bağların, kardeşliğin, birlikte çalışmanın niteliği biraz daha anlaşılmış olur. Biz geçmişte Arnavut kardeşlerimizle, sizlerle omuz omuza bu toprakların, bilhassa İşkodra'nın savunmasını yapmış bir tarihî gerçekliğin içinden geliyoruz.

Sevgili gençler, geçmişimizdeki büyük beraberlik ve dostluğumuz açık, şimdi bunu geleceğe taşıma zamanıdır. Anlar yavaş ama yıllar hızlı geçer. Bugün yaşadıklarınız sizin için hızla birer anıya dönüşecektir. Yarınların size nerede ne getireceğini şimdiden bilmek zor ama bu liseyi bitirdikten sonra her biriniz belki burada, belki değişik şehir ve ülkelerde üniversite eğitimine geçeceksiniz, belki içinizden bazıları Türkiye'ye gelecek, şu anda ülkemizde okuyan pek çok Arnavut kökenli gencin arasına siz de katılacaksınız; şuna daima şahit olacaksınız: Türkiye, sizi her zaman sevgiyle bekleyen, kolları size daima açık bir ülke olacaktır.

Yine, bir Arnavut atasözü der ki: "Cebinde olanı alabilirler, aklında olanı alamazlar." O hâlde cebimizden önce aklımızı doldurmaya bakalım ama iyi ve güzel şeylerle doldurmaya dikkat etmeyi unutmayalım.

Sizi, bilhassa gençler sizi, iki dost ülkenin gelecek mimarları olarak selamlıyorum, Allah her zaman yar ve yardımcınız olsun diyorum. Allah'a emanet olun.

15 Mart 2021 - Türkiye-Rusya Dostluk Anlaşması'nın 100'üncü Yıl Dönümü Vesilesiyle Düzenlenen Panel, TBMM

Değerli milletvekillerimiz, Rusya Federasyonu'nun Kıymetli Büyükelçisi, Bilkent Üniversitemizin Değerli Rektörü, saygıdeğer akademisyenler, muhterem misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye-Rusya ilişkileri tarihinde sembolik olduğu kadar hukuki içeriği itibarıyla da önem arz eden ve literatüre Moskova Antlaşması olarak geçen 16 Mart 1921 tarihli Türkiye-Rusya Dostluk Anlaşması'nın 100'üncü yıl dönümü vesilesiyle düzenlemiş olduğumuz toplantıya hoş geldiniz. Moskova Anlaşması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin yapmış olduğu, usulüne göre her iki devlet açısından yürürlük kazanmış ilk uluslararası antlaşma olması hasebiyle özel bir yere sahiptir. Daha önce malum Aralık 1920'de Gümrü Anlaşması var ama iç hukuk düzenlerinde bu anlaşma onaylanmadığı için bir yürürlük kazanmamıştır.

Bu anlaşma, Moskova Anlaşması, aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin Rusya tarafından tanınması ve doğu sınırlarımızın belirlenmesi

bakımından önemli bir metindir. Ülkemizin Rusya'yla çağdaş dönemdeki diplomatik ilişkilerinin tesisinin 100'üncü yıl dönümünü, hatırlarsınız, geçtiğimiz yıl 2020 yılında kutlamıştık. Diplomatik ilişkilerin tesis edilmesinden bir sene sonra imzalanan bu anlaşmayla iki ülke dayanışma içinde, birbirlerine destek olma konusunda bir karara varmışlardı.

Türkiye-Rusya ilişkileri elbette çok daha köklüdür; 1492 yılında Çar III. Ivan'ın Sultan II. Beyazıt'a gönderdiği, ticari ilişkilere dair mektup esasen Türkiye-Rusya ilişkilerinin başlangıcı olarak kabul edilir.

Değerli misafirler, az önce seyrettiğimiz ve bizi tam bir asır öncesine götüren görüntüler siyasi ve tarihî mülahazaların ötesinde o zamanın ruhunu bugüne taşıyan görüntülerdir. Tarih kitaplarımızda ve belgelerde okuduğumuz yüzlerce sayfaya ilk defa kamuoyuyla paylaşılan bu görüntülerle birlikte yeni bir anlam yükleyebileceğimiz kanaatindeyim. O gün kameraya yansıyan bu görüntülerle masanın iki tarafı arasındaki samimi anlara ve dostluğa şahit olduk. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük emeği geçen isimlerden Yusuf Kemal Tengirşenk o zaman İktisat Vekili, Bakanı. Ali Fuat Cebesoy o zaman Ankara Milletvekili ve Moskova Büyükelçisi olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti tarafından görevlendirilmiş. Yine, Doktor Rıza Nur o zaman Sinop Milletvekili ve Maarif Bakanı, Millî Eğitim Bakanı. Meclisimizi temsilen masanın bir tarafında yer alırlarken diğer yanda Rusya'yı temsilen Dışişleri Komiseri Çiçerin ile birlikte aslen Kumuk Türkü olan ve Vladimir Lenin'in yakın çalışma arkadaşlarından Celalettin Korkmazov'u görüntülerde izledik. Zor zamanlarda birbirlerine destek olan iki devletin ve onları temsil eden isimlerin antlaşmaya verdikleri isim de esasen görüntülerdeki bu samimiyeti yansıtıyor. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Rusya Şûraları, Sovyetler yani Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Hükûmeti arasında dostluk antlaşması. Bu vesileyle görüntülerin günümüze kadar ulaşmasını sağlayan Rusya devlet arşivlerine ve görüntüleri bizlere sunan değerli akademisyen Doktor Mehmet Bora Perinçek'e teşekkür ediyorum.

Dostluk ifadesi anlaşmanın içeriğinde de kapsamı genişletilerek şöyle dile getirilmiş. Tabii, bu metnin Türkiye Büyük Millet Meclisi zabıtlarında, tutanaklarında yer alan hâli var. O zamanın lisanını ve kelimelerini yansıtıyor. Bu arada bir akademisyenlik hüviyetimle kısa bir noktaya temas edeyim. Birçok kitapta, sosyal medyada, internet ortamında da bazı akademik çalışmalarda da -çoğunda hatta- Moskova Anlaşması'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü tarihi olarak 31 Temmuz 1921 verilir. Bu tarih yanlıştır. Öncelikle bu tarihte, 31 Temmuzda Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir içtima yani birleşimi, toplantısı

yoktur. 31 Temmuz Pazar gününe denk geliyor. 30 Temmuzda 57'nci Birleşim, 31 Temmuzda yok, 1 Ağustosta 58'inci Birleşim, 2 Ağustosta 59'uncu Birleşim var. Bu kitaplardaki bilgiyi tetkik ederken nihayet bunda bir yanlışlık olduğunu bulduk ve 21 Temmuz'da 53'üncü Birleşimde esasen anlaşmanın müzakere edildiğini, hem Türkiye-Afganistan Anlaşması hem Türkiye Rusya Anlaşması, Moskova Anlaşması'nın 21 Temmuz 1921'de Meclis zabıtlarında da bu şekilde kaydedilmiş ve orada esasen bu anlaşma malumunuz Fransızca ve Rusça olarak hazırlanmış bir anlaşma. Ama anlaşmanın resmî tercümesi diyebileceğimiz bir tercümeyi zabıtlarda bütün olarak görüyoruz, 21 Temmuz zabıtlarında. Ki o günün kelimeleriyle yapılan isimlendirme Türkiye-Rusya Muhadenet Ahitnamesi… Muhadenet dostluk demek; ahitname, malum, antlaşma Türkiye-Rusya Dostluk Anlaşması. O kelimelerle burada tekrar etmek istemiyorum. Sadeleştirilmiş hâliyle burada ifade edeceğim bu dostluğa yüklenen, atfedilen anlam çerçevesinde. "Milletlerin kardeşliği esasını ve kavimlerin kendi mukadderatını serbestçe tayin etmek hakkını tanımakta hemfikir olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetiyle Rusya Şûraları Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Hükûmeti yayılma ve işgal siyasetine karşı olan mücadelelerindeki dayanışmalarını ve iki milletten birine vaki olan zorlukların diğerinin durumunu da ağırlaştıracağına bizzat şahit olarak aralarında daima dostane ilişkinin ve her iki milletin karşılıklı menfaatlerine dayalı, sürekli dostluk bağlarının yerleşmiş olmasını görmek ümidi ve arzusuyla hislenmiş olarak -mütehassis kelimesi kullanılıyor- bir dostluk ve kardeşlik anlaşması akdine karar vermişler ve bu hususta delegelerini tayin etmişlerdir." Anlaşmanın girişindeki uzunca bir paragraf kısaca durumu bu şekilde özetliyor. Anlaşmanın ruhunu özetliyor. Bir asır önceki bu cümleler ne mutlu ki bugün de gerek Türkiye-Rusya ilişkilerinde gerek her iki ülkenin uluslararası siyasete bakışında anlamını muhafaza etmektedir.

Kıymetli misafirler, iki komşu devlet ve halk arasındaki ilişkiler beş yüz seneyi aşan bir süre zarfında kültürel etkileşim ve iş birliği ile dönem şartları içinde değerlendirilmesi gereken ve doğal rekabeti barındıran bir ilişkiler manzumesi olarak tarif edilebilir. Avrasya coğrafyasının bu iki köklü devleti bir araya gelerek iş birliği yaptığında bunun halklarımız, bölgemiz ve esasen bütün dünya için ortaya çıkardığı olumlu neticeleri hep birlikte müşahede ediyoruz. Soğuk savaşın en zor zamanlarında dahi ideolojik farklılıklara rağmen komşuluk hukuku ve karşılıklı saygı temelinde büyük projeleri son derece başarılı bir şekilde hayata geçirdiğimiz bir hakikattir. Tarihsel önemi haiz bu yıl dönümü vesilesiyle düzenlenen panelimizi, aralarındaki iş birliğinin yoğunlaştığı ve birçok uluslararası meselede gözlerin Türkiye ve Rusya Federasyonu'na çevrildiği bir dönemde düzenliyoruz.

Bu panelde dile getirilecek görüşlerin, yapılacak değerlendirmelerin tarihten alınacak dersler temelinde Türkiye-Rusya ilişkilerinin geleceğine de ışık tutacağına yürekten inanıyorum.

Değerli misafirler, Moskova Antlaşması, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye-Rusya ilişkilerine yön vermiştir. Antlaşma cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak 1930'lu yılların ortalarına kadar devam eden iş birliği ruhunun temelini oluşturan bir zemindir. Ancak bu dayanışma ruhu bölgesel ve küresel gelişmelerin etkisiyle 1930'lu yıllarda rekabet unsurunun daha ön plana çıktığı bir hâl almıştır. Altmışlı yılların sonuna doğru ise Sovyetler Birliği'nin ülkemizin sanayi altyapısına yönelik bazı somut projelere verdiği destekle birlikte iş birliği anlayışı tekrar ehemmiyet kazanmış ve öne çıkmıştır. 1984 yılında imzalanan ilk doğal gaz anlaşması ülkelerimiz arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin gelişiminde önemli bir adım olmuştur. Türk müteahhitlik sektörünün bu yıllarda Sovyetler Birliği'nde faaliyet göstermeye başlaması da bu ilişkilerin bir neticesidir. Bütün bu örnekler Sovyetler döneminde soğuk savaşın bütün zorluklarına rağmen Türkiye-Rusya ilişkilerinin belirli dönemlerde bazı önemli alanlarda somut iş birliği barındırdığını açıkça ortaya koymaktadır. İlişkilerin gelişimi bakımından potansiyelinin gerisinde kalan 90'lı yıllar soğuk savaş sonrasında uluslararası düzende yaşanan belirsizlikleri beraberinde getirmiş, bu şartlar altında ilişkilerimizin geliştirilmesine imkân vermemiştir.

2000'li yıllar ise ikili ilişkilerimizde ivmenin arttığı ve iş birliğimizin çeşitlendiği bir dönem olmuştur. Bu yıllarda ortaklıklar ve büyük projeler için yeni fırsatlar ortaya çıkmış, bu durum ilişkilerimizin daha ileri seviyelere taşınmasının yolunu açan en önemli dönüm noktasını teşkil etmiştir. Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Sayın Vladimir Putin, Türkiye'ye ilk resmî ziyaretini 2004 yılında gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret Sovyetler Birliği Yüksek Sovyet Başkanı Podgorni'nin 1972 senesinde gerçekleştirdiği ziyaretin ardından otuz iki yıl sonra devlet başkanı düzeyinde ülkemize gerçekleştirilen ilk ziyarettir. Altını çiziyorum, otuz iki yıl çok uzun bir süredir. Günümüzde ise Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Sayın Putin sürekli iletişim hâlindeler. Resmî ziyaretlerin ve yüz yüze görüşmelerin yanı sıra birçok meseleyi de çevrim içi konferanslar veya telefon görüşmeleriyle istişare etmektedirler. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak biz de Rusya Federasyonu Parlamentosunun her iki kanadıyla Federasyon Konseyi ve Devlet Dumasının Sayın Başkanlarıyla farklı vesilelerle temaslarımızı sürdürmekteyiz. Parlamentolar arası dostluk gruplarımız ve ihtisas komisyonlarımız arasındaki mevcut iş birliğimizi de önümüzdeki dönemde daha da güçlendirmek için gerekli adımları atmakta kararlıyız.

Kıymetli misafirler, güçlü devlet geleneğine sahip ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin yeni paradigmalar çerçevesinde kurumsallaştırılması ve istikrarlı bir zemine kavuşturulması önemli bir ihtiyaçtır. Bizler de işte tam bu anlayışla dostane ilişkilerimizi yeni bir seviyeye çıkaran üst düzey iş birliği konseyini 2010 yılında hayata geçirdik. Bu konsey ilişkilerimizde önemli bir mihenk taşı olmuştur. Konseyin alt mekanizmalarından biri Eş Başkanlığını İstanbul Milletvekilimiz Sayın Ahmet Berat Çonkar'ın deruhte ettiği toplumsal forumdur. Bu forum ilişkilerimizin kurumsal bir yapı kazanmasına katkı sağlayan değerli bir platform olmuştur. Karşılıklı gayretlerimiz somut sonuçlarını vermeye başlamış, ikili ilişkilerimiz, ticaret, turizm, ulaştırma, müteahhitlik ve kültür başta olmak üzere bütün alanlarda hızla gelişmiştir. İkili ticaret hacmimiz yıldan yıla artmaktadır. İki büyük ve güçlü ülke olarak ticaret hacmimizi 100 milyar dolar seviyesine çıkartmaya kararlıyız ve bu potansiyele sahibiz. Ülkelerimiz arasındaki karşılıklı yatırımların arttırılması için iki ülke nüfusu ve ihtiyaçları dikkate alındığında büyük imkânlar bulunmaktadır. Bu çerçevede iş dünyasını Türk ve Rus pazarlarına daha fazla yatırım yapmaya davet ediyoruz.

Turizm ikili ilişkilerimiz açısından özel önemi haiz bir sektördür. Sovyetler döneminde "Bir gün 7 milyon Rus turist Türkiye'yi ziyaret edecek." cümlesi sarf edilseydi muhtemelen bu ifadeyi herkes şaşkınlıkla karşılayacaktı ancak bizler

bunu gördük, bunu müşahede ettik. İş birliğimizin bir başka önemli boyutu ise müteahhitlik sektörüdür. İnşaat firmalarımız Rusya'nın dört bir yanında simgeleşen birçok inşaata imza atmış ve bu projelerin toplam değeri 80 milyar doları aşmıştır. Ülkelerimiz arasındaki ilişkiler bağlamında bahsetmeden geçemeyeceğim bir başka stratejik alan ise Avrupa'yı kıtasal olarak yakından ilgilendiren enerji sektörüdür. Türk Akımı Projesi geçtiğimiz ocak ayında Rusya Devlet Başkanı Sayın Putin'in de katıldığı bir törenle faaliyete başladı. Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi de planlandığı gibi ilerlemektedir. Nitekim santralin üçüncü ünitesinin temel atma törenine Sayın Putin video konferans yöntemiyle katılmış, Sayın Putin ve Sayın Cumhurbaşkanımız Erdoğan birlikte temel atmışlardır. Bu ortak projeler mikro düzeyde planlamalar gerektiren büyük yatırımlar ve büyük başarılardır.

Kıymetli misafirler, Türkiye-Rusya iş birliği bölgesel ve uluslararası meselelerde de anahtar bir rol oynamaktadır. Ülkelerimiz arasındaki diyalog, 21'inci yüzyılın en büyük insani krizlerinden birinin yaşanması ihtimali ortaya çıktığında hızla netice vermiştir. Müşterek gayretlerimiz sayesinde Suriye'de binlerce masum insanın hayatı kurtarılabilmiştir. Keza kimi görüş ayrılıklarımıza rağmen Libya'da barışın ve istikrarın tesisiyle ülkenin toprak bütünlüğünün korunması ilkeleri çerçevesinde yapıcı diyaloğumuz devam etmektedir.

Bir Rus atasözünü burada sizlerle paylaşmak isterim: "Akıllı yol arkadaşı yolun yarısıdır." Rusya sadece komşumuz değil, aynı zamanda istikbale giden yolda dostumuz ve iş birliği ortağımızdır. Son on sekiz yılda başardıklarımız bunun ispatıdır. Elbette ki her zaman her meselede aynı fikirlere sahip olmamız mümkün değildir. Her ortamda olduğu gibi ilişkilerde zaman zaman inişler ve çıkışların yaşandığı dönemler olması tabiidir. Burada önemli olan istişare yoluyla meseleleri samimi bir niyetle ele almak, tarihten ders çıkartmak, ülkelerimizin, halklarımızın ve insanlığın faydasına güzel bir gelecek inşa etmek için gerekli rasyonel adımları atmaktır.

Konuşmama son verirken ülkelerimiz arasındaki iş birliği ve diyaloğun halklarımızın refahı ile bölgesel güvenlik ve istikrar için faydalı neticeler doğuracağına dair kanaatimi tekrar vurgulamak isterim. Türkiye ve Rusya karşılıklı olarak aklıselim sahibi yol arkadaşları olmalıdır. Bunu başarabilmenin en iyi yolu makul beklentiler içinde olmak, samimi teşhislerde bulunarak hareket etmektir. Müreffeh bir geleceğe giden yolu hiçbir ülkenin tek başına katedebilmesi mümkün değildir. Türkiye ve Rusya Federasyonu bu manada doğru yoldadır.

Değerli katılımcılar, yarın 16 Mart, ülkelerimiz arasındaki dostluk ve iş birliğinin çerçevesini oluşturan anlaşmanın tam 100'üncü yıl dönümü. Bu

vesileyle düzenlediğimiz panelimizde ilişkilerimiz farklı veçhelerle ele alınacaktır. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak ilişkilerimizin sadece siyasi, ekonomik ve kültürel temaslarla değil aynı zamanda bu tür bilimsel etkinlikler vasıtasıyla da zenginleştirilmesinin gerekli olduğu kanaatindeyiz. Değerli konuşmacılarımızın ve hocalarımızın tebliğlerinden hepimizin istifade edeceğini ve panelimizin ülkelerimiz arasındaki iş birliğinin tarihî boyutunun anlaşılması açısından ilgiyle takip edileceğini düşünüyorum.

Başta Bilkent Üniversitesi Rektörü olmak üzere panelin gerçekleştirilmesinde görev alan kıymetli hocalarımıza, diplomatik ve organizasyonel katkıda bulunan bütün katılımcılara, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hoşça kalın.

25 Mart 2021 - Terörizmle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi Konferansı, Antalya

Parlamento Başkanları, Değerli Başkan Yardımcıları, Komisyon Başkanları, kıymetli milletvekilleri, senatörlerimiz, sayın kordiplomatik mensupları, kıymetli katılımcılar, basın mensupları; Terörizmle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi 4'üncü Parlamento Başkanları Konferansı'nı açıyorum.

Hepiniz hoş geldiniz. Katılımınız için teşekkür ediyorum.

Değerli misafirler, değerli başkanlar; Terörizmle Mücadele ve Bölgesel Bağlantılılığın Güçlendirilmesi konulu 4'üncü Parlamento Başkanları Konferansı'na hoş geldiniz. Sizleri en içten duygularımla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce dünyamızı derinden etkileyen Covid-19 salgını sebebiyle hayatını kaybedenlere rahmet, geride bıraktıklarına başsağlığı, hasta olanlara da acil şifalar diliyorum.

2019 yılında İstanbul'da düzenlediğimiz bu konferansa bu sene Antalya'da ev sahipliği yapmaktan memnuniyet duyuyoruz. Bu vesileyle konferansın

gerçekleştirilmesine sağladıkları katkılardan dolayı katılımcı ülkelere teşekkür ediyorum. Gönül isterdi ki bugün güzel Antalya'mızda bütün dostlarımızla fiziken hep beraber bir araya gelebilelim fakat devam eden küresel salgın şartlarında konferansımızı ancak bu şekilde hibrit olarak gerçekleştiriyoruz. Bazı dostlarımız da burada yüz yüze buluşma imkânı bulurken bazılarıyla ise çevrim içi olarak bir araya geleceğiz. Salgınla mücadelemizin en yakın zamanda topyekûn ve başarıyla neticelenmesini, başta ülkelerimiz olmak üzere bütün dünya için samimiyetle temenni ediyorum.

Konferansımızda terörizmle mücadelenin yanında küresel ölçekte birçok alanda benzeri görülmemiş sorunlara yol açan Covid-19 salgınıyla mücadelemizi ve bölgesel iş birliği imkânlarını ele almayı hedefliyoruz. Bu çerçevede gerek terörizmle gerek salgınla mücadelede iş birliği alanlarını meydana çıkartıp atılabilecek somut adımlar konusunda fikir teatisinde bulunmayı arzu ediyoruz. Ülkelerimizdeki iyi ve yenilikçi uygulamalar hakkında tecrübe paylaşımının faydalı olacağına inanıyoruz.

Değerli katılımcılar, Ekim 2019'da İstanbul'da 3'üncüsünü düzenlediğimiz konferanstan bugüne bölgesel ve uluslararası platformlarda köklü değişim ve dönüşümlere şahitlik ettik. Salgının bütün insanlık için eşi benzeri görülmemiş küresel bir tehdit olduğu ve çağımızın en büyük sınamalarından birini teşkil ettiği aşikârdır. Salgın küresel bir sağlık krizi olmanın ötesinde derin, sosyal, ekonomik, insani ve siyasi etkileri olan ve gelecekte de sonuçlarını hissedeceğimiz bir vaka olarak karşımızda durmaktadır. Salgın insanlığın selametini etkileyen meselelerimizin ve bunların çözümlerinin müşterek olduğunu da ispatlamıştır. Bütün insanlık Covid-19 ve benzeri musibetlere karşı bir kader ortaklığı içindedir ve hepimiz aynı gemideyiz. Kısacası uluslararası iş birliği ve dayanışma belki de hiç olmadığı kadar elzem bir hâle gelmiştir. Salgın etkin ve akıllı bir mücadeleyi gerekli kılmaktadır. Şüphesiz ki salgına karşı gelen adımlar tereddüt edilmeden atılmalıdır. Ancak bunu yaparken kamu sağlığının korunması ile ekonomik ve sosyal hayatın sürdürülmesi arasında bir denge de gözetilmelidir. Bu noktada salgınla müşterek mücadelemizde süratle geliştirilen aşıların yeterli miktarda üretilerek adil ve erişilebilir bir şekilde bütün insanlığın istifadesine sunulmasının hayati önemi haiz olduğunu vurgulamak isterim. Covid-19 salgını döneminde özellikle ilaç ve gıda başta olmak üzere toplumsal hayatın idamesi için gerekli malların tedarikinde devamlılığın da büyük ehemmiyet arz ettiği müşahede edilmiştir. Millî ekonomilerin sağlıklı bir şekilde işlemesinin, uluslararası tedarik ağlarının düzgün ve kesintisiz işlemesine bağlı olduğu bir kez daha anlaşılmış, aksi durumların yol açabileceği sorunlar yakından tecrübe edilmiştir. Ulaşım ve

ticaret politikalarında uluslararası alanda yaşanabilen belirsizlikler ve Covid-19 salgınına benzer krizlere mukabeleye hazırlık bakımından salgın sonrası dönem için de tedarik zincirlerinde devamlılığın sağlanmasına yönelik tedbirler üzerinde çalışılmasının faydalı olacağına inanıyoruz. Bu bağlamda bölgemizde kombine ulaştırma koridorlarının geliştirilmesinin kalkınma konusunda önemli bir unsur olduğu kanaatindeyiz. Ülkemiz üzerinden Kafkasya ve Orta Asya'yı aşarak Çin'e kadar ulaşan Hazar geçişli doğu, batı, orta koridor girişimimiz bu yaklaşımımızın en somut örneğidir. Ulaştırma, altyapı, lojistik, ticaret ve enerji alanlarında bölgesel bağlantılılığı arttıracak büyük ölçekli altyapı projelerini de destekliyoruz. Ülkelerimiz arasında ve bölgemizde bağlantılılığın geliştirilmesini teminen ulaştırma başta olmak üzere her alanda iş birliğine hazırız. Bu noktada bazı sevindirici gelişmeleri de sizlerle paylaşmak isterim.

2019 yılı Kasım ayında Çin'den yola çıkan Çin Demir Yolu Konteyner Ekspresi Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu Hattı'nı kullanarak on iki gün içinde İstanbul'a gelmiştir ve bilahare Marmaray üzerinden toplam on sekiz gün içinde Prag'a ulaşmıştır. Bu çerçevede 42 tıra eş değer ürün yükü taşıyan Çin Demir Yolu Ekspresi 2 kıta, 10 ülke ve 2 denizi aşarak 11.483 kilometrelik yolu on sekiz günde katetmiştir. Diğer taraftan Türkiye'den Çin'e giden ilk ihracat treni 6 Aralık 2020 tarihinde İzmit'ten yola çıkmıştır. Marmaray'dan geçen Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu Hattı ve Hazar geçişli doğu, batı, orta koridor üzerinden 16 Aralık 2020 tarihinde Çin sınırına ulaşan tren 8.693 kilometre yol alıp 2 kıta, 2 deniz ve 5 ülke geçerek yükünü 19 Aralık 2020 tarihinde Çin'e ulaştırmıştır. Yine Ankara'dan 26 Ocak 2021 tarihinde yola çıkan Türkiye ile Rusya arasındaki ilk ihracat blok treni Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu Hattı üzerinden Moskova yakınlarındaki Kaluga bölgesine varmıştır. Söz konusu seferler önümüzdeki dönemde orta koridorun tam kapasiteyle işletilmesi bakımından dönüm noktası olmuştur. Orta koridorun tam kapasiteyle işletilmesi ülkelerimiz arasındaki bağlantılılığın ve ticaretin gelişmesine de büyük katkı sağlayacaktır.

Bölgesel bağlantılılık ve sahiplenmenin Türkiye için öneminin bir başka göstergesi de Avrasya coğrafyasında süren kapsamlı dönüşüme uyumlu bir şekilde başlattığımız Yeniden Asya Girişimi'dir. Bu girişimde Türkiye mevcut siyasi ve ekonomik kurumsal taahhütlerini dikkate alarak Asya genelinde ortaya çıkan çok yönlü dinamizmden daha iyi ve verimli biçimde faydalanmayı ve buna katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede bugün burada bir arada olan ülkeler dâhil birçok bölge ülkesiyle daha yakın ilişkiler geliştirmek ve bağlantısallığı daha ileri noktalara taşımak Türkiye'nin en önemli hedeflerindendir.

Kıymetli misafirler, salgın karşısında yürütülen müşterek mücadelede ülkelerin çok büyük bir bölümü kapsamlı tedbirlere başvurmaktadır. Salgının başlangıcından bugüne Türkiye olarak bir taraftan uluslararası iş birliğinin ve dayanışmanın önemini vurgularken diğer taraftan sahip olduğumuz imkânlarla salgınla mücadelemizi güçlü ve başarılı bir şekilde yürütmekteyiz. Türkiye'de salgın öncesinde gerek altyapı gerekse insan kaynağı açısından sağlık sektörüne yapılan muazzam yatırımlarla bu alanda kaydettiğimiz büyük ilerleme ve yakın dönemde aldığımız isabetli tedbirler salgının ve hastanelerimizdeki yoğunluğun kontrol altında tutulabilmesini sağlamıştır. Ocak ayında başlatılan aşılama kampanyasıyla her 100 kişi için aşılama hızı itibarıyla dünyada en önde giden ülkeler arasında yer alan ülkemizde aşı çalışmaları da kararlılıkla sürdürülmektedir. Toplamda 258 aşı adayının yer aldığı Dünya Sağlık Örgütü listesinde Türkiye'den 18 aşı adayı bulunmaktadır. Bu sene içerisinde kendi aşımızı kullanıma sunmayı hedefliyoruz. Diğer taraftan 100 milyon doz Sinovac ve 4,5 milyon doz Biontech aşısı için de anlaşmalar imzaladık. Bugün itibarıyla da yaklaşık 14 milyon aşılamaya ulaşmış bulunuyoruz. Kitlesel bağışıklığın kazanılmasıyla birlikte yaz dönemine doğru eski normale dönme noktasında ciddi bir mesafe katedeceğimizi ümit ediyoruz. Uluslararası iş birliğinin gerekliliği anlayışı çerçevesinde ülkemiz Covid-19'la mücadele amacıyla oluşturulan iş birliği girişimlerine öncülük etmiş ve aktif katkıda bulunmuştur. Bu çerçevede Birleşmiş Milletler G20, Türk Konseyi, İslam İşbirliği Teşkilatı, MIKTA ve birçok uluslararası platformda yürütülen çalışmalara tam destek verilmiş ve salgınla mücadelede çok taraflılık esas alınmıştır. Türkiye olarak dış politika gündemimizdeki diğer tüm konularda olduğu gibi salgın şartlarında dünya milletlerine tıbbi malzeme yardımı ulaştırma konusunda da sorumlu, insan odaklı, vicdanlı ve ilkeli bir tutum benimsedik. Üçüncü ülkelerin tıbbi malzeme taleplerini karşılamaya devam ediyoruz. Salgınla mücadele kapsamında 157 ülkeye ve 12 uluslararası kuruluşa yardım sağlamış olmaktan memnuniyet duyuyoruz. Tıbbi malzeme tedarikinde olduğu gibi kendi aşılarımızı kullanmaya başladığımızda şüphesiz aşı tedariki konusunda da aynı sorumlu, vicdani ve ilkeli tutumu devam ettireceğiz. Salgın öncesinde olduğu gibi ihtiyacı olan herkese imkânlarımız ölçüsünde yetişmeye çalışarak dünyanın en zengin ülkesi olmasak da gönlü bol bir ülke olarak bilinmekten gurur duyacağız.

Değerli Meclis Başkanları, kıymetli milletvekilleri; maalesef ki terörle mücadele hepimiz için önemli bir gündem maddesi olmaya devam etmektedir. Terörizm geniş bir coğrafyayı etkilemekte, geçmişe nazaran daha yeni enstrümanlar kullanmakta, daha farklı ilişkiler geliştirmekte ve vesayet savaşlarının aracı olarak muhtelif görünüm ve rollere bürünmektedir. Bunun neticesinde bölgemizde ve küresel

düzeyde terörizm kaynaklı tehdit algısı ne yazık ki giderek karmaşıklaşmaktadır. Terör örgütleri nefret dolu propagandalarını yaymaya, eleman devşirmeye ve masum canları almaya devam etmektedir. Bilhassa salgın sürecinde kaynakların diğer alanlara aktarılması ve alınan tedbirlerin kötüye kullanılması gibi sebeplerle terör örgütlerinin faaliyetlerinin artması tehlikesi de söz konusudur. Terörist grupların son dönemde özellikle dijital platformları istismar ettiği görülmektedir. Terör örgütlerinin "ifade özgürlüğü" gibi bazı kavramları suistimal ederek propaganda faaliyetlerini yürütmeleri karşısında müteyakkız olmalıyız. "Benim terör örgütüm iyi, senin terör örgütün kötü." anlayışının kabul edilemez olduğunun altını çizmek isterim. Terörün her türü ve biçimiyle mücadele aynı kararlılıkla yürütülmelidir. Bu zorlu ve çetrefilli mücadelede çifte standartlardan mutlaka kaçınmak gerekmektedir. Bir terör örgütü bir başka terör örgütüyle yürütülen mücadelede ortak olamaz. Zira terör örgütleri arasında seçici bir politika izlenmesinin müşterek güvenliğimiz bakımından menfi neticeleri olacağı muhakkaktır. Türkiye aynı anda PKK, PYD, YPG, FETÖ, DEAŞ ve El Kaide gibi çok sayıda terör örgütüyle mücadele etmektedir. Uluslararası barışa ve güvenliğe temel bir tehdit olarak telakki ettiğimiz terörizm bütün şekil ve tezahürleriyle Türkiye için uzun zamandır bir tehdit ve endişe kaynağıdır.

Ayrım gözetmeksizin her türlü terör faaliyeti ve örgütüyle mücadelemizi kararlılıkla devam ettiriyoruz. Covid-19 salgını kaynakların ve dikkatin sağlık alanına yönlendirilmesi sebebiyle terörle mücadele tedbirlerini olumsuz etkilemekte ve bu durum terörist gruplara harekete geçmeleri için daha fazla alan

sağlamaktadır. Salgın döneminde bile terörle mücadele çabalarını sürdürmek ülkelerimizin ve uluslararası kuruluşların önceliği olmaya devam etmelidir. Türkiye salgın sürecinde de uluslararası planda yürütülen terörle mücadele çalışmalarına katkılarını sürdürmüş ve ülkemizin yürüttüğü terörle mücadele çabalarını ikili ve çok taraflı platformlarda muhataplarına aktarmıştır. Ülkemiz sadece Türkiye'yi hedef alan alanlar için değil uluslararası güvenliğe tehdit oluşturan bütün terörist oluşumlara karşı da aynı kararlı duruşu sergilemektedir. Türkiye içeride ulusal güvenliğimizin gerektirdiği tedbirleri hukuk devleti ve ceza adaleti temelinde kararlılıkla alırken uluslararası platformlarda da terörizm ve radikalleşmeyle mücadeleye aktif olarak katkıda bulunmaktadır. Zira, terörle mücadelede uluslararası iş birliğinin geliştirilmesi, çok taraflı platformlarda öncelikli gündem maddelerimiz arasında yer almaktadır.

Türkiye, Suriye ve Irak'taki durumun bir sonucu olarak karşı karşıya kaldığı DEAŞ, El Kaide ve yabancı terörist savaşçılardan kaynaklı tehdide karşı mücadelesini de kararlılıkla sürdürmektedir. Türkiye'nin DEAŞ'a karşı küresel koalisyon bünyesinde kurulan Yabancı Terörist Savaşçılar Çalışma Grubunun Eş Başkanlığını üstlenmiş olması uluslararası alanda katkı sunma kararlılığımızın bir diğer göstergesini teşkil etmektedir.

Aziz dostlarım, krizlerle mücadele kadar krizlerin bazı fırsatları barındırdığı da unutulmamalı ancak bu konuda atılacak adımlar ihmal edilmemelidir. Bu anlayışla konferans sonunda yayımlanacak ortak deklarasyonda dikkat çektiğimiz üzere ülkelerimiz arasında ekonomiden sağlığa, ulaştırmadan enerjiye uzanan geniş yelpazedeki iş birliği imkânlarını değerlendirmeliyiz. Bu sektörlerde bölgesel bağlantılılığın güçlendirilmesi ve mevcut iş birliklerinin daha ileriye taşınması için gerekli adımların atılması noktasında parlamentolarımıza büyük roller düşmektedir. Parlamentolar arası konferansımız esasen bu noktadan hareketle hayata geçirilmiştir.

Sözlerime son verirken hâlihazırda 4'üncüsünü gerçekleştirdiğimiz konferansımızın kurumsallaştırılması yönünde somut adımlar atılmasını ve yakın gelecekte daha güçlü bir yapıya kavuşturulmasını diliyorum. Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Konferansımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, Türkiye'de güzel zaman geçirmenizi, verimli görüşmeler gerçekleştirmenizi ümit ediyorum. Bütün katılımcılara ve emeği geçenlere kıymetli katkıları için teşekkür ediyorum.

29 Mayıs 2021 - Parlamentolararası Birlik 142. Genel Kurulu, Video Mesaj

Sayın Meclis Başkanları, değerli dinleyiciler; Parlamentolararası Birlik 142'nci Genel Kurulu vesilesiyle sizlere hitap etmekten memnuniyet duyuyorum.

Covid-19 salgını farklı coğrafyalarda hayat sürseler de halklarımızın kaderinin bir olduğunun altını çizmiş, insanlığın selametini etkileyen meselelerin ve bunlara yönelik çözümlerin müşterek olduğunu tasdik etmiştir. Salgın sürecinde uluslararası iş birliği ve dayanışma belki de hiç olmadığı kadar elzem hâle gelmiştir. Dünya milletlerinin esasen büyük bir ailenin fertleri olduğu daha net müşahede edilmiştir. Bu itibarla, güven, huzur, istikrar ve barışın tesisiyle ülkelerimiz arasındaki mevcut iş birliğinin ileriye taşınmasında parlamentolarımıza büyük rol düştüğü teyit edilmiştir.

Bütün dünya salgının ortaya çıkardığı zorlukların üstesinden gelmeye çalışırken dünyanın bazı bölgelerinden hâlâ terör ve çatışma haberlerinin gelmesi ise insanlık namına büyük bir utançtır. Filistin'de ibadet eden masum sivillerin maruz kaldığı şiddet ve Gazze'de işlenen insanlık suçları hepimizin kanını

dondurmuştur. Dünyanın sağlık ve normalleşme aradığı bir dönemde bebek, çocuk, kadın demeden, sivillere yönelik ayrım gözetmeksizin gerçekleştirilen bu saldırıları sizlerin huzurunda bir kez daha şiddetle kınıyorum. İsrail'in Birleşmiş Milletler kararlarını hiçe sayan tavrını ve Filistin devleti topraklarındaki hukuk dışı işgalini sona erdirmesi gerekirken Filistin halkına yönelik zulmünü arttırması, hem de Ramazan Bayramı gibi Müslümanlar için mukaddes olan bir dönemde bu vahşeti sergilemesi hiçbir surette kabul edilemez. İsrail yönetiminin dostumuz ve kardeşimiz Filistin halkının meşru hak ve taleplerini güç kullanarak bastıramayacağını artık idrak etmesi ve uyguladığı devlet teröründen acilen vazgeçmesi gerekmektedir. Bu saldırıların bir daha asla tekrarlanmaması için uluslararası toplumun İsrail yanlısı ve İsrail'i kayıran yaklaşımından vazgeçip meseleye hakkaniyet temelinde kalıcı bir çözüm bulması şarttır. Rousseau'nun "Kendi özgürlüğümüzü güvenli ve değerli kılacak şartın başkalarının haklarının kutsallığını kabul etmek olduğunu fark ettiğimizde başkalarının efendisi olmak üzerine kurulmuş olan yapıyı aşabiliriz." düşüncesini hayata geçirebildiğimiz, eşit, adil ve daha vicdanlı bir uluslararası sisteme kavuşmak ümidiyle sözlerime son veriyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

1 Haziran 2021 - Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi 2. Genel Konferansı, İslamabad - Pakistan

Kardeş Pakistan'ın Muhterem Cumhurbaşkanı, Saygıdeğer Meclis Başkanları, sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar; Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi EİTPA 2. Genel Konferansı vesilesiyle İslamabad'ta bulunmaktan ve tam sekiz senelik bir aradan sonra EİTPA çatısı altında sizlerle bir araya gelmekten büyük memnuniyet duyuyorum. Genel Konferans'a ev sahipliği yapan Pakistan Millî Meclisi Başkanı Sayın Esat Kayser'e misafirperverliği dolayısıyla teşekkür ediyor, dost ve kardeş Pakistan halkını ve hepinizi saygıyla ve muhabbetle selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce dünyamızı derinden etkileyen Covid-19 salgını sebebiyle hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı, hastalarımıza da acil şifalar diliyorum.

Saygıdeğer Meclis Başkanları, değerli katılımcılar, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı yaklaşık 8 milyon kilometrekarelik bir alanda 450 milyondan fazla bir nüfusu bünyesinde barındıran, kardeşlik ve dostluk zemininde filizlenen büyük bir teşkilattır. Pakistan ve İran ile birlikte kurucu üyesi olmaktan iftihar ettiğimiz

bu teşkilat hitap ettiği geniş coğrafyada, ülkelerimiz arasında ekonomik, teknik ve kültürel iş birliğini daha geliştirmeyi ve zenginleştirmeyi hedeflemektedir. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın parlamenter boyutu ise kıymetli ev sahibimiz Pakistan'ın girişimleriyle 2012 senesinde başlatılmış, 2013'te düzenlenen ilk genel konferansta imzalanan kuruluş şartıyla da hayata geçirilmiştir. Asamblemizin başlangıçta planlanan kurumsallaşma süreci henüz tamamlanamamış olsa da kuruluş hedefleri doğrultusunda çalışma irademizin mevcudiyeti ümit ve ilham vericidir. Ekonomik İşbirliği Teşkilatının çizdiği yol haritasında parlamenter diplomasinin sağlayacağı yapıcı etkiyi halklarımızın menfaati için kullanmak gayesiyle teşkil ettiğimiz bu asambleyi artık daha çok sahiplenmenin ve etkin kılmanın vaktinin geldiği kanaatindeyim.

Sayın Meclis Başkanları, değerli katılımcılar, 2. Genel Konferansımızda ticaretle bağlantısallık, yoksulluğun azaltılmasında ve kalkınmada turizmin geliştirilmesi gibi gündem maddelerinin yanında bütün dünyayı etkilemeye devam eden Covid-19 küresel felaketiyle mücadelede parlamentolarımızın üstlenebilecekleri rol ve mesuliyetleri de istişare edeceğiz. Bu meseleler esasen ancak güçlü bir dayanışma, bölgesel ve uluslararası iş birliği vasıtasıyla çözüme kavuşturulabilecek, koordinasyon gerektiren hassas meselelerdir. Bilhassa hayatın her alanının menfi şekilde etkilendiği bu kritik dönemde söz konusu imtihanlarla ilgili bölgesel istişare ve diyalog atmosferini temin eden asamblemizden istifade etmemiz şarttır. Buradaki fikir alışverişlerimiz neticesinde elde edeceğimiz katma değeri parlamentolarımızın çalışmalarına yansıtarak somutlaştırmamız, halklarımızın menfaati bakımından da ehemmiyet arz etmektedir.

Saygıdeğer Meclis Başkanları, küresel krize dönüşen Covid-19 salgını dünyada 2,5 milyondan fazla insanın hayatına mal olmuş, sağlık alanında olduğu kadar ekonomi ve ticaret üzerinde de çok büyük tahribatlara yol açmıştır. Bu sürecin derin sosyoekonomik, insani ve siyasi etkileri bütün dünyada derin bir şekilde hissedilmektedir. Bu etkilerin istikbaldeki neticeleri ise şüphesiz bütün uluslararası teşkilatlar gibi bu platformun da çalışma sahasında yer tutmaya devam edecektir. Kanaatimce Covid-19 salgını ve sonrasındaki dönem başlı başına bir sosyal araştırma, akademik çalışma ve ilmî çözüm üretme dönemi olarak da dünya tarihinde ve literatürde bir dönüm noktası teşkil edecektir.

Kıymetli arkadaşlarım, insanlık Covid-19 ve benzeri musibetlere karşı bir kader ortaklığı içindedir. Bu sarsıcı krizle mücadelede uluslararası iş birliği ve dayanışma belki de hiç olmadığı kadar elzem hâle gelmiştir. Salgının küresel ölçekte bir yaklaşımla ancak hızlı ve etkin bir aşılamayla bertaraf edilebileceği aşikâr olmasına rağmen küresel adaletsizlik aşıya erişim noktasında da maalesef kendini göstermektedir.

Türkiye olarak salgınla müşterek mücadelemizde, süratle geliştirilen aşıların yeterli miktarda üretilerek adil ve erişilebilir bir şekilde bütün insanlığın istifadesine sunulmasının hayati önemi haiz olduğu kanaatindeyiz. Bizim kültürümüzde veciz bir şekilde ifadesini bulan, "Paylaştığın senindir, biriktirdiğin değil." ilkesinden hareketle bugüne kadar 158 ülke ve 11 uluslararası kuruluşa tıbbi yardım ve destek temin ettiğimizi ifade etmek isterim. Yerli ve millî aşı geliştirme çalışmalarımızda da büyük mesafeler katettik. Hazır olduğunda millî aşımızı insanlığın hizmetine sunacak, sınırlarımız dâhilindeki etkin mücadelemizi küresel gayretlere aksettireceğiz.

Değerli meslektaşlarım, etkili ve rasyonel bir planlamayı zaruri kılan salgına karşı tedbirler alınırken kamu sağlığının korunmasıyla ekonomik ve sosyal hayat arasındaki dengeler gözetilmelidir. Zaruri kısıtlayıcı tedbirlerin şeffaf ve orantılı olması ve doğru zamanda doğru ölçekte uygulanması uluslararası ilişkilerimiz çerçevesinde hayata geçirdiğimiz müşterek projelerimiz bakımından da isabetli olacaktır. Parlamentolar olarak alacağımız kararların kanunlarla desteklenmesi, tedbirlerin sosyal boyutlarının gözetilmesi, mali kaynakların kırılgan toplum kesimlerinden başlayarak adil bir şekilde dağıtılması hassasiyet göstermemiz gereken bir diğer önemli husustur.

1977 tarihli İzmir Anlaşması'nın hukuki zemini üzerinde teşkil edilen Ekonomik İşbirliği Teşkilatının kuruluş hedefi olan bölgesel iş birliği ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirebilmesi için ülkelerimiz arasındaki ticaretin kolaylaştırılması ve geliştirilmesi de zaruridir. Maalesef teşkilatımıza üye ülkeler arasındaki ticaret hacmi 100 milyar dolar seviyesini hâlen aşamamıştır. Bu rakamı yakalayabilmek için ilgili kurum ve kuruluşlarımızla birlikte harcadığımız mesaiyi salgın öncesinde olduğu gibi sekteye uğratmadan devam ettirmeliyiz. Alınan zaruri kısıtlayıcı tedbirlerin şeffaf, orantılı ve geçici olması şüphesiz müşterek ticaretimiz açısından da önem arz etmektedir. Üye ülkeler olarak bir yandan salgınla mücadele ederken bir yandan da tedarik zincirlerini açık tutmamızın elzem olduğunu da bu bağlamda vurgulamak isterim.

Bilindiği üzere, coğrafyamız dünya üretim merkezleri arasında âdeta köprü görevi görmektedir. Türkiye olarak deniz bağlantısı olmayan ülkelere hava ve kara ulaştırmasında taşımacılık altyapısının geliştirilmesi için her türlü desteği vermeye hazırız. Bu çerçevede ülkemizin öncülüğünü ettiği tarihî İpek Yolu'nun yeniden canlandırılmasını hedefleyen Hazar geçişi, doğu-batı ortak koridor girişimimiz doğu ile batı arasında etkileşimi arttıracaktır. İlaveten İstanbul-Tahran-İslamabad yük treni seferlerinin yeniden başlatılması için yapılan çalışmalarda son aşamaya gelinmesi de bölgemizin entegrasyonu bakımından müjdeli bir gelişmedir.

Değerli katılımcılar, dünyada salgının etkilerinin en fazla hissedildiği alanlardan biri de turizm ve seyahat sektörü olmuştur. Türkiye olarak ulusal düzeyde salgının etkilerini asgariye indirebilmek için Dünya Turizm Örgütünün açıkladığı ilkelerle uyumlu bir şekilde bazı tedbirleri yürürlüğe koyduk. Bu sene turizm sektörünün geçmiş kayıplarının telafi edilebilmesini teminen her türlü hazırlığı tamamladığımızı ve EİTPA çerçevesinde bilgi ve tecrübe teatisine, karşılıklı iş birliğini geliştirmeye hazır olduğumuzu ifade etmek isterim.

Aziz dostlarım, ekonomik ve ticari ilişkiler ancak güvenli ve istikrarlı bir zeminde tekamül edebilir. Bu durum uluslararası sistemde defalarca tecrübe ettiğimiz bir realitedir. Ülkelerimizin ve bölgelerimizin güvenlik ve istikrarına yönelik her tehdit esasen insani, sosyal ve kültürel yapıyı da hedef almaktadır. Bu tehditler küresel ölçekte dayanışma ve iş birliğiyle bertaraf edilmeden, bilhassa savaş, şiddet ve terörle mücadele gibi meseleler üzerinde uluslararası mutabakat ve iş birliği sağlanmadan barış ve huzuru hâkim kılmak mümkün değildir. Bu bağlamda, içinde bulunduğumuz coğrafyada yaşanan acıları gündemde tutmaz, insanlık olarak bu acıların müsebbiplerine hesap sormazsak vicdani mesuliyetimizi de yerine getirmiş olamayız.

Sadece birkaç hafta önce Filistin'de yaşanan ve hepimizi derin teessüre boğan zulüm bunun bariz bir örneğidir. Bölgede işlenen insanlık suçu ve uygulanan terör sonrasında hâlihazırda tesis edilen ateşkes yakın takip edilmeli, ihtiyaç yolunda elimiz taşın altına konulmalıdır.

Türkiye iki devletli çözüm vizyonu ve 1967 sınırları temelinde başkenti Doğu Kudüs olan coğrafi bütünlüğe sahip bağımsız ve egemen Filistin devletinin kurulmasına yönelik çabaları kararlılıkla desteklemektedir. Bu husus bölge barışının sağlanması bakımından da çok önemlidir. Keza yaklaşık yetmiş dört yıldır devam eden ve bölge barışını da tehdit eden Keşmir sorununun diyalog yoluyla insan haklarına ve uluslararası hukuka saygı, ilgili Birleşmiş Milletler kararları temelinde ve Keşmirli kardeşlerimizin beklentileri dikkate alınarak çözülmesi gerekmektedir.

Türkiye olarak uluslararası toplumun artık güçlünün ve sesi çok çıkanın, çok gürültü yapanın değil, haklının yanında durması gerektiğini her seviyede ve her platformda vurguluyoruz. Bu noktada elimizden gelen her türlü diplomatik gayreti sarf ediyoruz. Salgın öncesinde olduğu gibi bu dönemde de terör örgütleriyle mücadelemizi kararlılıkla sürdürürken bölgelerimizde güvenlik ve istikrarın tesisine ihtiyaç duyulan her hadisede dost ve kardeşlerimizin yanında duruyor, onlara destek veriyoruz. Uluslararası güvenlik ve huzurun temini noktasında yükümlülüklerini üstlenen ve bunu layıkıyla yerine getirme gayretindeki bir ülke olarak bölgenin ekonomik refah ve istikrarına da katkı sağladığımıza inanıyoruz.

Saygıdeğer Meclis Başkanları, kritik dönemler ve krizler bazı fırsatları da içinde barındırır. Buradaki temel prensip bu fırsatları değerlendirirken atılması gereken adımların ihmal edilmemesi ve doğru zamanlamadır. Bu bağlamda bu büyük camianın üyeleri olarak ekonomiden sağlığa, ulaştırmadan enerjiye uzanan geniş yelpazedeki mevcut iş birliği potansiyelini değerlendirmek için ihtiyaç duyulan adımları süratle atmamız gerektiği kanaatindeyim. Bu sektörlerde bölgesel bağlantıların güçlendirilmesi ve yaratıcı projelerin geliştirilebilmesi noktasında parlamentolarımıza büyük roller düşmektedir.

Sözlerime son verirken Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesinin güçlendirilmesi, sonuç odaklı bir parlamenter yapıya dönüştürülmesi ve salgından kaynaklanan yeni imtihan ve imkânlara karşı etkin korunması bakımından verimli istişareler gerçekleştireceğimizi ümit ediyorum. Asamblemizin yakın gelecekte daha da kurumsallaşarak faaliyetlerini devam ettirmesinin hepimizin müşterek arzusu olduğuna inanıyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle, Pakistan'ın saygıdeğer Cumhurbaşkanını, aziz dostlarım Pakistan Millî Meclisi Başkanı Esat Kayser başta olmak üzere bütün Pakistan makamlarına ve konferansın düzenlenmesinde emeği geçenlere kıymetli katkıları için şahsım ve heyetim adına şükranlarımı arz ediyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2 Haziran 2021 - Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi 2. Genel Konferansı Kapanış Konuşması, İslamabad - Pakistan

Kıymetli parlamento başkanları, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi EİTPA 2. Genel Konferansı'nı başarıyla tamamlamış bulunuyoruz. İki gün boyunca gerçekleştirdiğimiz istişarelerde asamblemizin gündemini teşkil eden ticaret ve bağlantısallık, yoksulluğun azaltılmasında ve kalkınmada turizmin geliştirilmesi ve küresel salgınla mücadele konularında parlamentolarımızın üstlenebilecekleri rol ve sorumlulukları yüz yüze değerlendirme fırsatı bulduk. Orta ve Güney Asya'dan Avrupa'ya kadar uzanan bir coğrafyayı temsil eden EİTPA köklü tarihî bağlar temelinde birbirine muhabbet besleyen halklarımız arasındaki insani ilişkilerin, ekonomik, ticari ve sosyokültürel iş birliğinin geliştirilmesinde daha etkin ve önemli bir rol üstlenebileceğini bu konferansta bizlere ispat etmiştir. Bu potansiyeli enerjiye ve somut projelere dönüştürmek için EİTPA bağlamında düzenleyeceğimiz toplantılarda da buradaki iş birliği ve beraberlik anlayışı içinde birlikte kararlılıkla gayret sarf edeceğimizi ümit ediyorum.

Covid-19 salgını insanlık olarak tecrübe ettiğimiz ilk kriz olmamakla birlikte asamblemizin kuruluş gayesi olan ekonomik, teknik ve kültürel alanları ilgilendiren sektörlerde olumsuz etkiler meydana getirmiştir. Bu salgın, yaşanan can kayıplarının yanında siyasetten ekonomiye, sosyolojiden sağlığa, insan faaliyetlerinin her alanı için âdeta bir büyük imtihan olmuştur. Genel konferansımızda ve ikili temaslarımızda bu konuları kapsamlı bir şekilde tahlil ettik ve muhtemel çözümler üzerinde mutabakat sağladık.

Bununla birlikte, içinde bulunduğumuz durum bizleri karamsarlığa itmemelidir. İnsanlık paradigma değişikliklerini tarih boyunca fırsat olarak değerlendirmiş, krizlerden daima kuvvetlenerek çıkmıştır. Hâlihazırda tecrübe ettiğimiz bazı belirsizlikler uluslararası sistemde yapmamız gereken köklü reformları işaret etmiş, uluslararası dayanışma ihtiyacının altını çizmiştir. Dünyamız bu krizle çatışmalar, göç, mülteciler, yabancı düşmanlığı, ırkçılık gibi meselelere daha çok odaklanması ve çözüm üretmesi gerektiğini bu defa büyük bir bedel ödeyerek kavramıştır.

Salgın her ülkede can almış, kayıp duygusu bütün insanlığı kalbinden vurmuştur. Irk, renk, milliyet, cinsiyet ve yaş ayırt etmeksizin bütün insanları etkileyen bu krizin hâlihazırda müşahede ettiğimiz ulus devletlerin içine kapanmasından ziyade yaşanan müşterek acılar temelinde farklılıkları tolere eden daha hümanist, insancıl ve entegre bir dünyanın tezahürüne fırsat sağlayacağını ümit ediyorum. Bugün dünyanın her yerinden saygın araştırmacılar ülkelerimizin küresel salgını müteakip bir vizyon geliştirmesi, ortaya çıkacak yeni küresel sistem içinde kendilerine biçilecek rol ve kapasitenin istikbaldeki konumları üzerindeki etkisini hesap etmeyi hedefleyen çalışmalar yürütmektedirler.

Pakistan Eski Dışişleri Bakanı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Başkanı Sayın Büyükelçi Ahmet Çavduri'nin uluslararası topluma birbirine tutunarak yeni küresel sistemi birlikte inşa etme çağrısında bulunmasını, bu bağlamda değerli bir çağrı olarak gördüğümü ifade etmek istiyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle konferansımızda elde ettiğimiz neticelerin bölgemizin entegrasyonuna, ülkelerimizin istikrar ve refah seviyesinin artmasına, parlamentolarımız arasındaki diyalog kanallarının çeşitlenmesine ve güçlenmesine, halklarımızın huzur ve sıhhati için hayırlı olmasına vesile olacağını temenni ediyorum. 3. Genel Konferans'ta görüşebilmek temennisiyle ev sahibimiz Pakistan Millî Meclisi Başkanı Sayın Esat Kayser ile çalışma arkadaşlarına ve bütün Pakistan makamlarına misafirperverlikleri için teşekkür ediyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Allah'a emanet olun.

2 Haziran 2021 - PAK-Türk Maarif Uluslararası Okulunu Ziyaret, İslamabad - Pakistan

Sayın Büyükelçimiz, değerli milletvekillerimiz, Maarif Vakfımızın değerli yöneticileri, değerli öğretmenler, sevgili gençler, kıymetli misafirler, yanımızda olamayan ama çevrim içi olarak programı takip eden sevgili yavrularımız ve kıymetli aileleri "Pakistan-Türkiye Kardeşliğinin Dünü, Bugünü ve Geleceği" başlıklı kompozisyon yarışması ödül töreni vesilesiyle sizlerle, Maarif Okulunun çok değerli öğrencileriyle bir araya gelmenin heyecanını ve mutluluğunu taşıyorum. Sizleri İstanbul'dan, Ankara'dan, İzmir'den ve bütün Türkiye'den getirdiğim muhabbetlerle selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi parlamenter heyetimizle ben bugün burada huzurlu ve mutlu hissetmemize vesile olan sizlere ve sayın Pakistanlı meslektaşlarımıza, mevkidaşlarımıza ve bütün kardeşlerimize teşekkür ediyorum ve hürmetle selamlıyorum. Şu anda Muhammed Ali Cinnah'ın, Muhammed İkbâl'in ülkesinde olmanın haklı mutluluğunu, iftiharını yaşıyorum. Bu güzel vesileyle, her ikisini de rahmetle, minnetle ve şükranla yâd ediyorum.

Kıymetli kardeşlerim, bugün burada Türkiye'nin temsilcilerini ağırlayan Türkiye Maarif Vakfı, yakın tarihlerde kurulmasına rağmen oldukça kısa sayılabilecek bir süre zarfında dünya markası hâline gelmiştir. Avrupa'dan Asya'ya ve Afrika'ya uzanan geniş bir coğrafyada faaliyet gösteren Türkiye Maarif Vakfı okulları yeni teknolojilerle kaliteli öğretim ve eğitim anlayışının merkezi oldu.

Emperyalist ülkelerin uyguladığı, ülkeler içindeki iş birlikçileriyle icra ettiği etnik, dinî, kültürel soykırımlardan dolayı Müslümanlar çok acılar çektiler, hâlâ birçok yerde Müslümanlara yönelik ayrımcılığın ve baskının devam ettiğini üzülerek görüyoruz. Özellikle son dönemde Filistin'e yönelik kabul edilemez baskı ve şiddeti, Mescid-i Aksa'da ibadet eden kardeşlerimize yapılan saldırıları, Gazze'de bebek, çocuk demeden onlarca sivilin katledilmesine kadar giden İsrail zulmünü gördükçe endişe etmemek mümkün değildir. Türkiye olarak Filistinli kardeşlerimizin hürriyet ve adalet mücadelesinde şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da arkalarında, yanlarında kararlılıkla durmaya devam edeceğimizi her platformda dile getiriyoruz; Pakistanlı kardeşlerimizin de aynı kanaatte ve kararlılıkta olduğunu daima müşahede ediyoruz.

Değerli kardeşlerim uzak coğrafyalarda bile olsak "Bütün müminler kardeştir." düsturu ve yaşadığımız yüzlerce yıllık hakiki gönül dostluğuna binaen Pakistan'la eğitim yoluyla da birlikte olmayı ve geleceğini birlikte inşa etmeyi arzu ediyoruz. İslamabad başkent bölgesi ve 4 eyaletteki 10 şehirde, 27 kampüste bulunan 83 okulda 65 Türk ve 1.748 personelle 13 bine yakın öğrenciye eğitim hizmeti vermektedir Maarif Vakfımız. Türkçeyi en güzel şekilde öğrenen gençlerimizin, ülkemiz insanının Pakistan'a olan muhabbetini daha iyi idrak edeceğine ve iki ülke arasındaki kardeşliği pekiştireceğine yürekten inanıyorum. Bugün bizleri dinleyen her bir yavrumuz Türkiye ve Pakistan arasında gönül elçisi olacaktır; iki büyük medeniyetin tarihî dostluğunu nesilden nesile aktaracaklardır.

Değerli konuklar, değerli kardeşlerim; ülkelerimiz ve milletlerimiz arasındaki ilişkinin mayası dostluk, dayanışma, kardeşlikle çalınmıştır. Birinin başı ağrırsa diğerlerimizin de başı ağrımıştır; birinin başı sıkışırsa diğeri yardımına koşmuştur. Kardeşliğimizin temelleri Osmanlı Devleti henüz tarih sahnesinden çekilmeden önce, 19'uncu yüzyılın son çeyreğinde atılmıştır. Osmanlı Devleti 1877-78 yılında Rus saldırısına uğradığında Pakistanlı kardeşlerimiz aralarında topladıkları 125 bin Osmanlı lirası değerindeki parayı İstanbul'a ulaştırmışlardır. Çanakkale'de en çetin çarpışmanın yaşandığı sırada Lahor Meydanı'nda miting düzenleyen münevver Allâme Muhammed İkbâl kalabalığa hitap etmişti; bir gün önce gördüğü rüyasını aktardığı "Çanakkale" şiirini okumuştu.

Miting günü gözyaşlarıyla sarsılan büyükbabalarımız bizlere yardım için gönüllü olarak askere yazıldılar ve uzaklığına bakmaksızın Çanakkale'ye geldiler; büyükannelerimiz kulaklarında küpelerini, hatta parmaklarındaki alyansları bizlere gönderdiler, ekmeklerini bizimle bölüştüler. Çanakkale topraklarına yardıma gelen Doktor Muhtar Ahmed Ensari Bey'i Türk milleti hiç unutmadı, unutmayacaktır. Pakistanlı kardeşlerimiz o yıllarda bu yardımları maruz kaldıkları açlık ve kuraklık felaketlerine göğüs gererek yapmışlar ve milletimize dostluğun, kardeşliğin kadirşinaslığın, vefanın, fedakârlığın eşsiz bir örneğini göstermişlerdir.

Pakistanlı kardeşlerimiz aynı hassasiyeti 1911 yılında İtalyanlar Trablusgarp'a saldırdıklarında da göstermişler, İtalyan mallarını boykot etmişlerdi. Yapılan boykotun İtalyanlara yıllık faturası en az 5 milyon sterlin olmuştu o günkü hesaplara göre. Yüz on yıl önce bir İngiliz görevlisi tuttuğu rapora o günleri şöyle kaydetmiş: "Herkes elindeki her şeyi Osmanlı'ya yardım için getirip bırakıyordu. Bir ara kalabalık telaşlandı, bir hareketlilik görüldü. Kucağında bebek bulunan fakir bir kadın can havliyle sağa sola koşturuyor 'Yok mudur bir hayırsever, Allah rızası için bu çocuğu emanet edeyim, bedelini Osmanlı'ya göndereyim.' diyordu. Herkes şaşkın, herkes perişan bir hâldeydi, yürekler parçalanmıştı sanki. Hemdert olmanın bu derecesi mümkün müydü? Neyse ki bir hayır sahibi kadın adına istediği meblağı yardım sandığına, çocuğu da annesine bırakmıştı." (Alkışlar) Pakistanlı kardeşlerimiz hemdert olmanın eşsiz bir örneğini sergileyerek insanlık ve kardeşlik dersi vermiş, gönderdikleri yardımlarla İstanbul'da tam teşekküllü bir hastane kurulmasını sağlamışlardır. Pakistanlı kardeşlerimizin bu destek ve yardımını hiçbir zaman unutmayacak ve daima, her zaman "Pakistan Zindabad" diyecek ve şükranla anacağız. Değerli kardeşlerim, tarihimizin en zor yıllarında hiçbir çıkar gözetmeden yapılan yardımlarla başlayan ilişki, milletlerimiz arasında derin bir muhabbet oluşmasına vesile olmuştur. Oluşan bu muhabbete doğruluğun iki büyük şairi Muhammed İkbâl ve Mehmet Akif de şiirleriyle, sohbetleriyle, konferanslarıyla katkıda bulunmuşlardır. O yüzden Pakistanlılar kadar biz de merhum Muhammed İkbâl'i kendi şairimiz kabul ederiz. Türk ordusu Yunan mevzilerine taarruz ettiğinde merhum İkbâl "İslamiyet'in Doğuşu" adlı en güzel şiirini yazmıştır. Ayrıca. milletimizin kutlu gayeye ulaşmak için ateşle imtihan edildiğini anlatmış ve şu dizeleri yazmıştır: "Osmanlıların üzerine bir keder dağı yıkılmışsa sen hiç üzülme çünkü şafak yüz bin yıldızın kanı dökülmeden sökülmez."

Değerli kardeşlerim, Pakistan'ın bağımsızlığını kazanmasından sonra Türkiye-Pakistan ilişkileri milletlerarası ilişkiden devletlerarası ilişki boyutunu kazanmıştır. Geldiğimiz seviye itibarıyla ilişkilerimizin son derecede memnuniyet verici olduğunu ifade etmek isterim. Bu konuda Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip

Erdoğan ve Pakistan Başbakanı Sayın İmran Han'ın büyük gayretler içerisinde olduklarını hatırlatmakta fayda görüyorum. Asya'nın ve İslam dünyasının iki dost ve kardeş ülkesi arasındaki ilişkiler bugünden sonra da gelişerek devam edecektir inşallah.

Ülkelerimizin güvenli, huzurlu, istikrarlı bir şekilde varlıklarını devam ettirmeleri insanlığın ve Müslümanların barış ve esenliği için son derecede önemlidir. Pakistan'ın komşularıyla ve uluslararası alanda karşılaştığı sorunlar karşısında millî davalarında Türkiye olarak yanında olduğumuzu her zaman ifade ettik, bundan sonra da ifade etmeye devam edeceğiz. Ayrıca, üç ay önce Cumhurbaşkanımız Sayın Erdoğan ve Başbakan Sayın İmran Han tarafından imzalanan Stratejik Ekonomik Çerçeve Anlaşması da aramızdaki ilişkilerin boyutunu derinleştirmiştir. Türkiye, Pakistan'ın Avrupa'ya açılan kapısıdır; Pakistan da Türkiye'nin Asya'ya açılan kapısıdır. Bizler birbirimize karşı hesabi değil, hasbiyiz çünkü biz kader ortağıyız; sevincimiz, kederimiz birdir.

Değerli kardeşlerim, sağlam temeller üzerine inşa edilen ilişkilerimizin ebediyete kadar esenlik içinde devam etmesini engellemek isteyenler vardı; o sorunu da Pakistan Yüksek Mahkemesi önceki yıl aldığı kararla ortadan kaldırdı. Pakistan Hükûmeti de yüksek mahkemenin 3 Aralık 2018 tarihli kararına dayanarak 3 Ocak 2019 tarihinde Pakistan-Türkiye okullarının Türkiye Maarif Vakfına devredilmesine karar verdi. Verdikleri sağduyulu ve isabetli karar sebebiyle Pakistan Yüksek Mahkemesine, Pakistan Hükûmetine, Pakistan Millî Eğitim Bakanlığına teşekkür ediyorum.

Değerli kardeşlerim, uzak coğrafyalarda bile olsak "Bütün müminler kardeştir." düsturu ve yaşadığımız yüzlerce yıllık hakiki gönül dostluğu ebedîdir. Pakistan'la eğitim yoluyla birlikte olmak ve geleceği birlikte inşa etmekten büyük memnuniyet duyuyoruz. Okullarımızın güçlü olan manevi duygularımıza daha muhkem köprüler oluşturmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

"Pakistan-Türkiye Kardeşliğinin Dünü, Bugünü ve Geleceği" başlığını taşıyan bu güzel ve anlamlı yarışmada ödül alan ama yarışmaya katılan esasen herkesi, bütün kardeşlerimi tebrik ediyorum. Sizlere emek veren ailelerinize, yöneticilerinize, öğretmenlerinize saygıyla selamlarımı gönderiyorum. Tarihi bin yıldan eskiye dayanan Türkiye-Pakistan kardeşliği kaim ve daim olsun.

Allah'a emanet olun.

22 Haziran 2021 - Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi 8'inci Genel Kurul Toplantısının Açılışı, Antalya

Sayın Parlamento Başkanları, değerli Parlamento Başkan Vekilleri, sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar; Antalya'da düzenlediğimiz Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi 8'inci Genel Kurul toplantısını açıyorum.

Hibrit formatta gerçekleştirilecek bu toplantıda çevrim içi olarak bizleri dinleyen ve değerlendirmelerini sunacak olan saygıdeğer katılımcıları da selamlıyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

Genel Kurul gündemi evvelce sizlere bildirilmişti. Bu çerçevede ilk madde gereğince gündemi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Gündemimiz kabul edilmiştir.

Değerli katılımcılar, Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi Dönem Başkanlığı süresince yapmış olduğumuz faaliyetlere değinen ve Genel Kurul toplantımızın ana teması olarak belirlenen "Komşular birlikte görür:

Bölgesel dayanışmanın geleceği için iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi" konusunda Dönem Başkanlığı adına konuşmamı yapacağım, sonrasında ise siz değerli katılımcılarımızın temamıza ilişkin değerlendirmelerini alacağız.

Saygıdeğer Parlamento Başkanları, değerli milletvekilleri, kıymetli misafirler; Güneydoğu Avrupa Süreci Parlamenter Asamblesi'nin 8'inci Genel Kurulu vesilesiyle sizleri doğal güzellikleriyle, tarihî ve kültürel zenginliğiyle Akdeniz medeniyetinin parlak yıldızı Antalya'da misafir etmekten memnuniyet duyuyorum; Türkiye'ye hoş geldiniz.

Son bir buçuk senedir bütün dünyayı olduğu gibi bölgemizi derinden etkileyen küresel bir salgınla hep birlikte mücadele ediyoruz. Yaklaşık 4 milyon insanın canına mal olan bu salgın ırk, dil, din ve yaş ayırt etmeksizin maalesef her kıtadan, her ülkeden insanı etkiledi. Huzurunuzda Covid-19 virüsü sebebiyle kaybettiğimiz bütün vatandaşlarımız için taziyelerimi sunuyorum, hastalarımıza acil şifalar diliyorum. Aşıya erişimin kolaylaşması ve aşılamanın yaygınlaşmasıyla bütün insanlığın daha rahat nefes alabileceği günlere bir an evvel kavuşulmasını ümit ediyorum. Küresel salgın sebebiyle ertelediğimiz veya çevrim içi olarak gerçekleştirdiğimiz çok taraflı toplantıları tedbir alarak da olsa artık daha güvenli bir şekilde düzenleyebilmenin mutluluğunu da yaşıyoruz. Bu bağlamda, Dönem Başkanlığımızdaki Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi 8'inci Genel Kurulunun müşterek faaliyetler bakımından etkin ve verimli yeni bir döneme kapı açmasını temenni ediyorum.

Değerli katılımcılar, toplantımız vesilesiyle Türkiye'nin turizm sektöründe merkezi bir yeri haiz Antalya'da küresel salgına karşı aldığımız ve ülke genelinde uyguladığımız "Güvenli Turizm Sertifikasyon Programı" kapsamındaki tedbirleri bilfiil müşahede etme fırsatını da bulacaksınız. Bölgemizin ekonomisinin bel kemiğini oluşturan sektörlerden biri olan turizm alanında, bilgi ve tecrübe paylaşımının bu süreçte her zamankinden daha önemli olduğu kanaatindeyim.

Kıymetli misafirler, Güneydoğu Avrupa'daki aktörlerin müşterek iradesini ve özgün karakterini yansıtan, fark oluşturan, bir bölgesel sahiplenme örneği teşkil eden bu platformun imkânlarından istifadeyle bölgesel iş birliğini ve diyaloğu güçlendirmeyi hedefliyoruz. 3'üncü kez üstlendiğimiz Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Dönem Başkanlığımız zarfında, bölgenin bütününü bir araya getiren bu yegâne platformun kuruluşunun 25'inci seneidevriyesini idrak ettik. Devlet ve Hükûmet Başkanlarımız birkaç gün önce yine Antalya'da Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ev sahipliğinde Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Zirvesi'nde bir araya gelmişlerdi. Bölge Parlamentoları

olarak iyi komşuluk ilişkileri çerçevesinde en hassas dönemlerde bile bir diyalog atmosferi oluşturan bu iş birliği sürecinin parlamenter boyutunda da aynı anlayışla ve sorumlulukla hareket ediyoruz. Dönem Başkanlığı önceliklerimizi belirlerken Güneydoğu Avrupa iş birliği sürecinin temel prensipleri olan kapsayıcılık ve bölgesel sahiplenme prensiplerini esas aldık. Bu çerçevede bölgeye özel iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi üzerinde hassasiyetle durduk. Ankara olarak bu büyük ailenin ilk adımını atmış olmaktan şeref duyduğumuz Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi'ne her zaman büyük bir değer atfettik. Bölgenin kendi inisiyatifleriyle oluşturulmuş yegâne teşkilat olması sebebiyle Asamblemiz farklılığını ve itibarını korumaktadır. Dönem Başkanı ve farklı inanç ve kültürlerden topluluklara asırlar boyunca barış ve huzurla ev sahipliği yapmış bir ülke olarak dünya ölçeğinde artış gösteren yabancı düşmanlığı, İslam düşmanlığı ve göçmen karşıtlığı gibi küresel imtihanlar karşısında, insani değerler temelinde bir müşterek vizyon geliştirilmesi için gayret sarf ediyoruz. Bu sınamalardan başarıyla çıkabilmek için üzerimize düşen her türlü sorumluluğu yerine getirmeye çalışıyoruz. Gayemiz bölgemizde istikrar, güven ve iş birliğini geliştirerek huzur, refah ve dostane ilişkilerle anılmasını hedeflediğimiz Güneydoğu Avrupa'yı istikbale güçlü bir şekilde kavuşturmaktır.

Değerli katılımcılar, Dönem Başkanlığımızda gerek yürütme gerek yasama organı Parlamentolarımız arasında faydalı ve verimli bir faaliyet takvimi icra etmeye çalıştık. Her alanda büyük bir potansiyel barındıran bölgemizin, mutlak bir barış ve huzur ortamına kavuşması ve kalkınması bakımından müşterek sorumluluk taşıdığımızı her toplantıda ifade ettik. Bu itibarla geçmişteki çatışmalardan ve bölünmelerden gerekli dersleri çıkarmamız, aramızdaki iş birliğini ve dayanışmayı korumak ve geliştirmek için elzemdir. Krizler, geçmişteki hataları veya başarıları unutmak için bir gerekçe değildir. Bununla birlikte eski anlayışları gözden geçirme noktasında sağlam bir fırsat sunmaktadır. Bugün, bu çatı altında yakaladığımız bu fırsat, bölgemizin genç nesillerinin istikbalidir. Bu çerçevede güncel sınamaların, geçmişten gelen meselelerin ve ortaya çıkabilecek muhtemel sorunların Asamblemizin bütün katılımcılarının birbirleriyle daha yakın ve samimi diyalog da hissetmeleriyle aşılabileceğine olan kanaatimizi bir kere daha vurgulamak istiyorum. İlaveten bizlerin Avrupa ve Avrupa Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesinin bu süreci teminat altına alacak, tamamlayıcı bir faktör olduğu hatırda tutulmalıdır. Bu süreçte, Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi gibi bölgesel diyalog ve iş birliği mekanizmalarından azami derecede istifade edilmesi en akılcı yöntem olacaktır. Parlamentolarımızın da bu konuda üzerlerine düşen görevleri layıkıyla yerine getirmesinin bu hedeflere ulaşılmasına

katkı sağlayacağı aşikârdır. Bölgedeki katılımcıların Avrupa Birliği ve NATO'yla bütünleşme perspektifini ilk günden itibaren destekliyor, reformların devam etmesi gerektiğini vurguluyoruz. Bu çerçevede Tiran ve Üsküp'le katılım müzakerelerinin bir an önce başlatılması gereğinin altını çiziyor, diğer aday ve potansiyel adayların da Avrupa Birliği'yle entegrasyon süreçlerinin hızlandırılmasını istiyoruz ve destekliyoruz.

Değerli katılımcılar, Türkiye, coğrafyasının yanı sıra tarihiyle ve sosyokültürel birikimiyle bir Balkan ülkesidir. Ülkemizin bu coğrafyanın ayrılmaz bir parçası olduğu unutulmamalı, Türkiye'yi bölge dışı bir aktörmüş gibi göstermeye çalışan söylemlere itibar edilmemelidir. Nitekim ülkemiz, diğer bütün bölge ülkelerini de -ortak sınırı bulunsun veya bulunmasın- komşusuymuş gibi algılamakta, ihtiyaç anında her türlü desteği sağlamaktadır. Siyasi alanda verdiğimiz desteğin yanında Covid-19 salgınıyla mücadelede sarf ettiğimiz gayretler bu anlayışımızın bir yansıması olarak kabul edilmelidir.

Değerli misafirler, Parlamentolarımız arasındaki somut iş birliğini kalıcı hâle getirmek için atılacak bazı adımlar olduğunun da farkındayız. Bu kapsamda uluslararası nitelikte bir daimi sekretarya kurulması hususunda evvelce sağladığımız mutabakatı daha fazla gecikmeden hayata geçirmeyi arzu ediyoruz. Zira bölgesel iş birliğinin uzun vadede kalıcı neticeler üretmesi için belirleyici unsurlardan biri olan parlamenter boyut daimi sekretaryanın tesisiyle işlevselliğini de teyit etmiş olacaktır. Asamblemizin daimi bir sekretaryaya sahip olması, bölgesel bütünleşme çabalarımıza ve Avrupa'yla bütünleşme süreçlerine sunacağımız katkıyı kurumsal kimliğimizin güçlendirilmesi sayesinde uzun vadede kalıcı kazanımlara dönüştürecektir. Bu konunun önümüzdeki aylarda daha yapıcı bir diyalogla ele alınmasını ve bir karara bağlanmasını ümit ediyoruz. Bu itibarla Ankara olarak her türlü sorumluluğu üstlenmeye de hazırız.

Bu duygu ve düşüncelerle konuşmama son verirken toplantımızın verimli bir şekilde geçmesini ve burada ele alacağımız hususlar ile varacağımız sonuçların gelecekteki çalışmalarımız bakımından faydalı olmasını temenni ediyorum.

Sizlerle Antalya'da bir arada bulunmaktan duyduğum memnuniyeti bir kere daha ifade etmek istiyorum. Ülkemizde güzel vakit geçirmenizi canıgönülden diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

7 Eylül 2021 - Parlamentolararası Birlik 5'inci Dünya Parlamento Başkanları Konferansı'nda Verilen 3'üncü Önerge Üzerine Konuşma, Viyana - Avusturya

Değerli Meclis Başkanları, sayın milletvekilleri; 5'inci Dünya Parlamento Başkanları Konferansı çerçevesinde 3'üncü önerge üzerine söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün dezenformasyon yoluyla inşa edilen sahte gerçekliklerle toplumlarımız ve demokrasilerimiz üzerinde âdeta algı operasyonları yürütülmektedir. Burada hedeflenen, toplum psikolojisini olumsuz etkileyecek insanlar arasındaki güven duygusunu yok etmek ve neticede demokratik toplum düzenine zarar vermektir. Günümüzde bazı sosyal medya platformları yalan haber, iftira, terör propagandası, darbe çağrısı, itibar suikastı, hedef gösterme, nefret söylemi ve ırkçılığın beşiği olmuş vaziyettedir. Bu bağlamda, karşı karşıya bulunduğumuz en büyük tehditlerden biri dijital faşizmdir. Bir grup özel şirket, neredeyse bütün insanlığın bilgiye erişimini şekillendiren bir otorite hâline dönüşmüştür. Bu konuda, özellikle Cambridge Analytica'nın ve Facebook'un Brexit seçimlerine

etkisinin değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Terör örgütleri de söz konusu platformlar kanalıyla dezenformasyon ve nefret söylemini özgürce ve korunaklı bir şekilde yayabilmektedirler. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nin terör listesindeki PKK ve Türkiye'de kanlı bir darbe teşebbüsünde bulunan Fetullahçı terör örgütü FETÖ mensuplarının bahse konu platformlardaki propaganda faaliyetleri bu olgunun bariz örnekleridir. Nefret söylemi, küresel ölçekte yükselişte olan İslam düşmanlığı, popülizm, ırkçılık ve yabancı karşıtlığının da en yaygın aracı hâline gelmiştir. Uluslararası toplum pek çok gelişmiş hukuk sisteminde özel olarak düzenlense de nefret saikiyle işlenmiş kara lekelerden gerekli dersi, maalesef, çıkaramamaktadır. Bu bağlamda, son dönemde savaş coğrafyalarından göç etmek zorunda kalan sığınmacıları hedef alan saldırıların bilhassa Avrupa'da artış gösterdiğini de endişeyle müşahede etmekteyiz. Nefret söylemiyle karşı karşıya kalan sığınmacıların, göçmen ve yurtsuz kişilerin maddi ve manevi kişiliklerinin zarar görmesinin, en temel insan hakkı olan yaşam hakkının ihlali anlamına geldiğini düşünüyoruz.

Değerli Parlamento Başkanları, sayın milletvekilleri; ön yargının ve ayrımcılığın en zehirli biçimi olarak ortaya çıkan nefret söylemi, esasen toplumu oluşturan gruplar arasında bir dışlama, değersizleştirme ve bir düşmanlaştırma ideolojisidir. Popülist siyasetçiler ve medya tarafından normalleştirilmeye çalışılan dezenformasyon ve nefret söylemi, tıpkı Covid-19 gibi 21'inci yüzyılın bir başka salgını olarak tanımlanabilir. Bu noktada, demokratik devletlerin ve parlamentoların salgını ortadan kaldıracak aşıyı geliştirmesi gerektiğini düşünüyorum. Bunun tek çözüm yolu da söz konusu zehirli söyleme karşı hukuk çerçevesinde mücadele etmek için en isabetli hukuki düzenlemeleri yapmak, uluslararası sözleşmeleri geliştirmektir. Nefret söyleminin ve dezenformasyonun yol açtığı zararla orantılı yaptırımların kararlılıkla uygulanması da sürecin bütünleyici ve olmazsa olmaz şartıdır. Burada, hukuki düzenlemeler konusunda bilhassa uluslararası hukuk alanında eksiklikler olduğu kanaatindeyim. Uluslararası şirketler, çok uluslu şirketler ulusal kanunları ve hukuk düzenlerini tanımamak, ayrı bir hukuk düzeni geliştirmek arzusundadır. Burada parlamentoların birlikte hareket etmesi gerektiği kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum.

17 Eylül 2021 - Avrasya Medya Forumu'nun 17'nci Toplantısı, Video Mesaj

Sayın Başkan, saygıdeğer konuklar; ilki 2002 yılında düzenlenen ve artık gelenekselleşen Avrasya Medya Forumu'nun 17'nci Toplantısı'nda sizleri sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bu güzel toplantıya programımın elvermemesi sebebiyle maalesef video mesaj yoluyla katılabiliyorum ancak bu ay sonunda ikili bir ziyaret gerçekleştirmek ve TÜRKPA toplantısına katılmak üzere kardeş Kazakistan'ın güzel başkenti Nur Sultan ve Türk dünyasının manevi başkentlerinden Türkistan'ı ziyaret edecek olmaktan büyük mutluluk duyuyorum.

Forumun medya sektörünün gelişimine katkı sağlama ve açık diyalog ortamı oluşturma amacına ulaşmış olduğunu görmek memnuniyet vericidir. Bu vesileyle, başta Komite Başkanı Sayın Dariga Nazarbayeva olmak üzere, organizasyonda emeği geçen bütün yetkililere nazik davetleri için şükranlarımı sunmak istiyorum. Forumun verimli geçmesini ve bütün katılımcılar için yararlı olmasını diliyorum.

Değerli konuklar, Avrasya Medya Forumu'nun bu yılki toplantısının Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının 30'uncu yıl dönümünü kutladığımız bir dönemde gerçekleştiriliyor olması özel bir anlam taşımaktadır. Kazak halkı, uzun bir dönemden sonra 1991 yılında bağımsızlığına kavuşarak tekrar millî bir devlet ve bayrak altında yaşama bahtiyarlığına kavuşmuştur. Her ne kadar modern dönemde bağımsızlığının 30'uncu yılını kutluyor olsa da Kazak halkının köklü bir tarihi ve devlet geleneği bulunmaktadır. Bu geçmiş, aynı zamanda Türkler, Kazaklar ve diğer akraba halkların ortak tarihini teşkil etmektedir. Bu tarihî birikimden güç alarak bağımsızlığını kazanmasından bugüne kadar geçen süre zarfında her alanda gerçekleştirdiği atılımlarla Kazakistan, ülke içinde olduğu gibi küresel boyutta da barış ve güvenliğin kilit ülkelerinden biri hâline gelmiştir. Bu bağlamda, kurucu Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in liderliğinde Kazakistan diplomasisinin dünyaya kazandırdığı önemli bir gün olan uluslararası Nükleer Silahların Test Edilmesiyle Mücadele Günü'nü kısa bir süre önce, 29 Ağustosta idrak etmiştik. Yine, Kazakistan'ın koordinatörlüğünde 1993 yılında başlatılan Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı süreci güvenlik anlayışına çok boyutlu yaklaşımlar getirmektedir. Keza, Suriye'de yaşanan trajedinin çözümü noktasında da Astana süreciyle başlatılan inisiyatifte Kazakistan'ın rolü taraflı-tarafsız herkesin takdirini kazanmıştır. Bugün 17'nci toplantısını yaptığımız Avrasya Medya Forumu'nu da Kazakistan'ın başarılı bölgesel ve uluslararası girişimlerinden biri olarak gördüğümü ifade etmek istiyorum.

Bağımsızlığından bu yana Kazakistan'ın nüfusu içerisindeki farklı etnik halklar arasında ahenk ve barışı sağlamada göstermiş olduğu başarı takdire şayandır. Kısa bir sürede kadim devlet geleneğinden aldığı güçle yönetimi inşa etmiş, demokratik ve müreffeh bir toplum oluşturma yolunda önemli mesafeler katetmiştir. Anayasa'nın kabulünden çeyrek asır sonra, 30 Ağustosta Anayasa Günü'nü coşkuyla kutlaması, Kazakistan'ın en önemli kazanımları arasında yer alan toplumsal barış ve huzurun da bir göstergesini teşkil etmektedir.

Değerli katılımcılar, Türkiye-Kazakistan ilişkileri çok özel ve anlamlıdır. Otuz yıl önce, 1991 yılında bütün Türk Cumhuriyetleri gibi Kazakistan da bağımsızlığını ilan etmiş, bunu ilk tanıyan ülke de Türkiye olmuştur. Bağımsızlığından kısa bir süre önce, 1991 yılının Mart ayında merhum 8'inci Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Kazakistan'ı ziyareti sırasında ülkelerimiz arasında kapsamlı bir iş birliği anlaşması imzalanmıştır. O tarihten bugüne kadar iki ülke arasındaki ilişkiler birçok alanda gelişmeye devam etmektedir. İlişkilerimiz 2009 yılında Stratejik Ortaklık Anlaşması'nın imzalanmasıyla daha üst bir seviyeye taşınmıştır. Önümüzdeki

mart ayında da diplomatik ilişkilerimizin kuruluşunun 30'uncu yıl dönümünü kutlayacağız.

Türkiye ve Kazakistan arasındaki ilişkiler çok taraflı platformlarda da başarıyla devam etmektedir. Bunların en belirginlerinden biri, temel amacı Türk dili konuşan devletler arasında kapsamlı iş birliğini derinleştirmek, bölgesel ve küresel barış ve istikrara katkıda bulunmak olan Türk Konseyidir. 12 Kasımda İstanbul'da düzenleyeceğimiz Türk Konseyi Zirvesi bu kapsamda büyük bir önem taşımaktadır.

Değerli konuklar, bu duygu ve düşüncelerle hepinize bir kez daha en içten sevgi ve saygılarımı iletiyor, Avrasya Medya Forumu'nun 17'nci Toplantısı'nın bütün paydaşlarına başarılar diliyorum.

7 Ekim 2021 - G20 Parlamento Başkanları (P20) Zirvesi, Roma - İtalya

Değerli Meclis Başkanları, Sayın Milletvekilleri, değerli katılımcılar; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak G20 Dönem Başkanlığını başarıyla devam ettiren İtalya'ya ve dünyamızın içinde bulunduğu bu kritik dönemde, insanlar, yeryüzü ve refah için parlamentolar müşterek paydasında bize ev sahipliği yapan İtalya Senatosuyla Temsilciler Meclisine teşekkür ediyorum. Hepinizi en iyi dileklerimle selamlıyorum.

G20 oluşumunun salgın kaynaklı krizler karşısında kendisinden beklenen liderliği sergilemesini Türkiye olarak önemli bulduğumuzu ifade etmek isterim. Dünyamız son otuz yıldır birçok bölgesel krizin yanında 2008 mali krizi gibi küresel ölçekte krizlere sahne olmuştu. Ancak bunlardan hiçbiri ülkeler ve toplumlarda, 5 milyon civarında insanın hayatına mal olan Covid-19 salgını kadar yıkıcı bir etki meydana getirmemiştir.

Bertaraf etmeye çalıştığımız krizin sadece tek bir boyuttan ibaret olmadığının farkındayız. Söz konusu krizin etkilerini, ekonomi, sağlık, sosyal hayat ve istihdam

gibi sahalarda da derinden hissettik. Covid-19 salgını maalesef insanlığı hazırlıksız yakalamıştı. Geçmişteki hatalı politika tercihleri ve ekonomik krizlerle mücadele etmek gayesiyle birçok ülke tarafından alınan veya dışarıdan dayatılan tedbirler sağlık ve sosyal güvenlik sistemlerinin zayıflamasına yol açmıştı. Türkiye olarak bu noktada son yirmi yılda sağlık alanında yapılan büyük yatırımlar ve zengin insan kaynaklarımızla söz konusu küresel salgını kapasite sorunu yaşamadan yönetmeyi başardığımızı ifade etmek istiyorum.

Salgında hemen hemen bütün ülkeler vatandaşlarının sağlıklarını korumanın yanında millî sağlık sistemlerinin taşıyamayacağı baskıların oluşmasını engellemek amacıyla tedbirler almışlardı. Geçici olarak sokağa çıkma yasağı ve kapanma gibi ciddi halk sağlığı tedbirlerine başvurulmak zorunda kalındı. Böylece salgını etkili bir şekilde yavaşlatmış olduk. Ancak ekonomik hayat da kısmen sekteye uğradı. Ekonomik durgunluk bazı ülkelerde işletmeler ve çalışanlar için kaynaklarda kıtlığa ve küresel yatırım akışlarında önemli ölçüde aksamalara sebebiyet verdi. Söz konusu sağlık krizinin bütün dünya tarafından en çok hissedilen boyutunun topluma ve istihdama dair olduğunu ifade etmenin doğru olacağını düşünüyorum.

Birleşmiş Milletler tarafından 2020 yılı sonunda yapılan araştırmaya göre en kötü senaryoda 2030 yılına kadar çeyrek milyar insan doğrudan Covid-19'a bağlı sebeplerle aşırı yoksulluğa sürüklenecek ve küresel ölçekte aşırı yoksulların sayısı 1 milyarın üzerine çıkacaktır. İnsanlık hiç tecrübe etmediği yeni krizlerle karşı karşıyadır. Bu sebeple Birleşmiş Milletler sürdürülebilir kalkınma için 2030 gündemini hedeflerken ekonomik kalkınmamızı sosyal ve çevresel ihtiyaçlarla yeniden dengelemek ve sosyoekonomik eşitsizlikleri ele almak için tarihî bir fırsatın eşiğinde olduğumuzu düşünüyorum.

Türkiye olarak sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi için millî bir vizyonun yanında kuvvetli bir sahiplenme duygusuyla uluslararası dayanışma ve iş birliğinin kaçınılmaz olduğuna inanıyoruz. Bu anlayışla krizin sosyal ve istihdam boyutunu ele alırken aynı zamanda diğer ülkelerle iş birliğimizi kuvvetlendiriyor, ihtiyacı olanlara da destek vermeye gayret ediyoruz. Salgının başlangıcından bugüne kadar başta sağlık ekipmanı yardımı olmak üzere 160 ülkeye destek sağlamış olmaktan memnuniyet duyuyoruz.

Değerli arkadaşlar, her şeyin küreselleştiği dünyada hastalıklar da salgınlar da virüs de küresel, tedavi de ilaç da aşı da küresel olmalıdır. Sadece dünyamızın belli bir bölümünü, mesela sadece Avrupa'yı, sadece G20 ülkelerini sağlıklı tutmak mümkün değil. Dünyanın geri kalan kısmı hastalık ve salgın içindeyse bizler de o hastalık ve salgına maruz kalırız. Bu zorlu süreç bize bütün bir dünya, bütün

insanlar olarak hayatımızın, hastalığımızın, sağlığımızın ne kadar birbirine bağlı olduğunu, birbirimize bağlı olduğunu gösterdi. Bütün dünya, bütün insanlık için, barış içinde, asgari hayat şartlarında bir yaşama alanı oluşturamazsak hiçbirimiz güvende değiliz. Küresel bakmak, küresel düşünmek zorundayız.

Değerli Meclis Başkanlarımız, parlamento başkanları olarak bu konuda ihtiyaç duyulan kanuni düzenlemeleri süratle hayata geçirmek için gerekli adımların atılmasına öncülük etmeliyiz. Ekonomik ve sosyal düzenin yeniden istikrara kavuşması için ulusal kurumlarımızla olduğu kadar parlamentolarımız arasındaki mevcut iş birliğini daha da güçlendirmeliyiz. Parlamentolar kelimenin köken anlamı itibarıyla söz, konuşma mekânları olmakla beraber sözlerin eyleme, iş ve icraata dönüşmesi lazımdır. Sözler ile eylemler arasında uyum ve bütünlük olmalıdır. Dünyamızı güzel ve parlak sözler değil, bütün insanlara aynı değeri veren, gerçekten eşitlikçi ve adil yaklaşımlarla hayata geçirilen eylemler değiştirecektir. Ölçü sözde değil, eylemlerdedir. Avrupa veya Amerika'daki bir sivilin hayatı ile Afganistan'da yanlışlıkla bombalanıp öldürülen veya Yemen ya da Libya'daki bir sivilin hayatının aynı değerde olduğuna içtenlikle ve samimiyetle inanarak eyleme geçmedikçe daha iyi bir dünyayı gerçekleştiremeyeceğiz. Parlak demokrasi nutukları kulaklarımıza hoş gelse de dünya üzerinde darbeleri ve darbecileri desteklemeyen tutumlar dünyamızın geleceği bakımından önemlidir. G20 ülkeleri olarak bunu başarabilecek altyapıya sahip olduğumuza inanıyorum. Krizle mücadele konusunda ulusal parlamentolar olarak attığımız adımların bütün insanlık için fayda sağlamasını temenni ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

7 Ekim 2021 - G20 Parlamento Başkanları (P20) Zirvesi'nin 2'nci Oturumunda Yapılan Konuşma, Roma - İtalya

Değerli Meclis Başkanları, değerli katılımcılar; birinci oturumda yaptığımız değerlendirmelerde insanlığın son iki senedir tarihin en büyük sınamalarından biriyle karşı karşıya olduğunu ifade etmiştik. Salgın sadece ekonomik yapılarımızı değil, hayatımızın her alanını derinden etkiledi ve etkilemeye devam ediyor. Salgının olumsuz tesirlerinin toplumlarımızda köklü değişikliklere yol açtığını da müşahede ediyoruz. Salgının sosyal ve çevresel etkileri maalesef bu olumsuzlukların başında geliyor Covid-19 salgınının mevcut sorunları daha da derinleştirmesi bütün insanlığın süratli ve kararlı adımlar atmasını zaruri hâle getiriyor. Dünya ekonomisinde toparlanma eğiliminin başladığına şahit olsak da söz konusu iyileşmenin henüz salgın öncesi dönemi birçok bakımdan yakalayamadığını da somut verilerle tespit ediyoruz. Başta OECD olmak üzere birçok saygın kurum açılan makasın kapanması için hâlâ ciddi adımlara ve hatta biraz zamana ihtiyaç bulunduğunu ifade etmektedir. Toparlanma sürecinin koordineli ve gelecekteki benzer şoklara hazırlanmayı da kapsayacak şekilde oluşturulmasının ne kadar önemli olduğunu da tecrübe ederek öğrendik.

Değerli arkadaşlar, çevresel sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler 76. Genel Kurulundaki konuşmasında vurguladığı küresel hiçbir soruna, krize, çağrıya kayıtsız kalmayan Türkiye'nin iklim değişikliği ve çevrenin korunması hususlarında da üzerine düşeni yapacağı ifadesini hatırlatmak isterim. Bildiğiniz gibi, Türkiye Paris İklim Anlaşması'na imza atan ilk ülkelerden biridir. Ancak yükümlülüklerle ilgili adaletsizlikler sebebiyle bu anlaşmayı yürürlüğe koymamıştık. Zira bize göre iklim ve çevre bağlamında alınacak tedbirlerin dünyamızı kirleterek bugünkü felaketlere sebep olmuş ülkeler lehine ve kalkınmakta olan ülkelerin gelişimini engelleyecek şekilde ve onların aleyhine işletilmemesi lazımdır. Son dönemde bu çerçevede kaydedilen mesafeyi müteakiben anlaşmanın onaylanmasını yeniden gündemimize aldık. Atılacak yapıcı adımlara uygun şekilde ve ulusal katkı beyanımız zemininde Paris İklim Anlaşması'nı Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda dün kabul ettik. Bu gelişmeyi G20 Parlamento Başkanları Zirvesi'nde sizlerle paylaşmaktan memnuniyet duyuyorum.

Sayın Meclis Başkanları, dünyayı her birimiz için yaşanır kılabilmek, ancak bütün insanlar için yaşanabilir bir dünya kurmaktan geçiyor. Salgın süreci âdeta bu hakiki ihtiyacı bir kez daha ve güçlü bir şekilde herkese hissettirmiştir. Açık bir şekilde gördük ki dünyanın herhangi bir yerindeki bir insanın hastalığı her birimizin ülkesindeki başka bir insanın aynı hastalığa yakalanması anlamına gelmektedir. Aynı şekilde eğer başka ülkelerde barış yoksa, asgari insani şartlarda hayat sürmek mümkün değilse hiçbirimiz evimizde huzurlu olamayız. Dünyada gerçekten ne olup bittiğini samimiyetle ve empatiyle anlamaya çalışmazsak başka devletlere, halklara, bütün dünya insanlarına ulusal çıkar elde etme amacı dışında bizim gibi Adem ve Havva'nın eşit çocukları olarak bakamazsak kurduğumuz retoriklerle kendi kendimizi avutur, aldatır dururuz.

Salgın sürecinin ardından dünyada siyasi ve ekonomik ilişkilerin yeniden şekilleneceği açıkça görülmektedir. Bu bağlamda insanla tabiat, insanla toplum, insanla devlet arasındaki ilişkileri ve nihayetinde bu temelde oluşturulacak devletler arası ilişkileri sağlıklı bir şekilde yeniden kurgulayacak bir söylem geliştirmek mecburiyetindeyiz. İnsanı merkeze almadığımız hiçbir yaklaşım kalıcı bir çözüm üretemeyecektir.

Değerli Meclis Başkanları, Türkiye olarak bu anlayışla ihtiyaç içindeki ülkelerin salgınla daha iyi mücadele edebilmeleri için çok taraflı platformlarda gerçekleştirilen çalışmalarda aktif rol alıyoruz. İnsani ve kalkınma yardımlarında 2017 yılından itibaren Türkiye en çok insani yardım yapan, 2017 yılına kadar millî

gelirine oranla birinci sırada olan Türkiye, 2017 yılından itibaren toplamda en çok insani yardım yapan ülke hâline gelmiştir. Ülkemiz salgının başlangıcından bu yana büyük İslam düşünürü mutasavvıf Mevlâna'nın "Ümitsizliğin ardında nice ümitler var, karanlığın ardında nice güneşler var." deyişiyle 160 ülke ve 12 uluslararası teşkilata destek olarak salgınla mücadele bağlamında üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiştir.

Benimsediğimiz bu anlayışın sağlıklı bir çevre, daha müreffeh bir dünya için bütün insanlığa faydalar getirmesini ümit ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

26 Kasım 2021 - İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği Koordinasyon Toplantısı, Madrid - İspanya

Değerli Meclis Başkanları, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; sizleri tekrar selamlıyorum. Burada yapacağımız istişarelerin, ortaya koyacağımız görüş ve değerlendirmelerin hayırlı sonuçlar vermesini Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Ülkelerimizi bir araya getiren ve aramızdaki iş birliğine parlamenter bir boyut kazandıran İSİPAB, bizlere İslam dünyasının meseleleri ve dertleriyle ilgili verimli, faydalı bir meşveret zemini sunuyor. Bölgemizde yaşanan gelişmeleri göz önünde bulundurduğumuzda İSİPAB'ın önümüzdeki dönemde mümkün olduğunca aktif ve girişimci bir tutum benimsemesi gerektiği konusunda hemfikir olduğumuza eminim. Pek çoğunuzun da bildiği gibi, dost ve kardeş Tunus'un dönem başkanlığı sırasının ülkemize devredilerek Tunus'un müteakip konferansı düzenlemesi hususunda İSİPAB sekretaryasından gelen talebe olumlu cevap vermiştik. Bu çerçevede 16'ncı İSİPAB Konferansı'na 9-10 Aralık 2021 tarihlerinde İstanbul'da ev sahipliği yapmak için hazırlanıyoruz. Konferansın konusunu "Paylaşım, Vicdan ve İslam: Filistin, Göç ve Afganistan" olarak belirledik. Davet mektuplarımız

zatıalilerinize iletildi. Sizleri Türkiye'de ağırlamaktan, misafir etmekten büyük memnuniyet duyacağız. Bu bağlamda koordinasyon toplantımızda önümüzdeki döneme ilişkin bazı hususları dikkatinize getirmek isterim.

İslam coğrafyasının gündeminin merkezinde maalesef kriz, çatışma ve hukuksuzluklar yer almaktadır. Başta Filistin ve Kudüs davamız olmak üzere bölgemizde yaşanan ve çözümleri ancak ortak adımlarla mümkün kılınabilecek sorunları ele almamız ve uluslararası gündemin üst sıralarında tutmamız gerektiğine inanıyorum. Yarım asrı geride bırakan, İslam İşbirliği Teşkilatının kuruluş amacını da teşkil eden Filistin davası, Mescid-i Aksa'nın ve Kudüs-i Şerif'in müdafaası yani 1967 sınırları temelinde bağımsız, egemen ve başkenti Kudüs olan bir Filistin devletinin kurulması hâlâ en mühim meselemiz, en büyük mücadelemizdir. Filistin davasındaki dayanışmamızın sarsılmadan devam edeceğinden şüphem bulunmamaktadır. 3 semavi dinin kutsal mekânlarının yan yana durduğu, ilk kıblemiz Mescid-i Aksa'yı barındıran peygamberler şehri Kudüs'ün tarihî ve hukuki statüsünün muhafazası, sadece Müslümanlar için değil, bütün bir insanlık için önemli görevdir. Diğer taraftan Afganistan'ın, Suriye'nin, Yemen'in ve daha nicelerinin içinden geçtiği zorlu durumlara ilişkin ortak bir tavırla hareket etmemiz icap ediyor. İslam ülkelerinin güvenlik ve istikrarına, halkların barış ve refahına katkı sağlamak için gerek insani ihtiyaçların karşılanması gerekse aralarında ihtilaf yaşayan kardeşlerimizin aralarının bulunması, barıştırılması hususlarında İSİPAB olarak öne çıkmamız, yapıcı ve yol gösterici bir tutum benimsememiz gerekiyor. Yine, Güney Asya'da Rohingyaların Myanmar'a güvenli, gönüllü, onurlu ve kalıcı şekilde geri dönüşleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin maruz kaldığı izolasyonun sona ermesi, Batı Trakya'da yaşayan Müslüman Türk azınlığı ile Uygur Müslümanlarının temel hak ve hürriyetlerinin korunması da büyük önem taşımaktadır. Vatanlarından, memleketlerinden ayrılmak zorunda kalan göçmenlerin durumuna çare olabilmek için azami dayanışma ve iş birliği gerektiren konularda tek ses olmamız elzemdir. Bütün dünyayı ve özellikle bölgemizi ilgilendiren göç meselesinin kimseyi mağdur etmeden çözülmesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda, ortak çaba ve gayret hem Müslüman hem de insan olmanın bir gereğidir.

Dünyanın dört bir yanında yaşayan Müslüman topluluk ve azınlıkların durumu da bizler için öncelikli konular arasında yer almaktadır. Müslümanlara karşı ön yargı, tahammülsüzlük, ayrımcılıkla en yoğun bir şekilde karşılaşarak baskı ve zulüm altında din ve kimliklerini muhafaza eden bu kardeşlerimize yönelik ilgi ve desteğimizi hassasiyetle muhafaza etmemiz gerektiğine inanıyorum. Bu anlayışla

İSİPAB olarak bu kardeşlerimizin mağduriyetlerini, ihtiyaçlarını ve taleplerini yakından takip edecek mekanizmaları hayata geçirmemiz gerektiği kanaatindeyim.

Değerli kardeşlerim, Müslümanlar olarak bizleri bir araya getiren değerler, hususlar ihtilafa sebep olabilecek hususlardan kat kat fazladır. Diyebiliriz ki: "Birlik ve beraberliğimizin sebepleri karşısında ihtilaf sebeplerimizin adı bile anılamaz derecededir." Denilebilir ki: "Dünyadaki insanları birleştirecek en güçlü değerler biz Müslümanların içinde ve arasındadır." Ancak buna rağmen dünyada 2 milyara yaklaşan Müslüman nüfusuyla dünyanın en stratejik coğrafyalarında yaşayan Müslümanlar olarak yine dünya ekonomisinin büyük imkânlarına sahip olduğumuz hâlde gücümüz ve tesirimiz buna nispeten çok azdır. Bu konu üzerinde kafa yormak, uzun uzun düşünmek mecburiyetindeyiz. Birlik olmanın, beraber hareket etmenin sağlayacağı manevi ve maddi gücün farkındayız. Allah'ın ipine sımsıkı sarılmamız icap ediyor; ihtilafa düştüğümüzde gücümüzün azalacağını, rüzgârımızın, havamızın azalacağını Rabb'imiz beyan ediyor. Şunu düşünelim: Avrupa ülkeleri 20'nci yüzyılın ilk yarısında aralarında iki dünya savaşı yaptılar, birbirlerinin toplamda 100 milyondan fazla insanlarını katlettiler, birbirlerinin şehirlerini, evlerini, ekonomilerini yerle bir ettiler. Dahası da var, bu Avrupa ülkeleri yüzyıllardır birbirleriyle savaş ve çatışma içindeydiler ama 20'nci yüzyılın ikinci yarısından itibaren barıştılar, anlaştılar, ortak değerleri ve ortak menfaatleri öne çıkarttılar; çok kısa bir süre içerisinde de büyüdüler ve güçlendiler. Tarih boyunca Avrupa ülkeleri kadar birbirimizle çatışmadık, savaşmadık, birbirimizi öldürmedik, şehirlerimizi, evlerimizi tahrip etmedik; geçmişimizde ve bugünümüzde birbirimizle çatışma, ayrışma, birbirimizden uzak durmak için sebeplerimiz yok. Tam aksine, bizi bir ve beraber olmaya davet eden Rabb'imiz, Peygamberimiz, inancımız tarihimiz var. Eğer bir araya gelirsek hem kendimiz hem de mazlum halkları insani şartlara kavuşturacak adil bir dünyanın kuruluşu için tesirli bir mücadele verebiliriz. Birbirimize güvenelim, birbirimize inanalım; başkalarına, başkalarının kararlarına bakmak yerine istişare edip ortak menfaatlerimizi gözeten kararları biz kendimiz verelim. Eğer biz kendi sorunlarımızı çözmez isek, biz kendi kararlarımızı vermez isek o sorunları çözmek için başkaları gelip, bizim coğrafyalarımızı ateş çemberi içine alıp kendi menfaatlerine göre dizayn etmeye çalışacaklardır.

Değerli arkadaşlar, aralık ayında ev sahipliği yapacağımız konferansta bizleri yoğun ve bir o kadar da önemli çalışmalar beklemektedir. Az önce kısaca değindiğim tüm bu konuları sizlerle ele almayı, somut çözümler üretmeyi ve bunları hayata geçirmeyi arzu ediyoruz. Bu bağlamda hâlihazırda katılmakta olduğumuz PAB toplantıları, Parlamentolarası Birlik toplantıları başta olmak

üzere diğer uluslararası parlamenter platformlarda iletişimimizi, iş birliğimizi ve koordinasyonumuzu geliştirmemiz de faydalı olacaktır. Tüm heyetlerin kuruluşumuzun ortak felsefesini oluşturan iş birliği ve dayanışma ruhu içinde bu çalışmaları yürüteceğine eminim.

Sözlerime burada son verirken katılımınız için teşekkür ediyor, sizleri en kalbî duygularımla selamlıyorum.

26 Kasım 2021 - Parlamentolararası Birlik 143'üncü Genel Kurulu Çerçevesinde Düzenlenen Koordinasyon Toplantısı, Madrid - İspanya

Sayın Genel Sekreter, çok teşekkür ediyorum.

Değerli katılımcılar, hepinize hoş geldiniz diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Parlamento Başkanları, kıymetli parlamenterler, değerli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler; Asya Parlamenter Asamblesi Dönem Başkanı olarak Parlamentolararası Birlik 143'üncü Genel Kurulu çerçevesinde düzenlenen koordinasyon toplantımıza başkanlık etmekten ve siz değerli parlamenterlerle bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum. Hem Parlamentolararası Birlik marjında yapmakta olduğumuz ikili ve çok taraflı temasların hem Asya Parlamenter Asamblesi olarak gerçekleştirdiğimiz bu toplantımızın ülkelerimizin barış, huzur, refah ve esenliğine katkıda bulunmasını temenni ediyorum.

Hepimizin malumu olduğu üzere, küresel düzeyde çok önemli sınamalarla karşı karşıya olduğumuz bir dönemden geçiyoruz. Bütün dünyayı her alanda derinden

etkileyen bir felaket olan Covid-19 salgınının yaralarını artık ivedilikle sarmamız gerekiyor. Açlık ve yoksulluk her zaman olduğu gibi, maalesef, hâlen küresel gündemin en üst sıralarında yer alıyor. Artan illegal göç ve insan kaçakçılığının sebep olduğu trajediler hepimizin yüreğini kanatmaya devam ediyor. Terör, masum insanların canına kastediyor, halklarımızın yararına kullanacağımız kaynakları tüketiyor. İklim sorunları sadece bizleri tehdit etmekle kalmıyor, çocuklarımızın geleceğini ipotek altına alıyor.

Yüzyılların birikimi sonucunda ortaya çıkan bu olumsuz görüntüde radikal bir iyileşmeyi kısa dönemde sağlamamız mümkün olmayacak görünüyor. Ancak bu sorunların çözümü için olmazsa olmaz temel hususun birlikte hareket etmek olduğunu görmemiz önem taşımaktadır. Modern diplomasinin en önemli bileşenlerinden biri hâline gelen parlamenter diplomasinin sunduğu imkânları kullanmamız, bilgi ve tecrübemizi paylaşmamız, gücümüzü ortak menfaat sağlayacak adımlar için harcamamız karşı karşıya kaldığımız küresel sorunların ortak bir zeminde ve kalıcı bir şekilde çözüme kavuşturulmasında en değerli katkıyı teşkil edecektir.

Dünyadaki değişimlere ayak uydurulması ve yeni fırsatların ülkelerimizin yararına olacak şekilde değerlendirilmesinin temsil sorumluluğumuzun en önemli unsuru olduğunu dikkate aldığımızda Asya Parlamenter Asamblesinin sağladığı büyük fayda net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Üyelerimizin ortak bir anlayışla hareket ederek Asya Parlamenter Asamblesini sahiplenmeleri ve bu Asamblenin faaliyetlerine katkıda bulunmaları bizlere büyük bir mutluluk vermektedir. Bunu son olarak, 11-14 Ekim 2021 tarihlerinde Türkiye'de Nevşehir'de düzenlediğimiz Asya Parlamenter Asamblesi Başkanlık Divanı ve Temel Dokümanlar Çalışma Grubu Toplantısı'nda müşahede ettik. Bu toplantıda sağlanan ilerlemelerin hepimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Günümüzde küresel düzeyde yaşanan dönüşümleri göz önünde bulundurduğumuzda Asya Parlamenter Asamblesinin Asya kıtasında diyalog kanallarının açık tutulmasında ve bu kanalların daha da güçlendirilmesinde önemli bir rol oynayacağı muhakkaktır. Bununla birlikte, Asya Parlamenter Asamblesinin parlamenter diplomaside hak ettiği konumu elde etmesi ve çok daha güçlü ve etkin bir yapıya kavuşturulması için üyelerimizin çalışma grubu toplantılarına daha fazla teveccüh göstermeleri ve ilgili hukuki belgelerin yeniden düzenlenmesi sürecine aktif bir şekilde katılmaları büyük önem arz etmektedir.

Nevşehir'deki toplantıda daimî komite başkanlıkları için adaylıklarını açıklayan parlamentolara başarılar diliyorum. Bu vesileyle Ekonomik ve Sürdürülebilir

Kalkınma Daimî Komitesi Başkanlığı adaylığı için Bahreyn, Bütçe ve Plan Daimî Komitesi Başkanlığı adaylığı için İran ve Sosyal ve Kültürel İşler Daimî Komitesi Başkanlığı adaylığı için Birleşik Arap Emirlikleri'ne muvaffakiyetler diliyorum.

Öte yandan, ödeme modeli konusundaki görüşmelerin bir sonraki Asya Parlamenter Asamblesi Yürütme Komitesi Toplantısı'nda bütün üyelerin beklentilerini karşılayacak şekilde neticelenmesinin faaliyetlerimizin planlanması ve icrası bakımından büyük önem taşıdığı yönündeki düşüncemi de bu vesileyle dikkatlerinize sunmakta fayda görüyorum.

Değerli parlamenterler, dünyada siyasi ve ekonomik dengelerde önemli değişimler yaşanıyor. Hepimiz Asya'nın yeniden yükselişine, küresel ağırlık merkezinin Asya'ya kaymasına tanık oluyoruz; bundan mutluluk ve gurur duyuyoruz. Türkiye, Asya'yla tarihî, kültürel, sosyal ve ekonomik bağları sebebiyle bu önemli değişimin izleyicisi değil, asli bir unsuru olmaya büyük önem vermektedir. Bildiğiniz gibi, bu anlayış doğrultusunda 2019 yılında Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın himayesinde "Yeniden Asya" Girişimi'ni açıkladık. Asya ülkelerinin halklarıyla aramızdaki ilişkileri her alanda geliştirmeyi, derinleştirmeyi öncelikli olarak görüyoruz.

Öte yandan, Asya ülkeleriyle karşılıklı yarar temelinde kurulacak ortaklıklarla bölgesel ve çok taraflı Asya platformlarındaki aktif yaklaşımımızın, girişimci ve insani dış politika hedeflerimizin ileriye götürülmesine katkıda bulunacağına yürekten inanıyoruz. Bu anlayış doğrultusunda Asya coğrafyasında ağırlığı giderek artan bölgesel kuruluş ve forumlara da daha dinamik bir şekilde iştirak ediyoruz. Asya Parlamenter Asamblesi Dönem Başkanlığını 2'nci kez deruhte ettik. 2019-2021 yılları arasında üstlendiğimiz Asya İşbirliği Diyaloğu Dönem Başkanlığını 17 Kasım 2021 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda Bahreyn'e devrettik. Sorumluluk duygusuyla yürüttüğümüz D8 ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) Dönem Başkanlıklarımızı Bangladeş ve Türkmenistan'a devrettik. İslam İşbirliği Teşkilatı Zirve Dönem Başkanlığını üstlendik. Aktif dış politika yaklaşımının neticesini Ekonomik İşbirliği Teşkilatı gibi platformlarda da sürdürüyoruz.

Belirtmem gerekir ki dünyanın en büyük 5 diplomatik ağından birine sahip olan Türkiye, 2003 yılından bu yana 5'i büyükelçilik, 12'si başkonsolosluk olmak üzere toplam 17 yeni misyonu Asya'da açarak "Yeniden Asya Girişimi"mizin kapsamındaki coğrafyada 30 büyükelçiliğe sahip oldu. Tüm bu adımlar birlikte değerlendirildiğinde Asya'ya yönelik kapsamlı yaklaşımımızın girişimci ve insani

dış politikamızın önemli sacayaklarından birini teşkil ettiği bariz bir şekilde görülecektir.

Dünyanın bugünkü dengelerinde hiçbir ülkenin yaşanan gelişmelere kayıtsız kalma gibi bir lüksü bulunmamaktadır. Asya açısından bakıldığında, bilhassa Afganistan'daki durum hem insani gereklilikler hem güvenlik perspektifinden yakından takip etmemizi gerektiren bir önem taşımaktadır. Afganistan'da derinleşen insani kriz ve ekonomik çöküş yaygın bir açlık riskini de beraberinde getirmektedir. Özellikle, UNICEF'in işaret ettiği gibi, 1 milyona yakın çocuğun yetersiz beslenme nedeniyle hayatını kaybetmesi ihtimali uluslararası toplumun derhâl harekete geçmesi için bir alarm niteliğindedir. Hâlihazırda Türkiye olarak Kızılay ve çeşitli sivil toplum örgütlerimizle Afganistan'daki açlık sorunuyla mücadele için gıda tedarikinde bulunmaktayız ancak kış aylarının yaklaşmasıyla bu insani trajedinin daha da kötüleşeceğini dikkate alarak uluslararası toplumun konuyu acilen ele almasının ve Afganistan'a ekonomik ve insani yardımın artırılarak düzenli ve koordineli bir şekilde sürdürülmesinin hayati önemi olduğunu ifade etmek isterim. Afgan halkının beklentilerini karşılayan kapsayıcı bir yönetimin kurulması, insani krizin bertaraf edilmesi, sosyal uyumun ve siyasi istikrarın sağlanması önem arz etmektedir.

Değerli parlamenterler, insan odaklı dış politikanın Rohingya'daki Müslümanların karşı karşıya bulunduğu zorla yerinden edilmeler gibi vahim insani kriz durumlarına da kayıtsız kalmamamızı gerektirdiğini söylemek isterim. Rohingya mültecilerinin ana vatanlarına güvenli, gönüllü, onurlu ve kalıcı şekilde geri dönüşlerinin sağlanması için uluslararası toplumun daha fazla çaba göstermesi gerektiğini her vesileyle vurguluyoruz. Öte yandan, Bangladeş ve Myanmar'daki kamplarda zor şartlar altında yaşayan Rohingyaların acılarının dindirilmesi için ilk günden bu yana insani yardım faaliyetlerimizi de sürdürdüğümüzü ifade etmek isterim. 2012'den bu yana Rohingyalara yönelik projeler için yaklaşık 70 milyon doların üzerinde harcamada bulunduk. Myanmar'da şubat ayında gerçekleşen askerî darbeyle birlikte sivillere yönelik şiddet daha da artmaya başladı, ülkede mevcut durumun daha da kötüleşmesine sebep oldu. En kısa sürede demokrasiye dönülmesine, bütün toplulukların barış içinde bir arada yaşayabileceği kapsayıcı bir ortamın oluşturulmasına ve Rohingyaların durumunun iyileştirilmesine yönelik çabalarımızı uluslararası toplumla iş birliği içinde sürdüreceğiz.

Orta Doğu'dan Afrika'ya uzanan geniş bir coğrafyada yaşanan krizlerin sona erdirilmesi, barışın ve istikrarın tesisi, insan onuruna yakışır bir hayat standardının sağlanması için Asya Parlamenter Asamblesi ülkeleri olarak birlikte

hareket etmemiz gerektiğinin elzem olduğunu bir daha ifade etmek istiyorum. Bugün aramızdaki iş birliği ve dayanışmayı artırmamız her zamankinden çok daha önemli hâle gelmiştir. Bu noktada hem kendi coğrafyamızda hem dünyanın ihtiyaç duyulan diğer bölgelerinde güvenlik, barış ve istikrarın sağlanması için üzerimizde tarihî bir sorumluluk bulunduğunu vurgulamak istiyorum. Uluslararası meselelerin başta Birleşmiş Milletler olmak üzere çok taraflı kurumsal mekanizmaların gündeminde yer alması için verdiğimiz büyük çabayı sürdürmeye devam edeceğiz.

Değerli parlamenterler, değerli arkadaşlarım; Asya Parlamenter Asamblesi Genel Kurul Toplantısı'nın ocak ayı içerisinde gerçekleştirilmesini planlıyoruz. Kesin tarihi bilahare sizlere duyuracağız. Bu vesileyle Asya Parlamenter Asamblesi ülkelerinin değerli parlamenterlerini Türkiye'de ağırlamaktan büyük memnuniyet duyacağımı ifade etmek isterim.

Sözü bu noktada Asya Parlamenter Asamblesi faaliyetleri hakkında raporunu sunmak üzere Genel Sekreter Sayın Majidi'ye bırakıyorum.

28 Kasım 2021 - Bağlantısızlar Hareketi Parlamenter Ağı Toplantısı, Azerbaycan

Sayın Başkan, Azerbaycan Cumhuriyeti Millî Meclis Başkanı Sayın Gafarova, Değerli Parlamento Başkanları, kıymetli parlamenterler, değerli katılımcılar; sizlerle bir arada olmaktan büyük memnuniyet duyduğumu ifade ederek sözlerime başlamak isterim.

Önemli bir platform olduğuna inandığımız Bağlantısızlar Hareketi'nin bu toplantısına konuşmak üzere davet edildiğim için sizlere ve muhterem hanımefendi Sahibe Gafarova'ya çok teşekkür ediyorum. Yapılacak toplantıların verimli geçmesini, ülkelerimiz için olumlu gelişmelere ve güçlü iş birliklerine kapı aralamasını temenni ediyorum.

Dünyada iki kutuplu ve tek kutuplu dönemler, güçlü olanın haklı çıktığı, adaletsizliğin her alanda kendini gösterdiği dönemler olmuştu. Bu bakımdan, altmış yılı geride bırakan ve 120 üyeye ulaşan Bağlantısızlar Hareketi, uluslararası dengeleri adalete yönlendirme, barış, eşitlik, iş birliği ve esenlik dolu bir dünyanın inşasına katkı verme noktasında çok önemli bir potansiyele sahiptir. Azerbaycan'ın

Dönem Başkanlığında Bağlantısızlar Hareketi'nin işlevini ve tanınırlığını arttırma gayretlerinin harekete katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Soğuk savaşın iki bloğundan birinin üyesi olan Azerbaycan, vaktiyle, soğuk savaş sonrası dönemde denge politikaları ve bağlantısız tutumuyla örnek bir dış politika izlemiştir. Bu bakımdan, Azerbaycan, soğuk savaş sonrası Bağlantısızlar Hareketi'nin tekrar güçlenmesinde de büyük bir rol üstlenmiştir.

Bağlantısızlar Hareketi'nin çok taraflı dış politika ve küresel istikrar bakımından çok önemli bir konumda olduğuna inanıyorum. Uluslararası arenada çok sesliliğe her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulan bir dönemden geçiyoruz. Açlık, yoksulluk, insanlığa karşı işlenen suçlar, Kudüs'ün statüsü gibi küresel ölçekte önem arz eden konularda kalıcı çözümler üretilebilmesi ancak açık bir tartışma ve uzlaşı ortamında mümkün olacaktır.

İçinde bulunduğumuz küresel salgın süreci dünyadaki adaletsizlikleri bir kez daha öne çıkarmış, gözümüzün önüne sermiştir. Aşı ve tıbbi malzeme tedariki bakımından kayırmacı ve ayrımcı tutumlar sebebiyle pek çok gelişmekte olan veya az gelişmiş ülke temel sağlık ihtiyaçlarını tedarik etmekte zorlanmaktadır. Bu bakımdan, iftiharla belirtmek isterim ki Türkiye kendisine ulaşan her türlü tıbbi yardım talebine cevap vermiştir ve imkânlarını samimi bir şekilde ihtiyaç sahibi bütün ülkelerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere seferber etmiştir. Bu süreçte toplam 156 ülkeye tıbbi yardımda bulunduk. Birçok ülkeye koruyucu ekipman ve tıbbi cihaz yardımı yaptık, aynı zamanda tedarik ettiğimiz aşıları da mümkün olduğu ölçüde paylaştık. Salgına karşı mücadelede destek isteyen herkese, her ülkeye ulaşmaya çalıştık. Hâlihazırda çalışmalarında son aşamaya geldiğimiz Türk aşısı Turkovac'ı da seri üretime geçtiğimizde ihtiyaç duyan bütün ülkelerle paylaşmaya hazır olacağımızı buradan tekrar ifade etmek isterim.

Küresel salgın süreci uluslararası ilişkileri, denge ve ittifakları da sarsmıştır. Gelişmiş ülkeler daha az etkilenirken gelişmekte olan ülkeler salgından çok daha ağır bir şekilde etkilenmiştir Henüz küresel salgının yarattığı ekonomik krizin nihai ölçeğini tam olarak bilemiyoruz fakat iklim krizi ve kuraklık gibi tehditleri de dikkate aldığımızda tedarik zincirlerinde yaşanan sorunlara ilaveten önümüzdeki dönemde gıda sıkıntısı yaşanmasının da kuvvetli bir ihtimal olduğunu belirtmek isterim. Bu durum küresel eşitsizlikleri derinleştiriyor ve mülteciler ile göç dalgalarının artmasına yol açıyor. Küresel ölçekte yaşanan bütün sorunlara rağmen temel insanlık değerlerini ve adaleti esas alarak çözümler üretilmesi mümkündür. Bu bakımdan, parlamenter diplomasiye çok büyük görev düştüğü kanaatindeyim. Tabiatı itibarıyla çok sesliliği teşvik eden parlamenter diplomasi salgın sonrası

dönemde sorunların çözümüne daha aktif bir şekilde katkı sağlamalı, bütün ülkeler çok taraflı parlamenter diplomasi faaliyetlerini desteklemeli, katılımlarını arttırmalıdırlar. Elbette Bağlantısızlar Hareketi'nin parlamenter bakımdan güçlü bir ağ oluşturmasının da çok önemli olduğunu, hükûmetler arası ilişkilerin de sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacağını vurgulamak isterim. Meclisler arası iletişim ve etkileşim, propaganda araçlarına sahip olan ve sesi çok çıkanın haklı olduğu adaletsiz bir düzenin yerine, hakikatler üzerinde uluslararası konuların değerlendirilebilmesine imkân sağlayacaktır. Bilhassa, çok taraflı parlamenter faaliyetler sayesinde sorunların ve küresel gündemin etraflıca ele alınabileceğine inanıyorum.

Bu vesileyle sizlerle bir arada bulunmaktan ve bu toplantının bir parçası olmaktan duyduğum büyük mutluluğu bir kez daha ifade etmek isterim.

Azerbaycan'ın Dönem Başkanlığında hem Azerbaycan Millî Meclis Başkanına hem Başkanlığa hem Bağlantısızlar Hareketi'ne başarılar diliyorum. Türkiye olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yanınızda olduğumuzu, destekçiniz olduğumuzu ifade etmek isterim. Sizlerin şahsında halklarınıza sağlık, huzur ve refah dileklerimi sunuyorum.

Saygılarımla.

30 Kasım 2021 - Parlamenterler Arası Kudüs Platformu 4'üncü Konferansı, Ankara

Bismillahirrahmanirrahim.

Kudüs'le ilgili "Ellezi barekna havlehu" buyuran Cenab-ı Hakk'a hamdederek sözlerime başlıyorum.

Kudüs'ten göklere yükselen, miracı gerçekleştiren Peygamber Efendimiz'e salatüselam ediyorum.

Dünyanın birçok yerinden, 50 farklı ülkeden bu toplantıyı teşrif eden Kudüs sevdalısı parlamenterlere, değerli misafirlerimize hoş geldiniz diyorum. Ayrıca buraya gelemeyen bu Kudüs İçin Parlamenterler Platformu'nu oluşturan 73 farklı ülkeden 1.500'ün üzerinde parlamenter var; buraya gelemeyen ama kalbi Kudüs aşkıyla yanan, Kudüs davasını takip eden, ona gönül veren dünyadaki bütün kardeşlerimizi, bütün parlamenterleri buradan da hürmetle, sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, Kudüs İçin Parlamenterler Platformu'nun 4'üncü konferansı için bir aradayız. Dün, 29 Kasım, Birleşmiş Milletlerin Filistin'le Uluslararası

Dayanışma Günü olarak ilan ettiği bir gündür. Bunlar hatırlama için önemli günler, unutturmama için önemli günler. Bu münasebetle, bugün, bir yıl sonra burada bu toplantıyı yapıyor olmamızı çok kıymetli buluyorum.

Cibuti Meclis Başkanı aramızda, hoş geldiniz.

Yemen Meclis Başkanı aramızda, hoş geldiniz.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclis Başkanı aramızda, hoş geldiniz.

Katar Meclis Başkan Yardımcısı burada, hoş geldiniz.

Cezayir Meclis Başkan Yardımcısı aramızda, hoş geldiniz.

Malavi Meclis Başkan Yardımcısı aramızda, hoş geldiniz.

Diğer bütün İslam ülkelerinin parlamentolarından kardeşlerimiz burada, hepiniz hoş geldiniz.

Değerli arkadaşlar, Kudüs davası, Kudüs meselesi Filistinlilerin bir meselesidir ama sadece Filistinlilerin meselesinden ibaret değildir. Kudüs davası, Kudüs meselesi Arapların bir meselesidir ama sadece Arapların meselesinden, davasından ibaret değildir. Kudüs meselesi, Kudüs davası bütün bir İslam âleminin, İslam ülkelerinin meselesidir, davasıdır ama sadece İslam ülkelerinin ve Müslümanların meselesi, davası da değildir. İnsan haklarına inanan, vicdan sahibi bütün insanların, bütün bir dünyanın meselesidir, bütün bir dünyanın davasıdır Kudüs davası. İşte, zaten bu "73 farklı ülke" dediğimiz ülkeler arasında İslam ülkesi olmayan ülkelerden bu davayı destekleyen parlamenter arkadaşlarımız da var. Bu Filistin davasını ve Kudüs davasını en iyi anlayanlardan birisi ve Afrika Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanlığını, devlet başkanlığını da yapmış Mandela şunu diyor: "Bağımsız ve özgür bir Filistin olmadan bağımsız ve özgür bir Afrika olamaz." Bütün dünyada Kudüs davasını ve onun içerisinde Filistin meselesini anlayan insanlar bu davaya, meseleye destek veriyorlar; onların temsilcisi olarak parlamenterler de bir araya geliyorlar.

Değerli arkadaşlar, Kudüs'le ilgili söylenecek birçok şey var; arkadaşlarımız ifade ettiler. Müslümanlar açısından Kudüs, İslam'ın ilk kıblesi ve 3 mukaddes mescidimizden 3'üncüsünün yer bulduğu bir şehir. Kudüs'le ilgili, geçenlerde kaybettiğimiz büyük şair, büyük mütefekkir, edebiyatımızı Kudüs'leştiren büyük insan rahmetli Sezai Karakoç şöyle diyor: "Ve Kudüs şehri / Gökte yapılıp yere indirilen şehir / Tanrı şehri ve bütün insanlığın şehri." Yine, geçtiğimiz yıllarda kaybettiğimiz büyük mütefekkir Nuri Pakdil "Kalbimin yarısı Mekke'dir, yarısı Medine'dir. Üstünde bir tül gibi Kudüs vardır." diyor. Arap şiirinin büyük üstadı Nizar Kabbani de "Yer ile gök arasında en kısa yol." diye Kudüs'ten bahsediyor.

Türkiye, Türkiye Cumhuriyeti, başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, Kudüs davasını, Kudüs meselesini, Filistin meselesini en iyi anlayan ve anlatan ve bunu büyük bir kararlılıkla, bir tavırla, bir duruşla ortaya koyan bir ülke ve bir lider Cumhurbaşkanımız. Daha önce birçok olayda, Filistin'de yaşanan, Kudüs'te yaşanan birçok olayda olduğu gibi, son olarak İsrail'in başkentini Kudüs'e taşıması ve başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere bazı ülkelerin büyükelçiliklerini Kudüs'e taşımaları dolayısıyla çok yoğun ve etkili, ağır bir tepki gösterdik Türkiye olarak. Türkiye her zaman -ve bundan sonra da böyle olacak- Kudüs'ün tarihî, dinî, siyasi ve hukuki statüsünün değiştirilmesine karşı olacaktır, karşı duracaktır ve ayrıca Filistin davasında da bizim tezimiz bellidir, onu tekrar ediyorum. Biz özgür ve bağımsız Filistin, 1967 sınırları içerisinde işgal altındaki topraklardan kurtarılmış vaziyette ve başkenti Doğu Kudüs olan egemen ve özgür Filistin devletini her zaman destekliyoruz, bundan yanayız, sonuna kadar da desteğimizi yüksek sesle ifade edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, Kudüs meselesinin, Kudüs davasının niye bütün dünyayı, bütün insanlığı ilgilendirdiğini üç nokta üzerinden kısaca izah etmeye çalışacağım. Bunlardan birincisi tarihî boyutudur. Baktığınızda Kudüs şehri üç büyük semavi dinin merkezi olmuştur, İbrahimî dinlerin merkezidir Kudüs. Önce Yahudilerin, Benî İsrail'in; daha sonra Hazreti İsa Aleyhisselam'ın doğduğu şehir olması hasebiyle Hristiyanların ve bizim de ilk kıblemiz ve Peygamberimizin miraca yükseldiği yer olması hasebiyle de Müslümanlar için mukaddes bir şehir. Bu sebeple tarih boyunca dört bin yıldan fazla bir zaman Yahudiler dünyanın her yerinden Kudüs'e dönebilmek için mücadele etmişler. Yine, Hristiyanlar Kudüs'ü elde edebilmek için yüzyıllar boyunca Haçlı Seferleri düzenlemişler ve Müslümanlar, Peygamberimizin manen fethettiği şehri, İkinci Halife Hazreti Ömer (RA) döneminde fethetmişler ve o dönemden itibaren burayı korumak için sürekli mücadele vermişler ve bu mücadelenin sembollerini, sembol isimlerini ortaya çıkarmışlar.

Türkiye'de birçok kardeşimizin, arkadaşımızın çocuklarına verdiği isimlerden biri de Selahattin'dir. Ben de bir Ömer'in ve bir Selahattin'in babasıyım. Bunlar hep bu Kudüs davasıyla ilişkili olarak gönlümüzde, kalbimizde, zihnimizde, dünyamızda taşımış olduğumuz inancın, iddianın, kararlılığın tezahür etmiş sembolleridir. Birincisi, bu tarihî boyutu itibarıyla Kudüs şehri bütün insanlığı ilgilendiren, bütün dünyayı ilgilendiren bir mesele, bir dava olarak karşımıza çıkıyor. İkincisi şudur: Dünya barışı Kudüs'le ilgili, Kudüs'ün hukuki statüsüyle ilgili, Kudüs'te ve Filistin'deki barışla ilgilidir. Hepimiz biliyoruz ki Kudüs siyonizmin hedefinde olan bir şehirdir ve uzun zamandır Kudüs'ü müstakilden sadece siyonistlere ait hâline getirmek için mücadele ediyorlar dünyanın her tarafından ama siyonizmin doymak bilmeyen iştahasının nihai hedefi Kudüs değildir; ortaya konulan, Nil'den

Fırat'a kadar o büyük İsrail projesinin, idealinin, arzımevut idealinin sadece bir adımı, bir basamağıdır. O Nil'den Fırat'a kadar arzımevut, Büyük İsrail Projesi, Orta Doğu'nun barışı için en büyük tehdittir. Orta Doğu'nun barışı, dünya barışının da teminatıdır. Dolayısıyla Kudüs adımıyla beraber arzımevuda uzanan o gaddar, zalim iştihayı dikkate almadan biz eğer sadece Kudüs meselesine bakacak olursak o zaman hata etmiş oluruz. Bu bakımdan dünyanın barışı Orta Doğu'daki barışa, Orta Doğu'daki barış ise bu insafsız ve zalim iştihaya dayanan arzımevut projesine ve onun ilk adımı olan Kudüs meselesine dayanmaktadır. Biz bu bakımdan Kudüs davasını, meselesini sadece Filistinlilerin, Arapların, Müslümanların meselesi değil, bütün insanların, insanlığın meselesi olarak gördüğümüzü ifade ediyoruz.

Üçüncü husus da şu bakımdan önemli: Değerli arkadaşlar, biz akademisyeniz. Akademisyen olanlar da bilirler, bir akademik makale yazdığımızda ona bir özet koyuyorsunuz, özetle beraber de altına birtakım anahtar kelimeler "keywords" koyuyorsunuz. O anahtar kelimeler sizin yazmış olduğunuz makalenin, sunduğunuz tezlerin hangi alanla ilgili olduğunu yani rabıtasını, irtibat noktasını ortaya koyuyor, gösteriyor. İşte Kudüs meselesi, Kudüs davası 20'nci yüzyılda artık çökmeye başladığına inandığımız uluslararası paradigmanın anahtar kelimesidir. Bir diğer anahtar kelime, belki ikinci kelime de "Filistin" kelimesidir. Dolayısıyla 20'nci yüzyılda iki büyük dünya savaşıyla tesis edilen uluslararası düzenin anahtar kelimesi "Kudüs" kelimesidir. Rahmetli Necmettin Erbakan Hocamız Birleşmiş Milletlerle ilgili olarak şunu söylerdi: "Birleşmiş Milletler, İsrail'in Filistin topraklarında var olmasını, oradaki işgalini meşrulaştırmayı sağlamak için kurulmuş bir uluslararası teşkilattır." Bu bir işaret yani sembolik bir ifade.

İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan düzen bölgede, Kudüs'te, Kudüs'ün tarihî, hukuki ve dinî statüsünü değiştirmeyi hedefleyen bir adımı örtmek, gölgelemek, ona müzahir olmak için kurulan bir düzen. Şimdi, bakınız, Afganistan'da, Birleşmiş Milletler kararıyla, farklı ülkeler gidip orada bir müdahalede bulundular. Benzer bir şey Irak için gerçekleşti; hatta Irak Birleşmiş Milletler kararlarına uymadığı için Irak'a müdahale konusunda tekrar bir Birleşmiş Milletler kararı çıkartıldı. Başka birçok ülkeyle ilgili olarak Birleşmiş Milletlerin aldığı kararlar var ve bu kararlara uyulmaması uluslararası camiada çok büyük bir reaksiyonla karşılaşıyor ve bu bazen askerî müdahaleye varacak kadar bir noktaya gidiyor. Hâlbuki İsrail'le ilgili alınmış onlarca Birleşmiş Milletler kararı var; Genel Kurulun var, Güvenlik Konseyinin kararları var. Bu kararlar hiçbir zaman tanınmadı, uygulanmadı. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine gelip çıkması için gayret gösterilen kararlar da vardı; bunların önemli bir kısmı Amerika Birleşik Devletleri tarafından veto edilmişti. Fakat geçtiğimiz hafta daha vahim bir olay oldu. İsrail'in Birleşmiş Milletlerdeki daimî temsilcisi Birleşmiş Milletlerin İsrail'le ilgili almış olduğu

kararları tanımadığını kürsüden ilan etti ve o kararları kürsüde, bütün dünyanın gözü önünde yırttı. Bu, uluslararası hukuku tanımama, Birleşmiş Milletleri tanımama, uluslararası anlaşmaları yok sayma yani "devlet terörü" diye ifade ettiğimiz hususun mücessem hâli, görüntüsüydü karşımızda. Buna rağmen, başta Birleşmiş Milletlerin üyesi olan, Güvenlik Konseyi daimî üyesi olan 5 devletten ve Güvenlik Konseyinde yer alan diğer devletlerden Birleşmiş Milletlerin namusuna sahip çıkacak, Birleşmiş Milletlerin daha önce aldığı kararlara sahip çıkacak en ufak bir açıklamayı, bir tavrı, bir durumu bile görmedik. Bunu iki gün önce Parlamentolar Arası Birlik Toplantısı'nda da ifade ettim arkadaşlarımıza. Bunu niçin söylüyorum? İşte, 20'nci yüzyılın uluslararası düzeni esasen Kudüs'ü ve arzımevudu gerçekleştirmek idealiyle hareket eden siyonist anlayışı muhafaza etmek, korumak, ona kol kanat germek için kurulmuş bir düzen, bir sistem. Dolayısıyla buradan şuna gelmek istiyorum: Kudüs meselesini münferiden bir Kudüs meselesi olarak düşünürsek, arkasındaki bu uluslararası paradigmayı, bu paradigmayla, bu düzenle Kudüs meselesinin bağlantısını göz ardı edersek başarılı olabilmemiz mümkün değil. Bunu bir sistem bütünlüğü içerisinde kavramamız lazım. Bugüne kadarki belki başarısızlıklarımızın da önemli sebeplerinden biri ve ilk sırada yer alanı budur. Dolayısıyla bizim bu konuyu kavrarken Kudüs'ü konunun bir anahtar kelimesi olduğunu unutmadan ama konunun bütünlüğünü dikkate alarak konuya yaklaşmamız lazım. Bu sebeple "İnnallahe la yugayyiru ma bi kavmin hatta yugayyiru ma bi enfusihim." Yani, önce bizim bakış açımızla ilgili bir değişikliğe gitmemiz lazım ki biz değişelim ve düzen değişsin.

Şimdi, birçok uluslararası toplantıda görüyoruz, İslam ülkelerinden parlamenter arkadaşlarımızın bir meselesi var; tek mesele, hepimizin meselesi Filistin meselesi fakat bu meseleyle bağlantılı birçok mesele var. Dolayısıyla biz meseleyi sadece Filistin meselesine indirgediğimizde Kudüs'ü de Filistin meselesini de dünya gündemine taşıyamadığımız gibi, dünyada gelişmeleri ve dünya sistemiyle ilgili değişecek paradigmayla ilgili gelişmeleri de takip etmekten mahrum kalıyoruz. O bakımdan bizim bu bütünlük içerisinde bunu gerçekleştirmemiz lazım. Şunu unutmayalım: Kudüs ne zaman Müslümanların elinden çıkmıştır? Müslümanların kontrolünde olan dünya düzeni yıkıldıktan sonra çıkmıştır, daha önce değil; Birinci Dünya Savaşı'nın sonrası çıkmıştır. Niçin çıkmıştır? Müslümanların kontrolünde olan, onların yönettiği bir dünya düzeni çöktüğü zaman çıkmıştır. Ne zaman Kudüs meselesi bir mesele hâline, bir sorun hâline gelmiştir? İşte, 20'nci yüzyılda kurulan uluslararası düzen, o yeni paradigma hâkim hâle geldikten sonra. Dolayısıyla Kudüs meselesiyle ilgili yapacağımız bütün çalışmalarda bu dünya düzenini, dünyadaki değişim konusunu unutmadan, bunu dikkate alarak, bu geniş perspektifi dikkate alarak hareket etmek mecburiyetindeyiz. Onun için

Cumhurbaşkanımız "Kudüs kırmızı çizgimiz." derken aynı zamanda "Dünya 5'ten büyüktür." diyor. Niye? Çünkü bu düzen değişmedikçe bizim o kırmızı çizgimizi kâmil manada muhafaza edebilmemiz, koruyabilmemiz mümkün değil.

Değerli arkadaşlar, bunun yolu da şudur: 2 milyara yaklaşan bir Müslüman nüfusu var dünyada ama Müslümanlar birlikte hareket edemiyorlar; bunu birçok noktada görüyoruz, birçok arkadaşımız söyledi. Kudüs meselesi bir şarkı, bir türkü sözü değildir, bir slogan değildir; bunu pratiğe dökecek, reel hayata aktaracak, kalıcı, etkili, tutarlı adımlar atmak lazım ama atamıyoruz. Bakın geçenlerdeki bir toplantıda, Parlamentolar Arası Birlik Toplantısı'nda, bir acil gündem maddesi önerisi olarak -büyük bir samimiyette olduğuna inanıyorum- bir ülke, Endonezya, bir öneri hazırladı, verdi ama öneriden haberimiz yok, birkaç gün önce haberimiz oluyor. "Bunu destekleyelim." diye bir tablo ortaya çıktı ama dünyanın içinde yaşadığı birçok başka sorun var. Nedir? İşte, mesela Afrika'da özellikle aşılama oranına baktığımızda yüzde 2'yi yeni geçmiş bir aşılama oranı var. Salgının en vahim yaşandığı ama yine, işte siyonizmin etkisindeki uluslararası sosyal medya kuruluşlarının ve medyanın örttüğü, göstermediği vahim bir sağlık sorunu var Afrika'da, kardeşlerimizin yaşadığı. Bu, Kudüs konusundan bağımsız değil çünkü hepsi aynı sistemin, bu zalim dünya düzeninin, adil olmayan dünya düzeninin, bu sistemin içerisindeki sorunlar ama öyle bir sorun karşısında Filistin'le ilgili o acil gündem önerisini geri çekmek zorunda kaldık. Niye? E, çünkü konuyla ilgili oturup bir araya gelmemişiz, bir strateji kurulmamış, bir müzakere edilmemiş. Ne yapmak lazım? Bunu nasıl başarılı kılabiliriz bu adımı? Bununla ilgili hiçbir müzakere yapılmamış. Bu bakımdan, değerli arkadaşlar, Kudüs meselesinde mesafe almanın yolu İslam ülkeleri için önce bir araya gelmek ve ittihat içerisinde hareket etmektir.

Bakın, biz, bundan bir hafta kadar sonra, 9-10 Aralıkta İstanbul'da İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamentolar Arası Birlik Toplantısı'nı, İSİPAB Toplantısı'nı yapacağız. Bunun başlıktaki temel gündemlerinden bir tanesi Filistin meselesidir ama bir tanesi de Afganistan meselesidir. Biz bu teşkilat toplantısında, İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamentolar Arası Birlik Toplantısı'nda mutlaka meclis başkanlarımızı bekliyoruz. Buradan kalıcı, somut ve etkili adımlarla ilgili kararlar almak, çıkartmak mecburiyetindeyiz. Filistin Daimî Komitesi var İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Birlik içerisinde, işte, bu Daimî Komiteyi biz yaklaşık on ay kadar önce toplantıya çağıralım dedik. Genel Sekreterlik İran'da, İSİPAB Genel Sekreterliği; parlamento başkanları düzeyinde bir toplantı arzu edildi, böyle bir toplantı gerçekleştirilemedi. Yani biz sadece bazı uluslararası toplantıların kısa bir süre öncesinde bu konuyu hatırlayıp gündeme getirmeye kalktığımız zaman başarısız oluyoruz, sonuç alamıyoruz. Bunu yapabilmemiz için, ortaya bir fikir, bir ittihat ve o fikirle ilgili bir yol haritası, bir strateji koymak mecburiyetimiz var,

ancak bunu yaptığımız takdirde muvaffak olabiliriz. Yoksa dünyada 2 milyar nüfusa sahip olan Müslümanların en temel meselesi -bunda hiçbir şüphe duymuyorum- bütün Müslümanların kalbinde Kudüs davası vardır -az veya çok vardır- ve herkes samimiyetle bu davanın takibindedir, buna inanıyorum ama bunu kuvveden fiile çıkartabilecek bir adımı atmakta zorlanıyoruz. Onun için bir araya gelmek, samimiyetle bir araya gelmek mecburiyetindeyiz.

Değerli arkadaşlar, "ittihat" dediğimizde dünyadaki her konuda -iç işlerimiz, dış işlerimiz dâhil- mutabık kalmamız anlamına gelmiyor. Bütün Müslümanları, dünya Müslümanlarını ilgilendiren konular var; bunları toplasanız en fazla bir 8-10 başlık ya eder ya etmez. İşte bizim dediğimiz, bu temel başlıklar üzerinden… Biri Kudüs'tür, biri Filistin meselesidir, biri İslam dünyasındaki şu an yaşanan işgaller, terör faaliyetleridir; bir tanesi açlıktır, bir tanesi sağlık sorunlarıdır. Bunları toplasak 8-10 tane temel başlığımız var. Bunun dışında, şüphesiz, her zaman da aynı fikirde olamayız. İhtilaf edeceğimiz konular var, ihtilafın da adabı olmak kaydıyla ihtilaf edeceğimiz konular var ama ittifak edeceğimiz konular da var ve bunların sayısı çok daha fazla. Bunu Parlamentolar Arası Birlik marjında İSİPAB Toplantısı'nda ifade ettim; çok kısa değinmek istiyorum.

Bakınız, Avrupa ülkeleri Birinci Dünya Savaşı'nda birbirleriyle savaştılar. Çok uzak bir tarihten bahsetmiyorum, uzak tarihte de var, Avrupa ülkeleri arasında Otuz Yıl Savaşları var, yıllarca, on yıllarca süren savaşlar var. Yakın tarih, yüz yıl öncesi. Savaştılar. 10 milyondan fazla insan öldü, öldürdüler birbirlerini Avrupa ülkeleri. Yetmedi, İkinci Dünya Savaşı'nı yaptılar, iki dünya savaşında toplam 100 milyona yakın insan öldü fakat iki dünya savaşından sonra 20'nci yüzyılın 2'nci yarısında bir araya geldiler, dünyanın ekonomik anlamda en büyük ekonomik büyüklüğünü oluşturacak şekilde "Avrupa Birliği" diye bir kuruluş kurdular. Sadece 20'nci yüzyılda değil, geriye dönük yüzyıllar boyunca birbirlerinin evlerini yakan, ülkelerini tahrip eden, ekonomilerini tahrip eden, birbirlerini öldüren insanlar bir birlik içerisinde hareket edebiliyorlar. İhtilafları yok mu? Var, bir sürü ihtilaf ettikleri konular var. İhtilaf ettiğiniz konuları ayrıca görüşebilirsiniz ama ittifak ettiğimiz konularda bir araya gelmenin oluşturacağı bir güç… Dağınıklık rüzgârımızı yok ediyor. Hâlbuki bizi birleştiren konular, onları birleştiren konulara göre çok daha fazla. Biz yüzyıllar boyunca kardeşler olarak yaşadık bin dört yüz yıl boyunca bu topraklarda. İhtilaf yok mu? Var. Zaman zaman ihtilaflar yaşadık ama bu ihtilaflar ittifak ettiğimiz hususları dikkate aldığımızda gözünüze görünmeyecek derecede az, küçük ihtilaflardır. Biz birbirimizin topraklarını tahrip etmedik, ülkelerini tahrip etmedik, evlerini yıkmadık, birbirimizi öldürmedik onlar gibi ama bir araya gelemiyoruz. Bunun sebebi şu: Birbirimize bakmıyoruz, başka yerlere bakıyoruz, başka yerlere bakarak hareket ediyoruz. Birbirimize yüzümüzü

çevirmemiz, birbirimize bakmamız, birbirimizle görüşmemiz lazım. Aksi hâlde ne oluyor? Bizim coğrafyamızda eğer biz kendi aramızdaki sorunları çözmez, bir araya gelmez, ittifak etmezsek başkaları bu sorunları çözerek, kendi icat ettikleri sorunları çözmek için bu coğrafyalara geliyor, topraklarımız işgal ediyor, evlatlarımızı öldürüyorlar, ekonomilerimizi tahrip ediyorlar. Bu bakımdan ben 9-10 Aralıkta yapacağımız İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamentolar Arası Birlik Toplantısı'nın önemli bir adım, bir başlangıç olmasını arzu ediyorum. Aksi hâlde Kudüs meselesi böyle toplantılarda bir araya geldiğimiz bir kültürel mesele olmaktan ibaret kalır. Bu konuda kalıcı, faydalı, etkili adımlar atmaktan mahrum kalırız.

Değerli arkadaşlar, tekrar, bütün parlamenterlere, meclis başkanlarına, meclis başkan yardımcılarına Türkiye'ye hoş geldiniz diyorum. Sizi Türkiye'de, başşehrimiz Ankara'da ağırlamaktan büyük memnuniyet duyduğumu ifade etmek istiyorum. Bu toplantıyı düzenleyen Kudüs İçin Parlamenterler Platformu Başkanı Halit Bey'e, Türkiye Başkanı Sayın Nurettin Nebati'ye teşekkür ediyorum. Biz geleceğe bakarak ümit içerisindeyiz; geleceğe bakarak, istikbale bakarak ümitler içerisindeyiz. Sadece ümit değil, bu ümitlerimizi gerçekleştirecek bir kararlılık ve irade içerisindeyiz. Cumhurbaşkanımızın kararlılığı ve liderliğinde bunu gerçekleştirecek bir dönüşümü, inşallah, hep beraber İslam âlemi olarak yapacağız, gerçekleştireceğiz; buna inanıyoruz.

Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. Cenab-ı Hak yardımcımız olsun.

Sağ olun.

1 Aralık 2021 - Polonya Meclis Başkanı Elzbieta Witek ile Görüşme, Varşova - Polonya

Sayın Başkan, kıymetli basın mensupları; "jin dobre". Stratejik ortağımız, dostumuz ve müttefikimiz Polonya'yı ziyaret etmekten büyük memnuniyet duyuyorum. Sayın Başkana hem nazik daveti için hem de misafirperverliği için öncelikle teşekkür ediyorum.

Gerçekleştirmekte olduğumuz bu ziyaret, parlamento başkanları düzeyinde beş yıl aradan sonra gerçekleştirilen ilk ziyaret olması sebebiyle bizim için çok kıymetlidir. İkili ve çok taraflı parlamenter diplomatik ilişkilerimizi geliştirmek gayesiyle elimizden gelen gayreti gösteriyoruz. Türkiye-Polonya arasındaki ilişkilerin, dostluk ve müttefiklik ilişkilerinin çok derin tarihî temelleri var. Altı yüz yılı aşkın bir süredir iki ülke arasında siyasi ilişkiler, dostluk temelli ilişkiler devam ediyor; bu süre içerisinde dünyada birçok ülke, bugün var olan ülke daha tarih sahnesine çıkmamıştı. Bu kadar derin köklü ilişkileri olan iki ülke dünyada belki de benzer bir şekilde yoktur.

Öte yandan, yakın zamanda da ilişkilerimizi geliştiren, güçlendiren çok önemli adımlar atıldı. Bunlardan birincisi, 2009 yılında ilişkilerimizi stratejik ortaklık seviyesine yükselttik; nihayetinde, yakın zamanda, mayıs ayında Cumhurbaşkanı Sayın Duda'nın Türkiye ziyaretiyle beraber birçok alanda çok kapsamlı, çok önemli anlaşmalar imzalandı, adımlar atıldı. Biz bugün, bu ziyaretimizde, iki ülke arasındaki bu tarihî temelleri güçlü olan ve hükûmetler arasında çok mükemmel düzeyde yürüyen ilişkilere parlamenterler ve parlamento boyutu itibarıyla bir destek ortaya koyabilmek ve parlamento boyutuyla, parlamenter diplomasi boyutuyla bu ilişkileri geliştirme yönünde adımlar atmak için bir araya geldik, birçok konuyu Sayın Başkanla müzakere ettik. Türkiye olarak, Polonya'yla birlikte her zaman müttefik ve dost ülke olarak ortak paylaştığımız değerler ve güçlü müttefiklik anlayışı içerisinde ilişkilerimizi geliştirmeyi arzu ediyoruz.

Sayın Başkanın değindiği gibi, on yıldır Dışişleri Bakanları düzeyinde devam eden bir üçlü mekanizma var Türkiye, Polonya ve Romanya arasında. Bu üçlü mekanizmanın devlet başkanları düzeyine taşınması konusunda bir mutabakat sağlanmıştı. Sanıyorum, 2022 yılı içerisinde, başlarında belki bu konuda bir toplantı gerçekleşecek. Biz de parlamento başkanları boyutunu da ekleyerek bu mekanizmayı güçlendirmeyi arzu ediyoruz. İnşallah, en kısa zamanda Türkiye'de gerçekleştirme konusunda ben teklifimi Sayın Başkana ilettim. Bu toplantıyı, Türkiye, Polonya ve Romanya Meclis Başkanları toplantısını Türkiye'de yaparak bu üçlü mekanizmayı parlamentolar düzeyinde de geliştirmeyi arzu ediyoruz. Bu çerçevede, ekonomi, savunma sanayisi, turizm alanları başta olmak üzere pek çok alanda iş birliği hususunda mutabakatlar sağlandı, ileri seviyelere taşımayı düşünüyoruz.

Bu düşüncelerle, kıymetli mevkidaşıma ve Polonya halkına şahsıma ve heyetime göstermiş oldukları misafirperverlik için tekrar teşekkür ediyorum. Bugün buradayız, yarın da görüşmelerimiz devam edecek.

Teşekkür ederim.

9 Aralık 2021 - İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği (İSİPAB) 16'ncı Konferansı, İSİPAB İcra Komitesi Toplantısı, İstanbul

Değerli parlamenterler, Sayın Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı, değerli arkadaşlar; sizleri en kalbî duygularımla selamlıyorum. Kıtaları, medeniyetleri buluşturan bu aziz şehir İstanbul'da sizleri misafir etmekten büyük memnuniyet duyuyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

İSİPAB Konferansı'na üçüncü kez ve altı yıl aradan sonra bir kez daha ev sahipliği yapmaktan, dönem başkanlığını devralmaktan duyduğumuz büyük memnuniyeti ifade etmek isterim. Yürüttüğü başarılı dönem başkanlığından dolayı Burkina Faso'yu tebrik ediyorum. Burada yapacağımız istişarelerin, ortaya koyacağımız görüş ve değerlendirmelerin hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Bütün dünya ve küresel sistem yeni bir dönemeçten geçiyor. Yaşanan salgın bu süreci, bu geçiş dönemini daha da hızlandırdı. Mevcut sistemin aktör ve kurumları yeni döneme uyum sağlamakta zorluk yaşıyor. İSİPAB olarak biz de

bu yeni döneme uyum sağlayacak tedbirleri alarak ve daha güçlü bir kurum olarak girmek mecburiyetindeyiz. Ancak, maalesef İSİPAB'ın son yıllarda eski heyecanını kaybettiğine şahit oluyoruz. Dönem Başkanlığımızda sizlerin de desteğiyle, el birliğiyle yapacağımız çalışmaların, düzenleyeceğimiz toplantıların İSİPAB çatısında hayata geçirilmesi için gayret göstereceğimiz yeni yapılarla tekrar eski ihtişamımıza kavuşmak ve İSİPAB'ı güçlendirmek istiyoruz. Önümüzdeki süreçte karşılaşacağımız yeni meselelere cevap verebilecek şekilde kurumsal kapasitemizi artırmamız lazım. Bu çerçevede, özellikle İslam İşbirliği Teşkilatı ile İSİPAB arasındaki iletişimin ve istişarelerin de güçlendirilmesini arzu ediyoruz. Yürütme ile yasama organları arasında güçlenecek bağın ülkelerimizin uluslararası sorunlara çözüm üretme kapasitesini artırmasının yanında kendi ülkelerimizdeki iyi yönetim örneklerini paylaşmak ve bunların hukuki zeminlerini hazırlamak için, tecrübelerimizi birbirimize aktarmak için önemli bir fırsat sunacağını düşünüyorum.

Öte yandan, dünyada hızla yükselmekte olan İslam düşmanlığı, yabancı karşıtlığı, hoşgörüsüzlük ve ırkçılık gibi toplumsal hastalıklarla ilgili farkındalıkları artırmak mecburiyetindeyiz. Özellikle İSİPAB, İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği üyesi olmayan ülkelerde yaşayan Müslüman azınlık topluluklarının şiddete, zulme ve temel insan hakları ihlallerine maruz kaldığını görüyoruz. İSİPAB olarak bu soruna el atmak, o kardeşlerimize el uzatmak, onların sesi olmak, onların sıkıntılarını dile getirmek mecburiyetindeyiz. Bu anlayışla, sizlere, bu konuları ele almak üzere ve İSİPAB statüsünün 13'üncü maddesinin 7'nci fıkrası çerçevesinde, Siyasi ve Dış İlişkiler Komitesinin altında bir özel komite kurulmasını teklif ediyorum. Siyasi ve Dış İlişkiler Komitesini görevlendireceğimiz bu kararımızın da deklarasyonda yer alması gerektiğini düşünüyorum. Müslümanların azınlıkta olduğu ülkelerdeki insan haklarını incelemek üzere kurulacak bu komitenin söz konusu sorunları yakından ve kurumsal olarak takip etmesi mümkün olacak, bu konularla ilgili yayınlayacağı raporlarla sorunları dünya kamuoyunun gündemine taşıyacaktır. Komite üyelerinin yapacakları çalışmalar ve hazırlayacakları raporlarla İSİPAB'a ve üye ülkelere yol gösterici bir rol oynayabilecekleri, toplumsal farkındalığın artırılmasına katkı sağlayabilecekleri kanaatindeyim. Yine, bu özel komitenin söz konusu ülkelerdeki kardeşlerimizin başvurularını da kabul ederek inceleyebileceği bir sisteme sahip olması faydalı olacaktır. Bu özel komitenin, ilerleyen dönemde, hâlihazırda mevcut bulunan daimî Filistin komitesi gibi müstakil, kendi iç tüzüğü çerçevesinde faaliyet gösteren bir yapıya kavuşturulması da ileride düşünülebilir.

Yine, üye ülkelerin parlamentoları arasındaki iletişim ve iş birliğini geliştirmek için İSİPAB'ın daha aktif bir rol oynayabileceği kanaatindeyim. Bu doğrultuda, Genel Sekreterlik bünyesinde bir koordinasyon komitesi oluşturmamız bu amaca hizmet edecektir. Koordinasyon komitesi, yapacağı çalışmalarla ülkelerimizin ve ülkelerimiz dışındaki Müslüman topluluklarının karşı karşıya kaldığı meselelere çözüm üretmek için, hep birlikte üye olduğumuz diğer uluslararası parlamenter asambleler bünyesinde yaptığımız faaliyetlerde parlamentolarımız arasındaki etkileşim ve koordinasyonun güçlenmesine, güçlendirilmesine destek olacaktır. Birçok uluslararası zeminde İSİPAB olarak bulunuyoruz, İSİPAB ülkeleri olarak bulunuyoruz. Geçen, on gün kadar önce, Parlamentolararası Birlikte (PAB) yaşamış olduğumuz sorundan hareketle bunu söylüyorum; birbirimizden haberimiz yok, birden fazla acil gündem önerisi hazırlanıyor ve birbirimizden haberimiz yok, bu veriliyor. İşte, bu tür toplantılar öncesinde İSİPAB'ın birlikte, iş birliği içerisinde hareket etmesini sağlayacak şekilde çalışmalar yürütecek bir teknik komitenin Genel Sekreterlik bünyesinde oluşturulmasını da öneriyorum. Böyle bir çalışma bizlere bu tür uluslararası toplantılar öncesinde birlikte hareket etme zemini, iş birliği zemini oluşturmak bakımından bir altyapı hazırlayacaktır. Bu konuyu da etraflıca değerlendirmekte ve koordinasyon komitesini hayata geçirmekte büyük fayda mülahaza ediyorum.

Değerli kardeşlerim, İstanbul'da bulunduğunuz süre zarfında bu benzersiz şehrin tarihî havasını hissetmenizi diliyorum. Yarın cuma namazımızı inşallah Ayasofya-i Kebir Camisinde eda edeceğiz. Bu toprakların İslam memleketi olduğunun nişanesi olan bu mekânın bizler için eşsiz bir ilham kaynağı olduğuna inanıyorum.

Bu düşüncelerle "Paylaşım, Vicdan ve İslam: Filistin, Göç ve Afganistan" başlığı altında bugün ve yarın yapacağımız istişarelerin kuruluşumuza yeni ufuklar açmasını, İslam âlemi ve bütün insanlık için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

İcra komitesi toplantımızı böylece açmış oluyorum. Hepinize Cenab-ı Hak'tan muvaffakiyetler diliyorum, tekrar hoş geldiniz.

10 Aralık 2021 - "Paylaşım, Vicdan ve İslam: Filistin, Göç ve Afganistan" Temalı İSİPAB 16'ncı Konferansı Açılış Töreni, İstanbul

Bismillahirrahmanirrahim, elhamdulillah vessalatu vesselamu ala Rasulillah.

Sayın Cumhurbaşkanım, Saygıdeğer Meclis Başkanları, milletvekilleri, Değerli Genel Sekreter, kıymetli misafirler; İslam dünyasını temsil eden parlamentoların değerli başkanlarını ve üyelerini tarihin ve medeniyetlerin kadim başkenti İstanbul'da misafir etmekten büyük memnuniyet duyuyoruz. Konusunu "Paylaşım, Vicdan ve İslam: Filistin, Göç ve Afganistan" olarak belirlediğimiz İslam İşbirliği Teşkilatı Üyesi Ülkeler Parlamenter Birliği 16'ncı Konferansı'nın açılışını yaptığımız bu tarihî mekânda siz değerli misafirlerimizi derin bir muhabbet ve hürmetle selamlıyorum.

Burada yapacağımız istişarelerin, ortaya koyacağımız görüş ve değerlendirmelerin ülkelerimiz, halklarımız, İslam dünyası ve bütün insanlık için hayırlı sonuçlar vermesini Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. Ülkelerimizi bir araya getiren ve aramızdaki iş birliğine parlamenter bir boyut kazandıran İSİPAB, bizlere

İslam dünyasının meseleleri ve dertleriyle ilgili verimli ve faydalı bir meşveret zemini sunmaktadır. Bölgelerimizde yaşanan gelişmeleri, yaşadığımız sorunları göz önünde bulundurduğumuzda İSİPAB'ın önümüzdeki dönemde mümkün olduğunca aktif ve girişimci bir tutum benimsemesi gerektiği konusunda hemfikir olduğumuzdan eminim.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; tarihin bugüne kadar olmadığı bir hızla aktığı, uluslararası siyasetin önemli kırılmalar yaşadığı, dünyanın herhangi bir noktasında yaşanan gelişmelerin yeryüzünün bir başka yerini hiç olmadığı kadar etkilediği, ekonomik modellerin yeniden şekillenme mecburiyetiyle karşı karşıya kaldığı ve en önemlisi insanlığın ve vicdanlarımızın benzersiz bir şekilde sınava tabi tutulduğu çetin bir dönemden geçiyoruz. Bu dönemin en ağır yükünü İslam dünyası taşıyor, en acı bedellerini İslam dünyası ödüyor. Özetleyecek olursak, yeryüzünde fesat ve anarşinin tabiatın, iklimin ve ekonominin insanların, bilhassa gelecek nesillerin istikbalini karartacak tahribatıyla karşı karşıyayız. Bunu yapanlar da yeryüzünden demokrasi, insan hakları, barış ve refah, daha iyi bir hayat standardı getireceğini süslü sözlerle iddia ederler. Aynen Cenab-ı Hakk'ın Kuran'da Bakara suresi 204 ve 205'inci ayetlerinde buyurduğu gibi: "Ve minen nâsi men yu'cibuke kavluhu fîl hayâtid dunyâ ve yuşhidullâhe alâ mâ fî kalbihî ve huve eleddul hısâm. Ve izâ tevellâ seâ fîl ardı li yufside fîhâ ve yuhlikel harse ven nesle, vallâhu lâ yuhıbbul fesâdfesâda." Yani "İnsanlardan öyleleri vardır ki dünya hayatına dair sözleri seni şaşırtır, çok hoşuna gider; hâlbuki o düşmanların en şiddetlisidir, kalbinde olanı da Allah'ı şahit tutar konuşurken. Gücü ve iktidarı ele aldığında ise yeryüzünde fesat çıkarıp toprağı, iklimi, ürünleri ve nesilleri yok etmeye çalışır. Hâlbuki Allah fesadı, bozgunculuğu sevmez." İçinde bulunduğumuz dünyanın çarpıcı ve net tasviri işte buradadır.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; konferansımızda başta Filistin ve Kudüs meselesi olmak üzere bölgemizde yaşanan ve çözümleri ancak ortak adımlarla mümkün kılınabilecek sorunları ele almamız ve uluslararası gündemin üst sıralarında tutmamız gerektiğine inanıyorum. Yarım asrı geride bırakan İslam İşbirliği Teşkilatının kuruluş amacını da teşkil eden Filistin davası, Mescid-i Aksa'nın da Kudüs-i Şerif'in de müdafaası yani 1967 sınırları temelinde bağımsız, egemen ve başkenti Kudüs olan bir Filistin devletinin kurulması hâlâ en mühim meselemiz, en büyük mücadelemizdir. Filistin davasındaki dayanışmamızın sarsılmadan devam edeceğinden hiç şüphem bulunmamaktadır. 3 semavi dinin kutsal mekânlarının yan yana durduğu, ilk kıblemiz Mescid-i Aksa'yı barındıran peygamberler şehri Kudüs'ün tarihî ve hukuki statüsünün muhafazası, sadece

Müslümanlar için değil, bütün insanlık için önemli bir görevdir. Diğer taraftan Afganistan'ın, Suriye'nin, Yemen'in ve daha nicelerinin içinden geçtiği zorlu durumlara ilişkin ortak bir tavırla hareket etmemiz icap ediyor. İslam ülkelerinin güvenlik ve istikrarına, halkların barış ve refahına katkı sağlamak için gerek insani ihtiyaçların karşılanması gerekse aralarında ihtilaf yaşayan kardeşlerimizin aralarının bulunması, barıştırılması hususlarında İSİPAB olarak öne çıkmamız, yapıcı ve yol gösterici bir tutum benimsememiz gerekiyor. Yine, Güney Asya'da Rohingyaların Myanmar'a güvenli, gönüllü, onurlu ve kalıcı şekilde geri dönüşleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin maruz bırakıldığı izolasyonun sona ermesi, Batı Trakya'da yaşayan Müslüman Türk azınlığı ile Uygur Müslümanlarının temel hak ve hürriyetlerinin korunması da büyük önem taşımaktadır. Vatanlarından, memleketlerinden ayrılmak zorunda kalan göçmenlerin durumuna çare olabilmek için azami dayanışma ve iş birliği gerektiren konularda tek ses olmamız elzemdir. Bütün dünyayı ve özellikle bölgemizi ilgilendiren göç meselesinin kimseyi mağdur etmeden çözülmesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda ortak çaba ve gayret hem Müslüman hem de insan olmanın bir gereğidir.

Dünyanın dört bir yanında yaşayan Müslüman topluluk ve azınlıkların durumu da bizler için öncelikli konular arasında yer almaktadır. Müslümanlara karşı ön yargı, tahammülsüzlük, ayrımcılıkla en yoğun şekilde karşılaşarak baskı ve zulüm altında din ve kimliklerini muhafaza eden bu kardeşlerimize yönelik ilgi ve desteğimizi hassasiyetle korumamız gerektiğine inanıyorum. Bu anlayışla İSİPAB olarak bu kardeşlerimizin mağduriyetlerini, ihtiyaçlarını ve taleplerini yakından takip edecek mekanizmaları hayata geçirmemiz gerektiği kanaatindeyim.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; Müslümanlar olarak bizleri bir araya getiren değerler, hususlar ihtilafa sebep olabilecek hususlardan kat kat fazladır. İnsafla baktığımız zaman, birlik ve beraberliğimizin sebepleri karşısında ihtilaf sebeplerimizin adı bile anılamaz derecededir. Denilebilir ki dünyadaki insanları birleştirecek en güçlü değerler biz Müslümanların içinde ve arasındadır ancak buna rağmen dünyada 2 milyara yaklaşan nüfusuyla dünyanın en stratejik coğrafyalarında yaşayan Müslümanlar olarak, yine dünya ekonomisinin büyük imkânlarına sahip olduğumuz hâlde gücümüz ve tesirimiz buna nispeten çok az. Bu konu üzerinde kafa yormak, uzun uzun düşünmek mecburiyetindeyiz. Birlik olmanın, beraber hareket etmenin sağlayacağı manevi ve maddi gücün farkındayız. Allah'ın ipine sımsıkı sarılmamız icap ediyor; ihtilafa düştüğümüzde gücümüzün azalacağını, rüzgârımızın, tesirimizin kaybolacağını Rabb'imiz beyan ediyor. Şunu düşünelim: Avrupa ülkeleri 20'nci yüzyılın ilk yarısında aralarında iki dünya savaşı yaptılar, toplamda 100 milyondan fazla insanlarını katlettiler; birbirlerinin şehirlerini, evlerini, ekonomilerini yerle bir ettiler. Dahası da var, bu Avrupa ülkeleri yüzyıllardır birbirleriyle zaten savaş ve çatışma içindeydiler ama 20'nci yüzyılın ikinci yarısından itibaren barıştılar, anlaştılar, ortak değerleri ve ortak menfaatleri öne çıkarttılar; çok kısa bir süre içinde de büyüdüler ve güçlendiler. Tarih boyunca bizler Avrupa ülkeleri gibi birbirimizle çatışmadık, savaşmadık, birbirimizi öldürmedik, şehirlerimizi, evlerimizi tahrip etmedik; geçmişimizde ve bugünümüzde birbirimizle çatışma, ayrışma, birbirimizden uzak durmak için anlamlı sebeplerimiz yok. Tam aksine, bizi bir ve beraber olmaya davet eden Rabb'imiz, Peygamberimiz, inancımız, tarihimiz var. Eğer bir araya gelirsek hem kendimiz hem de mazlum halkları insani şartlara kavuşturacak adil bir dünyanın kuruluşu için tesirli ve güçlü bir mücadele verebiliriz. Birbirimize güvenelim, birbirimize inanalım; başkalarına, başkalarının söz ve kararlarına bakmak yerine istişare edip ortak menfaatlerimizi gözeten kararları biz kendimiz verelim. Eğer biz kendi sorunlarımızı çözmezsek, biz kendi kararlarımızı vermezsek o sorunları

çözmek için başkaları gelip, bizim coğrafyalarımızı ateş çemberi içine alıp kendi menfaatlerine göre düzenlemeye çalışacaklardır.

Sayın Cumhurbaşkanım, kıymetli misafirler; biraz önce de ifade ettiğim sorunlarda mevcut uluslararası düzenin başat aktörlerinin aldıkları aksiyonlar ne yazık ki sorun çözmekten çok uzak bir görüntü sergilemektedir. Küresel aktörlerin başında gelen Birleşmiş Milletlerin az önce de değindiğim meselelerde almış olduğu çok sayıdaki karara rağmen bunların hiçbiri çözüme yönelik bir katkı sağlayamamıştır. Bunun en yakın örneği, geçtiğimiz yıl uluslararası toplumun otuz yıldır çözümsüzlük içerisinde bıraktığı, Müslüman kardeşlerimizin canlarından ve yurtlarından olmasına sebep olan hemen yakınımızdaki Karabağ'daki işgali Azerbaycanlı kardeşlerimiz kendileri sona erdirmek mecburiyetinde kalmıştır. Haklı ve kesin zaferlerinden dolayı kendilerini burada bir kez daha kutluyorum. (Alkışlar) Bu yüzden uluslararası sistemi düzenlemesi ve ayakta tutması beklenen uluslararası kurumların gerçek temsil ve hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde revize edilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu çerçevede İslam dünyası olarak bizim de kurumlarımızı yeniden değerlendirmemiz gerekiyor. Konuşmamın başında ifade ettiğim üzere, uluslararası sistemin mevcut sorunlarına İslam dünyasının söyleyeceği yeni sözün, getireceği yeni yaklaşımın ancak kurumlarımızı da dönüştürerek ve güçlendirerek mümkün olacağı kanaatindeyim. İSİPAB'ı sadece parlamento başkanlarını bir araya getirerek etkin bir parlamenter diplomasi platformu olmanın ötesine taşıyarak, âdeta İslam dünyasının ortak bir istişare organı hüviyetinde işlev görecek, ortak ilkelerimizi belirleyecek ve geliştirecek, sürekliliği olan bir Meclis hâline getirmeyi ciddi bir şekilde ele almalıyız. Öte yandan mevcut yapımız içinde de acilen atabileceğimiz adımlar bulunmaktadır. Dünyada İslam düşmanlığı, yabancı karşıtlığı ve ırkçılık giderek yükselmektedir ve maalesef bu durum hastalıklı bir sosyal vaka olmanın ötesinde, bazı ülkelerde devlet politikalarında da makes bulmaktadır. Bu sebeple İSİPAB bünyesinde üye olmayan ülkelerdeki Müslüman azınlık toplulukların maruz kaldığı hak ihlallerini izleyecek, başvuruları kabul ederek inceleme yapacak ve raporlaştıracak özel bir alt komisyonun kurulmasının yerinde olacağı kanaatindeyim. Böyle bir adımın ileride müstakil, kendi iç tüzüğü ve çalışma şekli geliştirilmiş bir komisyona dönüşmesinin de mümkün olduğunu düşünüyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken başarılı dönem başkanlığından dolayı Burkina Faso'yu tebrik ediyor, dönem başkanlığımız süresince bütün İSİPAB üyesi ülkelerle yakın iş birliği içinde olacağımızı vurgulamak istiyorum. Sizleri tekrar İstanbul'da misafir etmekten

duyduğum memnuniyeti bir kez daha ifade ediyor, İSİPAB 16'ncı Konferansı'nın ülkelerimiz ve İslam dünyası için hayırlılara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. Ülkelerinizdeki kardeşlerimize aziz milletimizin selamlarını iletmenizi istirham ediyorum.

Hepinizi Allah'a emanet ediyorum.

Hürmetlerimle.

10 Aralık 2021 - İSİPAB 16'ncı Konferansı 1'inci Oturum Konuşması, İstanbul

Değerli Meclis Başkanları, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar, değerli kardeşlerim; sizleri en derin muhabbetle hürmetle selamlıyorum.

İstanbul'da 16'ncı konferansı düzenlemenin, sizleri bu güzel şehir İstanbul'da misafir etmenin mutluluğu, memnuniyeti içerisindeyim. Burada yapacağımız istişarelerin, ortaya konulacak görüşlerin ve değerlendirmelerin hayırlı sonuçlar vermesini Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Türkiye ve Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak İslam dünyasının parlamenterlerini bir araya getiren en önemli parlamenter asamble olan İSİPAB'ın Dönem Başkanlığını devralmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu bir kez daha huzurlarınızda ifade etmek isterim. İnşallah, Dönem Başkanlığımız boyunca insanlarımızın, toplumlarımızın, İslam coğrafyasının ve bütün bir insanlığın huzuruna, güvenliğine, refahına faydalı olacak önemli çalışmalar yapmak gayreti içerisinde olacağız. Bu yolda siz değerli dostlarımızın vereceği desteği, görüş ve tavsiyelerinizi de önemsiyoruz.

Değerli arkadaşlar, terakkinin, gelişmenin ancak vicdanlı ve samimi bir öz eleştiriyle başlayacağı ve nihayete ereceği hepinizin malumudur. Maalesef, bugün geldiğimiz noktada İslam âlemi zaman zaman bölünmüşlüklerle, savaşlarla,

kıtlıklarla, yoksullukla mücadele etmek durumundadır. Eminim ki hiçbirimiz bunların yaşanmasını arzu etmiyoruz; din kardeşlerimizin Filistin'de, Afganistan'da, Irak'ta, Suriye'de, Yemen'de, Libya'da, Rohingya'da ve daha birçok yerde dökülen kanlarından dolayı hepimiz elem duyuyoruz fakat bu noktada kendimize şu soruları da sormak zorundayız: İslam âlemi olarak, İslam'la şereflenmiş ülkeler olarak niye bir araya gelemiyor, niye 1,5 milyardan fazla insanın gücünü arkamıza alarak beşeriyetin kalbinde yüzyıllarca sürecek bir hareketin tohumlarını bırakmıyoruz? Neden farklılıklarımızı, bölünmüşlüklerimizi bir kenara bırakarak milyonlarca mazlum din kardeşimizin elinden tutmuyor, dökülen kanları, çekilen acıları sadece izliyoruz? Müslümanlar olarak hâlbuki bizleri bir araya getiren değerler, hususlar, ihtilafa sebep olabilecek hususlardan, konulardan kat kat fazladır. Birlik ve beraberliğimizin sebepleri karşısında ihtilaf sebeplerimiz neredeyse yok mesabesindedir. İşte bu toplantımızın konusu olarak belirlediğimiz "İslam, vicdan ve paylaşım" derken dinimiz İslam'dan aldığımız ilhamla dünyaya sunduğumuz söylemin temel ilkelerini de ifade etmiş oluyoruz. Yine "Filistin, göç ve Afganistan" derken hâlihazırda karşı karşıya olduğumuz en acil ve büyük problemlere, tehditlere ancak vicdan ve paylaşımı önceleyen İslami bir yaklaşımla cevap verebileceğimizi, bunlara çözüm üretebileceğimizi vurguluyoruz.

Değerli arkadaşlar, başlıktaki üç konuya kısaca değindikten sonra oturuma program dâhilinde devam edeceğiz.

Filistin sorununun kapsamlı ve adil bir barış içinde çözümü, işgalin sona erdirilmesinden ve 1967 sınırlarına dayalı, başkenti Doğu Kudüs olan, barış ve güvenlik içinde yaşayan bağımsız ve egemen bir Filistin devletinden geçmektedir. Bu, Orta Doğu'da barış, huzur ve güven ortamının kalıcı olması için bir ön şarttır. İsrail'in işgal altındaki topraklarda yasa dışı yerleşim, müsadere ve zorunlu tahliye gibi uygulamalarının ve Kudüs'ün statüsünü aşındırmayı hedefleyen girişimlerinin sona erdirilmesine yönelik çabalarda birlik ve dayanışma içerisinde hareket edeceğiz. Maalesef, 2 milyara yakın Müslüman nüfusunun ittihat hâlinde olmaması İsrail'in politikalarını daha cesur uygulamasına sebep olmaktadır. 3 semavi dinin kutsal mekânlarının bir arada yer aldığı, ilk kıblemiz Harem-i Şerif'i barındıran peygamberler şehri Kudüs'ün tarihî ve hukuki statüsünün muhafazası, sadece Müslümanlar için değil aslında bütün bir dünya için görevdir. İSİPAB camiası olarak bizler İsrail'in hukuk dışı uygulamalarına son vermesine ve Filistin meselesinin uluslararası toplumun gündeminde tutulmasına yönelik çabalarımızı artırarak sürdürmeliyiz. İki devletli çözüm vizyonunu yasa dışı uygulamalarla rafa kaldırma girişimleri karşısında Filistin devletinin daha fazla ülke tarafından tanınması için de her platformda gayret göstermeli, mücadele vermeliyiz. Bu bağlamda, geçtiğimiz günlerde Ankara'da ev sahipliğini yaptığımız Parlamenterler Arası Kudüs Platformu Dördüncü Konferansı'nın Kudüs'ün

Müslümanların kırmızı çizgisi olduğu hususunda uluslararası kamuoyuna güçlü bir mesaj verdiğine inanıyorum. Biz barış sürecinin iki devletli çözüm perspektifi doğrultusunda ilerletilmesi için, dün olduğu gibi önümüzdeki dönemde de elimizden gelen yardımı, gayreti göstermeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkeler olarak, Afgan halkının barış, istikrar ve refah içerisinde yaşamasını teminen her alanda Afganistan'la dayanışma içerisinde olmamız gerekiyor. Afganistan'da barış ve istikrarın tesisi önceliğimiz olmalı ve bu konuda iş birliği içerisinde çalışmalıyız. Uluslararası toplumun Afganistan'da sağlık, eğitim gibi kritik sektörler dâhil temel devlet yapılarının ayakta tutulması yönündeki çabalarını destekliyoruz ancak uluslararası toplum tarafından sağlanan ilerlemeler henüz çok kırılgan durumda. Afganistan'da barış ve istikrar sürdürülebilir temellere kavuşturulana kadar bölge ülkelerinin ve uluslararası toplumun desteğinin devam etmesinin zaruri olduğuna inanıyoruz. Ülkede orta ve uzun vadede istikrar, kapsayıcı bir yönetim kurulabilmesi ve yönetim kapasitesine bağlı olacaktır. Bununla birlikte, kalıcı barış ve istikrar ancak Afganlar arasında sağlanacak ve bölge ülkeleri ile uluslararası toplumun destekleyeceği bir uzlaşıyla temin edilebilir. Afganistan'da insani durum ise gerçekten çok kaygı vericidir. Ülkenin yüzde 80'i şiddetli ve ciddi kuraklıkla mücadele ediyor ve nüfusun sadece yüzde 5'i yeterince yiyecek bulurken akut açlıkla karşı karşıya kalanların sayısının şu anda 23 milyonla rekor seviyeye ulaştığı tahmin ediliyor. Ayrıca, 1 milyon çocuk açlıktan ve soğuktan ölüm riskiyle karşı karşıya. Dolayısıyla, İslam ülkeleri olarak bizlerin Afganistan'a destek olma konusunda en ön sıralarda yer almamız gerektiğini tekrarlamak, ifade etmek isterim. Asya'nın kalbinde yer alan bu stratejik ülkede istikrarsızlığın yayılması kimsenin çıkarına hizmet etmeyecektir. Terörizm, aşırılıkçı akımlar ve düzensiz göçle mücadele için istikrarın sağlanması öncelikli olmalıdır. Unutulmamalıdır ki Afganistan'da güvenlik ve istikrar bölgesel ve küresel barış ve refah için vazgeçilmez bir unsurdur; bu doğrultudaki çalışmalarımızı, gayretlerimizi sürdürmeye devam edeceğiz.

Keza, Kuzey Afrika ülkeleri ile halklarımız arasında ortak tarihe dayanan güçlü bağların kuvvetlendirilmesi ve bölgenin istikrarlı hâle gelmesi her daim önceliklerimiz arasındadır. Libya da Afganistan gibi, bölgenin istikrarı ve uluslararası barış için hayati öneme sahip bir ülke olup Kuzey Afrika ve Sahraaltı Afrika'nın Akdeniz'e açılan kapısıdır. Bu noktada, İSİPAB ülkeleri olarak Libya'da gerçekleştirilecek seçimlerin Libya'nın barış ve istikrarına, birlik ve bütünlüğüne katkı sağlaması için elimizden geleni yapmalıyız. Bu çerçevede, seçimlere ilişkin hukuki zeminin ve kararların mümkün olan en kapsayıcı şekilde ele alınmasının önemli bir husus olduğunu da hatırlatmak isteriz.

Değerli arkadaşlar, toplantımızın bir diğer konusunu teşkil eden göç olgusu, uluslararası toplumun el birliğiyle ele alması gereken öncelikli meselelerin başında gelmektedir. Dünyamız, İkinci Dünya Savaşı'ndan beri yaşanan en büyük insan hareketliliğiyle karşı karşıyadır. Son dokuz yıldır yerinden edilen kişi sayısı 82 milyonu geçmiştir. Mevcut durum, küresel düzeyde bir kriz olduğunu ve bunu görmezden gelemeyeceğimizi ortaya koyuyor. Gerekli tedbirler zamanlıca alınmadığı takdirde, düzensiz göç konusu ve mülteci krizi dünyanın gündeminde yer almaya devam edecektir. Küresel düzeydeki krizlerde özellikle Suriye ve Afgan halkı yalnız bırakılmış ve uluslararası toplum tarafından mülteci yükünü üstlenen ülkelerle gerekli adil külfet ve sorumluluk paylaşımı yapılmamıştır. Hâlen Suriye ve Afganistan'da hayatta kalma mücadelesi veren milyonlarca insan mevcuttur. Bu halkların karşı karşıya kaldığı derin yaraların ve sınamaların tek başına birkaç ülkenin çabalarıyla çözülmesi mümkün değildir. Küresel düzeydeki insani krize küresel düzeyde çözümler üretilmesi gerekir.

Son yedi yıldır dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke olarak bugün 5 milyondan fazla yabancıyı misafir ediyoruz. Son on yılda ülkemizde doğan Suriyeli sayısı 700 bini geçmiştir. Suriye krizinin oluşturduğu yükü Türkiye, Ürdün, Lübnan, Irak gibi birkaç ülke tek başına üstlenmektedir. Ülkelerimizin çabalarıyla aslında insanlığın onuru kurtarılmıştır. Herhâlde altını çizerek söylemek gerekir ki göç konusunda sorumluluk almayan ülkelerin insanlık ve vicdan krizi, en az, göç sebebiyle yaşanan insani kriz kadar büyüktür. Esasen, uluslararası toplum insanların göç etmelerini engelleyecek, kendi ülkelerinde yaşayabilmeleri için gerekli asgari şartları sağlayacak politika ve uygulamaları hayata geçirmelidir.

Değerli arkadaşlar, değerli misafirler; biz Türkiye ve Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, Dönem Başkanlığımız boyunca bütün bu sorunların ve soruların cevabını bulmak, sorunların çözümüne destek olmak, kurumlarımızı canlandırmak, sizlerin de destekleriyle verimli bir istişare ortamı oluşturmak için gayret edeceğiz; birleştirici olmaya çalışacak, aramızdaki muhabbeti artırmak için bütün gücümüzü ortaya koyacağız. İslam ülkelerinin güvenlik ve istikrarına, halkların barış ve refahına katkı sağlamak için gerek insani ihtiyaçların karşılanması gerekse aralarında ihtilaf bulunan kardeşlerimizin aralarının bulunması, barıştırılması hususlarında İSİPAB olarak öne çıkmamız, yapıcı ve yol gösterici bir tutum benimsememiz gerekiyor.

Bu vesileyle, tekrar, burada yapacağımız istişarelerin, alacağımız kararların hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan diliyorum, toplantımızın Birinci Oturumunu açıyorum.

Teşekkür ederim.

10 Aralık 2021 - "Paylaşım, Vicdan ve İslam: Filistin, Göç ve Afganistan" Temalı İSİPAB 16'ncı Konferansı Kapanış Töreni, İstanbul

Azizkardeşlerim, "Paylaşım, Vicdan ve İslam: Filistin, Göç ve Afganistan" temasıyla 16'ncısına ev sahipliği yaptığımız İSİPAB Konferansı'nı başarıyla tamamlamış bulunmaktan memnuniyet duyuyoruz. Dün ve bugün gerçekleştirdiğimiz oturumlarda Filistin, Afganistan ve göç konuları başta olmak üzere İslam âlemini yakından ilgilendiren pek çok konuda görüş alışverişinde bulunma imkânına sahip olduk. Uluslararası alanda şahit olduğumuz köklü değişiklikleri dikkate aldığımızda İslam ülkeleri olarak bu dönüşüme kayıtsız kalmamız mümkün değildir. Bu dönüşümün aktif bir öznesi olmak ve İslam dünyasının karşı karşıya kaldığı hayati meselelerin çözümü için hep birlikte çaba göstermek hepimizin dinî vazifesidir, vecibeyiinsaniye ve vicdaniyedendir. Günümüz gerçekleri insanlığın karşısına her geçen gün yeni sınamalar çıkartıyor. İslam dünyası olarak bunlara karşı ancak ortak, birlikte adımlar atarak kalıcı çözümler bulabiliriz. Devralmış bulunduğumuz İSİPAB Dönem Başkanlığımız süresince İslam dünyasını yakından alakadar eden konularda parlamenter mekanizmaları bu anlayışla ve süratle

devreye sokmaya yönelik çabalarımızı sürdüreceğiz. Bu çerçevede İSİPAB çatısı altında parlamenter düzeyde ortaya koyduğumuz gayretlere tüm üye ülkelerin desteklerini sürdüreceğine inancım tamdır.

Değerli arkadaşlar, malumunuz, İSİPAB bir parlamenter birlik, parlamenter asamble; bizim birçok konudaki temaslarımız parlamenter diplomasi çerçevesinde temaslar, çalışmalar, açıklamalar. Keşke icrai yetkiler olsa, keşke bu sorunları çözebilecek somut adımları atabilecek imkânlar bizde olsa ama bunlar hükûmetlerin işleri. Dolayısıyla, İslam İşbirliği Teşkilatı var ayrıca hükûmetlerimizin bir arada olduğu; biz sadece onun önünü açan, onu destekleyen, onu derinleştiren gayretler, çalışmalar içerisindeyiz.

Önemli bir hususu daha ifade etmek isterim: Değerli arkadaşlar, bunu dün de söyledim, bugün de açılış konuşmasında da ifade ettim; bizi bir arada tutan ittifak ettiğimiz, bizi birleştiren değerler, alanlar konular çok fazla; ihtilaf edeceğimiz… Ki gayet normaldir, iki insan arasında, evliliklerde bile, ebeveyn ile çocuklar arasında bile anlaşılmayan, anlaşılamayacak, müttefik olunmayan hususlar olur, ihtilaflar olur. Buradaki mesele, ihtilaf konularına, ihtilaflı konulara, anlaşmazlık konularına, görüş ayrılığı olan konulara değil de ittifak edilen, bir arada bulunduğumuz, bizi bir arada tutan konulara yoğunlaşmaktır. Tabii, "vesvasil hannas" her zaman cinlerden ve insanlardan olan "vesvasil hannas" hep böyle ihtilaf noktalarına doğru insanı yöneltiyor ama bizim işte ondan kurtularak kendi dikkatimizi, odak noktamızı müttefik olduğumuz hususlar üzerinde yoğunlaştırmamız lazım. Bunu yaptığımız takdirde zaten o büyük ittihadı, vahdeti sağlayabilecek imkânları ortaya koyacağız. İşin çözüm noktası da o zaten, bunu sağladıktan sonra gerisi kendiliğinden gelecektir ama 2 milyara yaklaşan nüfusuyla İslam âlemini etkili kılacak olan şeyin bir vahdet olduğunu, bu ittifak ettiğimiz konularda, hepimizin ortak meseleleri üzerinde birlikte görüş ve karar bildirmek ve hareket etmek olduğunu hepimizin kabul etmesi hâlinde birçok sorun gördüğümüz hususun da üstesinden gelebileceğimize inanıyorum. Bu vesileyle Filistin davası, Kudüs, Afganistan bağlamında dayanışma gösterilmesi ile İslam düşmanlığı, yabancı düşmanlığı, terör, düzensiz göç, salgın, iklim değişikliğiyle mücadele alanlarında iş birliği yapılması gibi hususlarda bugün kabul ettiğimiz İstanbul Bildirisi'nde vücut bulan ortak irademizden ve kararlılığımızdan dolayı tüm parlamenterlerimize katkıları dolayısıyla tekrar bu konuyla ilgili şükranlarımı sunuyorum.

Bu toplantıların İslam dünyasında var olan tefrikaların bertaraf olmasına, ümmetin vahdetinin sağlanmasıyla birlikte meşveret mekanizmalarının artırılmasına vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan temenni ediyorum.

Böylece, İSİPAB 16'ncı Konferansı'nın sonuna gelmiş bulunuyoruz. Katılımlarınız için siz Değerli Meclis Başkanlarına, Meclis Başkan Vekillerine, milletvekillerine, bürokrat arkadaşlarımıza, hizmeti geçen, katkı sunan herkese ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Yine, bu konferansın gerçekleştirilmesi için çaba harcayan İSİPAB Sekretaryasına, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığı çalışanlarına ve bize kesintisiz hizmet veren sevgili tercümanlarımıza, mütercimlerimize teşekkür ediyorum.

Konferansın hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. İSİPAB 17'nci Konferansı'nda inşallah Tunus'ta bir araya gelmek üzere konferansı kapatacağım ama Kur'an-ı Kerim'le kapatacağız.

Hepinizi saygılarımla selamlıyorum. Aziz milletimizin, bizlerin, ülkelerinizdeki kardeşlerimize selamlarımızı götürmenizi istirham ediyorum. Hepinizi Allah'a emanet ediyorum.

Sağ olun.

22 Aralık 2021 - Sırbistan Ulusal Meclis Başkanı Ivica Dacic ile Görüşmenin Ardından Düzenlenen Ortak Basın Toplantısı, Belgrad - Sırbistan

Değerli dostum Sayın Dacic'in resmî daveti münasebetiyle buradayım. Geçtiğimiz 12-13 Eylülde kendisini Türkiye'de Ankara'da ağırlamıştım, çok kısa bir süre sonra bir iade-i ziyaret gerçekleştiriyoruz.

Türkiye-Sırbistan arasındaki ilişkiler hem tarihinin en iyi dönemini, en ileri düzeyde bir ilişki dönemini yaşıyor hem de günümüzde, bilhassa günümüzde iki ülke arasında olabilecek ilişkiler bakımından örneklik teşkil edebilecek ilişkiler. Bizler Parlamentolar olarak Türkiye-Sırbistan ilişkilerine nasıl daha fazla katkı sağlayabiliriz, bunun için sürekli irtibat hâlindeyiz, görüşme hâlindeyiz. İki ülke arasındaki ilişkilerde şüphesiz Cumhurbaşkanlarımız Sayın Erdoğan'ın ve Sayın Vucic'in kişisel yakınlıklarının ve dostluklarının büyük bir katkısı var. Bu, bilhassa ticari ve ekonomik ilişkilerimizde yaşanabilecek sorunları çok hızlı bir şekilde aşma ve iki ülke arasındaki ticari, ekonomik altyapıyı hızlıca geliştirme bakımından çok büyük bir fayda sağlıyor.

Sayın Başkan, değerli kardeşim de bahsetti; hedefimiz olan ticaret hacminde 2 milyar doları inşallah bu yıl yakalayacağız; artık yeni hedefler, daha yüksek hedefler koymamız gerekiyor ticaret hacmimizle ilgili ama ayrıca karşılıklı olarak yatırımlarımız söz konusu. Türkiye'den gelen firmaların burada büyük özverilerle, fedakârlıklarla ve gayretlerle çalıştığını ve karşılıklı olarak iki ülkenin sadece sözde değil, kazan-kazan formülünü gerçek manada gerçekleştirmek üzere bütün iş insanlarımızın da gayret gösterdiğini biliyoruz.

Biz gerek Meclis Başkanları olarak gerekse Parlamentolardaki komisyonlar, komiteler olarak ziyaretlerimizi daha da sıklaştırmak arzusundayız. Bu, iki ülke halklarının birbirleriyle olan temasları bakımından da önemli, onun üzerine inşa ediyoruz ilişkilerimizi zaten. Bunu iki ülke arasındaki uçak seferleriyle de görmekteyiz. Yarın, 23 Aralıkta, inşallah, Belgrad-Ankara arasında da doğrudan Türk Hava Yollarının seferleri başlayacak. Bunun dışında, talep üzerine, yoğunluk üzerine diğer seferlerin sayısının artacağını da burada ifade etmek isterim.

Biz Balkanlar'da barışın ve istikrarın devamlı olmasının, kalıcı olmasının sadece Balkan ülkeleri, bölge ülkeleri bakımından değil, Avrupa ve dünya barışı bakımından da çok önemli olduğunu düşünüyoruz. O anlamda, Balkanlar'ın büyük ülkesi Sırbistan ile Türkiye ilişkilerinin bu barış ve istikrara çok büyük katkı sağladığı kanaatindeyiz. Bu bakımdan, gerek hükûmetler arası gerek parlamentolar arası Türkiye-Sırbistan ilişkilerini geliştirme yönünde kararlılığımızı, irademizi bir kez daha ortaya koyduk.

Ben çok nazik daveti için ve misafirperverliği için Sayın Başkana çok teşekkür ediyorum. En yakın zamanda tekrar görüşmek arzusuyla, ümidiyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

22 Aralık 2021 - Karadağ Meclis Başkanı Aleksa Becic ile Ortak Basın Toplantısı, Karadağ

Değerli basın mensupları, Karadağ Parlamentosunun değerli başkanı kıymetli dostum Sayın Aleksa Becic'in davetine icabetle güzel ülkenizde bulunuyorum. Bundan çok büyük memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim. Bu resmî ziyaretimde milletvekillerimizden müteşekkil bir heyet de bana eşlik etmektedir. Sayın Başkanla bugün gerek baş başa görüşmemizde gerekse heyetlerimiz ile birlikte yaptığımız görüşmelerde, parlamentolar arası iş birliğimizi, Türkiye-Karadağ arasındaki ikili ilişkileri, bölgesel ve uluslararası gelişmeleri de etraflı bir şekilde değerlendirdik. Karşılıklı görüş alışverişinde bulunduk. Ortak bir kültürü ve tarihi paylaşan güçlü beşeri bağlara sahip olan Türkiye ile Karadağ arasındaki ilişkiler, mükemmel bir düzeyde ve tarihinin en iyi dönemini yaşamaktadır. Bölgesinde barış ve istikrara stratejik değerde bir katkı sağlayan Karadağ, Balkanlar'ın ve Avrupa'nın çok önemli bir parçasıdır. Karadağ bir arada yaşama kültürü bakımından da bölgesinde örnek bir ülke konumundadır. Bu takdire şayan birlik ve bütünlüğün uyum, huzur ve barış ortamının korunması, Boşnak ve Arnavut kardeşlerimizin de bu güzel ve model ülkenin kurucu unsurları olarak

bütün Karadağ halkıyla birlikte refah ve mutluluk içinde yaşaması samimi bir arzumuzdur. Dostumuz ve müttefikimiz Karadağ'ın bir an önce Avrupa Birliği'ne tam üye olması bizim temennimiz, arzumuzdur. Bu konuda her türlü desteği uluslararası zeminlerde de ifade ediyoruz. Bugün Cumhurbaşkanı Sayın Dukanovic ve Başbakan Sayın Krivokapic'le de önemli görüşmeler yapacağız. Değerli basın mensupları, bugün aynı zamanda Sayın Becic'le iki ülke parlamentoları arasında iş birliğine dair bir protokolü de imzaladık. Esasen zaten iş birliğimiz var ama bunun alt yapısını güçlendirecek bir protokol hazırlamıştık. Bu konuda iyi uygulamaların ve tecrübelerin paylaşılması hususunda önemli bilgi alışverişleri yapmış olacağız. Bilhassa parlamentodaki ekiplerimizin, bürokratlarımızın çalışmalarına bunun önemli faydası olacağını düşünüyorum. Parlamenter düzeydeki ilişkilerimizi bu sayede dolayısıyla derinleştirmiş olacağız. Protokolün ülkelerimiz için hayırlı olmasını diliyorum. Karadağ Parlamentosunun değerli başkanı, değerli dostum, sayın Becic'e bana ve beraberimdeki heyete göstermiş oldukları misafirperverlik için şükranlarımı sunuyorum. Kendisini yakın bir gelecekte Türkiye'de tekrar ağırlamaktan memnuniyet duyacağımı ifade ederek, dost ve kardeş Karadağ halkına esenlik ve refah diliyorum. Hıvala Puna.

2022

19 Ocak 2022 - Doha Enstitüsünde Akademisyen ve Araştırmacılara Hitap, Doha - Katar

Sayın Doktor Sultan Barakat, değerli akademisyen arkadaşlarım; bazen kendimce güzel bir konuşma yaptığımı düşündüğüm zamanlar arkadaşların yorumları oluyor "Bir hoca gibi konuştun." diyorlar. Yani o zaman acaba iyi bir konuşma yapmadım mı diye tereddüde düşüyorum. Yani "hoca gibi" dediğiniz zaman, bir taraftan sanki -bir siyasetçi gibi- tam olmadı anlamına geliyor bu değerlendirme.

Tabii, değerli akademisyen arkadaşımız Başkan Sayın Sultan Barakat'ın da dediği gibi köken olarak akademisyenim, on sekiz yıldan fazla bir zaman İstanbul'da, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde hocalık yaptım; gözümün hâlâ biraz akademisyenlikte olduğunu, gönlümün akademisyenlikte kaldığını da söyleyebilirim. Bunun siyasetle ilgili her zaman ve mutlak manada faydalı bir şey olduğunu, yani akademik 'background'ın faydalı bir şey olduğunu her zaman söylemek mümkün değil; faydalı, avantajlı yönleri var ama dezavantajlı yönleri de var. Siyaset çoğu zaman düşünmede ve konuşmada bir ortalamayı tutturmayı

gerektiriyor; biraz yukarı çıktığınızda sıkıntı oluyor, o ortalamadan aşağı düşmek de sıkıntı ama yukarı çıkmak da sıkıntı oluyor ve çoğu zaman da hızlıca karar vermek, hızlıca söylemek, hızlıca konuşmak icap ediyor. Akademisyenlik ise buna çok fazla müsaade etmiyor; yani söyleyeceğiniz şeyleri düşünmek, araştırmak, tartmak, dengelemek ve öyle söylemek mecburiyeti hissettiriyor insana. Böyle siyaset ve akademi arasında bir yerde devam etmeye çalışıyoruz; mümkün olduğu kadar faydalı yönlerinden istifade ederek, beni sınırlayan yönlerini de biraz aşmaya çalışarak on yılı aşkın bir zamandır aktif siyasetin içerisindeyim. O bakımdan, burada bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu ayrıca ifade etmek isterim. Üniversitelerde üniversite öğrencileriyle, akademisyenlerle beraber olmaktan, bu araştırma kuruluşlarında, enstitülerde, düşünce kuruluşlarında bulunmaktan her zaman ayrı bir keyif aldığımı, memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim. Tabii, vakit çok sınırlı, ben sadece konuşacağım, konunun başlıkları üzerinde birtakım değinilerde bulunacağım, daha sonra belki sizlerin sorularıyla, değerlendirmeleriyle bunları aşabiliriz.

Önce şunu ifade edeyim: Tabii, tarih benim çalışma alanım, daha özel olarak da çalışma alanım hukuk tarihi, ki hem Osmanlı hukuk tarihi, İslam hukuk tarihi, hem de Roma hukuku tarihi, Hristiyan hukuku tarihi olmak üzere mevcut hukukla tarihteki uygulanmış hukuk sistemleri arasında mukayeseli olarak çalışmalar yaptım; bunlar üzerinde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersler verdim.

Tabii, tarih dediğimizde tarihin esası bir kronolojidir. Yani tarih yıllardan, aylardan, haftalardan, günlerden, saatlerden, dakikalardan, saniyelerden oluşur; ekseni budur, kronolojidir fakat sanki biz tarihi öyle algılamıyoruz. Bu bir yanlışlık değil, doğru bir şey ama tarihi biz sadece dakikalardan, günlerden, haftalardan, aylardan, yıllardan ibaret olarak görmüyoruz, tabii esas olarak bu zamanın içini dolduran olaylar olarak görüyoruz. Bu sebeple, geriye dönüp baktığımızda tarihî dönemlerle ilgili yazılan eserlere -en azından bir fikir vermesi bakımından bunu söylüyorum- bazen tarihin yüz yıllık bir döneminin belli bir bölgede, belli bir coğrafyada şöyle 40-50 sayfalık, 100 sayfalık bölümler hâlinde anlatıldığını ama bazen de bir günün, tarihteki bir günün ciltler dolusu kitapla anlatıldığını görüyoruz. Dolayısıyla, tarih aslında esasen bir kronoloji üzerine oturmakla beraber içindeki olaylar dolayısıyla birbirinin aynı değil; tarihin akışı, hızı her zaman aynı olmamıştır.

Bizim önemli bir tarihçi, aynı zamanda siyaset bilimcisi bir hocamız var; çok tecrübeli, kıdemli bir hocamız Profesör İlber Ortaylı. Onun bir kitabı var; kitabın adı ilginç "İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı"; kitabın adı bu, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı. Zaten adı üstünde yani yüzyılın uzunu kısası olur mu; yüzyıl,

yüzyıldır. Fakat anlattığı yüzyıl Osmanlı Devleti'nin 19'uncu yüzyılı ve o yüzyıl sadece Osmanlı Devleti için değil, bütün bir coğrafya ve bütün bir dünya için hem o yılların hem de sonraki yüzyılın şekillendiği bir dönem; dolayısıyla, kendisinden önceki yüzyıllardan hakikaten uzun, yaşayanlar itibarıyla da gerçekleşen olaylar ve sonraki dönemlere tesirleri bakımından da çok önemli bir dönem. İşte, tarihin akışına bir nehir gibi baktığımızda, düşündüğümüzde her noktasında aynı değil, bazen çok aheste, sakin aktığını görüyoruz. 20'nci yüzyılın belki o ikinci yarısından son on yılına kadar, 1990'lara kadar genel olarak makroplanda belki biraz sakin bir akıştan bahsedebiliriz ama bazen de bu akışın hızlandığı, debisinin arttığı yönler, noktalar var ve bunlar nehrin yatağının daraldığı ve nehrin akışının istikametinde değişmeler olduğu yani kavşak noktalarının olduğu dönemler. İşte, böyle dönemlerde tarihin akışı hızlanıyor; o zaman en uzun yüzyıllar gibi en uzun haftalar, en uzun günler, en uzun saatler yaşıyoruz. İşte, bugünlerde de içinde bulunduğumuz belki geçmişe dönük bir on - on beş yıl, yirmi yıl ve önümüzdeki belki bir yirmi yıl, elli yıl gibi bir dönemin de dünyanın yeniden şekilleneceği bir dönem olması hasebiyle, onu bize ihsas ettiren bir dönem olması hasebiyle tarihin akışının hızlandığı bir süreçten geçiyoruz.

Tabii bunu nasıl söyleyebiliriz? Birkaç başlıkla bunu ifade etmek isterim: Tabii, 20'nci yüzyılda kurulan dünya düzeni iki dünya savaşı sonrasında ortaya çıkmış bir dünya düzeni ve bu dünya düzeni İkinci Dünya Savaşı'nın galiplerinin kurduğu bir dünya düzeni ki bilhassa uluslararası ilişkiler alanında oluşturulan kurumlar İkinci Dünya Savaşı'nın galiplerinin oluşturduğu kurumlar. Birleşmiş Milletlerdeki 5 daimi üye İkinci Dünya Savaşı'nın galibi olan ülkeler; Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin ve kaybedenler bu sistemin denklemleri dışında bırakılmış. Uluslararası alanda böyle olduğu gibi aslında kendi iç hukuk düzenleri, siyasi düzenleri bakımından da çok büyük ölçüde savaşın galiplerinin müdahaleleriyle karşılaşmışlar; bunlara girmek istemiyorum fakat kurulan bu yeni dünya şüphesiz bir haksızlığı ortadan kaldırmak amacıyla kuruldu yani İkinci Dünya Savaşı'nı gerçekleştiren ve bu savaşta insanlığa çok büyük bir hasar veren, zarar veren birtakım anlayışlar var, bu savaşın müsebbibi olan anlayışlar ve bunları bertaraf etmek, en azından savaşın bu sonuçlarını ortadan kaldırmak gibi güzel niyetlerle ortaya çıkılmış olsa da bu sefer başka bir haksızlığa yol açtı ve dünyayı sadece olaylara bir başka açıdan bakanların hegemonyasına verdi bu yeni paradigma anlayışı. Dolayısıyla, bu da aslında hedefleri gerçekleştiremedi, yani dünyadaki barışı sağlayamadı ve çok uzun süreli, kalıcı olma imkânına sahip olamadı. 90'lardan itibaren dünyanın birçok yerinde, birçok bölgede… Ki aslında bu değişimlerin en büyük acısını, ızdırabını yaşayan, en çok zararını gören bir

coğrafyanın çocuklarıyız hepimiz; Orta Doğu böyle bir yer, dünyanın merkezi, bütün kavgaların, gürültülerin, acıların, ızdırapların mutlaka, muhakkak burada uzantıları oluyor. Dolayısıyla, 90'lardan itibaren bunu yaşadık ama Avrupa'nın ortasında, Bosna Hersek'te de bir soykırım yaşandı bu süreçte. Bunun dışında, dünyanın birçok ülkesinde yaşanan çatışmalar, savaşlar, iç savaşlar, İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan bu düzenin dünyada bir barışı sağlayamadığını gösterdi. Nitekim, 90'lardan itibaren Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin çözülmesiyle beraber dünyada blokların yavaş yavaş ortadan aşındığı, sonra da ortadan kalktığı bir döneme girdik. Bugün dünyayı "çok kutuplu" olarak nitelendirenler var, "kutupsuz" olarak nitelendirenler var ama hakikaten 20'nci yüzyılın paradigmalarının sona erdiğini görüyoruz. İşte, o paradigmaların üzerine oturan uluslararası kurumlar da uluslararası siyaset, ekonomi ve uluslararası hukuk kurumları da o paradigmanın çökmesiyle beraber etkinliğini, etkililiğini kaybetmeye başladılar. İşte, bugün Birleşmiş Milletlerin esasen birçok konuda çatışmalara, anlaşmazlıklara müdahale edemediğini, ettiklerinden de netice alamadığını görüyoruz çünkü çalışması sadece savaşın galiplerinin müsamahasına bağlı olarak gerçekleşebiliyor. Bir paradigma çöküyor, bir düzen çöküyor ve muhakkak yerine yeni bir paradigma, yeni bir düzen kurulacak. İşte, dünya bugün yaşadığı sıkıntılarla bu yeni paradigma arayışının arifesinde bu arayışın verdiği sancılarla sarsılıyor birçok yerde.

Yine, sadece birkaç başlık söyleyeceğim, biri ekonomiyle ilgili, bütün dünyada salgın süreci… Aslında ilk belirtilerini 2008, 2009 yılında veren bir ekonomik kriz, işte, Mortgage kriziyle Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayan bir ekonomik kriz. Daha sonra en azından onun semptomları bir ölçüde giderildi ama aslında o krizle ilgili bazı iktisatçıların, bazı felsefecilerin, düşünce insanlarının yazdıklarını da görüyoruz; bu krizi özellikle 1929 Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük ekonomik buhrana benzetenlere cevaben geliştirilmiş tezler bunlar. Oralarda bunun sistem içi bir kriz olmadığını, bir sistem krizi olduğunu ifade eden birçok düşünce adamı vardı ve onun devamında özellikle bu sağlıkla ilgili büyük problem, Covid-19 salgını süreci bu ekonomik paradigmayla ilgili temel sorunları da ortaya çıkarttı. Dolayısıyla, bugün dünyada 19'uncu yüzyılın ortalarından itibaren ama 20'nci yüzyılda hâkim bir iktisadi ideoloji hâline gelen bir paradigmanın çöküşünü, etkisizliğini ve ülkelerin uluslararası ekonomi alanında işe yaramaz hâle geldiğini birçok alanda görüyoruz, yaşıyoruz.

Şimdi, uluslararası kurumların faaliyetleriyle ilgili en son düne dair bir şey söyleyeceğim. Malum Türkiye'nin kuzeyinde şu anda önemli bir kriz var, Ukrayna'yla Rusya arasında bir kriz var. Bu kriz konusunda Türkiye'nin tutumu belli, Sayın Cumhurbaşkanımız birkaç defa bunun çatışmayla değil, karşılıklı diyalog yoluyla ve müzakereyle çözülmesi gerektiğini ifade etti ve bu anlamda

tarafları görüştürmek için Türkiye'nin aracılık yapabileceğini ifade ettik müteaddit defalar. Şimdi, böyle bir noktada, aslında "Bir çatışma olmasın." diye konuşan birçok ülke yetkilileri var ama bakıyorsunuz bizde, Türkçede bir tabir vardır "Tavşana kaç, tazıya tut." Yani onun gibi bir şey; bir taraftan Rusya'ya karşı ikazlar ama bir taraftan da başka ülkeleri de basit bir tabirle tahrik eden yaklaşımlar var; hâlbuki artık günümüz dünyasında çatışma ve savaş yoluyla sorunların çözülemeyeceğini bunca tecrübeyi de dikkate alarak çok net bir şekilde ortaya koyabiliriz. Böyle bir yaklaşım yerine bir kutuplaşma, taraflar oluşturma şeklinde bir yaklaşımla ilerliyoruz ama çok ilginçtir, mesela, bu, Birleşmiş Milletler üzerinden gitmiyor, hatta çok daha ilginçtir NATO üzerinden de gitmiyor hâlbuki NATO, tartışmanın bir tarafı. Yani mesela Rusya diyor ki: "Ukrayna NATO'ya girmesin. Bu benim için bir güvenlik riskidir." diyor, Ukrayna NATO'ya girme konusunda arzusunu ifade ediyor. Yani tartışmanın bir tarafında NATO var. Fakat burada Rusya'ya karşı bir blok oluşturulurken çok ilginçtir, mesela dün, İngiltere'den bazı uçaklarla Kanadalı bazı askerler ve mühimmat taşındı fakat Alman hava sahasını kullanamadılar. Her ne kadar resmî açıklamalar yapılmadıysa da İngiltere'den kalkan uçaklar Danimarka üzerinden daha sonra Polonya'ya geçerek oradan Ukrayna'ya geçiş yaptılar. Alman hava sahasının kullanılıp kullanılmadığına dair tartışmalar daha önce yapılmakla beraber resmî açıklamalar bunun, böyle bir tartışmanın olmadığı yönünde olmakla beraber uçuş istikametlerine dair yayınlanan haritalarda bunu görüyoruz; Alman hava sahasını kullanmadan Ukrayna'ya geçmek durumunda kaldılar. Dolayısıyla, yine, hatırlayacaksınız bundan birkaç ay önce Avustralya'yla beraber Çin'in güneyinde oluşturulmaya çalışılan bir güvenlik bloku çerçevesinde Avustralya'yla Fransa arasında denizaltı, nükleer denizaltı yapımıyla ilgili bazı anlaşmalar mevcut iken sonra İngiltere'nin, Kanada'nın ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Avustralya'yla beraber hareket ederek onu bertaraf eden yeni bir blok oluştururcasına bir anlaşma yaptığını gördük. Yani burada sanki bir açıdan baktığınızda "İngiliz Milletler Topluluğu" diye eskiden bir tabir vardı, o çerçeve içerisinde bir blok anlaşmazlık da ortaya çıkıyor gibi. Bunu niçin anlatıyorum? Tabii, birçok örnek verilebilir bu konuda, sadece çok güncel, yakın olduğu için bunu söylüyorum. Yani Birleşmiş Milletler bağlamı, işte, daha daraltılmış anlamda bir Batı bloku, NATO bağlamı gibi 20'nci yüzyıla ait olan birçok paradigma ve onun üzerine kurulu kurum sanki işlevini yitiriyor, onun yerine başka şeyler ortaya çıkıyor gibi.

Öbür taraftan, tabii bizi de ilgilendiren, bölgemizi ilgilendiren çok önemli bir husus, işte, bu tarihin akışının hızlanması meselesi. Bazen zaman zaman görüyoruz "Ya, bundan bir yıl önce şöyle diyordunuz, şimdi böyle diyorsunuz." falan diye belli bir konuyla ilgili siyasetçiler birbirlerini eleştiriyorlar. Hâlbuki bir yıl falan çok

uzun bir zaman, bir yıl değil, bir gün bile çok uzun bir zaman günümüzde; saatler değişiyor. Yani eskiden 20'nci yüzyılda bloklar vardı, iki blok ve ülkeler bu bloklara dâhildi, dünyadaki olaylarla ilgili ayrıca bir politika üretmeniz icap etmiyordu, tabi olduğunuz blokun temel görüşleri istikametine siz de dâhil oluyordunuz, yeni bir politika üretme ihtiyacı yoktu; şimdi bu ortadan kalktı. Şimdi her gün ortaya çıkan her konu, hatta her olayla ilgili ayrıca yeni bir politika üretmek, politikalarınızı güncellemek, tutumlarınızı güncellemek zorundasınız. Bir ülkeyle belli bir konuda, hemfikirsiniz ama aynı ülkeyle aynı gün içerisinde başka bir konuda karşı taraflarda yer alıyorsunuz. Dolayısıyla çok dinamik bir sürecin içerisinden geçiyoruz.

İşte, vermiş olduğum bütün bu örnekler ve kısa başlıklar çerçevesinde yeni bir dünyanın kurulacağı bir dönemin arifesindeyiz. Bu bakımdan, tabii, yeni bir dünyadan bahsettiğimiz zaman esasen bu noktada ilkelerden bahsetmemiz lazım. 20'nci yüzyılın paradigmalarını ve onlar üzerine oturan kurumları başarısız kılan şey çıkarı, menfaati önceleyen devletlerin ve halkların, bencillikleri idi. Dünyada yaşanan bütün krizler, ekonomik olanlar, sosyal, kültürel olanlar, savunma, askerlik alanında olanlar, siyasi olanlar dâhil olmak üzere kendini güçlü hisseden, hakikaten de güçlü olan ülkelerin bencillikleri dolayısıyla ortaya çıkan bir tabloydu fakat bu dünya bunu taşıyamadı. Yeni kurulacak dünyada başta bencillik olmak üzere insani değerlerle bağdaşmayan hususların arka plana düşeceği bir anlayışa bizi zorluyor.

Çok kısa bir şeyden bahsedeceğim; en önemli konulardan birisi de bu göç. Şimdi, bugün göç konusu tartışılıyor. Her uluslararası toplantının birkaç gündemi varsa biri göç, tek gündem varsa o zaten göç. Dolayısıyla, böyle bir tartışma ortamının içerisindeyiz ama ben önümüzdeki yirmi beş yıl gibi bir zaman içerisinde bugün göçle ilgili tartıştığımız konuların sadece bir kitabın bir takdimi, bir giriş sayfası olarak kalacağını, önümüzdeki yıllarda çok daha büyük demografik hareketler olacağını görüyorum. Nasıl görüyorum? Şöyle: Bu, aynı zamanda dünyadaki siyasi eksenlerin değişimi ve önümüzde bahsetmiş olduğum yeni bir dünya, yeni paradigma bağlamı içerisinde de çok önemli. Dünyada nüfusla ilgili yapılan, demografik hareketlerle ilgili yapılan çalışmalar var hem geçmişe yönelik hem geleceğe yönelik projeksiyon taşıyan çalışmalar; bunlardan biri Afrika'yla ilgili, ki bahsedeceğim.

1750 ile 1950 arasındaki iki yüz yıl boyunca dünyada kıtalar arası nüfus oranlarında ciddi bir değişiklik yok. 1750'den 1950'ye kadar dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 20'si Avrupa'da yaşıyor, yüzde 55 ile 60 civarı arası Asya'da yaşıyor, Afrika'da ise yüzde 9 ile yüzde 11 arası bir nüfus yaşıyor. 1950'den 2000'lerin

başına kadar yani elli yıllık bir süre içerisinde bu demografik denge nasıl değişmiş? Avrupa'da 1950'lerde dünya nüfusunun yüzde 20'si yaşarken 2000'lerin başında yüzde 10'a düşmüş bu oran, Asya yaklaşık aynı durumlarda, işte, 55-60 arasında koruyor, Afrika'da yüzde 14-15'lere yükselmiş. Fakat önümüzdeki elli yıla yönelik nüfus projeksiyonlarında şöyle bir tablo çıkıyor: Dünya nüfusunun sadece yüzde 5'i Avrupa'da yaşayacak, Asya'da yaşayanlar da yüzde 55'lerden yüzde 40'lara düşecek, Afrika'da dünya nüfusunun yüzde 40'tan fazlası yaşar hâle gelecek. Bunlara tabii köken olarak "Afrika" diyoruz. Şimdi bu nüfus ne yapacak? Afrika'da dünyadaki insanların yüzde 40'tan fazlası Afrika kökenliler olarak yaşamaya başlayınca bunlar nerede yaşayacaklar, bunlar ne yapacaklar? Şimdi, burada iki önemli problem, ki bir taraftan Avrupa'da nüfusun yaşlanması, çalışan nüfusun azalması gibi ciddi problemler var, bunların oluşturmuş olduğu bir ihtiyaç, bir vakum alanı var ve öbür taraftan da kendi doğdukları topraklarda yaşama imkânı bulamayan çatışmalar dolayısıyla, güvenlik gerekçesiyle, ekonomik, asgari insani şartlarda yaşayamama dolayısıyla oralarda yaşama imkânı bulamayan nüfusun bir hareketi olacak. Bu nereye olacak? İşte, her zaman hareketler, nüfus hareketleri, doğudan batıya olmuştur, her zaman nüfus hareketleri fakirlikten zenginliğe doğru olmuştur. Bunun da istikameti belli. Ha, bunları çözemez miyiz? İşte, yeni anlayışlarla kuracağımız yeni bir dünya bunları ancak çözebilir; o da insani esaslara dayanan ve bütün insanların kendi doğdukları, yaşadıkları topraklarda hayatını sürdürebileceği bir imkânı, asgari imkânı onlara sunan bir anlayışla. Bugün ve gelecekte göçü engellemeye çalışmak için yapılan harcamalar yerine bugün o göç eden insanların kendi topraklarında, ülkelerinde, evlerinde yaşamalarını sağlamak için bu harcamaların yapılacağı bir anlayışı ortaya koymak lazım. Bunu unutmayalım. Son olarak söyleyeceklerim bunlar olsun.

"Küreselleşme" dediğimizde aslında ilk olarak akla gelen paranın ve malın serbest dolaşımıydı, daha sonra buna insanların serbest dolaşımı dâhil oldu fakat yakın zamanda şunu gördük ki hastalıklar da, virüsler de küresel. Çin'de bir yerde ortaya çıkan bir virüs çok kısa bir zaman içerisinde küresel bir olay hâline geldi, hastalık hâline geldi. Dolayısıyla, mesela, hastalıklar küreselse tedavilerin de aşının da bu bağlamda küresel olması lazım. Bugün bazı ülkeler kendi nüfusunun ihtiyacı olanın 2-3 katı aşı stoklarken Afrika'da aşılama oranları daha yüzde 10'un altında ama hayatın gerçekleri, realiteler bizim bu bütün anlayışlarımızı bertaraf edecek düzeyde gelişiyor. Siz bütün Almanları aşılasanız, bütün İngilizleri, bütün Fransızları aşılasanız yetmiyor; yani Afrika'da bir ülkede çıkan bir mutasyon, mutant virüs Almanya'ya birkaç gün içerisinde, Hollanda'ya birkaç gün içerisinde ulaşıyor. Dolayısıyla, bu yaşamış olduğumuz süreç insanların birbirlerine ne kadar

muhtaç olduğunu ve dünyada birbirimizle ve bir arada yaşamak, birbirimizi düşünerek yaşamak mecburiyetinde olduğumuzu aslında ortaya koydu. Belki tam o anlayışlara varılamadı ama şartlar bizi buna zorluyor. Dolayısıyla, biz bir insanın huzur içerisinde kendi topraklarında yaşayamadığı bir dünyada hiçbir insanın güvenlik ve huzur içerisinde olamayacağını idrak etmeliyiz. Biz Türkiye olarak, bu anlamda insani ve vicdani uluslararası politika paradigmalarıyla hareket ediyoruz.

Bir örnekle kapatıyorum: Bu salgın sürecinin en önemli hususlarından birisi bu ki, gittiğim her ülkede bütün meclis başkanları, görüştüğüm bütün meclis başkanları sözlerine Türkiye'ye teşekkür ederek başlıyorlar. Türkiye bu salgın sürecinde 156 ülkeye tıbbi malzeme yardımında bulundu salgının ilk başladığı zamanlar. Hangi zamanlar? Fransa'nın parasını ödeyerek almış olduğu uçağa yüklediği sağlık malzemelerinin Amerika Birleşik Devletleri tarafından el konulup Amerika'ya götürüldüğü bir zamandan bahsediyorum. Böyle bir zamanda Türkiye, elindeki imkânlar çerçevesinde sadece "Evet, aynı sıkıntıları yaşıyoruz ama biz sizi unutmadık, aynı sıkıntıları beraber yaşıyoruz." diye hatırladığımızı göstermek üzere, 156 ülkeye uçakla az veya çok tıbbi malzeme yardımında bulundu; bu bir örnek. İşte, yeni bir dünyayı biz ancak o insani, vicdani esaslar çerçevesinde kurabiliriz. Onların temeli de bu eski dünyanın cürümlerine iştirak etmeyen, onlarla ilgili bir sorumluluk taşımayan ülkelerin kültürlerinde ve toplumsal hayatlarında olacaktır, onlar da bu coğrafyanın insanları, bizleriz. Ben bu yeni dünya ve dünyaya dair hedefler ve çalışmalar istikametinde bizim gerçekleştirdiğimiz bu ziyaretlerin de yeni yaklaşımların da yeni ilişkilerin ve yeni ilişki biçimlerinin de çok kıymetli olduğu kanaatindeyim.

Bu fırsatı verdiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

7 Şubat 2022 - Kıtalararası Ekonomik İşbirliği (MIKTA) 7. Parlamento Başkanları Toplantısı, Video Konferans

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Şu anda Türkiye'de saat sekize geliyor, sabah sekize yaklaşıyor, hayırlı günler diliyorum çünkü farklı saatlerdeyiz hepimiz.

Avustralya Senato Başkanı Sayın Slade Brockman'a toplantımıza ev sahipliği yapması sebebiyle teşekkür ediyorum.

2020 yılında bütün dünyayı etkisi altına alan coronavirüs salgını uluslararası alanda etkilerini uzun zamandır yakından hissettiğimiz değişim ve dönüşüm süreçlerine yeni ve farklı boyut kazandırdı. Demokrasilerimiz geçmişe kıyasla daha kırılgan ve savunmasız hâle geldiler. Dünya genelinde demokrasiler krizde, demokratik toplumlarda siyasi kurumlara duyulan güven de azalış eğilimindedir. Uluslararası alanda ise demokratik kabul edilen birçok ülkede ve küresel sistemin öncüsü olduğu iddiasındaki bazı ülkelerde çok taraflılığa ve mutabakata dayanan yönetişimden tek taraflılığa, popülizme, yabancı düşmanlığına ve kutuplaşmaya doğru potansiyel bir kaymanın işaretlerini tespit ediyoruz.

Şüphesiz son yıllarda demokrasiler yapısal dönüşümler de yaşıyor. Siyasette âdeta yeni bir doğrudan demokrasi anlayışıyla karşı karşıyayız. Özellikle sosyal medyanın siyaset üzerindeki etkisi temsili demokrasilerde kayda değer değişim ihtiyaçlarını da beraberinde getiriyor. Dünya demokrasilerine baktığımızda yeni vatandaş forumlarının oluşması, sivil toplumun iletişim araçlarının gelişmesi ve müzakere araçlarındaki farklılıklar gibi yeni temsil usullerinin ortaya çıktığına şahit oluyoruz.

Bu bağlamda parlamenterler olarak bugün demokrasilerimizin tecrübe ettiği zorluk ve gerilimleri ne kadar iyi kavrarsak ve dönüşümlere uyum göstermede ne kadar başarılı olursak demokratik esneklik ve istikrarı güçlendirme hususlarında da o denli katkı sağlayabileceğimizi düşünüyorum. Esasen temsil, açıklık, çoğulculuk, hoşgörü, kamu politikasının etkinliği, sivil katılım, temel hakların korunması, eşitlik ve hukukun üstünlüğü gibi temel ilkeleri geliştirmek gayesiyle atılan her adım demokrasinin daha da gelişmesini sağlayacaktır. Zira daha iyi işleyen ve etkinliği artan parlamentolar daha güçlü demokrasiler anlamına gelecektir.

Değerli Parlamento Başkanları, dünya genelinde yaşadığımız Covid-19 krizi parlamentolarımızın işleyişinde de bazı yenilikleri kaçınılmaz hâle getirdi. Sanal katılma ve üyeler tarafından uzaktan oylamaya izin veren yeni sistemlerin kullanılmaya başlanması, ulusal parlamentolar ve uluslararası parlamenter teşkilatlar için de önemli bir değişimdir ancak bu değişimin fırsatlar kadar riskler de taşıdığı göz ardı edilmemelidir. Yeni teknolojiler, parlamento çalışmalarına ve sivil toplumla iletişimi kolaylaştırmanın yanında, yanlış bilgilendirme, dezenformasyon ve sahte haberlerin ana akıma dönüşmesine de yol açmaktadır. Dünya çapında yanlış bilgi, dezenformasyon ve sahte haberler devlet ve devlet dışı aktörler tarafından giderek daha fazla kullanılıyor ve söz konusu tehditler demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını baltalayan karmaşık, çok yönlü ve sınır ötesi sınamalar hâline geliyor. Demokrasilerimize yönelik bu yakın tehdit eş güdümlü bir uluslararası tepki gerektiriyor. Dolayısıyla parlamenterler olarak bu karmaşık problemlere karşı sadece ulusal mevzuatları oluşturmakla kalmamalı, yanlış bilgilendirme, dezenformasyon ve sahte haberlerin uluslararası boyutuyla mücadele etmek için uluslararası bir sözleşmenin hayata geçirilmesi, bilahare ortak bir mekanizmanın kurulması gibi çalışmalar için de gayret sarf etmeliyiz.

Yeni bilgi ve iletişim teknolojileriyle birlikte karşı karşıya kaldığımız bir diğer husus ise ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki çizginin kolayca aşılabilmesi. Bugün ırkçılığın, yabancı düşmanlığının, İslam düşmanlığının ve nefret söyleminin dünya genelindeki rahatsız edici yükselişinden ve toplumlarımızın barış ve uyumuna karşı oluşturduğu büyük tehditten hepimiz endişe duyuyoruz. Ne yazık ki İslam düşmanlığı son yirmi yılda en yaygın ırkçılık biçimlerinden biri hâline geldi. Coronavirüs salgını aynı zamanda bu tehditlerdeki artışı daha da kötüleştirerek

zaten savunmasız durumdaki kişilere yönelik damgalama ve şiddetin artmasına sebep oldu. Bu sebeple başkanlığını üstlendiğimiz parlamentolarımızın bütün üyelerine ayrımcılık, ırkçılık, İslam düşmanlığı ve nefret söylemi eğilimlerine karşı müşterek somut adımlar atmak için çağrıda bulunuyorum. Bu çerçevede İslam İşbirliği Teşkilatının 15 Mart tarihini İslamofobiyle Mücadele Uluslararası Günü olarak ilan ettiğini de paylaşmak istiyorum. Hâlihazırda İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği Dönem Başkanı olarak uluslararası toplumun bugünü tanıması ve anmasının söz konusu tehlikeyle ortak mücadelemiz bakımından önemli olduğunu düşünüyorum.

Değerli Başkanlar, Covid-19 salgını toplumlarımızın sosyal, ekonomik ve politik hayatında şimdiye kadar benzeri görülmemiş sonuçlar doğurdu. Bu kriz bütün insanların bir arada barış içerisinde yaşama mecburiyetini ve insanların birbirlerine muhtaç olma durumunu her birimize derinden hissettirdi. Kabul etmemiz gerekir ki salgının küresel olması gibi sağlık da tedavi de ilaç ve aşı da küreseldir. Bilhassa aşıya erişim konusunda Afrika kıtası başta olmak üzere ihtiyaç sahiplerine acilen kolaylık sağlanması için parlamenterler olarak daha fazla sorumluluk üstlenebileceğimizi düşündüğümü vurgulamak istiyorum. Bu konuda eşitlik ve adil bir paylaşım olmaması hâlinde aşı milliyetçiliği, aşı ayrımcılığı ve aşı bencilliği önce bunu yapanlara zarar verecektir. Salgın sürecinde parlamentolarımız küresel sınama ve değişimlere çok hızlı bir şekilde uyum sağlayabileceklerini ispatladılar. Bizler buradan sonraki süreçte de demokratik yönetişime yönelik

tehditlere aynı hızda cevap verebilir, parlamenter direnci sağlayabilir ve kuvvetli bir parlamenter kültür oluşturabiliriz.

Gündemimizde göç de acil küresel çözüm bekleyen bir meseledir. Ancak göç olgusu söz konusu olduğunda maalesef uluslararası toplum tarafından mülteci yükünü üstlenen ülkelerle adil külfet ve sorumluluk paylaşımı yapılmıyor. İnsanları yurtlarından, evlerinden göç etmeye mecbur bırakanlar, ortaya çıkan insani krizlerde sorumluluk almaktan maalesef kaçınıyorlar. Gerekli tedbirler zamanında alınmadığı takdirde düzensiz göç konusu ve mülteci krizi acı bir gündem oluşturmaya devam edecektir. İnsanların kendi ülkelerinde barış içerisinde ve asgari insani şartlarda yaşayabilecekleri ortamların inşası ve geliştirilmesi küresel bir sorumluluktur ve bunun için parlamenterler olarak daha fazla inisiyatif üstlenmek mecburiyetindeyiz.

Değerli Parlamento Başkanları, parlamentolarımızın yasama, denetim ve temsil faaliyetlerinin kalitesinin artırılmasına katkı sağlamak bakımından parlamenter diplomasi önemli bir ağırlığa sahiptir. Parlamentolarımız demokrasilerimizin temel taşıdır. Parlamentoları kuvvetlendirmek huzurlu toplumlar yaratmanın anahtarı gibi görülmelidir. Bu bağlamda parlamenter diplomasi ülkelerimiz ve halklarımız arasında köprüler kurmaya yardımcı olmanın yanında, parlamentolar arası bilgi, tecrübe ve iyi yönetişim örneklerinin paylaşımına zemin hazırlayarak önemli bir fırsat sunmakta, karşılaştığımız yeni sınamalar hakkında fikir alışverişine ve yeni yöntemlerin keşfine imkân sağlamaktadır. Bu anlayışla parlamenterlerin uluslararası alandaki etkinliğini artırabilmek için parlamentolarımız arasındaki dostluk grupları ile parlamenterlerden oluşan uluslararası ağların kurulmasını ve daha işler hâle getirilmesini teşvik etmek, diyalog ve iş birliği kanallarını çeşitlendirmek önemlidir.

Günümüzde parlamenter diplomasinin küresel güvenlik ve barışın tesisinde de her zamankinden çok daha ön planda rol oynayabileceği aşikârdır. Karşı karşıya olduğumuz yeni meydan okumalarda parlamentolarımız daha etkin çalışmalar yürütebilmeli, ortak parlamenter girişimlerin etkinliği artırılmalıdır. Uluslararası parlamenter kuruluşların devletler arasında potansiyel ihtilaflı durumlar gibi hassas meseleleri ele alma, diyaloğu kolaylaştırıcı ve belirli çatışma durumlarında ara bulucu olarak çalışma gibi daha somut görevler üstlenmesi parlamenter diplomasinin görünürlüğünü artıracaktır. Zira parlamenter diplomasinin özü olan diyalog ve iş birliği, devletler arası gerilimleri hafifletme ve karmaşık sorunlara insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde etkin çözümler sunabilme imkânı tanımaktadır. Parlamenterler yurt içinde ve dünyada siyasi çoğulculuğun, demokratik parlamenter standartların teşvik edilmesi, diğer aktörlerle sinerji içinde çalışarak çatışmaların önlenmesi ve çözülmesi, belirli

bir bölge veya ülkede insan hakları standartlarının iyileştirilmesi, yoksulluğun azaltılması ve iklim değişikliğinin kontrol altına alınması gibi geniş bir yelpazede önemli roller oynamaktadır. Parlamentoların uluslararası alanda daha etkin olması uluslararası ilişkilerde demokratikleşme seviyesini yükseltecek, kamuoylarının ilgi ve dikkatini hassas konulara çekecek ve alınacak kararların daha vicdanlı ve adil olmasına imkân sağlayacaktır.

Sonuç olarak parlamenter diplomasinin insanların eşitliğine, küresel adalete, devletlerin egemenlik haklarına saygıya dayalı yeni bir küresel düzen için üstlenebileceği önemli sorumluluklar bulunmaktadır. Bu çerçevede Türkiye olarak uluslararası sistemi düzenlemesi ve ayakta tutması beklenen çok taraflı kurumların temsilde çoğulculuk ve hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde revize edilmesi gerektiğini her fırsatta vurguluyoruz. Bu anlayışla başta Birleşmiş Milletler olmak üzere üyesi bulunduğumuz her platformda yeni ve daha adil bir dünyanın mümkün olduğunu savunuyoruz. Ülkelerin egemenlik ve eşitliğine saygı temelinde barışın ve refahın dengeli dağılımını esas alan yeni ve daha adil bir dünya mutlaka kurulmalıdır.

Değerli Parlamento Başkanları, sözlerime son verirken MIKTA'nın Yeni Dönem Başkanı sıfatıyla bu sene sonbaharda hepinizi Türkiye'de Parlamento Başkanları Toplantısı'nda misafir etmekten memnuniyet duyacağımı ifade etmek istiyorum. Dönem Başkanlığını devreden Avustralya'ya değerli katkıları için çok teşekkür ediyorum. MIKTA çatısı altında gerçekleştireceğimiz çalışmaların bütün insanlığa faydalı olması temennisiyle hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

21 Şubat 2022 - Gürcistan Parlamentosu Başkanı Şalva Papuaşvili ile Görüşmenin Ardından Düzenlenen Ortak Basın Açıklaması, Gürcistan

Sayın Başkan, değerli basın mensupları; Gürcistan Parlamentosunun Kıymetli Başkanı Sayın Papuaşvili'nin davetine icabetle güzel ülkenizi ziyaret etmekten büyük memnuniyet duyuyorum.

Komşumuz ve dostumuz Gürcistan'a, Gürcistan halkına başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Parlamentomuzdaki milletvekillerimizin ve Türk halkının selamlarını getirdim. Bu resmî ziyaretimde bana farklı siyasi partilerden kıymetli milletvekillerimizden müteşekkil bir heyet eşlik etmektedir.

Sayın Başkanla bugün gerek baş başa yapmış olduğumuz gerekse heyetlerimizle birlikte yaptığımız görüşmelerde parlamentolar arası iş birliğimiz, ikili ilişkilerimiz, bölgesel ve uluslararası gelişmelere ilişkin karşılıklı görüş alışverişinde bulunduk.

Bugünkü ziyaretimiz, resmî ziyaretimiz vesilesiyle zatıalileri Cumhurbaşkanı Sayın Zurabişvili ve Başbakan Sayın Garibaşvili'yle de görüşmeler gerçekleştireceğiz.

Ne mutlu bizlere ki iki yakın dost, müttefik ülke olan Türkiye ile Gürcistan arasında bugün hiçbir sorun bulunmamaktadır. Gürcistan Türkiye'nin yakın komşusu, dostu ve stratejik ortağıdır. Ortak bir kültürü ve tarihi paylaşan, güçlü beşeri bağlara sahip olan Türkiye ile Gürcistan arasındaki ilişkiler özellikle parlamenter diplomasi alanında ve ticari anlamda da üst düzeyde devam etmektedir. Son yıllarda senelik 1,6 milyar dolar civarında seyreden ikili ticaret hacmimiz 2021 yılında 2,1 milyar dolara ulaşmıştır. Türkiye'deki iş dünyasının, iş insanlarının Gürcistan'da yatırımlarını arttırmaya yönelik faaliyetlerini de destekliyoruz. Gürcistan'ın stratejik ortağımız olmasının yanı sıra bölgede barış ve istikrar konusundaki ortak çıkarlarımızın, ilişkilerimizin bu noktaya ulaşmamızda tabiatıyla güçlü etkisi vardır.

Türkiye, Gürcistan'ın Avrupa Atlantik yönelimini desteklemekte, NATO üyeliği konusunda da güçlü bir destek vermektedir. Ayrıca, Gürcistan'ın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne verdiğimiz güçlü desteği de sürdürüyoruz, bu konudaki tutumumuzu her platformda vurguluyoruz. Bölgemizin içinde bulunduğu bu hassas dönemde ilişkilerimizin parlamenter boyutunu güçlendirmemizin de önemli olduğuna inanıyorum. İmzaladığımız parlamentolar arası iş birliğiyle ilgili protokol bu konuda önemli bir adım olarak tarihe geçecektir.

Başkan Sayın Papuaşvili'ye, komşumuz Gürcistan'a geldiğimiz andan itibaren bana ve heyetime gösterilen sıcak misafirperverlik için teşekkür ediyorum.

Burada bulunmaktan her zaman olduğu gibi bu sefer de büyük bir memnuniyet duyuyorum. Yakın gelecekte Sayın Başkanı Türkiye'de ağırlamaktan ayrıca memnun olacağımızı ifade ediyorum. Dost ve kardeş Gürcistan halkına esenlik ve refah diliyorum.

29 Mart 2022 - AB Parlamento Başkanları Toplantısı, Lübliyana - Slovenya

Değerli Meclis Başkanları, kıymetli katılımcılar; sözlerimin başında bu güzel toplantı için Parlamento Başkanlarının şahsında Slovenya'ya teşekkür ediyorum.

Tarihin akışının hızlandığı zor ve stratejik kararların verilmesini gerektiren çok önemli bir dönemden geçiyoruz. Elimizdeki paradigmalar, dünün ve bugünün anlayışları, yaklaşımları, modelleri dünyada olup bitenleri tam olarak anlamamıza yardımcı olmuyor, olan bitene müdahale etme, etkileme imkânı sunmuyor; eski dünya bitti, yeni bir dünyanın kurulması gerekiyor. Bunun sancılarını, ayak seslerini çok yakından hissediyoruz. Bütün gündem maddelerini değiştiren, önemsiz hâle getiren büyük bir krizle, burnumuzun dibinde bir savaşla karşı karşıyayız. Büyük bir ateş, büyük bir yangın evlerimizin önüne kadar geldi. Ukrayna'da yaşanan kriz, savaş bölgemizi, Avrupa'yı, bütün dünyayı tehdit ediyor. Bir taraftan uluslararası hukukun çiğnenmesi, ülkelerin egemenlik haklarının ve toprak bütünlüklerinin yok sayılması; diğer taraftan, insanların öldürülmesi, yerlerinden edilmesi hepimizi

büyük bir insani krizle karşı karşıya bıraktı. Başta gıda ve enerji alanlarında olmak üzere birçok alanda büyük bir ekonomik krizin de bizi beklediğini belirtmek isterim. Bu kriz önlenebilir miydi? Elbette önlenebilirdi. Son çeyrek yüzyılda rehavete, stratejik körlüğe, çıkar ve basit hesapları öne almak yerine uluslararası hukuku, gerçek manada adaleti, dünya barışını koruyacak stratejik yaklaşımları ve dünyanın yeni gerçekleriyle uyumlu uluslararası kurumsallaşmaları hedefleseydik bugünleri yaşamazdık. Eğer Afganistan'da, Irak'ta, Suriye'de, daha önceleri Orta ve Güney Amerika'da uluslararası hukuk, insan hakları, demokrasiler ilkesel olarak savunulsaydı bugün Ukrayna'daki kriz ortaya çıkmazdı. Eğer 2008'de Gürcistan'da meydana gelen kriz karşısında kararlı ve etkili adımlar atılabilseydi, 2014'te Kırım konusunda kararlı ve etkili bir duruş sergilenseydi bugünkü tabloyla karşılaşmazdık. Avrupa Birliği stratejik düşünme, önemli olanı görebilme, geleceği öngörebilme konusunda zafiyet içerisindedir. Üstelik İngiltere'nin birlikten ayrılmasıyla beraber siyasi ve stratejik boyutu zayıflayan, güçlü ve kapsayıcı gelecek perspektifleri yerine birkaç küçük ülkenin basit kaprislerine rehin kalan, Türkiye gibi, Ukrayna gibi büyük ve jeostratejik önemi ve ağırlığı olan ülkeleri birliğe dâhil etmeyi beceremeyen bir Avrupa Birliği'yle karşı karşıyayız.

Bakınız, dün ve bugün buradaki bütün üye ülkeler Ukrayna'yla ilgili, alakalı konuştu, görüş belirtti ama bu sözlerin savaşı durdurmaya, insani dramı sonlandırmaya, gerçekçi ve sonuç alıcı bir faydası var mı? Bildiriler yayınladık, Zelenski'yi video konferans yoluyla parlamento oturumlarına bağlıyoruz, çok çok takdir ediyoruz; evet ama bir faydası, sonuç verici bir faydası var mı? Bunların bir faydası olacağına Ukrayna da Zelenski de inanmıyor zaten. Siyasi magazinin ötesine geçecek işler yapmalıyız.

Değerli arkadaşlarım, bugün bu dakikalarda Türkiye'de, İstanbul'da Ukrayna ve Rusya arasında çok üst düzey bir toplantı gerçekleştiriliyor. Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın aylarca süren yoğun diplomasi trafiği sonuç vermeye başladı. Hem Ukrayna'nın hem de Rusya'nın dürüstlüğüne ve adaletine güvendiği bir ülke olarak Türkiye ara buluculuk misyonunu yerine getiriyor. Zelenski, Rusya'yla yapacağı görüşmeler için Türkiye'yi adres gösteriyordu, bunu Rusya da kabul etti ve bugün Ukrayna ve Rusya arasında üst düzey görüşmeler sabah Türkiye saatiyle 9.30'da başladı. Bununla da kalmıyor, Zelenski yapılacak olan anlaşmada buradaki üye ülkelerden birini değil, Türkiye'yi barışın garantörü olarak görmek istiyor. Peki, burada ne oluyor? Slovenya'da Avrupa Birliği Üyesi Ülkeler Parlamento Başkanları Toplantısı'nda Ukrayna'da büyük bir savaş ve büyük bir kriz varken, büyük bir insani dram yaşanırken, büyük bir ateş, büyük bir göç

dalgası Avrupa'nın kapısına gelmişken burada ne yapıyoruz? Bizzat davetli olarak bulunduğumuz toplantınızın misafiri Türkiye'ye, Avrupa'yı tehdit eden Ukrayna'daki bu büyük ateşi durdurmak için canla başla çalışan Türkiye'ye ayar verilmeye çalışılıyor. Türkiye'ye haksız, insafsız, güya üstenci bir yaklaşımla laf sokuşturmaya çalışılıyor. Yayınlanacak bildiriden bahsediyorum, Avrupa'nın bugününe, yarınına bir kibrit çöpü kadar faydası olmayan birkaç küçük ülkenin kaprislerine esir olarak bunu yapmaya çalışıyorlar. Avrupa'nın, bölgemizin gelecek perspektiflerini birkaç küçük ülkenin basit hesaplarına ipotek veriyoruz. Başımızı ellerimizin arasına alıp ciddiyetle düşünme zamanıdır. Avrupa'nın ortasında, Bosna'da bir savaşı, soykırımı engelleyemedik. Ukrayna'da gerginliği, savaşı engelleyemedik; savaş Avrupa'nın kapısında. Afrika'dan Orta Doğu'dan gelen, deri rengi ve kültürü sizden farklı insanları göçmen olarak topraklarınıza sokmamak için botları batırdınız, geri itmeyle insanları ölüme terk ettiniz, Akdeniz'i göçmen mezarlığına çevirdiniz, şimdi daha büyük bir göç dalgası hepimizin kapısında. Siyaset gerçeklikler üzerine kurulur, eğer gerçeklerden kopar, zihninizdeki asılsız varsayımlar, kurgular, ön yargılar üzerine siyaset kurarsanız o zaman etkisiz olursunuz, büyük siyasi oyundan düşersiniz, bugün olduğu gibi güvenilir olmaktan çıkarsınız, yeni arayışlara, bölgeyi ve dünyayı mecbur ederseniz. Nitekim, İngiltere-Amerika ekseninde başka bir stratejik alanın oluşturulmaya başlandığını bizzat Ukrayna kriziyle beraber müşahede ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, Türkiye büyük bir ülke, küçük işlerle ve küçük hesaplarla işimiz yok. Türkiye bugünkü güç ve itibarını Avrupa Birliği üyesi olarak kazanmış değildir, aslanların esasen sürüyle gezmeye ihtiyacı yoktur. Ön yargısız, çifte standartsız, Türkiye'nin, Avrupa'nın, bölgemizin ve dünyanın gerçeklerine uygun akılcı yaklaşımlarla Avrupa Birliği üyelik sürecinin geliştirilebileceğine inanıyoruz. Avrupa'nın ve Avrupa Birliği'nin geleceği Türkiye'yle beraberdir.

Sayın Başkan, bir istirhamım olacak: Malum Türkiye'ye yapılan bir saldırı var -buna sataşma diyoruz meclislerimizde- buna cevap vermek istiyorum, hepinizin malumu cevap hakkı en doğal haklardandır. Yunanistan Meclis Başkanı provokatif bir yaklaşımla konuşmasında Türkiye'ye saldırdı. O Yunan politikacıların yerleşik bir âdetidir. Millî kimlikler güçlü bir tarih ve öz değerler üzerine kurulur, karşıtlık üzerinden millî kimlik inşası zayıftır, sürdürülebilir olamaz. Kıbrıs konusu, hukuken çok açıktır; bir hukuk profesörü olarak bu konuyu saatlerce konuşabilirim, tartışabilirim. 1959 Zürih ve Londra Anlaşmalarına göre Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'la beraber Kıbrıs'ta garantör ülkedir. Yunanistan Kıbrıs'ı bir Yunan adası yapmak için 1962'den 1974'e kadar Türkleri katletti, 1974'te Yunanistan'dan adaya giden ENOSİS'ci subaylar Türklere soykırım başlattılar. Türkiye de 1959

anlaşmasından kaynaklanan yetkilerini ve hakkını kullanarak müdahalede bulundu ve barışı sağladı. 1974'ten beri adada kan dökülmüyor. Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı hasmane tutumuna, uluslararası anlaşmalara uymamayı ilke hâline getirmesine rağmen -dikkatinizi çekerim- Türkiye 1980 yılında Yunanistan'ın NATO'nun askerî kanadına dönüşüne izin vermiştir, veto yetkisini kullanmamıştır. Niye? Çünkü Türkiye daima iyi niyetlidir, Türkiye büyük ülkedir.

Saygılarımla.

20 Haziran 2022 - "Göç" Temalı Küresel Parlamenter Konferansı Kapanış Konuşması, İstanbul

Saygıdeğer Parlamento Başkanları, Başkan Vekilleri, değerli parlamenterler, kıymetli misafirler; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Parlamentolararası Birlikle ortaklaşa düzenlediği "Göç" temalı Küresel Parlamenter Konferansı'nın başarıyla tamamlanmasından büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Konferans boyunca "Parlamentolar ve göç, mültecilere ilişkin küresel mutabakatlar, daha güçlü uluslararası iş birliği ve ulusal uygulama nasıl sağlanır?" sorusuna cevap aramaya çalıştık. Toplantılarımızda günümüzün uluslararası küresel mutabakatları ve kamuoyunu ilgilendiren göç konusunda sorumluluk ve adil yük paylaşımı, göçmenlerin güncel durumu, düzensiz göçle birlikte oluşan sınır aşan suçlarla mücadele ve zorunlu göçe kalıcı çözüm oluşturmak gibi çok önemli konuları ele aldık. Gerçekleştirdiğimiz oturumlarda bütün bu meselelerin birbiriyle olan bağlantısını ortaya koyarken aynı zamanda bu çetrefilli sorunların çözümü için birlikte atabileceğimiz adımlar üzerinde fikir alışverişinde bulunduk.

Farklı panellerle göçü bütün boyutlarıyla kapsamlı bir şekilde ele almaya çalışırken bu alanda öne çıkan güçlükleri ve bu bağlamda biz parlamenterlere düşen sorumlulukları da kapsamlı bir şekilde ele alma fırsatını bulduk. Bütün dünyayı derinden etkileyen meselelere müşterek çözümler geliştirilmesi yönündeki güçlü irademizi bir kere daha vurgulamış olduk. Ülkelerin tek başına çözüm getirmeleri âdeta imkânsız olan bu çok boyutlu ve karmaşık sorunların bölgesel ve küresel ölçekte ele alınmasının ne denli zaruri bir husus olduğuna dikkat çektik. Göç ve mülteciler konusunda adil yük paylaşımının önemini vurguladık.

Değerli misafirler, mülteciler konusunda olan biteni uzaktan seyrederek sadece bazı fonların devreye sokulması suretiyle dayanışma gerçekleştiğini düşünmek tamamen yanlıştır, aldatıcıdır. Belirlenen uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde mültecileri usulüne uygun ve adil bir şekilde ülkelerimize kabul ederek ancak dayanışmayı gerçekleştirmiş oluruz. Bu şekilde, Türkiye başta olmak üzere, belli ülkeler üzerindeki ağır göç yükünün hafifletilmesi ve adil külfet paylaşımının sağlanması gerekir, külfet paylaşımının sadece maddi yardımlarla sınırlı kalmaması gerekir. Bu çerçevede, her ülkenin ulusal stratejisine göre belirlediği ancak dünya genelindeki mülteci nüfusuna oranla çok küçük kalmış olan yıllık yeniden yerleştirme oranlarının da artırılması gerekir.

Kıymetli misafirler, düzenli göçe ilişkin çerçevenin belirlenmesi, düzensiz göçle mücadele açısından da belirleyici bir rol oynamaktadır. 2018 yılında kabul edilen Küresel Göç Mutabakatı bu anlamda bizler için önemli bir yol haritası oluşturmaktadır. İlk panelimizde de ele aldığınız üzere, söz konusu mutabakatın uygulama alanının genişletilmesinde son derece kıymet, önem vardır.

Düzensiz göçle mücadelede bir diğer önemli unsur, sınır güvenliğinin güçlendirilmesidir. Bu anlamda, ciddi bir göç baskısı altında olan ülkemiz, son yıllarda doğu sınırına çok büyük yatırımlar yaptı ve yapmaya devam ediyor. Tabiatıyla düzensiz göçle mücadelede sınır güvenliği sağlanırken göçmenlerin haklarına yönelik ihlallerin de önüne geçilmesi gerekir ve bu bağlamda gerçekçi, denetleyici mekanizmalar hayata geçirilmelidir. Yine, aynı şekilde, göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle mücadelenin üzerinde önemle durulması ve organize suçlar için uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi hayati önem arz etmektedir. Göçmen veya mültecilerin bulundukları ülkelerde topluma uyum sağlamaları, eğitim, sağlık gibi temel haklardan eşit derecede faydalanmaları gibi hususlar da üzerinde önemle durulması gereken diğer konulardır. Şüphesiz sekiz yılda dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ve düzensiz göçle mücadele alanında ciddi bir tecrübe edinen ve göç sorununun nasıl ele alınması gerektiği

noktasında referans ülke olan Türkiye, bu alandaki tecrübe paylaşımına her zaman açık olduğunu bu konferans vesilesiyle bir kez daha göstermiştir.

Değerli misafirler, ne yazık ki göç ve mülteci konusu insanlığın ortak meselesi olması gerekirken birçok devlet bu sorunu görmezden gelmeye devam ediyor veya özellikle son dönemlerde şahit olduğumuz gibi, daha ileri giderek geri itmelerle insanlık dışı uygulamalara imza atıyor. Eşitlik ve ayrımcılık yasağı kâğıt üzerinde kalıyor, ön yargılar, yabancı düşmanlığı, çifte standartlar ise zihinlerdeki yerleşik kodlar olarak ortaya çıkıyor. Bu anlamda, göçmenlere yönelik bu insanlık dışı uygulamalara karşı da sesimizi yükseltmemiz, bu noktada ortak mücadele etmemiz ve farkındalık oluşturmamız son derecede önem kazanmaktadır.

Göçmen karşıtlığıyla beraber ve aynı zihinsel ve kültürel kodlardan beslenen ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslam düşmanlığı sonucu yaşanan ayrımcılığın bütün hukuki yollarla engellenmesi hepimiz için önemli bir insanlık ve vicdan görevidir. Özellikle son yıllarda karşı karşıya olduğumuz geri itme hadiseleri maalesef, şu an Avrupa'da yaygın bir uygulama hâline gelmiş durumdadır. Bazı ülkeler bugün göçe kaynaklık eden ülkelere müdahale ederek, onların kaynaklarını tamamen sömürerek, yurtlarını talan ederek ve bütün altyapı ve üst yapılarını ortadan kaldırarak vaktiyle bu ülkeleri yaşanmaz hâle getirmişlerdi. Bugün yerlerini ve yurtlarını terk edip her tehlikeyi göze alarak sınırları aşıp göç yollarına düşen bu insanların dramının en büyük sorumlusu esasen bu ülkelerdir. Bu ülkeler bugün de sebep oldukları bu yıkımların sorumluluğunu almak yerine, göç yükünü ve bedelini çevre ülkelerin sırtına yüklemeye çalışmaktadırlar. Bu durum insani değildir, vicdani değildir, ahlaki değildir, hukuki değildir, sürdürülebilir değildir. Bazı ülkelerin sadece görevlerinin ve yükümlülüklerinin bulunduğu, bazı ülkelerin ise sadece haklarının ve menfaatlerinin bulunduğu bir dünya yok arkadaşlar, bitti böyle bir dünya. Bütün ülkelerin hakları ve menfaatleri olduğu gibi yine bütün ülkelerin görevleri ve sorumlulukları vardır. Bu gerçek artık kendisini dayatacak kadar güçlü, zorla kabul ettirecek kadar etkili hâle gelmiştir.

Değerli misafirler, bu konferansın, burada yapılan konuşmaların, bilgi ve deneyim paylaşımlarının, göç sorununun insan onur ve haysiyetine yakışır bir şekilde ele alınması için daha somut adımların atılmasına vesile olacağını ümit ediyorum. Bu duygu ve düşüncelerle konferansımızın, dünyamızın refahı ve istikrarına, ülkelerimizin ve halklarımızın sağlık, huzur ve barış içinde hayatlarına devam etmelerine katkı sağlamasını temenni ediyorum. Sizleri İstanbul'da misafir etmekten büyük memnuniyet duyduğumu tekrar belirtmek isterim.

Katılımcı heyetlere, panelistlerimize, konferansımız süresince sağladıkları değerli katkılardan ve gösterdikleri samimi iş birliğinden dolayı müteşekkirim. Konferansı birlikte gerçekleştirdiğimiz Parlamentolararası Birliğe huzurlarınızda bir kere daha şükranlarımı sunuyorum. Bu konferansa katkıda bulunan bütün ülkelere, bütün parlamenterlere, bütün uluslararası kuruluşlara teşekkür ediyorum. Bu en geniş katılımlı toplantının hazırlanmasında emeği geçen çalışma arkadaşlarım başta olmak üzere, Türkiye'deki bütün kurumlarımıza da ayrıca teşekkür ediyorum.

Umuyorum ki önümüzdeki dönemde de benzer etkinliklerle göç konusunun üzerinde durmaya devam edeceğiz. Buralardaki intibalarınızla, güzel intibalarla ülkenize döndüğünüzde Türkiye Büyük Millet Meclisinden ve Türkiye'den selamlarımızı iletmenizi rica ediyorum. Burada gerçekleştirdiğimiz görüşmelerin küresel meselelere çözüm oluşturacak yeni fikirlere ilham vermesini ümit ediyor, bir sonraki toplantımızda sizlerle tekrar görüşebilmek dileğiyle hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

20 Haziran 2022 - "Göç" Temalı Küresel Parlamenter Konferansının Ardından PAB Başkanı Duarte Pacheco ile Düzenlenen Ortak Basın Açıklaması, İstanbul

Değerli basın mensupları, Parlamentolararası Birlikle beraber iş birliği hâlinde "Parlamentolar Göç ve Mültecilere İlişkin Mutabakatlar, Daha Güçlü Uluslararası İşbirliği ve Ulusal Uygulama Nasıl Sağlanır" başlıklı iki günlük bir parlamenter konferans düzenledik. Bugün başladık, yarın da devam edecek inşallah.

Biliyorsunuz, son zamanlarda, özellikle son birkaç yıldır dünyanın gündemindeki en önemli konu diyebileceğimiz konu; göç konusu. Bir küresel sorun hâline geldi. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre dünya genelinde, -bu sadece zorla dediğimiz- cebren yerlerinden edilen kişilerin sayısı 100 milyonu aşmış gözüküyor. Bunların önemli bir bölümü de kendi ülkelerinin sınırları dışında bir yere gidiyorlar. Suriye kaynaklı göç krizinin 11'inci yılını doldurduğunu biliyoruz. Milyonlarca kişi hâlen Türkiye başta olmak üzere, bilhassa komşu ülkelerde, Suriye'ye komşu ülkelerde sığınmış durumda. Son birkaç aydır da Ukrayna kaynaklı bir göç… İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra en

hızlı büyüyen göç hareketi, 7 milyon civarında kişi göç etmiş. Bütün bu gelişmelerle birlikte göç konusu, küresel gündemin ön sıralarına çıktı. Tabii, "Küresel bir sorun." diyoruz, bu sorunun çözümünün de küresel olması lazım. Türkiye maalesef, bu göç konusunda yalnız bırakıldı. Türkiye'ye gerekli katkının, desteğin, göçle ilgili küresel sorumluluğun üstlenilmediğini görüyoruz; bunu müteaddit defalar da ifade ettik. Bilhassa bu göçe kaynak olan ülkeleri ve göçe sebep olan hususları ortaya çıkartan ülkelerin bu konuda sorumluluk almakta çok yavaş davrandıklarını görüyoruz. Hatta bunun ötesinde, bilhassa Avrupa Birliği ve uç noktada Yunanistan'ın öncülüğünde göçmenlere karşı kötü muamelelerin, insan haklarına uymayacak, bağdaşmayacak uluslararası hukuka aykırı muamelelerin yapıldığını da müteaddit defalar tespit ettik, gördük, gösterdik. Bütün bu çerçeve içerisinde biz Parlamentolararası Birlikle, Sayın Başkan Pacheco'yla beraber bu küresel sorun için parlamenterlerin bir araya gelmesinin ve sorunun ve çözüm önerilerinin birlikte müzakere edilmesinin, tartışılmasının doğru olacağını düşündük. Ayrıca, Türkiye'de yapılması, Türkiye tecrübesinin bilgi ve birikim olarak başka ülkelerin parlamenterleriyle paylaşılmasının faydalı olacağını düşündük. Aslında henüz daha Ukrayna'yla ilgili göç meselesi ilk konuştuğumuz zamanlar gündemde değildi fakat o da gündeme geldi. Konuyla ilgili farkındalık uyandıracak bir husus olarak bunu biraz daha faydalı olarak değerlendiriyoruz. Böyle bir konferansı tertip ettik. 54 farklı ülkeden parlamenterler var, katılım sağladılar. Ben öncelikle Parlamentolararası Birlik Başkanına ve tüm yönetimine teşekkür etmek istiyorum, bu konudaki güzel iş birliği, verimli iş birliği için. Şüphesiz tabii, bu toplantının organizasyonunda Türkiye Büyük Millet Meclisimizin çalışanları, bizim ekibimiz çok büyük fedakârca görev üstlendiler; bütün arkadaşlarımıza da ayrıca teşekkür ediyorum. Ayrıca, tabii, 54 ülkeden katılım sağlayan bütün parlamenter arkadaşlara, bürokratlara, temsilcilerine de teşekkür etmek istiyorum.

İnşallah, bu göçle ilgili sorunun küresel ölçekte anlaşılması ve çözümlerin de bu çerçevede önerilmesi, değerlendirilmesi ayrıca tabii, her ülkenin bu küresel sorunla ilgili sorumluluklarını üstlenme noktasında bir başlangıç olması arzusuyla, temennisiyle konferansın faydalı olacağına inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

30 Haziran 2022 - Bağlantısızlar Hareketi Parlamenter Ağı Konferansı, Azerbaycan

Teşekkür ederim. Çok değerli başkan, değerli parlamento başkanları, başkan yardımcıları, değerli parlamenterler. Bağlantısızlar Hareketi Parlamenter Ağı'nın bu önemli toplantısında sizlerle bir arada bulunmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Bu kıymetli platformda sizlere hitap etmek üzere yeniden davet edildiğim için de sizlere ve muhterem Hanımefendi Sahibe Gafarova'ya şükranlarımı sunuyorum. 2 gün boyunca yapılacak toplantıların verimli geçmesinin ülkelerimiz için olumlu gelişmelere ve güçlü iş birliklerine kapı aralamasını temenni ediyorum. Değerli parlamenterler, 1961 yılında 2 kutuplu bir dünyada bağımsızlığı ve egemenliği için mücadelesinde farklı bir yol tercih eden 25 ülke bir araya gelerek Bağlantısızlar Hareketi'ni kurmuşlardı. Soğuk Savaş döneminde oldukça anlamlı olan bu hareket, Soğuk Savaşın akabinde 2 kutuplu dünyanın sona ermesiyle de anlamını ve hedeflerini yitirmiş değildir. Bağlantısızlar Hareketi'nin 1961 yılında yayınladığı kuruluş deklarasyonunda uluslararası sosyal adaletin tesisi çağrısında bulunulmuştu. Bugün bu çağrı hâlen güncelliğini ve tazeliğini koruyor. Aynı deklarasyonda Birleşmiş Milletler şartının güncellenmesi istenmişti. Güvenlik

Konseyinin yapısının değiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştı. O günden bu yana geçen 61 yılda bu çağrının ne kadar haklı olduğu ve ne kadar güncel olduğuna defalarca şahit oldum. Bugün yaşanan savaşlar, insanların üzerinde patlayan bombalar, yıkılan şehirler, dökülen kanlar, bağlantısızlar hareketinin günümüz dünyasında söyleyecek sözü, barışın tesisine sunacak katkısı olduğunu gösteriyor. Afrika'dan Avrupa'ya, Asya'dan Amerika'ya dünyanın birçok bölgesinde yaşanan sorunlar, bağlantısızlar hareketinin kuruluş deklarasyonunda açıkça karşı çıktığı küresel güç rekabeti, silahlanma yarışı ve emperyal emellerin bir sonucudur. Tüm bu yaşananlar Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin işlevsizliğinin ve yapısının ivedilikle değiştirilmesi, yeniden yapılandırılması gerektiğinin açık bir göstergesidir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın da sık sık ifade ettiği üzere Türkiye olarak bu hususu 'dünya beşten büyüktür' ifadesiyle sloganlaştırdık. Bugün dünyamızın karşı karşıya olduğu sosyal adaletsizlik, açlık, yoksulluk, düzensiz göç, insanlığa karşı işlenen suçlar gibi küresel ölçekte önem arz eden konularda kalıcı çözümler üretilebilmesi ancak temel insanlık değerlerini ve adaleti esas alarak mümkün olacaktır. Biz daha adil, daha müreffeh ve daha insani bir dünyanın mümkün olduğuna inanıyoruz.

Değerli dostlar, evet artık 2 kutuplu bir dünya yok, ancak bugün hâlâ adaletsizlikler, eşitsizlikler devam ediyor. Tehdit ve sınamalar ise daha da karmaşık bir hâlde karşımızda duruyor. Tam da bu noktada günümüzün en önemli tehditlerinden biri olan terörden bahsetmek gerekir. Terör bugün bütün dünyayı burada temsilcisi bulunan bütün ülkeleri derinden etkileyen bir tehdit olarak uluslararası toplumun gündemini meşgul ediyor. Üstelik bu tehdit hiçbir ülkenin tek başına alt edemeyeceği, çok önemli uluslararası boyutları olan, ancak uluslararası bir iş birliğiyle bütüncül bir strateji ile mücadele edilebilecek bir olgudur. Türkiye olarak biz terörün her tür ve şekliyle mücadele ediyor ve uluslararası toplumun güvenliğine çok önemli katkılar sunmaya devam ediyoruz. Ayrıca bu küresel tehditle mücadelede çok taraflılığın sembollerinden olan bu platformun önemli bir rol alabileceğine inanıyoruz. Nitekim geçtiğimiz 2 yıl boyunca dünyamızı etkisi altına alan koronavirüs salgını da her alanda çok taraflılığın ne kadar önemli olduğunu ve en önemlisi her bir fert güven, refah ve sağlığa kavuşmadan hiç kimsenin güvende, sağlıklı ve huzurlu olamayacağını çok açık bir şekilde ortaya koymuştur. Küresel meseleler yine küresel iş birliği, eş güdüm ve mücadele gerektiriyor. Değerli katılımcılar, biraz önce de bahsettiğim gibi dünyada sorunlar, ihtilaflar, tehditler arttıkça ve karmaşıklaştıkça farklı vizyon, bakış açısı ve yaklaşımlara olan ihtiyaç da artmakta, çok taraflılık ve çok seslilik uluslararası arenada giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu noktada tabiatı gereği çok sesli ve çok taraflı olan parlamenter diplomasi, küresel

sorunlara sürdürülebilir çözümler üretmekte önemli katkılar sunabilecektir. Bağlantısızlar Hareketi Parlamenter Ağı da aynı şekilde önemli roller üstlenebilir, hükûmetler arası ilişkilerin de sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayabilir. Bu çerçevede bu hareketin çok güçlü bir parlamenter ağ oluşturması uluslararası toplum açısından faydalı olacaktır. 2 kutuplu bir dünyada çok taraflılığı önceleyen sorunların, ihtilafların çözümünü çok taraflılıkta arayan bağlantısız ülkeler, günümüzün çok kutuplu dünyasında daha çok söz sahibi olmalıdır ve inanıyorum ki olacaktır. 60 yılı geride bırakan ve 120 üyeye ulaşan Bağlantısızlar Hareketi uluslararası dengeleri adalete yönlendirme, barış, eşitlik, iş birliği ve esenlik dolu bir dünyanın inşasına katkı verme noktasında önemli bir potansiyele sahiptir. Azerbaycan dönem başkanlığında Bağlantısızlar Hareketi'nin görünürlüğünü ve işlevini artırma gayretlerinin harekete katkı sağladığını belirtmek isterim. Azerbaycan, Soğuk Savaş sonrası dönemde çok başarılı bir politika izlemiştir. Bağlantısız harekete katılmadan önce bile örnek bir dış politikayla bağlantısız bir tutum benimseyen Azerbaycan'ın Soğuk Savaş sonrası bağlantısızlar hareketinin tekrar güçlenmesinde de büyük rol üstlendiği kanaatindeyim.

Değerli misafirler bu vesileyle gelmekten her zaman ziyadesiyle memnun olduğum güzel şehir Bakü'de sizlerle bir arada bulunmaktan ve bu toplantının bir parçası olmaktan duyduğum büyük mutluluğu bir kez daha ifade etmek isterim. Sizlerin şahsında halklarınıza sağlık, huzur ve refah dileklerimi sunuyorum. Ülkelerinizdeki dostlarımıza selamlarımızı iletiniz lütfen. Teşekkür ediyorum.

10 Ağustos 2022 – 13. Büyükelçiler Konferansı Dolayısıyla Türkiye'de Bulunan Büyükelçilerin Kabulü, Ankara

Sayın Dışişleri Bakanımız, değerli milletvekillerimiz, kıymetli Büyükelçilerimiz,

13. Büyükelçiler Konferansı vesilesiyle sizleri aziz milletimizin iradesinin tecelligâhı, Millî Mücadele'nin merkezi ve karargâhı olmuş Gazi Meclisimizde ağırlamaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Heyetinizi en kalbî ve samimî duygularla selamlıyorum.

Hoş geldiniz.

Çatısı altında bulunduğumuz Yüce Meclis, bu ülkenin her evladının kendi evidir. Şu an kendi evinizde bulunuyorsunuz.

Devleti yeniden kuran ve Millî Mücadeleyi yürüten bu Gazi Meclisin Cumhuriyet dönemi Hariciyesi için ayrıca önemli bir tarafı vardır.

Zira, ordumuz işgal ve istila karşısında cephelerde kahramanca çarpışırken Yüce Meclisin içinden çıkan diplomatik temsil heyetleri ve mümessillerimiz de,

millî devletin ve aziz milletimizin varoluş savaşını yürütmek için hayırla anılmayı hakeden büyük bir mücadele yürütüyorlardı.

Millî Mücadele'nin bir safhası da diplomasi sahasında gerçekleşiyordu. O zor yıllarda yurt dışında görev alan diplomat ve mümessillerimiz, eğer milletvekiliyseler, milletvekillikleri devam ediyor, kendileri izinli sayılıyorlardı.

Şunu da eklemeliyim; Atatürk döneminde, yani 1920-1938 yılları arasında görev yapan elçilerimizin sayısı 38'dir. Ve bunların 22'si, milletvekilliği yapmış isimlerdir. Bu 22 isim arasında bakanlık, hatta Başbakanlık yapmış olanlar da vardır.

Dolayısıyla, Hariciyemiz de 100 yıl önce Gazi Meclisimizin yönettiği Millî Mücadele'nin asli bir parçasıdır.

O heyecanlı günlerin meşakkatine, tıpkı cephedeki asker, cephe gerisindeki millet gibi Hariciye mensuplarımız da göğüs germiştir.

Bütün bu mücadeleleri hatırladığımızda, önemli bir kısmı 'alaylı' denilebilecek o günün kıymetli diplomatlarını rahmetle ve minnetle anıp ulaştığımız seviye için şükretmemek, memnuniyet duymamak elde değil.

Değerli Misafirler,

Sizlerle 3 yıl önce, 7 Ağustos 2019'da 'Sahada ve Masada Güçlü Diplomasi' temasıyla toplanan 11. Büyükelçiler Konferansı vesilesiyle yine bu salonda bir araya gelmiştik.

Bugün de, "2023 ve Ötesinde Akil ve Müşfik Türk Diplomasisi" temasıyla toplanan 13. Büyükelçiler Konferansı vesilesiyle buradayız.

Cumhuriyetin Kuruluşu'nun 100'üncü ve Hariciye Teşkilatımızın kuruluşunun 500'üncü yıl dönümünün idrak edileceği 2023 yılına yaklaşırken, böyle bir temanın seçilmesi, açık söyleyeyim, ziyadesiyle memnuniyet vericidir ve çok isabetlidir.

Zira, bu tema, sadece Türk diplomasisinin karakterini hakkıyla tespit etmekle kalmayıp küresel sorunların çözümünü işaret etmesi bakımından da çok kıymetlidir.

Küresel barış isteniyorsa, çatışmalara çözüm aranıyorsa, ihtiyaç duyulan hatt-ı hareket, Türkiye'nin benimsediği ve üstlendiği istikamettir. Yani, akil ve müşfik bir diplomasi.

Dünyamız bugün büyük bir belirsizlik içinde.

Ekonomik ve politik alt-üst oluşlar, yoğun bir belirsizlik ve her an değişen dengeler, bugünün dünyasını niteleyen özellikler.

Bu durumun son 30 yılın mahsulü olduğu ve yeni bir dünyanın arefesinde olduğumuz açıktır.

Bilindiği üzere, Sovyet Bloku çöküp Soğuk Savaş sona erdiğinde dünyada büyük bir iyimserlik havası oluşmuştu.

Ne de olsa, Batı medyalarınca II. Büyük Savaş'tan sonra bütün kötülüklerin kaynağı ve zalim bir şer odağı olarak tasvir edilen komünist güçler karşısında Hür Dünya kesin bir zafer kazanmıştı.

Fakat, Kapitalist Blokun bu kesin zaferini kutlayan ve dünyada daha adil bir düzenin kurulacağına inanan Batı dışı ülkeler ve Batılı iyimserler, ne kadar yanıldıklarını kısa sürede anladılar.

Ruanda ve Bosna soykırımları, dünyanın farklı bölgelerinde patlak veren kanlı çatışmalar, Soğuk Savaş atmosferinde hissedilmeyen, ideolojik kutuplaşmanın gölgesinde kalmış kimlik mücadelelerini trajik bir biçimde ortaya çıkardı.

Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra dünya, küresel terör ve bu tehdidi ortadan kaldırmak üzere girişilen terörle mücadele iddialarıyla tanıştı.

Birini diğerine üstün tutmadan ve yeğlemeden konuşmak gerekirse, Soğuk Savaş kutuplaşmasıyla şekillenen 'Dünün Dünyası', son 30 yılda temelleri atılan ve kapsamlı bir dönüşüme gebe olduğu anlaşılan 'Bugünün Dünyası'na kıyasla çok daha sakin, durağan ve dengeliydi.

'Bugünün Dünyası', içinde yaşadığımız çağ, sadece savaşların değil, yoksulluğun, sömürünün, eşitsizliklerin ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan her türlü muamelenin adeta kurumsallaştığı ve yazık ki, tabiileştiği bir zaman dilimi.

Güncel birkaç istatistiki bilgi, bu müessif durumu teyid ediyor.

2021 yılında yayımlanan bir rapora göre, 1 milyon doların üzerinde zenginliği bulunan ve dünya nüfusunun sadece % 1.1'ini oluşturan 56 milyon kişi, küresel refahın % 45.8'ini elinde tutmakta. Buna karşın, zenginliği 10 bin doların altında olan ve dünya nüfusunun % 55'ini oluşturan geniş bir kitlenin küresel refahtan aldığı pay yalnızca % 1.3.

Bu verileri biraz daha detaylandırırsak karşımıza daha dramatik bir gerçeklik çıkıyor. Dünyanın % 10'unu teşkil eden en zengin sınıf, küresel refahın % 85'ini elinde tutarken, günlük 1.9 doların altında bir parayla hayatlarını sürdürmek zorunda kalanların oranı, dünya nüfusunun % 8.6'sını oluşturuyor. Üstelik bu oran, salgının etkisiyle bir önceki yıla kıyasla artmış durumda.

Peki bu tablo sadece küresel eşitsizliği ve işleyiş aksaklıklarını mı ifade etmektedir? Hayır.

Bu tablo aynı zamanda, yeryüzündeki pek çok sorunun ve insani dramın sebebini de ortaya koymaktadır.

Bir çoğuna iştirak edip fikirlerimizi serdettiğimiz uluslararası toplantıların son yıllarda ilk sıradaki başlığı, göç ve göçmenler.

Her toplantıda, uzun uzun bu sorunla ilgili alınacak tedbirler, takip edilecek stratejiler ve tatbik edilecek politikalar dile getiriliyor. Bu toplantılardan neticeye tesir edecek kararların çıkmadığı, meselenin vehamet kesbederek büyüdüğü hepimizin malumu.

Şunu açıkça ve yüksek sesle ifadeye mecburuz; göç hareketliliği de dahil insani bütün sorunların esas sebebi, küresel sistemin köhne ve işlevsiz yapısıdır.

Cari küresel sistem, temsil kabiliyetine sahip, adil, güncel ve çifte standartlardan arınmış bir hâle evrilmezse, dünyadaki çatışmaları engellemek bir yana, yeni çatışmalara yol açmaya devam edecektir.

Kıymetli misafirler,

Mütemadi kaosu, yani 'istikrarlı istikrarsızlığı', coğrafyaları ve insan topluluklarını yönetmenin en uygun ve maliyetsiz yolu olarak görmek, felaketi davet etmekten başka bir anlam taşımamaktadır.

Nitekim, Batı dünyasını kaygıya sevkeden düzensiz göç dalgasının temelinde, göçün kaynağı olan bölgelerdeki katlanılmaz ekonomik şartlar ve can güvenliğini ortadan kaldıran kanlı çatışmalar vardır.

"Korkuyla yönetmek, açlıkla terbiye etmek" politikası, bütün insanlığa zarar verir; vermektedir. Bu zarar, özellikle ve en çok da bu politikayı uygulayanlara dönecektir.

Oysa yeni bir dünya, yeni bir politika, insanı esas alan yeni bir barış ve refah telakkisi mümkündür, şarttır.

Türkiye'nin benimsediği, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın "Dünya Beşten Büyüktür" ifadesiyle formülünü bulan yeni diplomasi anlayışı, insanlığın ihtiyaç duyduğu yegâne ve zaruri barış yoludur.

Başta BM olmak üzere uluslararası örgütlerde reform zorunluluğuna dair öneriler, küresel ilişkilerde hukuka ve adalete vurgu yapan yorumlar her zaman olmuştur.

Fakat Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu tavır, yalnızca teorik bir itiraz ve eleştiri olmayıp, sahada, sizlerin eliyle, güzel ve etkili uygulama örnekleri verilmiş somut bir yol haritasıdır.

Değerli Arkadaşlar,

Modern zamanlarda dünyanın belli aralıklarla kesin, belirleyici ve kapsamlı tasarımlara tâbi olduğunu görürüz. Son yüzyılda, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sonrasında ve son olarak Sovyet Blokunun çökmesini takip eden süreçte küresel tasarımlar gerçekleşmiştir.

Son yüzyılda ekonomik, politik ve kültürel bakımdan yaşadıklarımız, mezkûr tasarımların doğrudan sonuçlarıdır.

Bütün emareler ve yaşananlar göstermektedir ki, dünya yeni ve öncekilerden çok daha belirleyici bir tasarımın eşiğindedir; hatta içindedir.

Geçen yüzyıl gerçekleşenlerde etkili olamamanın sıkıntılarını en ağır hâliyle tecrübe etmiş bir ülke olarak Türkiye, içinde bulunduğumuz bu yeni küresel tasarımda inisiyatif almaya, ağırlığını koymaya mecburdur.

Bu, ihmal edilemez bir vazife ve mecburiyet olarak önümüzde durmaktadır.

Tarihin hızlandığının ve şekillendiğinin farkında olarak, özellikle son 10 yılda buna hazırlanan Türkiye, bahsettiğim yeni tasarım sürecinde, masada bir konu başlığı olarak değil, etkili ve belirleyici bir aktör olarak bulunmaya kararlıdır.

Meşhur sözdür; "Gücünüzün gölgesi müzakere masasına düşmedikçe, diplomasi yapamazsınız." Durum tam anlamıyla böyledir.

Mesela 1920'de ilk Dışişleri Bakanımız Bekir Sami Bey'in Moskova ziyareti sırasında Türkiye'ye destek karşılığı olarak Ermenilere Doğu Anadolu'da toprak verilmesi şartını koşan muhatapları, 7 ay sonra bu talebinden vazgeçip 16 Mart 1921'de Dostluk Antlaşması imzalamıştır.

Şüphesiz ki bunun sebebi, arada geçen 7 ayda Türkiye'nin Doğu'da Ermenilere, Güney'de Fransızlara ve Batıda Yunan işgal ordusuna karşı kazandığı kat'i zaferlerdir.

Sevr projesinde ısrar edenlerin yeni bir konferans düzenlemelerinin sebebi de aynıdır. Lozan'ın da benzer bir biçimde kat'i ve inkar edilemez bir zafer sonrasında imzalandığını biliyoruz.

Dolayısıyla, Millî Mücadele örneği bize şunu göstermektedir; Zafer, sahada namlunun ucunda, askerin cesaret ve zekâsında; masada ise, diplomatın maharet, inanmışlık ve özgüvenindedir.

Haklı olmanın yetmediği, hazırlıklı olmanın hayatta kalmak ve hayatta tutmak için mecburiyet olduğu bir çağdayız.

Hatırlayalım; Kıbrıs'ta 1960'lardan itibaren kötüleşen durum ve Türk topluluğunun maruz kaldığı katliama varan muameleler karşısında müdahale için 1974'e kadar beklemek zorunda kaldık. Çünkü çıkarma gemisi başta olmak üzere yeterli donanımımız yoktu. Tam 10 yıl, Barış Harekatına hazırlandık.

Fakat köprülerin altından çok su akmış, üstünden çok kervan geçmiştir. Bugün Türkiye'nin değil çıkarma gemisi, Doğu Akdeniz'de ve Karadeniz'de gücümüzün ilanı ve sembolü olarak vazife yapan sondaj gemileri vardır. Daha dün, 4. Sondaj gemimiz olan Abdulhamid Han denize indi ve Doğu Akdeniz'deki görev yerine hareket etti.

Bütün bunlar, imkanları yeterli olmadığı için Kıbrıs'taki soydaşlarına ancak 10 yıl sonra ulaşabilen Türkiye'den Mavi Vatan iradesini ortaya koyan Türkiye'ye gelişimizi göstermesi bakımından çok kıymetlidir.

Değerli misafirler,

Çatışmaların yoğunlaştığı, sistem içi gerilimlerin hızlıca krize dönüştüğü, dünyanın zenginliklerinin adaletsiz paylaşımından kaynaklanan huzursuzlukların arttığı, göç dalgalarının yaşandığı böyle bir dönemde Türkiye'nin 'Akil ve Müşfik' diplomasisine büyük ihtiyaç olduğu her an yeniden görülmektedir.

Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan çatışma öncesinde ve esnasında Türkiye'nin takındığı tavır, bunun en açık ve güncel kanıtıdır. Salgın sonrasında tedarik zincirlerinin aksamasından ya da kopmasından kaynaklanan büyük sıkıntılar

yaşanırken bir de buna gıda krizinin eklenmesi, felaket sayılabilecek bir gelişme olacaktı.

Fakat Sayın Cumhurbaşkanımızın kararlı, dengeli ve makul liderliği; kıymetli Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu'nun maharetli idaresi ve Dışişleri bürokrasimizin yoğun gayreti neticesinde varılan Tahıl Koridoru Anlaşması, 'Akil' diplomasinin en müşahhas örneğidir.

Bu ve benzeri örnekler bir kez daha göstermektedir ki, Türkiye artık güç dengesine tâbi bir ülke olmaktan çıkıp, denge sağlayan güç olmaya doğru emin adımlarla ilerlemektedir.

Kimilerine göre milletimizin ayırt edici vasfı, savaş teknolojileri geliştirme ve bunları kararlılıkla uygulama kabiliyetidir.

Oysa milletler sadece savaşarak kalıcı başarılar elde edemezler. Nitekim tarihin belli dönemlerinde büyük askerî zaferler kazanmış kimi toplulukların ve kavimlerin zamanla yok olduklarına, etkisizleştiklerine hepimiz şahidiz.

Asıl başarı ve kalıcılık sağlayan davranış, barış yapmayı bilmektir. Nitekim, "Barışmasını bilmeyen kavga etmesin" sözü de bize aittir.

Önümüzdeki yıl, Hariciye teşkilatımızın kuruluşunun 500'üncü yılını kutlayacağız. Böylesine köklü bir teşkilata sahip olmak milletimiz adına iftihar vesilesidir.

Reisü'lküttaplığın resmî olarak kuruluşunu esas alan bu tarihi daha da geriye götürmek mümkündür.

Bilinen 1500 yıllık geçmişe sahip esasen Türk Diplomasisinde ve devlet yönetiminde en çok üzerinde durulan husus 'ticaret yollarının güvenli ve açık tutulması'dır; bu diplomasimizin neden akil vasfıyla nitelenebileceğinin tarihî bir kanıtıdır.

Kıymetli Büyükelçiler,

Bildiğiniz üzere dünyada son dönemlerde Parlamenter Diplomasinin önemi ve etkinliği artmaktadır. Bu bağlamda parlamenter asambleler nezdindeki heyetlerimiz, dostluk gruplarımız, ihtisas komisyonlarımız ve milletvekillerimiz yoğun bir faaliyet içindedir.

Parlamenter Diplomasi çerçevesinde yürüttüğümüz bazı faaliyetleri burada dile getirmek istiyorum;

Geçtiğimiz yıl İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği (İSİPAB) dönem başkanlığını devraldık. İSİPAB'ı güçlendirmeyi ve kurumsal kapasitesini artırmayı hedefliyoruz. Bu çerçevede yeni girişimlerde bulunduk.

Kurduğumuz Müslüman Topluluklar ve Azınlıklar Alt Komitesi ile dünyanın her bir köşesinde Müslümanların maruz kaldığı hak ihlallerini düzenli ve sistematik bir şekilde izleme ve raporlama çalışması yürüterek, uluslararası camianın gündemine taşımayı amaçlıyoruz.

Yine bu yıl, Haziran ayında, Parlamentolar Arası Birlik (PAB) ile Küresel Parlamenter Göç Konferansı'nı düzenledik.

Yakın zamanda MİKTA Parlamento Başkanları Konferansına ev sahipliği yapacağız.

Asya Parlamenter Asamblesinin dönem başkanı olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Gelecek yıl TÜRKPA'nın dönem başkanlığını devralıyoruz. TÜRKPA'nın da kurumsal kapasitesinin ve tanınırlığının artırılması amacıyla bir çalışma takvimi oluşturduk.

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, NATO Parlamenter Asamblesi, AGİTPA, Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi, KEİPA, Asya Parlamenter Asamblesi, Parlatino gibi temsil edildiğimiz tüm uluslararası kuruluşlar nezdindeki heyetlerimizin temaslarıyla; başta Dış İşleri Komisyonu ve AB Uyum Komisyonu olmak üzere ihtisas komisyonlarımızın çalışmalarıyla; 146 ülke ile kurduğumuz dostluk gruplarımızın faaliyetleriyle ülkemizin dış politikasını ve önceliklerini dünyanın dört bir tarafında ve her mümkün zeminde etkili bir biçimde ortaya koyuyoruz.

Bu doğrultuda üçlü ve çok taraflı mekanizma ve konferanslara öncülük ediyor; yabancı parlamentolar ile imzaladığımız iş birliği protokolleri çerçevesinde bilgi ve tecrübe paylaşımını artırmayı hedefliyoruz.

Sizler de başta Sayın Bakanımız olmak üzere dış temaslarımızda her zaman yanımızda oluyor, desteklerinizi esirgemiyorsunuz. Sayın Bakanımıza ve sizlere bir kez de buradan teşekkür etmek istiyorum.

Kıymetli misafirler,

Heyetinizi Yüce Meclis'te ağırlamaktan duyduğum memnuniyeti tekrar ifade etmek isterim.

Son iki yüzyıldır büyük mücadelelerle dolu tarihimizin ana taşıyıcı sütunlarından olan Hariciyemizin, bundan sonra da Türkiye'nin büyük hedeflere ulaşma çabasında önemli vazifeler üstleneceğine, bu vazifelerin altından hakkıyla kalkacağına itimadımız tamdır.

Köklü ve şerefli bir geleneğin bugünkü temsilcileri olarak sizlerin, Yeniden Büyük Türkiye iddiasının, iradesinin ve ısrarının yükseltilmesinde ve tahakkukunda aziz milletimizi temsilen yapacaklarınız, daima hayırla anılacaktır.

Kıbrıs, Ermeni iftiraları ve terör örgütlerine karşı yürüttüğümüz mücadele başta olmak üzere Türkiye'nin asli meselelerini uluslararası düzeyde duyurmak ve savunmak hususunda gösterdiğiniz gayret için milletimiz size minnettardır.

Bu vesileyle, terör saldırılarında kaybettiğimiz şehit diplomatlarımız rahmetle anıyorum.

13. Büyükelçiler Konferansının bugüne kadar gerçekleşenler gibi başarılı olacağına eminim. Bu vesileyle başta Dışişleri Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu olmak üzer bu etkinliğin gerçekleşmesinde emeği geçen herkesi tebrik ediyor, her birinize ailelerinizle birlikte sağlık, huzur ve hayırlı muvaffakiyetler diliyorum.

2023

9 Ocak 2023 - Asya Parlamenter Asamblesi 13'üncü Genel Kurul Konuşması, Antalya

Çok değerli Meclis Başkanları, değerli Meclis Başkan Vekilleri, değerli parlamenterler, kıymetli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler; Asya Parlamenter Asamblesi 13'üncü Genel Kurulu vesilesiyle siz değerli misafirlerimizi bir kez daha Türkiye'de ağırlamaktan büyük mutluluk duyuyorum.

Hatırlayacağınız üzere, Asamblemizin bir önceki Genel Kurul toplantısını da 2019 yılında yine burada, Antalya'da düzenlemiş ve çok verimli istişarelerde bulunmuştuk. Arada yaşanan ve bazılarımız için acı hatıralara da sebep olan salgın sebebiyle o tarihten bu yana bir genel kurul toplantısında buluşamamıştık. Şimdi, yine Antalya'mızın sunduğu bu samimi atmosferde ve çok geniş bir katılımla tekrar bir araya geliyoruz. Dün başlayan ve yarın da devam edecek olan "Değişen Uluslararası Dinamiklerde Çok Taraflılığın Güçlendirilmesi" genel temalı toplantılarımızın hayırlı olmasını, halklarımızın ve ülkelerimizin faydasına sonuçlarla neticelenmesini Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Bu Genel Kurulla beraber son 4 Genel Kurul toplantısına ev sahipliği yapmamız Türkiye olarak Asya Kıtası'na ve bu Asambleye verdiğimiz büyük önemin göstergesi ve bu platform üzerinde yürütülen parlamenter diplomasiye atfettiğimiz önceliğin de bir işaretidir. Türkiye olarak Asya'ya ve Asya'daki dostlarımıza olan muhabbetimiz her mecrada artarak devam edecek, ilişkilerimizi geliştirme gayretimiz inşallah akamete uğramadan sürecektir.

Çok değerli dostlarım, geçtiğimiz 2022 yılı dünyamızın beşerî tarih açısında bir ilki ve önemli bir dönüm noktasını da beraberinde getirmiştir. Yapılan hesaplamalara göre 15 Kasım 2022'de tarihte ilk defa dünya nüfusu 8 milyara ulaşmıştır. 1950-1920 yılları arasında yani yalnızca yetmiş yıllık bir süre içinde 3 katına ulaşan dünya nüfusunun günümüzde yüzde 60'lık bölümü burada, buluşmamıza vesile olan Asya Kıtası'nda yaşamaktadır, en kalabalık 10 ülkenin 5'i Asya ülkesidir.

Bizim coğrafyamızda, Anadolu'muzda, anlayışta artan nüfus, gelişimi ve hareketi simgeler, bolluk ve bereket getirir. Diğer taraftan, bu nüfus artışının getirdiği ve getireceği fırsatlar ve bereket kadar zorluklara yol açtığının da farkında olmamız ve zorlukları aşacak tedbirler geliştirmemiz icap etmektedir. Ekonomik krizler, savaşlar, salgınlar, kuraklık, göç hareketleri, başta Batı dünyası olmak üzere bütün dünyada yükselen ırkçılık ve yabancı düşmanlığı, hibrit tehditler, uluslararası şirketlerin ulusal mevzuatların arkasından dolanma girişimleri, keyfî yaptırımlar, küresel güç savaşları ve denge arayışları gibi birçok eski ve yeni nesil meseleyle karşı karşıyayız. Şüphesiz birbirlerinin hem sonucu hem de sebebi olan girift sorunlarla ve değişen dinamiklerle baş etmek zorundayız. Aksi takdirde vatandaşlarımızın huzuru, ülkelerimizin istikrarı tehdit altında kalacaktır.

Değerli misafirler, bölgesel ve küresel düzeyde karşı karşıya olduğumuz melanetlerde terör maalesef her zaman başta gelen gündem maddelerinden birini teşkil etmektedir. Terörle etkin mücadelede ilkeli ve kararlı bir duruş sergilemek zorundayız. Tabiatıyla, terörizmle mücadele hedeflediğimiz sonuçlara ulaşmak için uluslararası iş birliği elzemdir. Bu doğrultuda, ülkemiz bölgesel ve uluslararası düzeyde üzerine düşeni yerine getirmekte, temel insan hakları ve demokratik değerlerden ödün vermeksizin PKK-PYD/YPG, FETÖ ve DEAŞ başta olmak üzere bütün terör örgütleriyle aynı kararlılıkla ve ilkesel bir mücadele yürütmektedir. Bu vesileyle, geçtiğimiz kasım ayında İstanbul Taksim'de meydana gelen hain terör örgütü PKK-PYD'nin saldırısı sonrasında taziyelerini ileten dostlarımıza bir kez daha teşekkür ediyorum.

Terör, çatışma, savaş, şiddet, insan hakları ihlalleri ve zulüm sebebiyle yerlerinden edilenlerin sayısı dünya genelinde 100 milyonu geçerken yeni kitlesel göç riskleri ülkelerimizin güvenlik ve istikrarını tehdit etmeyi sürdürmektedir. 2014 yılından bu yana en fazla sığınmacı nüfusuna ev sahipliği yapan ülke olarak bu yükün uluslararası toplum tarafından maalesef hakkaniyete uygun şekilde paylaşılmadığını da görüyoruz. Suriye'deki ihtilaf sebebiyle ülkelerinden kaçan milyonlarca Suriyelinin sığınmacı olarak on bir yılını doldurmuş olması maalesef bu durumun açık bir göstergesini teşkil etmektedir.

Göçe sebep olan sorunların kaynağında çözülmesinin önemi, insani şartların kritik bir hâl aldığı Afganistan'da da net olarak görülmektedir. Başta düzensiz göç, terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere Afganistan'daki istikrarsızlıktan beslenen, sınır aşan sorunlar bulunduğu hepimizin malumudur. Afganistan'da kalıcı barış ve istikrarın tesisi ancak Afgan halkının her ferdinin insan onuruna yakışır bir hayata kavuşması ve etnik, siyasi bütün kesimlerin dâhil olacağı kapsayıcı bir siyasi sistemin kurulmasıyla mümkündür. Gelinen aşamada maalesef Afganistan'da özlenen ve beklenen gelişmeleri göremiyoruz. Son olarak kadınları sosyal hayattan ve iş hayatından tamamen dışlamayı hedefleyen uygulamalara yenileri eklenmiştir. Bu kararların geri alınması yönünde başta İslam dünyası olmak üzere bütün uluslararası camiadan ortak bir ses yükselmektedir. Bunun evvelemirde ülkenin refahı ve geleceği için Afganistan halkının beklentisi olduğu da unutulmamalıdır. Arzumuz ve dileğimiz, Afgan halkının bir an önce hak ettiği ümit dolu bir hayata kavuşmasıdır. Türkiye olarak şimdiye kadar olduğu gibi kardeş Afgan halkına başta insani yardımlar olmak üzere her alanda desteğimizi sürdüreceğiz.

Bölgede diğer bir sorun, Myanmar'daki insani krizin etkilerinin artarak devam etmesidir. Bu ülkenin güvenlik güçlerinin Rohingya Müslümanlarına yönelik orantısız ve sistematik şiddet eylemleri neticesinde 1 milyondan fazla insan yurtlarını terk etmiştir. Rohingya Müslümanlarına karşı yapılanların sistematik bir şekilde işlenen soykırım suçu olduğu kanaatindeyiz. Kalıcı bir çözüm gerektiren bu konuya uluslararası toplumun daha fazla ilgi göstermesi gerektiğine inanıyoruz.

Yine, Filistin meselesi bütün çözümsüzlüğüyle devam ediyor. Filistin-İsrail ihtilafının, 1967 sınırlarında başkenti Doğu Kudüs olan egemen, bağımsız ve coğrafi bütünlüğü haiz bir Filistin devletinin kurulmasıyla sonuçlanacak şekilde çözüme kavuşturulmasını arzu ediyoruz. Orta Doğu'da kalıcı barış ve istikrarın tesis edilebilmesi için Filistin-İsrail meselesinin uluslararası hukuk ve Birleşmiş Milletler kararları çerçevesinde adil ve kapsamlı çözüme kavuşturulmasının zorunlu olduğunu her vesileyle vurguluyoruz ve bunu vurgulamaya devam edeceğiz.

Şüphesiz, kıtamızda ve bölgelerimizde daha birçok sorun var, her birini tek tek burada anlatmamız zaman kısıtlılığı sebebiyle mümkün değil ama vurgulamak isterim ki Türkiye olarak her durum ve şartta mazlumun ve haklının yanındayız, yanında olmaya da devam edeceğiz.

Diğer taraftan, kıtamız ve bölgelerimizi sadece sorunlarıyla anmak haksızlık olacaktır. Asya, kökü mazide olan bir atidir; Asya, dünya tarihine, medeniyetlere beşiklik eden, yön veren bir kıtadır. Bugün güçlü ve hâkim olduğu iddia edilen kültürler bizim kıtamızdan aldıkları maddi ve manevi farklılıklar ve zenginlikler üzerine kendilerini inşa edebilmişlerdir. Asya da bugün eskiden sahip olduğu değerleri üzerinde kendini yeni bir inşa sürecine soktu ve her anlamda yeniden yükselmeye başladı. Hep birlikte, geleceği, kıtamız, bölgelerimiz, ülkelerimiz ve en önemlisi vatandaşlarımız için daha yaşanabilir, daha sürdürülebilir, daha istikrarlı, daha barışçıl ve daha huzurlu bir hâle getirme konusunda ortak bir iradeye sahip olduğumuza inanıyorum.

Değerli misafirler, ortak bir iradeye sahip olmamız ve iş birliği içinde hareket etmemiz her zamankinden daha önemlidir. Zira dünya siyasetinde, ekonomisinde, sosyolojisinde köklü değişikliklerin ve çetin zamanların içinde yaşıyoruz, tarihin akışının üst üste kırılmalar yaşadığı benzersiz bir dönemden geçiyoruz; öyle bir dönem ki siyasetçiler olarak alacağımız veya almaktan imtina edeceğimiz bir kararda bazen biraz acele etmemiz veya ufacık bir tereddütte kalmamız fertleri, toplumları, ülkeleri, bölgeleri, hatta bütün dünyayı etkileyecek sorunlar doğurabilmektedir.

İnsanlık tarihinde ve uluslararası ilişkilerde daha önce karşı karşıya kalınan meselelerde yol gösterici olduğu varsayılan ön kabullerin, dertlerimize çözüm üretmeye yarayacağı düşünülen tecrübelerin çok büyük bir bölümü bugün artık geçerliliğini kaybetmiştir. Ancak her ne olursa olsun geçerliliğini kaybetmeyen ve kaybetmeyecek olan ilkeler vardır. İşte bunların en önde gelenlerinden biri, dünyada adaletsizliklere ve haksızlıklara karşı ortak duruş sergilemek, ihtilafların şiddetle çözüleceği kaotik bir ortamın uluslararası ilişkiler camiasına hâkim olmasını engellemek konusunda sorumluluk taşımamızdır.

Yine, böyle dönemlerde elimizi güçlendiren, bizleri rahatlatan ve geleceğe daha umutlu bakmamızı sağlayan anahtarlardan bir diğeri çok taraflılıktır. Küresel sorunların çözümü iş birliği ve etkin çok taraflılık temelindeki ortak çabalara bağlıdır. Değişen uluslararası dinamiklerde çok taraflılığın teşvik edilmesi tarihî bir sorumluluktur. Bu, bizim için dinî inançlarımızın da gereğidir. Zira Allah Kur'an-ı Kerim'de bizlere istişareyi öğütler ve işlerin aramızda istişareyle olacağını buyurmaktadır.

Türkiye olarak bu düsturlara gönülden inanıyor ve uluslararası sistemde denge arayışlarının yaşandığı bir dönemde diyalog, istişare ve diplomasiye daima öncelik veriyoruz; insani, vicdani, ilkeli ve şeffaf bir dış politika yaklaşımıyla bütün dünyada huzur, barış ve refah için çaba gösteriyoruz. Özellikle, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde "Yeni ve daha adil bir dünya mümkün." anlayışını şiar edinerek küresel sistemdeki eşitliksizliklerin, adaletsizliklerin ortadan kaldırılmasını, çok taraflılığın daha işlevsel bir şekilde tesis edilmesini dış politika hedefi olarak ele alıyoruz.

Daha önce yaptığım konuşmalarda defaten vurguladığım gibi, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından ortaya konulan "Dünya 5'ten büyüktür." ilkesiyle, başta Güvenlik Konseyi olmak üzere Birleşmiş Milletler ve diğer çok taraflı kurumların günümüzün ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde reforma tabi tutulması çok taraflılığın daha işlevsel bir şekilde tesis edilmesi noktasında en büyük adım olacaktır. Mevcut Birleşmiş Milletler sistemi işlevsizdir, köhnedir ve her şeyden önemlisi adaletsizdir. Birleşmiş Milletlere sözde öncülük edenler ve onun kurallarını inşa edenler bu kurallardan kendilerini muaf tutmaktadırlar. Böylesi bir durum "çok taraflılık" değil, olsa olsa "Batı taraflılık" olarak adlandırabilir. Siz kıymetli misafirlerimizden arzumuz "Dünya 5'ten büyüktür." ilkesine destek vermeniz, gittiğiniz her yere mesaj olarak iletmeniz ve daha adil bir çok taraflılığın inşasının mümkün olduğunu anlatmanızdır.

Çok taraflılık konusunda şunu da vurgulamalıyım: Biz Türkiye olarak bölgesel sorunlarda özellikle bölgesel sahiplenme ve çözümleri savunuyoruz. Asya ülkelerinin dâhil olduğu sorunların çözümü yine bizlerin gayretiyle, Asya ülkelerinin ortaya koydukları iradeyle çözülebilecektir. Batı dünyasının benmerkezci, üstenci ve çifte standartlı bakış açısıyla bizlerin sorunlarına dâhil olmaya çalışması, sömürgeci geçmişiyle yüzleşmeden diğer uluslara tarih ve medeniyet dersi vermeye kalkışması beyhude bir çabadan öteye gidemez; Asya, Asya'dır, Batı ise Batı'dır.

Yine de bu konuda kendimize bir pay çıkarmak, samimi bir öz eleştiri yapmak yararımıza olacaktır. Bölgesel sahiplenme ve çözümlere inanıyoruz ama Asya'daki uluslararası girişimlerin kurumsallaşma konusunda cılız kaldığını da itiraf etmeliyiz. Sınırlı sayıda ülkenin dâhil olduğu ASEAN haricinde etkin bir mekanizma olmadığı gibi, bütün Asya ülkelerinin dâhil olduğu bir girişim de başlatamamış durumdayız. Bu bağlamda, Asya Parlamenter Asamblesinin kurumsallaşması ve kurumsal kapasitesinin artırılması Asya'daki girişimlerin önünü açabilecek bir adım olacaktır.

Mevcut Dönem Başkanı olarak Asya Parlamenter Asamblesinin kurumsallaştırılmasına yönelik bütün somut önerilerinize açık olduğumuzu, önerilerinizi dinlemeyi arzu ettiğimizi vurgulamak isterim. Ayrıca, belirtmeliyim ki Türkiye olarak son kez APA Dönem Başkanlığını üstlenmiş durumdayız. Son 4 Genel Kurulunu düzenlemekten ve Dönem Başkanlığını yürütmekten duyduğumuz gururla, APA'nın yeni Dönem Başkanı olmayı arzulayan dostlarımızın adaylıklarını da destekliyor olacağımızı burada ifade etmek istiyorum.

Yeni Dönem Başkanlığında Asya Parlamenter Asamblesinin sadece Asya'da değil, bütün dünyada önemli bir parlamenter diplomasi forumu hâline geleceğine ve bu Asamblenin Asya ülkeleri arasındaki iş birliğinin geliştirilmesine yönelik büyük çabalar göstereceğine eminim. Asya Parlamenter Asamblesinin daha etkin bir hâle dönüşmesi için gerekli bütün kurumsal adımların atılması ve başta İç Tüzük'ümüz olmak üzere temel dokümanlarımızın yenilenmesi gerekmektedir. Bu konuda bir uzlaşmanın sağlanması elzemdir. Bütün üyelerin bu konuda hassasiyet göstereceğinden şüphem bulunmamaktadır.

En önemli meselelerimizden biri, katkı paylarının ödenmesi ve ev sahibi ülkelere Asya Parlamenter Asamblesi faaliyetleriyle ilgili yüklenen ekonomik yükün hafifletilmesidir. Asya Parlamenter Asamblesi Dönem Başkanlarının değil bütün Asya ülkelerinin ortak kuruluşudur. Öncelikle bu meselelerde sağlam bir irade ortaya konulmadan Asya Parlamenter Asamblesinin yeni, güçlü ve uzun

erimli adımlar atması mümkün gözükmemektedir. Açık sözlülükle ve biraz da acı bir şekilde ifade edersek mevcut yapılanması ve düzenlemeleriyle Asya Parlamenter Asamblesi değil ortak meselelerde hükûmetlere ve diğer uluslararası kuruluşlara yol gösterici kararlar almak, yakın zamanda toplantılarını yapma kapasitesinde bile sorunlar yaşayacaktır; buna izin vermemeliyiz.

Bu noktada, Asya Parlamenter Asamblesini kendisine emanet ettiğimiz Sayın Genel Sekretere de büyük görev düşmektedir. Üye ülkelerden uzmanların katılacağı çalışma grupları kurarak istişarelere ve hazırlık çalışmalarına tekrar başlanmalıdır. Coğrafyanın genişliği sebebiyle bu çalışma gruplarının bölgelere ayrılması ve her bölge grubu çalışmasını tamamladıktan sonra ortak bir çalıştayda sonuçların ele alınması değerlendirilebilir. Burada uzmanların üye ülkelerin öncelikleri üzerinden değil, bir uluslararası kuruluşun nasıl etkin olabileceği ve bunun Asya Parlamenter Asamblesinin realitesiyle nasıl uyumlaştırılabileceği üzerinden objektif bir rapor sunmalarını da beklemeliyiz. Teknik istişarelerin ardından siyasi boyutunu öncelikle delegasyonlarımızın başkanları olgunlaştırmalıdır, ardından bir Asya Parlamenter Asamblesi Meclis Başkanları Zirvesi'yle son istişareleri yapar ve en yakın Genel Kurul toplantısında gerekli kararları hayata geçiririz. Saatlerimizin tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar hızlı işlediği bu dönemde Asya ülkelerinin halklarının temsilcileri olarak bu adımları atmakta daha fazla gecikmemeliyiz.

Değerli meslektaşlarım, sayın misafirler; konuşmama son vermeden önce benim açımdan son derece önemli bir hususu da sizlerle paylaşmak isterim. Bildiğiniz üzere Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan başından bu yana Rusya-Ukrayna savaşının sona erdirilmesi, öncelikle bir ateşkes başta olmak üzere birlikte, adil bir barışın diplomasi yoluyla sağlanması, savaşın olumsuz etkilerinin giderilmesi için çalışmalar yapıyor, çağrılarda bulunuyor. Bu bağlamda, örneğin, Ukrayna tahılının Karadeniz üzerinden ihracına yönelik İstanbul Anlaşması'nın hayata geçirilmesi Sayın Cumhurbaşkanımızın gayretleriyle sağlanmıştır. Bu anlaşma, dünya genelinde karşı karşıya kalınabilecek bir gıda güvensizliğine karşı bu dönemde atılmış en somut ve güçlü adım olmuştur.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan enerji güvenliği konusunda da önemli inisiyatifler almaktadır, bu alanda da ortaya çıkan krizlerin derinleşmesinin önüne geçmeye çalışmaktadır. Sizlerin de malumunuz olduğu gibi bazı olumlu sonuçlara da ulaşılmaktadır. Ben şahsen bu çabaların uluslararası camia tarafından da somut biçimde kayıt altına alınması gerektiğini düşünerek Sayın Cumhurbaşkanımızı Nobel Barış Ödülü'ne aday olarak gösterdim. Sevgili

dostum, Pakistan Senato Başkanı Sayın Muhammed Sadık Sanjrani de geçtiğimiz hafta Norveç Nobel Komitesine yazdığı mektupla Ukrayna krizinin çözümüne yönelik çabalarından dolayı Cumhurbaşkanımız Sayın Erdoğan'ı Nobel Barış Ödülü için aday gösterdi; kendisine sizlerin huzurunda bir kez daha teşekkür etmek isterim.

Bu vesileyle, siz kıymetli misafirlerimiz ve dostlarımızın da bu konuda desteklerinizi beklediğimi ifade etmek istiyorum. Sizlerin vereceği destek Sayın Cumhurbaşkanımızın ve hepimizin arzuladığı daha adil düzen ve çok taraflılığın inşasına koyulacak bir tuğla ve kimin doğru tarafta olduğunu gelecek nesillere gösteren bir vesika olarak hafızalarda yerini alacaktır. Bu tarihî vesikada imzasının olmasını arzu eden parlamenterler sekretaryamızla irtibata geçebilirler.

Değerli misafirler, Genel Kurul toplantımızda geliştireceğimiz fikirlerin, ortaya koyacağımız hedeflerin ülkelerimiz ve halklarımız arasındaki bağların ve ortak ideallerin pekiştirilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.

Toplantımızın önümüzdeki dönem için somut, uygulanabilir, faydalı ve hayırlı sonuçlar vermesini temenni ediyor, çalışmalarımızda başarılar diliyorum.

Tekrar hoş geldiniz, şeref verdiniz.

11 Ocak 2023 - "21'inci Yüzyılda İnsan Haklarının Geleceği" Başlıklı Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı, Ankara

Değerli misafirler, değerli ombudsmanlar; öncelikle Türkiye'ye hoş geldiniz. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu uluslararası konferansın hayırlı olmasını diliyorum.

Güzel bir başlık "21'inci Yüzyılda İnsan Haklarının Geleceği" başlığı, önemli bir başlık. Hakikaten bugün insan haklarından çok bahsedilen, çok konuşulan, insan haklarıyla ilgili dünya tarihinde bugüne kadar olmadığı kadar fazla belgenin hazırlandığı, yayınlandığı, birçok yeni mekanizmanın geliştirildiği bir dönemden geçiyoruz ama hâlâ hem ulusal anlamda hem uluslararası alanda dünyada en çok konuşulan insan hakları ihlalleri sorunları, dünyada en çok konuşulan mesele hâlinde devam ediyor. Dolayısıyla, böyle bir başlıkta yapılacak çalışmaların, karşılıklı bilgi ve tecrübe, görüş paylaşımının çok faydalı olacağına inanıyorum. Onun için, toplantıyı düzenleyen başta Kamu Denetçiliği Başdenetçisi Sayın

Şeref Malkoç olmak üzere, kamu denetçisi arkadaşlarımıza ve Kamu Denetçiliği Kurumumuza teşekkür ediyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumu, değerli arkadaşlar, Türkiye'de 12 Eylül 2010'da referandumla kabul edilen Anayasa değişikliğiyle kurulmuştur. Bu Anayasa değişikliği, Anayasa'nın 74'üncü maddesinde "Dilekçe hakkı" başlıklı bölümde düzenlenmiştir. Dilekçe hakkı, malumunuz, parlamento tarihinin, insan hakları tarihinin en erken dönemlerinde benimsenmiş, kabul edilmiş haklardan biridir. İşte, parlamentolar öncesinde de aslında krallara, devlet yöneticilerine taleplerin ve şikâyetlerin sunulması yani dilekçe hakkı tanınmış bir haktı ama parlamentolar özellikle yargı dışındaki bütün alanları kapsayacak şekilde dilekçe hakkının muhatabı olan kurumlar olmuşlar ve şüphesiz çok temel haklar, işte, yaşama hakkı gibi, kişi güvenliği gibi ve mal emniyeti güvenliği gibi başta ortaya çıkan üç temel hak da dâhil olmak üzere, aslında bütün hakların kullanımıyla ilgili yöntemsel bir hak dilekçe hakkı; bu bakımından çok önemli. Zaman içerisinde hem bu hakkın kullanımını kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmış hem de bu hakkın kullanımıyla ilgili yeni mekanizmalar geliştirilmiş. Birçok ülkede bilgi edinme ve bilgi edinmeye dair kurullar, kurumlar, yine birçok ülkede Kamu Denetçiliği Kurumu, bir ombudsmanlık kurumu gibi kurumlar geliştirilmiş; daha etkili bir şekilde dilekçe hakkının kullanımını ve etkili sonuçlar vermesini sağlayacak mekanizmalar kurulmuş. Türkiye'de de bu anlamda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak Kamu Denetçiliği Kurumu oluşturuldu. O tarihten bu yana çok faydalı, etkili çalışmalar yaptığını yakından takip ediyoruz.

Malumunuz, ombudsmanlık, Kamu Denetçiliği Kurumu kararları esasen bağlayıcı değil ama bağlayıcı olmamasına rağmen, geldiğimiz noktada çok yüksek oranda, yüzde 80 civarında -ki çok önemli bir orandır bu- kararlara uyulmasının sağlanmış olması çok önemli bir gelişmedir. Bu, tabii, bir taraftan Kamu Denetçiliği Kurumunun bu konudaki büyük bir ihtiyaca tekabül ettiğini, bir taraftan da idarenin denetimi konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisinin gücünü göstermesi bakımından da önemlidir.

Tabii, burada sanıyorum arkadaşlarımızın çok önemli bir kısmı da hukukçu, bir detaya kısaca değinerek devam etmek istiyorum. Aslında, genel olarak, literatürde Kamu Denetçiliği Kurumu, idari yargının bulunmadığı ülkelerde ortaya çıkmış, gelişmiş bir kurum olarak anlatılmaktadır. Böyle kabataslak ifade edecek olursak, Avrupa'nın kuzeyindeki ülkelerde ombudsmanlık, güneyindeki ülkelerde ise idari yargı kurumları gelişmiştir. Tabii, bu ayrımın önceki dönemlerde yapılmış bir ayrım olduğunu görüyoruz, hem ombudsmanlığın yaygınlaşması dolayısıyla hem de idari yargının da bulunduğu ülkelerde ombudsmanlığın daha kısa sürede, daha

kolay ve daha masrafsız bir şekilde sonuca ulaşması sebebiyle bir ihtiyaca cevap verdiğini hepimiz müşahede ediyoruz, görüyoruz; dolayısıyla bu ayrımın da artık çok anlamlı olmadığını söylemek isterim.

Bir başka husus -benim özellikle değinmem gereken bir hususdur bu- ombudsmanlığın bugünkü manada bir kurum olarak ortaya çıktığı İsveç'te literatürde ifade edilen husus, dönemin Kralı -bizdeki ifadesiyle- Demirbaş Şarl yani 12. Karl Türkiye'de bulunduğu, Osmanlı Devleti'nde bulunduğu sıralarda Osmanlı'daki yargı işleyişiyle ilgili edindiği bilgiler, gözlemler neticesinde bu kurumu geliştirmiştir diye ifade ediliyor ve özellikle Osmanlı Devleti'ndeki "kazaskerlik" "kadıaskerlik" kurumundan ilham aldığı ifade ediliyor.

Ben niye bu konuyla ilgili konuşuyorum? Benim doktora tezim, bir yargı kurumu olarak kazaskerlik, kadıaskerlik. Dolayısıyla, bu konuya dair birkaç söz söyleyecek herhalde birkaç kişiden birisi benim.

Şimdi, 12. Karl'ın -Osmanlı'daki ifadesiyle Demirbaş Şarl'ın- bugün Moldova civarında Transdinyester bölgesinde Derbent denilen bir bölgede 1709 yılından itibaren yaklaşık beş yıl -tabii burada kazaskerliği takip edebilmesi mümkün değil- daha sonra da Edirne'ye geldiği, Edirne'de iskân ettiği, oturduğu… Edirne, şüphesiz, tabii, İstanbul'dan sonra çok önemli bir merkez, idari bir merkez, dolayısıyla burada buna şahit olduğu söylenebilir.

Osmanlı Devleti'nin yargı sisteminin 1709'larda, 1715'lerde falan hâlâ dünyada en iyi işleyen, en adil bir sistem olduğunu söyleyebiliriz. Bu anlamda, bazı aksamalar ortaya çıksa da yeni yeni, bu sistemin ilgi çektiğini yabancılar tarafından, seyyahlar tarafından, yabancı siyasetçiler, bürokratlar tarafından dikkatle takip edildiğini biliyoruz.

Kazaskerlikle ilgili kısa bir şey söyleyeyim: Kazaskerlik, bugünkü anlamda bir devlet içerisindeki en yüksek yargı mercisidir. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de kazaskerin bugünkü karşılığı, kazasker "kadıasker" demektir; "kadı", "hâkim" "yargıç" demektir; asker de "kamu görevlisi" demektir Osmanlı uygulamasında. Dolayısıyla, kamu görevlilerinin yargıcı, hâkimi gibi bir anlam taşıyor. Bugünkü anlamda Adalet Bakanı, bazı ülkelerde var hâkim ve savcıları atayan denetleyen kurum olarak Hâkimler Savcılar Kurulları. Bunun dışında, Yargıtay, yüksek mahkeme ve idari yargıya bakan Danıştay gibi bütün kurumların görevleri kazaskerin uhdesindeydi. Kazasker hem adalet teşkilatının dizaynını, kurulmasını, kaldırılmasını, teftişini, denetlenmesini hem hâkimlerin atanmasını üstlenen bir kişi, aynı zamanda temyiz mercisi olarak alt derece mahkemelerde alınan kararların kendisine geldiği ve bunlara baktığı. Tabii, bizzat yapmıyor, böyle bir kurum bu; orada görev yapan, ona bağlı çalışan hâkimler var. Yine, kamu görevlilerinin yargılamasını yapan, özellikle kamu görevlilerinin mal varlıklarıyla ilgili, miras taksimiyle ilgili -mutlaka kendisine geliyor- görev yapan bir kişi.

Tabii, burada kazaskerlik bir yargı kurumu, dolayısıyla verdiği kararlar bir yargı kararı ve uyulması zorunlu kararlar, hâlbuki ombudsmanlık böyle değil. Dolayısıyla, 12'nci Karl'ın kazaskerliği kopyaladığını, aynen aldığını, aktardığını değil de başta kazaskerlik olmak üzere, belki yargı sistemiyle ilgili başka birçok işleyişi de dikkate alarak, oradan ilham alarak yeni bir şey ortaya koyduğunu söyleyebiliriz.

Değerli arkadaşlar, tabii, bu bağlamda birkaç şey daha söylemek isterim. Tabii, modern zamanlarda yargı teşkilatlarının çok genişlemesi, görevli sayısının çok artması, yargı kurumlarının çok büyük mekânlarda, binalarda görev yapmaları, genel olarak baktığımızda olumlu bir gelişme gibi değerlendiriliyor. Bunun böyle olmadığına dair bazı yazılar da var, bilhassa hukuk sosyolojisi çalışan akademisyenlerin, düşünürlerin, bir ülkede yargı binalarının çok büyük olması, yargıya çok para, bütçe ayrılması, çok kişinin yargıda çalışması, yargı sistemi içerisinde, aslında o ülkede hukukun iyi çalıştığına değil de biraz çalışamadığına işaret eder diye değerlendirme yapanlar da var. Dolayısıyla, yargının işleyişinin çok basit, çok kolay, çok pratik ve hızlı, çok masrafsız bir şekilde olması önemli. Bu, tabii, daha çok kurumsal anlamda, organizasyonla ilgili bir husus. Bir de esasen hukuk sisteminin ürettiği kararların yani ihtilafları, anlaşmazlıkları

çözme yolunda ürettiği kararların tatmin edici olması önemli. Şimdi, bakıyoruz, Avrupa'da da var, Türkiye'de de benimsendi, ilk derece, birinci derece mahkemeleri var, bunların kararlarını ikinci derece mahkemelere yani istinaf mahkemelerine götürebiliyorsunuz. Sonra, razı olmazsanız bir üst mahkemeye, temyiz mahkemesine götürebiliyorsunuz; razı olmadığınız takdirde "bireysel başvuru yolu" diye bir yol var, biraz daha sistemin içinde değil, temyiz sisteminin içerisinde, kanun yollarının içerisinde değil ama sonuç itibarıyla o da benzer bir sonuç üretiyor. Bireysel başvuruya yani anayasa mahkemeleri bağlamında gidebiliyorsunuz, oradan da sonuç alamadığınızda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gidiyorsunuz. Yani bu, yargının normal, gecikmeden işlemesini dikkate alıyor olsanız da bir uyuşmazlığın bu kadar adımdan geçtikten sonra çözümleniyor olması birkaç senelik asgari bir süre demektir. Bu ise çoğu zaman verilen kararı anlamsız hâle getiriyor yani belki kişisel olarak "Haklıyım." diye söyleyebiliyorsunuz ama alacağınızı aldığınızda onun kıymeti düşmüş oluyor veya bir hak size iade edildiğinde artık siz o hakkı kullanabilecek durumda olmaktan çıkmış oluyorsunuz.

Dolayısıyla, yargının işleyişinde, tabii, bir taraftan kısa, masrafsız, hızlı, kısa sürede karar üretmek önemliyken bir taraftan da ihtilaflı olan tarafların yani uyuşmazlık içerisindeki tarafların her ikisini de sadece şeklî anlamda değil, maddi anlamda da içerik olarak kalben tatmin edecek kararlar üretebilmek önemli. Yani bir karar ortaya çıktığı zaman -iki taraf var- tarafların ikisi de "Evet, doğrusu buymuş." diyerek o kararla, bizdeki tabirle -belki tercüman arkadaşlar doğru tercüme ederler diye ümit ediyorum- "mutmain olmalı" yani kalben o karara rıza göstermeli, gönüllü olarak o karara rıza göstermeli. Yargı sisteminin bunu üretmesi çok önemli. Bunu ürettiğiniz zaman, işte, yok bunu beğenmedim bir üst merciye, onu beğenmedim bir üst merciye… Bizde biraz çok böyle organize bir şey ama bir ihtilaf olduğu zaman, vatandaşlar birbirlerine kızdığında veya idareye kızdığında "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kadar gideceğim." diye baştan söylerler yani "Ben bir on sene falan bu işle uğraşacağım, sonuna kadar." Yani "Haklı mıyım, değil miyim?" diye düşünenlerin sayısı büyük ölçüde azalmaya başladı günümüz dünyasında. İşte, aslında Osmanlı'daki adalet sisteminin başarısı bunu üretebilmekte. Onun için, hukuk kurallarının kişilerin dünya görüşleriyle, inanç dünyasıyla, ahlak sistemleriyle bir bütünlük teşkil etmesi lazım. Yani insanlar bir hukuk kuralını ihlal ettikleri zaman, sadece bir hukuk kuralını yani pek fazla umursamadıkları devletin koymuş olduğu soyut bir kuralı ihlal ettiklerini düşünmemeli, bir hukuk kuralını ihlal ettiklerinde ahlaki olarak da bir hata yaptıklarını, yanlış yaptıklarını, kendi değerler sistemi içerisinde bir yanlış yaptıklarını düşünmelidir, buna inanmalıdır…

Modern zamanlarda bütün hepsi birbirinden ayrılmaya başladı; hukuk ayrı bir düzen, varlık olarak bir tarafta, ahlak sistemi ayrı bir varlık olarak bir tarafta, insanın başka değerler dünyası ayrı bir varlık olarak; sanki bunlar arasında zaman zaman kesişmeler oluyor ama esasen birbirinden ayrı yapılar gibi. Bu yanlış. İşte, o zaman, insan kendi içinde bir tatmin, bir mutmainlik, kalben rıza üretmiyor. Dolayısıyla, adalet sisteminin başarısı büyük binalarda, işte, yeni yeni birtakım müracaat yolları açmakta, yeni kurumlar üretmekte değil de daha kısa sürede ihtilafı çözecek ve bu çözüme insanları razı edecek bir rıza üretmekte öne çıkması lazım. Buna işaret etmek isterim.

Tabii, insan haklarıyla ilgili sorunlarımız çok fazla. Dünyada birçok insan, çocuklar açlıktan ölüyorlar, yine savaşlar sebebiyle ölen insanlar her tarafta. Göç çok ciddi bir sorun. Bugün göçmenler, daha doğrusu Akdeniz'i bir göçmen kabristanına çevirmek için harcanan paraların çok büyük meblağlar tuttuğunu biliyoruz. Yabancı düşmanlığı, İslam düşmanlığı, Müslüman düşmanlığı dünyada birçok ülkede ciddi sorunlar üretecek noktaya geldi fakat bütünüyle küreselleşmiş bir dünyadayız. İşte "küreselleşme" deyince önce genel olarak paranın küreselleşmesi ve serbest dolaşımı anlaşılıyordu, daha sonra emtianın serbest dolaşımı anlaşılıyordu, insanların serbest dolaşımı anlaşılıyordu fakat şimdi dünyadaki her şeyin küreselleştiğini gördük.

Çin'de bir virüs çıktı, virüs de küresel; bütün dünyayı çok kısa bir zamanda dolaştı, kuşattı. Sonra virüse karşı tedbirler almaya başladık, aşı falan üretmeye çalıştık, aşı da küresel çünkü sadece belli bir ülkenin halkını aşılamamız hâlinde virüse karşı bağışıklık kazanamıyoruz çünkü başka ülkelerden gelenler var, gidenler var falan. Dolayısıyla, bütün dünyada bu bağışıklığı sağlamamız lazım ki kendi halkımızı ve kendimizi koruyabilelim.

Dolayısıyla, böyle küresel bir dünyada artık bir insanın barış içerisinde, huzur içerisinde, güven içerisinde yaşaması, asgari insani şartlarda yaşaması bütün insanların tek tek huzuru ve güvenliği için çok önemli hâle geldi. Yani birimizin güvenliği, hepimizin güvenliği için, huzuru için çok önemli hâle geldi; gittikçe bunun daha da arttığını, bunun böyle olduğunu daha fazla hissedeceğimizi söylemek isterim. İşte, böyle bir dünyada, bazen sadece teorik ahlaki tercihlerle değil, bütünüyle biraz daha dünya şartlarının gerçekliğinin zorlamasıyla artık tam eşitliğe dayanan ve gerçek manada adalete dayanan bir insan hakları doktrini üzerinde anlaşmamız gerekir.

Çok kısa bir şey söyleyerek bitiriyorum. Bazen Avrupalı meslektaşlarımız, hukukçu, akademisyen, siyasetçi arkadaşlara diyorum ki: "İnsan" dediğimiz zaman -ki insan haklarının en temel kelimesi, kavramı, insan- gerçekten dünyada yaşayan bütün insanları anlayan, bu anlamda bir eşit insan hakları kavramına

somut olarak da sahip miyiz? Çünkü kelimeleri telaffuz ediyoruz, hepimizin zihninde o kelimeler. İşte "Husserl'in Fenomenolojisi" gibi yani somut bir varlığa değil de onun zihnimizdeki imgesine dayanıyordu ama bu imge hepimizde farklı. Dolayısıyla, mesela Berlin'de yaşayan bir insan ile Paris'teki bir beyaz -ikisi de beyaz- insanı eşit olarak düşünebiliyoruz ama Paris'teki bir beyaz akademisyen ile Uganda'daki ten rengi farklı bir kişiyi, biz, aynen hukuk önünde, insan hakları bağlamında eşit olarak zihnimizde canlandırabiliyor muyuz?

Bunu niçin söylüyorum? Yakın zamanda takip etmişsinizdir, İngiliz Kraliyet ailesinden istifa eden, ayrılan prensin otobiyografik bir kitabı çıkıyor, o kitaptan bazı bölümler basına sızdı, orada bir yerde diyor ki: "Afganistan'da görev yaptım, 25 kişiyi öldürdüm. Onları insan olarak görmüyorum, eğer insan olarak görsem zaten öldüremezdim. Onları insan olarak görmememiz konusunda eğitim aldık."

Şimdi bu, tabii, genç, beyaz bir Avrupalının bir görüşü değil sadece, keşke öyle olsa, değil; bu bir kültür, bir yaklaşım, bir anlayışı ifade ediyor. Yani bir insan, Avrupalı, beyaz bir insan, Afganistan'da yaşayan 25 insanın insan olmadığına karar veriyor, kendisini ikna ediyor ve onları öldürüyor, öldürebiliyor ve bundan hiçbir utanç duymadığını da ifade ediyor.

Dolayısıyla, insan haklarıyla ilgili ne yazarsak yazalım, hangi kurumları oluşturursak oluşturalım, temel meselemiz bir paradigma meselesi. Biz, dünyada yaşayan 8 milyar insanın her birinin hangi ten rengine sahip olursa olsun, hangi inanca sahip olursa olsun, hangi dile, hangi ırka, hangi coğrafyada yaşıyor olursa olsun her birinin diğeriyle tam anlamıyla gerçek manada eşit olduğunu, hukuk konusunda, insan hakları konusunda eşit olduğunu kabul etmek ve zihnimizi de kültürümüzü de paradigmamızı da bunun üzerine oturtmak mecburiyetindeyiz. Bunu yapmadığımız takdirde, insan hakları belgeleri, mekanizmalarla -şüphesiz çok faydalıdır, çok mesafeler alındı, alınabilir ama- küreselleşen bir dünyada gerçek manada bir insan hakları uygulaması yerleştirebilmek mümkün olmaz.

Ben, ombudsmanlarımızın bu anlamda biraz daha böyle zorlayıcı kararlar değil de istişareyle, ikna yoluyla kararlar alması hasebiyle de bu konuda önemli fonksiyonlar göreceğine, önemli faydalar üreteceğine inanıyorum.

Çok teşekkür ediyorum böyle bir toplantı için.

Sizi Türkiye'de ağırlamaktan büyük memnuniyet duyuyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Buradaki konuşmaların, değerlendirmelerin bütün dünyamız için, insanlık için faydalı olmasını temenni ediyorum.

11 Ocak 2023 - "21'inci Yüzyılda İnsan Haklarının Geleceği" Başlıklı Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı Vesilesiyle Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Düzenlenen Toplantı, Ankara

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından düzenlenen 21'inci Yüzyılda İnsan Haklarının Geleceği başlıklı Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı münasebetiyle bir aradayız. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumu 2010'da yapılan Anayasa değişikliğiyle kurulmuş, hukuk sistemimize dâhil olmuştur. Kurumun düzenlendiği madde Anayasa'nın 74'üncü maddesidir. Bu madde dilekçe hakkına dairdir. Hatırlanacağı üzere, dilekçe hakkı, insan hakları arasında en eski tarihlerden itibaren varlığı kabul edilen ve parlamentolarla ilişkilendirilen bir haktır. İnsanlar, haklarıyla alakalı şikâyetleri veya talepleri dilekçe yoluyla parlamentolara iletirler. En eski tarihli hakların başında gelen dilekçe hakkının kullanımıyla alakalı zamanla bazı mekanizmalar oluşturulmuş, daha etkili ve sonuç verici yapılar meydana getirilmiştir. Türkiye'de

dilekçe hakkının kullanımının bir nevi özel bir yolu olarak Kamu Denetçiliği Kurumunun düşünüldüğünü ve varlık kazandığını söyleyebiliriz. Bu sebeple, Anayasa'nın 74'üncü maddesinde Kamu Denetçiliği Kurumu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı bir kurum olarak kurulmuş ve düzenlenmiştir, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına çalışmalarını yürütmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulduğu tarihten bu yana çok önemli mesafeler aldığını ve insan haklarının korunmasında etkili ve sonuç alıcı çalışmalar yürüttüğünü ifade etmek gerekir. Kurumun kararlarının hukuken bağlayıcı olmamasına rağmen, idarenin çok büyük bir oranla kararlara uymaya çalışması büyük bir ihtiyaca cevap verdiğini göstermektedir. Bu durum, ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisinin idarenin işleyişiyle ilgili denetiminin tesirine ve anayasal sistem içindeki mimarinin doğru kurulduğuna işaret etmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; Kamu Denetçiliği Kurumunun tarihine dair, sanırım, söz söylemesi gereken kişilerden biriyim. Malumunuz, Kurumun yani ombudsmanlığın bugünkü manada ilk olarak İsveç'te ortaya çıktığına ve Osmanlı Devleti'ndeki kazaskerlik kurumundan mülhem olduğuna dair yaygın bir görüş vardır. Ben de Osmanlı klasik döneminde kazaskerlik kurumunu doktora tezi olarak çalışmış bir kişi olarak, bu konuya dair birkaç söz söylemek isterim. Öncelikle, İsveç Kralı Demirbaş Şarl yani 12'nci Karl, 1709 yılından itibaren Osmanlı Devleti'ne sığınarak uzun bir süre kalmış, bu süre içinde devlet işleyişine dair etraflı gözlemler yapmıştır. O tarihler, Osmanlı devlet ve hukuk sisteminde bazı ciddi aksaklıklar baş göstermeye başlasa da dünyada en iyi işleyen sistem olduğunda tereddüt yoktur. Osmanlı hukuk ve adalet sisteminin en üst kurumu da kazaskerliktir. Kazaskerlik bugünkü adalet sistemleriyle mukayese edildiğinde, Türkiye'deki sistemi belki esas kılavuz alarak söyleyecek olursak, Adalet Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Yargıtay ve Danıştay gibi kurumlarımızın tamamının görevlerini deruhte etmektedir. Adalet teşkilatının başı, hâkim atamalarının ve denetimlerini yapan kişi, bir nevi temyiz mahkemesi olarak davalara bakan yüksek mahkeme hâkimi, idari yargı görevi ifaden mahkemenin de en üst yöneticisidir; kısaca yargı sisteminin başındaki kişi kazaskerdir. "Kazaskeri" ifadesi esasen kadı yani hâkim ve asker yani kamu görevlisi -Osmanlı'daki ifadesiyle- kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmektedir; kamu görevlisi kadısı, hâkimi demektir. Esasen, devlette en üst düzey hâkimdir.

Osmanlı adalet sisteminin sorun çözücü, sorunları adaletle ve kısa sürede çözen bu yapısının Demirbaş Şarl tarafından takip edildiği ve bundan ilham alındığı muhakkaktır ancak şunu belirtmek isterim ki kazaskerlik, nihayetinde bir yargı merciidir, kararları bütün mahkeme kararlarında olduğu gibi nihai ve

icrası zorunlu kararlardır. Ombudsmanlık ise bir yargı mercii değildir; kararları, uyulması zorunlu nihai kararlar mahiyetinde değildir. Bu sebeple Demirbaş Şarl'ın Osmanlı adalet sisteminden ve kazaskerlik kurumundan genel olarak ilham aldığını ama benzer bir kurum oluşturmuş olmadığının altını çizmek isterim. Esasen, Osmanlı adalet sisteminde birçok başka mekanizmanın varlığı ve hukuk paradigması, kişiler arası veya kişi ile devlet arasındaki ihtilafların çok kısa bir zamanda, kolaylıkla, masrafsız ve tarafları içtenlikle tatmin edecek bir işleyiş ortaya çıkarmıştır. Bu tablonun doğal sonucu olarak yabancıların bilhassa yabancı seyyahların çok ilgisini çektiğini ve Avrupa'da birçok eserde uzun uzun üzerinde durulduğunu ve bazı kurumlar için de ilham kaynağı olduğunu belirtmek isterim.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; insan hakları konusu, gerek ulusal gerekse uluslararası alanda birçok kıymetli, önemli gelişme ve kurumsallaşma gerçekleştirilmiş olmasına rağmen hâlen dünyamızın en sorunlu alanlarından birini teşkil etmektedir. Yakın zamanlarda göç ve göçmenler bağlamında tartıştığımız, yine yabancı karşıtlığı, İslam düşmanlığı, dinî ve etnik ayrımcılıklar üzerinden geniş anlamda uluslararası kamuoyunun gündemini teşkil eden insan hakları sorunları sıcaklığını korumaktadır. Hâlen, Afrika'nın birçok ülkesinde, Myanmar'da, Yemen'de açlıktan ölen çocukların hayat hakkı, emperyalist devletlerin güç mücadelesinde öldürülen milyonlarca insanın hukuku, Akdeniz'i bir çocuk kabristanına çeviren insanlık dışı göçmen politikaları, Avrupa'da İslam'a ve Müslümanlara karşı ayrımcı ve başörtüsü yasakları gibi özgürlükleri kısıtlayıcı kararlar günümüz dünyasında aktüel haberler arasındadır. Birkaç yıl daha geriye gidersek, Avrupa'nın ortasında, Bosna Hersek'te Batılı Barış Gücü askerlerinin gözleri önünde ve müsamahalarıyla yaşanan insanlık onurunu ayaklar altına alan alçak soykırım, Ruanda'da birkaç günde bazı Avrupa ülkelerinin sorumluluğu altında katledilmiş milyonla insan, 20'nci yüzyılın iki büyük savaşı ve iç savaşları, çatışmaları, çifte standartlarla yüklü insan hakları yaklaşımları… Yine daha birkaç gün önce İngiliz Kraliyet ailesinden ayrılan prensin hazırlamış olduğu otobiyografik kitaptan basına yansıyan bölümler vardı hatırlarsınız; Afganistan'da 25 kişiyi öldürdüğünü, onları insan olarak zaten görmediğini, insan olarak görse öldüremeyeceğini söyleyen bir beyaz Avrupalıyla karşı karşıyayız. Bu yaklaşıma değinmemin sebebi, belli bir kişinin değil, Avrupalı birçok insanın zihniyet dünyasının, bir kültürün özetini vermesi sebebiyledir.

Bütün bunları çok önemli bir yere gelmek için hatırlatıyorum. Dünyada insan haklarının bu kadar çok konuşulduğu, insan haklarıyla ilgili ulusal ve uluslararası düzenlemelerin bu kadar çok yapıldığı, mekanizmaların kurulduğu bir dönemde insan hakları ihlallerinin değişmez ve güncel bir gündem maddesi olmasını esaslı

bir şekilde sorgulamamız gerekir. Sorun nerede? Sadece uygulamayla alakalı bir sorun mu var, yoksa bir anlayış, bir paradigma sorunu mu var? Eğer yaşanan insan hakları sorunları münferit olsa, sayıca çok olsa da anlamlı bir bütünlük oluşturmayacak şekilde farklı şekil ve sebeplere dayalı olarak karşımıza çıksa belki bir uygulama sorunundan söz edebiliriz ama ihlaller ve onların sebepleri anlamlı bir bütünlük ve tanımlayabileceğimiz bir çerçeve gösteriyorsa o zaman, bir zihniyet, bir paradigma sorunundan söz etmek gerekmektedir. Sorun, esasen, insan hakları paradigmasında, zihniyetindedir. Avrupalı akademisyen, hukukçu, siyasetçi arkadaşlarımızla konuşurken kendilerine bazen şunu soruyorum: İnsan hakları bağlamında biz "eşitlik" deyince kim olursa olsun, nereden olursa olsun, insanların tam manada, kâmil manada eşitliğini anlıyoruz ama siz "eşitlik" deyince Paris'teki bir insan ile Berlin'deki bir insanın eşit olduğunu düşünüyorsunuz da Paris'teki bir beyaz akademisyen ile mesela Uganda'da yaşayan ten rengi farklı bir insanın eşit olduğunu düşünebiliyor musunuz, "eşitlik" dediğinizde zihninizde bunu somut olarak canlandırabiliyor musunuz?

İngiliz müstafi prensin sözleri bunun düşünülmediğini, Avrupa'daki eğitim ve kültürün bu kadar doğru bir eşitlik anlayışı vermediğini gösteriyor maalesef. Bizler kelimelerle, kavramlarla düşünüyoruz insanlar olarak; bir kelimeyi kullandığımızda her birimizin zihninde o kelimeye dair somut bir tasavvur meydana geliyor. "Masa" dediğimizde masayı anlıyoruz ama hepimizin zihninde farklı masa şekilleri canlanıyor. Hepimizin o kelimeyle eşleştirdiği somut karşılıklar farklı bir şey zihinlerimizde. Soyut kavramlar söz konusu olduğunda, zihindeki karışıklıklar daha da karmaşık hâle geliyor. Kelimelerin zihnimizdeki karşılığını oluştururken bir kültürün, bir dünya görüşünün içinden bakıyoruz; onun etkisi, belirleyiciliği söz konusu. "İnsan hakları" dediğimiz zaman da bizler, bu topraklarda, doğudaki, İslam dünyasındaki kültürün çocukları olarak "insan" dediğimiz zaman Hazreti Adem ve Havva'nın çocuklarını, dünyanın neresinde olursa olsun rengi, dini, dili, ırkı, coğrafyası ne olursa olsun aynı cins bir varlık olarak insanı anlıyoruz; mutlak manada insan çünkü "insan" kelimesi bizim kültürümüzde bu kapsayıcılığıyla mevcut olan bir kelimedir. Kur'an'ın ilk vahyin geldiği tarihten, yani miladi 610'dan bu yana bütün kapsayıcılığıyla "insan" kelimesi kullanılmaktadır. Hazreti Peygamber Aleyhisselam, Veda Hutbesi'nde, 632'de, hitabında aynı kuşatıcılıkla insanlara yöneltiyor sözlerini; kadın, erkek, renk, dil, coğrafya ayrımı yok. Ancak kelimenin bu şekilde kullanımı, Avrupa'da özellikle "insan hakları" ibaresindeki anlamıyla kullanıyoruz bunu "human" kelimesi. Bu kelimenin hukuk ve siyaset metinlerinde, literatürde kullanışı bu anlamıyla çok geç bir tarihtir; 16'ncı yüzyıl sonu, yaklaşık tam tarih olarak 1597 gibi tespit ediliyor

bu kelimenin kullanımı. Bundan önce kadınları ayrı, erkekleri ayrı kelimeyle ifade ediyorlar İngiltere'de mesela. Kadın-erkek birlikte bir canlı türünü ifade edecek tek kelime kullanımı yok. Amerikan Başkanı Roosevelt Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi'yle ilgili diyor ki: "Bu, bütün insanlığın Magna Cartası'dır." Sembol olarak doğrudur ama Magna Carta'da, "human" yok, "insan" yok; "men" yani erkekler. Erkeklerin haklarından bahsediliyor orada. 17'nci yüzyıl başına kadar "insan hakları" ibaresinin en temel, kurucu kelimesi yok.

Mesele, sadece bir kelime meselesi değil; mesele, varlığa, canlı türüne, insana bir bakış, kategorizasyon, zihindeki ve kültürdeki bir kategorizasyon. Zaten zihinde bir kategorizasyon olduğu için tek bir kelime içinde değil de farklı kelimelerle ifade ediliyor mesela kadınlar ve erkekler. Tek bir kelimeyle ifadeye geçtikten sonra da bu kategorik yaklaşımın sona erdiğini söylemek mümkün değil, kültürdeki ve zihindeki derin izler varlığını koruyor. Ben insan haklarıyla ilgili Batılı doktrinde en temel problemin bu olduğunu düşünüyorum. İnsan haklarıyla ilgili farklı standartlardan bahsediyoruz zaman zaman ama esasen "insan" dediğimiz zaman Batı'daki siyasetçilerin, hukukçuların, akademisyenlerin gerçekten bizim anladığımız manada kapsayıcı, 8 milyarın üzerinde insanı, eşit bir insanı kastettiklerine dair soru işaretleri zihnimde varlığını korumaktadır. Batılı zihin dünyalarında parçalar hâlindeki kadın ve erkek varlıkların özünde tek bir varlık olarak ifadesinin ancak iki farklı varlığın birleştirilmesiyle ortaya çıktığına da dikkat çekmek isterim. Hâlbuki, bizim zihin dünyamız kadın ve erkeği tek bir varlığın, insan varlığının iki farklı tezahürü olarak görmektedir. İnsan haklarına dair kültürel kodlardaki bu zihniyet farkı, çifte standartlı uygulamalara yol açmaktadır. Dolayısıyla, bugün Afrikalıların, Asyalıların, Doğuluların, Müslümanların, yabancıların, göçmenlerin yaşadıkları sorunun temelinde kelimeler soyut, genel anlamlarına kavuşmuş olsa da hâlâ o zihnin arkasındaki paradigmanın yani yazılımın varlığı yatmaktadır. Avrupa dışına çıktığınızda farklı bir insan hakları konsepti, beyaz olmayan insanlara karşı farklı bir insan hakları konsepti, Müslümanlara karşı farklı bir insan hakları konsepti, kadınlara karşı farklı bir insan hakları konsepti, Batılı zihin dünyasının tarihî zihinsel kodlarında, DNA'sında yer alan tanımlara dayanmaktadır. Böyle olunca, bu insan hakları yaklaşımı Batı sınırları dışında hukuki bir konu olmaktan çıkarak bir politik araca dönüşmekte veya bir politik araç olarak anlaşılmaktadır. Bu dile getirdiğim husus sadece bir teorik tartışma konusu değil artık, Avrupa'da yaşayanlar dâhil, bütün insanlığın en önemli risk alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küreselleşme bizi bütün insanlar olarak birbirimize öyle bir bağladı ki bundan sonra dünyanın her yerinde ve herkes için barış, çifte standartsız insan hakları

asgari düzeyde insani hayat standardı olmadığı sürece hiç kimse huzur içinde olamaz, huzur içinde kalamaz. İnsanı esas alan, bir tarağın dişleri gibi insanların tam ve gerçek manada eşitliğine dayanan, politik bir araç olarak değil, sadece hukuki bir konu olarak görülen bir küresel insan hakları doktrini artık sadece bir teorik, ahlaki tercih meselesi değil, zorlayıcı bir dünya gerçekliği hâline gelmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli misafirler; bu uluslararası kongreye katılan yabancı misafirlerimize tekrar hoş geldiniz diyorum, bu konferansın hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum, toplantının hazırlanmasında emeği geçen bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Bu güzel açılış programı için bizi milletin evinde, Külliye'de misafir eden Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarımı sunuyorum.

Sizleri, daha iyi bir yeryüzü, daha vicdanlı bir gelecek, daha mutlu ve umutlu bir hayat temennisiyle saygıyla selamlıyorum.

29 Ocak 2023 - İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği 17'nci Konferansı Açılış Konuşması, Cezayir

Bismillahirrahmanirrahim.

Elhamdülillahirabbilalemin. Essalatü ala resulina.

Değerli Meclis Başkanları, değerli Genel Sekreter, kıymetli misafirler, aziz kardeşlerim; İslam dünyasını temsil eden parlamentoların siz değerli başkanlarını, başkan vekillerini, üyelerini ve kıymetli katılımcıları en kalbî duygularımla Allah'ın selamıyla selamlıyorum. Esselamüaleyküm ve rahmetullahi ve berekatühü.

Sizlere başta Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere Türkiye'deki bütün kardeşlerimizin selamını ve muhabbetlerini getirdim.

Kıymetli dostlarım, konumuz çok isabetli ve günümüzün dertlerini istişareye fırsat verecek şekilde İslam dünyası ve modernleşme ile kalkınmanın sınamaları

olarak belirlenmiş olan konferansımızda yapılacak tartışmaların, alınacak kararların İslam dünyası ve bütün insanlık için hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Zamanın, mekânın ve olayların tahkikinin zorlaştığı, fertlerin ve toplumların geçirdiği değişimlerin insanın havsalasını zorladığı bir dönemden geçiyoruz. Buna mukabil siyaset, hukuk ve uluslararası ilişkilerin yaklaşımları, dinamikleri ve öncelikleri de sürekli ve derinden değişimlere uğramaktadır. Her sabah gözümüzü açtığımızda gündemimize dâhil olan yeni bir meseleyle, yeni bir krizle karşılaşıyoruz, tabiri caizse ahir zamana yaklaşıp yaklaşmadığımızı sorguladığımız bir zaman penceresinden geçiyoruz. Müslümanlar olarak yükümüz ağır, varılacak menzilimiz ise uzundur. Birçokları içinde olduğu zorlu durumu sadece modern zamanın bir neticesi olarak görme kolaycılığına kaçıyor, kalkınmayı ve modernleşmeyi ve esasen bu çabanın ideolojik zeminini teşkil eden modernizmi derinlemesine anlatmaktan imtina ediyor. Hâlbuki günümüzü, karşı karşıya olduğumuz meseleleri ve yaşadığımız sıkıntıları anlayabilmemiz için modernizmi tam manasıyla kavramamız şarttır. Önce anlamalı, sonra anlamlandırmalı, sonrasında bu olguyu tekrar ele almalı, belki de baştan inşa etmeli ve sonuçlarını yönetebilmeli ve yönlendirebilmeliyiz. Basitçe ifade etmek gerekirse modernizm özünde evren, hayat ve insanın Allah ve maneviyatla olan ilişkisini esasen inkâr ediyor, koparıyor. Kısaca modernizmin özünde dünyevileşme, hayatı sadece dünya hayatına mahsus olarak kabul etme, ahiret hayatını inkâr etmek olarak tabir edebiliriz. Bakara suresi 200 ve 201'inci ayetlerde Cenab-ı Hak bir taraftan modernizm tehlikesine dikkatimizi çekerken modern zihniyet dünyasıyla Müslüman'ın hayata ve dünyaya bakışı arasındaki farkı açıkça ortaya koyuyor.

Türkçesiyle "…Ey Rabb'imiz bize dünyada ver." der. Onun için ahirette hiçbir nasip yoktur.

Yine insanların bir kısmı da "Ey Rabb'imiz, bize dünyada bir güzellik, ahirette de bir güzellik ver ve bizi ateşin azabından koru." der. Bu hayatı dünyadan yani maddi olandan ibaret saymamış, aslında insanın kendine yabancılaşması da demektir ama Batı'daki anlaşıldığı gibi materyalist üretim tekniklerine endeksli bir yabancılaşma değil, ruh ve bedenden oluşan insanın bir yarısının diğer yarısına yabancılaşmasıdır. Bunun ortaya çıkaracağı riskleri Kırgızistan'ın yetiştirdiği en büyük edebiyatçılardan Cengiz Aytmatov'un mankurt olarak kavramlaştırdığı ruhunu kaybetmiş, bedeni canlı insan portresinde net bir şekilde görüyoruz. Aytmatov "Gün Olur Asra Bedel" başlıklı eserinde şöyle diyor: "Asıl mesele de bu işte. Zaman ne kadar geçerse geçsin bazı durumlarda hiçbir şeyi değiştirmez.

Elinden malını, mülkünü, varını yoğunu alsalar bundan ölmezsin, bunları yine edinebilirsin ama senin onurunu kırar, ruhunu öldürürlerse işte bunun çaresi yoktur." Nitekim hikâyenin sonunda da et ve kemikten ibaret canlı ama ruhsuz kalan mankurt artık annesini, en kıymetlisini bile tanımaz ve canını alacak hâle gelir, maneviyatsız maddiyatın gideceği yol budur. Bu bakımdan Cezayir'e bu önemli konuyu gündeme aldığı için teşekkür ediyorum. Zira aydınlarımız, akademisyenlerimiz, kanaat önderlerimiz, siyasetçilerimiz, artık modernizmi, laikliği, kapitalizmi ve bunlarla birlikte bizleri iyice içine alan küreselleşmeyi derinlemesine ele almalı, tartışmalı ve İslam dünyasına ufuk çizmelidir.

Konunun teorisine ilişkin tartışmaları başka bir zemine bırakalım ama pratiğe dair birkaç hususa da işaret etmek isterim. Müslümanlar ruhu, maneviyatı, ahireti de esas alırlar ama bu bizim maddi olanı, çağın şartlarını, bu dünya hayatını, fırsatlarını, sorunlarını yok sayacağımız anlamına gelmiyor. Nitekim az önce okuduğum ayetikerimelerde sadece dünya hayatını talep etmenin karşısına sadece ahiret hayatını talep etmek konulmamıştır. Sadece dünya hayatını talep etmenin karşısına hem dünya hayatını hem de ahiret hayatını birlikte talep etmek konulmuştur. Bugün modernleşmeyle özdeşleştirilen demokrasi, insan hakları, güçler ayrılığı, hukukun üstünlüğü gibi kavramların geldiği seviyeyi, bilimin ve teknolojinin ulaştığı noktayı yok saymıyoruz ama bu konularda Batı'nın çifte standartlarını, ikiyüzlülüklerini de görmezden gelemeyiz. Yapmamız gereken, Batı tarafından ulaştırılan bu olgulara dinlerin en kâmili ve yüce dinimiz İslam'dan aldığımız ilhamla bir ruh kazandırmak, madde ile manayı buluşturmak ve bunları çok daha güçlü bir şekilde insanlığın hizmetine sunmaktır. Günümüzün modern dünyasının sınamalarından bizi başarıyla çıkaracak olan güç dünya görüşümüzde ve kadim medeniyetimizin mirasında yatmaktadır.

Kıymetli misafirler, bu anlayışla 2021 yılında İstanbul'da gerçekleştirdiğimiz 16'ncı Konferans'ımızda İslam dünyası silkelenmeli, kendine gelmeli ve ittihadını sağlayacak günümüz dünyasına en gür sesiyle hakikati, istikameti göstermelidir demiş, günümüzün bütün uluslararası kuruluşlarında olduğu gibi İSİPAB'ın da çağın gerekliliklerine cevap verecek şekilde reforma ihtiyacı olduğunu, kurumsallaşmasını ve güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamışım. Bu noktada yapılması gereken önemli işler olduğunun da altını çizelim ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun İslamofobi'yle Mücadele Uluslararası Günü konulu İslam İşbirliği Teşkilatı kararını kabul etmesindeki öncü ve kilit rolümüzün de devamı olarak yeni bir çalışma başlatılması çağrısı yapmıştım. İSİPAB üyesi olmayan ülkelerdeki Müslüman toplumun ve azınlıkların karşılaştığı insan hakları ihlallerini izlemek

ve raporlamak için özel bir komite oluşturulması önerisinde bulunmuştum. Zira yapısal ve kurumsal bir hâl alan, Müslümanlar üzerinde baskı oluşturan, kamuya da gündelik hayatın her alanına da sirayet eden insan hakları ihlallerinin geldiği süreç görmezden gelinerek bu sorunun dünya kamuoyunda ve uluslararası toplumda yeterince ele alınmamasına sebep olmaktaydı. 26 Mayıs 2022'de Ankara'da gerçekleştirilen Siyasi İşler ve Dış İlişkiler Komitesi 7'nci Olağanüstü Toplantısı'nda önerimiz kabul edilmiş ve Müslüman Topluluklar ve Azınlıklar Komitesi kurulması kararı alınmış ve İSİPAB Türk Delegasyonu Başkanı Orhan Atalay da raportör olarak seçilmiştir.

Dünyanın da hemen her ülkesine dağılmış şekilde İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi olmayan ülkelerde bulunan 400 milyondan fazla Müslüman kardeşimizin yaşadığı ayrımcılığı, maruz kaldığı nefreti ve zulmü kayıt altına almanın tarihî bir görev olduğu bilinciyle çalıştım. Memnuniyetle ifade etmeliyim ki Sayın Atalay tarafından kaleme alınan ve sizlere sunulan rapor, Müslüman topluluklar ve azınlıkların maruz kaldığı insan hakları ihlalleri, bu ihlallere zemin hazırlayan hukuki düzenlemeler, hükûmet uygulamaları, hak ihlaline zemin hazırlayan siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel unsurlar ve karşılaşılan vakaları kayıt altına alan belki de günümüzün en önemli metinlerinden biri olarak kollektif bellekteki yerini almıştır. Bu noktada başta Sayın Atalay olmak üzere raporun hazırlığında emeği geçen bütün kardeşlerimize teşekkür ediyorum. Siz değerli meslektaşlarımdan istirhamım, bu raporu dikkatle ele almanız ve her fırsatta Müslüman dünyasına üstenci bir yaklaşımla ders vermeye çalışan Batılı muhataplarımıza raporda yer alan hakikatlerle cevap vermenizdir. Zira Almanya, Fransa'nın ardından Rohingyalı kardeşlerimiz için Bangladeş'te yapılan çalışma ziyaretleri başta olmak üzere ülkelerden toplanan veriler göstermektedir ki dünyanın birçok ülkesinde Müslüman topluluk ve azınlıklara yönelik insan hakları ihlalleri âdeta günlük hayatın bir parçası hâline gelmiştir. İslamofobi ve İslam düşmanlığıyla harmanlanmış ayrımcılık ve ırkçılık ülkelerin ana akım siyasi hareketlerinin dahi içine nüfuz etmiştir. Bu, aynı zamanda biraz önceki modernizm konusundan bahsederken değindiğim Batı'nın şeklî insan hakkı anlayışının, çifte standartlı ve ikiyüzlü yaklaşımının da bir tezahürüdür. Bu çerçevede İslam'ın hukuk ve insan hakları anlayışı, Batı'daki hukuk ve insan hakları anlayışının sergilediği açmazların ve krizlerin aşılması için çok önemli bir imkân sunmaktadır insanlığa. Dolayısıyla raporda ortaya konan perspektifin bu amaçlar doğrultusunda atılmış önemli bir adım olduğunu, bu ve benzeri çalışmaların hem İslam dünyası hem de bütün insanlık için son derece mühim olduğunu vurgulamak isterim.

Öte yandan kronikleşmiş sorunlara karşı raporun sonuç kısmında yer alan önerilerin bizatihi karar aşamasının müstakilen ülkeler ve milletler arası kuruluşlar

tarafından ivedilikle yerine getirilmesi Müslümanların gelecekleri açısından da önemi haizdir. Zira raporun son cümlesinde yazdığı üzere "Yarın çok geç olabilir."

Değerli dostlarım, Müslüman topluluklara ve azınlıklara yönelik insan hakkı raporundan bahsederken kısa bir zaman önce gerçekleşen ve bizleri ziyadesiyle üzen menfur olaylara da değinmek istiyorum. Ülkemizin bütün uyarılarına rağmen 21 Ocak'ta İsveç'te, Stockholm Büyükelçiliğimiz önüne gelen Danimarkalı aşırı sağcı bir politikacı, kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'e karşı aşağılık bir saldırı gerçekleştirmiştir. Bu saldırının ardından benzer bir saldırı da Hollanda'nın Lahey kentinde yaşandı ve daha iki gün önce bu sefer de Danimarka'da polis koruması altında aynı menfur saldırı tekrarlandı. Mukaddes değerlerimize hakaret eden, İslam düşmanı provokatif eyleme İsveç makamlarınca "ifade özgürlüğü" adı altında izin verilmesi, Hollanda'nın da kendi ülkesindeki saldırıyı görmezden gelmesi, Danimarka'nın aynı çizgiyi takip etmesi üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken bir husustur. Bunlar Batı'nın üstenci ve nefret dolu zihniyetini göstermiş, inançlara ve fikirlere karşı saygısızlıklarını en somut hâliyle bizlere hatırlatmıştır. Diğer taraftan yine aynı İsveç cuma günü İsrail Büyükelçiliği önünde Tevrat yakmayı planlayan kişinin eyleminin engellendiğini ifade etmiştir. Bunu yaparken bir hafta içinde gösterdiği ikiyüzlülüğünü, çifte standardını, tutarsızlığını alenen ortaya koymaktan utanmamıştır.

Yine geçtiğimiz günlerde yayınlanan kitabında İngiltere müstafi Prensi Harry âdeta bahsettiğim bu sakat zihniyeti ikrar ve itiraf edercesine Afganistan'da 25 kişiyi öldürdüğünü ve bundan utanç duymadığını ifade etmektedir. "Onları insan olarak görürseniz öldüremezsiniz, öyle görmüyoruz." diyor kitabında. Bu aşağılık kişilerin, aşağılık eylemlerin ve söz konusu ülke makamlarının tutumları İslam düşmanlığının, ırkçı ve aşırıcı adımların Avrupa'da ulaştığı kaygı verici seviyenin açık bir göstergesidir. Bu insan müsveddelerini bir kez daha lanetliyorum ve putlaştırdıkları özgürlüğü, demokrasiyi, insan hakları, hukukun üstünlüğü kisvesi altında her fırsatta Müslümanları hedef alan, hedef alınmasına göz yuman Batılı ülkeleri ilkesizlikten vazgeçmeye, geçmişlerinden ders çıkarmaya davet ediyorum.

Bu yaşananlar âdeta Nazizm'e de giden yolun taşlarını döşemektedir, Hitler'i bize hatırlatmaktadır, Ruanda'da, Kongo'da, Cezayir'de, Filistin'de, Orta Doğu'da, Afrika'da, Güney Doğu Asya'da, Amerika'da dökülen kanları akla getirmektedir, İsveç'in yerli Sami toplumuna uyguladığı asimilasyon politikalarının Müslümanlara da uygulanmakta olduğunu göstermektedir. Hollandalı askerlerin göz yumması sonucunda korumakla görevli oldukları Müslümanların Bosna'da 1990'lı yılların ortasında bütün Avrupa'nın gözleri önünde Srebrenitsa'da katliama

uğramalarının acı hatıralarını bize göstermektedir. Bu askerlerin söz konusu görevleri için devletleri tarafından şeref madalyasıyla ödüllendirildikleri gibi acaba bu aşağılık saldırıların failleri de ödüllendirilecek mi dedirtiyor. Batılı ülkeler bu tehlikeli oyuna derhâl son vermelidir, insanların kutsallarının tahkir edilmesine dur demeliler, toplumların fay hatlarıyla oynanmasına müsaade etmemelidirler, çıkacak yangının herkesi yakacağını artık görmelidirler.

Biz Müslümanlar da her şeye rağmen müteyakkız, mutedil, makul ve vakur olmakla mükellefiz. Dinimizin, medeniyetimizin bize öğrettiği farklılıklara saygı gösterme, iyiliği emredip kötülükten sakınma ilkelerini terk etmemeliyiz. Bizler harap etmekle, yıkmakla değil, yaşatmakla, imar etmekle emrolunduk. Öte yandan öz eleştiri yapmak zorundayız da. Üzülerek ifade etmeliyim ki yaşanan vahim olaylar karşısında İslam ülkelerinden ve bizlerin iştirak ettiği örgütlerden çıkan sesler de ayrı bir rapora konu olabilecek şekilde çok zayıf kalmıştır. Hâlbuki bizlerin toplu ve güçlü bir biçimde ortaya koyacağı tepki şüphesiz İsveç'in, Danimarka'nın, Hollanda'nın veya bu tür saygısızlıkların yaşandığı diğer ülkelerin kendilerine çekidüzen vermelerine imkân verecek, onları ileride yaşanabilecek benzer felaketlerin önüne geçmeye zorlayacaktır. Ülkelerimizin bireysel olarak verecekleri tepkilerin yanı sıra İslam coğrafyasının temsil edildiği uluslararası organların da tepkilerini en yüksek perdeden ortaya koyması gerekmektedir.

Bu anlayışla İSİPAB Dönem Başkanı olarak "İsveç'te Kur'an-ı Kerim'in yakılması insanlığın yakılmasıdır." başlıklı bir bildiri yayımlayarak kuruluşumuzun adına net ve sert bir tepki gösterdik. Fakat üzülerek görüyoruz ki İslam dünyasını temsil eden örgütler genel olarak etkisiz, iç çekişmelerle boğuşmaktalar, İslam dünyasının gür sesi olmaktan çok uzak durumdadırlar. Bugün İslam dünyasının sahip olduğu bütün maddi ve manevi potansiyele rağmen hak ettiği yerde olduğunu söylemek maalesef mümkün değildir. Bunu sağlamak için biraz önce de belirttiğim gibi, İslam dünyası olarak bizim de kurumlarımızı yeniden ele almamız ve düzenlememiz gerekmektedir. Uluslararası sistemin mevcut sorunlarına İslam dünyasının söyleyeceği yeni sözün, getireceği yeni yaklaşımın ancak kurumlarımızı da dönüştürerek ve güçlendirerek mümkün olacağı kanaatinde olduğumu tekrar ifade etmek isterim.

Bu bağlamda Müslüman Topluluklar ve Azınlıklar Komitesi kurulması ve başarılı şekilde işlemesi şüphesiz çok önemli ve kıymetli bir adım oldu. Bu Komitenin bundan sonraki süreçte Filistin Komitemize benzer şekilde kendi iç tüzüğü olan müstakil ve sürekli bir faaliyette olacak bir Komite statüsüne kavuşturulması gerektiğine inanıyorum. Bunların yanında daha atmamız gereken birçok adım var. Bugün burada toplanmamıza vesile olan İslam Ülkeleri İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliğiyle kurumsallaşma bağlamındaki eleştirmelerinden azade değildir.

Birliğinizin daha güçlü olması, sesinizin daha gür çıkması lazım. Filistin'den Rohingya'ya Karabağ'dan Uygur Türklerine, Afganistan'dan Kırım'a, Kuzey Kıbrıs'tan Batı Trakya'ya, Avrupa ülkelerinden uzak Asya kıyılarına, Amerika'dan Avustralya'ya, Afrika'ya kadar yeryüzünde her nerede bir kardeşimiz bulunuyorsa onların dertleriyle hemhâl olmamız, haklarının korunması için çalışmamız, uğradıkları zulümleri durdurmak için mücadele etmemiz inancımızın bize yüklediği bir sorumluluktur, bir vebaldir.

Bu bağlamda öncelikle birliğin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi şarttır, onun için olması gerektiği gibi kurallara ve tüzüklere bağlı bir yapının tesis edilmesi elzemdir. Buna paralel olarak sekretaryada da reforma ihtiyaç bulunuyor, sekretaryamız daha kurumsal, daha güçlü bir yapıya kavuşturulmalıdır. Dönem Başkanı ile Sekretarya arasında daha güçlü bir bağı ve iletişimi sağlayacak düzenlemeler yapmalıyız. Yine sekretaryada daha çoğulcu bir yapı oluşturulmalıdır. Sekretaryadaki görev dağılımının, vazife tahsisinin daha fazla üye ülkenin temsil edilmesini sağlayacak şekilde gözden geçirilmesi gerekmektedir. İSİPAB'ın uluslararası hukuki kişiliğini güçlendirmemiz gerekmektedir. Bunun

için en önemli şartlardan biri de hiç şüphesiz kuruluşumuzun üye ülkeler dışındaki devletlerle de kurumsal olarak ilişkiler geliştirmesini sağlamaktadır. İSİPAB'ın söz konusu devletler tarafından muhatap ve muteber kabul edilir hâle gelmesi çok önemlidir. Bu noktada üye ülkelerin desteğine ihtiyaç olduğu kadar sekretaryamızın da çalışmalarıyla bu yönde bir gayretin altının doldurulması gerekiyor. Kurumsallaşmaya yönelik adımlarda geciktiğimiz takdirde İSİPAB'ın etkisinin giderek azalması, yapılan işlerin ciddiyetine gölge düşmesi kaçınılmazdır. Bütün üye ülke heyetlerini bu yönde yapılacak çalışmalara katkı vermeye, fikir vermeye ve kısa zamanda hayırlı bir sonuç verici adımlar atmaya davet ediyorum. Bu noktada Dönem Başkanlığını devrettiğim kıymetli dostumuz Cezayir Ulusal Halk Meclisi Başkanı Sayın İbrahim Bugali'nin ve Sayın Senato Başkanı Salih Bey'in bu çıtayı çok daha yukarılara taşıyacağını ve İSİPAB'ı çok daha güçlü bir yapı hâline getirmek için gayret göstereceğine inancım tamdır. Şahsım adına Dönem Başkanlığımız süresince bütün İSİPAB üyesi ülkelerle yakın iş birliği içinde olmaktan ve Müslüman topluluklara, azınlıklara yönelik insan hakları ihlalleri raporunun ilkini başarıyla sizlere sunmaktan büyük bir mutluluk duymaktayım. Umarım bundan sonraki süreçte yazılacak raporlar, yapılacak diğer çalışmalarda İslam dünyasının dertlerine ışık tutacak ve bütün kardeşlerimize yardımcı olacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle İSİPAB 17'nci Konferansı'nın ülkelerimiz ve İslam dünyası için hayırlara vesile olmasını niyaz ediyorum. Bu güzel organizasyonda emeği geçen herkese, sıcak misafirperverliği için Cezayir halkına, hassaten Cezayir halkının temsilcisi parlamentolarına huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum. Bu süre içerisinde birlikte çalıştığımız bütün çalışma arkadaşlarımıza, Genel Sekreter Sayın Niass'ın şahsında bütün sekretaryaya da huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Cezayir'e yeni dönemde başarılar diliyorum.

Allah'a emanet olun.

9 Mart 2023 - "Çok Taraflılık, Küresel Karşılıklı Bağımlılık ve Parlamentolar" Konulu 8'inci MIKTA Parlamento Başkanları Konferansı, İstanbul

Saygıdeğer Meclis Başkanları, değerli Başkan Vekilleri, kıymetli milletvekilleri, değerli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler; "Çok Taraflılık, Küresel Karşılıklı Bağımlılık ve Parlamentolar" konulu 8'inci MIKTA Parlamento Başkanları Konferansı marjında İstanbul'da sizleri misafir etmekten büyük memnuniyet duyuyorum.

MIKTA Parlamento Başkanları olarak en son 2019 yılında, Meksika'da yüz yüze toplanmış ve daha sonra, maalesef, video konferans yoluyla toplantılarımızı sürdürmüştük. Şimdi, tekrar, aynı çatı altında, aynı masa etrafında toplanabilmiş olmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum.

Hepiniz hoş geldiniz.

Malumunuz, bir ay önce Türkiye'de büyük bir deprem hatta depremler yaşadık. "Asrın felaketi" olarak da adlandırdığımız bu afetlerde büyük kayıplar yaşadık. Tabii, buna "Asrın, yüzyılın felaketi." diyoruz ama aslında asırlardır yaşanmamış büyüklükte, belki beş yüz yılda bir yaşanacak bir felaketle, depremler silsilesiyle

karşı karşıya kaldık. Böyle zamanlarda en büyük tesellimiz sizler gibi dostlarımızın yanımızda olduğunu bilmek olmuştur. Bu yüzden, deprem sonrasında bu toplantının yapılmasına ilişkin tereddütler oluşsa da ve bu durumu sizlerin anlayışla karşılayacağınızı bilsek de sizlerle buluşmayı ve toplantımızı belirlenen takvim içerisinde yapmayı arzu ettik. Bu vesileyle, acımızı paylaşan, acil arama kurtarma, insani yardım desteklerini bizden esirgemeyen, MIKTA ülkelerine, halklarına, sizlere, milletimiz adına şükranlarımı sunuyorum.

Deprem felaketinde hayatını kaybeden bütün vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, milletimize sabır ve başsağlığı dileğimi bir kez daha tekrarlıyorum, yaralılara da acil şifalar diliyorum.

Değerli arkadaşlar, öncelikle, çok taraflılık ve küresel karşılıklı bağımlılık ekseninde parlamentolarımız arasındaki iş birliğinin giderek gelişmekte olduğunu memnuniyetle müşahede ettiğimi belirtmek isterim. Etkin çok taraflılığı dış politikamızın en önemli unsurlarından biri olarak görüyoruz. Bu bağlamda, MIKTA Türkiye için müstesna bir yere sahiptir. MIKTA'nın uluslararası iş birliği, diyalog ve kültürler arası anlayışa dayalı yapısını önemsiyoruz. MIKTA'nın bölgesel ve küresel sorunların çözümüne katkı sağlama potansiyelinin yüksek olduğunu düşünüyoruz. Bu bağlamda, 2022 yılında memnuniyetle üstlendiğimiz MIKTA dönem Başkanlığını 2023 yılında Endonezya'ya devrederken iş birliği ve koordinasyonun daha güçlü bir şekilde süreceğine olan inancımı da ifade etmek istiyorum.

Değerli misafirler, giderek birbirine daha fazla bağlı ve bağımlı hâle gelen bir dünyada yaşıyoruz. Küresel anlamda karşılaştığımız zorluklar da bu minvalde daha karmaşık ve çok yönlü hâle gelmiştir. İşte bu zorlukların üstesinden gelmek siyasi, sosyal ve ekonomik sorunlardan çıkış yolları üretmek için çok taraflılık kilit bir araç olarak uluslararası ilişkilerin temel prensipleri arasında yer almaktadır. Çok taraflılık, ülkeler arasında dayanışma, saygı ve adil bir paylaşımı öngörmektedir. Çok taraflılıkla birlikte değerlendirilmesi gereken bir diğer husus, ülkelerin birbirine olan ihtiyacını ve iş birliğini zorunlu kılan küresel karşılıklı bağımlılıktır. Son yıllarda tecrübe ettiğimiz salgın, savaş, doğal afetler, kuraklık gibi meseleler yerküredeki her bir devletin ve hatta her bir ferdin birbirine ne kadar kestirme ve girift bağlarla bağlı olduğunu net bir şekilde göstermiştir. Dolayısıyla küresel karşılıklı bağımlılık, ülkeler arasındaki iş birliğinin artmasını ve uluslararası sorunların çözümünde ortak çabaların sergilenmesini gerektirmektedir.

Değerli misafirler, ülkeler ancak iş birliği yoluyla küresel sorunların üstesinden gelebilirler. Bu sorunlarla hiçbir ülkenin tek başına başa çıkabilmesi mümkün değildir. Milletlerin temsil organları olarak parlamentolar da bu bağlamda uluslararası iş birliğini geliştirmek, tecrübeleri paylaşmak ve halklar arasındaki

köprüleri güçlendirmek için aktif bir rol oynamalıdır. Bize düşen sorumluluk, parlamentoların halktan aldıkları gücü değerlendirerek ve küresel karşılıklı bağımlılığın farkında olarak çok taraflılığı teşvik etmektir. Birlikte çalışabileceğimiz konulara odaklanmalı ve iş birliği yollarını keşfetmeliyiz.

Değerli arkadaşlar, bu anlayış çerçevesinde toplantımızın başlığını "Çok Taraflılık, Küresel Karşılıklı Bağımlılık ve Parlamentolar" olarak belirledik. Toplantımızda öncelikle, çok taraflılığa imkân veren en önemli mekanizmalardan olan uluslararası kuruluşları ve bu kuruluşların etkin çok taraflılığa hizmet etmesi için ihtiyaç duyulan reformları gündemimize aldık. Küresel karşılıklı bağımlılığı açık bir şekilde ortaya koyan güncel meselelerde MIKTA ülkelerinin birbirleriyle tecrübelerini paylaşması amacıyla göç, gıda güvenliği, tedarik zincirleri, yeni nesil teknolojiler ve yapay zeka gibi konulara yine gündemimizde yer verdik ve en nihayetinde, hızla değişen küresel ortamda parlamenterlere düşen görevleri sizlerle istişare etmek istedik. Bugün gerçekleştireceğimiz fikir alışverişinin verimli ve anlamlı olmasını ve küresel olarak karşılaştığımız zorlukların üstesinden gelmemize yardımcı olacak somut eylemlere öncülük etmesini temenni ediyorum. İnanıyorum ki bu toplantı bu anlamda alternatif, fikir ve yaklaşımlar ortaya koyacaktır.

Bu düşüncelerle, katılımınız için tekrar teşekkür ediyor, toplantımızın hayırlı olmasını diliyorum.

4 Mayıs 2023 - Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi 30'uncu Yıl Dönümü Üye Devletler Parlamento Başkanları Zirvesi, Ankara

Değerli Meclis başkanları, değerli Meclis başkan vekilleri, sayın milletvekilleri, Değerli Genel Sekreter, kıymetli parlamenter arkadaşlarım; sizlerle bugün burada, Ankara'da bir araya gelmekten büyük memnuniyet duyuyorum. Başkentimize hoş geldiniz.

Sözlerime başlamadan önce Sırbistan'da yaşanan menfur olaydan dolayı başta kıymetli dostum Sayın Başkan Orlic'e ve onun şahsında bütün Sırbistan halkına başsağlığı diliyorum. Yaralı olan kardeşlerimize de şifalar diliyorum. Yeryüzünün melekleri olan çocukların böylesine vahşi olayların hedefi olmasından büyük üzüntü duyuyoruz. Sırbistan'ın acısını, yasını paylaşıyoruz.

Değerli misafirler, medeniyetlerimizin, kültürlerimizin kesişim merkezinde yer alan Karadeniz'in en köklü iş birliği mekanizmalarından biri olan Karadeniz Ekonomik İşbirliğine Üye Devletler Parlamento Başkanları Zirvesi'ni ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesinin Genel Kurulunu birlik ve beraberlik

içerisinde gerçekleştiriyoruz. Zirvemizin konusunu KEİPA'nın 30'uncu yıl dönümü, ortak coğrafya, ortak vizyon, ortak gelecek olarak seçtik. Bu seçimimizin hem coğrafyamız sebebiyle müşterek gündemimizde olan konuları hem de bölgemizin geleceğini konuşmak açısından yararlı olacağı kanaatindeyim.

Esasen, ortak coğrafyamızın merkezindeki Karadeniz, sadece bir deniz değildir, içinde bulunduğu bölgenin milletlerini, dillerini, kültürünü, siyasetini, tarihini ve bizlerin kaderini derinden etkilemiş ve şekillendirmiştir. Ne gariptir ki bugün hemen hemen bütün dillerde ismi "Karadeniz" olarak geçse de antik zamanlarda bu su kütlesiyle karşılaşan kavimler onu genellikle dizginlenemez doğasıyla, fırtınalarıyla, agresifliğiyle tanımlamışlar, ona misafirperver olmayan, deli dolu anlamına gelen isimler vermişlerdir. Bu isimlendirmelerin de yanlış olduklarını söylenemez. Karadeniz görece olarak küçük bir iç deniz olmasına rağmen gerçekten de biraz deli dolu ve coşkuludur; balığı bol, suları bereketlidir ama fırtınaları, boranları, rüzgârları haşindir. Trabzon'dan, İstanbul'dan, Odessa'dan, Novorossiysk'ten, Varna'dan, Köstence'den, Batum'dan ve nice limandan denize açılan, gözü pek balıkçıların hepsi bu zorlukları tecrübe ederek kaderde ortaklaşırlar.

Karadeniz'in etrafındaki topraklar da denizin kendisi kadar bereketlidir. Karadeniz'in çevresindeki alanların tahıl üretimindeki verimi ve önemi Antik Roma kaynaklarında övülür. Karadeniz tahılı Afrika'da kıtlık çeken mazlumlara bile umut oluyor.

Karadeniz'de toprağın bereketinden bahsederken çaydan bahsetmemek haksızlık olacaktır. Rize'de, Guria'da, Soçi'de, Lenkeran'da üretilen çayın Uzak Doğulu emsallerinden çok daha üstün olduğunu söylersem buradaki misafirlerimden bir itiraz çıkmayacağını düşünüyorum.

Hülasa, içinde bulunduğumuz bölge ve kuşak bizlere nimetlerini cömertçe sunuyor, ekonomik potansiyeli hayata geçirmemiz için fırsatları ayağımıza getiriyor. Ortak coğrafyamızın kaderlerimizi de ortaklaştıran bir şekil alması, kültürlerimizin, tarihlerimizin âdeta bir imbikten süzülerek birleşmesi aynı zamanda ortak bir vizyonun ortaya konulmasını şart koşuyor.

Uluslararası ilişkilerden ekonomiye, kültürden sağlığa, eğitimden sanayiye, ulaşımdan telekomünikasyona birçok alanda geliştirilebilecek iş birlikleri, atılabilecek ortak adımlar var. Fakat ortak vizyon ve geleceğin inşasına dair parlak fikirler ancak ve ancak barışın ve huzurun hâkim olduğu yerlerde ve zamanlarda yapılabilir.

Karadeniz'in içinde bulunduğumuz zamandaki istikameti de maalesef bunun tam tersi bir görüntü arz ediyor. Bugün Karadeniz'in en büyük sorunu savaşlardır. Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşın üzerinden bir yıldan fazla bir süre geçti ve savaş ardında yüz binlerce ölü, yüz binlerce yaralı, harap olmuş şehirler, evlerinden yurtlarından olmuş milyonlarca insan ve tam manasıyla felç olmuş bir Karadeniz bıraktı. Bu savaş kazananı olmayan bir savaştır. Bu savaş, sadece Ukrayna ve Rusya halkları için değil, başta bölgemiz olmak üzere bütün dünya için onarılması güç kayıplara, hasarlara sebep olmaktadır. Bizim temennimiz Karadeniz'in gördüğü en kötü savaşlardan biri olan bu savaşın daha fazla can kaybına, yıkıma ve zarara yol açmadan bir an önce kalıcı, adil bir barışla sona ermesidir. Biz Türkiye olarak Ukrayna'nın uluslararası kabul görmüş sınırları içinde bağımsızlığını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü güçlü bir şekilde destekliyoruz. Aynı şekilde, diğer üyelerimiz Gürcistan, Moldova, Azerbaycan'ın da toprak bütünlüğünü önemsiyor ve taleplerinin karşılanmasını bekliyoruz, Karadeniz'e barışın ancak bu şekilde gelebileceğine yürekten inanıyoruz. Aralık ayında Sırbistan'da yapılan 60'ıncı Genel Kurulumuzda şunu ifade etmiştim: "Savaşlar sahada ve silahla yapılır ama masada ve kalemle sonlandırılır. Artık masaya dönmenin, kalemi ele almanın vakti gelmiştir." Geçen beş ayın ardından bu sözlerim hâlâ geçerliliğini korumaktadır. İki ülkenin de diyalog kurabildiği nadir ülkelerin başında gelen Türkiye her türlü ateşkes ve barış görüşmelerine ev sahipliği yapmaya, tarafları aynı masada toplamaya hazırdır. Gerek Karadeniz Tahıl Antlaşması'nda oynadığımız rol gerekse esir değişim anlaşmalarındaki rolümüz ve insani koridorlardaki rolümüz bu konuda yeterince tecrübe ve bilgiye sahip olduğumuzun kanıtıdır.

Bu toplantı vesilesiyle buradan, bir kez daha taraflara ateşkes çağrısı yapıyor, kalıcı bir barışa davet ediyorum. Bu noktada, savaşın devam etmesini arzulayanlara da ayrı bir paragraf açmak isterim. Maalesef bazı Batılı ülkelerin ve küresel çıkar şebekelerinin en çok arzuladığı şey bu savaşın bütün ağırlığıyla devam etmesidir. İtiraf etmeseler de bu savaştan maddi ve manevi kazanç elde edenler var, zenginliklerine zenginlik katanlar, siyaseten güçlenenler var. Batı ülkeleri de dâhil olmak üzere gittiğim her yerde, katıldığım her toplantıda bu gerçeğe dikkat çekiyor ve bu ikiyüzlü tavrın bırakılması gerektiğini söylüyorum. Bu söylediklerim hakkında yine birçok Batılı siyasetçi arkadaşlarımdan da olumlu tepkiler alıyorum. Bu cihetle, Karadeniz ülkeleri olarak savaşın gizli destekçilerine de dikkat etmemiz gerektiğini düşünüyor, savaştan rant devşirenlerin kışkırtmalarına kapılmadan Karadeniz'in güvenliği açısından faydalı adımları atmamız gerektiğini vurguluyorum. Türkiye tam olarak böyle yapıyor, tavrını her zaman olduğu gibi haktan, haklıdan ve adaletten yana ve açık bir şekilde ortaya koyuyor.

Değerli misafirler, ortak gelecek çetrefilli ve inşası zor bir amaçtır ama imkânsız değildir. Avrupa Birliği bugünkü hâlini almadan önce Avrupa'nın ne zorluklar yaşadığını, ne zorluklardan geçtiğini hepimiz biliyoruz. İki tane büyük savaşı, 100 milyonun üzerinde insanın öldüğü savaşı hatırlamamız lazım, iki büyük dünya savaşını. Yüzyıllarca süren çatışmaları, savaşları da hatırlamak, aslında ortak geleceğin inşası konusunda umutsuz olmamak gerektiğini bizlere açık bir şekilde göstermektedir. Zira, savaşın ve acının varlığı olmasa sulhun önemini kavrayamayacak, bir proje olarak barışı kucaklayamayacaklardı. Karadeniz'de de ortak bir gelecek inşa etmek imkânsız değil, bilakis paylaştığımız bunca değer varken çok daha kolaydır. Hazar'dan Adriyatik'e, Toroslar'dan Volga'ya kadar sevinçlerimiz, hüzünlerimiz, tepkilerimiz, duygularımız ortak olabiliyorken tek yapmamız gereken sükûneti korumak ve barışı sağlamaktır.

Değerli misafirler, son yıllarda tecrübe ettiğimiz üzere öngörülemeyen savaşlar, apansızın ortaya çıkan salgınlar, doğal afetler, iklim değişikliği ve kitlesel göç hareketleri bölgesel ve küresel bazda tarihte görülmemiş etkilere … En gelişmişine kadar devletler kendisini bir girdabın içerisinde bulabiliyor. En korumacı ve sıkı ülkeler son yılların zorlu sınamalarından kaçabilmiş değiller. Bu durum, ülkeler arasındaki iş birliğinin artmasını ve uluslararası sorunların çözümünde ortak çabaların sergilenmesini gerekli kılıyor. Dolayısıyla zorlukların üstesinden gelmek siyasi, sosyal ve ekonomik sorunlardan çıkış yolları üretmek için çok taraflılık, kilit

bir araç olarak uluslararası ilişkilerin temel prensipleri arasında yer almaktadır. Fakat nasıl bir çok taraflılıktan bahsediyoruz? Bugün dünya üzerindeki kurulu olan çok taraflılık mekanizmalarından ve düzeninden memnun olan ülkelerin sayısı bir elin parmaklarını geçmez. İşte bu sebeple, biz, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası sistemin kurumlarının ihtiyaç duyduğu reform çalışmalarına dikkat çekmek için her mecrada "Dünya 5'ten büyüktür." diyoruz. Zira dünyanın güvenliği, huzuru bizzat dünyadaki barışa tehdit oluşturan hareketlerden kaçınmayan ülkelerin eline bırakılamaz. Devletlerin adil ve çoğulcu bir şekilde söz sahibi olduğu bir sistemin kurulması elzemdir. Ortak gelecek ancak ve ancak böylesi bir ortamda sağlıklı bir şekilde inşa edilebilir. Bu noktada, Karadeniz Ekonomik İşbirliği özellikle bizleri bir araya getiren Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesinin büyük bir misyon yüklenmesi gerektiğine inanıyorum. KEİPA'nın daha etkin ve bölgesinde ortak bir vizyon oluşturarak huzurlu ve müreffeh bir ortak geleceği inşa edecek adımlar atmasına destek olmamız gerektiğine inanıyorum.

Değerli arkadaşlar, bu tür platformlar aramızdaki ihtilafları taşıyıp gündem yapacağımız böylece tartışmayı ve ihtilafı büyüteceğimiz ortamlar olmamalıdır; tam aksine, bu tür platformlarda ortaklaşabileceğimiz konuları, müşterek konuları gündeme getirmek, ihtilafları ise göz ardı etmek, bir kenara bırakmak hem platformun güçlenmesi bakımından hem de aramızdaki ihtilafların çözülmesini kolaylaştırmak bakımından kıymetli olacaktır diye düşünüyorum.

Değerli katılımcılar, KEİPA vesilesiyle sizlerle bir araya gelmekten, sizleri Ankara'da ağırlamaktan duyduğum memnuniyeti bir kez daha ifade etmek isterim.

Zirvemizin ve Genel Kurulumuzun KEİPA'ya, Karadeniz'e, bölgesel istikrara ve ülkelerimize katkı sağlaması dileğiyle sizleri en samimi duygularımla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

4 Mayıs 2023 - Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi 61'inci Genel Kurulu, Ankara

Saygıdeğer Meclis Başkanları,

Saygıdeğer Meclis Başkanvekilleri,

Sayın Milletvekilleri,

Değerli Genel Sekreter,

Kıymetli Misafirler,

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesinin kuruluşunun 30. yıl dönümünde, 61. Genel Kurul vesilesiyle siz değerli dostları Ankara'da, ağırlamaktan büyük mutluluk duyuyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

30. yıl dönümünün ve 61. Genel Kurulun KEİPA, bölgemiz ve ülkelerimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Sözlerime başlamadan önce tekrar burada da dün Sırbistan'da yaşanan üzücü hadiseden dolayı başta kıymetli dostum Sayın Başkan Orlic'e ve onun şahsında tüm Sırbistan halkına bir kez daha başsağlığı dileklerimi iletmek istiyorum.

Yaralılara acil şifalar diliyorum. Sırbistan'ın acısını ve yasını paylaşıyor ve bu tür acıların bir daha yaşanmamasını temenni ediyorum.

Kıymetli Misafirler,

Hepimizin malumu olduğu üzere, Türkiye'de 6 Şubat 2023 tarihinde büyük bir deprem felaketi meydana geldi. Deprem çok büyük bir alanı etkiledi ve eşi görülmemiş bir yıkıma sebebiyet verdi.

Yaşanan bu felaketinin ardından siz değerli dostlarımız Türkiye'nin, Türk halkının yardımına koştunuz, büyük bir dayanışma örneği sergilediniz.

Gerek gönderdiğiniz ayni ve nakdî yardımlar, gerek arama-kurtarma faaliyetleri için gönderdiğiniz ekiplerin çalışmaları, bir nebze olsun acılarımızın hafifletilmesini sağladı.

Bu süreçte gösterdiğiniz bu kıymetli dayanışma ve yaptığınız yardımlar, Türk halkı tarafından takdirle karşılandı.

Bu vesileyle hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Değerli Konuklar,

Uluslararası sistemin temelden bir dönüşüme uğradığı, mevcut paradigmanın miadını doldurduğu yeni bir dönemde, yeni bir dünyanın başlangıcındayız.

Bugün küresel ölçekte yeni bir jeoekonomik ve jeopolitik denge oluşmaktadır.

Ekonomik krizler, savaşlar, siyasi istikrarsızlıklar, terörizm, küresel salgınlar, çevresel sorunlar, doğal afetler ve kitlesel göç gibi çeşitli sınamaların bütün bölgeleri, bütün ülkeleri derinden etkilediği, sarstığı bir dönemden geçiyoruz.

Bugün, hepimizi ilgilendiren bütün bu sınamalara çözüm üretmek ve sürdürülebilir bir yapı inşa etmek için uluslararası ilişkilerde kullanılagelen geleneksel diplomatik yöntemlerin ötesine geçme ihtiyacı doğmuştur.

Uluslararası ilişkilerde arkaik ve köhne yaklaşımlarla, geçerliliğini ve etkisini çoktan kaybetmiş kurum ve mekanizmalarla günümüz meselelerine çözüm bulmamız ne yazık ki mümkün değildir. Yeni yöntemlere ve yaklaşımlara ihtiyaç doğmuştur. Değişen dinamikler, uluslararası ilişkilerin yürütülmesinde yeni aktörlerin, yeni süreçlerin ve yeni mekanizmaların ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir.

Şüphesiz, bu mekanizmalardan biri, son dönemlerde daha da önem kazanan ve geleneksel diplomasiye önemli katkılar sunan parlamenter diplomasidir. Parlamenter diplomasi bugün özellikle demokratik ülkeler için diplomasinin çok önemli bir boyutu hâline gelmiştir.

Bölgesel ve küresel sorunların çözümü için, uluslararası alanda güvenliğin, barışın, istikrarın ve refahın temin edilmesi noktasında çok önemli katkılar sunmaktadır parlamenter diplomasi.

Bu sebeple, 61. Genel Kurulumuzun temasını, "Değişen Küresel Dinamiklerde Parlamenter Diplomasinin Rolü: Kalkınma, Barış, İstikrar" olarak belirledik.

Hem Karadeniz havzasındaki hem de küresel ölçekteki güncel gelişmeleri ve sınamaları dikkate alarak, değişen küresel dinamikler çerçevesinde parlamentoların ve parlamenterlerin rolünün öne çıkarılması gerektiğine inanıyoruz.

Parlamentolarımızın bölgemizde barış, refah ve istikrarın pekiştirilmesinde üstlenebilecekleri ilave rol ve sorumlulukları olduğunu düşünüyoruz.

Değerli Misafirler,

Parlamenter diplomasinin önemi, bölgemizde özellikle son dönemlerde değişen jeopolitik dinamikler dikkate alındığında daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Bölgemizdeki sorunları ortak bir irade ortaya koyarak ve iş birliği içinde hareket ederek çözüme ulaştırmamız her zamankinden daha acil bir ihtiyaç hâline gelmiştir.

Bölgede yaşanan sorunları diplomatik mekanizmalarla ve diyalog yoluyla çözüme kavuşturmamız kalkınmanın, barışın ve istikrarın yalnızca bölge ülkelerinde değil, aynı zamanda Avrupa kıtasında ve küresel ölçekte temin edilmesi için elzemdir.

Bölgemizde barışın ve istikrarın tesis edilmesi, kalkınmanın sürdürülebilir bir şekilde sağlanması, öncelikle siyasi anlamda güvenin inşa edilmesine bağlıdır.

Bunun için ön yargıların ve yanlış algılamaların önüne geçilmesine ve diyalog kanallarının açık tutulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu bağlamda parlamentolar arasında iş birliğinin güçlendirilmesi, hükûmetler arasında güvenin ve iş birliğinin tesis edilmesi noktasında da önem arz etmektedir.

Zira parlamentolar, farklı tarafları bir araya getirme ve uzlaşma sağlama konusunda uzmanlaşmış yapılardır.

Bu mülahazalar doğrultusunda, hem Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi şemsiyesi altındaki çabalarımızı hem de parlamentolarımız arası ilişkileri daha ileri boyutlara taşımamız gerekir.

Nitekim KEİPA da bağlı bulunduğu Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütünün hedef ve öncelikleri olan bölgesel barış, istikrar ve ekonomik iş birliğinin güçlendirilmesi doğrultusunda üye ülke parlamentoları arasında önemli bir dayanışma ve istişare platformu işlevini görmektedir.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, aralarında siyasi sorunlar bulunan, ikili temasları olmayan veya az olan bölge ülkelerini aynı masa etrafında düzenli olarak bir araya getirebilen başlıca uluslararası yapıdır. Bu bakımdan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü bölgemizin barış ve istikrarı için önemi yadsınamayacak bir kuruluştur.

Aynı doğrultuda Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütünün parlamenter boyutunu teşkil eden KEİPA da bölgemizdeki en etkin parlamenter platformlardan biridir.

KEİPA, yürüttüğü çalışmalarla bölge ülkelerini yakından ilgilendiren konularla ilgili raporlar ve tavsiye kararlarıyla bölgedeki iş birliği sürecinin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Bugün için KEİPA, Karadeniz havzasındaki üzücü gelişmeler nedeniyle zor bir dönemden geçmekte olsa da Teşkilatımızın ortak hedeflerine daha da yakınlaşmasını sağlamak için bütün üye ülke parlamentolarıyla yakın iş birliğimizi, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sürdüreceğiz.

Türkiye olarak, bu platform altındaki ilişkilerimizi geliştirmeye devam edeceğiz.

Kıymetli Meslektaşlarım,

Değerli Misafirler,

KEİPA 61. Genel Kurulu kapsamındaki çalışmalarımızın ülkelerimizin ve bölgemizin kalkınması, refahı ve barışı için somut sonuçlar ortaya koymasını diliyorum.

Toplantılarımızın verimli bir şekilde geçeceğine ve burada yapacağımız istişarelerin iş birliğimizin güçlendirilmesi başta olmak üzere ülkelerimizin refah ve kalkınmasına katkı sağlayacağına inanıyorum.

Çalışmalarımızın ülkelerimiz ve halklarımız arasındaki bağların güçlendirilmesine ve barışa katkı sunmasını ümit ediyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Teşkilatımızın 30. yıl dönümü vesilesiyle hepinizi tekrar tebrik ediyorum. Ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin gelişmesine yaptığınız katkılardan ötürü teşekkür ediyorum.

Sizleri en kalbî duygularımla selamlıyorum.

Tekrar hoş geldiniz.

TBMM Basımevi 2023